2873

ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ

ΑΙΝΕΙΑΣ,

Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Λατινικοῦ μετὰ σημειώσεων

Ὑπὸ

ΙΑΚΩΒΟΥ ΡΙΖΟΥ ΡΑΓΚΑΒΗ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Ζ'—ΙΒ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΥΠΟΙΣ ΕΡΤΑΛΟΦΟΥ.

(Ὁδὸς Πεμπτοπαζάρου, Ἀριθ. 25.)

1870.

Η ΑΙΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Ἔτι καὶ σὺ, Καϊάττα, τροφὲ τοῦ Αἰνείου, εἰς ὄχθας
τὰς ἡμετέρας αἰώνιον ἔλιπες κλέος θανοῦσα·
μέχρι τοῦ νῦν ἡ μεγάλη τηρεῖ Ἑσπερία τὴν δόξαν
ἕδρας τῆς σῆς καὶ ὀστέων τῶν σῶν, ἐὰν δόξα ἦν' αὕτη.
Ὁ εὐσεβὴς τὴν κηδείαν πρεπόντως τελέσας Αἰνείας,
καὶ τὸν ἀνήκοντα τύμβον ἐγείρας, ὡς ἤδη ὁ πόντος
ἐγαληνία, ἐξέπλευσ' εὐθὺς, τὰ ἱστία πετάσας.
Πνέουσι νύκτιαι αὖραι· τὸν πλοῦν βοηθεῖ ἡ σελήνη
ἡ λευκαυγής, καὶ ἡ θάλασσα στίλβ' ὑπὸ τρέμουσαν λάμψιν.
Ἤδη δ' ἐγγὺς τῆς ξηρᾶς τὰς ἀκτὰς παραπλέουν τῆς Κίρκης·
ἡ τοῦ Ἡλίου ὀλβία θυγάτηρ εἰς ἄβατα δάση
ᾄδει ἀπαύστως ἐκεῖ, καὶ ἐντὸς τῶν λαμπρῶν της δωμάτων
καὶ εἰς τὰ φῶτα τὰ νύκτι' ἀρώματα κέδρου εὐώδους,
διὰ κερκίδος ἠχούσης λεπτὸν ἐξυφαίνουσα νῆμα·
γόοι ἀκούοντ' ἐκεῖ καὶ ὀργαὶ ἀντηχοῦσι λεόντων
μὴ δεχομένων δεσμοὺς καὶ δι' ὅλης νυκτὸς βρυχωμένων·
ἔτι τανύτριχες σῦες κ' εἰς σταύλους περίκλειστοι ἄρκτοι
λυσσομανεῖς, ὠρυγμὸς δὲ μεγάλων ἀκούεται λύκων.
Ταῦτα ἐκ γένους ἀνθρώπων θεὰ ἡ ἀπάνθρωπος Κίρκη
διὰ φαρμάκων μετέτρεψ' εἰς ὄψεις καὶ δέρματα ζώων·
διὰ νὰ μὴν ὑποπέσουν δ' εἰς λώβας τοιαύτας οἱ Τρῶες,
εἰς τὸν λιμένα φερόμενοι ἢ εἰς ἀκτὰς τὰς φρικώδεις,
ὁ Ποσειδὼν δι' οὐρίων ἀνέμων πληρῶν τὰ ἱστία,
τῶν βραζουσῶν ῥαχιῶν φυγαδεύσας τοὺς ἔσωσε πόρρω.
Ὑπεφοινίχθ' ὑπ' ἀκτίνων ὁ πόντος, ἀφ' ὕψους δ' αἰθέρος
ἥδ' ἡ κροκόχρους Αὐγὴ εἰς τὸν ῥόδινον ἔλαμπε δίφρον·

ὡς δὲ οἱ ἄνεμοι αἴφνης πεσόντες ἐξέπνευσαν πάντες,
καὶ μαρμαρίνην αἱ κῶπαι ἐκτύπων τὴν πλάκα τοῦ πόντου,
βλέπει μακρόθεν ἐκτὸς τῶν ὑδάτων ἐκεῖ ὁ Αἰνείας
μέγιστον ἄλσος, κ' ἐν μέσῳ αὐτοῦ ὁ ξανθὸς Τιβερῖνος
μετὰ σφοδρῶν συστροφῶν καὶ ψαμάθου πολλῆς χαριέντως
ἔρρ' εἰς τὸν πόντον· πτηνὰ δὲ παντοῖα κ' ἐπάνω καὶ πέριξ
εἷς τε τὴν κοίτην αὐτοῦ κ' εἰς τὰς ὄχθας αὐτοῦ εἰθισμένα,
καὶ τὸν αἰθέρα ἐπλήρουν ὠδῶν κ' εἰς τὸ ἄλσος ἐπέτων.
Τότεν' ἀλλάξουν ὁδὸν, πρὸς τὴν ὄχθην νὰ στρέψουν τὰς πρώρας
λέγ' εἰς τοὺς φίλους, καὶ χαίρων ἐμβαίν' εἰς τὰ σύσκια ῥεῖθρα.

Λέγε μοι νῦν, Ἐρατὼ, βασιλὶς τοῦ Λατίου τοὺς πάλαι,
πῶς νὰ ἐκθέσω, καὶ ποία ἡ στάσις του, πρὶν διὰ στόλου
εἰς Αὐσονίας τὰς ὄχθας ἐπέλθῃ στρατὸς ἀπὸ ξένης·
πῶς ν' ἀναμνήσω τὰς πρώτας ἀρχὰς τοῦ πολέμου εἰπέ μοι.
Ἔμπνευσον σύ με τὸν μάντιν, θεὰ, ἵνα ψάλω φρικώδεις
μάχας, στρατοὺς, βασιλεῖς, ὑπ' ὀργῆς κατελθόντας εἰς Ἅδου,
καὶ Τυρρηνίων ἰσχὺν κ' ἐγερθεῖσαν ἐν γέν' εἰς τὰ ὅπλα
τὴν Ἑσπερίαν· πραγμάτων μοι μείζων παρίσταται τάξις,
μεῖζόν μοι ἔργον. Λατῖνος τῆς γῆς καὶ τῶν πόλεων ἄναξ
ἤδη πρεσβύτης, ἡσύχως μικρὸν ἐβασίλευε χρόνον·
Φαύνου, ὡς λέγουσ', υἱὸς, Λαυρεντίας δὲ νύμφης Μαρίκης·
ἦν δὲ ὁ Πῖκος τοῦ Φαύνου πατὴρ, καὶ τοῦ Πίκου δὲ, Κρόνε,
σὺ ὁ γεννήτωρ, ὁ πρώτιστος σὺ ἀρχηγέτης τοῦ γένους.
Ὡς δ' ἀφηρπάγ' εἰς τὸ πρῶτον του ἄνθος ὁ μόνος υἱός του
καὶ κατὰ θείαν βουλὴν ἐστερεῖτο ἐκγόνων ἀῤῥένων,
ἔμενε μόν' εἰς τὸν οἶκον κ' εἰς κράτος τοσοῦτο θυγάτηρ
ἤδη εἰς ὥραν ἀνδρὸς κ' εἰς ἀκμάζουσαν πλήρ' ἡλικίαν.
Ἐκ τοῦ μεγάλου Λατίου πολλοὶ τὴν ἐζήτουν κ' ἐκ πάσης
τῆς Αὐσονίας· πρὸς τούτοις ὁ κάλλιστος πάντων τῶν ἄλλων
Τύρνος, ἐκ πάππων, προπάππων λαμπρός· ἡ βασίλισσα τοῦτον
ὑπερεπόθ' ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους γαμβρὸν ν' ἀναδείξῃ·
διὰ τεράτων πολλῶν οἱ θεοὶ πλὴν ἐμπόδισαν τοῦτο.

Δάφν' ἱερὰ εἰς τὰ ἄδυτα ἦν κατὰ μέσον τοῦ οἴκου,
μετ' εὐλαβείας πολλῆς ἀπὸ χρόνου μακροῦ τηρηθεῖσα·
ταύτην εὑρὼν ὁ Λατῖνος ὡς ἔκτισε πρῶτον τὰ τείχη,
λέγεται ὅτ' ἱερὰν τὴν ἀνέθηκε τότε τῷ Φοίβῳ·
Λαύρεντας δὲ ἀπ' αὐτῆς τοὺς κατοίκους ἐκάλεσεν εἶτα.

Πεπυκνωμένον δ' ἐπάνω αὐτῆς μελισσῶν, οἷον θαῦμα!
σμῆνος κατῆλθ' ἐξ αἰθέρος ῥευστοῦ μετὰ βόμβου μεγάλου,
ἐπὶ τὴν ἄκραν· τοὺς πόδας κρατοῦσαι δ' ἐμπλέκτους ἀλλήλων,
ἐκ φυλλοφόρων ἐξαίφνης ἀθρό' ἐκρεμάσθησαν κλάδων·
τότε δὲ εἶπεν ὁ μάντις· «Ἐρχόμενον ἔξωθεν ἄνδρα
βλέπομεν ξένον· στρατὸς δ' ἀπ' ἐκείνων τῶν τόπων εἰσβάλλων
ἐπὶ τοὺς τόπους αὐτοὺς, θὰ κρατήσῃ τ' ἀκρότατα τείχη.»
Εἰς τοὺς βωμοὺς δὲ πρὸς τούτοις ἁγνὰς ἐνῷ ἔκαιε δᾷδας
καὶ ἡ παρθένος πλησίον παρῆν τοῦ πατρὸς Λαβινία,
θέ' ἀπευκταία! τὸ πῶς τοὺς μακρούς της κατέσχε πλοκάμους,
καὶ δι' ἠχώδους φλογὸς ὁλοκλήρως ἐρλέχθ' ἡ στολή της,
καὶ ἡ βασίλειος κόμη ἀνήφθη, πρὸς δὲ καὶ τὸ στέμμα
τὸ λιθοκόλλητον. Κίτρινον φῶς καὶ καπνὸς τὴν ἐκύκλου,
καὶ τοῦ Ἡφαίστου τὸ πῦρ τὴν οἰκίαν ἐνέμετο πᾶσαν·
ἐθεωρήθη δὲ τοῦτο φρικτὸν καὶ τεράστιον θαῦμα.
Καὶ εἰς αὐτὴν μὲν λαμπρὰν τὴν μέλλουσαν φήμην καὶ τύχην
ἔλεγον, πόλεμον δὲ εἰς τὸ πλῆθος προὐμήνυον μέγαν.

Ἐκ τῶν τεράτων ἐκστὰς, εἰς τοῦ Φαύνου πατρός του ὁ ἄναξ
τὸ χρησμολόγον προσῆλθε μαντεῖον, κ' εἰς τ' ἄλση τὰ πέριξ
τῆς Ἀλβουνέας, δι' ὧν ἱερὰ καταῤῥέουσα βρύσις
μέγα ἠχεῖ, ἀναπέμπουσα κάτωθεν ἄζωτον πνεῦμα·
ἐξ Ἰταλίας ἐνταῦθα καὶ γῆς Οἰνωτρίας ἐπίσης
οἱ ἐν ἀπόροις ζητοῦσι χρησμούς· καὶ τὰ δῶρα δ' ὡς λάβῃ
ὁ ἱερεὺς, εἰς σφαγέντων προβάτων δορὰς τεταμένας
κατακλιθεὶς κατὰ νύκτα σιγῶσαν, τραπεὶς δὲ εἰς ὕπνον,
βλέπει πετώσας πολλὰς φαντασμάτων μορφὰς ἀλλοκότους
καὶ διαφόρους ἀκούει φωνὰς, τῆς θεῶν δ' ἀξιοῦται
συνομιλίας καὶ λόγους ἐκπέμπ' εἰς τ' Ἀόρνεια βάθη.
Καὶ ὁ πρεσβύτης Λατῖνος προσμένων ἀπόκρισιν τότε
ἔθυσ' ἐκεῖ ἑκατὸν διετεῖς ἐριούχους ἀμνάδας·
κ' εἰς τεταμένα τὰ δέρματ' αὐτῶν καὶ τὰ νῶτα ἐκτάδην
ἔκειτο. Τότε φωνὴ ἐκ τοῦ ἄλσους ἐξαίφνης ἠκούσθη·
« Μετὰ Λατίνων ποτὲ μὴ ζητῇς νὰ συζεύξῃς τὴν κόρην,
σπέρμα ἐμὸν, οὐδὲ θάῤῥ' εἰς τοὺς γάμους τοὺς ἤδη ἑτοίμους·
ἔρχονται ξένοι γαμβροὶ, οἱ τοῦ γένους ἡμῶν ἐγειροῦντες
μέχρις ἀστέρων τὴν φήμην· αὐτῶν δ' οἱ ἀπόγονοι πάντα
ὅσα ὁ ἥλιος βλέπ' εἰς τὰ δύ' ὠκεάνεια ἄκρα

στρέφων τὸ φῶς, ὑπ' αὐτῶν τὸν κρατοῦντα θὰ θέσωσι πόδα. »
Ὅσα δ' ἐν ὥρᾳ νυκτὸς ὁ πατὴρ διεδήλωσε Φαῦνος
δὲν τὰ κατέσχεν ἐντὸς τῶν ὀδόντων ποσῶς ὁ Λατῖνος,
ἀλλὰ τὰ ἔφερ' ἡ φήμ' εἰς τὴν πᾶσαν πετῶσ' Αὐσονίαν.
Τῆς Λαομέδοντος δὲ γενεᾶς ἡ νεότης ἐν τούτοις
εἰς τὰ χλοώδη πεδία τῆς ὄχθης προσήλου τὸν στόλον.
Μετὰ προκρίτων ἐκεῖ ὁ Αἰνείας κ' ὁ νέος Ἰοῦλος
ὑπὸ τοὺς κλάδους τοῦ δένδρου τὰ σώματ' αὐτῶν ἀναπαύουν·
ἄρτους στρωννύντες ψαιστοὺς εἰς τὰ χόρτα, ἐπάνω τῶν ἄρτων
θέτουσι βρώματα (ὅτι ὁ Ζεὺς τοῖς ἐκέλευεν οὕτω)
κ' εἰς τὸ Δημήτριον στρῶμα καρποὺς τῶν ἀγρῶν παραθέτουν·
ἀναλωθέντων δὲ ὄψων τῶν ἄλλων, ἡ σπάνις τοὺς φέρει
κ' εἰς τὸ μικρὸν νὰ ἐνδάκουν Δημήτριον δῶρον ἐκεῖνο,
δι' αὐθαδῶν δὲ χειρῶν καὶ ὀδόντων κακῶς νὰ λυμάνουν
τάς τε γωνίας τοῦ ἄρτου, καὶ λέπος αὐτοῦ τὸ μοιραῖον.
« Αἴ! τὰς τραπέζας αὐτὰς κατατρώγομεν,» εἶπ' ὁ Ἰοῦλος
παίζων, καὶ ἄλλο δὲν εἶπεν· αὐτὸ δὲ τὸ ἄκουσμα πρῶτον
παύει τοὺς πόνους αὐτῶν. Ὁ πατήρ του δὲ πρῶτον συλλέξας
ἤγγειλε πρῶτος τὸ τέλος· αὐτὴν ὁ γεννήτωρ ἁρπάσας
ἐκ τῶν χειλέων του τοῦτο πρὸς θαῦμα τὸ θεῖον ἐξέστη.
Εἶπε δέ· « Χαῖρε, ὦ γῆ, ἣν μοι ὥρισαν ἔκπαλ' αἱ Μοῖραι,
χαίρετε δὲ κ' οἱ θεοὶ οἱ ἐφέστι' ὑμεῖς τῆς Τρῳάδος·
οὗτος ὁ οἶκος καὶ αὖτ' ἡ πατρίς· ὁ πατήρ μου Ἀγχίσης
(τὸ ἐνθυμοῦμαι) τ' ἀπόκρυφα οὕτω μ' ἐξήγει τῆς Μοίρας·
« Ὅταν ἡ πεῖνα εἰς τόπους ἀγνώστους, υἱὲ, σὲ βιάσῃ,
»ἀναλωθείσης τῆς ἄλλης τροφῆς, τὰς τραπέζας νὰ φάγῃς,
»τότε περίμενε οἶκον καμὼν, κ' εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον
»οἰκοδομῶν, ἐνθυμοῦ ν' ἀνεγείρῃς τὰ τείχη τὰ πρῶτα· »
αὕτη ἡ πεῖνα· αὐτὴ τῶν δεινῶν εἰς ἡμᾶς ἡ ἐσχάτη
ἦν ὡρισμένη κατάπαυσις.
Ἄγετε δὴ, καὶ φαιδρῶς εἰς τὸ πρώτιστον φῶς τοῦ ἡλίου
ἂς ἀνιχνεύσωμεν πάντα, κατοίκους καὶ τόπον καὶ τείχη,
ἐκ τοῦ λιμένος μακρὰν εἰς παντοῖα φερόμενοι μέρη.
Σπείσατε νῦν εἰς τὸν Δία, λιτὰς κ' ἐπικλήσεις τελεῖτε
πρὸς τὸν πατέρα Ἀγχίσην. Πληροῦτε τὴν τράπεζαν οἴνου.»
Ἅμα δὲ εἶπεν αὐτὰ, δι' ἐμφύλλων θαλλῶν τοὺς κροτάφους
περικαλύψας, τοῦ τόπου τὸν Δαίμονα, Γῆν δὲ προσέτι,

τὴν τῶν θεῶν ἀρχαιτάτην, καὶ Νύμφας ἐκάλει, καὶ πάντας
τοὺς ποταμοὺς τοὺς ἀγνώστους, καὶ Νύκτα, καὶ ἄστρα νυκτῷα,
καὶ τὸν Ἰδαῖον δὲ Δία, κ' ἔξῆς τὴν Φρυγίαν μητέρα,
καὶ τοὺς εἰς Ὄλυμπον ἔτι κ' εἰς Ἔρεβος ὄντας γονεῖς του.
Τρὶς ὁ παντάναξ ἐβρόντησε τότε πατὴρ ἐπ' αἰθρίου
καὶ ὑψηλοῦ οὐρανοῦ, καὶ χρυσοῦν ἀκτινόφλεκτον νέφος
διὰ χειρός του ἀφ' ὕψους αἰθέρος ἐπέδειξε σείσας·
Θροῦς δὲ ἠγέρθη εὐθὺς εἰς τὸ πλῆθος τῶν Τρώων, καὶ λόγος
ὅτι ἐπέστη καιρὸς τὰ θεόσδοτα τείχη νὰ κτίσουν.
Τότ' εὐτρεπίζουσι δεῖπνον σπουδῇ, κ' οἰωνὸν πρὸς τὸν μέγαν
φέρουσιν ἅμα κρατῆρας φαιδροὶ, καὶ τοὺς στέφουσιν οἴνῳ.
Ὡς δὲ τὸ πρῶτόν της φῶς ἐπὶ γῆς ἡ λαμπὰς τῆς ἡμέρας
ἔχυσε πάλιν, τὴν πόλιν, τοὺς ὅρους, τὰς ὄχθας ἐσκόπουν
περιερχόμενοι. Ταῦτα τὰ ἕλη πηγῆς τῆς Νομίκου.
Θύβριδος ῥεῖθρα ἐκεῖνα. Ἐκεῖ κατοικοῦσ' οἱ Λατῖνοι.
Ὁ τοῦ Ἀγχίσου υἱὸς ἐκλεκτοὺς ἀπὸ τάξεως πάσης
εἰς τὰ βασίλεια τείχη δὴ τότ' ἑκατὸν ἀποστέλλει
κήρυκας, φέροντας πάντας θαλλοὺς τῆς Παλλάδος εἰς χεῖρας,
φέροντας δῶρα προσέτι αὐτῷ καὶ προτάσεις εἰρήνης.
Εἶπε, κ' εὐθὺς προσταχθέντες ἀπῆλθον, ταχεῖ προχωροῦντες
βήματι· τείχη δ' αὐτὸς διὰ τάφρου χαράττει βαθείας,
καὶ περικτίζει τὸν τόπον, κ' εἰς ταύτην τὴν πρόσαλον ἕδραν
ὡς εἰς στρατόπεδον ἔρκος, καὶ ἄνω ἐπάλξεις ἐγείρει.
Ὡς δὲ προὐχώρουν οἱ νέοι, διέκρινον πύργους καὶ στέγας
τὰς ὑψηλὰς τῶν Λατίνων, καὶ ἤγγιζον ἤδ' εἰς τὸ τεῖχος.
Ἔξω τῆς πόλεως παῖδες καὶ πρόσηβοι νέοι ἀνθοῦντες
εἰς ἱππασίαν ἠσκοῦντο, καὶ ἤλαυνον δίφρους εἰς κόνιν,
ἄλλοι ἐτάννυον τόξα ἢ ἔπαλλον εὔκαμπτον δόρυ,
ἄλλοι δ' εἰς δρόμον ἀλλήλως καὶ ἄλλ' εἰς πληγὰς προὐκαλοῦντο.
ἔφιππος αἰφνῆς, δρομαῖος ἐλθὼν, εἰς τὸ οὖς τοῦ πρεσβύτου
ἄνακτος ἤγγειλεν ὅτι στολὴν ἀσυνήθη φοροῦντες
ἔφθασαν ἄνδρες. Αὐτὸς νὰ εἰσέλθουν προστάττει· κ' ἐν μέσῳ
τῆς βασιλείου αὐλῆς ἐκαθέσθ' εἰς τὸν πάτριον θρόνον.
Ἑκατοντάστυλος, μέγας, σεβάσμιος αἴρεται οἶκος
ἄνω, εἰς ἄκραν τὴν πόλιν, τοῦ Λαύρεντος Πίκου ἡ ἕδρα
διὰ δρυμῶνας φρικτὴ, καὶ ἀρχαίαν προγόνων λατρείαν.
Ὧδε οἱ ἄνακτες πρῶτον τὰ σκῆπτρα, καὶ ὧδε τοὺς ῥάβδους

αἴσιμον ἦν νὰ λαμβάνουν. Ναὸς τῆς συγκλήτου ἦν ὧδε
κ' ἕδρα γευμάτων ἁγίων. Ἐνταῦθα κριὸν οἱ πατέρες
σφάξαντες, ἔθος νὰ κάθηνται ἦν εἰς ἀπέραντα δεῖπνα.
Ἦσαν δ' ἐκεῖ κ' αἱ εἰκόνες ἐν τάξει τῶν πάλαι προγόνων
ἅπασ' ἐκ κέδρου ἀρχαίας γλυπταί· Ἰταλὸς καὶ Σαβῖνος
ἀμπελοφύτωρ, κυρτὸν εἰς τοὺς πόδας του δρέπανον ἔχων,
Κρόνος δ' ὁ γέρων ἑξῆς κ' Ἰανὸς ὁ διπρόσωπος ἔτι
εἰς τὰ προπύλαια ἦσαν· καὶ ἄνακτες ἄλλοι ἀρχαῖοι
ὑπὲρ πατρίδος πληγὰς Ἀρηΐους εἰς μάχας λαβόντες·
ἔτι δὲ ὅπλα πολλὰ εἰς σταθμοὺς ἱεροὺς ἠρτημένα
μεθ' ἁμαξῶν δοριλήπτων, κυρτοὶ δὲ ἀκόμη πελέκεις·
ἔτι δὲ λόφοι κρανῶν, καὶ πυλῶν ὑπερμέγιστα κλεῖθρα·
δόρατα εἶτα, ἀσπίδες καὶ ἔμβολα πλοίων θραυσθέντα.
Ῥάβδον δ' ὁ ἴδιος φέρων Κυρίνου, προσέτι βραχεῖαν
φέρων τραβέαν, εἰς δὲ τὴν λαιὰν τὸ ἀγκύλιον ἔχων,
ὁ ἱπποδάμας ἐκάθητο Πίκος. Αὐτοῦ ἐρασθεῖσα,
πλήξασα ῥάβδῳ χρυσῇ, καὶ φάρμακον δοῦσα ἡ Κίρκη,
τὸν μετεμόρφωσεν ὄρνιν, πτερὰ ποικιλόχροα δοῦσα.

Εἰς τὸν τοιοῦτον ναὸν τῶν θεῶν ὁ Λατῖνος εἰς ἕδραν
τὴν πατρικὴν καθεσθεὶς προσεκάλεσεν ἔνδον τοὺς Τρῶας·
εἶπε δὲ ταῦτα αὐτοῖς εἰστελθοῦσιν ἐκ πρῴων χειλέων·
«Εἴπατε, ὦ Δαρδανίδαι (ἡ πόλις ὑμῶν καὶ τὸ γένος
εἶναι γνωστά· οὐδὲ ὅλως ἀνήκουστοι ἤλθετε ὧδε).
Τί ἀπαιτεῖτε; ἐκ τίνος ἐπλεύσατ' αἰτίας εἰς ταύτας
τῆς Αὐσονίας τὰς ὄχθας, τοσοῦτον περάσαντες πόντον;
μὴ τῆς ὁδοῦ πλανηθέντες, ἢ μὴ ὑπὸ βίας χειμῶνος
(οἷον πολλάκις συμβαίνει τοῖς πλέουσ' εἰς πέλαγος ναύταις)
τὸν ποταμὸν εἰσεπλεύσατε τοῦτον, εἰς ὅρμον ἐλθόντες;
Μὴ τὴν ξενίαν ἀρνῆσθε, καὶ γνῶτε, τὸ Κρόνιον ἔθνος
τὸ τῶν Λατίνων, τιμῶν οὐχὶ βίᾳ ἢ νόμῳ τὸ πρέπον
ἀλλ' ἑκουσίως, τηροῦν τοὺς θεσμοὺς τοῦ ἀρχαίου θεοῦ του.
Ναί, ἐνθυμοῦμαι (ὁ χρόνος δ' ἐσκότισεν ἤδη τὴν φήμην)·
οἱ τῶν Αὐρούγκων πρεσβύται ἀνέφερον ὅτι ἐντεῦθεν
εἰς τῶν Φρυγῶν τὰς Ἰδαίας εἰσῆλθεν ὁ Δάρδανος πόλεις,
καὶ εἰς τὴν Θρᾴκιον Σάμον, ἣν νῦν Σαμοθρᾴκην καλοῦσιν·
ἐκ Τυῤῥηνῆς δ' ἐξελθόντα Κορύθου παρέλαβ' ἐκεῖνον
τοῦ ἀστροφώτ' οὐρανοῦ ἡ πάγχρυσος πόλις εἰς θρόνον·

καὶ τῶν θεῶν οἱ βωμοί του αὐξάνουσιν ἤδη τὸ πλῆθος.

Ἰλιονεὺς δὲ ὁ Τρὼς ἀπεκρίθ' εἰς τὸν ταῦτα εἰπόντα·
« Ἄναξ, περίβλεπτε γόνε τοῦ Φαύνου, ζοφώδους χειμῶνος
κύματα δὲν μᾶς βιάζουν τὰς σὰς νὰ ζητήσωμεν γαίας,
οὔτε ἀστὴρ μᾶς ἐπλάνησ' ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ, οὐδὲ ὄχθη·
ἀλλ' ἐξ οἰκείας βουλῆς εἰς τὴν πόλιν ἐρχόμεθα ταύτην,
ἐκ βασιλείας ὠσθέντες, ἣν ἔβλεπε πάλαι μεγίστην
ἀπ' ἀκροτάτου Ὀλύμπου ὁ ἥλιος τέμνων τὰ ὕψη.
Ἀπὸ Διὸς ἡ τοῦ γένους ἀρχή· οἱ Δαρδάνιοι νέοι
λέγονται τέκνα Διός· καὶ ὁ ἄναξ Αἰνείας, ὁ ἤδη
πέμψας ἡμᾶς, ἐκ τοῦ γένους πηγάζει Διὸς τοῦ ὑπάτου.
Εἰς τὰ Ἰδαῖα πεδία ὁπόσος χειμὼν διεχύθη
ἐκ τῶν σκληρῶν Μυκηνῶν, καὶ ἐκ μοίρας ὁρμῇ συῤῥαγεῖσαι
πῶς συνεκρούσθησαν ἅμα ἡ γῆ τῆς Ἀσίας κ' Εὐρώπης,
ἤκουσαν πάντες, καὶ μέχρι περάτων τῆς γῆς, ἣν ὁρίζουν
τὰ ὠκεάνεια ῥεῖθρα καὶ μέχρι τῆς ζώνης ἐκείνης
ὃν μεταξὺ τῶν τεσσάρων ὁ ἥλιος, φλέγων, χωρίζει.
Ἐκ τοῦ χειμῶνος δ' ἐκείνου σωθέντες εἰς τόσα πελάγη,
ἕδραν μικρὰν τῶν πατρίων θεῶν καὶ ἀπήμονα ὄχθην
καὶ τὰ κοινὰ εἰς τοὺς πάντας ἀέρα καὶ ὕδωρ ζητοῦμεν.
Δὲν θὰ φανῶμεν αἰσχύν' εἰς τὸ κράτος, ἀλλ' οὔτε τὸ κλέος
ἔσται μικρὸν εἰς ὑμᾶς, οὐδ' ἡ χάρις αὐτὴ λησμονεῖται.
Δὲν μεταμέλονται ἂν οἱ Αὐσόνιοι Τρῶας δεχθῶσιν.
Εἰς τοῦ Αἰνείου ὀμνύω τὴν μοῖραν, τὴν ἄλκιμον χεῖρα,
δοκιμασθεῖσαν εἰς πίστεις, καθὼς καὶ εἰς μάχας καὶ ὅπλα,
πλεῖστοί εἰσιν οἱ λαοὶ (καὶ μὴ περιφρόνει μας ὅτι
φέρομεν στέμματ' αὐτοὶ καὶ ἱκέτιδας φέρομεν λέξεις)
οἱ συναινοῦντες ἢ μᾶλλον αἰτοῦντες ἡμῖν νὰ μιχθῶσι·
πλὴν νὰ ζητήσωμεν γαίας αἱ θεῖ' ἐπιτάττουσι Μοῖραι
τὰς ὑμετέρας· ὁ Δάρδανος ὅθεν ἐξῆλθε τὸ πρῶτον
ἐπανακάμπτει· σφοδρῶς δ' ἐπιτάττ' εἰς ἡμᾶς ὁ Ἀπόλλων
εἰς Τυῤῥηνὸν νὰ κατέλθωμεν Θύβριν κ' εἰς ἕλη Νομίκου.
Πέμπει σοι δὲ καὶ μικρά τινα δῶρα τοῦ ὅλβου τοῦ πρώην
λείψανα, μόλις σωθέντα ἐκ Τροίας ποτὲ πυριφλέκτου.
Ἕσπενδ' ἐπὶ τῶν βωμῶν δι' αὐτοῦ τοῦ χρυσοῦ ὁ Ἀγχίσης·
αὗτ' ἡ στολὴ τοῦ Πριάμου, ὁπόταν ἐδίκαζε πλήθη
συγκεκλημένα, τὸ σκῆπτρον αὐτό, κ' ἡ ἁγία τιάρα,

καὶ ἡ ἐσθὴς, Ἰλιάδου τεχνούργημα. . . . .»
Ταῦτα μὲν εἶπεν αὐτός· ὁ Λατῖνος δὲ πάντοτ' ἐκράτει
σύννουν τὸ βλέμμα, συστρέφων χαμαὶ σταθερῶς πεπηγμένους
προσεκτικοὺς ὀφθαλμούς· οὐδ' ἐκίνει τὸν ἄνακτα τόσον
οὐδ' ἡ ποικίλη πορφύρα, οὐδὲ τοῦ Πριάμου τὸ σκῆπτρον,
ὅσον ὁ γάμος τῆς κόρης κατεῖχε τὸ πνεῦμά του ὅλον,
καὶ τὴν τοῦ γέροντος Φαύνου εἰς νοῦν περιέστρεφε ψῆφον
ὅτ' ἦν αὐτὸς ὁ γαμβρὸς ὅστις ἔξωθεν ἦν πεπρωμένον
φθάνων ἐνταῦθα, νὰ λάβῃ βασίλειον κράτος, κ' ἐκεῖνος
ἔχων χρησμοὺς τοὺς αὐτούς· ὅτι βέλτιστον γένος ἐκείνου
δι' ἀρετὴν καὶ ἀνδρίαν τὴν σύμπασαν γῆν θὰ τροπώσῃ.
Τέλος δ' ἀνέκραξ' εὐθύμως· «Ἡμῖν ὁ θεὸς βοηθήτω
καὶ τοῖς ἐκείνου χρησμοῖς. Σοὶ παρέχω, ὦ Τρῶς, ὃ αἰτεῖσαι·
οὐδ' ἀποβάλλω τὰ δῶρα· ἐν ὅσ' ὁ Λατῖνος ἀνάσσει
οὔτε ἀγρῶν εὐτυχίας στερεῖσθε, οὔτ' ὄλβου τῆς Τροίας,
καὶ ὁ Αἰνείας δ' αὐτὸς, ἂν ἔφεσιν ἔχῃ τοσαύτην,
διὰ ξενίας δεσμῶν ἂν ἑταῖρός μου σπεύδῃ νὰ γίνῃ,
ἄγε ἂς ἔλθῃ καὶ πρόσωπον φίλου ἂς μὴ τὸν φοβίζῃ.
Θέλω συνάψει δεσμὸν, τοῦ ἄνακτος ψαύων τὴν χεῖρα.
Τῷ βασιλεῖ σας δ' ὑμεῖς παρ' ἐμοῦ ἀναγγείλατε ταῦτα·
ἔχω θυγάτριον, ὃ μετ' ἀνδρὸς τῶν ἡμῶν νὰ συζεύξω
οὔτ' οἱ χρησμοὶ ἐξ ἀδύτου οἱ πάτριοι, οὔτε σημεῖα
ἐξ οὐρανοῦ ἐπιτρέπουν· γαμβρὸς πεπρωμένος δὲ λέγουν
ἔξωθεν εἶν' εἰς τὸ Λάτιον, ὃς τὸ ἡμέτερον γένος
θὰ ἀνυψώσ' εἰς ἀστέρας· αὐτὸν πῶς ἡ μοίρα ὁρίζει
πέποιθα, κ' εὔχομαι, ἂν ἡ ψυχὴ τ' ἀληθῆ προμαντεύῃ.»
Ταῦτα εἰπὼν ὁ πατὴρ, ἐξελέξατο ἵππους ἐκ πάντων
ὅσοι λαμπροὶ τριακόσιοι ἦσαν εἰς φάτνας ἐξόχους·
καὶ νὰ τοὺς φέρουν διώρισ' ἐν τάξει πρὸς πάντας τοὺς Τρῶας
πορφυροστρώτους, πτερόποδας, κάπας φοροῦντας ποικίλας.
Ὑπὸ τὰ στήθη των κρέματ' ἐπίχρυσος κόσμος φαλάρων·
χρυσοσκεπεῖς δὲ, ξανθὸν τὸν χρυσὸν δι' ὀδόντων μασσῶσι.
Πρὸς τὸν ἀπόντα δ' Αἰνείαν καὶ δίφρον καὶ δύω ζυγίους
ἐξ αἰθερίου σπορᾶς, ἀποπνέοντας πῦρ ἐκ μυκτήρων,
καὶ ἐκ τοῦ γένους τοῦ νόθου μητρόθεν, ὃ ἔκλεψε λάθρα
ἡ πολυμήχανος Κίρκη ποτὲ ἀφ' ἱππῶνος πατρῴου.
Οἱ Αἰνειάδαι τοιαῦτα λαβόντες καὶ δῶρα καὶ ἔπη,

ἐπὶ τῶν ἵππων λαμπροὶ ἐπιστρέφοντες φέρουσ' εἰρήνην.
Ἀπ' Ἰναχίου δὲ Ἄργους ἐπέστρεφ' ἐνδίφριος ἤδη
ἡ τοῦ Διὸς ἀπηνὴς γαμετὴ, τοὺς ἀέρας περῶσα·
κ' ἐκ Σικελίας μακρὰν ὑπὲρ ἄκρον τὸν Πάχυνον εἶδε
περιχαρῆ τὸν Αἰνείαν, καθὼς καὶ τὸν Τρώϊον στόλον·
εἶδε θαρροῦντας νὰ κτίζωσιν ἤδ' εἰς τὴν γῆν κατοικίας,
νὰ καταλείπουν τὰ πλοῖα· καὶ στᾶσα, δεινῶς ἐπικράνθη·
τὴν κεφαλὴν δὲ κινοῦσα, ἐξέφρασε τούτους τοὺς λόγους·
«Ὢ τῆς ἐχθίστης φυλῆς, κ' εἰς τὰς μοίρας ἡμῶν ἀντιπάλου
μοίρας Φρυγῶν! εἰς τὴν Σίγειον μὴ ἀπωλέσθησαν ἄκραν;
μήπως ἁλόντες ἑάλωσαν; μήπως φλεχθεῖσα ἡ Τροία
καὶ τοὺς ἀνθρώπους συνέφλεξε; Μέσον πυρὸς καὶ σιδήρου
εὗρον τὸν δρόμον λοιπόν; ἡ ἰσχύς μου ἀπηύδησεν ἴσως
καὶ κορεσθέν μου τὸ ἄσπονδον μῖσος ἐκόπασαν ἄρα,
ἐκ τῆς πατρίδος ἀφ' οὗ ἐκβληθέντας ἐτόλμησα τούτους
νὰ κατατρέξω, φυγάδας δ' εἰς πόντον ἀπέκρουσα πάντας;
Καὶ οὐρανοῦ καὶ θαλάσσης ἰσχὺς κατ' αὐτῶν ἠναλώθη.
Τί μοὶ ὠφέλησαν Σύρτεις καὶ Σκύλλα; καὶ τί ἡ εὐρεῖα
Χάρυβδις; οὗτοι ἐντὸς τῆς θυμήρους τοῦ Θύβριδος κοίτης
οὐδὲ τὸν πόντον ψηφοῦν οὐδ' ἐμέ· ἐδυνήθη ὁ Ἄρης
τοὺς φοβεροὺς νὰ ὀλέσῃ Λαπίθας· παρέδωκε δ' ὅλως
εἰς τὸν Ἀρτέμιδος χόλον τὴν πάλαι ὁ Ζεὺς Καλυδῶνα.
Τί εἰς τοσοῦτο ἠνόμησαν ἢ Καλυδὼν ἢ Λαπίθαι;
καὶ ἡ μεγάλη ἐγὼ γαμετὴ τοῦ Διὸς ἡ ἀθλία
τὰ δυνατά μοι ἐτόλμησα πάντα, εἰς πάντα ἐτράπην,
καὶ μὲ νικᾷ ὁ Αἰνείας! Ἂν δύναμιν τόσην δὲν ἔχω,
ναὶ, ἀδιστάκτως αἰτοῦμαι βοήθειαν ὅπου ὑπάρχει.
Ἀκαμπτοι ἂν οἱ θεοὶ, τὸν Ἀχέροντα θέλω κινήσει·
Δὲν προωρίσθη αὐτὸν τῆς Λατίνων ἀρχῆς νὰ στερήσω,
τῆς Λαβινίας δ' ἡ σύζευξις εἶν' ἀμετάτρεπτος; Ἔστω·
ἀναβολὰς καὶ βραδύτητας δύναμαι ὅμως νὰ φέρω,
τῶν βασιλέων δ' αὐτῶν καὶ τοὺς δύω λαοὺς ν' ἀφανίσω·
τὸν πενθερὸν καὶ γαμβρὸν ἂς ἑνώσουν τοιαῦται συνδέσεις·
αἷμα Ῥοτόλων καὶ Τρώων θὰ λάβῃς εἰς προῖκά σου, κόρη,
κ' ἡ Ἐνυώ σοι προμνήστρια ἔσται. Μόν' ἡ Κισσέως
κόρη δὲν ἔτεκε πῦρ ἐκ κοιλίας, δαλὸν συλλαβοῦσα.
Ἔχει κ' ἡ Κύπρις τοιοῦτον υἱόν, κ' ἔστι δεύτερος Πάρις,

κ' ἔσονται νέοι δαυλοὶ ὀλέθριοι εἰς Πέργαμα πάλιν.»
Ἅμα δὲ ταῦτα εἰποῦσα, κατέβ' εἰς τὴν γῆν φρικαλέα·
καὶ μεταξὺ τῶν σκληρῶν ἀδελφῶν ἐκ τοῦ σκότους τοῦ Ἅδου
τὴν Ἀληκτὼ μετεκάλεσεν, ἥτις εἰς ἄλγη πολέμων
καὶ εἰς ὀργὰς ἐπιχαίρει κ' ἐνέδρας κ' ἐγκλήματα φαῦλα.
Τοῦτο τὸ τέρας μισεῖ καὶ ὁ Πλούτων, μισοῦσι κ' ἐκεῖναι
αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Ταρτάρου· τοσοῦτον τὸ σχῆμα ποικίλλει·
τόσον φρικώδης τὴν ὄψιν, τοσοῦτον δὲ ὄφεων βρίθει.
Λόγους τοιούτους δ' εἰποῦσα παρώτρυν' ἐκείνην ἡ Ἥρα·
«Κόρη νυκτόσπορ', ἐνέργησον ὥστε τὸ κλέος μου, σῶον
διατηρούμενον ἤδη, νὰ μὴ ὑποκύψ' ἡττημένον.
Οἱ Αἰνειάδαι ἂν μὴ δυνηθοῦν τὸν Λατῖνον νὰ ζώσουν
διὰ δεσμῶν γαμικῶν, κ' Ἰταλίας τὴν γῆν νὰ κατάσχουν,
δύνασαι σὺ ἀδελφοὺς ὁμοθύμους εἰς μάχην νὰ φέρῃς,
καὶ ν' ἀνατρέψῃς οἰκίας δι' ἔχθρας, πληγὰς δὲ καὶ δᾷδας
θανατηρὰς νὰ εἰσάξῃς· ὀνόματα χίλια ἔχεις,
τέχνας χιλίας πρὸς βλάβην· τὸ στῆθος τὸ γόνιμον σεῖσον,
καὶ τὴν εἰρήνην των λύσον, καὶ ἔριδας φέρε πολέμου.
Ὅπλ' ἂς θελήσουν, καὶ ὅπλ' ἂς ζητήσουν, ἂς δράξουν οἱ νέοι.»
Ἡ Ἀληκτὼ παρευθὺς Γοργονείων ἰῶν πεπλησμένη
ἦλθεν εἰς Λάτιον, ὅπου οἱ δόμοι τοῦ ἄνακτος ἦσαν
τοῦ Λαυρεντοῦ, καὶ τὰς πύλας κατέσχε σιγῇ τῆς Ἀμάτης,
ἣν ταραχαὶ γυναικεῖαι καὶ χόλοι κατέφλεγον ἔνδον,
διὰ τῶν Τρώων τὴν ἔλευσιν, ὡς καὶ τοῦ Τύρνου τοὺς γάμους.
Ἕνα δ' ἠκόντισεν ὄφιν εὐθὺς κατ' αὐτῆς ἐκ τῆς κόμης
τῆς κυανῆς ἡ θεὰ, εἰς τὸ μύχιον βάθος τῶν σπλάγχνων,
ὥστ' ἐμμανὴς ἐκ τοῦ τέρατος πάντα νὰ σείῃ τὸν οἶκον·
διὰ τῆς χλαίνης δ' εἰσδὺς καὶ τοῦ στήθους τοῦ λείου ὁ ὄφις,
περιεστράφη ἀψαύστως, καὶ λάθρα μανείσῃ ἐκείνῃ
πνεῦμα ἐνέπνευσ' ἐχίδνης· χρυσοῦν περιδέραιον δ' αἴφνης
ἔγιν' ὁ ὄφις ὁ μέγας, κ' εὐμήκης στεφάνου ταινία·
περιπλεχθεὶς δ' εἰς τὰς κόμας, τὰ μέλη διέτρεχε γλίσχρος·
ἕως δ' ἡ πρώτη ἰώδης εἰσέφρησε λύμ' εἰς τὸ σῶμα,
κ' ἔφλεγ' ἐντὸς τὰ ὀστᾶ, τὰς αἰσθήσεις προσψαύουσα μόνον.
οὐδ' ἡ ψυχὴ συνῃσθάνετο ἔτ' εἰς τὸ στῆθος τὴν φλόγα,
πράως, ὡς ἔθος μητέρων, ἐξέφερε τούτους τοὺς λόγους,
διὰ τὴν κόρην θρηνοῦσα πικρῶς, καὶ τὸν Φρύγιον γάμον·

«Ἡ Λαβινία ἐκδίδετ' εἰς γάμον, ὦ πάτερ, εἰς Τρῶας
τοὺς ἐξορίστους; ποσῶς οὐδὲ σὲ οὐδ' ἐκείνην οἰκτείρεις,
οὔτε δ' ἐμὲ τὴν μητέρα, ἣν λείπων, εἰς πρῶτον βορέαν,
ἔρημον, φαῦλος λῃστὴς, θ' ἁπαγάγ' εἰς πελάγη τὴν κόρην;
εἰς Λακεδαίμονα οὔτ' ὁ ποιμὴν δὲν εἰσῆλθ' ἐκ Φρυγίας
καὶ τὴν Ληδαίαν Ἑλένην εἰς Τρῴϊον ἔφερεν ἄστυ;
ποῦ σου ἡ πίστις, καὶ ποῦ πρὸς τοὺς σοὺς ἡ ἀρχαία φροντίς σου,
κ' ἡ δεξιὰ, πρὸς τὸν σύγγονον Τύρνον τοσάκις δοθεῖσα;
Εἰς τοὺς Λατίνους γαμβρὸς ἀπὸ γένους ἂν πέπρωται ξένου,
ἂν ἐντολαί σὲ βιάζουν εἰς τοῦτο τοῦ Φαύνου πατρός σου,
ἅπασαν γῆν τὴν ἐκτὸς τῆς ἡμῶν βασιλείας κειμένην
ξένην νομίζω· καὶ τοῦτο αὐτὸ κ' οἱ θεοὶ ὑπεμφαίνουν.
Γένους δ' ἀρχὴν ἂν ζητῶμεν, τὸν Ἴναχον εἶχεν ὁ Τύρνος
καὶ τὸν Ἀκρίσιον πρώτους γονεῖς, καὶ πατρίδα Μυκήνας.»
Ὡς πλὴν ἐπρόφερε μάτην τοὺς λόγους, καὶ ἦν ὁ Λατῖνος
ἄσειστος, ἔδυ δ' ἐντὸς ἡ λυσσώδης τοῦ ὄφεως λύμη
εἰς τοὺς τῶν σπλάγχνων μυχοὺς, κ' ἐπὶ πᾶσαν αὐτὴν ἐπλανᾶτο,
τότε, δειλαία! δεινῶς κεντωμέν' ὑπ' ἀγρίων τεράτων,
εἰς τὴν εὐρεῖαν ἀπέτρεξε πόλιν, ὁρμῶσα φρενήρης·
οὕτω δινεῖται, κυρτὴ ὅταν μάστιξ τὸν πλήττῃ, ὁ ῥόμβος,
ὃν ἐν ὑπαίθρῳ αὐλῇ κατὰ κύκλον ἱστάμενοι παῖδες,
παίζοντες, πέριξ κτυπῶσιν· ὁ δὲ, τοῦ ἰμάντος τῇ βίᾳ,
δρόμους καμπύλους χαράττει· κατάπληκτον δὲ ὑπ' ἀγνοίας
μένει τὸ ἄνηβον πλῆθος, τὴν εὔστροφον πύξον θαυμάζον,
ὡς πληττομένη λαμβάνει ζωήν. Ὡς ἐκεῖνον ταχεῖα
ἔτρεχεν αὖτ' εἰς τὴν πόλιν, ἐν μέσῳ λαοῦ θηριώδους·
καὶ μεταξὺ τῶν δασῶν, μιμουμένη Βακχείας ἐκστάσεις
(ἐξ ὑπερτάτου θυμοῦ, ὑπερτάτην τολμῶσ' ἀκοσμίαν),
περιεπέτα, τὴν κόρην εἰς σύμφυτα κρύπτουσα ὄρη,
ἵνα μὴ δᾷδες αὐτῆς ἀναφθῶσιν εἰς θάλαμον Τρώων.
Φρίττουσα, Βάκχε, εὐοῖ καὶ τῆς κόρης σὲ ἄξιον μόνον
ἔκραζεν, ὅτ' ὑπὲρ σοῦ καὶ τὸν θύρσον ἀνέλαβ' ἐκείνη,
καὶ περιάγει χορούς, κ' ἱεροὺς διατρέφει πλοκάμους.
Ἴπτατ' ἡ φήμη, κ' εὐθὺς μανικὸς τὰς μητέρας ἁπάσας
ὅμοιος πόθος ἐξάπτει καινὰς νὰ ζητήσωσι στέγας.
Ἐγκαταλείπουν τοὺς οἴκους, καὶ λύουν τραχήλους καὶ κόμας,
καὶ ὀλολύζουσ' ἐντρόμως πληροῦσι κραυγῶν τὸν αἰθέρα,

καὶ δερματόζωστοι, ῥάβδους κρατοῦν φυλλοφόρους ἀμπέλου·
μέση δ' ἐκείνη πασῶν, τὴν διάφλεκτον φέρουσα πίτυν,
τῆς θυγατρὸς καὶ τοῦ Τύρνου τοὺς γάμους διάπυρος ψάλλει.
Αἱματηρὸν καὶ διάστροφον βλέμμα συστρέφουσα δ' αἴφνης
κράζει· «Ἰοὺ, Λατινίδες μητέρες, ἀκούσατε πᾶσαι·
πρὸς τὴν ἀθλίαν Ἀμάτην ἂν εὔσπλαγχνον σώζητε χάριν
καὶ τῶν μητρώων δικαίων φροντὶς ἂν κινῇ τὰς ψυχάς σας,
λύσατε κόμας, ὁμοῦ μετ' ἐμοῦ ὀργιάζουσαι πᾶσαι.»
Οὕτως ἐν μέσῳ δασῶν θηροτρόφων κ' ἐν μέσῳ ἐρήμων
ἡ Ἀληκτὼ τὴν ἐκέντα δεινῶς διὰ πλήκτρων Βακχείων·
ὡς δ' εἰς ἀκμὴν τὴν ἀνήκουσαν εἶδε τὰς πρώτας μανίας
καὶ τοῦ Λατίνου τὸν οἶκον καὶ πάντα σκοπὸν ταραχθέντα,
διὰ τῶν μαύρων πτερῶν της μακρὰν ἡ θεὰ ἐκομίσθη
εἰς τοῦ εὐτόλμου Ῥοτόλου τὴν πόλιν, ἣν ἔκτισε, λέγουν,
πρὸς οἰκισμὸν Ἀκρισίων ἀποίκων ποτὲ ἡ Δανάη,
ὑπὸ νοτίων ἀνέμων ἀχθεῖσα· τὸν τόπον οἱ πάλαι
Ἄρδεαν ἔλεγον· μένει δὲ Ἄρδεα, ὄνομα ἤδη,
πρώην εὐδαίμων. Ὁ Τύρνος εἰς δόμους ἐξόχους ἐνταῦθα
ἤδη ἐν μέσῳ νυκτὸς ἀπελάμβανεν ἥσυχον ὕπνον·
ἡ Ἀληκτὼ τὴν διάστροφον τότε μορφὴν ἐκδυθεῖσα
καὶ τὰ Ἐρίννεια μέλη, πρεσβύτιδος ὄψιν λαμβάνει·
τὸ ἀναιδὲς ῥυτιδοῦσα δὲ μέτωπον, δένει τὰς τρίχας
τὰς πολιὰς δι' ἐλύτρου, ἐμπλέκουσα κλάδον ἐλαίας,
κ' ἔγινεν ὅλη Καλύβη, τῆς Ἥρας ἱέρεια γραία·
πρὸ ὀφθαλμῶν δὲ τοῦ νέου φανεῖσα ἐξέφερε ταῦτα·
« Τύρνε, οἱ τόσοι σου μόχθ' ὑποφέρεις κενοὶ ν' ἀποβῶσιν,
εἰς Δαρδανίους δ' ἀποίκους τὸ σκῆπτρον τὸ σὸν νὰ μετέλθῃ;
Ὁ βασιλεὺς σοὶ ἀρνεῖται τοὺς γάμους, καθὼς καὶ τὴν προῖκα
τὴν αἱματώνητον, ξένους καλῶν κληρονόμους τοῦ κράτους.
Ἄγε δὴ νῦν, ἐμπαιχθεὶς, εἰς ἀγνώμονας τρέχε κινδύνους·
τοὺς Τυῤῥηνοὺς κατ αδάμα, ἐπίσκεπε δὲ τοὺς Λατίνους.
Ταῦτα πρὸς σὲ νὰ εἰπῶ, εἰς τὴν ἥσυχον εὕδοντα νύκτα,
ἡ πανσθενὴς Κρονιὰς διατάξασα μ' ἔπεμψε μόνη.
Σπεῦσον, καθόπλισον πάντας τοὺς νέους· φαιδροὶ ἀξεκδράμουν
ἐκ τῶν πυλῶν, καὶ τῶν Τρώων τοὺς πρώτους ἐμπρὸς τῶν ὡραίων
ῥείθρων σκηνοῦντας, καὶ πλοῖα αὐτῶν τὰ γραπτὰ ἂς ἐμπρήσουν.
Ταῦτα προστάττουσι θεῖαι δυνάμεις· ὁ δ' ἄναξ Λατῖνος

τὰς ὑποσχέσεις ἐὰν παραβὰς δὲν τελέσῃ τὸν γάμον,
ἂς αἰσθανθῇ καὶ ἂς μάθῃ ὁποῖος ὁ ἔνοπλος Τύρνος.»
Ὅμως ὁ νέος, χλευάζων τὴν πρόμαντιν, λόγους τοιούτους
τῇ ἀπεκρίθη· «Ἡ εἴδησις στόλου ἐλθόντος εἰς Θύβριν
τὴν ἀκοήν μου οὐδόλως διέφυγεν, ὡς ὑποθέτεις·
μὴ μοὶ ἀνάπλαττε φόβους τοσούτους. Ἡ ἄνασσα Ἥρα
δὲν εἶν' ἡμῶν ἐπιλήσμων.
Σὲ δ', ἀφορμὴ καὶ ἀπάτης καὶ λήθης, τὸ ἔσχατον γῆρας
διὰ φροντίδων, ὦ μῆτερ, ταράττει κενῶν, καὶ τὰ ὅπλα
τῶν βασιλέων εἰς τρόμους ματαίους τὴν πρόμαντιν ῥίπτουν.
Ἔργον σου εἶν' αἱ εἰκόνες θεῶν κ' ἡ ναῶν θεραπεία·
πόλεμος δὲ καὶ εἰρήνη φροντὶς τῶν ἀνδρῶν τῶν μαχίμων. »
Ἡ Ἀληκτὼ εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς ὑπ' ὀργῆς κατεφλέχθη,
καὶ τοῦ λαλήσαντος νέου τὰ μέλη κατέλαβε τρόμος·
τοὺς ὀφθαλμούς του ἐστήλωσε· τόσαι ἐσύριζον ὕδραι
τῆς Ἐριννύος· τοσοῦτον ἐτάθ' ἡ μορφή της. Φλογῆρες
βλέμμα στρεβλοῦσα, ἀπῶσε διστάζοντ' αὐτὸν καὶ ποθοῦντα
ἄλλα νὰ εἴπῃ· τῆς κόμης της δύο δ' ὀρθώσασα ὄφεις,
μάστιγας σείει ἠχούσας, κ' ἐκ στόματος λέγει λυσσώδους·
« Διὰ τὸ γῆρας λοιπὸν, ἀφορμὴν καὶ ἀπάτης καὶ λήθης,
τῶν βασιλέων τὰ ὅπλα μὲ ῥίπτουν εἰς τρόμους ματαίους·
βλέπ'· ἐκ τῆς ἕδρας παρίσαμ' ἐγὼ τῶν σκληρῶν ἀδελφῶν μου,
πόλεμον φέρει δ' ἡ χείρ μου καὶ θάνατον. . . . »
Λέγουσα ταῦτα, πυρσὸν κατηκόντισ' ἐμπήξασα δᾷδας
μετὰ ζοφώδους φωτὸς καὶ καπνοῦ εἰς τὸ στῆθος τοῦ νέου.
Λύει ὁ μέγας του τρόμος τὸν ὕπνον· ὀστᾶ δὲ καὶ μέλη
τῷ καταβρέχει ἱδρὼς ἐπὶ πᾶν ἐκχυθείς του τὸ σῶμα·
ὅπλα παράφρων βοᾷ· τὰ ζητεῖ κατὰ κλίνην, κατ' οἶκον·
τὸν κατελαύνει μανία πολέμου καὶ πόθος σιδήρου·
τὸν διαφλέγει ὀργὴ, ὡς μετ' ἤχου μεγάλου, φρυγάνων
φλὸξ ἀνυψοῦται ἐκτὸς τῶν πλευρῶν ὑδροφόρου ἀγγείου·
ζέουσι δὲ τὰ ῥευστὰ, καὶ λυσσᾷ ἡ τοῦ ὕδατος βία,
καὶ τὰ παφλάζοντα ῥεῖθρα, ἐγείροντ' ἀφροὺς καπνοφόρους,
οὐδὲ κατέχονται πλέον· ἀτμὸς δὲ πετᾷ δι' ἀέρος.
Ὡς τῆς εἰρήνης λυθείσης, νὰ λάβουν ἐκήρυξεν ὅπλα
κατὰ Λατίνου τοῦ ἄνακτος πάντες οἱ ἔξοχοι νέοι,
τὴν Ἰταλίαν νὰ σώσουν, κ' ἐκτὸς τὸν ἐχθρὸν ν' ἀπωθήσουν·

ὅτι αὐτὸς ἐπαρκεῖ κατὰ Τρώων ὁμοῦ καὶ Λατίνων·
Ἅμα δ' ἐκήρυξε ταῦτ', ἀποτείνας εὐχὰς πρὸς τὸ θεῖον,
ἐπὶ τὰ ὅπλ' ἁμιλλώμενοι ὥρμων ἐν τάχ' οἱ Ῥοτόλοι·
ἄλλους ἐκίνει τὸ ἔξοχον κάλλος αὐτοῦ κ' ἡ νεότης,
ἄλλους οἱ πρόγονοι, ἄλλους δὲ πάλιν αἱ ἔνδοξοι πράξεις.
Θάρρους δ' ἐν ᾧ τὰς ψυχὰς τῶν Ῥοτόλων ἐπλήρου ὁ Τύρνος,
τὴν Ἀληκτὼ πρὸς τοὺς Τρῶας αἱ Στύγειαι πτέρυγας φέρουν·
καὶ δι' ἀπάτης καινῆς κατεσκόπευσε ποῦ διὰ δρόμου
καὶ ἐνεδρῶν ὁ καλὸς τὰ θηρία ταράττει Ἰοῦλος·
καὶ ἡ Κωκύτειος κόρ' εἰς τοὺς κύνας αἰφνίδιον λύσσαν
ῥίπτει· ὀσμὴ δ' ἐγνωσμένη τὰς ῥίνας κατέσχεν ἐκείνων,
ὥστε θερμοὶ νὰ διώξουν τὴν ἔλαφον, ἥτις κατέστη
ῥίζα κακῶν, κ' εἰς πολέμους καρδίας ἐξῆψεν ἀγροίκους.
Ἔλαφον κάλλους πολλοῦ, κ' ἐμπρεπῆ εἰς πολύκερων κόσμον,
ἀπὸ μητρώων μαστῶν ἀφελόντες οἱ παῖδες Τυῤῥεῖδαι
ἔτρεφον, ὡς καὶ Τυῤῥεὺς ὁ πατὴρ, ὁ τοῦ ἄνακτος ἔχων
τὴν ἀγελῶν φυλακὴν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀγροὺς ἐπιβλέπων·
ἔπλεκε δὲ εἰς τὰ κέρατ' αὐτῆς, ἐθισθείσης εἰς τοῦτο,
κ' ἡ ἀδελφὴ των Συλβία εὐκάμπτους πρὸς κόσμον ταινίας,
καὶ τὴν ἐκτένιζε, λούουσ' ἁβρῶς δι' ὑδάτων κρηναίων·
ἥμερος δ' αὖτ' εἰς τὴν τράπεζαν ἦν τῶν κυρίων συνήθης,
καὶ νεμομέν' εἰς τὰ δάσ', εἰς τὸν γνώριμον πάντοτε οἶκον,
ὅσον ὀψὲ καὶ ἂν ἦν, τὸ ἑσπέρας ἐπέστρεφε πάλιν.
Αἴφνης αὐτὴν, πλανωμένην μακρὰν, τοῦ Ἰούλου οἱ κύνες
λυσσομανεῖς κατελαύνουν, ἐν ᾧ ἠκολούθει τὸ ῥεῦμα
τοῦ ποταμοῦ, εἰς χλοώδεις δροσίζουσα ὄχθας τὸ καῦμα·
καὶ ὁ Ἀσκάνιος δ' ὅλως φλογήρης ὑπ' ἔρωτος κλέους
ἐκ τοῦ κυρτοῦ κερατίνου του τόξου τῇ ἔῤῥιψε βέλος.
Δὲν ἐπλανήθη ἡ χεὶρ τῇ θεᾶς ἀῤῥωγῇ· μετὰ ῥοίζου
διὰ γαστρὸς καὶ πλευρῶν τὸ ὀξύαιχμον βέλος διῆλθεν.
Εἰς τὴν γνωστὴν, πληγωθὲν, τὸ τετράπουν κατέφυγε στέγην·
κ' εἰς τὴν αὐλὴν εἰσελθὸν αἱματόφυρτον, πάντα τὸν οἶκον,
ὡς νὰ ἱκέτευε, γόων καὶ θρήνων οἰκτρῶν κατεπλήρου.
Πρώτ' ἡ Συλβία τὰς χεῖρας κτυπᾷ, καὶ κτυπᾷ τὰς ὠλένας,
καὶ τοὺς τραχεῖς εἰς ταχεῖαν βοήθειαν κράζει ἀγρότας·
οὗτοι (διότι πανώλης ἐκρύβ' εἰς τὰ ἥσυχα δάση)
πάντες συντρέχουσιν ἄλλος δαυλὸν περιφλόγιστον φέρων,

ἄλλος πολύζυγον πάλον κ' εἰς ὅπλον εὐθὺς μεταβάλλει
τὸ προστυχὸν ἡ ὀργὴ, καλεῖ δ' ὁ Τυῤῥεὺς τὸν στρατόν του.
Τετρασχιδῆ δὲ ὡς δρῦν διεσπάραττε, σφῆνας ἐγκρούων,
ἥρπασε, πνέων θυμὸν, τὸν πελώριον πέλεκυν, ὅπλον.
Ἐκ σκοπιᾶς δ' ἡ θεὰ τοῦ ὁλέθρου τηροῦσα τὴν ὥραν,
ἐπὶ τὴν ἔπαυλιν ἦλθε, κ' εἰς ἄκραν ἀρθεῖσα τὴν στέγην
διασαλπίζει ποιμένιον ἦχον, φωνὴν ταρταρείαν
ἀπὸ καμπύλου ἐντείνουσα κέρατος· σείεται δ' ἅπας
διὰ μιᾶς ὁ δρυμὼν, τὰ βαθύσκια δάση ἠχοῦσι·
τῆς Τριοδίας ἡ λίμνη ἀκούει, ἀκούουσιν ἔτι
Νὰρ, ὁ θειώδης λευκὸς ποταμὸς, κ' αἱ πηγαὶ τοῦ Βελίνου·
περιδεεῖς δ' αἱ μητέρες τὰ βρέφ' εἰς τὰ στήθη των σφίγγουν·
εἰς τὴν φωνὴν δὲ ἣν σύνθημα μάχης ἐκπέμπει ἡ σάλπιγξ
ἡ ἀπηνὴς πανταχόθεν, ἁρπάζοντες ὅπλα, συῤῥέουν
οἱ ῥωμαλέοι ἀγρόται· ὡσαύτως κ' οἱ νέοι τῶν Τρώων
τοῦ Ἀσκανίου ὑπέρμαχοι ἔξω τοῦ ἔρκους ὁρμῶσι·
τάττονται πάντες, οὐχὶ ὡς εἰς μάχην ὁρμῶσιν ἀγρόται,
διὰ τραχέων κορμῶν καὶ πασσάλων σκληρῶν ἀκροφλέκτων·
σίδηρον δίστομον οὗτοι κρατοῦν· ἐκ ξιφῶν δὲ σπασθέντων
φρίττει ὁ μέλας ἀγρός· ὁ χαλκὸς εἰς τὸ φῶς ἀπαστράπτει
τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων, καὶ πέμπ' εἰς τὰ νέφη τὴν λάμψιν·
ὡς νὰ λευκαίνητ' ἐκ πρώτου ἀνέμου ἡ θάλασσ' ἀρχίζει,
καὶ βαθμηδὸν ὀγκουμέν' ὑψηλότερον κῦμ' ἀνεγείρει·
ἐκ τοῦ πυθμένος δὲ τέλος ἐπαίρεται μέχρις αἰθέρος.
Ἦδ' εἰς τὴν πρώτην τῆς μάχης γραμμὴν ἐξ ἠχήεντος βέλους
τῶν τοῦ Τυῤῥέως υἱῶν ὁ πρωτότοκος, Ἄλμων, ὁ νέος
πίπτει· ἐπήχθ' ἡ ἀκὶς εἰς τὸν φάρυγγα, κ' ἔφραξεν αἷμα
τὸν τῆς φωνῆς καὶ ζωῆς τῆς βραχείας του δρόμον συνάμα
ἔπεσον δὲ καὶ πολλοὶ παρ' αὐτὸν, καὶ ὁ γέρων Γαλέσος,
λόγους προτείνων εἰρήνης, ἀνὴρ δικαιότατος πάντων
τῶν Αὐσονίων, καθὼς καὶ εἰς πλοῦτον ἀγρῶν ὑπερέχων·
ποίμνια πέντε προβάτων ἐκέκτητο, πέντε δ' ἀγέλας,
καὶ δι' ἀρότρων τῆς γῆς ἑκατὸν ἐγεώργει τὴν ὄψιν.
Εἰς τὸ πεδίον δ' ἐνῷ ἠγωνίζοντο οὔτ' ἰσοπάλως,
ὅ,τ' ὑπεσχέθ' ἡ θεὰ ἐκπληρώσασα, βάψασα μ' αἷμα
πάντα τὸν τόπον, πρωτόλεια ῥίψασα τόσα τῆς μάχης,
τὴν Ἑσπερίαν ἀφῆκε κ' εὐθὺ πρὸς αἰθέρ' ἀναπτᾶσα

δι' ἀλαζόνος φωνῆς πρὸς τὴν Ἥραν ἀπέτεινε ταῦτα·
« Τοῦ ὀλετῆρος πολέμου ἰδού σοι τελεία ἡ ἔρις·
λέγε φιλίας δεσμοὺς καὶ ἕνωσιν ἂν θὰ συνάψουν,
ὅτε μ' Αὐσόνιον αἷμα κατέῤῥανον ἤδη τοὺς Τρῶας.
Λέγω σοι δ' ἔτι καὶ τοῦτο, ἐὰν στερεά σου ἡ γνώμη·
διὰ τῆς φήμης τὰς πόλεις εἰς μάχην κινῶ τὰς ὁμόρους,
κ' εἰς τὰς καρδίας ἐξάπτω λυσσώδη ἀγάπην πολέμου,
ὥστε νὰ δράμουν πολλοὶ καὶ δι' ὅπλων τὸν τόπον νὰ σπείρουν.»
Εἶπε δ' ἡ Ἥρα· « Ἀρκοῦσιν οἱ τρόμοι αὐτοὶ καὶ οἱ δόλοι·
ταῦτα πολέμου ἀρχαί· ἐπολέμησαν ἤδη ἐγγύθεν·
ὅσα δ' ἂν ἔτυχον ὅπλα, ἐπλήσθησαν αἵματος πάντα.
Ἂς ἑορτάζῃ ὑμεναίους τοιούτους καὶ γάμους ἡ τόσον
τῆς Ἀφροδίτης λαμπρὰ γενεὰ καὶ ὁ ἄναξ Λατῖνος.
Εἰς αἰθερίους ἀέρας δὲ σὺ νὰ πλανᾶσ' ἐλευθέρα
ὁ τοῦ Ὀλύμπου ἀνάσσων πατὴρ οὐδαμῶς ἐπιτρέπει.
Χώρει· ἐγὼ δ', εἴτι ἔτι ἐνταῦθα ἀμφίβολον ἔργον,
τὸ ἐκτελῶ. » Ἡ Κρονία τοιούτους ἐξέφερε λόγους.
Δι' ἠχηρῶν δ' ὀφιούχων ἐκείνη πτερύγων ἀρθεῖσα,
πρὸς Κωκυτοῦ διηυθύνθη τὰς ἕδρας, τὰ ὕψη λιποῦσα.
Τόπος ὑπάρχει ἐν μέσ' Ἰταλίᾳ, ὑφ' ὕψη ὀρέων,
ἔξοχος, πάνυ γνωστὸς, ὃν πολλοὶ διὰ στόματος ἔχουν,
ἡ τοῦ Ἀμσάγκτου κοιλάς· εἰς ἑκάτερα ταύτης τὰ μέρη
δάση πυκνοῦντ' εὐσκιόφυλλα· ῥέει δ' ἐν μέσῳ χειμάῤῥους
κατὰ τῶν βράχων σφοδρῶς παταγῶν καὶ συστρέφων στροβίλους·
ἄντρον ἐκεῖ τρομερὸν καὶ φρικώδη τοῦ Ἅδου ὑπάρχουν
στόμια, φάρυγγα μέγαν ῥηγνὺς δ' ὁ Ἀχέρων, λοιμώδη
χάσματ' ἀνοίγει. Ἐκεῖ ἡ φρικτὴ Ἐριννὺς καταδῦσα,
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἀπαισίου ἠλάφρωσε βάρους.
Ἡ Κρονιὰς βασιλὶς τὴν ἐσχάτην ἐπέθεσ' ἐν τούτοις
ἐπὶ τὸν πόλεμον χεῖρα· ποιμένων πληθὺς ἐκ τῆς μάχης
ἐπὶ τὴν πόλιν ὁρμᾷ, τοὺς πεσόντας ἀπάγει, καὶ φέρει
πρῶτον τὸν Ἄλμονα, εἶτα τὸν μέγα φθαρέντα Γαλέσον
ἐπικαλούμενοι πάντας θεοὺς, κ' ἐνταῦτῷ τὸν Λατῖνον.
Ἔρχεται δὲ καὶ ὁ Τύρνος, πυρὶ καὶ σιδήρῳ τὸν τρόμον
διπλασιάζων, διότι Τευκροὺς προσκαλοῦν εἰς τὸ κράτος,
μετὰ Φρυγίου μιγνύμενοι γένους, κ' ἐκβάλλοντες τοῦτον.
Ὅσων δ' ἑκστᾶσ' αἱ μητέρες εἰς ἄβατα δάση ἐσκίρτων

Βάκχου θιάσους, καὶ ἂς τῆς Ἀμάτης ἡ φήμη ἐλκύει,
συναθροισθέντες καὶ οὗτοι, τὸν Ἄρην θρασεῖς προσκαλοῦσι·
πάντες ἐκ θείας ὀργῆς τὸν ἀπαίσιον πόλεμον θέλουν·
τοῦτον ζητοῦν ἐπιμόνως ἀπέναντι Μοίρας τῆς θείας,
καὶ τοῦ Λατίνου τοῦ ἄνακτος οἶκον κυκλοῦσιν ὁρμῶντες·
ὡς δ' εἰς τὸν πόντον ἀκίνητος βράχος ἀνθίστατ' ἐκεῖνος,
βράχος εἰς πόντον, εἰς ὃν παταγῶδες προσκρούει τὸ κῦμα,
ὅστις δ' ἐν μέσῳ βρασμοῦ ἠχηρῶς βρυχωμένων ὑδάτων
μένει ἐξ ὄγκου στερρὸς, εἰ καὶ τρέμουν αἱ ἔπαφροι πέτραι
εἰ κ' ἐκ τῶν πέριξ πλευρῶν τὰ ἐνύφαντα φύκη ἐκσπῶνται.
Ὡς δ' οὐδεμία ἰσχὺς τὴν βουλὴν τὴν τυφλὴν νὰ νικήσῃ
ἦν δυνατὸν, κατὰ νεῦσιν τῆς Ἥρας δ' ἐγίνοντο πάντα,
μάρτυρας τότε θεοὺς καὶ ἀέρας ἐκάλεσε κούφους.
« Θραύει ἡ Μοῖρα ἡμᾶς, ἀνεκραύγασε, φέρει ἡ λαῖλαψ !
δι' ἀνοσίου τὴν δίκην θὰ τίσετε αἵματος ταύτην,
ἄθλιοι ! Σὲ δὲ, ὦ Τύρνε, φρικτὴ καταδίκη προσμένει.
Παρὰ καιρὸν πρὸς θεοὺς θ' ἀναπέμψῃς δεήσεις εἰς μάτην·
ἥσυχα δὲ τὰ ἐμὰ, καὶ λιμὴν ἀσφαλὴς εἶν' ἐμπρός μου.
Μόνον ταφῆς εὐτυχοῦς μὲ στερεῖτε. » Ὡς εἶπε δὲ ταῦτα,
ἔνδον τοῦ οἴκου κλεισθεὶς, τὰς ἡνίας ἀφῆκε τοῦ κράτους.
Ἐν Ἑσπερίῳ Λατίῳ συνήθεια ἦτον ἀρχαία,
ἣν αἱ Ἀλβάνιαι πόλεις ἐσέβοντο κ' ἤδ' ἡ κρατίστη
Ῥώμη τιμᾷ, κατὰ πρῶτον τὸν Ἄρην ὁσάκις κινήσουν,
εἴτε πρὸς Γέτας ποτὲ τὸν πολύδακρυν πόλεμον φέρουν,
ἢ πρὸς Ἰνδοὺς, ἢ πρὸς Ἄραβας, ἢ πρὸς Ὑρκάνεια ἔθνη,
ἢ πρὸς Ἑῴους λαοὺς, τὰς τῶν Πάρθων ζητοῦντες σημαίας·
πύλαι πολέμου ὑπάρχουσι δύω, καὶ οὕτω καλοῦνται,
θρησκευτικῶς ἱεραὶ καὶ φρικώδης τοῦ Ἄρεως τρόμος.
Κλείουσι ταύτας μοχλοὶ ἑκατὸν ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου
ἀεισθενοῦς. Ἰανὸς δ' ὁ πυλοῦχος οὐδέποτε λείπει.
Πόλεμον δὲ ἂν ποτὲ οἱ πατέρες βεβαίως ψηφίσουν,
τὴν Κυρηνίαν τραβέαν ἐπ' ὤμων φορῶν κ' ἐζωσμένος
τὰ τοῦ Γαβίνου ὁ ὕπατος σήματ', ἀνοίγει τὰς πύλας·
τότε δὲ πόλεμον οὗτος καλεῖ, καὶ τότ' ἕπονθ' οἱ νέοι,
καὶ συνηχεῖ ἡ βραγχώδης φωνὴ τῶν χαλκίνων κεράτων.
Οὕτω καὶ τότ' ἐζητεῖτ' ὁ Λατῖνος, πολέμου μηνύτωρ
τοῖς Αἰνειάδαις, τὰς πύλας τὰς μαύρας ἐκείνας ν' ἀνοίξῃ·

ἀλλ' ὁ πατὴρ νὰ τὰς ψαύσῃ ἠρνήθη καὶ φρίττων ἀπέσχε
τῆς μισητῆς ὑπουργίας, κ' ἐκρύβ' εἰς σκιώδεις κευθμῶνας.
Τότ' ἡ θεάνασσ' ἀπ' ἄκρ' οὐρανοῦ καταβᾶσα, τὰς πύλας
διὰ χειρός της κατῶσεν· ὁ στρόφιγξ ἐτράπ'· ἡ Κρονία
τὰ σιδηρᾶ τοῦ πολέμου θυρώματα ἔρρηξεν ἄμφω.
Καίει ἡ ἥσυχος πρὶν, ἡ ἀκίνητος πρὶν Αὐσονία·
ἄλλοι πεζοὶ, κονιόφυρτοι δ' ἄλλοι ἐφ' ἵππων ὁρμῶσιν
εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης, καὶ ἅπαντες ὅπλα ζητοῦσιν·
ἄλλοι τὰς κούφας ἀσπίδας, κ' αἰχμὰς τῶν δοράτων στιλβούσας
σμήχουσι λίπει παχεῖ κ' εἰς ἀκόνην πελέκεις ὀξύνουν,
εἰς σημαιῶν ἐπιχαίροντες θέαν, κ' εἰς ἤχους σαλπίγγων.
Πέντε δὲ πόλεις, Ἀτίν' ἰσχυρὰ, καὶ πυργήρης Ἀντέμναι,
ἔτι Κρουστάμερον, Ἄρδε', ἀγέρωχα Τίβουρα δ' ἔτι
ἐπὶ στηθέντων ἀκμόνων νεότευκτα ὅπλα χαλκεύουν,
κράνη κοιλαίνουν, φραγμοὺς κεφαλῶν, καὶ ἰτήϊνα κάμπτουν
πλέγματ' ἀσπίδων· καὶ θώρακας ἄλλοι χαλκοῦ εὐτρεπίζουν,
ἄλλοι δὲ πάλιν κνημίδας λεπτοῦ σφυρηλάτου ἀργύρου·
ὕνιος πᾶσα τιμὴ καὶ δρεπάνου ἐξέλιπεν· οὔτις
ἄροτρον θέλ'· εἰς καμίνους χωνεύουν τὰ πάτρια ξίφη.
Ἤχησεν ἤδη ἡ σάλπιγξ, κ' ἐδόθη τὸ σύνθημα μάχης.
Οὗτος περίτρομος κράνος ἁρπάζει, χρεμίζοντας ἵππους
ζεύγει ἐκεῖνος, ἀσπίδα δὲ δράττων, χρυσοῦν περιβάλλει
θώρακα τρίπλοκον, ξίφος πιστὸν δ' εἰς τὴν μέσην του ζώνει.

Τὸν Ἑλικῶν' ἀναπτύξασαι ἤδη, θεαὶ, μελῳδεῖτε
τίνες κατῆλθον εἰς τοῦτον τὸν πόλεμον ἄνακτες, τίνες
ἦσαν αὐτῶν ὁπαδοὶ, κ' ἐξ ὁποίων ἀνδρῶν ἐκλεῖσθη
τῆς Ἰταλίας ἡ γῆ, κ' εἰς ὁποῖα ἐξήστραψεν ὅπλα.
Σεῖς ἐνθυμεῖσθε, καὶ σεῖς ν' ἀναμνήσητε δύνασθε ταῦτα·
μόλις δὲ μέχρις ἡμῶν ἡ τῆς φήμης κατήντησεν αὖρα.
Ἐκ Τυρρηνίας τραχείας κατήχθ' εἰς τὸν πόλεμον πρῶτος
ὁ τοὺς θεοὺς μυκτηρίζων Μεζέντιος, στράτευμ' ἀθροίσας·
Λαῦσος δὲ ἦν παρ' αὐτὸν ὁ υἱός του, ὁ κάλλιστος πάντων,
ἐξαιρουμένου ἑνὸς ἐξ ἁπάντων τοῦ Λαύρεντος Τύρνου·
Λαῦσος ὁ ἵππους δαμάζων καὶ ἄγρια κάμπτων θηρία,
ἐξ Ἀγυλλίνου ματαίως τῆς πόλεως φέρει στρατεύσας
ἄνδρας χιλίους· ἀρχῆς πατρικῆς ἦτον ἄξιος ἄλλης,
καὶ εὐτυχὴς ἂν ἦν ἄλλου πατρὸς καὶ οὐχὶ Μεζεντίου.

Ἐπιδεικνύει δ' ἐξῆς μετ' αὐτοὺς δαφνοστόλιστον δίφρον,
ἵππους δ' ὁμοῦ νικητὰς ὁ τὸ εἶδος καλὸς Ἀβαντῖνος,
γόνος καλοῦ Ἡρακλέους, καὶ ὕδραν ὡς πάτριον σῆμα
φέρ' ἡ ἀσπίς του εἰς ἣν ἑκατὸν περιπλέκονται ὄφεις.
Εἰς τ' Ἀβαντίνεια δάση αὐτὸν ἡ ἱέρεια Ῥέα
εἰς τὸν αἰγλήεντ' ἀέρα κλεψίγαμος ἔτεκε λάθρα,
μετὰ θεοῦ συμμιγεῖσα θνητὴ, ὁ Τιρύνθιος ὅταν
τὸν Γηρυόνην νικήσας καὶ κτείνας, εἰς Λαύρεντον ἦλθε,
καὶ εἰς Τυῤῥήνεια ῥεῖθρα τοὺς Ἴβηρας ἔλουσε βόας.
Οἱ ὀπαδοί του ὑσσοὺς εἰς τὴν μάχην καὶ δόλωνας φέρουν,
καὶ κυλινδρώδεις στιγεῖς, καὶ προσέτι Σαβέλλια ἔγχη.
Βαίνων πεζὸς δὲ αὐτὸς, φορεῖ λέοντος μέγιστον δέρμα,
καὶ τοὺς λευκούς τους ὀδόντας, κι' ἀγρίαν του χαίτην
τῆς κεφαλῆς ἐπιῤῥίψας φρικώδης τὴν ὄψιν ἐμβαίνει
εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἔχων ἐπ' ὤμων Ἡράκλειον κόσμον.
Δύω δ' ἐξῆς ἀδελφοὶ τὰ Τιβούρτια τείχη λιπόντες
ἀπὸ Τιβέρτου κληθέντ' ἀδελφοῦ των αὐτὰ καὶ τὸ ἔθνος,
νέοι Ἀργεῖοι τὸ γένος Κατίλλος καὶ εὔτολμος Κόρας
εἰς τὰ πυκνὰ μεταξὺ τῶν προμάχων καθώρμησαν ὅπλα,
ὡς ἐὰν Κένταυροι δύω κατέρχωντ' ἐξ ὕψους ὀρέων
νεφογενεῖς, τὴν Ὁμόλην ἢ ἴσως τὸν Ὄθρυν λιπόντες
τὸν νιφετώδη δρομαῖοι· τὰ δάση, ἐν ᾧ καταβαίνουν,
ὑποχωροῦν, καὶ οἱ θάμνοι μεγάλως κροτοῦντες ἐνδίδουν.
Οὐδὲ ἀπὼν τῆς Πραινέστης ὁ κτίστης ὁ Καίκυλος ἦτον,
ὅστις υἱὸς τοῦ Ἡφαίστου, τοῦ ἄνακτος πλείστων ποιμνίων,
ἐπὶ ἐσχάρας εὑρέθη, ὡς πᾶσα πιστεύ' ἡλικία.
Τοῦτον συνώδευε φάλαγξ μεγάλη ἀνθρώπων ἀγροίκων
ὅσοι Πραινέστην οἰκοῦσιν ἐφ' ὕψους ἀγροὺς Γαβινίας
Ἥρας, Ἀνίωνα πάγους στεγόμενον, βράχους ἐκ ῥείθρων
δροσοσταγεῖς Ἐρνικίους, κ' εὐδαίμον' Ἀνάγνιαν πόλιν,
καὶ ποταμὸν Ἀμασῆνον· οὐδ' ἔνοπλοι ἅπαντες ἦσαν,
οὐδὲ ἠκούετο κρότος ἀσπίδων ἢ δίφρων· οἱ πλεῖστοι
ἔσπειρον σφαίρας μολύβδου· δοράτια δ' ἔφερον ἄλλοι
διὰ τῶν δύω χειρῶν, κεφαλῆς δὲ καλύμματα εἶχον
δέρματα λύκων, κ' ἐκράτουν γυμνὸν τὸν εὐώνυμον πόδα,
τὸν δεξιὸν δὲ τραχεῖ' ἀκατέργαστος ἔσκεπε βύρσα.
Ἔτι δ' ὁ Μέσσαπος, ἵππων δαμάτωρ, σπορὰ Ποσειδῶνος,

δν οὐδὲ πῦρ οὐδὲ σίδηρος ἦν δυνατὸν νὰ δαμάσῃ.
τὸ πρὸ πολλοῦ ἡσυχάζον, τὸν πόλεμον δὲ λησμονῆσαν
πλῆθος ἐξαίφνης εἰς ὅπλα καλεῖ καὶ εἰς χρῆσιν σιδήρου·
ἄκρα Φεσκένια τούτων οἱ μὲν κ' εὐθυδίκους Φαλίσκους
ᾤκουν, οἱ δὲ Φλαβινίας ἀρούρας, καὶ λίμνην Κυμίνου
καὶ τῆς Σοράκτης τὰ τείχη, οἱ δὲ τοὺς Καπήνους δρυμῶνας·
βαίνοντες οὗτοι κατ' ἔρρυθμον τάξιν, τὸν ἄναχτα ἦδον,
ὡς ποτ' ἐν μέσῳ νεφέλης ῥευστῆς χιονόχροες κύκνοι,
ἐκ τῆς βοσκῆς ἐπιστρέφοντες, ὕμνους ἐκπέμπουσ' ἠχοῦντας
διὰ τραχήλων μακρῶν, καὶ σκιρτοῦν τὰ ποτάμεια ῥεῖθρα,
καὶ τὰ τῆς λίμνης Ἀσίας.
Οὔτις ὡς φάλαγγ' αὐτοὺς ὑπελάμβαν' ἀνδρῶν χαλκοφόρων
ἐκ διαφόρων μικτὴν, ἀλλὰ νέφος πτηνῶν βραγχοφώνων
καθιπταμένων ἐξ ὕψους ἀέρος χαμαὶ πρὸς τὰς ὄχθας.

Ἐκ τῆς Σαβίνων ἰδοὺ γενεᾶς τῆς ἀρχαίας ὁ Κλαῦσος
φάλαγγα ἄγει μεγάλην, μεγάλη δ' ὁ ἴδιος φάλαγξ.
Κλαύδιον γένος καὶ φρήτρη Κλαυδί' ἀπ' αὐτοῦ διεδόθη
κατὰ τὸ Λάτιον, ὅτε τῆς Ῥώμης μετέσχον Σαβῖνοι.
Σπεῖρ' Ἀμιτέρνη μεγάλ' ὑπ' αὐτὸν, καὶ ἀρχαῖοι Κυρῖται,
πᾶς ὁ Ἠρύτου λαὸς, κι' ὁ ἐλαίας φερούσης Μυτύσχης·
Νώμεντον ὅσοι οἰκοῦν καὶ ῥοδόεντος γαίας Βελίνου,
ἔτι δὲ βράχους φρικώδεις Τετρίκου, καὶ ὄρος Σεβῆρον,
καὶ Κασπερίαν, καὶ ῥεῖθρα Ἰμέλλης, πρὸς δὲ καὶ Φορύλους·
ὅσοι καὶ Θύβριν καὶ Φάβαριν πίνουν, καὶ ὅσους Νουρσία
ἡ κρυερὰ κ' οἱ ἐξ Ὄρτης παρέσχον, κ' οἱ δῆμοι Λατίνων,
καὶ ὁ κακώνυμος ῥοῦς τοῦ Ἁλίου ὁπόσους χωρίζει,
κύματα ὅσα κυλίει λευκὰ τῆς Λιβύης ὁ πόντος,
ὅταν Ὡρίων ὁ ἄγριος δύ' εἰς χειμέριον ῥεῦμα,
ἢ ὅσοι στάχεις πυκνοὺς ὡριμάζουν εἰς ἥλιον νέον
εἰς τὰ τοῦ Ἕρμου πεδία, κ' εἰς γαίας ξανθὰς τῆς Λυκίας.
Κρότος ἀσπίδων ἠχεῖ, καὶ κλονεῖται ἡ γῆ πατουμένη.

Ὁδ' Ἀγαμέμνονος φίλος, μισῶν δὲ τὸ ὄνομ' αὐτὸ κἂν τῶν Τρώων
ἵππους ὁ Ἄλησος ζεύξας, λαοὺς θηριώδεις πρὸς Τύρνον
ἄγει χιλίους, τοὺς οἳ ἐν Μασσίκῃ πεδία τοῦ Βάκχου
διὰ δικέλλης ὀργῶσι, καὶ οὓς ἀπὸ λόφων ἐξόχων
εἶχον ἐκπέμψ' οἱ Αὐροῦγκοι πατέρες κ' οἱ χώρας οἰκοῦντες
Σιδικινάς· κ' οἱ ἐλθόντες ἐκ Κάλης, κ' ἐκ ῥείθρων Βολτούρνου

διαβατῶν, καὶ Σατίκουλος δὲ ὁ τραχὺς, καὶ τῶν Ὄσκων
πᾶσα ἡ δύναμις· ὅπλα δὲ οὗτοι παλίσυρτα ἔχουν,
δόρατα, ἃ εἰς εὐκάμπτους ἦν ἔθος νὰ δένωσ' ἱμάντας.
Σκέπει ἀσπὶς τὴν λαιάν των, κυρτὰς δὲ κρατοῦσι μαχαίρας.

Οὔτε δὲ σὲ τὰ ἡμέτερ' ἀνώνυμον ἔπη θ' ἀφήσουν
Οἴβαλε, ὄν, ὡς ἡ φήμη, ἐκ νύμφης ποτὲ
ἔτεκε Τήλων, ὁ ἄρχων, γέρων τις ἤδ', εἰς Καπρέαν
τῶν Τηλεβόων. Ἀλλὰ ὁ υἱὸς ταῖς πατρῴαις ἀρούραις
μὴ ἀρκεσθεὶς, τὴν ἀρχὴν ἐπεξέτεινε τέλος εὑρεῖαν
κ' εἰς τοὺς Σαρράστας, κ' εἰς ὅσα πεδία ποτίζει ὁ Σάρνος,
κ' εἰς τοὺς Ῥυφῶν καὶ Βαθύλον οἰκοῦντας, καὶ χώρας Κελέννης,
κ' εἰς τοὺς ἐκ πόλεως ὄντας Ἀβέλλης, εἰς μῆλα πλουσίας.
Κατὰ τὸν τρόπον αὐτοὶ τῶν Τευτόνων τὰς λόγχας των σρέφουν·
εἰς κεφαλὴν δ' ἐκ φελλοῦ εἰργασμένα καλύμματα φέρουν·
πέλται δὲ χάλκιν' εἰς χεῖράς των λάμπουν καὶ χάλκινα ξίφη.

Αἱ ὀρειναὶ δὲ καὶ σὲ εἰς τὸν πόλεμον ἔπεμψαν Νοῦρσαι,
Οὔφην, ἐπίσης τὴν φήμην λαμπρὲ καὶ τὰ ὅπλα εὐδαίμων.
Ἦν φρικαλέον τὸ ἔθνος αὐτοῦ, εἰς πολλὴν εἰθισμένον
θήραν δρυμῶν, ἐπὶ γῆς Αἰκικόλων σκληρᾶς καὶ τραχείας·
ἔνοπλον σπείρει τὴν γῆν καὶ ὀργοῖ, κ' ἐπιχαίρει ἀείποτε νέαν
συγκομιζόμενον λείαν, καὶ ζῇ ἐξ ἀπαύστου λῃστείας.

Ἦλθ' ἐν τοῖς ἄλλοις ἐκεῖ ἱερεὺς ἐκ φυλῆς Μαρρουβίας,
ἐπὶ τὸ κράνος ἐλαίας εὐδαίμονος φύλλωμα φέρων,
ὁ ἀνδρειότατος Οὔμβρων, ὃν Ἄρχιππος πέμπει ὁ ἄναξ.
Εἰς τὰς ἐχίδνας κ' εἰς ὕδρας αὐτὸς, τὰς βαρέως φυσώσας,
δι' ἐπῳδῶν καὶ χειρῶν ἐπαφῆς περιέχεεν ὕπνον,
καὶ τὴν ὀργήν των πραύνων, τὸ δῆγμα ἐμάλασσ' ἐντέχνως·
τῆς Δαρδανίας δ' αἰχμῆς τὴν πληγὴν οὐδαμῶς ἠδυνήθη
νὰ θεραπεύσῃ, καὶ οὔτ' ἐπῳδαὶ εἰς τὸ τραῦμα ὠφέλουν,
οὔτε ὁπόσα οἱ Μάρσ' εἰς τὰ ὄρη συνέλεγον χόρτα.
Ἔκλαυσε σὲ τὸ Ἀγκίτιον δάσος, καὶ σὲ τῆς Φυκίνης
αἱ κρυσταλλώδεις ῥοαὶ, καὶ αἱ λίμναι...

Τοῦ Ἱππολύτου προσέτι ὁ κάλλιστος γόνος κατῆλθε
Βίρβιος, ὃν εὐκλεᾶ Ἀρικία ἐκπέμπει ἡ μήτηρ,
εἰς τὸ Αἰγέρειον ἄλσος ἐκθρέψασ' αὐτὸν, πρὸς τὰς ὄχθας
τὰς Ὑμητίας, Ἀρτέμιδος ὅπου βωμοὶ εὐμειλίκτου.
Ὅτε, ὡς λέγουν, κακῶς ὁ Ἱππόλυτος ὤλετο δόλοις

τῆς μητρυιᾶς, τὰς ποινὰς τὰς πατρῴας δι' αἵματος τίσας,
κ' ὑπὸ τῶν ἵππων αὐτοῦ συνετρίβη, ἀνέζησε πάλιν,
κ' εἰς τοὺς ἀστέρας ἀνῆλθε, κ' εἰς ὕψος αἰθέριον ἤρθη,
ἐκ τοῦ Ἀρτέμιδος φίλτρου σωθεὶς κ' ἐκ τῶν Παίονος χόρτων.
Ὁ παντοδύναμος τότε πατὴρ, ὀργιζόμενος ὅτι
ἀπὸ τοῦ Ἅδου θνητὸς εἰς τὸ φῶς τῆς ζωῆς ἐπανῆλθε,
τὸν φοιβογέννητον ταύτης εὑρέτην τῆς τέχνης, καὶ ταύτης
τῆς ἰατρείας, αὐτὸς εἰς Στυγὸς ἐκεραύνωσε ῥεῖθρα.
Ἡ Τριοδίτις δ' εἰς ἕδρας κρυπτὰς τὸν Ἱππόλυτον θεῖσα,
εἰς Αἰγερίαν τὴν Νύμφην αὐτὸν κ' εἰς τὰ δάση ἀφῆκε.
Μόνος ἐκεῖ, ἀκλεὴς, Ἰταλοὺς διατρέχων δρυμῶνας
ἔζη, καὶ τ' ὄνομ' αὐτό του τὸ πρὶν εἰς Βιβρίου ἀλλάξας.
Ἕνεκα τούτου μακρὰν τοῦ ναοῦ καὶ ἀλσῶν τῶν ἁγίων
τῆς Τριοδίας σοβοῦνται οἱ ἵπποι, ὡς ἅρμα καὶ νέον
παρὰ τὰς ὄχθας συντρίψαντες, φόβῳ ποντίων τεράτων.
Ἀλλ' ὁ υἱός του οὐχ ἧττον ἐνθέρμους ἐγύμναζεν ἵππους
εἰς τὰ πεδία, καὶ, δίφρου ἐντὸς, εἰς τὸν πόλεμον ὥρμα.
Ἦν μεταξὺ δὲ τῶν πρώτων ὁ Τύρνος, προέχων τὸ σῶμα,
ὅπλα κρατῶν, κ' ὑπερβαίνων τοὺς πάντας καθ' ὅλην τὴν κάραν·
διὰ τριπλῆς λοφιᾶς τὸ ὑψίκομον κράνος του φέρει
Χίμαιραν, πῦρ ἐκφυσῶσαν Αἰτναῖον ἐκ βάθους φαρύγγων·
τόσον δὲ μᾶλλον λυσσᾷ καὶ φλογώδει ; ἀτμοὺς ἀποφέρει,
ὅσον ἡ μάχη σκληρύνεται μᾶλλον καὶ ῥέει τὸ αἷμα.
Ἡ κερασφόρος Ἰὼ τὴν στιλπνήν του ἀσπίδα στολίζει
πάγχρυσος, ἔντριχος ἤδη, καὶ ἤδ' εἰς δαμάλιος σχῆμα,
(δεῖξις τοῦ γένους μεγάλη,) καὶ Ἄργος ὁ φύλαξ τῆς κόρης,
καὶ ὁ πατὴρ, ποταμὸν ἀπὸ κάλπης ὁ Ἴναχος χέων.
Ἕπεται νέφος πεζῶν, καὶ εἰς πάντα τὰ πέριξ πεδία
ἀσπιδοφόρων πυκνοῦται πληθὺς, καὶ Ἀργείων νεότης·
καὶ Σικανοὶ δ' οἱ ἀρχαῖοι, καὶ Ῥότολοι, ἔτι δ' Αὐροῦγκοι,
καὶ Λαβικοὶ μετ' ἀσπίδων γραπτῶν, καὶ στρατὸς Σακρανίων·
κ' οἱ γεωργοῦντες κοιλάδας τὰς σὰς, Τιβερῖνε, καὶ ὄχθας
τὰς ἱερὰς τοῦ Νουμίκου, καὶ λόφους Ῥοτόλων ἀροῦντες,
καὶ τὸν Κιρκαῖον ζυγὸν, καὶ εἰς ὧν τοὺς ἀγροὺς προεδρεύει
Ἄξυρος Ζεὺς, καὶ Φερόν' ἡ εἰς ἄλσος τρυφῶσα χλοῶδες,
ὅπου κ' ἡ λίμν' ἡ Σατύρη ἡ μέλαινα κεῖται, καὶ Οὔφης
ὁ κρυερὸς διοδεύων κοιλάδας, ἐκρέ' εἰς τὸν πόντον.

Ἦλθ' ἐπὶ τούτοις δὲ πᾶσ' ἡ ἐξ ἔθνους τῶν Βόλσκων Καμίλλα,
ἄγουσα πλῆθος ἱππέων καὶ στράτευμ' ἀνθοῦν χαλκοφόρον,
ἡ στρατιῶτις· τὰς χεῖρας δὲν ἔχει ποσῶς εἰθισμένας
εἰς ἠλακάτης στροφὴν κ' εἰς καλάθους Παλλάδος· πολέμους
φέρει γενναίως, κ' εἰς δρόμον ποδῶν τῶν ἀνέμων προτρέχει,
ἐπὶ τῆς χλόης πετᾷ, καὶ τὴν χλόην ὁ ποῦς της δὲν κάμπτει,
οὐδὲ τὰς ἄκρας, περῶσα, τοῦ στάχυος θραύ' εἰς τὸν δρόμον,
ἂν δ' ὑπεράν' ὀγκουμένων κυμάτων, ἐν μέσῳ θαλάσσης,
τρέξ', οἱ ταχεῖς της ταρσοὶ οὐδὲ βρέχονται κἂν ἀπὸ ὕδωρ.
Ταύτην ἐξ οἴκου παντὸς καὶ ἀγροῦ ἐκχυθέντες οἱ νέοι
κ' ἡ τῶν μητέρων πληθὺς μετ' ἐκστάσεως βλέπουν χωροῦσαν,
καὶ τὴν προσχαίνουσιν, ὡς εὐπρεπὴς βασιλέων πορφύρα
τοὺς ἁπαλούς της ἐκάλυπτεν ὤμους· τὴν κόμην δ' ἡ πόρπη
ὡς ἡ χρυσῆ περιέπλεκεν, ὡς τὴν Λυκίαν φαρέτραν
ἔφερεν, ἔχουσα μύρτον ποιμένων εἰς ἄκραν τὴν λόγχην.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

1. . . . Καϊάττα.) Ἡ Καϊάττα, σήμερον Γαέτα, πόλις ὀχυρὰ καὶ εὐλίμενος ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Νεαπόλεως, ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς ἐκεῖσε ταφείσης τροφοῦ τοῦ Αἰνείου ἢ κατ' ἄλλους τῆς Κρεούσης ἢ τοῦ Ἀσκανίου· ἄλλοι δὲ τὴν ὀνομάζουν Καιέταν, παράγοντες τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ καίειν, διότι ἐκεῖ ἑκάη μέρος τοῦ στόλου τοῦ Αἰνείου· ὁ δὲ Στράβων εἰς τὸ Ε′ τῶν Γεωγρ. λέγει: « Ὅτι Φορμία ἦν ἐκεῖ Λακωνικὸν κτίσμα, Ὁρμίαι λεγόμενον πρότερον, διὰ τὸ « εὔορμον· καὶ τὸν μεταξὺ δὲ κόλπον ἐκεῖνοι Καϊάτταν ὠνόμασαν, τὰ γὰρ κοῖλα » πάντα Καϊάττας οἱ Λάκωνες προσαγορεύουσιν.»

10. . . . Τὰς ἀκτὰς . . . τῆς Κίρκης.) Ἱστορεῖται ὅτι ἡ νῆσος τῆς Κίρκης ἦτον τὸ πάλαι γῆ μικρὰ, ἥτις μετὰ παρέλευσιν καιροῦ συνήφθη μετὰ τῆς Ἰταλικῆς ξηρᾶς ἐκ τῆς προσχώσεως τοῦ πορθμοῦ· ὁ δὲ Διον. ὁ Ἁλικ. εἰς τὸ Δ′ τῶν Ἀρχαιολ. τὴν λέγει χερσοειδῆ σκόπελον ἱκανῶς ὑψηλὴν ἐπὶ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους· ἤδη δὲ ἐκορυφώθη εἰς ὄρος καλούμενον Ἄκρα Κιρκαία καὶ μικρὸν ἀπέχουσα τῆς Καϊάττης· ἐδοξάζετο δὲ ὅτι εἰς τὴν νῆσον ταύτην κατῴκει ἡ Κίρκη, ἡ κατὰ τοὺς μὲν τοῦ Ἡλίου, κατὰ τοὺς δὲ τοῦ Αἰήτου θυγάτηρ ἢ ἀδελφὴ αὐτοῦ· ὅθεν καὶ τὴν νῆσον Αἰαίην καλεῖ ὁ Ὅμηρος (Ὀδ. Κ. 135).

11. Ἡ τοῦ Ἡλίου . . . θυγάτηρ.) Τὴν Κίρκην οὐχὶ τοῦ Αἰήτου ἀλλὰ τοῦ Ἡλίου θυγατέρα οὐ μόνον ὁ Βιργίλιος ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ ποιηταὶ εἶπον, συμφώνως μετὰ τῆς Θεογονίας τοῦ Ἡσιόδου, καθὼς ὡσαύτως καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος (Βιβ. Α′ Κεφ. Θ′), ὅστις τὴν λέγει ἀδελφὴν Αἰήτου, υἱοῦ Ἡλίου καὶ Περσηΐδος.

12—14. Ἄδει κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ὅμηρος λέγει περὶ τῆς κατοικίας τῆς Καλυψοῦς (Ὀδ. Ε. 59—62)·

Πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόθι δ' ὀδμὴ
κέδρου τ' εὐκεάτοιο, θύου τ' ἀνὰ νῆσον ὀδώδει
δαιομένων· ἡ δ' ἔνθεν ἀοιδιάουσα ὑπὶ καλῇ
ἱστὸν ἐποιχομένη, χρυσείῃ κερκίδ' ὕφαινεν.

30. . . . Τιβερῖνος.) Ποταμὸς, οὕτω κληθεὶς ἀπὸ Τιβερίνου τοῦ ἐννάτου ἢ κατ' ἄλλους δεκάτου βασιλέως τῶν Ἀλβανῶν.

37. . . . Ἐρατώ.) Διατί ἐπικαλεῖται τὴν Ἐρατώ; Ἢ ἀντὶ τῆς Καλλιόπης, ὡς λέγουν, ἢ ὁποιασδήποτε ἄλλης Μούσης ἀδιαφόρως· ἢ κατὰ μίμησιν τοῦ Ἀπολλωνίου, ὅστις εἰς τὸ Γ′ τῶν Ἀργοναυτ. ἄρχεται οὕτως·

Εἰδ' ἄγε νῦν, Ἐρατὼ, πάρα θ' ἵστασο καί μοι ἔνισπε.

47—49. Φαύνου κτλ.) Ὁ μὲν Βιργίλιος γενεαλογεῖ οὕτω τὸν Λατῖνον· ὁ

δὲ Διον. ὁ Ἁλικ. εἰς Α′ τῆς Ῥωμ. Ἀρχαιολ. λέγει ὅτι ὁ Φαῦνος ἦτον υἱὸς τοῦ Ἄρεως, ἔμφρων ἐνταὐτῷ καὶ δραστήριος καὶ ὡς θεὸς ἐπιχώριος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τιμώμενος· ἡ δὲ Νύμφη Μαρίκα, ἡ σύζυγός του, λέγουν ὅτι ἦτον ἡ Κίρκη, ἀποθεωθεῖσα μετὰ θάνατον ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν Μιντουρνίων, ὡς ὁ Λακτάντιος ἀναφέρει (Βιβλ. Α′ Κεφ. ΚΑ′). Περὶ δὲ τοῦ Φαύνου λέγει ὁ Σουΐδας εἰς τὸ Λεξ. ὅτι ἦτον υἱὸς τοῦ Πίκου, τοῦ καὶ Διὸς, καὶ ὅτι ἐκλήθη Ἑρμῆς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ πλανήτου ἀστέρος, διότι ἦτον ἀστρονόμος καὶ εὗρε μέταλλα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ σιδήρου, καὶ τὴν ἐργασίαν αὐτῶν παρέδωκεν εἰς τοὺς Δυτικοὺς, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπωνομάσθη ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Πλουτοδότης· καὶ ὅτι ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν του, κατέφυγεν εἰς Αἴγυπτον. Φαύνους δὲ ὠνόμαζον οἱ Λατῖνοι καὶ δαίμονάς τινας ἀγρῴους.

56. Τύρνος.) Οὗτος ἦτον βασιλεὺς τῶν Ῥοτόλων ἢ Ῥυτύλων, υἱὸς τῆς Βελινίας, ἀδελφῆς τῆς Ἀμάτης, μητρὸς τῆς Λαβινίας, μετὰ τῆς ὁποίας ἦτον μεμνηστευμένος, ἕως ὅτου ἦλθεν ὁ Αἰνείας εἰς τὸ Λαβίνιον.

83. Τῆς Ἀλβουνέας.) Αὕτη ἦτον λίμνη ἔχουσα περίμετρον 500 περίπου σταδίων καὶ καθιερωμένη εἰς τὸν Φαῦνον· ἐξέῤῥεε δὲ ἀπ' αὐτῆς πηγὴ, τῆς ὁποίας καθὼς καὶ τῆς λίμνης αὐτῆς τὰ ὕδατα ἦσαν ὑπόλευκα καὶ βαρύοσμα, ἀλλὰ διαφόρων νόσων ἰαματικὰ, ὡς καὶ σήμερον εἶναι περιβόητα κατὰ τοῦτο καὶ γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα acque di Tivoli.

85. . . . Οἰνωτρίας.) Βλ. Διον. Ἁλικ. Α. Ἀρχαιολ. καὶ Στέφ. Βυζ. ὅστις τὴν ὀνομάζει καὶ Οἰνωτριάδα.

97. . . . Οὐδὲ θάῤῥ' εἰς τοὺς γάμους κτλ.) Τοῦ Τύρνου μετὰ τῆς Λαβινίας.

109—122. Ἄρτους στρωννύντες κτλ.) Οὕτω διηγεῖται ταῦτα Διον. ὁ Ἁλικ. εἰς τὰ Ἀρχαιολογ. Βιβλ. Α. « Ἄριστον αἱρουμένοις αὐτοῖς (τοῖς περὶ Αἰνείαν) » ἐπὶ τοῦ δαπέδου, σέλινα μὲν πολλοῖς ὑπέστρωτο, καὶ ἦν ταῦτα ὥσπερ τράπε- » ζα τῶν ἐδεσμάτων· ὡς δέ φασί τινες, ἰτρία καρποῦ πεποιημένα πυρίνου κα- » θαρότητος ταῖς τροφαῖς ἕνεκα· ἐπεὶ δὲ αἱ παρατεθεῖσαι τροφαὶ κατηνάλωντο, » καὶ τῶν ὑπεστρωμένων αὐτοῖς σελίνων εἴτε ἰτρίων ἔφαγέ τις, καὶ αὖθις ἕτερος. » τοῦτο τυγχάνει τις εἰπὼν, εἴτε τῶν Αἰνείου παίδων, ὡς λόγος ἔχει, εἴτε τῶν » ὁμοσκήνων· ἀλλ' ἡμῖν γε ἤδη καὶ ἡ τράπεζα κατεδήδοται· ὡς δὲ τοῦτο ἤ- » κουσαν ἅπαντες ἀνεθορυβήθησαν, ὡς τὰ πρῶτα τοῦ μαντεύματος ἤδη σφισι » τέλος ἔχοι· ἦν γάρ τι θέσφατον αὐτοῖς ὡς μέν τινες λέγουσιν ἐν Δωδώνῃ γε- » νόμενον· ὡς δ' ἕτεροι γράφουσιν ἐν Ἐρυθροῖς Σχεδίῳ τῆς Ἰδης, ἔνθα ᾤκει Σί- » βυλλα ἐπιχωρία Νύμφη χρησμῳδὸς, ἣ αὐτοῖς ἔφρασε πλεῖν ἐπὶ δυσμῶν ἡλίου, » ἕως ἂν εἰς τοῦτο τὸ χωρίον ἔλθωσιν, ἐνῷ κατεδοῦνται τὰς τραπέζας.» Καὶ ὁ Στράβων δὲ εἰς τὸ ΙΓ′ Βιβλ. τοῦ Γεωγρ. λέγει: « Ἔνθεν δὲ εἰς τὴν Λατίνων » ἐλθόντα (τὸν Αἰνείαν) μεῖναι κατά τι λόγιον τὸ κελεῦον μένειν ὅπου ἂν τὴν » τράπεζαν καταφάγοι· συμβῆναι δὲ τοῖς Λατίνοις περὶ τὸ Λακίνιον τοῦτο ἄρ- » του μεγάλου τεθέντος ἀντὶ τραπέζης κατ' ἀπειρίαν καὶ ἅμα ἀναλωθέντος τοῖς » ἐπ' αὐτῷ κρέασιν. »

122—127. . . . Ὁ πατήρ μου Ἀγχίσης κτλ.) Ἄπορον πῶς λέγει ὅτι ὁ πατήρ του ἐξήγει τοῦτο τὸ ἀπόκρυφον τῆς Μοίρας, ἐνῷ ἡ πρόῤῥησις ἦτον μόνον τῆς Κελαινοῦς καὶ οὐδὲν εἴδομεν νὰ φράσῃ παρόμοιον ὁ Ἀγχίσης.

136—137. . . . Γῆν δὲ προσέτι τὴν τῶν θεῶν ἀρχαιτάτην.) Οὕτω συνήθως τιμῶντες ὑμνοῦσι τὴν Γῆν·

Γαῖαν παμμήτειραν ἀείσομαι ἠϊθέμεθλον,
πρεσβίστην, ἣ φέρβει ἐπὶ χθονὶ πάντ' ὁπόσ' ἐστίν.

137. . . . Νύμφας.) Τὰς Ναϊάδας.

138. Τοὺς ποταμοὺς τοὺς ἀγνώστους.) Ἢ τοὺς δι' ἀκατοικήτων τόπων διερχομένους, ἢ τοὺς ὑπὸ γῆν ῥέοντας, ἢ τῶν ὁποίων αἱ πηγαὶ εἶναι ἄγνωστοι.

139. Ἰδαῖον Δία.) Τὸν ἐπὶ τῆς Κρηταίας Ἴδης γεννηθέντα.

Αὐτ. . . . Φρυγίαν μητέρα.) Τὴν Κυβέλην.

140. Καὶ τοὺς κτλ.) Τὴν Ἀφροδίτην εἰς τὸν Ὄλυμπον, τὸν δὲ Ἀγχίσην εἰς τὸν Ἅδην.

150. . . . Νομίκου.) Διον. ὁ Ἁλικ. (εἰς Α. Ῥωμ. Ἀρχ.). Νομίκιον ὀνομάζει τὸν ποταμὸν Νομίκον, παρὰ τὸν ὁποῖον λέγουν ὅτι συγκροτηθείσης μάχης ἀπωλέσθη καὶ ἔγινεν ἀφανὴς ὁ Αἰνείας· ὅθεν καὶ οἱ Λατῖνοι κατεσκεύασαν δι' αὐτοῦ Ἡρῶον μετὰ τῆς ἑξῆς ἐπιγραφῆς: ΠΑΤΡΟΣ ΘΕΟΥ ΧΘΟΝΙΟΥ ΟΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΝΟΜΙΚΙΟΥ ΡΕΥΜΑ ΔΙΕΠΕΙ· ὁ δὲ Νομίκιος ἢ Νομίκος οὗτος ἐξέβαλλέ ποτε μεταξὺ Ἀρδέας καὶ Λωρεντοῦ, ἀλλὰ σήμερον διόλου ἐξηφανίσθη.

154. . . . Θαλλοὺς τῆς Παλλάδος.) Ἐλαίας κλάδους σημεῖον εἰρήνης.

171. Λαύρεντος Πίκου.) Βλ. ἀνωτ. στίχ. 48.

177. . . . Ἰταλὸς καὶ Σαβῖνος.) Διον. ὁ Ἁλικ. ἀναφέρει τὸν πρῶτον εἰς τὸ Α. τῶν Ῥωμ. Ἀρχ. τὸν δὲ δεύτερον εἰς τὸ Β. ἀμφότεροι περίβλεπτοι μεταξὺ τῶν εἰς Λάτιον βασιλευσάντων· καὶ ἀπὸ μὲν Ἰταλοῦ ὠνομάσθη, ὡς λέγουν, ἡ Ἰταλία, ἀπὸ δὲ Σαβίνου οἱ Σαβῖνοι· οὗτος δὲ καὶ ἀμπελοφύτωρ λέγεται, ὡς ἔκδοτος εἰς τὴν ἀμπελοφυτείαν· λέγεται δὲ ὅτι ἦτον υἱὸς τοῦ Σάγκου, ὅστις ἦτο Δαίμων ἐπιχώριος καὶ ἐκαλεῖτο Ζεὺς Πίστιος. (Διον. Ἁλικ. Ῥωμ. Ἀρχ. Βιβλ. Β'.)

180. Κρόνος . . . κ' Ἰανὸς ὁ διπρόσωπος.) Ἱστορεῖται ὅτι ὁ Κρόνος γηράσας καὶ ἐξωσθεὶς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Διὸς τοῦ κράτους τῆς Ἀσίας, κατέφυγεν εἰς Λάτιον, ὅπερ ἀπ' αὐτοῦ ἔλαβε τὸ ὄνομα, διότι φεύγων εἰς αὐτὸ ὑπεκρύβη, (βλ. Αἰν. Α. Σημ. 9) καὶ εὗρεν ὑποδοχὴν ὑπὸ Ἰανοῦ τοῦ ἡγεμόνος τοῦ τόπου. Ὁ Ἰανὸς δὲ οὗτος (ὡς Δράκων ὁ Κερκυραῖος λέγει παρ' Ἀθηναίῳ τῷ Δειπνοσοφιστῇ Βιβλ. Β') ἀφοῦ περιῆλθε πολὺ μέρος τῆς γῆς καὶ ἐφεῦρε πολλὰ ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον, τέλος ἐπιθυμήσας μεγαλείτερα πράγματα, διέπλευσεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ ᾤκησε τὸ πλησίον τῆς Ῥώμης κείμενον ὄρος τὸ ὑπ' αὐτοῦ Ἰάνουκλον ὀνομαζόμενον· λέγεται δὲ ὅτι ἦτο διπρόσωπος, ἔχων τὸ ἓν πρόσωπον ἐμπρὸς καὶ τὸ ἄλλο ὀπίσω, διὰ τὴν μεγάλην του σύνεσιν· ἢ (ὅπερ ὀρθότερον ἴσως) ὡς εἰκονίζων τὸν χρόνον, ὅστις δύο μόνον ἔχει μέρη, τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον· διὸ καὶ πλάττουν αὐτὸν κατέχοντα κλεῖδα εἰς τὴν δεξιάν του χεῖρα, ὡς ἀρχὴν τοῦ χρόνου καὶ ἄνοιξιν τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ θυρεόν· τούτου δὲ καὶ ἄγαλμα ὑπῆρχε τετράμορφον, διὰ τὰς τέσσαρας τροπάς· περὶ τοῦ ἀγάλματος τούτου καὶ ὁ Μακρόβιος εἰς τὰ Κρονικὰ Βιβλ. Α' Κεφ. Θ. τὰ αὐτὰ διηγεῖται· ὁ δὲ Σουΐδας ἐν Λεξ. ὀνομάζει τὸν Ἰανὸν Ἰανουάριον, προσθέτων ὅτι ὁ Λογγῖνος τὸν λέγει Αἰωνουάριον, ὡς νὰ ἔλεγεν Αἰῶνος πατέρα.

187. Ῥάβδον Κυρίνου.) Τόσον οἱ βασιλεῖς ὅταν ἐδίκαζον, ὅσον καὶ οἱ οἰωνοπόλοι, ἐκράτουν ῥάβδον λεγομένην ἐπίσης καὶ Λίτυον, ὅπερ ὕστερον ἐπὶ Ῥωμύλου τοῦ ἐπονομασθέντος Κυρίνου Κυρινάλιον λίτυον ἢ Κυρίνου ῥάβδος ἐκλήθη.

Αὐτ. . . Τραβέαν μικρὰν καὶ ἐγκύλιον.) Ἡ τραβέα ἦτον ἔνδυμα βραχὺ ἐξιδιασμένον εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ μεγιστάνας. Διον. ὁ Ἁλικ.(Ἀρχαιολ. Β' καὶ Ϛ') « Τηβέννας, λέγει, περιπορφύρους καὶ φοινικοπαρύφους, ἃς καλοῦσι τραβέας· ἐστὶ δ' ἐπιχώριος αὕτη Ῥωμαίων ἐσθὴς ἐν τοῖς πάνυ τιμίοις. » Τὸ δὲ ἐγκύλιον ἦτον εἶδος μικρᾶς ἀσπίδος.

206. . . . Αὐρούγκων.) Οἱ Αὐροῦγκοι ἢ Αὐρῶγκοι ἦσαν ἀρχαιότατον

ἔθνος τῆς Ἰταλίας, καὶ ἦσαν ἢ αὐτοὶ οἱ Αὔσονες ἢ μεμιγμένοι μετὰ τῶν Αὐσόνων, καὶ κατῴκουν μὲν κατ' ἀρχὰς τὴν μεταξὺ Κιρκαίου ἀκρωτηρίου καὶ Καμπανίας παραλίαν, ὅπου ἔκειτο τὸ παλαιὸν Λάτιον· ἔπειτα δὲ πλατύναντες τὰ ὅριά των περιέλαβον πᾶσαν τὴν Ἰταλίαν· ἦσαν δὲ φιλοπόλεμοι οἱ Αὐρουγκοι καὶ μεγαλόσωμοι καὶ ῥωμαλαῖοι, καὶ θηριώδεις τὴν ὄψιν καὶ φοβερώτατοι. (Διον. Ἁλ. Βιβλ. Ϛ' τῶν Ῥωμ. Ἀρχ.)

208. . . . Σαμοθράκην.) Ὀνομάσθη οὕτως ἡ νῆσος ἀπὸ τῶν Σαμίων καὶ τῶν Θρακῶν (Στεφ. Βυζ.), πρότερον Δαρδανία καλουμένη ἀπὸ Δαρδάνου τοῦ μετοικήσαντος.

209. Ἐκ Τυῤῥηνῆς , . . Κορύτου.) Ἡ Κόρυτος ἦτον πόλις τῶν Τυῤῥηνῶν λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἀπὸ Κορύτου πατρὸς τοῦ Δαρδάνου. (Βλ. Αἰν. Γ.170.)

230. Τὰ κοινὰ εἰς τοὺς πάντας ἀέρα καὶ ὕδωρ.) Οὕτω καὶ Κόϊντος ὁ Καλαβρὸς εἰς Α. Παραλειπ. 415·

Ξυνὸν δ' αὖ πάντεσσι φάος καὶ νήχυτος ἀήρ.

280—283. . . . δύο ζυγίους κτλ.) Κατὰ μίμησιν τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Ε. 268)· καὶ ἐκεῖ μὲν ἔκλεψεν ὁ Ἀγχίσης τοὺς ἵππους, ἐνταῦθα δὲ ἡ Κίρκη·

Τῆς γενεῆς ἔκλεψεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγχίσης
λάθρη Λαομέδοντος ὑποσχὼν θηλέας ἵππους.

286. Ἰναχίου . . . Ἄργους.) Δώδεκα πόλεις ὑπῆρχον ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἄργος, τὰς ὁποίας ἀπαριθμεῖ ὁ συγγραφεὺς τῶν Ἐθνικῶν· ἐξ αὐτῶν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐνταῦθα ὀνομάζεται Ἰνάχιον Ἄργος ἀπὸ Ἰνάχου τοῦ εἰς Πελοπόννησον βασιλεύσαντος, ἔτι δὲ καὶ ἡ Πελοπόννησος πᾶσα ἐκαλεῖτο Ἰναχία καὶ ποταμὸς τοῦ Ἄργους Ἴναχος ἀπὸ τοῦ εἰρημένου βασιλέως· (περὶ τοῦ Ἄργους τούτου βλ. Αἰν. Α. 654·) ἐδοξάζετο δὲ ὅτι ἡ Ἥρα διέτριβεν εἰς τοῦτο τὸ φίλτατον εἰς αὐτὴν Ἄργος (Ἰλ. Δ. 52), ἐξ οὗ καὶ Ἀργεία ἐπωνομάζετο (Ἰλ. Δ. 80).

288. . . . Ὑπὲρ ἄκρον τὸν Πάχυνον.) Βλ. Αἰν. Α. 200.

292. . . . Τὴν κεφαλὴν κτλ.) Τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ὀδ. Ε. 283)·

Κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὃν μοθήσατο θυμόν.

305. . . . Λαπίθας.) Οἱ Λαπίθαι ἀπωλέσθησαν ὑπὸ τῶν Κενταύρων ἐξ αἰτίας τοῦ Ἄρεως, ὅστις ἔφερεν εἰς ἀλληλομαχίαν τὰ δύο γένη, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς τῶν Λαπιθῶν Πειρίθοος εἰς τοὺς γάμους του μετὰ τῆς Ἱπποδαμείας, ἑστιάσας ἅπαντας τοὺς θεούς, παρημέλησεν ἐκεῖνον. (Ὀβίδ. ΙΒ' τῶν Μεταμορφ.)

306. Εἰς τὸν Ἀρτέμιδος χόλον κτλ.) Ἐπειδὴ ὁ ἡγεμὼν τῆς Καλυδῶνος Οἰνεὺς δὲν προσέφερεν εἰς τὴν Ἄρτεμιν, καθὼς εἰς τοὺς ἄλλους θεούς, τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, παρέδωκεν ἡ θεὰ τὸν τόπον του εἰς διαπόρθησιν τοῦ κάπρου, τοῦ ἐκ τούτου ἐπονομασθέντος Καλυδωνίου· ὡς καὶ ὁ Ὅμηρος λέγει (Ἰλ. Ι.535)·

Ὧρσεν ἔπι χλούνην σῦν ἄγριον, ἀργιόδοντα,
ὃς καλὰ πόλλ' ἔρδεσκεν, ἔθων Οἰνῆος ἀλωήν.

319. Ἡ Ἐνυώ.) Αὕτη ἦτον θεὰ πολεμική.

Αὐτ. . . . Ἡ Κισσέως θυγάτηρ.) Ἡ Ἑκάβη.

325. Τὴν Ἀληκτώ.) Μίαν τῶν τριῶν Ἐριννύων· αἱ ἄλλαι δύω ἦσαν Μέγαιρα καὶ Τισιφόνη.

331. Κόρη νυκτόσπορ'.) Αἱ Ἐριννύες ἐλέγοντο θυγατέρες τῆς Νυκτός.

378—383. Οὕτω δινεῖται κτλ.) Οὕτω καὶ τὰ ἔπη τοῦ Ἀντιπάτρου εἰς Πιττακὸν ἐπιγράμματος (Ἀνθολ. Βιβ. Γ')·

Οἱ δ' ἄρ' ὑπὸ πληγῇσι θοὰς βέμβικας ἔχοντες

ἔστρεφον εὐρείῃ παῖδες ἐνὶ τριόδῳ.

389. . . . Βάκχε, εὐοῖ.) Οὕτως ἐβόων οἱ τελοῦντες τὰ ὄργια τοῦ Βάκχου.

390. . . . Τὸν θύρσον.) Ὁ θύρσος ἦτον κλάδος περικεκοσμημένος διὰ φύλλων ἀμπέλου ἢ κισσοῦ, καὶ τὸν ὁποῖον ἔφερον οἱ ψάλλοντες τὰ ὄργια τοῦ Βάκχου, διὸ καὶ θυρσοφόροι ἐλέγοντο ἢ θυρσοπλῆγες, διὰ τὸν ἐνθουσιασμόν.

391. . . . Κ' ἱεροὺς διατρέφει πλοκάμους.) Ἔτρεφον συνήθως ἕνα πλόκαμον καθιερωμένον εἰς ἕνα τινὰ τῶν θεῶν, καθὼς τὸν Βάκχον, τὸν Ἀπόλλωνα κτλ.

409. Εἰς τοῦ εὐτόλμου Ῥοτόλου.) Τοῦ Τύρνου, ὅστις ἦτον υἱὸς Δαύνου τοῦ βασιλέως τῶν Ῥοτόλων.

Αὐτ. 412. . . Τὴν πόλιν ἣν κτλ.) Διὰ τὸν χρησμὸν τὸν προειπόντα εἰς τὸν Ἀκρίσιον ὅτι θὰ φονευθῇ ὑπὸ τοῦ τέκνου τῆς θυγατρός του, ἅμα ἔτεκεν αὐτὴ ἐκ Διὸς τὸν Περσέα, θέσας εἰς λάρνακα, τὴν ἔῤῥιψεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτις τὴν ἔφερεν, ὡς ὁ Βιργίλιος λέγει ἐνταῦθα, εἰς τὸν τόπον ὅπου ἐκτίσθη ἡ πόλις Ἄρδεα, καθέδρα τῶν βασιλέων τῶν Ῥοτόλων, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει καὶ ὁ Στράβων (εἰς Ε. Γεωγρ.) ὡς ἀπέχουσαν τῆς Ῥώμης 160 στάδ., κατ' ἄλλους δὲ ἀπέχει τῆς μὲν Ῥώμης 140 στάδια, τῆς δὲ θαλάσσης 48.

485. . . . Τυῤῥεύς.) Διον. ὁ Ἁλικ. ἀναφέρει αὐτὸν ὡς Τυῤῥηνόν τινα ἐπιστάτην τῶν βασιλικῶν συνοφρυῶν καὶ κατὰ πολλὰ εὐνοούμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως Λατίνου· προσθέτει δὲ ὅτι αὐτὸς οὗτος μετὰ θάνατον τοῦ Αἰνείου ἔκρυψε τὴν γυναῖκά του Λαβινίαν ἢ Λαύναν εἰς δάσος, ἕως νὰ γεννήσῃ τὸν Σύλβιον οὕτως ἐκ τοῦ τόπου τῆς γεννήσεως καὶ τῆς ἀνατροφῆς του ὀνομασθέντα.

511—514. Ἐκ σκοπιᾶς κτλ.) Οὕτω καὶ ἡ Ἔρις παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Α. 10)·

Ἔνθα στᾶσ' ἤϋσε θεὰ μέγα τε δεινόν τε
Ὄρθι' Ἀχαιοῖσιν, μέγα δὲ σθένος ἔμβαλ' ἑκάστῳ
καρδίῃ, ἄλληκτον πολεμίζειν ἠδὲ μάχεσθαι.

Καὶ (Ἰλ. Υ. 42—53)·

Ὦρτο δὲ Ἔρις κρατερὴ, λαοσσόος· αὖε δ' Ἀθήνη·
στᾶσ' ὁτὲ μὲν παρὰ τάφρον ὀρυκτὴν, τείχεος ἐκτὸς,
ἄλλοτ' ἐπ' ἀκτάων ἐριδούπων μακρὸν ἀΰτει·
αὖε δ' Ἄρης ἑτέρωθεν, ἐρεμνῇ λαίλαπι ἴσος
ὀξὺ κατ' ἀκροτάτης πόλεως Τρώεσσι κελεύων·
ἄλλοτε πὰρ Σιμόεντι θέων ἐπὶ Καλλικολώνῃ.

514—515. . . . Σείεται δ' ἅπας κτλ.) Οὕτω καὶ (Ἀργον. Βιβ. Δ. 124)·

. . . . . Ῥοίζει δὲ πελώριον· ἀμφὶ δὲ μακραὶ
ἠϊόνες ποταμοῖο, καὶ ἄσπετον ἴαχεν ἄλσος.

516. Τῆς Τριοδίας ἡ λίμνη.) Τῆς Ἀρτέμιδος (βλ. Αἰν. Δ. 511)· ἔκειτο δὲ ἡ λίμνη αὕτη τῆς Ἀρτέμιδος πλησίον τῆς Λατινικῆς πόλεως Ἀρικίας ἢ Ἀρικείας (Στέφ. Βυζ.), ἥτις ἀπεῖχε τῆς πόλεως Λωρεντοῦ περίπου 70 στάδια· καὶ ἡ μὲν πόλις καλεῖται σήμερον Λαρίκκια, ἡ δὲ λίμνη (Λάγο δὲ-Νέμα).

517. Νάρ.) Ὁ καὶ Νάρνος καλούμενος καὶ ῥέων παρὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ὀνομασθεῖσαν πόλιν Ναρνίαν (Στέφ. Βυζ.), διερχόμενος διὰ τῶν τόπων τῶν Οὐμβρων καὶ τῶν Σαβίνων· σήμερον καλεῖται ἰταλιστὶ Λὰ Νέρα.

Αὐτ. . . Αἱ πηγαὶ τοῦ Βελίνου.) Ὁ ποταμὸς οὗτος, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Ἀπεννίνου, ῥέει διὰ τοῦ τόπου τῶν Σαβίνων καὶ πλησίον τῆς πόλεως Ῥεά-

της, κοινῶς Rieti· ἀποτελεῖ δὲ καὶ λίμνην, Lago di piè Luco ὑπὸ τῶν περιοίκων λεγομένην καὶ εἰσβάλλουσαν εἰς τὸν ποταμὸν Νάρ.

518. Περιδεεῖς δ' αἱ μητέρες κτλ.) Ὅμοιον τῷ τοῦ Ἀπολλωνίου (στίχ. 136)·

Δείματι δ' ἐξέγροντο λεχωΐδες, ἀμφὶ δὲ παισὶ
νηπιάχοις, οἵτε σφὶν ὑπ' ἀγκαλίδεσσιν ἴανον,
ῥοίζῳ παλλομένοις, χεῖρας βάλον ἀσχαλόωσαι.

525—526. . . . Ἐκ ξιφῶν δὲ σπασθέντων φρίττει ὁ μέλας ἀγρός.) Ἡ εἰκὼν τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Ν. 339)·

Ἔφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχείαισι
μακρῇς, ἃς εἶχον ταμεσίχροας. . . .

526—527. . . . Ὁ χαλκὸς κτλ.) Καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. αὐτ.)

. . . . Ὅσσε δ' ἄμερδεν
αὐγὴ χαλκείη κορύθων ἀπὸ λαμπομενάων,
θωρήκων τε νεοσμήκτων, σακέων τε φαεινῶν
ἐρχομένων ἅμυδις. . . . . .

528—530. Ὡς νὰ λευκαίνετ' ἐκ πρώτου κτλ.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Δ. 423)·

Ὡς δ' ὅτ' ἐν αἰγιαλῷ πολυηχέϊ κτλ.

533. . . . Ἐπήχθ' ἡ ἀκὶς εἰς τὸν φάρυγγα.) Καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ξ. 387)·

. . . . Φθάμενος βάλε δουρὶ
λαιμὸν ὑπ' ἀνθερεῶνα, διὰ πρὸ δὲ χαλκὸν ἔλασσεν.

541 Ἡ θεά.) Ἡ Ἀληκτώ.

559. Χώρει· ἐγὼ, κτλ.) Ὡς καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Α. 522)·

Ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν αὖθις ἀπόστιχε, μή σε νοήσῃ
Ἥρη· ἐμοὶ δέ κε ταῦτα μελήσεται, ὄφρα τελέσσω.

565—570. Ἡ τοῦ Ἀμσάγκτου κοιλάς.) Περιεκυκλοῦτο ἡ κοιλὰς ὑπὸ ἀποτόμων ὀρέων καὶ πυκνῶν δασῶν καὶ ἔῤῥεε δι' αὐτῆς χείμαῤῥος πολύκροτος· καὶ ἄντρον ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ βαθὺ, ἐξ οὗ ἀπεφέρετο τόσον ὀλεθρία ὀσμὴ ὥστε συγκατελέγετο τὸ ἄντρον τοῦτο μεταξὺ τῶν πολλαχοῦ εὑρισκομένων βαράθρων τοῦ Ἅδου· τὴν κοιλάδα ταύτην ἀναφέρει καὶ ὁ Πλίνιος (Φυσ. ἱστ. Βιβλ. Β. Κεφ. ΚΓ')· ὀνομάζεται δὲ σήμερον ἰταλιστὶ La Valle di Fricento καὶ κεῖται ὑπὸ τὸ Ἀπεννίνιον ὄρος μεταξὺ Ἀπουλίας καὶ Καμπανίας, ἐπίσης ἀπέχουσα τοῦ Τυῤῥηνικοῦ καὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους· τὸ δὲ ἄντρον λέγεται La bocca del Lovo (τὸ στόμα τοῦ λύκου), ὑπάρχει δὲ πλησίον τῆς κοιλάδος καὶ πόλις ἡ ἀρχαία Μεφίτις, σήμερον κατὰ παραφθορὰν καλουμένη Μουφίτη.

586—590. Ὡς δ' εἰς τὸν πόντον κτλ.) Ὡς καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ο. 618)·

. . . . . ἠΰτε πέτρη
ἠλίβατος, μεγάλη, πολιῆς ἁλὸς ἐγγὺς ἐοῦσα
ἥτε μένει λιγέων ἀνέμων λαιψηρὰ κέλευθα,
κύματά τε τροφόεντα, τά τε προσερεύγεται αὐτήν.

607—615. Πύλαι πολέμου κτλ.) Ὑπῆρχε ναὸς τοῦ Ἰανοῦ εἰς τὴν Ῥώμην ἔχων δύο πύλας αἱ ὁποῖαι ἐν καιρῷ πολέμου ἠνοίγοντο, ἐν καιρῷ δὲ εἰρήνης ἔμενον πάντοτε κεκλεισμέναι· ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Νουμᾶ, ἥτις διήρκεσε 43 ἔτη, ἱστορεῖται ὅτι ὁ ναὸς οὗτος οὐδέποτε ἠνεώχθη, καθὼς καὶ ἐπὶ Μάρκου Ἀτιλίου καὶ Μαλλίου, τῶν μετὰ ταῦτα ὑπατευσάντων, καὶ ἐσχάτως δὲ ἐπὶ Αὐγούστου, ἀφοῦ κατετρόπωσε τὸν Ἀντώνιον. Περὶ δὲ τῆς τραβέας, τὴν ὁποίαν ἐφόρει

ὁ ὕπατος ὁπόταν κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ πολέμου ἔμελλε νὰ ἀνοίξῃ τὰς πύλας, βλ. ἀνωτ. 188· ὁ δὲ Γαβῖνος ἦτον μανδύας ἢ ἐπενδύτης πλατὺς, τοῦ ὁποίου μέρος ἐφέρετο ἐπὶ τῶν νώτων καὶ μέρος ἐζώννυε τὸν φοροῦντα.

629—630. Πέντε δὲ πόλεις κτλ.) Ἡ Ἀτίνη ἦτον πόλις τῆς Καμπανίας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μέλπιος· σήμερον ὀνομάζεται Atino — αἱ δὲ Ἀντέμναι πόλις τῶν Σαβίνων· καὶ ὁ μὲν Στράβων τὴν ὀνομάζει πληθυντικῶς Ἀντέμναι, ὡς καὶ ὁ Βιργίλιος ἐνταῦθα, ὁ δὲ Διον. ὁ Ἁλικ. καὶ Στέφ. ὁ Βυζ. Ἄντεμνα ἑνικῶς —τὸ δὲ Κρουστόμερον ὡς ἐνταῦθα ἡ Κρουστομερία κατὰ Στέφ. τὸν Βυζ. ἢ Κρουστομέριον κατὰ Διον. Ἁλικ. Ῥωμ. Ἀρχαιολ. Β′ καὶ Ϛ′ καὶ Θ′ καὶ ΙΑ′. Κρουστομέριον πόλις καὶ αὐτὴ Σαβίνων· ἔκειτο δὲ, ὡς λέγουν, κατὰ τὸ μέρος τῆς Ἰταλίας, ὅπου ὁ Αἰνείας καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀποβάντες τὸ πρῶτον ἔφαγον τοὺς ἀντὶ τραπέζης ὑπεστρωμένους ἄρτους των· ὅθεν καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ crustuma, ψωμός· ἦτον δὲ κειμένη ἐπὶ τοῦ Τιβέριδος ποταμοῦ βορειοτέρα τῆς τῶν Ἀλβανῶν πόλεως Φιδήνης καὶ οὐ πολὺ ἀπέχουσα τῆς Ῥώμης—περὶ δὲ τῆς Ἀρδέας βλ. ἀνωτ. 412—τὰ δὲ Τίβορα κατὰ Στράβωνα εἰς τὸ Ε′ τῶν Γεωγρ. ἢ Τίβυρα κατὰ Διον. τὸν Ἁλικ. εἰς τὸ Ε′ τῶν Ἀρχαιολ. ἢ Τίβυρος κατὰ τὸν συγγραφέα τῶν Ἐθνικῶν, ἦτον πόλις κειμένη κατὰ τὸ μέρος ὅπου ὁ ποταμὸς Ἀνίων καταῤῥέει ἀπὸ τοῦ ὄρους· ἐκατηγοροῦντο δὲ ὡς εἰς ἄκρον ἀλαζόνες οἱ Τιβερτῖνοι· καὶ ἐπειδὴ ἀπῄτουν ὑπερηφάνως ποτὲ ἐπικουρίαν παρὰ τῆς Ῥώμης ὡς προευεργετηθείσης ὑπ' αὐτῶν, ἡ Σύγκλητος ἀπεκρίθη συντόμως Vos superbi estis (ὑμεῖς ἀλαζόνες ἐστὲ) καὶ οὐδὲν πλέον· εἶναι δὲ ἡ σήμερον καλουμένη Τίβολι, ἀπέχουσα τῆς Ῥώμης 140 στάδ.

641. Τὸν Ἑλικῶν' ἀναπτύξασαι κτλ.) Ὡς τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Β. 484)·

Ἔσπετε νῦν μοι, Μοῦσαι κτλ.

648. Ὁ τοὺς θεοὺς μυκτηρίζων Μεζέντιος.) Οὗτος, ὡς ἱστορεῖται, ἐβασίλευε τυραννικῶς τῶν Ῥοτόλων, καὶ εἰς τοσαύτην ἀσέβειαν ἔφθασεν ὥστε καὶ αἱ διὰ τοὺς θεοὺς διωρισμέναι ἀπαρχαὶ ἐκέλευσε νὰ φέρωνται εἰς αὐτόν.

649. Λαῦσος.) Υἱὸς τοῦ Μεζεντίου, κάλλιστος πάντων μετὰ τὸν Τύρνον, ὡς καὶ ὁ Νιρεὺς μετὰ τὸν Ἀχιλλέα παρ' Ὁμήρῳ·

Νιρεὺς, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε
τῶν ἄλλων Δαναῶν, μετ' ἀμήμονα Πηλείωνα.

652. Ἀγυλλίνη·) Ἡ πόλις αὕτη ἐκαλεῖτο πρότερον Ἄγυλλα καὶ κατῳκεῖτο ὑπὸ Πελασγῶν· ὑποταγεῖσα δὲ εἰς τοὺς Τυῤῥηνοὺς μετωνομάσθη Καίρητα (Διον. Ἁλικ. Ῥωμ. Ἀρχαιολ. Βιβλ. Α′ καὶ Γ′.)

653—654. . . . Ἀρχῆς πατρικῆς κτλ.) Ὡς καὶ Ὅμηρ. (Ἰλ. Ο. 641)·

Τοῦ γένετ' ἐκ πατρὸς πολὺ χείρονος υἱὸς ἀμείνων.

656. . . . Ἀβαντῖνος.) Μυθεύεται ὅτι οὗτος ἐγεννήθη ἐκ λαθρογαμίας τοῦ Ἡρακλέους μετὰ τῆς ἱερείας Ῥέας ἐπὶ τοῦ Ἀβαντίνου, ἑνὸς τῶν ἑπτὰ λόφων τῆς Ῥώμης.

661. Μετὰ θεοῦ συμμιγεῖσα θνητή.) Ὡς τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Π. 176)·

Γυνὴ θεῷ εὐνηθεῖσα.

Αὐτ. . . ὁ Τιρύνθιος.) Ὁ Ἡρακλῆς ἐπωνομάζετο Τιρύνθιος, διότι ἀνετράφη εἰς Τίρυνθα.

662.) Τὸν Γηρυόνην.) Βλ. Αἰν. Ϛ′ 289.

663. Καὶ εἰς Τυῤῥήνεια ῥεῖθρα.) Τὰ τοῦ Τίβριδος δηλαδὴ ῥέοντος διὰ τοῦ τόπου τῶν Τυῤῥηνῶν.

664—665. Οἱ ὀπαδοί του ὑσσοὺς κτλ.) Οἱ ὑσσοὶ ἦσαν ἔγχη πέντε ἡμισυ ποδῶν τὸ μῆκος, ἔχοντα αἰχμὰς σιδηρᾶς — οἱ δόλωνες, μάχαιραι κρυφαὶ τῶν βαλοφόνων, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα — οἱ στιγεῖς, κοντητήρια (σουβλία), τὰ δὲ Σαβέλλια ἔγχη, οἱ ὀβελοὶ τῶν Σαβίνων.

666. . . . φορεῖ λέοντος δέρμα) ὡς καὶ ὁ Ἀγαμέμνων παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Κ. 23)·

Ἀμφὶ δ' ἔπειτα βαφοινὸν ἔεσσατο δέρμα λέοντος
αἴθωνος, μεγάλοιο ποδηνεκές.

670—672. Δύω δ' ἑξῆς ἀδελφοὶ κτλ.) Ὁ Ἀμφιάραως εἶχε τρεῖς υἱοὺς, οἵτινες μετοικήσαντες εἰς Ἰταλίαν ἔκτισαν τὴν πόλιν Τίβυριν ἢ Τίβουρα· (βλ. ἀνωτ. 629—630·) τούτων ὁ μὲν Τίβουρτος ἔμεινεν οἴκαδε, διοικῶν τὰ πράγματα, οἱ δὲ λοιποὶ δύω Κατίλλος καὶ Κόρας ἦλθον ἐπίκουροι μετὰ στρατεύματος Ἀργείων.

674. . . . Κένταυροι) περὶ τῶν Κενταύρων βλ. Αἰν. ς′, 286.

675. . . . Τὴν Ὀμόλην. . . τὸν Ὄθρυν.) Δύω ὄρη τῆς Θετταλίας· μικρὸν ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα· ὁ Ὄθρυς, ἀποτελῶν μέρος τοῦ Πίνδου, προβαίνει διὰ τῆς Φθιώτιδος καὶ φθάνει ὑπεράνω τῶν κόλπων Μαλιακοῦ καὶ Πελασγικοῦ.

676—677. . . . Τὰ δάση κτλ.) ὡς καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ξ. 285)·

Βήτην, ἀκροτάτη δὲ ποδῶν ὑπ' ἐσείετο ὕλη.

678—680. . . . Καίκυλος κτλ.) Ἐμυθεύθη ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καθημένη πλησίον τῆς ἑστίας, ἐκ σπινθῆρος συνέλαβεν αὐτὸν καὶ γεννήσασα τὸν ἀνέθεσεν εἰς ναὸν τοῦ Διὸς, καὶ ὅτι, συμβάσης ἐκεῖ πυρκαϊᾶς, νεάνιδές τινες ὑδρεύουσαι κατὰ τύχην τὸν ἐξήρπασαν καὶ τὸν διέσωσαν τῶν φλογῶν, διὸ καὶ ἐνομίσθη υἱὸς τοῦ Ἡφαίστου· ἡλικιωθεὶς δὲ μετὰ ταῦτα, ἔκτισε τὴν πόλιν Πραινέστην.

682. . . . Γαβινίας . . Ἥρας.) Ἐλάτρευον ἐξόχως οἱ Γαβῖνοι ἢ Γάβιοι τὴν Ἥραν, ἥτις ἐκ τούτου ἐπονομάζεται Γαβινία· ἡ δὲ πόλις Γαβίνη ἔκειτο μεταξὺ Ῥώμης καὶ Πραινέστης (βλ. Αἰν. ς′, 773).

683. . . . Ἀνίωνα.) Ὁ ποταμὸς Ἀνίων ἢ Ἀνίης ἢ Ἀνιηνὸς, ἐκχεόμενος ἐκ τῆς πόλεως Τιβύρως κατὰ βράχου ὑψηλοῦ, φέρεται διὰ τῆς πεδιάδος τῶν Σαβινῶν καὶ Ῥωμαίων, ὁρίζων τὴν χώραν ἑκατέρων· συνάπτεται δὲ μετὰ τοῦ Τιβέριδος ποταμοῦ καὶ εἶναι καὶ καλὸς τὴν ὄψιν καὶ γλυκὺς τὴν πόσιν. (Διον. Ἁλικ. Ῥωμ. Ἀρχαιολ. Βιβ. Ε′, Σελ. 305.) Λέγεται δὲ ὅτι ὠνομάσθη Ἀνίων ἀπὸ Ἀνίου τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ἐτρούσκων, ὅστις διώκων τὸν Κύθηγον, τὸν ἁρπάσαντα τὴν θυγατέρα του, καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ τὸν φθάσῃ, ἐῤῥίφθη εἰς τὸν ποταμόν.

Αὐτ. 684. . . . . Βράχους . . . Ἐρνικίους.) Ἔρνικες ἢ Ἔρνικοι ἦσαν μέγα καὶ ἰσχυρὸν ἔθνος τῶν Σαβίνων, καὶ ὁ τόπος αὐτῶν, διὰ τοῦ ὁποίου κατέῤῥεον οἱ ποταμοὶ Ἀνίων καὶ Λίρις, ἦτον ὀρεινὸς καὶ πετρώδης.

684. . . . Ἀνάγνιαν·) αὕτη ἦτον ἡ μητρόπολις τῶν Ἐρνίκων, πόλις ἀξιόλογος κατὰ Στράβωνα.

685. . . . Ἀμασῆνον.) Οὗτος ἐπότιζε καὶ κατεπίαινε τοὺς περὶ τὴν Ἀναγνίαν ἀγρούς.

691. . . . Μέσσαπος.) Εἶπον τοῦτ ν υἱὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ἐπειδὴ ἦλθε διὰ θαλάσσης εἰς Ἰταλίαν καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐκλήθη Μεσσαπία ἡ σήμερον Καλαβρία.

695—697. Ἄκρα Φεσκένια κτλ.) Οἱ Φεσκένιοι ἦσαν ἀποικία ἀρχαία μεταναστᾶσα ἐξ Ἀθηνῶν καὶ κατοικήσασα ἄνωθεν τῶν ποταμῶν Νὰρ καὶ Θύβριδος· ἐπειδὴ δὲ αὐτοὶ ἔψαλλον συνήθως διάφορα ἄσεμνα εἰς τοὺς γάμους, οἱ Λατῖνοι ὠνόμαζον Φεσκένια τὰ ἀσχημονέστερα τῶν ᾀσμάτων — οἱ δὲ Φαλίσκοι ἢ Χαλίσκοι ἢ Ἀλίσκοι κατῴκουν μικρὸν κατωτέρω τῶν Φεσκενίων· ἡ δὲ πόλις αὐτῶν ἐκαλεῖτο Φαλέρια ἢ Φαλέριον· ἦσαν δὲ οὗτοι τοσοῦτον δίκαιοι καὶ ὅσιοι ὥστε τινὲς ἐξ αὐτῶν, ὡς ἔλεγον, ἔβαινον ἀβλαβῶς ἐπὶ καιομένων ἀνθράκων· — τὰς δὲ Φλαβινίας ἢ Φλαβίνας γαίας καὶ τὸ Κύμινον ὄρος ᾤκουν Ἐτροῦσκοι· — ἡ δὲ Σοράκτη, τὸ ὄρος τοῦ ἁγ. Σιλβέστρου· — οἱ δὲ δρυμῶνες τῶν Καπήνων ἦσαν μεταξὺ Φαλίσκου καὶ Βηΐων, καὶ πόλις ὑπῆρχεν ἐκεῖ Καπήνη καὶ τέμενος Φερωνίας τῆς ἐφόρου τῶν δρυμῶν καὶ λαχάνων, σήμερον καλούμενον Βιτέρβιον καὶ ἡ λίμνη Προνσίγλιο.

699—702. Ὡς ποτ' ἐν μέσῳ κτλ.) Ὁμοίως καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Β. 459 κξ.)

Τῶν δ' ὥς τ' ὀρνίθων πετεηνῶν ἔθνεα πολλὰ
χηνῶν ἢ γεράνων ἢ κύκνων δουλιχοδείρων
Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι, Καϋστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα,
ἔνθα καὶ ἔνθα ποτῶνται ἀγαλλόμεναι πτερύγεσσι,
κλαγγηδὸν προκαθιζόντων, σμαραγεῖ δέ τε λειμών·
ὡς τῶν ἔθνεα πολλὰ . . . . . .

702. . . λίμνης Ἀσίας.) Οὕτως ἐκαλεῖτο εἰς τὴν Αυδίαν λίμνη Ἀσία καὶ λειμὼν ἔτι Ἄσιος, ἀπὸ Ἄσίου τινός, ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς, τοῦ ὁποίου ἦτον κτῆμα· ἔρρεε δὲ διὰ τοῦ λειμῶνος τούτου ὁ ποταμὸς Κάϋστρος.

706—709. Ἐκ τῆς Σαβίνων κτλ.) Ἐκ τοῦ εἰς Ἰταλίαν ἀρχαιοτάτου ἔθνους τῶν Σαβίνων ὁ Ἄττας Κλαῦσος ἀπὸ πόλεως Ῥηγίλλης μετὰ πέντε χιλιάδων συγγενῶν του καὶ πελατῶν μεταναστεύσας εἰς τὴν Ῥώμην, ἠξιώθη νὰ ὀνομασθῇ πατρίκιος καὶ μετωνομάσθη Ἄπιος Κλαύδιος, καὶ ἐξ αὐτοῦ κατάγεται ὁ περίβλεπτος οἶκος τῶν Κλαυδίων (Διον. Ἁλικ. περὶ Ῥωμ. Ἀρχαιολ. Βιβ. Ε' καὶ Πλούταρχ. εἰς βίον Ποπλικόλα)· ἡ μετοικεσία τοῦ ῥηθέντος Ἄττα ἐγένετο μετὰ τὴν καθαίρεσιν τῶν Ταρκυνίων.

710. Ἀμιτέρνη) πολίχνη παλαιὰ ἐπὶ τοῦ Ἀπεννίνου ὄρους, μικρὸν ἀπέχουσα τῆς σήμερον Σὰν-Βιτόριο.

Αὐτ. . . . . Κυρῖται) οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἥτις πάλαι μὲν ἐκαλεῖτο Κύρις, ἤδη δὲ Vescovio di Sabina· ἐξ ἧς καὶ Ῥωμαῖοι Κυρῖται (Πλούταρχ. εἰς Ῥωμύλ. καὶ Νουμ.)

711. . . . . Ἠρύτου . . . Μυτίσχης·) ἡ Ἤρητος ἢ Ἠρήτη ἔκειτο πρὸς μεσημβρίαν τῆς Κύριος· εἶναι δὲ κώμη σήμερον καὶ ὀνομάζεται Monte Protundo — καὶ ἡ Μυτίσχη δὲ ἦτον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν Σαβίνων, καὶ ἐκλήθη μὲν ὕστερον Τρέβουλα, ἤδη δὲ Monte Heone.

712. Νώμεντον. . . . . Βελίνου.) Περὶ τοῦ Νωμέντου βλ. Αἰν. Γ', 773 περὶ δὲ τοῦ ποτ. Βελίνου αὐτ. 366.

713. . . . . Τετρίκου . . . Σεβῖρον.) Τὸ Τέτρικον ἦτον ὄρος τῶν Σαβίνων τραχύτατον καὶ κρημνωδέστατον καὶ ἡ ὑψηλοτάτη κορυφὴ τοῦ Ἀπεννίνου· ἤδη καλεῖται Monte S. Giovanni· — ὁ δὲ Σεβῖρος ἦτον ὄρος καὶ τοῦτο τῶν Σαβίνων, κείμενον παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ Νάρνου, καὶ καλεῖται σήμερον Monte Negro.

714. Κασπερίαν . . . Ἰμέλλης . . . Φορύλους.) Ἡ Κασπερία

ἔκειτο πρὸς βορρᾶν ὑπὲρ τὴν Κύριν (βλ. ἀνωτ. 710)· ἡ δὲ Ἰμέλλη ἦτον ποτάμιον ἔχον τὰς πηγὰς πλησίον τῆς Κασπερίας καὶ ἐμβάλλον εἰς τὸν Τίβεριν— οἱ δὲ Φόρυλοι ἔκειντο πλησίον τῆς Ἀμιτέρνης περὶ ἧς βλ. ἀνωτ. 710.

715. . . Θύβριν . . Φάβαριν . . Νουρσία.) Περὶ τοῦ Θύβριδος βλ. Αἰν. Β. 782· — ὁ δὲ Φάβαρις, ὅστις καὶ Φάρφαρος ἐλέγετο, ἤδη δὲ Farfa, ῥέει διὰ τῆς χώρας τῶν Σαβίνων καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Τίβεριν· — ἡ δὲ Νουρσία ἦτο πόλις ἐπὶ τῆς βορείου ἐσχατιᾶς τῶν Σαβίνων, κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Τετρίκου καὶ τοῦ Σεβήρου· βλ. ἀνωτ. 713.

716. . . . Ὄρτης. . . . . Λατίνων.) Ἡ Ὄρτη ἦταν πόλις τῆς Ἐτρουρίας, ὅπου συμβάλλουν οἱ ποταμοὶ Νάρνος καὶ Τίβερις· σήμερον Orta. Οἱ δὲ Λατῖνοι κατῴκουν τὸ ὄρος Ἀλβανὸν, ὅπερ ἦτον τὸ πάλαι Λάτιον.

717. Οὓς δ' ὁ κακώνυμος ῥοῦς τοῦ Ἀλίου) ὁ ποταμὸς Ἀλίας εἰσέβαλλεν εἰς τὸν Τίβεριν· λέγεται δὲ ἀπαίσιος διὰ τὴν τροπὴν τῶν Ῥωμαίων ὑπὸ τῶν Σηνώνων Γαλατῶν τῶν ὑπὸ τὸν Βρέννον, ὅτε ἡ πόλις ἐκινδύνευσε νὰ ἀπολεσθῇ ἐξ ὁλοκλήρου· ἐπεκράτησε δὲ νὰ ὀνομάζηται μέχρι τοῦδε ἡ ἡμέρα τῆς δευτέρας ἥττης Ἀλιὰς ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ὡς μία τῶν ἀποφράδων. (Πλουτ. εἰς βίον Καμίλλου.)

721. . . Ἔρμου . . . Λυκίας.) Ὁ Ἔρμος ποταμὸς, πηγάζων ἐκ τῆς μεγάλης Φρυγίας καὶ ῥέων διὰ τῆς Λυδίας τῆς πάλαι Μαιονίας καὶ τῆς Αἰολίδος, ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Σμύρνης, καὶ λέγεται καὶ αὐτὸς Χρυσορρόας, καθὼς ὁ Γάγγης· — περὶ δὲ τῆς Λυκίας βλ. Αἰν. Δ. 143.

723—724. Ὁ Ἀγαμέμνονος φίλος. . . Ἄλησος.) Ἀγνοεῖται ὁποῖος ἦτον ὁ Ἄλησος οὗτος, ἂν ἑταῖρος, ἢ ὀπαδὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος· πιθανώτερον δὲ φαίνεται νὰ ἦτον νόθος υἱός του, μετοικήσας εἰς Ἰταλίαν μετὰ θάνατόν του.

725. . . τοὺς οἳ ἐν Μασσίνῃ πεδία τοῦ Βάκχου.) Εἰς τὴν γῆν ταύτην ὑπῆρχον κοιλάδες οἰνοφόροι ἐπὶ τῆς Ἰταλικῆς Καμπανίας· ὀνομάζεται δὲ Μασσίκιον ἔδαφος ἀπὸ τοῦ ὄρους Μασσικοῦ, τὸ ὁποῖον συνέχεται μετὰ τῶν ὀρέων Φαλερίνου καὶ Γαύρου καὶ κλίνει πρὸς τὸ Τυῤῥηνικὸν πέλαγος· καλεῖται δὲ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν καὶ σήμερον ἔτι Monte Masso ἢ Massico, ὑπὸ δὲ τῶν κατοίκων Mondragone.

727—728. . . Αὐροῦγκοι . . . κ' οἱ χώρας οἰκοῦντες Σιδηκινάς.) Περὶ τῶν Αὐρούγκων βλ. ἀνωτ. 206. — Εἰς δὲ τὰ Σιδηκινὰ πεδία κατῴκουν οἱ Σίδηκες, κληθέντες οὕτως ἀπὸ πόλεως Σιδηκινοῦ τῆς ἐπὶ τῆς Καμπανίας, τῆς ὁποίας οὗτοι μὲν εἶχον τὰ πεδινὰ, οἱ δὲ Αὐροῦγκοι τὰ ὀρεινά.

728. . . . Κάλης . . Βολτούρνου.) Ἡ Κάλη ἦτο πόλις τῆς Καμπανίας πλησίον τοῦ ὄρους Μασσικοῦ, ἡ νῦν Κάλβη· — ὁ δὲ Βολτοῦρνος ἦτον ποταμὸς καταῤῥέων ἐκ τοῦ Ἀπεννίνου καὶ διαχωρίζων τὴν Καμπανίαν ἀπὸ τοῦ Σαμνίου· καὶ πόλις δὲ ὑπῆρχε παρὰ τὰς ἐκβολάς του ὁμώνυμος.

729. . . . Σατίκουλος . . . Ὄσκων.) Σατίκουλος ὠνομάζετο ὁ κάτοικος τῆς πόλεως Σατικύλης, κειμένης πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Βολτούρνου καὶ τῆς Καπύης, καὶ τὴν ὁποίαν ὁ συγγραφεὺς τῶν Ἐθνικῶν ὀνομάζει Σατίκολαν· ἤδη δὲ λέγεται Caserta.—Οἱ δὲ Ὄσκοι συνώρευον κατὰ τῶν Βόλσκων καὶ ἐξετείνοντο μέχρι Ποτιόλων· οἱ Ἕλληνες τοὺς ὠνόμαζον Ὀπικοὺς, αἱ ἐπίσημοι δὲ πόλεις των ἦσαν Κύμη καὶ Ἀτέλλα· ὠνόμαζον δὲ οἱ Λατῖνοι τὰ αἰσχρὰ καὶ σατυρικὰ ἔπη Ἀτελλάνια, διότι οἱ δῆμοι τῶν πόλεων τούτων ἐκατηγοροῦντο π' ἀναιδείᾳ καὶ κατά τε τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις αἰσχρότητι.

734—736. Οἴβαλε κτλ.) Μυθολογεῖται ὅτι ὁ Οἴβαλος ἐγεννήθη ἐκ Τήλωνος καὶ Σηθηθίδος Νύμφης, θυγατρὸς τοῦ ποταμοῦ Σηθήθου ῥέοντος μεταξὺ Βεσβίου καὶ Νεαπόλεως καὶ ὀνομαζομένου σήμερον Rio della Maddalena· ὁ δὲ Τήλων ἐβασίλευεν εἰς τὴν νῆσον Καπρέαν ἢ Καπρίην ἢ Καπρίας εἰς τὴν ὁποίαν ἐτρύφα ὁ Τιβέριος (σήμερον Capri)· οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς νήσου ἦσαν οἱ Τηλεβόες, ἔθνος Ἀκαρνάνων, τοῦ ὁποίου βασιλεὺς ἦτον ὁ Τήλων· ἐλέγοντο δὲ Τηλεβόες ἀπό τινος μέρους τῆς Ἀκαρνανίας καλουμένου Τηλεβοτὶς, ἐξ οὗ καὶ Τηλεβοΐδες νῆσοι οἱ μεταξὺ Λευκάδος καὶ Ἀχαΐας, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἦσαν πειραταὶ βοηθούμενοι εἰς τοῦτο ἐκ τῆς θέσεως τοῦ τόπου.

738. Σαρράστας . . . Σάνος.) Οἱ Σαρράσται ἦσαν ἔθνος τῆς Καμπανίας ἀποικήσαν ἐκ τῆς Πελασγίδος καὶ ὀνομασθὲν οὕτως ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Σάρνου περὶ τὸν ὁποῖον κατῴκουν.

739. . . Ῥυφῶν Βαθύλον . . . Κελέννης.) Πόλεις αὗται τῆς Καμπανίας, κτίσματα καὶ κατοικίαι Σαμνιτῶν.

740. . . . Ἀβέλλης.) Σώζεται καὶ σήμερον ἡ πόλις αὕτη πλησίον τῆς Νώλης, πρὸς βορρᾶν τοῦ Σάρνου, κοινῶς λεγομένη Vecchia Avella. Τὰ κάρυά της εἶναι περίφημα.

741. . . . . Τευτόνων.) Οἱ Τεύτονες ἦσαν ἔθνος Γερμανικὸν, κάτοικον τῆς Κιμβρικῆς χερσονήσου καὶ σήμερον ὑπὸ τὸν βασιλέα τῆς Δανίας.

744. . . . . Νοῦρσαι.) Περὶ τῆς πόλεως ταύτης οὐδὲν γνωρίζομεν ἄλλο εἰμὴ ὅσα λέγει ὁ Βιργίλιος, ὅτι δηλαδὴ ἦτον πόλις ἐπὶ γῆς ὀρεινῆς καὶ τραχείας, κατοικουμένη ὑπὸ τῶν Αἰκικόλων ἢ Αἰκύων ἢ Αἰκανῶν, τοὺς ὁποίους Διον. ὁ Ἁλικ. ὀνομάζει Ἀβίκλους, ἢ ὡς ἐπιδιορθοῖ ὁ Σιλβούργιος Ἐκίκλους ἢ Αἰκίκλους· ἦτον δὲ φιλοπόλεμον τὸ ἔθνος καὶ πολλοὺς ἀγῶνας ἐπέφερεν εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

750. . . . . Μαρρουβίας.) Τὸ Μαρρούβιον ἢ Μαρούϊον κατὰ τὸν Ἁλικαρν. εἰς τὸ Α. τῶν Ἀρχ. ἦτον φρούριον πάλαι Ἀβοριγίνων, καὶ μητρόπολις ἡ Μάρσων ἢ Μαρσῶν· τὸ δὲ ἔθνος Μάρσοι καὶ Μαρσικοὶ (Στέφ. Βυζ.) κατοικοῦντες τὰς κατὰ τὸ Ἀπεννῖνον κοιλάδας τὰς περὶ τὴν λίμνην Φυκίνην.

761—777. Τοῦ Ἱππολύτου κτλ.) Περὶ αὐτοῦ βλ. Αἰν. Ϛ', 445—446. Ἀφοῦ δὲ ἀπωλέσθη ἀδίκως ὁ Ἱππόλυτος ἐκ τῆς κατάρας τοῦ πατρὸς, ἡ Ἄρτεμις οἰκτείρασα τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν, ὅστις τὸν ἀνεζώωσε καὶ τότε ἀντὶ Ἱππολύτου μετωνομάσθη Βίρβιος, ὅ ἐστι, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, ὁ δὶς βιώσας· υἱός του δὲ ἦτον ὁ ἤδη παριστάμενος, φέρων τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, Ἱππόλυτος Βίρβιος.

784. . . . κ' ὑπερβαίνων κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Γ. 210)·

Μενέλαος ὑπείρεχεν εὐρείας ὤμους

καὶ (αὐτ. 226)·

. . . Ἀνὴρ ἠΰς τε μέγας τε,
ἔξοχος Ἀργείων κεφαλὴν ἠδ' εὐρέας ὤμους

καὶ (αὐτ. 166)·

. . . Ἀνὴρ πελώριος.
. . . Ἀνὴρ ἠΰς τε μέγας τε

785—786. . . . τὸ . . . κράνος του . . . Χίμαιραν πῦρ ἐκφυσῶσαν.) Οὕτω καὶ Ὅμηρ. (Ἰλ. Ε', 4 κξ.)

Δαΐεν οἱ ἐκ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἀκάματον πῦρ κτλ.

789—792. Ἡ κερασφόρος Ἰὼ κτλ.) Ὁ Ζεὺς διαφθείρας τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰνάχου Ἰὼ, τὴν μετεμόρφωσεν εἰς δάμαλιν, διὰ νὰ μὴ γνωρισθῇ ὑπὸ τῆς Ἥρας· ἡ δὲ Ἥρα τὴν ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ καὶ διώρισεν ἐπ' αὐτῆς φύλακα τὸν πανόπτην λεγόμενον Ἄργον (Ἀπολλόδ. Βιβ. Β. κεφ. Α').

793. Σικανοί.) οἱ Σικελοὶ, ἐξελαθέντες τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Πελασγῶν καὶ μετοικήσαντες εἰς Σικελίαν.

796. Λαβικοί . . . . Σακρανίων.) Οἱ Λαβικοὶ ὠνομάσθησαν οὕτως ἀπὸ τῆς λαβῆς τῶν ἀσπίδων, τὰς ὁποίας ὁ υἱὸς τοῦ Μίνωος Γλαῦκος τοὺς ἐδίδαξε νὰ μεταχειρίζωνται·— τοὺς δὲ Σακρανίους οἱ μὲν εἶπον μοῖραν Πελασγῶν ἐκβληθέντων ὑπὸ τῶν Σαβίνων, οἱ δὲ δῆμον Κορυβάντων κατασχόντων τὴν Ἰταλίαν καὶ ὀνομασθέντων οὕτως ὡς ἱερῶν τῆς μητρὸς τῶν θεῶν· οἱ δὲ τοὺς ἐξέλασον ὡς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀρδέας, οἱ δὲ ὡς τοὺς οἰκοῦντας τὴν πλησίον τῆς Σικελίας Ἱερὰν καλουμένην νῆσον, οἱ δὲ εἶπον ὅτι φθειρόμενοι ἐκ λοιμοῦ ἱεροῦ, ἀπηλλάγησαν εὐχηθέντες εἰς τὸ Ὕαρ· οἱ δὲ τέλος ἀντὶ Σακρανίων τοὺς ὠνόμασαν Σαβρανίους· ὥστε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἀγνοεῖται.

798. . . Νυμίκου) βλ. ἀνωτ. 150.

799—800. Καὶ τὸν Κιρκαῖον κτλ.) Τοῦτο ἦτον ἀκρωτήριον τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἐμυθεύετο ὅτι κατῴκει ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἡλίου Κίρκη· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου ἐτιμᾶτο ὁ Ζεὺς ἔτι παῖς καὶ ἀνίουλος· ὅθεν καὶ ἄξυρος λέγεται· ἐκεῖ πλησίον ὑπῆρχε καὶ ἄλσος ὅπου ἐλατρεύετο ἡ Ἥρα ἔτι νεᾶνις καὶ αὐτὴ ἡ ἐνταῦθα ἀναφερομένη Φερόνη, ἥτις, ὡς εἰς τὸ Η' τῆς Αἰνειάδος λέγεται, ἐγέννησεν υἱὸν τὸν Ἐρίλον ἢ Ἰρίλον καὶ ἐπομένως ἦτον ἄλλη παρὰ τὴν Ἥραν, ἐπειδὴ ἡ Ἥρα δὲν ἐγέννησεν ἄλλα τέκνα εἰμὴ τὰ ἐκ τοῦ Διός.

801. . . Ἡ λίμν' ἡ Σατύρη . . . Οὖφις.) Ἡ λίμνη αὕτη, ὡς λέγουν, εἶναι μέρος τῶν Πομπτικῶν τελμάτων, ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ πλησιοχώρου Ἀντίου μέχρι τοῦ Κιρκαίου ἄκρου κατὰ τὴν παραθαλασσίαν· μέλαινα δὲ λέγεται διὰ τὰ ἐκ τῆς ἐπιπολαζούσης ἰλύος θολερά της ὕδατα· — ὁ δὲ Οὖφις ἦτο ποταμὸς, καταρδεύων τὸν τόπον τῶν Βόλσκων καὶ ῥέων διὰ μέσου τῶν Πομπτίνων τελμάτων, μετὰ πολλὰς δὲ στροφὰς καὶ περιελίξεις ἐκχεόμενος εἰς τὴν Τυρρηνὴν θάλασσαν.

803. . . . . Ἡ ἐξ ἔθνους τῶν Βόλσκων Καμίλλα.) Τὸ ἔθνος τῶν Βόλσκων ἢ Βολούσκων ἦτον πολυάριθμον καὶ ἐξετείνετο κατὰ μὲν τὸ παραθαλάσσιον ἀπὸ Ἀντίου μέχρι Τερρακίνης, κατὰ τὰ μεσογειότερα ἐπὶ τὸ Ἀπεννῖνον ὄρος· ἦσαν δὲ πόλεις αὐτῶν ἐπίσημοι ἡ Σουέσσα τῶν Πωμαντίνων καὶ τὸ Πριβέρνιον, ἡ πατρὶς τῆς ἐνταῦθα καὶ εἰς τὸ ΙΑ' Βιβλ. ἔτι πλατύτερον ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ μαχιμωτάτης παρισταμένης Καμίλλης.

807—814. . . . Κ' εἰς δρόμον ποδῶν κτλ.) Οὕτω καὶ οἱ ἵπποι τοῦ Ῥήσου παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Κ. 457)·

Θεῖεν δ' ἀνέμοισιν ὁμοῖοι.

καὶ αἱ ἵπποι τοῦ Ἐριχθονίου παρὰ τῷ αὐτῷ (Ἰλ. Υ. 22)·

Αἱ δ' ὅτε μὲν σκιρτῷεν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν,
ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέον οὐδὲ κατέκλων·
ἀλλ' ὅτε δὴ σκιρτῷεν ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
ἄκρον ἐπὶ ῥηγμῖνος ἁλὸς πολιοῖσι θέεσκον.

καὶ παρὰ Ἀπολλωνίῳ (Ἀργ. ν. Α. 182)·

Καῖνος ἀνὴρ καὶ πόντου ἐπὶ γλαυκοῖσι θέεσκεν

οἴδματος, οὐδὲ θοοὺς βάπτε πόδας, ἀλλ' ὅσον ἄκρους
ἴχνεσι τεγγόμενος διερῇ πεφόρητα κελεύθῳ.

Καὶ οἱ ἵπποι τοῦ Ἀχιλλέως παρὰ τῷ Καλαβρῷ (Παραλ. Η'. 156):

Οἵ τε καὶ ἀτρύγετον πέλαγος δι' ἀὰ ποσσὶ θέουσιν
ἄκρ' ὀνύχων ψαύοντες, ἴσον δ' ἀνέμοισι φέρονται.

Καὶ Οὐρσῖνος εἰς τὰς Παραθέσεις·

Οὐδ' ἦν Ἰφίκλοιο θοώτερος αὐδάξοια,
ὅς τε καὶ ἀνθερίκεσσιν ἐπέτρεχεν, οὐδέ τι καρπὸν
σίνετ' ἐλαφρὰ γυῖα φέρων ἐπὶ λήϊον αὖον.

Η ΑΙΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

Ἅμα δ' ἀπ' ἄκρου Λαυρέντου σημεῖον πολέμου ὁ Τύρνος
ἤγειρε, κ' ἤχησεν ἦχον βραγχώδη τῆς μάχης τὸ κέρας,
καὶ τοὺς θυμώδεις διήγειρεν ἵππους, κ' ἐξήγαγεν ὅπλα,
πᾶσ' αἱ ψυχαὶ ἀνεφλέχθησαν ἅμα, τὸ Λάτιον ἅπαν
μετὰ θορύβου συνώμοσε σπεῦδον κ' ἐξήρθ' ἡ νεότης
ἀγριωθεῖσα· οἱ πρῶτοι δ' ἡγήτορες Μέσσαπος, Οὔφης,
καὶ ὁ τῶν θείων ἐμπαίκτης Μεζέντιος, φέρουν συμμάχους
ἁπανταχόθεν, κ' ἐρήμους ἀγροὺς τοὺς εὐρεῖς κταλείπουν·
εἰς Διομήδους τὸ μέγα δ' ὁ Βένυλος πέμπεται ἄστυ
ἵνα, ζητῶν συνδρομήν, εἰς τὸ Λάτιον ὅτι κατῆλθον
Τρῶες ν' ἀγγείλῃ, καὶ ναῦς κ' ἡττηθέντας θεοὺς ὁ Αἰνείας
φέρων, ἐκ Μοίρας χριστὸν ἑαυτὸν βασιλέα κηρύττει·
ὅτι λαοὶ δὲ πολλοὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ Τρῳὸς συνενοῦνται,
καὶ εἰς τὸ Λάτιον τ' ὄνομ' αὐτοῦ λανθανόντως αὐξάνει·
ποῦ δ' αἱ ἀρχαὶ θ' ἀποβῶσιν αὐταὶ καὶ ὁποῖα σκοπεύει,
ἂν εὐτυχήσ' εἰς τὰς μάχας, αὐτὸς ἱκανὸς νὰ τὸ κρίνῃ
μᾶλλον τοῦ Τύρνου καὶ μᾶλλον τοῦ Ἄνακτος ἦν τῶν Λατίνων.

Τὰ τοῦ Λατίου μὲν ταῦτα· ὁ δὲ Λαομέδοντος ἥρως,
βλέπων τὰ πάντα, εἰς μέγαν βρασμὸν ἐκυμάνθη φροντίδων
πότε δ' ἐντεῦθεν τὸν νοῦν του ἐμέριζε πότε δ' ἐκεῖθεν·
καὶ τετραμμένος εἰς γνώμας πολλὰς μετετρέπετο πάλιν·
ὥσπερ τὸ τρέμον τοῦ ὕδατος φῶς εἰς χαλκόχειλον σκεῦος
ἂν ὑπὸ ἀκτίνων ἡλίου πληγῇ ἢ λαμπούσης σελήνης,
περιπετᾷ πανταχοῦ, καὶ ἐγείρεται ἥδ' εἰς ἀέρας,
καὶ εἰς τὸν ὄροφον τέλος τὸν ἄκρον ἀνέρχεται λάμπον.

Νὺξ ἐπεκράτει, καὶ δὴ τὰ ἐπίγεια πάντα καμόντα
γένη πτηνῶν καὶ κτηνῶν κατεκράτει βαθύτατος ὕπνος·
καὶ ὁ Αἰνείας αὐτὸς ὑπ' αἰθρίαν ψυχρὰν εἰς τὰς ὄχθας
πλήρης πολλῆς ταραχῆς ἐκ δεινῶν λογισμῶν τοῦ πολέμου

κατακλιθεὶς, εἰς τὰ μέλη βραδύπορον ἔδωκεν ὕπνον.
Τότ' ὁ ἐγχώριος γέρων γλυκύῤῥους θεὸς Τιβερῖνος
ὤφθη ἐκ μέσου λευκίνων θαλλῶν ἀνεγείρων τὴν κάραν·
περιεκάλυπτ' ἐσθὴς λεπτοτάτη αὐτὸν κυανόχρους,
καὶ σκιερὸν περιέσκεπε στέμμα καλάμων τὴν κόμην.
Εἶπε δὲ ταῦτ', ἀφαιρῶν τῆς καρδίας αὐτοῦ τὰς μερίμνας.
« Ὦ θεογέννητε, ὃς ἀπ' ἐχθρῶν εἰς ἡμᾶς τῆς Τρῳάδος
φέρεις τὴν πόλιν, κ' εἰς πάντας αἰῶνας τὰ Πέργαμα σώζεις,
σὺ προσδοκώμεν' ἐντὸς τοῦ Λατίου καὶ γῆς Λαυρεντίας,
καὶ τῶν θεῶν σου καὶ σοῦ σταθερὰ κατοικία εἶν' αὕτη·
μὴ παραιτοῦ, μηδὲ τρόμους πολέμου φοβοῦ· κατηυνάσθη
ἅπας ὁ ὄγκος τῆς θείας ὀργῆς·
ἤδη δὲ σὺ μὴ ὀνείρου ἐκλάμβανε φάντασμα τοῦτο.
Σῦν ὑπὸ δρῦν θ' ἀπαντήσῃς πλησίον τῆς ὄχθης μεγάλην,
ἥτις ἐκτάδην θὰ κεῖται, τεκοῦσα τριάκοντα τέκνα·
αὕτη λευκὴ καὶ λευκὰ τοὺς μαζούς της κυκλοῦντα κ' ἐκεῖνα·
ὧδε τῆς πόλεως τόπος καὶ παῦσις τῶν μόχθων βεβαία·
τρὶς δὲ δεκάκις ἀφοῦ ἐνιαύσιοι κύκλοι παρέλθουν,
Ἄλβαν ἐπώνυμον ὧδ' ὁ Ἀσκάνιος πόλιν θὰ κτίσῃ·
δὲν σοὶ προλέγω ἀμφίβολα· τί δὲ σοὶ μένει νὰ πράξῃς
ἵν' ἀπολαύσῃς τὴν νίκην, ἰδού σοι συντόμως, καὶ πρόσχες.
Κατὰ τὰς ὄχθας αὐτὰς ἐκ τοῦ Πάλλαντος γένους Ἀρκάδες
εἰς τὰς Εὐάνδρου τοῦ ἄνακτος πάλαι ταχθέντες σημαίας,
τόπον δ' ἐκλέξαντες, πόλιν εἰς ὄρους ἀνήγειραν ἄκραν,
κ' ἐκ τοῦ προγόνου τοῦ Πάλλαντος ταύτην Παλλάντιον εἶπον.
Πρὸς τοὺς Λατίνους αὐτοὶ ἀκατάπαυστον πόλεμον ἔχουν
τούτους παράλαβ' ἑταίρους, συμβάσεις τελῶν συμμαχίας
ἐπὶ τὰς ὄχθας ἐγὼ καὶ τὰ ῥεῖθρ' ἀπ' εὐθείας σὲ φέρω,
ὥστ' εὐμαρῶς νὰ νικήσῃς τὸν ῥοῦν τὸν ἀντίξουν ἐρέσσων·
ἄγε δὴ, τέκνον θεᾶς, κ' εἰς τὰς πρώτας δυσμὰς τῶν ἀστέρων
ἐξιλεοῦ ἀνηκόντως τὴν Ἥραν, ἱκέτης προύνων
τὰς ἀπειλὰς καὶ τὴν μῆνιν αὐτῆς. Ὡς νικήσῃς δ' ἀπόδος
ἔτι τιμὰς κ' εἰς ἐμέ· εἰμ' ἐκεῖνος ὃν βλέπεις τὰς ὄχθας
νὰ κατακλύζῃ, νὰ τέμνῃ τὰς πέριξ παχείας ἀρούρας,
ὁ προσφιλὴς τῶν θεῶν ποταμὸς, ὁ κυάνιος Θύβρις·
μέγας ὁ οἶκός μου αἴρετ' ἐκεῖ ὑπὲρ πόλεις ἐξόχους.»
Ταῦτα εἰπὼν, εἰς βαθὺ ὁ θεὸς ἐβυθίσθη τὸ ὕδωρ,

καταδυθεὶς, ὁ δ' Αἰνείας, ὡς νὺξ τὸν ἀφῆκε καὶ ὕπνος,
ἀνεγερθεὶς, καὶ τὸ φῶς θεωρῶν τοῦ ἡλίου φανέντος
εἰς τὸν αἰθέρα, ποτάμειον ὕδωρ εἰς κοίλας παλάμας
ἔλαβεν, ὡς τὸ εἰκὸς, καὶ τοιούτους ἐξέχυσε λόγους·
« Νύμφαι, Λαυρέντιαι Νύμφαι, πηγαὶ γενεᾶς ποταμείας,
Θύβρι καὶ σὺ, ὁ πατὴρ, μετὰ ῥείθρων τῶν σῶν τῶν ἁγίων,
δέξασθε σεῖς τὸν Αἰνείαν καὶ σώσατ' αὐτὸν ἐκ κινδύνων.
Ὦ ὁ οἰκτείρων ἡμῶν τὰ δεινὰ, τὰς πηγάς σου εἰς οἷον
ἄντρον ἂν ἔχῃς, εἰς οἷον δὲ τόπον καλὸς ἂν ἐκχῆσαι,
διὰ παντὸς καὶ τιμὰς παρ' ἐμοῦ θὰ λαμβάνῃς καὶ δῶρα,
ὦ ποταμὲ κερασφόρ', ἑσπερίων ὑδάτων ἀνάσσων.
Δέομ', ἐλθὲ, κ' εἰς ἐμὲ ὅ μοι ἔδωκας κύρωστον νεῦμα.»
Εἶπε, καὶ δύω διήρεις ἐκλέξας εὐθὺς ἐκ τοῦ στόλου,
τὴν εἰρεσίαν ἠὐτρέπισ', ἑταίρους δ' ἐνώπλισεν ἅμα.
Αἴφνης ἰδοὺ εἰς τὰ ὄμματα πάντων τεράστιον θαῦμα·
σῦς εἰς τὸ δάσος λευκὴ καὶ ὁμόχροα ἔχουσα τέκνα
ἐπὶ τῆς ὄχθης ἐκεῖ τῆς χλαώδους κατώρθη κειμένη.
Ἔθυσε ταύτην εἰς σὲ εὐσεβὴς ὁ Αἰνείας, μεγίστη
Ἥρα, εἰς σὲ, εἰς τὸν θεῖον βωμόν σου, αὐτὴν καὶ τὰ τέκνα.
Ὅσον ἡ νὺξ δὲ διήρκει, τὸν ὄγκον τῶν ῥείθρων ὁ Θύβρις
ἔπαυσε, ῥέων σιγὰ, τὴν ὁρμὴν τῶν κυμάτων συνέχων,
Ὡς γαληνίου δὲ λίμνης ἢ ἕλους στασίμου τὸ ὕδωρ
λεῖον στρωθὲν, οὐδαμῶς πρὸς τὰς κώπας ἀντεῖχε παλαῖον.
Αἴσιος φλοῖσβος ἠχεῖ καὶ ὁ πλοῦς ὁ ἀρξάμενος σπεύδει·
διολισθαίν' ἡ λιπόχριστος πεύκη· θαυμάζει τὸ ὕδωρ,
ἔτι θαυμάζει τὸ δάσος ἀσπίδας ὁρῶν ἀστραπτούσας
ἐπὶ τὰ ῥεῖθρ' ἀσυνήθως, γραπτὰ δ' ἐπιπλέοντα πλοῖα·
εἰς εἰρεσίαν δ' ἐκεῖνοι πονοῦντες ἡμέραν καὶ νύκτα,
περιστροφὰς ὑπερβαίνουν μακρὰς, κ' ὑπὸ σκέπην παντοίων
δένδρων δρυμῶνας περοῦν χλοερούς δι' ὑδάτων ἡσύχων.
Εἰς τ' οὐρανοῦ δὲ τὸ μέσον ὁ ἥλιος ἵστατο φλέγων,
ὅτε καὶ τείχη καὶ ἄκραν μακρὰν καὶ σπανίους κατεῖδον
οἴκους, οὓς ἦδ' ἡ ἰσχὺς τῶν Ῥωμαίων μεγίστους ἐξῆρεν
εἰς οὐρανούς· ἀλλὰ τότε πτωχὰ τὰ κατ' Εὔανδρον ἦσαν.
Στρέψαντες τότε τὰς πρῴρας, ἐν τάχ' εἰς τὴν πόλιν προσῆλθον.
Ἔτυχε δὲ ὁ Ἀρκὰς βασιλεὺς κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν
πρὸς Ἡρακλῆν καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς ἱερὰ ν' ἀποτέμῃ

πρὸ τοῦ χωρίου εἰς ἄλσος, καὶ Πάλλας ὁμοῦ ὁ υἱός του,
καὶ οἱ προέχοντες νέοι ὁμοῦ, κ' ἡ πτωχὴ γερουσία,
εἰς τοὺς βωμοὺς ἐθυμίων, κ' ὑπόθερμον ἤχνιζεν αἷμα·
ὡς δὲ κατεῖδον τὰ ἔξοχα πλοῖα ἐν μέσῳ τοῦ δάσους
νὰ προχωροῦν, καὶ ἀψόφως νὰ τέμνουν αἱ κῶπαι τὸ ὕδωρ,
κατεπτοήθησαν αἴφνης, κ' εὐθὺς τὰς τραπέζας λιπόντες
πάντες ἀνέστησαν· πλὴν ὁ θρασὺς ἀπεμπόδισε Πάλλας
τὰ ἱερὰ νὰ λυθῶσι, καὶ τρέχων μ' ἐνόπλους τὰς χεῖρας
ἀπὸ τοῦ λόφου μακρόθεν «Ἔκ τινος, ἠρώτησ', αἰτίας
δρόμους ἀγνώστους, ὦ νέοι, ζητεῖτε καὶ τί μελετᾶτε;
πόθεν ἐστὲ καὶ ὁποῖοι; εἰρήνην δὲ φέρετ' ἢ ὅπλα;»
Τότ' ἀπὸ πρύμνης τοιαῦτ' ἀπεκρίθ' ὑψηλῆς ὁ Αἰνείας,
εἰρηνοφόρον προτείνων θαλλὸν πρὸς ἐκεῖνον ἐλαίας·
«Τρώϊον γένος καὶ ὅπλα ὁρᾷς ἐχθρικὰ πρὸς Λατίνους,
οἵπερ ἡμᾶς προσφυγόντας ὠμῶς ἀπωθοῦσι πολέμῳ.
Ἤλθομεν ὧδε ζητοῦντες τὸν Εὔανδρον. Ἄγετ', εἰπέτε·
ὅτ' ἡγεμόνες τῶν Τρώων, αἰτούμεθα σύμμαχα ὅπλα.»
Ἐκθαμβος μένει ὁ Πάλλας ἀκούσας τὸ ὄνομα τοῦτο.
«Ἔξελθε, λέγει, ὁποῖος ἂν ᾖ, καὶ εἰπὲ τῷ πατρί μου
ὅ,τι ζητεῖς, κι εἰς ἡμῶν τὴν φιλόξενον εἴσελθ' ἑστίαν.»
Καὶ τῷ προτείνει τὴν χεῖρα, κ' ἐμβάλλει αὐτὴν φιλοφρόνως.
Τὸν ποταμὸν δὲ λιπόντες, προβαίνουν ὁμοῦ πρὸς τὸ ἄλσος,
καὶ φιλικῶς πρὸς τὸν ἄνακτα οὕτ' ὁμιλεῖ ὁ Αἰνείας·
« Ἔξοχ' Ἑλλήνων, πρὸς ὃν παριστάμενος ἤδη ἱκέτης
ἐπιστεφεῖς νὰ προσφέρω ἠθέλησε κλάδους ἡ τύχη,
δὲν ἐφοβήθην ὅτ' εἶσαι Ἀρκὰς καὶ ἡγήτωρ Ἑλλήνων,
οὐδ' ἐκ τοῦ γένους τῶν δύω ὅτ' εἰσ' Ἀτρειδῶν ἐφοβήθην.
Ἀλλ' ἡ ἀνδρία ἐμὲ ἡ ἐμὴ κ' αἱ προρρήσεις αἱ θεῖαι
κ' ἡ τῶν προγόνων συγγένεια, ὡς κ' ἡ σπαρεῖσά σου φήμη,
νὰ ἑνωθῶ μετὰ σοῦ μὲ κινοῦν, ὡς αἱ Μοῖρ' ἐπιτάττουν,
πρῶτος ὁ Δάρδανος ἦτον πατὴρ τοῦ Ἰλίου καὶ κτήτωρ.
Ἐξ Ἀτλαντίδος δ' Ἠλέκτρας τεχθείς, ὡς οἱ Ἕλληνες λέγουν,
ἦλθεν εἰς Τρῶας· ἐγέννησε δὲ τὴν Ἠλέκτραν ὁ μέγας
Ἄτλας, ὁ ἔχων ἐπ' ὤμων καὶ φέρων αἰθέριον σφαῖραν·
σὸς δὲ πατὴρ ὁ Ἑρμῆς, ὃν ἡ Μαία ποτὲ ἡ λευκόχρους
εἰς τὴν ψυχρὰν συλλαβοῦσα Κυλλήνειον ἔτεκεν ἄκραν.
Ἂν δὲ τῇ φήμῃ πεισθῶμεν, πατὴρ ἦν τῆς Μαίας ὁ Ἄτλας

πάλιν, ὁ Ἄτλας αὐτὸς, ὃς κρατεῖ τ' οὐρανοῦ τοὺς ἀστέρας·
ὥστε ἀμφότερ' ἡμεῖς ἀφ' ἑνὸς καταγόμεθα γένους.
Ἐκ τῶν τοιούτων ὁρμώμενος ἄνευ πρεσβείας ἢ τέχνης
τὴν μετὰ σοῦ ἐδοκίμασα σχέπιν· κ' ἐμὲ καὶ αὐτήν μου
τὴν κεφαλὴν ἐκτιθέμενος ἤδη προῆλθον ἱκέτης.
Ὡς κατὰ σοῦ, καθ' ἡμῶν ἡ Δαυνία φυλὴ ἐπισείει
πόλεμον· ἂν καὶ ἡμᾶς ἀποκρούσῃ οὐδὲν τὴν κωλύει
τὴν Ἑσπερίαν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον νὰ κάμψ' εἰς δουλείαν
κατακρατοῦσα τὸν πόντον τὸν ἄνωθεν ὡς καὶ τὸν κάτω·
λάβε καὶ δὸς τὰ πιστά· εἰς τὸν πόλεμον στήθη γενναῖα
φέρομεν, τόλμην ψυχῆς καὶ δοκίμου νεότητος πλῆθος.»
Οὔτ' ὁ Αἰνείας· ἐκεῖνος δ' αὐτοῦ ὁμιλοῦντος τὴν ὄψιν,
τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ ὅλον του σῶμα μακρὸν ἀτενίσας,
τῷ ἀπεκρίθη συντόμως· «Ὦ πόσον, σὲ, κράτιστε Τρώων
ἀναγνωρίζω καὶ δέχομαι χαίρων! ὦ πόσον σὲ βλέπων,
ἀναπολῶ τὴν μορφὴν καὶ φωνὴν τοῦ πατρός σου Ἀγχίσου!
ναὶ, ἐνθυμοῦμαι, ὁ Πρίαμος ὅτ' ἐπεσκέφθη τὸ κράτος
τῆς ἀδελφῆς Ἡσιόνης, εἰς νῆσον ἐλθὼν Σαλαμῖνα,
εἶτα μετέβ' εἰς τὴν γῆν τῆς ψυχρᾶς Ἀρκαδίας ἐκεῖθεν,
Τὰς παρειάς μου ἐσκίαζε τότε ἡ πρώτη νεότης·
τοὺς τῶν Τευκρῶν ἀρχηγέτας ἐθαύμαζον· ἔτι δ' ἐκεῖνον,
τὸν Λαομέδοντος γόνον· ἀλλὰ τῶν λοιπῶν ὁ Ἀγχίσης
πάντων ἐξεῖχε· καὶ τότε νεότητος μ' ἔφλεξε πόθος
συνομιλῶν μετ' αὐτοῦ τὰς ἡμῶν δεξιὰς νὰ συνάψω
κ' εἰς Φενεοῦ, προσελθὼν, τὸν ἀπήγαγον πρόφρων τὴν πόλιν·
ἀναχωρῶν δὲ λαμπρὰν μοὶ παρέσχε φαρέτραν καὶ βέλη
Λύκια· μ' ἔδωκε δ' ἔτι, ἐκτὸς χρυσοπλέκτου χλαμύδος,
δύω χρυσοῦς χαλινοὺς, οὓς ὁ Πάλλας μου ἤδη κατέχει.
Ἡ δεξιὰ, ἣν ζητεῖτε, ἐδόθη λοιπὸν, καὶ συνήφθη·
αὔριον, ὡς τῆς ἡμέρας τὸ φῶς εἰς τὴν γῆν ἐπιστρέψῃ,
μετ' ἐπικούρων ὑμᾶς κ' ἐφοδίων φαιδροὺς ἀποπέμπω·
τὰ ἱερὰ δὲ αὐτὰ τὰ ἐτήσια, φίλοι ἐλθόντες,
ν' ἀναβληθοῦν ἐπειδὴ δὲν εἶν' αἴτιον, ἂς τελεσθῶσιν
ἀπὸ κοινοῦ· ἐθισθῆτ' ἐκ τοῦ νῦν εἰς ἑταίρων τραπέζας.»
Εἶπεν αὐτὰ, καὶ κελεύ' εἰς τὸ δεῖπνον εὐθὺς τοὺς κρατῆρας
αὖθις νὰ στήσουν, κ' εἰς ἕδρας χλοώδεις τοὺς ἄνδρας καθίζει·
τὸν δὲ πρωτεύοντα θέτει Αἰνείαν εἰς ἔξοχον ἕδραν,

κ' εἰς λεοντῆν τριχωτὴν τὸν καλεῖ, ἐπὶ θρόνου σφενδάμνου.
Τότε ὁ θύτης, καὶ τότε ἐπίλεκτοι νέοι ἐν τάχει
φέρουσι σπλάγχνα τῶν ταύρων ὀπτὰ καὶ εἰς κάνιστρα πλήρη
ἐξειργασμένα τῆς Δήμητρος δῶρα, καὶ πόσιν τοῦ Βάκχου·
καὶ εὐωχοῦνται ὁμοῦ ὁ Αἰνείας κ' οἱ Τρῶες οἱ νέοι,
τρώγοντες νῶτα ὀγκώδη βοῶν, ὡς καὶ σπλάγχνα σφαγίων.
Ὡς δ' ἐδαμάσθη ἡ πεῖνα, κ' ἐσβέσθη ὁ πόθος τοῦ δείπνου,
εἶπεν ὁ Εὔανδρος· «Ξένε, ἡμῶν τὴν πανήγυριν ταύτην,
τοῦτο τὸ δεῖπνον, αὐτὸν τὸν βωμὸν πρὸς θεὸν τηλικοῦτον
δὲν ἐπιτάττουν προλήψεις κεναὶ ἢ θεῶν τῶν ἀρχαίων
ἄγνοια. Ὄχι· σωθέντες ποτὲ δεινοτάτου κινδύνου,
ἀνανεοῦμεν κατ' ἔτος αὐτὰς τὰς τιμὰς κατὰ χρέος.
Ἴδε πῶς κρέματ' ἐν πρώτοις ἐκεῖνος ὁ βράχος εἰς πέτρας,
ὄγκοι δὲ πῶς ἐσπαρμένοι κατάκεινται· ἔρημος οἶκος
φαίνετ' ἐπ' ὄρους, κ' ἐρείπια μέγιστα σύραντες βράχοι·
ἄντρον ὑπῆρξεν ἐκεῖ κατὰ μέγιστον βάθος προβαῖνον·
ὁ ἡμιάνθρωπος Κάκος κατῴκ' εἰς αὐτὸ φρικαλέος,
μὴ προσιτὸν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ἐκ φόνων προσφάτων
ἦτον ἡ γῆ χλιαρά· κεφαλαὶ δὲ ἀνθρώπων ἀθλίων
εἰς τοὺς φρικτοὺς προσηλοῦντο πυλῶνας ὠχραὶ μετὰ λύθρου.
Εἶχε τὸ τέρας πατέρα τὸν Ἥφαιστον· πῦρ δ' ἐξερεύγων
ἀπὸ τοῦ στόματος μέλαν, πελώριον ἔφερε σῶμα·
ἔφερε πλὴν εἰς ἡμᾶς ὁ καιρὸς, καθ' ὃν εἴχομεν πόθον,
ἄλλον θεὸν ἀρωγόν. Δι' ἡμᾶς ὁ ἀμύντωρ ὁ μέγας,
ὁ ὑπερήφανος ὡς τὸν τριπλοῦν Γηρυόνην φονεύσας
ἦλθεν Ἀλκείδης, τὴν λείαν κομίζων, καὶ ταύρους μεγάλους,
καὶ τὴν κοιλάδα οἱ βοῦς του καὶ πᾶσαν τὴν ὄχθην κατεῖχον
ἐξ Ἐρινύων δ' ὁ Κάκος μανείς, ἵν' ἀτόλμητον δόλον
μὴ καταλείψῃ οὐδένα οὐδὲ μοχθηρίαν κἀμμίαν,
τῶν βουστασίων ἐκτρέπει ἑξόχους, μεγάλους τὸ σῶμα
τέσσαρας βοῦς, καὶ τοσαύτας καλλίστας τὸ εἶδος δαμάλεις.
Ἵνα δὲ μὴ τυπωθῶσιν αὐτῶν τὰ εὐθύποδα ἴχνη,
ἐκ τῶν οὐρῶν εἰς τὸ ἄντρον ἑλκύσας, τὸν δρόμον χαράττει
δι' ἀντιστρόφων ἰχνῶν, καὶ τὰ κρύπτ' εἰς τὸν πάγιον βράχον.
Ὥστε οὐδὲν τὸν ζητοῦντα ὡδήγ' εἰς τὸ ἄντρον σημεῖον.
Ὡς δ' ἐκινήθ' ἡ ἀγέλ', ἱκανῶς εἰς βοσκὴν χορτασθεῖσα,
ὁ δ' Ἀμφιτρύονος γόνος ἦν ἕτοιμος ἤδη ν' ἀπέλθῃ,

ἀποχωροῦντες οἱ βόες τοὺς λόφους καὶ πάντα τὰ δάση
ὅθεν ἐπέρων πολλῶν μυκηθμῶν καὶ κραυγῶν κατεπλήρουν,
μία δὲ βοῦς ἀπαντῶσα ἐντὸς τοῦ μεγάλου σπηλαίου
κατεμυκήθη, κ' ἐσφάλ' ἡ ἐλπὶς τοῦ ἐμφράξαντος Κάκου·
τότ' ἐμμανὴς ὁ Ἀλκείδης ἐξήφθ' ὑπὸ μέλανος χόλου
καὶ εἰς τὰς χεῖρας τὰ ὅπλα λαβών, τὸ πολύοζον ἔχων
ῥόπαλον, ὥρμησ' εὐθὺς ν' ἀναβῇ τὸ μετάρσιον ὄρος.
Ἔμφοβον εἴδομεν τότε τὸν Κάκον ἡμεῖς κατὰ πρῶτον,
καὶ ταραχθέντα τὰς ὄψεις· ταχύτερον ἔφυγεν Εὔρου,
καταφυγὼν εἰς τὸ ἄντρον· πτερόεις κατέστ' ὑπὸ φόβου·
ὡς δ' ἐγκλεισθεὶς, τὰς ἀλύσεις διέῤῥηξ' ἐκείνου τοῦ βράχου.
τοῦ ὑπερόγκου, ὃς ἦν ἐκκρεμὴς κατὰ τέχνην πατρῴαν
διὰ σιδήρων, μοχλοὺς δ' εἰς τὰς θύρας ἐπέθεσ' ἑβραίους,
ἴδ' ἐμμανὴς ὁ Τιρύνθιος φθάνει, καὶ πρόσβασιν πᾶσαν
περισκοπῶν, περιφέρει τὰ ὄμματα ἔνθεν κἀκεῖθεν,
τρίζων δεινῶς τοὺς ὀδόντας. Διάπυρος τρὶς περιτρέχει
τὸ Ἀβαντίνειον ὄρος· καὶ τρὶς ν' ἀποσείσῃ τὴν πέτραν
μάτην τῆς θύρας πειρᾶται, καὶ κάθηται τρὶς ἀπαυδήσας·
βράχος ὑπῆρχεν ὀξὺς ἐκ πετρῶν συμφυῶν ἀποτόμων
κατὰ τὰ νῶτα τοῦ ἄντρου εἰς μέγα αἰρόμενος ὕψος,
εἰς φωλεὰς σαρκοφάγων πτηνῶν ἐπιτήδειος λίθος.
Πρὸς τὸ ποτάμειον ῥεῖθρον λαιόθεν προσνεύοντα τοῦτον
ἐκ δεξιῶν ἀντερείσας, καὶ σείσας αὐτὸν μετὰ βίας,
ἐκ βαθυτάτων ῥιζῶν τὸν ἐκσπᾷ, κ' ἐκ μιᾶς μετὰ ταῦτα
τὸν κατωθεῖ, καὶ ὁ μέγας αἰθὴρ ἀντηχεῖ ἐκ τοῦ κλόνου·
πάλλοντ' αἱ ὄχθαι· ὀπίσω περίφοβον ῥέει τὸ κῦμα·
τότε τὸ ἄντρον καὶ πᾶς ὁ ἀπέραντος δόμος τοῦ Κάκου
ἀπεκαλύφθη, κ' ἐφάνη τῶν κοίλων σπηλαίων ὁ ζόφος,
ὡς ἐὰν εἶχε σχισθῇ ὡς πυθμένος ἡ γῆ, τὰς τοῦ Ἅδου
δείξασα ἔδρας, καὶ ὡς ἂν τ' ὠχρὸν θεομίσητον κράτος
εἶχεν ἀνοίξει· τὸ μέγα δὲ βάραθρον ὡς ἂν ἐφάνη,
καὶ τὰς σκιὰς ἡ εἰσδύσασα αἴρνης κατέπληξεν αἴγλη.
Κατασχεθέντα δ' αὐτὸν ἐκ φωτὸς ἀνελπίστου ἐξαίφνης,
ἔγκλειστον δὲ εἰς τὸ ἄντρον, καὶ μέγ' ἀσυνήθως βοῶντα,
διὰ βελῶν ὁ Ἀλκείδης καθύπερθεν βάλλων, παντοῖα
ὅπλα λαμβάνει, καὶ ξύλα καὶ πέτρας ὀγκώδεις τῷ ῥίπτει·
οὗτος δὲ (ὅτι ἐλπὶς ἐκφυγῆς δὲν τῷ μένει) ὢ θαῦμα!

ἀπὸ τοῦ φάρυγκος μέγαν καπνὸν ἐξεμεῖ τεραστίως,
καταβυθίζων τὸ οἴκημα πᾶν εἰς βαθύτατον σκότος,
καὶ ἀφαιρῶν ἀπ' ὀμμάτων τὴν ὄψιν, σωρεύ' εἰς τὸ ἄντρον
νύκτα καπνώδη καὶ πῦρ μετὰ ζόφου πολλοῦ μεμιγμένον.
Πλὴν δυσφορῶν πρὸς αὐτὸ ὁ Ἀλκείδης, πηδᾷ κατὰ μέσον
καταῤῥιφθεὶς τοῦ πυρὸς εἰς τὸ μᾶλλον καπνῶδες, καὶ ὅπου
μέλαν καὶ μέγιστον νέφος ἐσκότιζε μᾶλλον τὸ ἄντρον,
καὶ καθαρπάζ' εἰς τὰ σκότη τὸν Κάκον ματαίως ἐμοῦντα
πυρκαϊὰς, καὶ τὸν πνίγει, πλακεὶς δραστηρίως, ἐκθλίβων
τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν φάρυγκα, οὗ ἐξηράνθη τὸ αἷμα.
Τότε τὰς θύρας ἐκσπᾷ, κ' ἠνεῴχθη ὁ δόμος ὁ μέλας·
οἱ ἁρπαγέντες δὲ βόες εὐθὺς κ' ἡ παράνομος λεία
ἦλθον καὶ πάλιν εἰς φῶς, καὶ τὸ ἄμορφον πτῶμα ἐσύρθη
ἐκ τῶν ποδῶν· καὶ ἀκόρεστος ὅτ' ἐθεῶντο οἱ πάντες
τοὺς τρομεροὺς ὀφθαλμοὺς, τὴν μορφὴν καὶ τὸ λάσιον στῆθος
τοῦ ἡμιθῆρος, καθὼς καὶ τὸ πῦρ τὸ σβεσθὲν τῶν φαρύγκων.

Ἔκτοτε μέν' εἰς ἡμᾶς τελετή· τὴν ἡμέραν οἱ νέοι
πανηγυρίζουν φαιδρῶς· ὁ Πωτίτιος, πρῶτος θεσπίσας,
καὶ ὁ Πεινάριος οἶκος, φρουρὸς ἱερῶν Ἡρακλείων,
τὸν εἰς τὸ ἄλσος βωμὸν ἐγκατέστησαν, ὅστις καὶ μέγας
πάντοτε θέλει καλεῖσθαι, καὶ εἶσθαι ἀείποτε μέγας.
Ἄγετε, νέοι, λοιπὸν κ' εἰς ἀνάμνησιν εὔχους τοσούτου
στέψατ' ἐκ φύλλων τὰς κόμας· καὶ λάβετ' εἰς χεῖρας φιάλας·
καὶ πρὸς θεὸν τὸν κοινὸν κατασπείσατε οἶνον προθύμως.»
Εἶπε, καὶ αἴγειρον δίχρουν λαβὼν, τὸν Ἡράκλειον κλάδον,
ἐπεσκιάσθη τὴν κόμην, κρεμάμενα ἔχων τὰ φύλλα,
πλήρη δὲ σκύφον ἐκράτ' ἱερόν· κ' εἰς τὴν τράπεζαν πάντες
ἔσπενδον ὅλως φαιδροὶ, τοῖς θεοῖς ἀναπέμποντες ὕμνους.
Ἤδη δ' ὁ Ἕσπερος κλίνοντος ἦν τοῦ Ὀλύμπου πλησίον,
κ' οἱ ἱερεῖς, ἐν αὐτοῖς δ' ὁ Πωτίτιος πρῶτος, προβαίνουν
ὥσπερ ἦν ἔθος δορὰς ἐζωσμένοι, καὶ δᾷδας κρατοῦντες,
ἀνανεοῦν δὲ τὰ δεῖπνα, κ' εὐάρεστα θέτοντες ὄψα
εἰς τὰς δευτέρας τραπέζας, πληροῦν τοὺς βωμοὺς πινακίων·
εἰς τὰς ἐμπύρους δὲ πέριξ ἐσχάρας οἱ Σάλιοι ᾄδουν,
διὰ πρασίνων αἰγείρου θαλλῶν τοὺς κροτάφους κοσμοῦντες.
Οὗτος ἐφήβων χορός· πρεσβυτέρων αὐτός· Ἡρακλέους
ᾄλλουσι πράξεις καὶ ὕμνους· τὰ τέρατα πῶς κατὰ πρῶτον

τῆς μητρυιᾶς καταθλίψας, τοὺς δύο ἀπέπνιξεν ὄφεις·
πῶς πολεμήσας τὰς δύω ἐνδόξους κατέστρεψε πόλεις,
τὴν Οἰχαλίαν καὶ Τροίαν· καὶ πῶς τοὺς τοσούτους ὑπέστη
ὑπ' Εὐρυσθέα πανδείνους ἀγῶνας ἐκ γνώμης τῆς Ἥρας
τῆς δυσμενοῦς· ὦ ἀήττητε, σὺ τὸν Γλαῦκον καὶ Φόλον
τοὺς διμελεῖς, τοὺς υἱοὺς τῆς Νεφέλης, καὶ σὺ τὰ Κρηταῖα
τέρατα κτείνεις, καὶ λέοντα μέγαν ὑπ' ἄντρον Γεμέας·
τρέμουν σ' αἱ Στύγειαι λίμναι καθὼς καὶ ὁ φύλαξ τοῦ Ἅδου,
ἐφ' ἡμιβρώτων ὀστῶν εἰς αἱμόφυρτον κείμενος ἄντρον.
Οὔτις ποτὲ σ' ἐξεφόβισεν, οὔτε αὐτὸς ὁ Τυφαῖος
ὁ ὑψηλὸς, ὁ ὁπλοῦχος, ἀλλ' οὔτε τῆς Λέρνης ὁ ὕδρος
περιπλακείς σοι πολλαῖς κεφαλαῖς σὲ κατέπληξεν ὅλως.
Χαῖρε, ὦ γόνε Διὸς, τοῖς θεοῖς προστεθεὶς νέος κόσμος·
πρόσελθ' αἰσίῳ ποδὶ εἰς ἡμᾶς κ' εἰς βωμοὺς ἱερούς σου.»
Ψάλλουσι ταῦτα· προσθέτουν δ' εἰς ταῦτα τὸ μέλαν
ἄντρον τοῦ Κάκου, καθὼς καὶ αὐτὸν ἀποπνέοντα φλόγας·
ἐκ τοῦ θορύβου δ' ἠχοῦσι τὰ δάση κ' οἱ λόφοι σκιρτῶσι.

Τῶν ἱερῶν τελεσθέντων αὐτῶν, πρὸς τὴν πόλιν ἀμέσως
ἔρχονται πάντες· βαδίζει δ' ἐν πρώτοις ὁ ἄναξ ὁ γέρων,
ἔχων ὁμοῦ συνοδίτην πλησίον αὐτοῦ τὸν Αἰνείαν
καὶ τὸν υἱόν του· λέγων παντοῖα τὸν δρόμον κουφίζει·
τοὺς ὀφθαλμοὺς δ' ὁ Αἰνείας ταχεῖς περισρέφει θαυμάζων
ὑπὸ τῶν τόπων θελγόμενος, πάντα φαιδρῶς ἐξετάζων,
πάντα νὰ μάθῃ ζητῶν τῶν ἀρχαίων ἀνδρῶν τὰ μνημεῖα·
λέγει δ' ὁ Εὔανδρος τότε, τοῦ τείχους τῆς Ῥώμης ὁ κτίτωρ·
«Φαῦνοι καὶ Νύμφ' ἐπιχώριοι ᾤκουν αὐτοὺς τοὺς δρυμῶνας
καὶ γενεὰ ἐκ δρυΐνων κορμῶν γεννηθέντων ἀνθρώπων·
ἦσαν ἀγροῖκοι, ἀπαίδευτοι, οὔτε νὰ ζεύγωσι ταύρους
οὔτε νὰ κτῶνταί τι ἔμαθον ἢ νὰ φυλάττουν τὰς κτήσεις·
κλάδοι δὲ ἦν ἡ τροφή των κυρίως καὶ θήρα τραχεῖα·
ἀπ' αἰθερίου δὲ πρῶτος Ὀλύμπου κατῆλθεν ὁ Κρόνος
τῆς βασιλείας ἐξόριστος, φεύγων τὰ Διΐα ὅπλα·
οὗτος τὸ ἄκαμπτον γένος εἰς ὄρ' ὑψηλὰ ἐσπαρμένον
φέρων εἰς ἓν τῷ ἐπέβαλε νόμους, κ' ἐκάλεσε μᾶλλον
Λάτιον ταύτην τὴν γῆν, εἰς ἣς σῶος ἐκρύβη τὰς ὄχθας.
Ὑπὸ τὸν ἄνακτ' αὐτὸν ὁ αἰὼν ὁ χρυσοῦς, καθὼς λέγουν,
ἤκμασε· τόσον ἡσύχως καὶ πράως διῴκει τὰ πλήθη,

ἕως οὗ ἄχρους, αἰὼν, βαθμηδὸν, παραχμάζων ἐπῆλθε,
καὶ διεδέξατο λύσσα πολέμου καὶ κτήσεως ἔρως·
τότε Αὐσόνιος ἦλθε στρατὸς καὶ Σικάνια ἔθνη,
καὶ μετεβλήθη πολλάκις ἡ κλῆσις τῆς γῆς τῆς Κρονίας·
ἄνακτες δ' ἦλθον, ἐν οἷς ὁ τραχὺς, μεγαλόσωμος Θύβρις,
ᾧ συνωνύμως ἡμεῖς ποταμὸν ἐκαλέσαμεν Θύβριν
οἱ Ἰταλοί, ὅστις εἶχε τὸ ὄνομα Ἄλβυλα πρώην.
Ἔξορον δὲ τῆς πατρίδος καὶ τρέχοντα τ' ἄκρα τοῦ πόντου
ἡ παντοδύναμος μοῖρα, κ' ἡ ἄφευκτος τύχ' εἰς τοὺς τόπους
μ' ἔρριψετούτους, καθὼς τῆς μητρόσμου, τῆς Νύμφης Καρμέντης,
αἱ τρομεραὶ μοὶ προεῖπον ᾠδαὶ, καὶ ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων.»

Λέγει αὐτὰ κ' ἐνταὐτῷ τὸν βωμὸν προοδεύων δεικνύει
καὶ τὴν Ῥωμαίᾳ κληθεῖσαν φωνῇ Καρμεντάλιον πύλην,
ἐνεγερθεῖσαν τὸ πάλαι πρὸς μνήμην τῆς Νύμφης Καρμέντης
τῆς χρησμολόγου προμάντεως, ἥ τις ἐμήνυσε πρώτη
καὶ Αἰνειάδας μεγάλους καὶ ὅρος κλεινὸν Παλλαντεῖον·
ἔτι τὸ ἄπειρον ἄλσος τὸ ψήφῳ ταχθὲν τοῦ Ῥωμύλου
ἄσυλον, ὡς καὶ τὸ κάτωθεν πέτρας παγώδους Λυκαῖον
κατὰ Παῤῥάσιον ἔθος Πανὶ ἱερὸν τῷ Λυκείῳ·
τοῦ Ἀργολέτου πρὸς τούτοις τὸ ἅγιον δάσος δεικνύων,
τὸ μαρτυροῦν ποῦ καὶ ἦν κ' ἐφονεύθη ὁ ξένος μου Ἄργος·
εἰς Καπιτώλιον εἶτα τοὺς φέρει κ' εἰς ἕδραν Ταρπείαν
πλήρη ἀγρίων ποτὲ ἀκανθῶν, καὶ κατάχρυσον ἤδη.
Πρὶν ἡ σεβάσμιος ὄψις τοῦ τόπου ἐνέπνεε φρίκην
εἰς τοὺς ἀγροίκους· τὰ δάση, τὰς πέτρας του τότ' ἐφοβοῦντο.
«Τοῦτο δὲ, λέγει, τὸ δάσος, τὴν σύμφυτον ἄκραν τοῦ λόφου
ἄγνωστον ποῖος θεὸς, ἀλλ' οἰκεῖ τις θεός· οἱ Ἀρκάδες
Δία νομίζουν νὰ βλέπουν ἐκεῖνον, ὁπόταν συχνάκις
τὴν ζοφερὰν περισείων αἰγίδα, νεφέλας ἐγείρῃ·
βλέπεις πρὸς τούτοις καὶ δύω φρουρίων κατάπτωτα τείχη
ἔργα λειπόμεν' ἀρχαίων ἀνδρῶν τῆς ζωῆς των μνημεῖα·
ἔκτισε τούτων τὸ ἓν Ἰανὸς καὶ τὸ ἕτερον Κρόνος·
καὶ ἐκαλοῦντο Ἰάνικλον τοῦτο, Κρονία δ' ἐκεῖνο.»
Λέγοντες ταῦτα, τὸν οἶκον τοῦ πένητος φθάνουν εὐάνδρου,
κ' εἶδον ἀγέλας βοῶν μυκωμένας εἰς πᾶσαν τῆς Ῥώμης
τὴν ἀγοράν, καὶ ἐκεῖ οὗ αἱ πλούσιαι ἤδη Καρῖναι·
ὡς δὲ εἰσῆλθον, «Αὐτὸ τὸ κατώφλιον, εἶπε, διέβη

ὁ τροπαιοῦχος Ἀλκείδης· τ' ἀνάκτορα ταῦτα τὸν ἔσχον.
Ξένε, θαῤῥῶν περιφρόνει τὸν πλοῦτον· φανοῦ δὲ τοῦ θείου
ἄξιος σύ· τὴν λιτότητα δὲ μηδαμῶς ὀλιγώρει.»
Εἶπεν αὐτὰ, καὶ τὸν μέγαν Αἰνείαν εἰς ὄροφον ἄνω
ἔφερε στέγης στενῆς, καὶ κατέκλιν' ἐκεῖ ἐπὶ ἔδρας,
φύλλ' ἀφ' οὗ πρῶτον καὶ δέρμα ὑπέστρωσεν ἄρκτου Λιβύσσης.
Σπεύδει ἡ νύξ· τὰ πτερά της τὰ μαῦρα τὴν γῆν περιέσχον·
ἡ δ' Ἀφροδίτη τὸν νοῦν πτοηθεῖσα δικαίως ὡς μήτηρ
ἐκ τῶν δεινῶν ἀπειλῶν καὶ τοῦ θροῦ τοῦ πολλοῦ τῶν Λατίνων,
εἰς τὸν περίχρυσον θάλαμον ἦλθε· τοιούτους δὲ λόγους
πνέοντας θείαν στοργὴν πρὸς τὸν σύζυγον Ἥφαιστον εἶπεν·
«Οἱ βασιλεῖς τῶν Ἀργείων τὰ Πέργαμα ὅσον ἐπόρθουν·
καὶ ὑπὸ πῦρ ἐχθρικὸν προωρίσθη νὰ πέσουν τὰ τείχη,
πρὸς τοὺς ἀθλίους ποτὲ τὴν βοήθειαν οὔτε τὰ ὅπλα
τῆς ἐργασίας τῆς σῆς ἐδεήθην· ἀλλ' οὔτε, ὦ ἄνερ
φίλτατε, σὲ εἰς ἀγῶνας νὰ θέσω ἠθέλησα μάτην
ἂν κ' εἰς τοὺς γόνους ἐγὼ τοῦ Πριάμου πολλὰ ἐχρεώστουν
καὶ τοὺς σκληροὺς τοῦ Αἰνείου συχνάκις ἐπέκλαυσα μόχθους,
ἤδη δὲ ἦλθ' ἐκ βουλῆς τοῦ Διὸς εἰς Ῥοτόλων τὰς ὄχθας·
ὅθεν προσέρχομαι σοὶ τῷ θεῷ τῷ ἁγίῳ, καὶ ὅπλα
μήτηρ ζητῶ ὑπὲρ τέκνου. Ἐὰν ἡ Νηρέως θυγάτηρ
κ' ἡ Τιθωνοῦ γαμετὴ διὰ θρήνων σ' ἐπέκαμψαν πάλαι,
ἴδε ὁπόσα συνέρχονται πλήθη· πῶς ἔσω τοῦ τείχους
θίγουσιν ὅπλα, ἐμὲ ἀπειλοῦντες, κ' ἐμοῦ τοὺς οἰκείους.»

Εἶπε, κ' ἐμπλέξασα ἔνθεν καὶ ἔνθεν λευκὰς τὰς ὠλένας
τῇ περιπτύξει ἐθέρμαν' ἐκεῖνον ὀκνοῦντα ἡ Κύπρις·
καὶ συνῃσθάνθη τὸ σύνηθες πῦρ ὁ θεὸς, κ' ἡ θερμότης
τὸν μυελὸν διατρέξασα ἔῤῥευσ' ἐντὸς τῶν ὀστέων,
ὥσπερ ὁπόταν βροντᾷ κ' ἐνταυτῷ ἀστραπὴ διαλάμπῃ,
διὰ πυρίνης δ' ὁδοῦ διατρέχῃ τὸ φῶς τὰς νεφέλας.
Κ' ἔγνω τοῦ δόλου αὐτὴ, καὶ τοῦ κάλλους της ἔγνω τὴν νίκην.
Εἶπε δ' αὐτῇ ὁ πατὴρ εἰς αἰώνιον ἔρωτα κύψας,
«Τί τὰ ἀρχαῖ' ἀναφέρεις, θυά; Μὴ ἐσβέσθη ἡ πίστις
ἡ πρὸς ἐμέ σου; καὶ τότε ἂν ἔτρεφες πόθον τοιοῦτον,
ἦν ἐφικτὸν εἰς ἡμᾶς εἰς τοὺς Τρῶας νὰ δώσωμεν ὅπλα·
οὐδ' ὁ παντάναξ πατὴρ οὐδ' ἡ Μοῖρ' ἀπεμπόδιζον ὅλως
δεκαετίαν ὁ Πρίαμος ἔτι κ' ἡ Τροία νὰ ζήσουν.

Πόλεμον δ' ἂν μελετᾷς καὶ ἂν οὗτος ὁ πόθος σου ἤδη,
ὁποιανδήποτ' ὑπόσχετ' ἡ τέχν' ἡ ἐμὴ ἐργασίαν
ὅσα ὁ σίδηρος, ἅσα τὸ ἤλεκτρον ῥέον παράγει,
ὅσα τὸ πῦρ καὶ τὸ πνεῦμα, μὴ ταῦτα αἰτοῦ ὡς ἱκέτις,
εἰς τὴν ἰσχύν σου διστάζουσα.» Λόγους τοιούτους ἐκφράσας
ἐνηγκαλίσθη αὐτὴν μετὰ πόθου· χυθεὶς δ' εἰς τὸ στῆθος
τῆς προσφιλοῦς του συζύγου, εἰς ὕπνον γλυκὺν παρεδόθη.

Ὡς δ' ἀνεπαύθ' ἱκανῶς καὶ ἡ νὺξ διεμέσασεν ἤδη,
πόῤῥω τὸν ὕπνον ἀπῶσεν, ὡς ἔωθεν δέσποινα οἴκου,
ἥτις δι' ἔργων Παλλάδος λιτὸν προσπορίζεται βίον,
τὸ ὑποκάτω τῆς τέφρας κοιμώμενον πῦρ ἀνεγείρει,
κ' εἰς τὴν ἡμέραν προσθέτει τὴν νύκτα· τὰς δούλας δ' ἐπείγει
περὶ τὸ φῶς εἰς μακρὰς ἐργασίας· ἁγνὴν νὰ τηρήσῃ
ἐπιθυμοῦσα τὴν κοίτην, τὰ τέκνα της δὲ ν' ἀναθρέψῃ·
οὕτω κ' ἐκεῖνος, οὐχὶ ὀκνηρότερος ταύτης, τὴν κλίνην
ὁ πυροκράτωρ λιπὼν τὴν ἄβρὰν, εἰς τὸ ἔργον ἐτράπη.

Τῆς Σικανίας ἐγγὺς καὶ τῆς γῆς τοῦ Αἰόλου Λιπάρης
ἐπὶ πετρῶν καπνοφόρων ἐγείρετ' ὑψίκομος νῆσος·
σπήλαιον εἶν' ὑπ' αὐτήν· τῶν Κυκλώπων δ' αἱ κάμιν' εἰς ἄντρα
κοῖλα Αἰτναῖα βροντοῦν· καὶ σφοδρὸν αἱ πληγαὶ τῶν ἀκμόνων
ἀποτελοῦν μυκηθμόν· σπινθηρίζων δὲ, σίζει ὁ χάλυψ
εἰς τῶν κευθμόνων τὰ βάθη, κ' αἱ κάμινοι πῦρ ἀποπνέουν·
Ἡφαιστιὰς δὲ καλεῖται καὶ δόμος Ἡφαίστου ὁ τόπος·
ὁ πυροκράτωρ εἰς ταύτην κατέβη τὴν γῆν οὐρανόθεν·
Κύκλωπες σίδηρον ὧδ' εἰς εὐρὺ κατειργάζοντο ἄντρον
Βρόντης, Στερόπης, πρὸς δὲ ὁ γυμνόσωμος ἔτι Πυράκμων·
τετελεσμένον ἐν μέρει αὐτοὶ κεραυνὸν εἰς τὰς χεῖρας
εἶχον ἐξ ὅσων πολλῶν ὁ πατὴρ οὐρανόθεν ἐκπέμπει
ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξ ἑνὸς λειανθέντ', ἀτελῆ ἐκ τοῦ ἄλλου·
τρεῖς χαλαζώδεις ἀκτῖνας, καὶ τρεῖς ὑετώδεις ἐνθέντες,
τρεῖς χρυσερύθρου πυρὸς καὶ τοσαύτας πτεροέντος νότου,
καὶ τρομερὰς ἀστραπὰς εἰς τὸ ἔργον, καὶ κρότον καὶ φόβου
ἔμιξαν, ἔτι δὲ πᾶσαν ὀργὴν ἣν ἡ φλὸξ περιέχει.
Ἄλλοι δὲ πάλιν τὸ Ἄρεως ἅρμ' ἀλλαχοῦ ἐχαλκούργουν
καὶ τοὺς πτηνούς του τροχοὺς, τοὺς ἐγείροντας ἄνδρας καὶ πόλεις·
καὶ τὴν αἰγίδα δὲ, ὅπλον φρικτὸν τῆς Παλλάδος
διὰ χρυσοῦ καὶ φολίδων δρακόντων ἐκόσμουν προθύμως,

συμπεπλεγμένους δ' ἐπέθετον ὄφεις, κ' ἐπάνω τοῦ στήθους
τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργῶνος τμητὴν, μὲ διάστροφον βλέμμα.
«Ἄρατε, εἶπεν, αὐτά· τὰ ἀρξάμενα πάντα νὰ παύσουν.
Ἤδη τὴν φρένα ἐνταῦθα, ὦ Κύκλωπες, στρέψατ', Αἰτναῖοι·
ὅπλ' ἀπαιτοῦνται δι' εὔψυχον ἄνδρα· ἀνδρίας εἶν' ἤδη,
ταχυχειρίας ὀξείας καὶ τέχνης μεγάλης ἀνάγκη.
Δεῦτε, ταχύνατε.» Ἄλλο οὐδ' εἶπέ τι πλέον· κ' ἐκεῖνοι,
ἀντιληφθέντες τοῦ ἔργου εὐθὺς, πρὸς ἀλλήλους ἐξίσου
τὸ ἐμοιράσθησαν· ῥύαξ χαλκοῦ καὶ χρυσὸς διεχύθη,
τραυματοφόρος δὲ χάλυψ εἰς χώνην μεγάλην ἐτάκη.
Σφυρηλατοῦσιν ἀσπίδα μεγίστην, πρὸς πάντα τὰ βέλη
μόνην αὐτὴν τῶν Λατίνων· καὶ κύκλοις ἐμπλέκουσι κύκλους
ὅλους ἑπτά· ἄλλοι αὖραν λαμβάνουσ' ἢ πέμπουσι φύσαις
ἀνεμογόνοις· τὸν σίζοντα δ' ἄλλοι χαλκὸν εἰς τὸ ὕδωρ
βάπτουν· ἐκ δὲ τῆς φορᾶς τῶν ἀκμόνων στενάζει τὸ ἄντρον·
μετὰ μεγίστης ἐκεῖνοι ἀλκῆς τοὺς βραχίονας αἴρουν
κατὰ ῥυθμόν· καὶ πυράγραις δραττόμενοι στρέφουν τὸν βῶλον.

Εἰς Αἰολίαν δ' ἐν ᾧ κατεπεῖγεν ὁ Λήμνιος ταῦτα
ἐκ τοῦ πτωχοῦ του τὸν Εὔανδρον οἴκου τὸ φῶς ἀφυπνίζει
καὶ τῶν πτηνῶν τῶν τὴν στέγην οἰκούντων τὸ πρῴϊον ᾆσμα·
καὶ ἐγερθεὶς ὁ πρεσβύτης χιτῶνα ἐνδύεται πρῶτος
κ' εἰς τοὺς ταρσοὺς τῶν ποδῶν του συμπλέκει δεσμοὺς Τυῤῥηνίους
κ' εἰς τὰ πλευρὰ κ' εἰς τοὺς ὤμους του ξίφος κρεμᾷ Τεγεαῖον,
πάνθηρος δὲ περιστρέφει δορὰν ἠρτημένην λαιόθεν·
κύνες δὲ δύω τοῦ οἴκου του φύλακες ἔρχονται ἅμα,
καὶ τοῦ κυρίου αὐτῶν συνοδεύουν χωροῦντες τὰ ἴχνη,
πρὸς τὴν μονὴν δὲ χωρεῖ, τὸν κοιτῶνα τοῦ ξένου Αἰνείου,
ἐνθυμηθεὶς πρὸς τὸν ἥρωα ὅσα εἰπὼν ὑπεσχέθη·
καὶ ὁ Αἰνείας δ' οὐχ ἧττον ἐξ ὄρθρου βαθέως ἠγέρθη·
ἦν δ' ὀπαδὸς τοῦ ἑνὸς μὲν ὁ Πάλλας, τοῦ δὲ ὁ Ἀχάτης.
Συναντηθέντες συνῆψαν τὰς χεῖρας ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου·
ὡς δ' ἐκαθέσθησαν, τέρψιν προφρόνων ἀπήλαυσαν λόγων.
Εἶπε δὲ πρῶτος ὁ ἄναξ·

« Μέγιστε Τρώων ἡγήτωρ, σὺ, ὅστις ἀφ' οὗ διεσώθης,
ἀπολωλὸς οὐδαμῶς τὸ τῆς Τροίας βασίλειον λέγω·
τὰ παρ' ἡμῶν πρὸς τοσοῦτον περίδοξον πόλεμον ὅπλα
πάνυ μικρά· μᾶς συγκλείουν ἐντεῦθεν τὰ Θύσκεια ῥεῖθρα,

περὶ τὰ τείχη δ' ἐκεῖθεν ἠχοῦν τοῦ Ῥοτόλου τὰ ὅπλα.
Ὅμως μεγάλους λαοὺς μετὰ σοῦ καὶ εὐδαίμονα κράτη
θέλω συνδέσει ἐγώ. Μᾶς δεικνύει ἀνέλπιστος τύχη
τὴν σωτηρίαν, καὶ ὡς ἂν ἡ μοῖρα σὲ ἔφερεν ἦλθες.
Ἀφισταμένη μικρὸν κατοικεῖτ', ἐπὶ πέτρας ἀρχαίας
πόλις κτισθεῖσ', Ἀγυλλίνα, εἰς ἣν ποτε Λύδιον ἔθνος,
ἐν τοῖς πολέμοις λαμπρὸν εἰς Ἐτρούσκια ὄρη ἱδρύθη·
ταύτην ἀκμάσασαν ἔτη πολλὰ ὁ Μεζέντιος τέλος
δι' ἐπηρμένης ἰσχύος καὶ ὅπλων κατέσχε τραχέων.
Ποῦ τοῦ τυράννου τὰς πράξεις, καὶ ποῦ τὰς σφαγὰς ν' ἀναμνήσω;
εἴθ' εἰς αὐτὸν οἱ θεοὶ κ' εἰς αὐτοῦ νὰ τὰ δώσουν τὸ γένος!
Μετὰ σωμάτων νεκρῶν συνεμίγνυε σώματα ζώντων,
χεῖρα πρὸς χεῖρα καὶ στόμα πρὸς στόμα κρατῶν συνημμένα·
βάσανον νέαν! εἰς πῦον καὶ σῆψιν αὐτοὺς τηκομένους
ἐκ τῆς οἰκτρᾶς συμπλοκῆς, ἐθανάτωνεν οὕτω βραδέως.
Ἀλλ' οἱ πολῖται, μὴ φέροντες τέλος τὸν οὕτω λυσσῶντα,
περιεστοίχησαν πάντες αὐτὸν καὶ τὸν οἶκον ἐν ὅπλοις,
καὶ τοὺς οἰκείους φονεύσαντες, πῦρ εἰς τὰ δώματ' ἀνῆψαν·
διασωθεὶς δὲ αὐτὸς τῆς σφαγῆς, εἰς τὴν γῆν τῶν Ῥοτόλων
ἔφυγε, κ' ἔλαβεν ὅπλα τοῦ ξένου του πρόμαχα Τύρνου.
Ἡ Ἐτρουρία δὲ ἤδη φρυάττουσα πᾶσ' ἀνηγέρθη
καὶ δι' ἐνόπλου χειρὸς ἀπαιτεῖ τὴν ποινὴν τοῦ τυράννου.
Ἐπὶ χιλίων αὐτῶν ἡγεμόνα σ', Αἰνεία, θὰ θέσω·
πεπυκνωμέναι αἱ πρῶραι καθ' ἅπασαν φρίττουν τὴν ὄχθην,
καὶ ἀπαιτοῦν τὸ σημεῖον· ὁ μάντις δ' ὁ γέρων κωλύει,
χρήζων ἐκ Μοίρας τοιάδ'· «Ἐκλεκτὴ Μαιονία νεότης,
ἄνθος καὶ ῥώμη τῶν πάλαι ἀνδρῶν, ἡ ὑπ' ἄλγους καὶ χόλου
πρὸς τὸν Μεζέντιον ἤδ' εἰς τὰ ὅπλα δικαίως τραπεῖσα,
ἔθνος τοσοῦτο οὐδεὶς νὰ δαμάσ' Ἰταλὸς προωρίσθη.
Ἄρχοντας ξένους ζητεῖτε. Ἡ φάλαγξ δ' εὐθὺς τῶν Ἐτρούσκων
τὴν τῶν θεῶν φοβηθεῖσα βουλὴν, καθησύχασε τότε·
ἔπεμψε πρός με δὲ πρέσβεις, βασίλειον φέροντας στέμμα,
σκῆπτρον, καὶ ὅσα παράσημα ἄλλα τοῦ κράτους ὁ Τάρχων,
ὥστ' εἰς τὸ στράτευμ' ἀχθεὶς, τὸν Τυρρήνιον θρόνον νὰ λάβω.
Πλὴν τὸ ὑπόψυχρον ἤδη, βραδύ μου καὶ ἄτονον γῆρας
μ' ἀποποιοῦνται τὸ κράτος, κ' ἡ δύναμις ὄψιμος φθίνει.
Ἔπεμπον, ναὶ, τὸν υἱόν μου, πλὴν εἶν' ἐγγενὴς τὴν πατρίδα,

ὢν ἐκ Σαβίνης μητρός· ἀλλὰ σὺ ὁ λαβὼν ἐκ τῆς Μοίρας
καὶ ἡλικίαν καὶ γένος, καὶ ὃν οἱ θεοὶ προσκαλοῦσι,
χώρει, ὦ σὺ Ἰταλῶν καὶ Τευκρῶν ἀλκιμώτατ' ἡγήτωρ·
θὰ παραδώσω εἰς σὲ, παραμύθημα μόνον κ' ἐλπίς μας,
καὶ τὸν υἱόν μου τὸν Πάλλαντα. Σὺ τοῦ πολέμου τὰ ἔργα
νὰ ὑπομένῃ διδάγματα δός τῳ, τὰς πράξεις σου πάσας
ἂς ἐθισθῇ νὰ σπουδάζῃ, καὶ σὲ νὰ θαυμάζῃ πρωΐμως·
διακοσίους Ἀρκάδας ἱππεῖς εἰς ἐκεῖνον θὰ δώσω,
νέους λεκτοὺς, καὶ τοσούτους προσέτι θὰ φέρῃ κ' ἐκεῖνος.»
Εἶπεν ἐκεῖνος αὐτά· ὁ Ἀγχίσου δ' υἱὸς, ὁ Αἰνείας,
καὶ ὁ πιστός του Ἀχάτης στηρίξαντες κάτω τὰς ὄψεις,
ὀδυνηρὰς κατὰ νοῦν περιέστρεφον πλείστας ἰδέας,
ἕως ἡ Κύπρις ἀπέστειλε σῆμα λαμπρὸν οὐρανόθεν·
ἀκοντισθεῖσ' ἀστραπὴ ἀπ' αἰθέρος ἐπῆλθ' αἰρνιδίως
μέγα κροτοῦσα, καὶ ὡς νὰ κατέστρεψ' ἐφάνη τὰ πάντα·
κ' ἡ Τυρσηνὴ ἐν ταὐτῷ δι' αἰθέρος ἀντήχησε σάλπιγξ.
Βλέπουσιν ἄνω. Καὶ αὖθις βροντᾷ μετὰ κρότου καὶ αὖθις,
ὅπλα δ' ἐν μέσῳ νεφῶν χρυσοστίλβοντα λάμπουσιν ὅπου
αἴθριος εἶν' ὁ αἰθὴρ, καὶ κρουόμενα κρότον τελοῦσι.
Πάντες ἐκπλήττονται· μόνος δ' ὁ ἥρως τῆς Τροίας γνωρίζει
τὴν οὐρανίαν βροντὴν, τὰς τῆς θείας μητρὸς ὑποσχέσεις.
Λέγει δὲ οὕτως· «Ὦ ξένε! πρὸς τί ἀποβλέπει τὸ θαῦμα
μὴ ἐπιζήτει ποσῶς· οὐρανόθεν ἐγὼ προσκαλοῦμαι·
σῆμα τοιοῦτο προεῖπε μ' ἡ θεία μου μήτηρ νὰ πέμψῃ,
πόλεμος ἂν ἐπιστῇ· δι' ἀέρος δ' Ἡφαίστεια ὅπλα
πρὸς ἀρωγήν μου νὰ φέρῃ·
πόση σφαγὴ τοὺς ἀθλίους, βαβαὶ, ἀπειλεῖ Λαυρεντίους!
πόσας, ὦ Τύρνε, θὰ δώσῃς μοι δίκας! καὶ πόσας ἀσπίδας,
πόσα καὶ κράν' εἰς τὰ ῥεῖθρά σου, πόσα καὶ σώματα, Θύβρι,
θὰ κυλισθοῦν· ἂς ζητήσωσι μάχας, ἂς λύσουν τοὺς ὅρκους.»
Τούτους τοὺς λόγους εἰπὼν, τοῦ μεγάλου ἐγείρεται θώκου,
καὶ τὸ κοιμώμενον πρῶτον Ἡράκλειον πῦρ ἐξανάπτει
εἰς τὸν βωμὸν, κ' εἰς τοὺς ξένους μικροὺς ἐφεστίους εὐθύμως
ἔρχεται δίβολ' αὐτοῖς ἐκλεκτὰ θυσιάζων, ὡς ἔθος.
Οὕτως ὁ Εὔανδρος· οὕτω τελεῖ κ' ἡ Τρωΐα νεότης·
εἶτ' ἀπελθὼν εἰς τὰς ναῦς καὶ τοὺς φίλους εὑρὼν ὁ Αἰνείας
συνοπαδοὺς ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν πόλεμον πάντας ἐκλέγει

τοὺς τὴν ἀνδρίαν ἐξόχους· οἱ ἕτεροι δὲ, τῶν ὑδάτων
ἀκολουθοῦντες τὸν ῥοῦν, τὸν βραδὺν ποταμὸν καταπλέουν·
εἰς τὸν Ἀσκάνιον τί ὁ πατὴρ ἐνεργεῖ ἀναγγέλλουν·
δίδονται ἵππ' εἰς τοὺς Τρῶας ὁπόσ' εἰς Τυρρήνην βαδίζουν·
εἰς τὸν Αἰνείαν δ' ἐδόθη εἷς ἔξοχος, λέοντος δέρμα
κύκλωθεν φέρων ξανθοῦ, δι' ὀνύχων χρυσῶν ἀποστίλβον.
Ἵπταται φήμ' εἰς τὴν πόλιν δ' εὐθὺς τὴν μικρὰν, καὶ κηρύττει
ὅτ' ἱππικὰν κατὰ γῆς Τυρρηνίας ταχέως στρατεύει·
διπλασιάζουν ἐκ φόβου εὐχὰς αἱ μητέρες· προτρέχει
φόβος τὸν κίνδυνον. Μείζων τοῦ Ἄρεως εἶν' ἡ εἰκών του.
Τοῦ δ' ἀπιόντος λαμβάνων τὴν χεῖρα ὁ Εὔανδρος μένει
περιπλακείς, καὶ ἀφθόνως δακρύσας τοιαῦτα τῷ λέγει·
«Αἴ, τὴν προτέραν ὁ Ζεὺς ἡλικίαν ἂν μ' ἔδιδε πάλιν!
οἷος ὑπῆρχον, ὁπότε τὸ πρῶτον κατέθραυσα τάγμα
πρὸς τὴν Πραινέστην, σωροὺς, νικητὴς, πυρπολήπας ἀσπίδων·
ὅτε εἰς Ἅδου ἡ χείρ μου τὸν Ἄνακτα ἔπεμψ' Ἔρίλον,
ᾧ περ ψυχὰς τεραστίως παρέσχεν ἡ μήτηρ Φερόνη
τρεῖς (τρομερὸν καὶ τὸ λέγειν), τριπλάσια δ' ἔφερεν ὅπλα·
Τρὶς τὸν ἀπέκτειτα, ἕως αὐτὸς ὁ βραχίων ἀφεῖλε
πάσας αὐτοῦ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ ὅπλα του πάντα ἐπίσης.
Δὲν θ' ἀπεσπώμην τῶν σῶν προσφιλῶν περιπτύξεων τώρα,
φίλε υἱὲ, οὐδ' ὁ γείτων Μεζέντιος ταύτην ὑβρίζων
τὴν κεφαλὴν, εἰς σκληρὸν θὰ παρέδιδε ξίφος τοσούτους,
οὐδὲ τοσούτων πολλῶν πολιτῶν θ' ἀπεστέρει τὴν πόλιν.
Σεῖς, ὦ οὐράνιοι, σὺ τῶν θεῶν ὁ ὑπέρτατος πάντων,
Ζεῦ, τῷ Ἀρκάδων μονάρχ', ἱκετεύω σας, δείξατε οἶκτον
καὶ πατρικῶν ἐπακούσατ εὐχῶν. Ἀβλαβῆ τὸν υἱόν μου
ἂν μοι αἱ θεῖαι βουλαί σας, αἱ Μοῖραι ἐὰν τὸν τηρήσουν,
νὰ τὸν ἰδῶ ἐὰν ζήσω κ' εἰς ἓν ἂν συνέλθωμεν πάλιν.
Ὦ! σᾶς ζητῶ τὴν ζωὴν, κ' οἵους δήποτε δότε μοι μόχθους·
ἂν δέ μοι, Τύχη, τινὰ συμφορὰν ἀπαισίαν φυλάττῃς,
νῦν τῆς ἀθλίας ζωῆς μου, ὤ! κόψε νῦν μᾶλλον τὸ νῆμα,
ὅτε ἀβέβαιοι φόβοι, κ' ἀμφίβολοι μέλλουσ' ἐλπίδες,
ὅτε σὲ, φίλτατον τέκνον, τὴν μόνην μου ὄψιμον τέρψιν
ἐναγκαλίζωμαι ἔτι· ἀπαίσιος ἄγγελος μή μου
πλήξῃ τὰ ὦτα.» Αὐτοὺς ὁ πατὴρ χωρισμοῦ εἰπὼν λόγους,
ἔπεσεν· ἔφερον δὲ εἰς τὸν οἶκον αὐτὸν ὑπηρέται.

Διὶ ἀνοικτῶν τῶν πυλῶν ἐκστρατεύουσιν ἤδ' οἱ ἱππόται,
πρῶτος αὐτῶν ὁ Αἰνείας, ὁμοῦ δ' ὁ πιστός του Ἀχάτης,
εἶτα οἱ πρώτιστοι Τρῶες· ἐν μέσῳ τῆς εἴλης δ' ὁ Πάλλας
φαίνεται, φέρων χλαμύδα, κ' εἰς ὅπλα ἐμπρέπων ποικίλα,
εἰς Ὠκεάνεια ὕδατα ὡς ὁ λουσθεὶς Ἑωσφόρος,
ὃν ὑπὲρ πάσας φιλεῖ τῶν ἀστέρων τὰς φλόγας ἡ Κύπρις,
τὴν ἱερὰν κεφαλὴν ἀνυψοῖ καὶ σκεδάζει τὸ σκότος.
Περιδεεῖς εἰς τὰ τείχη ἑστῶσ' αἱ μητέρες θεῶνται
τὸ ἐκ τῆς κόνεως νέφος, τὰ στίλβοντα χάλκινα ὅπλα.
Ἔνοπλοι βαίνουν δ' ἐκεῖν' εἰς τὰς θάμνους, ὧν ἦν ἐγγυτάτη
μέση ὁδός. Ἀναβαίνει κραυγή· ὁ στρατὸς παρετάχθη·
τῶν τετραπόδων πατοῦσι κροτοῦσ' αἱ ὁπλαὶ τὸ πεδίον.
Τὸν δροσερὸν ποταμὸν τὸν Καιρίτην εὐρὺ παρατείνει
ἄλσος, πατρῴοις θεοῖς ἱερόν. Τὸ κυκλοῦσι δὲ λόφοι
κοῖλοι, καὶ δάση πυκνῶν ἐλατῶν σκοτεινὰ τὸν ζωννύουν·
εἰς Συλβανὸν τὸν θεὸν τῶν ἀγρῶν καὶ ποιμνίων τὸ δάσος
καὶ τὴν ἡμέραν αὐτὴν Πελασγοὶ πῶς ἀνέθηκαν, λέγουν,
ὅτε τὴν γῆν τῶν Λατίνων κατέσχον καὶ ὤκησαν πρῶτον.
Οἱ Τυρρηνοὶ καὶ ὁ Τάρχων μικρὸν ἀπ' αὐτοῦ ἐσκηνοῦντο
ὠχυρωμένοι· ἐκ λόφου προέχοντος ἄποπτος ἦτον
πᾶσα ἡ φάλαγξ αὐτῶν τεταμέν' εἰς ἀγροὺς εὐρυχώρους.
Ἦλθε δ' ἐκεῖ ὁ Αἰνείας, ὁμοῦ κ' οἱ λογάδες τῶν νέων,
ν' ἀναπαυθῶσι τὰ σώματ' αὐτοὶ κ' οἱ καμόντες των ἵπποι.
Ἐπ' αἰθερείας νεφέλης δ' ἡ Κύπρις, θεὰ ἡ καλλίστη,
ἔρχεται φέρουσα δῶρα· ὡς εἶδεν ἐντὸς τῆς κοιλάδος
ἐκ τοῦ ψυχροῦ ποταμοῦ τὸν υἱόν της μακρὰν ἀπελθόντα,
ἐνεφανίσθ' εἰς αὐτὸν καὶ τοιούτους ἐπρόφερε λόγους·
«Τετελεσμένα, υἱέ σοι, τὰ δῶρα ἰδοὺ ἐκ τῆς τέχνης
τῆς τοῦ συζύγου· χωρὶς νὰ διστάσῃς τὸν πόλεμον κίνει
πρὸς Λαυρεντοὺς τοὺς ὑπέρφρονας ὡς καὶ πρὸς Τύρνον ἐπίσης.»
Ἐνηγκαλίσθ' ἡ Κυθήρεια λέγουσ' αὐτὰ τὸν υἱόν της,
κ' εἰς τὴν ἀπέναντι δρῦν τὰ λαμπρὰ ἐναπέθεσεν ὅπλα·
Διὰ τὰ δῶρα χαρεὶς καὶ τιμὴν τὴν τοσαύτην ἐκεῖνος
ἄπληστος στρέφ' εἰς αὐτὰ ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο τὸ βλέμμα.
Βλέπει, θαυμάζει, καὶ στρέφ' εἰς βραχίονας, στρέφ' εἰς τὰς χεῖρας
τὸ λοφωτὸν, τὸ φρικῶδες, τὸ πῦρ ἐρευγόμενον κράνος
καὶ τὸ θανάσιμον ξίφος, τὸν μέγαν, χαλκοῦν, αἱματόχρουν,

πάγιον θώρακα, ὅστις καθὼς εἰς ἀκτῖνας ἡλίου,
ὅταν γλαυκὸν ἐρυθαίνηται νέφος, ἀπέστιλβε μέγα,
τὰς ἐλαφρὰς ἐκ χρυσοῦ τε χυτοῦ κ' ἐξ ἠλέκτρου κνημίδας,
κ' ἔτι τὸ δόρυ, πρὸς δὲ, τὴν ὑφῆς ἀνεκφράστου ἀσπίδα.
Τὰς Ἰταλῶν ἐπ' αὐτῆς καὶ Ῥωμαίων ἐξύφανε νίκας
ὁ πυροκράτωρ, ὁ μὴ τῶν χρησμῶν καὶ μελλόντων πραγμάτων
ἀνεπιστήμων· παρέστης' ἐκεῖ τὸ ἐσόμενον γένος
τοῦ Ἀσκανίου, τοὺς μέλλοντας πάντας πολέμους ἐν τάξει·
ἔτι εἰς ἄντρον χλοῶδες τοῦ Ἄρεως ἄρτι τεκοῦσαν
λύκαιναν ἔγραψε, παῖδες δὲ δίδυμοι πέριξ νὰ παίζουν
εἰς τοὺς μαστοὺς χρεμαστοί, κ' ἐξ αὐτῶν τὴν τροφὴν των ἀτρόμως
νὰ ἐκμυζοῦν, τὸν μακρόν της δὲ στρέφουσα τράχηλον αὐτὴ
ἀμοιβαδὸν νὰ θωπεύῃ τὰ σώματ' αὐτῶν καὶ νὰ λείχῃ·
ἔτι τὴν Ῥώμην πλησίον, κ' εἰς θέατρον πλῆρες
τὰς εἰς ἀγῶνας τοῦ Κίρκου κακῶς ἁρπαγείσας Σαβίνας·
ἔτι ὁ Τάτιος ὡς ὁ πρεσβύτης κ' οἱ γαῦροι Κυρίται
πρὸς Ῥωμυλίδας ἀμέσως ἐκήρυξαν πόλεμον νέον·
εἶτα παυθείσης τῆς ἔριδος ὅπλα φοροῦντες μονάρχαι
πρὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς κρατῆρας εἰς χεῖράς των εἶχον
καὶ σφαγιάσαντες σὺν ὁμολόγουν ἀλλήλοις συνθήκην·
εἶτα ὁ Μέτιος ἦν, ὃν διέσπασε βία τεθρίππων
ἀντιχωρούντων (τὸν λόγον σου εἴθ', Ἀλβανὲ, νὰ ἐτήρεις!)
καὶ τοῦ ψευσθέντος ἀνθρώπου ὁ Τύλλος καθεῖλκε τὰ σπλάγχνα
διὰ τοῦ δάσους, σπαρεῖσαι δ' αἱ ἄκανθ' ἐστάλαζον αἷμα.
Τὸν ἐξωσθέντα Ταρκύνιον δὲ νὰ δεχθοῦν ὁ Πορσήνας,
πολιορκίᾳ πιέζων τὴν πόλιν, ἐπέταττ' ἐντόνως·
πλὴν οἱ Αἰνείου υἱοὶ ἐλευθέρας πατρίδος προὐμάχουν,
ὡς ὠργισμένος δ' ἐφαίνετο, ὡς ἀπειλῶν ὁ Αἰνείας·
ἔτι δ' ὁ Κόκλης τὴν γέφυραν ὡς ν' ἀπετόλμα νὰ λύσῃ,
ἀπαλλαγεῖσα δεσμῶν δ' ἡ Κλοιλία τὸ ῥεῦμα διέπλει.
Εἰς Ταρπήϊαν δ' ὁ Μάνλιος ἄκραν ἱστάμενος φύλαξ
πρὸ τοῦ ναοῦ τὰ μετάρσι' αὐτὰ Καπιτώλια εἶχε.
Ἀρτιπαγὴς δ' ὁ βασίλειος οἶκος Ῥωμύλιον στέγην
εἶχ' ἐκ καλάμου, καὶ χὴν ἀργυροῦς, εἰς χρυσᾶ πτερυγίζων
δώματα, ἤγγελλεν ὅτι οἱ Γάλλ' εἰς τὰ πρόθυρα ἦσαν·
διὰ δρυμώνων προὐχώρουν οἱ Γάλλοι, τὸ φρούριον εἶχον,
ὑπὸ ζοφώδους νυκτὸς καὶ πυκνοῦ βοηθούμενοι σκότους.

Εἶχον τὴν κόμην χρυσῆν καὶ ὡσαύτως χρυσῆν τὴν ἐσθῆτα·
καὶ ῥαβδωτοὶ περιέστιλβον σάγοι· χρυσὸς δὲ συνέδει
τοὺς γαλακτόχρους τραχήλους· Ἀλπείους γαισοὺς ἀνὰ δύω
ἔπαλλεν ἕκαστος, κ' εἶχον μακρὰς τὰς σκεπούσας ἀσπίδας·
ἔτι Σαλίους πηδῶντας ἐχάραξ' ἐκεῖ καὶ Λυκαίους
τοὺς γυμνοσώμους, καὶ πίλους προσέτ' εἰροφόρους καὶ πέλτας
ἐξ οὐρανοῦ κατιούσας· μητέρες σεμναὶ δ' εἰς τὴν πόλιν
τὰ ἱερὰ μαλακῶν ἐπὶ δίφρων κατῆγον· προσέτι
τὰς Ταρταρείους παρέστησεν ἕδρας, τοῦ Ἅδου τὰς πύλας
καὶ τὰς τῶν φαύλων ποινὰς καὶ τὸν φρίττοντα σὲ, Κατιλίνα,
τὰς Ἐριννῦς, κ' ἠρτημένον εἰς βράχον ἀεὶ ἀπειλοῦντα·
τοὺς εὐσεβεῖς δὲ χωρὶς καὶ τὸν Κάτωνα δίδοντα νόμους·
χρυσολαμπὴς δ' ἡ εἰκὼν τῆς θαλάσσης ἥπλωτ' ὀγκουμένης
κ' ἐπὶ γλαυκοῦ τὸ λευκὸν ἐπαφρίζον ἐφαίνετο κῦμα·
καὶ ἀργυροῖ, εἰς τὸ ὕδωρ καμπὰς ἐκτελοῦντες, δελφῖνες
ἔτεμνον δίχα τὸ κῦμα, σαροῦντες αὐτὸ ταῖς οὐραῖς των·
κατὰ τὸ μέσον χαλκήρεις δ' ἐφαίνοντο ναῦς καὶ ἡ μάχη
ἡ τοῦ Ἀκτίου, καὶ πᾶς ὁ Λευκάτας ἐφαίνετο ζέων
ἐκ τεταγμένου πολέμου, τὰ κύματα δὲ χρυσαυγοῦντα·
καὶ Ἰταλοὺς ἦν ἐκεῖ εἰς τὴν μάχην ὁ Αὔγουστος φέρων,
μετὰ πατέρων, λαοῦ, καὶ μεγάλων θεῶν, κ' ἐφεστίων,
εἰς ὑπερτείνουσαν πρύμνην. Αὐτοῦ τοὺς κροτάφους ἐκόσμουν
δίδυμοι φλόγες, τὴν δὲ κεφαλήν του τὸ πάτριον ἄστρον·
Ἵστατ' ἐκεῖ ὁ Ἀγρίππας, θεοὺς βοηθοὺς καὶ ἀνέμους
ἔχων, καὶ ἄγων στρατόν. Τῶν κροτάφων του πέριξ σημεῖον
τῆς ναυμαχίας λαμπρὸν, ῥυγχωτὸν περιέστιλβε στέμμα!
βαρβαρικὰς δ' ὁ Ἀντώνιος φέρων δυνάμεις παντοίας
τῶν ἐρυθρῶν παραλίων δαμάτωρ κ' ἐθνῶν τῶν Ἑῴων,
τοὺς τῆς Ἀσίας κ' Αἰγύπτου, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἔσχατα ἦγε
Βάκτρα· καὶ εἵπετο, αἶσχος! αὐτῷ Αἰγυπτία συμβία·
πάντες ὁρμοῦν· ἐπαφρίζει σκαπτόμενος ἅπας ὁ πόντος
ὑφ' ἑλκομένων κωπῶν, κ' ὑπ' ἐμβόλων χαλκῶν τριγλωχίνων.
Ἤδη ἀνάγονται, ὡς αἱ Κυκλάδες νὰ πλέουν νομίζεις,
ἐκριζωθεῖσαι, ἢ ὄρ' ὑψηλὰ νὰ συγκρούωνται μ' ὄρη·
εἰς τὰς ἐμπύργους των πρύμνας ἐφίστατο πλῆθος τοσοῦτον.
Ἔσπειρον φλόγας στυπίνας οἱ μὲν, οἱ δὲ βέλη πετῶντα·
τὸ Ποσειδώνιον νέοι δ' ἐφοίνισσον ἔδαφος φόνοι.

Ἔκραζε δὲ τὸν στρατὸν τῷ πατρίῳ ἡ ἄνασσα σείστρῳ,
οὐδὲ τοὺς ὄφεις τοὺς δύο διώκοντας ἔβλεπεν ἔτι·
Ἄνοδις δὲ ὁ ὑλάκτης, καὶ τέρατα θεῖα παντοῖα,
πρὸς Ποσειδῶν', Ἀθηνᾶν καὶ πρὸς Κύπριν ἐμάχοντο, βέλη
ῥίπτοντες· ὥρμα δ' εἰς μέσην τὴν μάχην ὁ Ἄρης σιδήρῳ
καθωπλισμένος, κ' ἐξ ὕψους αἰθέρος αἱ μαῦρ' Ἐριννῦες,
καὶ τῇ ἐσθῆτι σχιστῇ ἐπιχαίρουσα ὥρμα ἡ Ἔρις,
κ' ἡ Ἐνυὼ μετ' αὐτὴν, μετὰ μάστιγος αἷμα σταζούσης.
Ταῦτα δ' ὁ Ἄκτιος βλέπων Ἀπόλλων, τὸ τόξον τανύει
ἄνωθεν· πάντες δ' Αἰγύπτιοι, πάντες Ἰνδοὶ ὑπὸ τρόμου
Ἄραβες τρέπουσι πάντες, καὶ πάντες Σαβαῖοι τὰ νῶτα·
καὶ παριστᾶτο ἡ ἄνασσ' αὐτὴ τοὺς ἀνέμους καλοῦσα
ὡς τὰ ἱστία ἐξήπλου αὐτοῖς, ὡς ἐχάλα τοὺς κάλους.
Ταύτην ἐν μέσῳ σφαγῶν δι' Ἰάπυγος ἅμα καὶ πόντου
ἐκ τῆς μελλούσης θανῆς της παρίστα ὠχρὰν ὁ πυράρχης.
Ἄντικρυ δὲ τὸν γιγάντειον ἔγραψε Νεῖλον πενθοῦντα,
ὡς τὴν ἀγκάλην, καὶ ὡς τὴν ἐσθῆτα ἀνοίγων, ἐκάλει
τοὺς ἡττηθέντας εἰς κόλπους γλαυκοὺς κ' εἰς ἀπόκρυφα ῥεῖθρα.
Τρὶς δ' εἰς τῆς Ῥώμης τὰ τείχη τελέσας θριάμβους ὁ Καῖσαρ,
τοῖς Ἰταλίας θεοῖς εἰς ἀθάνατον χάριν, μεγίστους
τριακοσίους ἱδρύων ναοὺς ἦν εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν.
Ὑπὸ χαρᾶς αἱ ὁδοὶ καὶ ἀγώνων καὶ κρότων ἐσκίρτων·
κ' εἶχον μητέρων χορούς οἱ ναοί, καὶ βωμοὺς περιεῖχον,
κ' ἦσαν ἐμπρὸς τῶν βωμῶν εἰς σωροὺς ἐσφαγμέν' αἱ δαμάλεις,
εἰς τὰς παλλεύκους δ' ἐκεῖνος τοῦ Φοίβου καθήμενος πύλας,
τὰς τῶν λαῶν δωρεὰς ἐπετήρ' εἰς σταθμὰ ἐ ξηρμένα
θέτων αὐτάς· εἰς μακρὰς δὲ τὰ ἔθνη προέβαινον τάξεις
τὰ ἡττηθέντα παντοίων γλωσσῶν κ' ἐνδυμάτων καὶ ὅπλων.
Γένος Νομάδων παρέστης' ἐνταῦθα καὶ Ἄφρους ἀζώστους,
Κᾶρας δ' ἐκεῖ, Γελωνοὺς βελοφόρους καὶ Λέλεγας ἔτι·
ῥεῖθρ' ἁπαλὰ ὁ Εὐφράτης ἐφαίνετο εἶτα κυλίων,
εἶτα Μορῖν', οἱ βροτῶν τελευταῖοι, ὁ δίκερως Ῥῆνος,
ὁ ἀγεφύρωτος ἔτι Ἀράξης κ' οἱ ἄδμητοι Δάιο.
Τὴν τοῦ Ἡφαίστου ἐθαύμαζ' ἐκεῖνος τοιαύτην ἀσπίδα
καὶ τῆς μητρός του τὰ δῶρα, κ' ἐτέρπετο τ' ἄγνωστα βλέπων,
καὶ τῶν ἐκγόνων τὴν τύχην καὶ δόξαν ἀνέλαβ' ἐπ' ὤμων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ.

9. . . Εἰς Διομήδους . . . ὁ Βένυλος) Ὁ Διομήδης, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τρῳάδος μαθὼν ὅτι ἡ γυνή του Αἰγιάλεια ἐμοιχεύετο μετά τινος Κομήτου ἢ κατ' ἄλλους Κυλλαβάρου, δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Αἰτωλίαν τὴν πατρίδα του, καὶ καταχθεὶς εἰς Δαυνίαν (μέρος τῆς Ἀπουλίας) πόλιν ἐτείχισεν ἐκεῖ Λάμπην καὶ τὴν ἐπωνόμασεν Ἄργος Ἵππιον· μετωνομάσθη δὲ ὕστερον αὕτη ἐκ παραφθορᾶς ἴσως Ἀργυρίππη καὶ Ἄρπους (Στέφ. Βυζ.)· ἀναφέρει δὲ καὶ ὁ Στράβ. εἰς τὸ Ϛ' τῶν Γεωγρ. Ἀργυριππινόν τι ἐπίνειον· εἰς τὴν πόλιν δὲ ταύτην στέλλεται ἤδη ὁ Ἀργεῖος Βένυλος, διὰ νὰ πρεσβεύσῃ πρὸς τὸν Διομήδην.

18 . . . . . Ὁ Διομέδοντος ἥρως) ὁ Αἰνείας.

31 . . . . . Τιβερῖνος) ὁ αὐτὸς ποταμὸς καὶ Τιβερῖνος καὶ Τίβερις καὶ Τίβρις καὶ Θύβρις ὀνομάζεται.

51—54 . . . . . Ἐκ τοῦ Πάλλαντος γένους Ἀρκάδες κτλ.) Ἑξήκοντα ἔτη πρὶν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ὁ Εὔανδρος υἱὸς τοῦ Ἑρμοῦ καὶ Νύμφης τινὸς ἐξ Ἀρκαδίας, τὴν ὁποίαν οἱ μὲν Ἕλληνες ὀνομάζουν Θέμιν οἱ δὲ Ῥωμαῖοι Καρμέντα, ἔφερεν ἀποικίαν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐκ τῆς Ἀρκαδικῆς πόλεως Παλαντίου. Φαῦνος δὲ, ὡς λέγουν, ὁ υἱὸς τοῦ Ἄρεως, ὁ παραλαβὼν τότε τὴν βασιλείαν τῶν Ἀβοριγίνων, φιλοφρονέστατα ὑποδεχθεὶς τοὺς ὀλίγους τούτους Ἀρκάδας, τοῖς ἔδωκε πρὸς κατοικίαν λόφον, ὃν περ αὐτοὶ ἐξελέξαντο, κατὰ τὸ μέσον τῆς πόλεως τῶν Ῥωμαίων, καὶ ὅστις κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκλήθη Παλάντιον καὶ μετὰ ταῦτα Παλάτιον. (Διον. Ἁλικ. Α. Ῥωμ. Ἀρχαιολ.) Ὁ δὲ Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης λέγει ὅτι ὠνομάσθη Παλάντιον ἀπὸ Πάλαντος υἱοῦ Ἡρακλέους καὶ Δύνας καὶ ταφέντος ἐπ' ἐκείνου τοῦ λόφου ὑπὸ τοῦ μητροπάτορος.

83—87. . . τὸν ὄγκον κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. Ε. 451)·

. . . Ὁ δ' αὐτίκα παῦσεν ἐὸν ῥόον, ἔσχε δὲ κῦμα,
πρόσθε δέ οἱ ποίησε γαλήνην κτλ.

146. . Ἡ Δαυνία φυλὴ) τὸ γένος δηλ. τῶν Ῥοτόλων ἀπὸ Δαύνου πατρὸς τοῦ Τύρνου.

149. . Πόντον τὸν ἄνωθεν ὡς καὶ τὸν κάτω.) Τὸ Ἀδριατικὸν καὶ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος, ὡς τὸ μὲν βορειότερον τὸ δὲ νοτιώτερον.

157—163. Ναὶ, ἐνθυμοῦμαι κτλ.) Ὁ Λαομέδων εὐχηθεὶς νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ποσειδῶνα τὴν θυγατέρα του Ἡσιώνην, διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἡ καταποντιζομένη του πόλις, τὴν παρέδωκεν ἐκ χρησμοῦ εἰς θαλάσσιον κῆτος· ὁ δὲ Ἡρακλῆς τὴν διέσωσε, ζητήσας πρὸς ἀμοιβὴν τοὺς ἵππους τοῦ Λαομέδοντος· ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ἐφάνη ἐπιλήσμων τῆς χάριτος, πολιορκήσας ἐξεπόρθησε καὶ ἐξηνδραπόδισεν ἐκεῖνος τὴν πόλιν· τὴν δὲ Ἡσιόνην ἔδωκεν εἰς τὸν συναγωνισθέντα μετ' αὐτοῦ Τελαμῶνα, ὡς γέρας τῆς ἀριστείας ἔτι δὲ κατ' αἴτησιν ἐκείνης, λαβὼν λύτρα, ἀπέ-

λυσε καὶ τὸν ἀδελφόν της Ποδάρκην τὸν ἐκ τῆς πράσεως ἐπονομασθέντα Πρίαμον· μετὰ καιρὸν δὲ κατελθὼν ὁ Πρίαμος πρὸς ἔντευξιν τῆς ἀδελφῆς του εἰς Σαλαμῖνα, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ Τελαμὼν, προέβη μέχρις Ἀρκαδίας, ὅπου ἦρχεν ὁ Εὔανδρος (Ἀπολλόδ. Βιβ. Β' Κεφ. Ε' καὶ Ζ'), ὅστις τότε, ὡς λέγει ὁ ποιητὴς, ἐγνώρισε τὸν Ἀγχίσην.

165 Εἰς Φενεοῦ . . . . τὴν πόλιν.) Φενεὸς, πόλις Ἀρκαδίας ὑπὲρ τὸ ὄρος τὴν Κυλλήνην. (Στέφ. Βυζ.)

166—167. . . . . Φαρέτραν καὶ βέλη

Λύκια). Οἱ Λύκιοι ἦσαν περίφημοι εἰς τὴν τοξικὴν ἐμπειρίαν, καὶ κατεσκεύαζον ἄριστα τὰ τοιαῦτα ὅπλα.

184. Ὡς δ' ἐδαμάσθη ἡ πεῖνα κτλ.) Τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Α.)·

Αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητῦος ἐξ ἔρον ἔντο.

194. . . Κάκος.) Τὰ περὶ τοῦ Κάκου τούτου βλ. εἰς Διον. Ἁλικαρν. Βιβ. Α' Ῥωμ. Ἀρχαιολ.

198. Εἶχε τὸ τέρας πατέρα τὸν Ἥφαιστον.) Οὕτω μὲν μυθικώτερον γενεαλογεῖται ὁ Κάκος· ὁ δὲ Διον. εἰς τὸ Α' τῶν Ἀρχαιολ. λέγει ὅτι ὁ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων μυθολογούμενος Κάκος ἦτον δυνάστης βάρβαρος καὶ ἀνημέρων ἀνθρώπων ἄρχων· ὁ δὲ Σέρβιος τὸν λέγει δοῦλον τοῦ Εὐάνδρου μοχθηρότατον καὶ κλεπτίστατον, καὶ ὅτι πρῶτον μὲν Κακὸς ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων, ὕστερον δὲ Κάκος ὠνομάσθη.

209—211. Ἵνα δὲ μὴ τυπωθῶσι κτλ). Τοιαῦτα καὶ ὁ Ἑρμῆς ἐραδιούργησε κλέψας τὰς βοῦς τοῦ Ἀπόλλωνος (Ὕμνος 75)·

Πλανοδίας δ' ἤλαυνε διὰ ψαμαθώδεα χῶρον,
ἴχνη ἀποστρέψας· δολίης δ' οὐ λήθετο τέχνης,
ἀντία ποιήσας ὁπλὰς τὰς πρόσθεν ὄπισθεν,
τὰς δ' ὄπισθεν πρόσθεν· κατὰ δ' ἔμπαλιν αὐτὸς ἔβαινεν.

239—240. . . . Καὶ ὁ μέγας αἰθὴρ κτλ.) Μίμησις τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Υ. 56)·

Δεινὸν δ' ἐβρόντησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
ὑψόθεν· αὐτὰρ ἔνερθε Ποσειδάων ἐτίναξε
γαῖαν ἀπειρεσίην, ὀρέων τ' αἰπεινὰ κάρηνα·
πάντες δ' ἐσείοντο πόδες πολυπιδάκου Ἴδης,
καὶ κορυφαὶ, Τρώων τε πόλις καὶ νῆες Ἀχαιῶν.

241—246. Τότε τὸ ἄντρον κτλ.) Καὶ τοῦτο ἐκ τῶν τοῦ Ὁμήρου·

Ἔδδεισεν δ' ὑπένερθεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀϊδωνεύς·
δείσας δ' ἐκ θρόνου ἆλτο, καὶ ἴαχε μή οἱ ὑπένερθε
γαῖαν ἀναῤῥήξειε Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
οἰκία δὲ θνητοῖσι, καὶ ἀθανάτοισι φανείη
σμερδαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.

269—270... Ὁ Πωτίτιος κτλ.) Λέγουν ὅτι ὁ ἴδιος Ἡρακλῆς ἐδίδαξε τὰς θυσίας καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἱερουργίαν τοὺς περὶ τὸν Εὔανδρον, οἵτινες πρῶτοι ἀπέδωκαν θείας τιμὰς εἰς αὐτὸν, καὶ παρέλαβεν ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ δύω τῶν ἐπιφανῶν οἴκων, τοὺς Πωτιτίους καὶ τοὺς Πειναρίους, ἀπὸ τῶν ὁποίων διέμειναν τὰ γένη τὰ μέχρι πολλοῦ χρόνου ἐπιμελούμενα τὰς θυσίας αἵας ἐκεῖνος τὰς κατέστησε κτλ. (Διον. Ἁλικ. Α' Ῥωμ. Ἀρχαιολ.)

276... αἰγείρου . . . Ἡράκλειον κλάδον.) Ἡ αἴγειρος (λεύκη) ἦτον ἱερὰ τοῦ Ἡρακλέους, διότι ἐμυθεύθη ὅτι, ὅταν κατέβη αὐτὸς εἰς τὸν Ἅδην, εὗρε τὸ δένδρον

τοῦτο παρὰ τὸν Ἀχέροντα καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ὅθεν καὶ ὁ Ὅμηρος Ἀχερωΐδα καλεῖ τὴν αἴγειρον· καὶ οἱ ἀθληταὶ δ' ἐστεφανοῦντο διὰ τῶν κλάδων αὐτῆς ὡς ἱερᾶς· κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Θεοκρίτου (Εἰδύλ. Β' στίχ. 121)·

Κρατὶ δ' ἔχων λευκὰν Ἡρακλέος ἱερὸν ἔρνος.

285 . . . Οἱ Σάλιοι) Οὗτοι ἦσαν ἱερεῖς, τοὺς ὁποίους κατέστησεν ὁ Νουμᾶς φύλακας τῆς οὐρανόθεν εἰς χεῖράς του κατενεχθείσης, ὡς μυθεύεται, πέλτης, ἐξ ἧς ἤρτητο ἡ σωτηρία τῆς πόλεως, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων πελταρίων τῶν καθ' ὁμοίωσιν αὐτῆς ἀκριβῶς κατασκευασθέντων· ὠνομάσθησαν δὲ Σάλιοι οἱ ἱερεῖς οὗτοι ἐπειδὴ, διερχόμενοι τὴν πόλιν, ὠρχοῦντο πηδῶντες, ὁπόταν κατὰ τὸν μάρτιον μῆνα ἀνελάμβανον τὰς ἱερὰς πέλτας· ἦσαν δὲ ἐνδεδυμένοι χιτωνίσκους φοινικοῦς καὶ ζώνας πλατείας χαλκίνας καὶ ἔφερον περικεφαλαίας χαλκίνας καὶ ἔκρουον τὰ ὅπλα δι' ἐγχειριδίων μικρῶν κτλ. Πλούταρχ. εἰς βίον Νουμᾶ, καὶ Διον. Ἁλικαρν. Βιβλ. Β'. Ῥωμ Ἀρχαιολ.

289 . . . Τοὺς δύω ἀπέπνιξεν ὄφεις.) Τοῦτο ἦτον τὸ πρῶτον κατόρθωμα τοῦ Ἡρακλέους, τὸ ὁποῖον βρέφος ἔτι ὢν ἐτέλεσε πρὸ τῶν δώδεκα μετέπειτα ἄθλων.

291 . . . Τὴν Οἰχαλίαν καὶ Τροίαν.) Ἱστορεῖται ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἐπόρθησε τὴν Οἰχαλίαν, διότι ὁ τότε βασιλεύων εἰς αὐτὴν Εὐρύτας ὑποσχεθεὶς νὰ δώσῃ εἰς γάμον τὴν θυγατέρα του Ἰώλην, ἀφ' οὗ ἐνικήθη εἰς τὴν τοξείαν ἠθέτησε τὴν ὑπόσχεσιν. (Ἀπολλόδ. Βιβλ. Β'. Κεφ. Ζ') Ὑπάρχει δὲ ἀντιλογία περὶ τῆς Οἰχαλίας, ἐπειδὴ ὁ μὲν Ὅμηρος τὴν τάττει εἰς τὸ Πελασγικὸν Ἄργος καὶ λέγει οὕτως·

Οἵ τ' ἔχον Οἰχαλίην πόλιν Εὐρύτου . . .

Ἄλλοι δὲ τὴν θέτουν εἰς τὴν Εὔβοιαν. Ὑπῆρχε δὲ καὶ Μεσσηνιακὴ Οἰχαλία καὶ ἄλλη εἰς Τραχῖνα, καὶ εἰς Θεσσαλίαν, καὶ εἰς Ἀρκαδίαν κτλ. Ἐξεπόρθησε δὲ καὶ τὴν Τροίαν ὁ Ἡρακλῆς, ὡς καὶ Ὅμηρος μαρτυρεῖ (Ἰλ 640).

Ὅς ποτε (Ἡρακλῆς) δεῦρ' ἐλθὼν ἕνεχ' ἵππων Λαομέδοντος
ἓξ οἵῃς σὺν νηυσὶ καὶ ἀνδράσι παυροτέροισιν,
Ἰλίου ἐξαλάπαξε πόλιν, χείρωσε δ' ἀγυιὰς,

καὶ Κοΐντος ὁ Καλαβρὸς (Α'. Παραλ. 502)·

Τρώων ἀγλαὸν ἄστυ διέπραθον ἐγχείῃσι
τὸ πρὶν, ἅμ' Ἡράκληϊ δαΐφρονι, Λαομέδοντος.

291—292 . . . Τοὺς τοσούτους... ὑπ' Εὐρυσθέα... ἀγῶνας κτλ.) Τοὺς δώδεκα ἄθλους, τοὺς ὁποίους ὁ Ἀπολλόδ. εἰς τὸ Β' Βιβλ. δι' ὅλου τοῦ Ε' Κεφ. διηγεῖται, καὶ ἄλλοι.

293—294 . . . Τὸν Ὑλαῖον καὶ Φόλον, τοὺς διμελεῖς, τοὺς υἱοὺς τῆς Νεφέλης.) Τοὺς Κενταύρους. Βλ. ς'. Αἰν. 286.

294—295 . . . Τὰ Κρηταῖα τέρατα.) Τὸν ἐν Κνωσσῷ ταῦρον. (Βλ. Ἀπολλοδ. Βιβ. Β' Κεφ. Ε'.)

295 . . . Λέοντα . . . Νεμέας.) Οὗτος ἦτον ὁ πρῶτος τῶν ἄθλων. (Βλ. Ἀπολλόδ. Βιβλ. Β' Κεφ. Δ'.) Ἡ δὲ Νεμία ἦτον πόλις καὶ ἄλσος εἰς τὴν Ἠλείαν κατὰ τὴν Πελοπόννησον, μεταξὺ Κλεωνῶν καὶ Φλιοῦντος.

296 . . . Αἱ Στύγειαι λίμναι . . . ὁ φύλαξ τοῦ Ἅδου.) Οὗτος ἦτον, κατ' Ἀπολλόδωρον (Βιβλ. Β' Κεφ. Δ') ὁ δωδέκατος ἄθλος, περὶ τοῦ ὁποίου καὶ ὁ Ὅμηρος λέγει· (Ἰλ. Θ. 367)·

Εὖτέ μιν εἰς Ἀΐδαο πυλάρταο προὔπεμψεν
ἐξ Ἐρέβευς ἄξοντα κύνα στυγεροῦ Ἀΐδαο.

Περὶ δὲ τῶν Στυγείων λιμνῶν βλ. Αἰν. Ϛ' 132 καὶ 134· περὶ δὲ τοῦ φύλακ τοῦ Ἅδου Αἰν. Ϛ' 417.

298 . . . Ὁ Τυφαῖος.) Βλ. Αἰν. Γ' 578—582.

299 . . . Τῆς Λέρνης ὁ ὕδρος.) Βλ. Αἰν. Ϛ' 288.

314 . . . Φαῦναι καὶ Νύμφ' ἐπιχώριοι.) Βλ. Αἰν. Ζ'. 47—49.

315 . . . Καὶ γενεὰ κτλ.) Εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἐσχάτης ἀγροικίας καὶ ἀπολιτευσίας οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἦσαν ἀποκυήματα τῶν πετρῶν καὶ τῶν δένδρων, ἐπειδὴ ἐκεῖ ἐγεννῶντο καὶ ἐκεῖ κατῴκουν καὶ διῆγον τὸν βίον.

319 . . . . Κρόνος) Μυθικῶς μὲν ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ, ἱστορικῶς δὲ ἀπὸ τῆς Κρήτης ἦλθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ Κρόνος, ἐξελαθεὶς τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Διός.

329. Καὶ μετεβλήθη κτλ.) Ὁ τόπος ὠνομάσθη καὶ Αὐσονία καὶ Οἰνωτρία καὶ Ἰταλία καὶ Ἑσπερία ἀπὸ τῶν διαφόρων ἐθνῶν τῶν κατοικησάντων αὐτόν. Περὶ αὐτῶν βλ. Διον. Ἁλικ. Βιβ. Α' Ῥωμ. Ἀρχαιολ. καὶ κατ' ἀρχὰς τοῦ Β'.

332 . . . Ἄλβυλα.) Βλ. Διον. Ἁλικ. Α' Ἀρχαιολ.

338—339... Καρμεντάλιον πύλην... τῆς Νύμφης Καρμέντης.) Περὶ τῆς Καρμέντης βλ. ἀνωτέρω 51—54, καὶ Διον. Ἁλικ. Α' Ἀρχαιολ. Πρὸς τιμὴν δὲ αὐτῆς ἠγέρθη ἡ Καρμενταλιος ἢ Καρμενταλία πύλη, τὴν ὁποίαν ὁ μὲν Πλούταρχ. ὀνομάζει Καρμεντίδα πύλην (εἰς βίον Καμίλλου), ὁ δὲ Ἁλικαρν. πληθυντικῶς πύλας Καρμεντίδας ἢ Καρμεντίνας, τὰς ὁποίας καὶ ἱερὰς λέγει καὶ διαπαντὸς, κατά τινα χρησμὸν, μενούσας ἀκλείστους. (Ι' Ἀρχαιολ.)

343 . . . Λυκαῖον.) Τοῦτο ἦτον σπήλαιον ὑπὸ τὸ Παλλαντεῖον ἢ Παλατινὸν ὄρος, ἱερὸν τοῦ Πανός.

345—346. Τοῦ Ἀργολέτου κτλ.) Διάφορα εἶπον περὶ τοῦ Ἀργολέτου τούτου· τὸ δὲ κοινότερον εἶνε ὅτι Ἄργος τις, φιλοξενηθεὶς ὑπὸ τοῦ Εὐάνδρου, ἐμελέτησεν ἐπιβουλὴν κατὰ τοῦ φιλοξενήσαντος· φωραθεὶς δὲ ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Εὔανδρον, ὅστις οὔτε ἐγνώριζεν οὔτε ἐπέτρεψε τὸν φόνον, ἀλλὰ μάλιστα ἐνεταφίασε τὸν νεκρὸν καὶ ἄλσος ἀφιέρωσεν εἰς αὐτὸν, ὅθεν καὶ δεικνὺς ἐνταῦθα τὸν τάφον δικαιολογεῖται πρὸς τὸν Αἰνείαν· ἄλλοι δὲ ὀνομάζουν τὸν τόπον οὐχὶ Ἀργολέτην ἀλλ' Ἀργιλέτην ἢ Ἀργιλήτην, ὡς ἐκ φύσεως ἀργιλώδη.

347 . . . Καπιτώλιον . . . ἕδραν Ταρπείαν.) Κατ' ἀντιχρονισμὸν ὀνομάζει τὴν Ταρπείαν, ἐπειδὴ ἐπὶ Εὐάνδρου οὔτε ἡ πέτρα οὔτε ὁ λόφος οὗτος ἐκαλεῖτο οὕτως, ἀλλ' ὕστερον ἐκλήθη ἐκ τῆς εἰς τὸν βασιλέα τῶν Σαβίνων Τάτιον προδούσης τὸν λόφον Ταρπείας, θυγατρὸς ἀνδρὸς ἐπισήμου, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον ἐμπεπιστευμένη ἡ φυλακὴ τοῦ μέρους τούτου· (βλ. Διον. Ἁλικ. Β' Ῥωμ. Ἀρχαιολ. καὶ Πλούτ. εἰς βίον Ῥωμύλου·) ὁ δὲ λόφος ἐκαλεῖτο μὲν κατ' ἀρχὰς Σατούρνιος, ὅπερ ἐστὶ Κρόνιος· ὕστερον δὲ μετωνομάσθη Καπιτώλιον ἢ ὡς κεφαλὴ τῆς πόλεως ὢν ἢ ἐκ τῆς νεοσφαγοῦς σώματος κεφαλῆς, τῆς φανείσης ἐν ᾧ ἐσκάπτοντο τὰ θεμέλια. (Διον. Ἁλικ. Δ.)

348. Πλήρη κτλ.) Ἐκτὸς ἀγρίου δρυμῶνος οὐδὲν ἕτερον ὑπῆρχεν ἐπὶ ταῦ λόφου τὸ κατ' ἀρχὰς, ἕως ὅτου Ταρκύνιος ὁ Πρῖσκος ἐπεχείρησε πρῶτος νὰ οἰκοδομήσῃ ἐκεῖσε ναὸν, τὸν ὁποῖον ὁ διάδοχός του Ταρκύνιος ὁ Σοῦπερβος προήγαγε μέχρι τινός· τούτου δὲ ἐκπεσόντος τῆς ἀρχῆς, ἡ πόλις τῶν Ῥωμαίων τὸν ἀπεπεράτωσεν. (Ἁλικ. Βιβ. Δ'.) Περὶ δὲ τῆς μόνης περιχρυσώσεως τοῦ Καπιτωλίου ὁ Ἰοῦστος Λείψιος, ἀναφερόμενος ὑπὸ τοῦ σχολιογράφου Ταουρμένου, λέγει

ὅτι ἐδαπανήθησαν ὑπὲρ τὰς δώδεκα χιλιάδας ταλάντων, δηλαδὴ ἑκατὸν τεσσαράκοντα χιλιάδες Φιλιππικῶν νομισμάτων.

354 . . . Αἰγίδα.) Αἰγὶς ἐλέγετο τὸ δέρμα τῆς Αἰγὸς Ἀμαλθείας, ἥτις ἔθρεψε τὸν Δία βρέφος ὄντα, ὡς καὶ ὁ Καλλίμαχος εἰς τὸν Ὕμν. τοῦ Διὸς λέγει·

Σὺ δὲ θήσαο μαζὸν Αἰγὸς Ἀμαλθείας·

ἐλέγετο δὲ ὅτι ὁ Ζεὺς ἔσειε τὴν αἰγίδα, ὁσάκις ἠγείρετο τρικυμία. Οὐ μόνον δὲ ὁ Ζεὺς ἐμυθεύετο ὅτι ἔφερεν αἰγίδα, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, διότι καὶ αὐτῆς ἡ ἀσπὶς ἦτον, ὡς φαίνεται, κεκαλυμμένη ὑπὸ τοιούτου αἰγείου δέρματος.

357—358. Ἔκτισε τούτων κτλ.) Τὸ Ἰάνικλον τὸ καὶ Ἰανίκουλον καὶ Ἰανίκολον λεγόμενον εἶνε ὄρος πέραν τοῦ Τιβέρεως, τὸ ὁποῖον ἐτείχισεν ὕστερον ὁ Ἄγκος Μάρκιος πρὸς ἀσφάλειαν τῶν πλεόντων τὸν ποταμόν. (Διον. Ἁλικ. Γ' Ἀρχαιολ.) Ἡ δὲ Κρονίας ἢ Κρονιὰς ἦτον ἀκρωτήριον, ὅπου ἐκρύβη ὁ Κρόνος· ὁ δὲ λόφος τὸ κατ' ἀρχὰς Σατούρνιος, δηλ. Κρόνιος, ἐκαλεῖτο, ὕστερον δὲ μετωνομάσθη Καπιτωλῖνος ἢ Καπιτώλιον.

383 . . . Ἡ Νηρέως θυγάτηρ) ἡ Θέτις, ὑπὲρ Ἀχιλλέως ἱκετεύσασα οὕτω (Ἰλ. Σ. 457)·

Τοὔνεκα γοῦν τὰ σὰ γούναθ' ἱκάνομαι, αἴ κ' ἐθέλῃσθα
Ὑΐ ἐμῷ ὠκυμόρῳ δόμεν ἀσπίδα καὶ τρυφάλειαν,
καὶ καλὰς κνημῖδας ἐπισφυρίοις ἀραρείας
καὶ θώρηχ' . . . . .

384. Ἡ Τιθωνοῦ γαμετή.) Ἡ Ἠὼς ὑπὲρ Μέμνονος ἱκετεύσασα.

405—406. Ἐνηγκαλίσθη κτλ.) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ξ. 352)·

Ὡς ὁ μὲν ἀτρέμας εὖ δε πατὴρ ἀνὰ Γαργάρῳ ἄκρῳ,
ὕπνῳ καὶ φιλότητι δαμείς· ἔχε δ' ἀγκὰς ἄκοιτιν.

408—413 . . . Ὡς ἔωθεν δέσποινα οἴκου κτλ.) Οὕτω καὶ Ἀπολλών. Ῥόδ. (Ἀργον. Γ', 291)·

Ὡς δὲ γυνὴ μαλερῷ περὶ κάρφεα χεύετο δαλῷ
χερνῆτις, τῇ περ ταλαπήϊα ἔργα μέμηλεν,
ὥς κεν ὑπωρόφιον νύκτωρ σέλας ἐντύναιτο
ἄγχι μάλ' ἐγρομένη· τὸ δ' ἀθέσφατον ἐξ ὀλίγοιο
δαλοῦ ἀνεγρόμενον, σὺν κάρφεα πάντ' ἀμαθύνη.

417 . . . Ὑψίκομος νῆσος.) Αὕτη κειμένη πρὸς μεσημβρίαν τῆς Λιπάρας ἐκαλεῖτο Ἱερὰ, καὶ διὰ τὰς ἐξ αὐτῆς φλογερὰς ἐκρήξεις ἐμυθεύθη ὅτι ἦτον τὸ χαλκευτήριον τοῦ Ἡφαίστου, ἐξ οὗ καὶ Ἱερὰ καὶ Ἡφαιστιὰς ὠνομάσθη· ἐξ αὐτῆς δὲ ἐκλήθησαν καὶ αἱ λοιπαὶ πᾶσαι Ἡφαιστιάδες.

424—425. Κύκλωπες . . . Βρόντης κτλ..) Ὁ Ἡσίοδος εἰς τὴν Θεογονίαν τοὺς ἐκ Γῆς καὶ Οὐρανοῦ τεχθέντας τρεῖς Κύκλωπας οὕτως ὀνομάζει·

Βρόντην, Στερόπην τε, καὶ Ἄργην ὀβριμόθυμον (στίχ. 140).

Ἐξ αὐτοῦ δὲ καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος ὁμοίως· Ἄργην, Στερόπην καὶ Βρόντην τοὺς ὀνομάζει· ὥστε βλέπομεν ὅτι ὁ Βιργίλιος τὸν Ἄργην ὀνομάζει Πυράκμονα, πλάσας τὸ ὄνομα ἀπὸ τῶν τῆς Χαλκείας ὀργάνων.

435—438. Διὰ χρυσοῦ κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ὅμηρος περιγράφει τὴν αἰγίδα· (Ἰλ. Ε. 738).

. . . . . Αἰγίδα θυσσανόεσσαν
δεινὴν, ἣν πέρι μὲν πάντῃ φόβος ἐστεφάνωται·
ἐν δ' Ἔρις, ἐν δ' Ἀλκὴ, ἐν δὲ κρυόεσσα Ἰωκὴ,

ἐν δέ τε Γοργείη κεφαλὴ δεινοῖοι πελώρου·
δεινή τε σμερδνή τε, Διὸς τέρας αἰγιόχοιο.

Καὶ ὁ Καλαβρὸς ὁμοίως (Παραλ. Βιβ. ΙΔ' στίχ. 451)·

... Αἰγίδα θοῦριν ... παμφανόεσσαν,
ἄῤῥηκτον, βριαρήν τε, καὶ ἀθανάτοισιν ἀγητὴν,
ἐν γάρ οἱ πεπόνητο κάρου βλοσυροῖο Μεδούσης
σμαρδαλέον· κρατεροὶ δὲ, καὶ ἀκαμάτου πυρὸς ὁρμὴν
λαῦρον ἀποπνείοντες ἔσαν καθύπερθε δράκοντες.

457—460. Καὶ ἐγερθεὶς κτλ.) Σχεδὸν αὐτολεξεὶ ἐκ τῶν τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Β. 41—45)·

Ἔγρετο δ' ἐξ ὕπνου θεία δέ μιν ἀμφέχυτ' ὀμφή·
ἕζετο δ' ὀρθωθείς, μαλακὸν δ' ἔνδυνε χιτῶνα
καλὸν, νηγάτεον· περὶ δ' αὖ μέγα βάλλετο φᾶρος·
ποσσὶ δ' ὑπαὶ λιπαρῇσιν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα·
ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετο ξίφος ἀργυρόηλον.

458 ... Δεσμοὺς Τυῤῥηνίους) Περὶ αὐτῶν ὁ Πολυδ. εἰς τὸ Ὀνομασ. Βιβ. Ζ', Κεφ. ΚΒ', λέγει· «Τυῤῥηνικὰ, τὸ κάττυμα (τὸ κάτωθεν τῶν ὑποδημάτων δέρμα) » ξύλινον, τετραδάκτυλον· οἱ δὲ ἱμᾶντες ἐπίχρυσοι· σανδάλιον γὰρ ἦν κτλ. ἐκά- » λουν δὲ αὐτὰ Τυῤῥηνουργῆ· καὶ παρ' Ἡσυχίῳ, Τυῤῥηνικὰ σανδάλια, κάττυμά » τε ὑψηλὸν οὕτω καλεῖται· πέδιλα δὲ τὰ πεδοῦντα ἤτοι δεσμοῦντα τοὺς πόδας.»

479—480 ... Ἀγυλλίνα ... Λύδιον ἔθνος ... εἰς Ἐτρούσκια ὄρη.) Περὶ τῆς Ἀγυλλίνης βλ. Αἰν. Βιβ. Β' 652, κατῳκήθη δὲ ἡ πόλις αὕτη ὑπὸ γένους Λυδίου, ἐπειδὴ Ἄτυς ὁ βασιλεὺς τῆς Λυδίας, τῆς πρότερον Μηϊονίας, καθ' ὃν καιρὸν ἐπιέζετο ποτὲ ὁ τόπος ὑπὸ λιμοῦ ἐκ τῆς ἀφορίας τῶν καρπῶν, ἔπεμψεν εἰς ἀποικίαν ἕνα τῶν υἱῶν του Τυῤῥηνὸν καλούμενον μετὰ μοίρας Μηϊόνων· οὗτος δὲ κατασχὼν τὴν ἐπὶ τῆς Ἰταλίας χώραν τῶν Ἐτρούσκων καὶ ἐξελάσας τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν Πελασγοὺς, τὴν ὠνόμασεν ἀπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ὀνόματος Τυῤῥηνίαν, ἐν ᾧ ἐκαλεῖτο πρότερον ὑπὸ τῶν Πελασγῶν Θυσκία, διὰ τὴν περὶ τὰς θυσίας αὐτῶν ἐπιμέλειαν· ὅθεν τὸ ἔθνος ὠνομάζετο τοὐντεῦθεν τριχῶς, Λυδοὶ καὶ Τυῤῥηνοὶ καὶ Θύσκοι, οἱ καὶ ἄλλως Ἐτροῦσκοι ὑπὸ τῶν Λατίνων λεγόμενοι.(Βλ. Διονύσ. Ἁλικ. εἰς τὸ Α' τῶν Ῥωμ. Ἀρχαιολ.)

481—493 ... Ὁ Μεζέντιος κτλ.) βλ. περὶ αὐτοῦ καὶ Αἰν. Ζ' 648.

498 ... Ὁ μάντις ὁ γέρων) ὁ Τάρχων, περὶ οὗ βλ. κατωτ. 506.

506 ... Ὁ Τάρχων.) Λέγεται ὅτι οὗτος ἦτον εἷς τῶν κατοικησάντων ἐκ Λυδίας εἰς Ἐτρουρίαν μετὰ Τυῤῥηνοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἄτυος (βλ. ἀνωτ. 479—480), ὑπερέχων τῶν ἄλλων ὡς κατὰ τὴν ἡλικίαν οὕτω καὶ κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φρόνησιν· ἀναφέρει αὐτὸν καὶ ὁ Στράβων εἰς τὸ Ε' τῶν Γεωγρ., ὅπου λέγει ὅτι ὁ «Τυῤῥηνὸς ἔκτισε δώδεκα πόλεις, ἐπιστήσας οἰκιστὴν τὸν Τάρκωνα.» Εἶπον δὲ ὅτι ἐγεννήθη οὗτος πολιὸς καθὼς καὶ ὁ Κύκνος, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο σημαίνει εἰμὴ ὅτι ἐκ τῆς πρώτης νεότητος εἶχε γηραιὸν φρόνημα.

560. Αἳ, τὴν προτέραν κτλ.) Τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Η. 432)·

Αἳ γὰρ Ζεῦ τε πάτερ, καὶ Ἀθηναίη, καὶ Ἄπολλον,
ἥβῶμ' ὡς ὅτ' ἐπ' ὠκυρόῳ Κελάδοντι μάχοντο

καὶ μετ' ὀλίγον (Αὐτ. 457)·

Εἴθ' ὡς ἡβώοιμι, βίη δέ μοι ἔμπεδος εἴη.

562. Πραινέστην.) Περὶ τῆς πόλεως ταύτης βλ. Αἰν. Ζ', 678.

563—567 ... Ἔρίλον κτλ.) Τὸν βασιλέα τῆς Πραινέστης, υἱὸν τῆς Καμ[illegible]-

νίδος Νύμφης Φερώνης ἢ Φερωνίας (βλ. Αἰν. Ζ. 800) μυθευομένης θεᾶς τῶν ἀπελευθέρων οἵτινες ἀπεξυροῦντο εἰς τὸ τέμενος αὐτῆς, λαμβάνοντες τὸν πῖλον τῆς ἐλευθερίας· ταύτης υἱὸς ἐγεννήθη ὁ Ἔρίλος τρίσωμος καὶ τρίψυχος, ὡς ὁ Γηρυόνης.

597. . . . Καιρίτην) Καίρη, πόλις Τυῤῥηνικὴ, ἡ πρὶν Ἀγυλλίνη. βλ. Αἰν. Ζ. 652.

600. Συλβανόν.) Οὗτος ἦτο κυρίως θεὸς τῶν ὁρυμόνων

αὐτ. Πελασγοί.) Περὶ αὐτῶν βλ. Αἰν. Β. 83. Νομίζεται κατά τινας ὅτι οἱ Πελασγοὶ προῆλθον ἐξ Ἀθηναίων, κατ' ἄλλους ἐκ Δακώνων, κατὰ δὲ τοὺς πλείστους ἐκ Θετταλῶν. βλ. Δον. Ἁλικ. βιβ. Α. Ῥωμ. Ἀρχαιολ.

631. Λύκαιναν κτλ.) Αὕτη ἦτον ἡ λύκαινα ἡ γαλακτοτροφήσασα τοὺς δύω ἢ δύμους παῖδας Ῥωμύλον καὶ Ῥῶμον τοὺς γεννηθέντας ὑπὸ τῆς Ἰλίας θυγατρὸς τοῦ Νομίτορος (βλ. Αἰν. 778—788.) καὶ παραδοθέντας ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀμουλίου εἰς τοὺς ποιμένας διὰ νὰ ῥιφθοῦν εἰς τὸν ποταμόν. Ἐπὶ Βιργιλίου ἵστατο εἰς τὸ Παλάντιον ἄντρον τὸ λεγόμενον τοῦ Ἄρεως Mavortis in autro εἰκὼν παριστῶσα λύκαιναν θηλάζουσαν δύο βρέφη· χάλκεα ποιήματα παλαιᾶς ἐργασίας. (Ἁλικ. Α'. Ῥωμ. Ἀρχαιολ.).

636. . . Σαβίνας. « Ῥωμύλος πανήγυριν συγκροτήσας, πολλῶν ἐν αὐτῇ » ἐκ τῶν ἔγγιστα συνελθόντων, ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις, παρήγγειλε τοῖς νέοις » ἁρπάζειν τὰς παρούσας ἐπὶ τὴν θέαν παρθένους, αἷς ἂν ἐπιτύχωσιν ἕκαστος, » τὴν αὔξησιν τῆς ἑαυτοῦ πόλεως διὰ τούτων προνοούμενος.» (Ἁλικ. Β. Ἀρχαιολ.) Οἱ ἀγῶνες δὲ, κατὰ τοὺς ὁποίους ἔγινεν ἡ ἁρπαγὴ, ἐκαλοῦντο Κιρκήσιοι, ὡς τελούμενοι εἰς τὸν Κίρκον· ἦτο δὲ τοῦτο ἐπίπεδον κυκλοτερὲς, ἐπιτήδειον εἰς ἁρματηλασίας καὶ ἱππηλασίας, ἡ δὲ ἑορτὴ ὠνομάζετο Κωνσουάλια ἀπὸ Κώνσου, ὅπερ κατά τινας σημαίνει Ποσειδῶνα τὸν Σεισίχθονα. (Ἁλικ. αὐτ. καὶ Πλάτ. εἰς βίον Ῥωμύλου).

637—638. Ὁ Τάτιος κτλ.) Διὰ τὴν ἁρπαγὴν τῶν παρθένων πρῶτοι οἱ Καινῖται καὶ οἱ Ἀντεμνάται ἤγειρον πόλεμον κατὰ τοῦ Ῥωμύλου, ὅστις ἐθριάμβευσε κατ' αὐτῶν· μετὰ ταῦτα δὲ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐκινήθη νέος πόλεμος ὑπὸ τῶν Κυριτῶν, τῶν ὁποίων ἡγεμόνευεν ὁ Τάτιος· ἐλέγοντο δὲ οἱ Σαβῖνοι Κυρῖται ἐκ τῆς μητροπόλεως αὐτῶν Κύρις. (Ἁλικ. Β'.) Οἱ δὲ Σαβῖνοι ἦσαν Λάκωνες τὴν ἀρχὴν ἀποικήσαντες ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν Σάβου τοῦ Λάκωνος, ἐξ οὗ καὶ Σαβῖνοι. (αὐτ.)

639—641. Εἶτα παυθείσης κτλ.) Μετὰ πολλὰς μάχας οἱ Ῥωμαῖοι καὶ οἱ Σαβῖνοι συνεβιβάσθησαν· τέλος διὰ μεσιτείας τῶν προαρπαγεισῶν ἤδη μητέρων, ἦγε δὲ τὴν πρεσβείαν ἡ ἐκ λαμπροῦ γένους τῶν Σαβίνων Ἔρσιλία. (Διον. Ἁλικ. Β'. Ἀρχαιολ. καὶ Πλούτ. εἰς Βίον Ῥωμύλου.)

642—645. Ὁ Μέτιος κτλ.) Ὁ Μέτιος Σουφφέτιος ἢ κατ' ἄλλους Φουφέτιος ὁ μετὰ τὸν Κλοίλιον ἡγεμονεύσας τῶν Ἀλβανῶν, εἰς τὸν κατὰ Βεντανῶν καὶ Φιδηναίων πόλεμον φωραθεὶς προδότης τῶν Ῥωμαίων μετὰ τῶν ὁποίων συνεμάχει, κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ Τύλλου ἢ Τούλλου Ὁστιλίου τοῦ τρίτου βασιλέως τῆς Ῥώμης νὰ παραδοθῇ εἰς οἰκτρότατον καὶ ἀσχήμονα θάνατον, ἀνθελκόμενος ὑπὸ δύω ἁπ' ἐναντίας χωρουσῶν συνωρίδων. (Ἁλικ. Γ.)

646—647. Τὸν ἐξωσθέντα Ταρκύνιον κτλ.) Τὸν διὰ τὴν παρανομίαν τοῦ υἱοῦ ἐξωσθέντα τοῦ θρόνου Ταρκύνιον τὸν Σούπερβον ὁ βασιλεὺς τῶν Θύσκων

Πορσήνας, εἰς τὸν ὁποῖον κατέφυγε θέλων νὰ ἀποκαταστῇ ἐκ νέου εἰς τὴν ἀρχήν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. (Ἁλικ. Γ.)

650. . . Ὁ Κόκλης κτλ.) Πολιορκῶν ὁ Πορσήνας τὴν Ῥώμην καὶ κυριεύσας ἤδη τὸν λόφον Ἰάνικλον ἐβίαζε διὰ τῆς μεταξὺ γεφύρας τὴν ἐπὶ τὴν πόλιν διάβασιν· τότε ὁ Ὁράτιος Κόκλης Ῥωμαῖος ὁπλίτης, προμαχόμενος καὶ ἀνθιστάμενος εἰς τὴν ἔφοδον, ἐμπόδιζε τὴν διάβασιν τῶν πολεμίων καὶ ἐκέλευσεν εἰς τοὺς μετ' αὐτοῦ νὰ διακόψουν ὄπισθέν του τὴν γέφυραν· τελεσθέντος δὲ τούτου, ἐρρίφθη εἰς τὸν ποταμὸν ὡς ἦτον ἔνοπλος, καὶ κολυμβῶν ἐξέφυγεν εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην, ἂν καὶ τετρωμένος τὸν μηρὸν ὑπὸ Τυῤῥηνικοῦ δόρατος (Ἁλικ. Ε. Ῥωμ. Ἀρχαιολ. καὶ Πλούτ. εἰς Βίον Ποπλικόλα.)

651. Ἡ Κλοιλία κτλ.) Αὕτη ἦτον θυγάτηρ τοῦ Ποπλίου Βαλερίου καὶ εὑρίσκετο ὅμηρος παρὰ τῷ Πορσήνᾳ μετ' ἄλλων παρθένων· ἐπὶ προφάσει δὲ τοῦ νὰ λουσθῇ εἰς τὸν ποταμὸν, διεπεραιώθη εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ τῶν συντρόφων της. (Ἁλικ. Ε'. καὶ Πλούτ. Β. Ποπλικ.)

652—653. Εἰς Ταρπηίαν δ' ὁ Μάνλιος κτλ.) Οὗτος, ὁπόταν οἱ Κελτοὶ εἰσέβαλον διὰ νυκτὸς εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἀντιταχθεὶς κατὰ δύω ἐνταυτῷ πολεμίων, τοῦ μὲν ἀπέκοψε τὴν δεξιὰν, τὸν δὲ πατάξας εἰς τὸ πρόσωπον, ὤσεν ὀπίσω κατὰ τῆς πέτρας· καὶ ἐπιστὰς εἰς τὸ τεῖχος μετὰ τῶν συνδραμόντων καὶ συναχθέντων περὶ ἑαυτὸν, ἔγινεν αἴτιος νὰ διαφύγουν οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον. (Πλούτ. εἰς Βίον Καμίλλου.)

654. Ἀρτιπαγὴς κτλ.) Πολὺν καιρὸν διεσώζετο μεταξὺ τῶν μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν τῆς Ῥώμης τὸ καλαμοσκεπὲς οἴκημα τοῦ Ῥωμύλου.

655—656. Χὴν ἀργυροῦς κτλ.) Ὅταν ἐπέδραμον οἱ Κελτοὶ κατὰ τῆς Ῥώμης ἐκ τῆς κραυγῆς τῶν χηνῶν οἱ κάτοικοι ἀφυπνισθέντες τοὺς ἀπέκρουσαν· πρὸς μνημόσυνον δὲ ἵστατο χὴν ἀργυροῦς εἰς τὸ Καπιτώλιον. (Πλούταρχ. Β. Καμίλλου.)

663. . . . Σαλίους . . . . . Λυκαίους.) Περὶ τῶν Σαλίων βλ. ἀπωτ. 285. οἱ δὲ Λυκαῖοι ἦσαν ἱερεῖς τοῦ Πανὸς, οἵτινες γυμνοὶ καὶ περιζώματα μόνον φέροντες, τρέχοντες δὲ καὶ πλήττοντες τὸν ἀπαντώμενον, ἐτέλουν τὴν ἑορτὴν τὴν λεγομένην Λουπερκάλια, ἅπερ ἦσαν τὰ Ἑλληνιστὶ Λυκεῖα· ἦτον δὲ ἡ ἑορτὴ αὕτη Ἀρκαδικὴ, καὶ Εὔανδρος ὁ Ἀρκὰς τὴν ἔφερεν εἰς τὴν Ῥώμην. (Διον. Ἁλικ. Β. καὶ Πλούτ. εἰς Βίον Ῥωμύλου.)

668. . . . . Κατιλίνα.) Οὗτος ἦτον ὁ κινήσας τὴν στάσιν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ ἐλεγχθεὶς ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος. βλ. Πλούτ. εἰς Βίον Κικέρωνος.

670. . . . . Τὸν Κάτωνα.) Ἀμφιβάλλετε ποῖον Κάτωνα ἐννοεῖ τῶν δύω· τὸν ἐν Ὑτίκῃ ὅστις ἐκίνησεν ὅπλα κατὰ Ἰουλίου Καίσαρος μοναρχοῦντος ἢ τὸν Κήνσορα; μετὰ διαφόρους περὶ τούτου γνώμας, πιθανώτερον φαίνεται νὰ ἐννοῇ τὸν Κήνσορα, δηλ. τὸν πρεσβύτερον Κάτωνα τὸν ὁποῖον ἀναφέρει καὶ εἰς τὸ ς' Βιβλ. 842.

675—676. . . . . Ἡ μάχη.

Ἡ τοῦ Ἀκτίου) βλ. Αἰν. γ'. 276 καὶ 280.

676. . . . . Ὁ Λευκάτας) βλ. Αἰν. γ'. 274.

678. . . . Ὁ Αὔγουστος.) Οὗτος ἐκίνησε τὸν πόλεμον κατ' Ἀντωνίου, ὅστις νυμφευθεὶς τὴν Αἰγυπτίαν Κλεοπάτραν, ἐξέπεμψε τὴν ἀδελφὴν τοῦ Καίσαρος τὴν ὁποίαν εἶχε γυναῖκα πρότερον.

681. . . . . Τὸ πάτριον ἄστρον.) Ἱστορεῖται ὅτι ἐν ᾧ ἐτελοῦντο τὰ ἐπιτάφια τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, ἐφάνη πρὸς βορρᾶν ἄστρον νεοφανὲς διαρκέσαν τρεῖς ἢ κατ' ἄλλους ἑπτὰ ἡμέρας κατὰ συνέχειαν, καὶ ἔκτοτε εἰς ὅσους ἀνδριάντας τοῦ Ἰουλίου ἀνήγειρεν ὁ Αὔγουστος, ἐπετυποῦτο πάντοτε καὶ τὸ ἄστρον τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸς ὁ Αὔγουστος ἔφερε στολὴν ἐπὶ τῆς περικεφαλαίας του, ὡς πάτριον.

682—684. . . . . Ὁ Ἀγρίππας κτλ.) Ὁ Μ. Βιψάνιος Ἀγρίππας ἦταν φίλτατος τοῦ Αὐγούστου, καὶ διὰ τὰς ἄλλας του ἀρετὰς, καὶ διότι κατεναυμάχησε τὸν Σέξτον Πομπήϊον υἱὸν τοῦ Μεγάλου Πομπηίου, ὅστις ἐφιλονείκει εἰσέτι περὶ τοῦ κράτους, διὸ καὶ τῷ ἐδόθη νὰ φορῇ τὸ συνήθως εἰς τοὺς κατὰ τὰς ναυμαχίας ἀριστεύσαντας διδόμενον στέμμα, τὸ ὁποῖον εἶχε τὸ σχῆμα τῶν ναυτικῶν ἐμβόλων.

685—688. Βαρβαρικὰς δ' ὁ Ἀντώνιος κτλ.) Ὁ Ἀντώνιος ἦγεν εἰς τὸν πόλεμον Καππαδόκας, Κίλικας, Θρᾷκας, Ἄφρους κτλ. (βλ. Πλούταρχ. εἰς Ἀντών.) ἐσχάτους δὲ τοὺς Βακτριανοὺς τοὺς ἐπέκεινα τῶν Ἀσσυρίων οἰκοῦντας, ὧν Βάκτρα ἡ μητρόπολις. Αἴγυπτία δὲ ἡ Κλεοπάτρα.

697. . . . . Τοὺς ὤφεις τοὺς θύω) ὑπὸ τῶν ὁποίων δηχθεῖσα ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ.

698—700. Ἄνοβις κτλ.) Καθὼς εἰς τὸν πόλεμον τῆς Τρωάδος οὕτω καὶ ἐνταῦθα οἱ θεοὶ διεσχίσθησαν εἰς δύω, οἱ μὲν ὑπὲρ Ῥωμαίων, οἱ δὲ ὑπὲρ Αἰγυπτίων· ὁ δὲ Ἄνουβις ἦτον υἱὸς τοῦ Ὀσίριδος καὶ τῆς Ἴσιδος καὶ παρίστατο κυνοκέφαλος καὶ ὑλακτῶν· τινὲς θεωροῦντες αὐτὸν ὡς τὸν Ἑρμῆν, τὸν ὠνόμασαν Ἑρμάνοβιν. βλ. Πλούτ. εἰς τὸ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος.

704. . . . Ὁ Ἄκτιος. . . . Ἀπόλλων.) Ἀπὸ τῆς ἀκτῆς περὶ τὴν ὁποίαν ἔγινεν ἡ μάχη καὶ ὁ πόλεμος ὠνομάσθη Ἀκτιακὸς καὶ ὁ Ἀπόλλων Ἄκτιος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Αὔγουστος ἀνήγειρε τὸν ἐκεῖσε ναόν· καὶ οἱ ἀγῶνες δὲ οἱ ἐπὶ τούτῳ κατὰ τριετίαν τελούμενοι Ἀκτιακοὶ ἐκαλοῦντο.

705—706. . . . . Πάντες Ἰνδοί.

Ἄραβες. . . . . Σαβαῖοι.) Ἰνδοὺς ὠνόμαζον οἱ παλαιοὶ καὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν μεσημβρινὴν Ἀφρικὴν, δηλ. τοὺς Αἰθίοπας· οἱ δὲ Σαβαῖοι ἦσαν ἔθνος καὶ αὐτοὶ Ἀραβίας τῆς εὐδαίμονος.

709. . . . . Δι' Ἰάπυγος ἅμα καὶ πόντου.) Ἰάπυξ εἶνε ὁ Ἀργέστης ἄνεμος ὁ πνέων ἀπὸ τῆς θερινῆς δύσεως (Ἀριστοτ. ἐν τῷ περὶ Κόσμου.) ὅστις καὶ Ὀλυμπίας λέγεται ὡς ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου ὄρους κατερχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἢ ἀπὸ Ἰαπυγίας τῆς νῦν Ἀπουλίας, ὅθεν καὶ Ἰάπυξ. Ἰταλιστὶ Soucute Maestor. Τὸ δὲ δι' Ἰάπυγος ἅμα καὶ πόντου χωροῦσαν σημαίνει ὅτι ἡ Κλεοπάτρα ἐχώρει μετὰ μεγάλης σπουδῆς δι' ἱστίων ἐν ταὐτῷ καὶ δι' εἰρεσίας.

724. . . . . Ἄφρους ἀξώστους.) Ὀνομάζει αὐτοὺς ἀξώστους ἢ διότι ἔφερον χιτῶνας ποδήρεις ἄνευ ζωστήρων, ἢ διότι ἦσαν ἀπόλεμοι καὶ ἐπομένως οὐχὶ εὐζωνοι ὡς οἱ πολεμικοὶ, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἄζωνοι ἢ ἄζωστοι, ὡς τοὺς λέγει ἐνταῦθα.

725. Κᾶρας. . . Γελωνούς. . . Λέλεγας) Οἱ Κᾶρες ἦσαν ἔθνος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πειρατικὸν, μεταξὺ Ἰωνίας καὶ Δωρίδος. Οἱ δὲ Γελωνοὶ ἦσαν ἔθνος Σκυθικὸν τῆς ἐν Εὐρώπῃ Σαρματίας, κατοικοῦν τὸν περὶ τὸ Κιαιβὸν τόπον καὶ συνορεῦον μετὰ τῶν Ἀγαθύρσων τῶν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους ἐκτεινομένων μέχρι τῆς Μαιώτιδος λίμνης. Ἱστορεῖται δὲ ὅτι ὁ Γελωνὸς, ὁ Ἀγάθυρσος

καὶ ὁ Σκύθης ἦσαν τρεῖς ἀδελφοὶ, υἱοὶ τοῦ Ἡρακλέους. (Ἡρόδοτ. Δ.) διὸ καὶ τὰ τρία αὐτὰ ἔθνη ἦσαν συγγενικὰ καὶ ὅμορα καὶ μὴ πολὺ διαφέροντα κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἤθη. Οἱ δὲ Λέλεγες ἦσαν ἔθνος Ἀσιατικὸν, συνορεύοντες μετὰ τῶν Τρώων καὶ τῶν Κιλίκων, ἦσαν δὲ καὶ Θετταλικοὶ Λέλεγες καὶ Πελοποννήσιοι ἄλλοι.

72. . . . . ὁ Εὐφράτης.) Εἷς τῶν ἐπισημοτάτων ποταμῶν τῆς Ἀσίας, πηγάζων ἐκ τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας, καὶ διερχόμενος διὰ τοῦ ὄρους Ταύρου καὶ τῆς Βαβυλῶνος, συναπτόμενος δὲ μετὰ τοῦ Τίγριδος, καὶ εἶτα χωριζόμενος ἀπ' ἐκείνου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

727. . . Μοῖν' οἱ βροτῶν τελευταῖοι.) Οἱ οἰκοῦντες τὰ ἔσχατα τῆς Βελγικῆς Γαλλίας, ἀπέναντι τῶν ὁποίων πρὸς δυσμὰς κεῖνται αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι. Ὠνομάσθησαν δὲ οὕτως, ὡς λέγεται ἀπὸ τοῦ (Μὼρ) ὅπερ Κελτιστὶ ἐσήμαινε τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ ἔθνος εἶνε οἱ περωκεανῖται Ἀρμόρικοι, οἱ σήμερον S Omer.

αὐτ. . . . . Ῥῆνος.) Ὁ τὴν Γαλλίαν διαχωρίζων ἀπὸ τῆς Γερμανίας ποταμός.

728. . . . . Ἀράξης.) Ὁ ποταμὸς ὁ διαχωρίζων τὴν Μεγάλην Ἀρμενίαν ἀπὸ τῆς Μηδικῆς, συνεκβάλλει δὲ ὁ Ἀράξης μετὰ τοῦ Κύρου εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

αὐτ. . . . . Οἱ ἀδάμαστοι Δάοι.) Οὗτοι ἦσαν οἱ παρίστριοι Δάκοι ἢ Δᾶκες, τοὺς λέγει δὲ ἀδαμάστους, διότι ἐφάνησαν ἀνδρεῖοι καὶ πολὺ ἀντιστάντες κατὰ τῶν Ῥωμαίων, μόλις ὕστερον ὑπὸ τοῦ Τραϊανοῦ ἐδουλώθησαν.

Η ΑΙΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

Ὅμως εἰς ἴδιον τόπον ἐνῷ διεπράττοντο ταῦτα,
ἡ Κρονιὰς οὐρανόθεν ἀπέστειλεν Ἥρα τὴν Ἶριν
πρὸς τὸν ἀγέρωχον Τύρνον· εἰς ἄλσος κοιλάδος δ' ἐκεῖνος
τότε καθήμενος ἦν ἱερὸν τοῦ πατρός του Πιλούμνου·
ἡ Θαυμαντὶς δὲ τὰ ῥόδιν' ἀνοίξασα χείλη της εἶπε·
«Ὅ,τι σοι, Τύρνε, οὐδεὶς τῶν θεῶν, ταῖς εὐχαῖς σου ἐνδίδων,
θὰ σ' ἠγγυᾶτο, ἰδού, στρεφομένη σοὶ φέρ' ἡ ἡμέρα·
πόλιν καὶ στόλον κ' ἑταίρους λιπὼν ὁ Αἰνείας ἀπῆλθεν
τὸν εἰς Παλατῖνον ζητῶν τὸν σκηπτοῦχον, τὴν γῆν τοῦ Εὐάνδρου.
Πλὴν δὲν ἀρκεῖ· στρατιώτας Λυδοὺς καὶ ἀγρότας συλλέγων,
ἦλθε καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν ἐσχάτων χωρῶν τοῦ Κορύτου.
Τί ἀμφιβάλλει; καιρὸς καὶ ἁρμάτων καὶ ἵππων ἐπέστη.
Παῦσαι βραδύνων. Κατάσχες τὸν ξένον στρατὸν ταραχθέντα.»
Εἶπε, καὶ ἴσα πτερὰ διανοίξασ' ἀνέβ' εἰς αἰθέρα,
κ' ὑπὸ τὰ νέφ' ἱπταμένη διέτεμε μέγιστον τόξον.
Ἔγνω ὁ νέος αὐτὴν καὶ πρὸς τ' ἄστρα ἐπάρας τὰς χεῖρας,
τὴν εἰς τὰ ὕψη οἰχομένην τοιούτοις προέπεμψε λόγοις.
«Τοῦ οὐρανοῦ ἐγκαλλώπισμα, Ἶρις, τίς εἶναι ὁ πρός με
ἐκ νεφελῶν ἐπὶ γῆς ὁ ἀποστέλλων καὶ πόθεν ἐξαίφνης
τόση αἰθρία; ἰδοὺ κατὰ μέσον σχιζόμενον βλέπω
τὸν οὐρανόν, καὶ πλανώμενα τ' ἄστρα· πρὸς τόσα σημεῖα
ἕπομαι, ὅστις εἶς ὅπλ' ἂν μὲ κράζῃς»· εἰπὼν πρὸς τὸ ὕδωρ
ἔβη, καὶ νάματα ἤντλησ' ἐξ ἄκρας τῆς δίκης, καὶ πλεῖστα
καθικετεύων τὸ θεῖον, ἐπλήρου εὐχῶν τὸν αἰθέρα.
Εἰς τ' ἀνοικτὰ ἐν τοσούτ' ὁ στρατὸς διεχεῖτο πεδία,
πλούσιος πάν' εἰς χρυσὸν καὶ ποικίλην ἐσθῆτα καὶ ἵππον·
ἄγει τὰς πρώτας ὁ Μίσσαπος τάξεις· οἱ νέοι Τυῤῥεῖδαι

τὰς τελευταίας· τῆς μέσης δὲ φάλαγγος ἄρχει ὁ Τύρνος,
τὴν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντας προέχων, κ' ἐν ὅπλοις ἐμπρέπων·
ὅμοιος, ὡς ὁ ἐκ ῥείθρων ἑπτὰ σιγαλέως πηγάζων
Γάγγης βαθύῤῥους, ἢ ὡς ὁ πολύῤῥειθρος Νεῖλος, ὁπόταν
καταλιπὼν τὰ πεδία, εἰς τὴν κοίτην του κλείεται ἤδη.
Κόνεως μαύρης ἐξαίφνης ν' ἀθροίζηται νέφος μακρόθεν
βλέπουσ' οἱ Τρῶες, καὶ σκότος ἐπάνω παντὸς τοῦ πεδίου,
ἐκ τοῦ ἀπέναντι δ' ὕψους ὁ Κάϊκος ἔκραξε πρῶτος.
«Πόση πληθὺς ὑπὸ μέλαν καλύπτεται σκότος, πολῖται!
φέρετε σίδηρον, ὅπλα ἁρπάσατ' εὐθὺς εἰς τὰ τείχη·
πάρεστ', ἰδοὺ ὁ ἐχθρὸς»· ἀλαλάζουσι μέγα οἱ Τρῶες,
καὶ δι'ἑκάστης εἰσρεύσαντες πύλης τοὺς τοίχους πληροῦσιν·
ὅτι τοιαῦτ', ἀπιὼν ὁ Αἰνείας, ὁ ἔξοχος ὅπλοις,
τοῖς συνεβούλευσεν, ἂν τοῖς συνέβαινε τὶ κατὰ τύχην·
εἰς τὰ πεδία νὰ μὴ πιστευθοῦν,
καὶ ν' ἀρκεσθοῦν ἀσφαλῆ τὸν στρατὸν καὶ τὰ τείχη τηροῦντες.
Ἂν ἑπομένως αἰδὼς καὶ ὀργὴ τοὺς κινῇ εἰς τὴν μάχην,
κλείουσιν ὅμως τὰς πύλας, τὸ πρόσταγμα ἔχουσ' εἰς μνήμην
καὶ τὸν ἐχθρὸν ἐν τοῖς ὅπλοις εἰς πύργους προσμένουσι κοίλους.
Προηγηθεὶς τοῦ βραδέως στρατοῦ του ὁ Τύρνος πτερόεις,
εἴκοσιν ἔχων ὁμοῦ ἐπιλέκτους ἱππεῖς, εἰς τὴν πόλιν
πάρεστιν αἴφνης· τὸν φέρει λευκόστικτος Θρᾴκιος ἵππος,
τὴν κορυφὴν δὲ τοῦ κράνους του σκέπει χρυσέρυθρος λόφος·
«Πρὸς τὸν ἐχθρὸν μετ' ἐμοῦ, νεανίαι, τίς ἔρχεται πρῶτος;
κράζει, ἰδού»· καὶ συστρέψας τὸ δόρυ, τὸ ῥίπτ' εἰς ἀέρας,
μάχης ἀρχὴν, καὶ πηδᾷ εἰς τὸ ἔδαφος ὄρθιος ἅμα.
Ἀλαλαγμὸν οἱ ἑταῖροι ἐκπέμψαντες τότε φρικώδη,
ἕπονθ', ἐκπλήττει δ' αὐτοὺς ἡ ὀκνοῦσα τῶν Τρώων καρδία·
πῶς τῶν ὑπαίθρων ἀπέχονται, πῶς δὲν ἐκφέρουσιν ὅπλα
ἔκδηλα, πῶς δὲ κατακλείονται; ἔκφρων ἐντεῦθεν κἀκεῖθεν
ἔφιππος τρέχ' εἰς τὰ τείχη καὶ εἴσοδον θέλει νὰ εὕρῃ·
ὡς ἐνεδρεύει πολλάκις τὴν πλήθουσαν ποίμνην ὁ λύκος,
περὶ τὴν μάνδραν φρυάττων, ὑπ' ὄμβρου παθὼν καὶ ἀνέμων
μέσας πρὸς νύκτας· ἐγγὺς τῆς μητρός των βληχῶνται οἱ ἄρνες
ἐν ἀσφαλείᾳ. Ὁ δὲ, ὑπ' ὀργῆς ἐμμανὴς, θηριώδης,
πρὸς τοὺς ἀπόντας λυσσᾷ, τὸν πιέζει μακρὰ βουλιμία,
κ' αἵματος δίψα αὐτοῦ τὸν κατάξηρον φάρυγκα φλέγει,

καὶ τὸν Ῥοτόλον ὁμοίως στρατὸν θεωροῦντα καὶ τείχη,
χόλος φλογίζει, καὶ ἄλγος δεινὸν πυρπολεῖ τὰ ὀστᾶ του·
πῶς νὰ εἰσδύσ'εἰς τὰ τείχη, ἢ πῶς τοὺς Τευκροὺς τοὺς ἐγκλείσους,
ἀπὸ τοῦ ἔρκους καλῶν, νὰ τοὺς φέρ' εἰς τὰ ὕπαιθρα ἔξω;
Τοῦ στρατοπέδου ἐγγὺς, εἰς τὸν στόλον, ὃν σκέπουσι πέριξ
χῶμα προκείμενον, κ' ἔτι ὑδάτων ποτάμια ῥεῖθρα,
ῥίπτεται, πῦρ πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ ἀλαλάζοντας κράζων.
Πνέων δὲ πῦρ καὶ αὐτὸς, τὴν πυρίφλεκτον πίτυν ἁρπάζει.
Κ' ἔπονται πάντες· αὐτοὺς ἐνθαῤῥύνει τοῦ Τύρνου ἡ ὄψις·
καὶ ζοφεροῖς ἡ νεότης δαυλοῖς ἐξοπλίζεται πᾶσα.
Ἀπογυμνοῖ τὰς ἑστίας, κ' ἡ δᾷς ἡ καπνώδης ἐκφέρει
λάμψιν πισσώδη, σπινθῆρας δ' ὁ Ἥφαιστος πέμπ' εἰς αἰθέρας.
Ποῖος, ὦ Μοῦσαι, θεὸς ἐμπρησμὸν τοὺς Τευκροὺς τηλικούτου
ἔσωσε; φλόγας τοσαύτας ἀπήλασε τίς ἐκ τῶν πλοίων;
εἴπατε· εἶναι ἡ φήμη ἀρχαία, ἀλλ' εἶν' αἰωνία.
Ὅτ' ἐν Φρυγίᾳ ἐπ' Ἴδης τὴν πρώτην ἀρχὴν ὁ Αἰνείας
ἔθετο στόλον, καὶ ἕτοιμος ἦν εἰς πελάγη νὰ πλεύσῃ,
ἡ Βερεκύντου θεὰ, τῶν μεγάλων θεῶν ἡ προμήτωρ,
εἶπεν αὐτὰ πρὸς τὸν Δία· «Υἱὲ, τῇ μητρί σου τῇ φίλῃ
δὸς ἣν αἰτεῖταί σε χάριν, ὁ τὸν Ὄλυμπον ἤδη δαμάσας·
δάσος πιτύων ἐμοὶ προσφιλὲς διὰ χρόνων ὑπῆρχε
ἄλσος ἐπ' ἄκρας, ἐνῷ ἱερὰς μοὶ ἐτέλουν θυσίας
ἐκ μελανῆς ῥητινώδους ξυλείας πυκνὸν, κ' ἐκ σφενδάμνων
εἰς τὸν Δαρδάνιον νέον ἀσμένως ἐχάρισα τοῦτο
χρήζοντα στόλου. Νῦν θλίβων με φόβος μὲ φέρει ἱκέτην·
λῦσον αὐτὸν, καὶ ἐπίτρεψαν τοῦτο μητρὶ δεομένῃ,
ῥεῦμα οὐδὲν ἂς ταράξῃ τὰς ναῦς, οὐδὲ λαίλαψ ἀνέμων
ἂς τὰς νικήσῃ, διότ' εἰς ἐμὲ ἐγεννήθησαν ὄρη».
Ὁ τοὺς τοῦ κόσμου ἀστέρας δὲ στρέφων υἱὸς ἀπεκρίθη.
«Μῆτερ, ποῦ τρέπεις τὰς Μοίρας, καὶ τί ἀξιοῖς παρ' ἐκείνων;
νῆες, χειρῶν ἀνθρωπίνων τεχνήματ', ἀθάνατον τυχὴν
θέλεις νὰ ἔχουν; ὁδὸν σφαλερὰν δ' ἀσφαλὴς ὁ Αἰνείας
νὰ διατρέξῃ; καὶ τίς τῶν θεῶν ποτὲ ἴσχυσε τόσον;
Ὅταν, σωθεῖσαι, θὰ φθάσουν τὸ πέρας κ' ἐντὸς τῶν λιμένων
τῶν Αὐσονίων, ὁπόσαι φυγοῦσαι τοῦ πόντου τὰς τύχας,
τὸν ἀρχηγὸν τῶν Δαρδάνων εἰς γῆν τὴν Λαυρέντιον φέρουν,
τούτων τὸ σχῆμ' ἀφαιρῶν τὸ θνητὸν, θὰ προστάξω νὰ γίνουν

πόντου θεαὶ τιῦ μεγάλου, καλὼς ἡ Δωτὼ ἡ Νηρέως,
καὶ ἡ Γαλάτεια, ὧν διατέμνουν τὰ στήθη τὸ ὕδωρ».
εἶπε· καὶ ταῦτα κυρῶν, εἰς τὰ ῥεῖθρ' ἀδελφοῦ τοῦ Στυγείου,
εἰς τοὺς χειμάῤῥους τῆς πίσσης κ'εἰς ὄχθας τοῦ μαύρου βαράθρου
ὤμωσε· κ' ἔσεισε νεύσας τὸν Ὄλυμπον πάντα τὸν μέγαν.
Ἤδη ἐπέστ' ἡ ταχθεῖσα ἡμέρα, καὶ αἱ Μοῖραι τὸν χρόνον
ἔφερον, ὅτ' ἐκ τῆς βίας τοῦ Τύρνου ἡ μήτηρ ἐμνήσθη
ὅτι καιρὸς τῶν νηῶν τῶν ἁγίων ν' ἀπώσῃ τὰς δάδας.
Νέον ὑπέλαμψε φῶς εἰς τὰς ὄψεις δὴ τότε, καὶ ὤρθη
τὸν οὐρανὸν ἀπ' ἠοῦς διατρέχουσα αἴγλη μεγάλη,
ὤρθη Ἰδαῖος χορὸς, καὶ φωνὴ φρικαλέ' ἀκουσθεῖσα
εἰς τοὺς ἀέρας, πληροῖ τὸν στρατὸν τῶν Τεύκρων καὶ Ῥοτόλων.
«Μὴ τὰ ἐμὰ ν' ἀπαμύνητε πλοῖα, μὴ σπεύδετε, Τρῶες,
μὴ ὁπλισθῆτε· ὁ Τύρνος τὴν θάλασσαν μᾶλλον θὰ καύσῃ,
παρὰ τὰς πίτεις τὰς θείας· ὑμεῖς δὲ γενῆτε λυθεῖσαι
πόντου θεαί»· ἡ γεννήτρια ταῦτα προστάττει κ' ἑκάστη
τοὺς πρυμνησίους δεσμοὺς ἐκ τῆς ὄχθης σπαράξασα αἴφνης
δίκην δελφῖνος τὸ ἔμβολον βάπτ' εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ πλέει
πρὸς τὰ πελάγη, καὶ (θαῦμα ἀνήκουστον!) τόσαι παρθένοι
εἰς τῶν κυμάτων φανεῖσαι τὸ πρόσωπον, σχίζουν τὸν πόντον,
ὅσαι πρὶν ἦσαν χαλκαῖ εἰς τὴν ὄχθην ἱστάμεναι πρῷραι.
Ἐκπληκτ' εἰσὶν οἱ Ῥοτόλοι τὸν νοῦν τοῦ ἐκθάμβου Μεσσάπου,
ἀφηνιῶσιν οἱ ἵπποι, καὶ στρέφει τὸν ῥοῦν ἐκ τοῦ πόντου
ὁ Τιβερῖνος, βραγχῶδες ἠχῶν, καὶ διστάζουσι ῥείθροις.
Πλὴν τοῦ θρασέως ἡ τόλμη οὐδόλως ἐξέλιπε Τύρνου.
Τοὺς λοιδορεῖ προπετῶς, προπετῶς τοὺς κινεῖ διὰ λόγων.
Θαύματ' αὐτὰ εἰς τοὺς Τρῶας! ἀφεῖλεν ὁ Ζεὺς τὴν συνήθη
ὑπὲρ αὐτῶν προστασίαν· πυρὸς τῶν Ῥοτόλων ἢ ὅπλων
δὲν εἶν' ἀνάγκ'· εἰς τοὺς Τρώας εἶν' ἄβατος ἤδη ὁ πόντος·
οὔτε φυγῆς εἶν' ἐλπίς· ἐστερήθησαν μέρους τῶν ὄντων·
εἶν' εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν ἡ ξηρά· χιλιάδες ἐνόπλων
ἀπ' Ἰταλίας συῤῥέουν· οὐδόλως οἱ θέσφατοι λόγοι
οὓς ἐγκαυχώμεν' οἱ Φρῦγες κηρύττουν, οὐδόλως μ' ἐκπλήττουν.
Τῆς Αὐσωνίας τὴν γόνιμον γῆν πῶς ἐπάτησαν Τρῶες
φθάν'εἰς τὰς Μοίρας, καὶ φθάν'εἰς τὴν Κύπρον. Κ'ἐγὼ ἐδικήν μου
κέκτημαι Μοῖραν, σιδήρῳ τὸ ἄνομον γένος νὰ φθείρω,
τὸ τῆς συζύγου στερροῦν με. Ἡ λύπη αὐτὴ τοὺς Ἀτρεΐδας

μόνους δὲν ἔθλιψεν· οὔτε εἰς ὅπλισιν μόν' αἱ Μυκῆναι
ἐδικαιοῦντο. Ἀρκεῖ πῶς ὠλέσθησαν ἅπαξ, πῶς ἅπαξ
ἔσφαλον, ἔπρεπε πᾶν ν' ἀποστρέφωνται οὗτοι τὸ φύλον
τὸ γυναικεῖον· αὐτοὺς ἐνθαῤῥύνει τοῦ τείχους ἡ πίστις
τοῦ προκειμένου, τὸ χάσμα τῶν τάφρων, μικρὰ τοῦ θανάτου
ἀναβολή· καὶ δὲ εἶδον αὐτοὶ τῆς Τρωάδος τὰ τείχη,
τοῦ Ποσειδῶνος ἱδρύματα, πῦρ κατ' ἐδάφους νὰ ῥίψῃ.
Σεῖς δ' ἐκλεκτοί μου, τίς εἶναι δι' ὅπλων νὰ σχίσῃ τὸν τοῖχον
πρόθυμος; Τίς εἰς τὸ τρέμον στρατόπεδον θέλει εἰσβάλει;
κατὰ Τεύκρων οὐδὲ ὅπλων Ἡφαίστ', οὐδὲ πλοίων χιλίων
ἔχω ἀνάγκην· εὐθὺς συμμαχοῦντες αὐτοῖς οἱ Ἐτροῦσκοι
πάντες ἂς ἔλθουν· καὶ σκότος ἂς μὴ φοβηθοῦν κ' εἰς τὴν ἄκραν
μετὰ σφαγὴν τῆς φρουρᾶς ἁρπαγὴν καὶ κλοπὴν Παλλαδίου
ἄνανδρον· οὔτ' εἰς τυφλὴν ἐγκρυπτόμεθα ἵππου γαστέρα·
ἀναφανδὸν εἰς τὸ φῶς τὰς ἐπάλξεις των πῦρ θὰ κυκλώσῃ.
Θὰ τοῖς διδάξω πῶς δὲν πολεμοῦν Δαναοὺς οὐδ' ἐφήβους
τῶν Πελασγῶν, οὓς ὁ Ἕκτωρ εἰς δέκα ἀνέβαλεν ἔτη.
Πλὴν τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖστον παρῆλθεν, ἐφ' ὅσον
μένει, ὦ ἄνδρες, φαιδρῶς εἰς τὰ σώματα δότε πᾶν εἴτι
πρὸς θεραπείαν, καὶ ἕτοιμοι ἔστ' ἑπομένως εἰς μάχην».
Πάσας τὰς πύλας ἐδόθ' ἡ φροντὶς εἰς τὸν Μεσσαπον τότε
διὰ φρουρᾶς νὰ κυκλώσῃ καὶ πῦρ νὰ ἐμβάλ' εἰς τὴν πόλιν,
δὶς δὲ λογάδες ἑπτὰ ἐπηγρύπνουν Ῥοτόλ' ἡγεμόνες
πρὸ τῶν τειχῶν, κ' ἑκατὸν ἠκολούθουν καθ' ἕκαστον νέοι
περιλαμπεῖς ἐκ χρυσοῦ, πορφυρόχρους δὲ φέροντες λόφους·
ῥῦτοι πλανῶνται, ἀλλάσσουσι θέσεις· κ' ἐπάνω τῆς χλόης
ἀπογευόμενοι οἴνου, κενοῦσι χαλκίνους κρατῆρας·
λάμπουν πυραὶ πανταχοῦ· ἡ φρουρὰ δὲ διάγει τὴν νύκτα
παίζουσ' ἀγρύπνως.
Ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ τείχους αὐτὰ ἐπιβλέπουσ' οἱ Τρῶες
ἔνοπλοι. Ὄχι δ' ἐλεύθεροι φόβου, τὰς πύλας
περιπολοῦσιν ἐπάλξεις, ἑνοῦσιν ὁμοῦ καὶ γεφύρας,
φέρουσι τόξα· παροτρύνουν δ' αὐτοὺς Μνεσθεὺς καὶ Σεργέστης
ὁ ἐνεργὸς, οὓς διώρισ', ἐάν τι συμβῇ, ὁ Αἰνείας,
τῆς νεολαίας ἀρχὰς, καὶ τῶν ἔργων κοσμήτορας πάντων·
πᾶσα ἡ φάλαγξ ἠγρύπν' εἰς τὰ τείχη, ὡς ἔλαχ' ἑκάστῳ
μέρος κινδύνου, καὶ ἥλλασσον θέσεις, ὡς πρόσταγμα εἶχον.

Φρούραρχος ἦν τῶν πυλώνων ὁ Νῖσος, δεινὸς εἰς τὰ ὅπλα
ὁ Ὑρτακίδης, ὃν σύντροφον ἔπεμψ' Αἰνείου ἡ Ἴδη
ἡ κυνηγέτις, ταχὺν εἰς τὸ δόρυ κ' εἰς βέλη τὰ κοῦφα·
ἦν μετ' αὐτοῦ ὁ Εὐρύαλος. Ἄλλος τὸ εἶδος καλλίων
οὔτις ὑπῆρξ' Αἰνειάδης, οὐδ' ἔφερε Τρωϊκ ὅπλα·
παῖς ἦν καὶ ἄκαρτος ἦνθ' εἰς τὰς γνάθους τοῦ ἴουλος πρῶτος·
κ' ἴσος ὁ ἔρως των ἦν, καὶ ὁμοῦ εἰς τὸν πόλεμον ὥρμων·
εἰς τὸν πυλῶνα δὲ τότε κοινὸν τὸν σταθμὸν ὡς ἐκράτουν,
εἶπεν ὁ Νῖσος «Εὐρύαλε, ἆρα θεὸς ἡμῖν δίδει
ταύτην τὴν ζέσιν, θεὸς ἐνοικεῖ εἰς ἡμῶν τὰς καρδίας;
ἢ εἰς τὸν πόλεμον, ἢ καὶ εἰς ἄλλο τι μέγα νὰ τρέξω
μὲ παροτρύνῃ ἡ ψυχή, καὶ ἀνήσυχος εἶμαι διόλου.
Βλέπεις ὁπόσον θαῤῥοῦσ' εἰς τὴν θέσιν τὴν νῦν οἱ Ῥοτόλοι·
σπάνια λάμπουν πυρά· εἰς τὸν ὕπνον δ' αὐτοὶ κ' εἰς τὸν οἶνον
κεῖνται· τὰ πάντα βαθέως σιγοῦν· ἀλλὰ μάνθανε ἤδη
τί μελετῶ, εἰς τὸν νοῦν μου ὁποία ἀνέτειλε σκέψις·
πᾶς ὁ λαὸς κ' οἱ πατέρες ποθοῦν τὸν Αἰνείαν ἐνθέρμως
καὶ πρὸς αὐτὸν μηνυτὰς ν' ἀναγγείλωσι ταῦτ' ἀποστέλλουν·
ἂν σοὶ ὑπόσχωνται ἅπερ ποθῶ, (ἡ τῆς πράξεως δόξα
εἶν' ἀρκετὴ δι' ἐμὲ), ὑπ' ἐκεῖνον τὸν λόφον, νομίζω,
πρὸς τὰ Παλλάντεια τείχη εὑρίσκετ' εὐκόλως ὁ δρόμος.
Ὑπὸ σφοδροῦ κινηθεὶς ὁ Εὐρύαλος ἔρωτος δόξης,
ἔκθαμβος, ταῦτ' ἀπεκρίθη εἰπὼν πρὸς τὸν ἔνθερμον φίλον·
δὲν θὰ μὲ λάβῃς λοιπὸν κοινωνὸν τῶν μεγάλων σου ἔργων,
Νῖσε, καὶ μόνον ἐγὼ θὰ σ' ἀφήσω εἰς κίνδυνον τόσον;
οὔτ' ὁ πατὴρ ὁ μαχήμων Ὀφέλτης μ' ἐδίδαξεν οὕτω,
ὅταν μ' ἀνέτρεφ' ἐν μέσῳ τοσούτων ἀγώνων καὶ τρόμων
Ἄργους καὶ Τροίας· οὐδὲ μετὰ σοῦ ἀπεδείχθην τοιοῦτος,
ἀκολουθῶν εἰς τὰ ἔσχατ' αὐτὰ τοῦ Αἰνείου τὴν τύχην·
ἔχω, ναί, ἔχω ψυχὴν παρορῶσαν τὸ φῶς καὶ φρονοῦσαν
εὔωνον χρῆμα τὸ ζῆν πρὸς τὴν ἣν διευθύνεσαι δόξαν.»
Λέγει δ' ὁ Νῖσος· «Ποτὲ παρὰ σοῦ δὲν ὑπώπτευσα τοῦτο,
οὔτε ποτ' ἔπρεπεν. Ὄχι. Ὁ Ζεὺς δὲ ὁ μέγας, ἢ ὅστις
δίκαιος ἄλλος, πρὸς σὲ ἐν χαρᾷ εἴθε πάλιν μὲ φέρῃ!
ἂν δὲ ὡς ἀπαντᾷς εἰς κινδύνους πολλάκις τοιούτους,
ἤ τις ἀντίπαλος τύχῃ τὸ ζῆν ἢ θεὸς μ' ἀφαιρέσῃ,
νὰ ἐπιζήσῃς ποθῶ· ἡ νεότης ζωῆς εἶν' ἀξία.

Ἂς μὲ ἁρπάσῃ τῆς μάχης, ἢ λύτρα τις δεὺς, ἂς μὲ λάβῃ
καὶ εἰς τὴν γῆν ἂς μὲ θέσῃ, ὡς ἔθος. Ἐὰν δ' ἀποτύχῃ,
ἂς μ' ἐναγίσῃ ἀπόντα, καὶ τάφον κενὸν ἂς μ' ἐγείρῃ.
Δὲν θὰ ἐμβάλω εἰς ἄλγος τοσοῦτον ἀθλίαν μητέρα,
ὡς τὴν τολμῶσαν, ὦ παῖ, μεταξὺ τῶν μητέρων σὲ μόνην
ν' ἀκολουθῇ, τοῦ μεγάλου Ἀκέστου ἀφεῖσα τὰ τείχη.»
Λέγει δ' ἐκεῖνος· «Προφάσεις κενὰς ἐξυφαίνεις ματαίως·
δὲν μετατρέπετ' ἐκ τούτων οὐδόλως ἡ πρώτη μου γνώμη·
ἂς κατασπεύσωμεν» κράζει, κ' ἐγείρει τοὺς φύλακας· οὗτοι
θέσεις λαμβάνουν καὶ μένουν φρουροί· τὸν δὲ τόπον ἐκεῖνος
μετὰ τοῦ Νίσου λιπὼν, πρὸς τὸν ἄνακτα στρέφει τὸ βῆμα.
Ἐπὶ τῆς γῆς εἰς τὸν ὕπνον ἀνέπαυον πάντα τὰ ὄντα
τὰς τῆς ἡμέρας φροντίδας, τοὺς μόχθους τοὺς πρὶν λησμονοῦντα·
ἀλλὰ τῶν Τρώων οἱ πρῶτοι πρὸς δὲ κ' οἱ λογάδες τῶν νέων
περὶ τῶν ἄκρων πραγμάτων τοῦ κράτους συμβούλιον εἶχον,
τί νὰ ποιήσωσι, τίς νὰ σταλῇ μηνυτὴς πρὸς Αἰνείαν·
προσερειδόμεν' εἰς λόγχας μακρὰς καὶ κρατοῦντες ἀσπίδας
ἵστανται μέσον στρατοῦ καὶ φρουρίων, ὅταν ὁ Νῖσος
καὶ ὁ Εὐρύαλος ἅμα ζητοῦν νὰ εἰσέλθουν ἐν τάχει,
ὅτι σπουδαῖον καὶ μέγα τι εἶχον. Αὐτοὺς δ' ὁ Ἰοῦλος
σπεύδοντας δέχεται πρῶτος, καὶ δίδ' εἰς τὸν Νῖσον τὸν λόγον.
Ὁ Ὑρτακίδης δὲ τότ' «Εὐθυφρόνως ἀκούσατε, λέγει,
ὦ Αἰνειάδαι, μηδ' ὡς τῆς νεότητος κρίνατε λόγους
ὅσα προτείνομεν· κεῖντ' οἱ Ῥοτόλοι εἰς ὕπνον καὶ οἶνον
βεβυθισμένοι· γινώτκομεν τόπον ἡμεῖς τῆς ἐνέδρας,
ὃς, δισχιδὴς, πρὸς τὰς πύλας ἀνοίγετ' ἐγγὺς τῆς θαλάσσης.
Λείπουν ἐκεῖ αἱ πυραὶ, καὶ καπνὸς ἀνεγείρεται μαῦρος
πρὸς τοὺς ἀστέρας. Τῆς τύχης ἂν θέλητε χρῆσις νὰ γίνῃ,
εἰς τὰ Παλλάντει' ἀφ' οὗ τὸν Αἰνείαν ζητήσωμεν τείχη,
μετὰ λαφύρων πολλῶν ἐκ μεγάλης σφαγῆς τελεσθείσης
θὰ τὸν ἰδῆτε παρόντα· γνωστὸς εἰς ἡμᾶς εἶν' ὁ δρόμος,
εἰς τὰς σκιώδεις κοιλάδας θηρεύοντες, πρῶτον τὴν πόλιν
εἴδομεν· πάντα γνωρίζομεν δὲ τὰ ποτάμια ῥεῖθρα.»
Τότε ὁ πλήρης ἐτῶν καὶ περίφρων Ἀλήθης προσεῖπε·
«Δαίμονες πάτρι', εἰς πάντα καιρὸν οἱ προστᾶται τῆς Τροίας,
δὲν ἐσκοπεύσατε ἄρα τὸν ὅλεθρον ἅρδην τῶν Τρώων,
ὅταν εἰς νέους τοιαύτας ψυχὰς καὶ τοιαῦτα γενναῖα

στήθη ἐδώκατε». Λέγων δὲ ταῦτ', ἀμφοτέρων ἐκράτει
ὤμους καὶ χεῖρας, τὰς ὄψεις του δ' ὕγραινε ῥέον τὸ δάκρυ·
«Τί πρὸς τοιαῦτα τολμήματ' ἀντάξιον γέρας, ὦ ἄνδρες,
θὰ δυνηθῇ τις ποτὲ νὰ πληρώτῃ; τὸ ἄριστον πάντων
δίδ' εἰς ὑμᾶς ὁ θεὸς κ' ἡ συνείδησις· τ' ἄλλα δ' ἐν τάχει
ὁ εὐσεβὴς θ' ἀνταμείψῃ Αἰνείας· ὁπότε δ' ἐκμάσῃ,
οὐδ' ὁ Ἀσκάνιος τόσης θὰ εἶν' ἐπιλήσμων ἀξίας».

« Ναί, τοῦ πατρὸς τὴν ἐπάνοδον ἔχων ἐλπίδα μου μόνην,
εἶπ' ὁ Ἀσκάνιος, Νῖσε, πρὸς πάντων θεῶν ἐφεστίων,
πρὸς Ἀσσαράκου ἐγὼ, πρὸς ἀδύτων τῆς γραίας Ἑστίας,
σᾶς ἐξορκίζω· ὁποία δ' ἡ τύχ' ἡ ἐμὴ καὶ ἡ πίστις
τὰς ἀποθέτω εἰς σᾶς· τὸν πατέρα μου φέρετε μόνον,
φέρετ' ἐμπρός μου· οὐδὲν ἀπευκταῖον φοβούμεθ, ἂν ἔλθῃ.
Δύο θὰ δώσω ὑμῖν ἀναγλύφου ἀργύρου φιάλας,
ἃς ὁ πατὴρ τῆς Ἀρίσβης πεσούσης, ὡς λάφυρα εἶλε·
τρίποδας ἔτι διδύμους χρυσοῦ δ' ἔτι τάλαντα δύο,
καὶ τὸν ἀρχαῖον κρατῆρα τὸ δῶρον Διδοῦς ἐκ Σιδῶνος·
εἰς Ἰταλίαν δ' ἂν πέπρωται νίκῃ λαβόντες τὰ σκῆπτρα
νὰ βασιλεύσωμεν, ἂν εἰς τὰ σκῦλα νὰ θέσωμεν κλῆρον,
εἶδες τὸν ἵππον τοῦ Τύρνου, κ' εἰς ποῖα ἐνέπρεπεν ὅπλα
πάγχρυσος. Τοῦτον ἐγὼ, τὴν ἀσπίδα ἐκείνου, τὸ κράνος
τὸ πορφυρόχρουν, ὦ Νῖσε, χωρίζων τῶν κλήρων, σοὶ δίδω
δώδεκα δ' ἔτι λεκτὰς ὁ πατὴρ θὰ σοὶ δώσῃ γυναῖκας,
κ' αἰχμαλώτους τοσούτους τὰ ὅπλα των ἔχοντας πάντα,
καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀγροὺς ἐξ ὧν ἔχει ὁ ἄναξ Λατῖνος·
σὲ τοῦ ὁποίου δὲ βαίνει τῷ χρόνῳ μικρὸν ἀφιστῶσα κατόπιν
ἡ ἡλικία μου, παῖ σεβαστὲ, σ' ἀποδέχομαι φίλον
πάσῃ καρδίᾳ, κ' εἰς ἔργον μου πᾶν κοινωνὸν καθιστῶ σε·
δίχα σου δόξαν ποτὲ ἐγὼ εἰς τὰς πράξεις μου δὲν θὰ διώξω.
Ἂν πολεμῶ ἢ ἂν ἄγω εἰρήνην, καὶ ἔργων καὶ λόγων
ἔσται σοι πᾶσα ἡ πίστις.» Πρὸς ἃ ὁ Εὐρύπυλος εἶπεν,
ἀποκριθείς. «Τοῦ τολμήματος τούτου οὐδέποτ' ἀλλοῖος
εἴθε φανῶ! δεξιὰν καὶ οὐχὶ ἐναντίαν τὴν τύχην
μόνον ἂν ἔχω! δι' ἓν δὲ πρὸ πάντων τῶν ἄλλων σου δώρων
δέομαι· ἔχω μητέρα σεπτῆς γενεᾶς τοῦ Πριάμου,
τὴν δυστυχῆ νὰ ἔλθῃ μετ' ἐμοῦ οὐδ' ἡ γῆ τῆς Τρωάδος,
οὐδ' ἡ βασίλειος στέγη ἐπέστχε ποσῶς τοῦ Ἀκέστου·

τὴν καταλείπω δ'ἐν πλήρει αὐτῶν τῶν κινδύνων ἀγνοίᾳ,
καὶ ἀχαιρέτιστον· ἔστω μοι μάρτυς ἡ νὺξ καὶ αὐτή σου
ἡ δεξιά· τῆς μητρὸς ἀνυπόστατον μ' ἦτον τὸ δάκρυ·
τὴν δυστυχῆ παρηγόρησον σὺ καὶ τὴν ἔρημον θάλψον·
ἂν τὴν ἐλπίδα μοὶ δώσῃς αὐτὴν, τολμηρότερος τρέχω
εἰς ἐπιχείρημα πᾶν.» Συντριβέντες ἐδάκρυσαν πάντες
οἱ Δαρδανίδαι· πρὸ πάντων τῶν ἄλλων δ' ὁ νέος Ἰοῦλος,
καὶ τῆς πατρῴας συνέσχε στοργῆς ἡ εἰκὼν τὴν ψυχήν του·
εἶπε δὲ οὕτω·

« Πάντα σ' ὑπόσχομ' ἐπάξια, ναί, τῶν μεγάλων σου ἔργων,
ταύτην θὰ ἔχω μητέρα· θὰ λείπῃ αὐτῇ τῆς Κρεούσης
τ' ὄνομα μόνον· τὰ μέλλοντα δ' ὅπως καὶ ἂν ἀποβῶσιν,
τύχη αὐτῆς οὐ μικρὰ, ὅτι ἔτεκε τέκνον τοιοῦτο·
ὄμνυμ' εἰς ταύτην τὴν κάραν, εἰς ἣν καὶ τὸ πρὶν ὁ πατήρ μου,
ὅτ' ὑπεσχέθην ἐὰν ἐπανέλθῃς, τελέσας αἰσίως,
εἰς τὴν μητέρα τὴν σὴν καὶ εἰς πᾶν σου τὸ γένος νὰ μείνῃ.»

Εἶπε δακρύων, κ' εὐθὺς τὸ περίχρυσον ξίφος ἐξαίρει
ἀπὸ τοῦ ὤμου, Λυκάονος ἔργον καλὸν τοῦ Κνωσσίου,
τέχνης λαμπρᾶς προϊὸν, ἁρμοσθὲν εἰς ἐλέφαντος θήκην,
δίδει δὲ λέοντος δέρμα φρικτοῦ ὁ Μνεσθεὺς εἰς τὸν Νῖσον,
καὶ ὁ πιστὸς μετ' αὐτοῦ ἀνταλλάττει τὸ κράνος Ἀλήθης.
Ἔνοπλοι φεύγουν ἐκεῖνοι εὐθύς· κ' εἰς τὰς πύλας κατόπιν
καὶ ἡγεμόνες καὶ νέοι καὶ γέροντες εὔχονται πάντες
ἀκολουθοῦντες· ἐν οἷς ὁ ὡραῖος τὴν ὄψιν Ἰοῦλος
παρ' ἡλικίαν δεικνύων ἀνδρὸς καὶ καρδίαν καὶ φρένας,
πρὸς τὸν πατέρα ἐπέστελλε πλεῖστ', ἀλλ' οἱ ἄνεμοι πάντα
ταῦτα διέῤῥιψαν, μάταιʼ αὐτὰ εἰς τὰ νέφη σκορπῶντες.

Ἦδ' ὑπερβαίνουν τὴν τάφρον, κ' εἰς νύκτιον σκότος προβαίνουν
πρὸς τοῦ ἐχθροῦ τὸν στρατὸν, διασχίζοντες πλείους τῶν ὅσων
μέλλουν νὰ σφάξουν· εἰς ὕπνον καὶ οἶνον κειμένους τοὺς βλέπουν
ἐπὶ τῆς χλόης μικτοὺς, πρὸς τὰς ὄχθας δὲ τ' ἅρματα μένουν,
καὶ μεταξὺ τῶν τροχῶν καὶ ἱμάντων οἱ ἄνδρες καὶ ὅπλων
καὶ οἰνοφόρων ἀγγείων. Ἐκφέρει δὲ πρῶτος τοιαῦτα
ὁ Ὑρτακίδης. «Εὐρύαλε, τόλμη, τὰ πράγματα κράζουν·
αὕτ' ἡ ὁδός· παρατήρει μὴ δύναμις ὄπισθεν φθάσῃ
καὶ ἐπιπέσ' εἰς ἡμᾶς· πανταχοῦ περισκόπει προσέχων·
ταῦτα δ' ἐγὼ καθαρίζω, κ' εὐρεῖαν ὁδὸν σοὶ ἀνοίγω.»

Ταῦτα εἰπὼν σιωπᾷ, κ' ἐνταὐτῷ τὸν Ῥαμνήτην προσβάλλει
διὰ τοῦ ξίφους τὸν γαῦρον, ἐπάνω ταπήτων παχέων
ἐκτεταμένον, τὸν ὕπνον φυσῶντα δ' ἐξ ὅλου τοῦ στήθους·
ἄναξ ἦν οὗτος καὶ φίλτατος μάντις τοῦ ἄνακτος Τύρνου,
ἀλλ' ἡ μαντεία τὸν ὄλεθρον δὲν ἠδυνήθη ν' ἀπώσῃ·
τρεῖς μεταξὺ δὲ τῶν ὅπλων θεράποντας πέριξ κειμένους,
καὶ τὸν ὁπλοῦχον τοῦ Ῥέμου φονεύει, τοῦ δὲ ἡνιόχου
ὑπὸ τοὺς ἵππους αὐτοὺς τὸν κρεμάμενον τράχηλον τέμνει,
καὶ τοῦ δεσπότου τὴν κάραν δ' ἐκκόπτων, ἀφήν' εἰς τὸ αἷμα
ὑπολολύζον τὸ στέλεχος· λύθρον δ' ὑγραίνει τὸ στρῶμα
καὶ χλιανθεῖταν τὴν γῆν, καὶ τὸν Λάμυρον δὲ καὶ τὸν Λάμον
καὶ Σερανὸν ἀποκτείνει τὸν νέον, ὃς παίζων τὴν πλείστην
νύκτα διῆλθεν, ὡραῖος τὴν ὄψιν, τὰ μέλη δὲ εἶχεν
ἔκλυτα ἤδ' ὑπὸ βάρους θεοῦ· τρισευδαίμων θὰ ἦτον,
τὴν παιδιὰν τῆς νυκτὸς ἂν παρέτεινεν ἄχρι τῆς ἕω.
Ὡς ὅτε νῆστις ὁ λέων, ἐνδίδων εἰς πείναν ἀγρίαν,
πᾶσαν ταράττει τὴν μάνδραν, βιβρώσκων καὶ σύρων, κ' οἱ ἄρνες
ἄφωνοι μένουν ἐκ φόβου· τὸ στόμα του δ' αἷμα μολύνει·
τοῦ Εὐρυάλου οὐχ ἧττων ὁ φόνος· ἐξήφθη καὶ οὗτος
περιμανὴς, καὶ πολὺν θανατόνει ἀνώνυμον ὄχλον.
Ἄβαριν κτείνει καὶ Ῥοῖτον καὶ Ἥβησον, ἔτι δὲ Φάδον
ἀναισθητοῦντας· ὁ Ῥοῖτος δ' ἦν ἄγρυπνος βλέπων τὰ πάντα,
ἀλλ' ἐκ τοῦ τρόμου ἐκάθητ' ὀπίσω κρυβεὶς τοῦ κρατῆρος·
ὡς δ' ἐξανέστ', εἰς τὸ στῆθος του ὅλον τὸ ξίφος ὁ νέος
ἐκ τοῦ πλησίον βυθίσας, θανάτου μεστὸν τὸ ἐξέλκει·
ὅλην αὐτός τὴν ψυχὴν ἐξεμεῖ πορφυρᾶν, καὶ ἐκπτύει
αἷμ' ἀποθνήσκων καὶ οἶνον· θερμὸς δ' εἰς σφαγὴν τὴν λαθρώαν,
πρὸς τοῦ Μεσσάπου τὸ τάγμα χωρεῖ ὁ Εὐρύαλος ἤδη,
ὅπου τὸ ἔσχατον πῦρ σβεννύμενον βλέπει, καὶ χόρτον
δέσμι' οἱ ἵπποι νὰ βόσκουν. Πλὴν τότε συντόμως ὁ Νῖσος,
γνοὺς τὴν μεγάλην σφαγὴν καὶ τοῦ φόνου τὸν ἄπληστον πόθον,
κράζει «ἂς παύσωμεν· ἤδη τὸ φῶς τὸν ἐχθρὸν πλησιάζει·
εἶν' αἱ ποιναὶ ἀρκεταί· δι' ἐχθρῶν ἡ ὁδὸς ἠνεῴχθη·
σκεύη ἀνθρώπων πολλὰ ἐξ ἀργύρου στερροῦ καταλείπουν,
ὅπλα ὁμοῦ καὶ κρατῆρας καὶ τάπητας πάνυ ὡραίους.»
Ἀλλ' ὁ Εὐρύαλος δράττει τὰ φάλαρα ὡς καὶ τὴν ζώνην
τῆν χρυσανθῆ τοῦ Ῥαμνήτου· ὁ πλούσιος Καίδικος ταῦτα

πρὸς τὸν Τιβούρτιον δῶρα Ῥεμύλον, ξενίαν συνδέων
ἔπεμψε πρίν· εἰς τὸν ἔγκονον θνήσκων τὰ ἔδωκ' ἐκεῖνος·
ἀποθανόντος δ' αὐτοῦ, οἱ Ῥοτόλοι τὰ ἔλαβον λείαν·
εἰς τοὺς ἀνδρείους του ὤμους ἐπέρριψε ταῦτ' ἀφαρπάσας,
καὶ τοῦ Μεσσάπου ἐφόρεσεν τὸ εὔλοφον κράνος·
τοῦ στρατοπέδου δ' ἐξῆλθον ὁμοῦ εἰς τ' ἀκίνδυνα μέρη.
Ἀπὸ τῆς πόλεως δὲ τῶν Λατίνων ἱππεῖς προσταλέντες,
εἰς τὸ πεδίον ἐν ᾧ ἡ λοιπὴ παρετάττετο φάλαγξ,
ἀγγελιῶν κομισταὶ πρὸς τὸν ἄνακτα ἔβαινον Τύρνον·
τριακοσίους αὐτοὺς ἀσπιδούχους ὁ Βόλσκης ὡδήγει·
εἰς τὸν στρατὸν κ' εἰς τὸ τεῖχος οἱ δύω προσήγγιζον ἤδη·
ὅταν τοὺς βλέπουν ἐκεῖνοι μακρόθεν λαιῶς στρεφομένους,
τοῦ Εὐρυάλου τὸ κράνος εἰς νύκτ' ἀμυδρῶς φεγγομένην
ἄντικρυ λάμπον κατέστη προδότης τοῦ λήσμονος τούτου,
οὐδὲ ματαία ἡ ὄψις. Ὁ Βόλσκης εὐθὺς ἀνακράζει
« Ἄνδρες σταθῆτε· πρὸς τί ἡ πορεία; πρὸς τί δὲ τὰ ὅπλα;
ποῦ διευθύνεσθε;» Πλὴν οὐδαμῶς τῷ ἀπήντων εἰς ταῦτα,
ἀλλ' ἀπεχώρουν δρομαῖ' εἰς τὰ δάσ' εἰς τὴν νύκτα θαῤῥοῦντες·
τότ' οἱ ἱππεῖς τὰς γνωστὰς εἰς αὐτοὺς στενωποὺς κατασχόντες,
ἔνθεν καὶ ἔνθεν εἰς πᾶσαν διέξοδον φύλακας θέτουν·
δάσος ὑπῆρχε δασύτατον θάμνους καὶ μέλανας πρίνους
ἔχον παμπόλλους, καὶ πλῆθος τριβόλων πυκνῶν πανταχόθεν·
δι' ἀποκρύφων δὲ τρίβων εὑρίσκετο δίοδος μόλις.
Ἦν ἐμποδὼν ἡ τῶν κλάδων σκιὰ καὶ τὸ βάρος τῆς λείας
εἰς τὸν Εὐρύαλον· ἔντρομος δὲ τῆς ὁδοῦ ἐπλανήθη.
Φεύγει δ' ὁ Νῖσος· καὶ εἶχε σωθῆ τοῦ κινδύνου ὁ ἄφρων,
κ' εἶχε παρέλθει τ' Ἀλβάνεια εἶτα κληθέντα πεδία
ἀπὸ τῆς Ἄλβης, τοῦ ἄνακτος τότε Λατίνου ἐπαύλεις,
ὅτε σταθεὶς, τὸν ἀπόντα του φίλον ματαίως ἐζήτει·
«Δύστην' Εὐρύαλε, ποῦ σὲ κατέλιπον, ποῦ θενὰ σ' εὕρω;»
εἶπε· στραφεὶς δ' εἰς τὸν πρῶτον ὀπίσω πολύπλοκον δρόμον,
εἰς σφαλεροὺς ἐπλανήθη δρυμῶνας, τὰ πρότερον ἴχνη
ἐπιζητῶν μεταξὺ ἐρημαίων τριβόλων καὶ θάμνων.
Ἵππων δὲ κάλπην ἀκούει καὶ θροῦν, διωκόντων σημεῖα·
οὔτε δὲ χρόνος παρῆλθε μακρὸς, κ' εἰς τὰ ὦτά του φθάνει
ἀνακραυγή· τὸν Εὐρύαλον βλέπει, ὃν εἶχεν ἁρπάσει
εἰς τῆς νυκτὸς καὶ τοῦ τόπου τὴν πλάνην κατάπληκτον ὅλως

πᾶσα ἡ φάλαγξ, πολὺ πρὸς φυγὴν προσπαθήσαντα μάτην.
Τὶ θενὰ πράξῃ; δυνάμει καὶ ὅπλοις ὁποίοις τὸν νέον
νὰ ἀποσπάσῃ; νὰ πέσῃ ἐντὸς τῶν ἐχθρῶν ν' ἀποθάνῃ,
καὶ τραυματίας, θανάτου περίδοξον τέλος νὰ λάβῃ;
Αἴφνης τὴν χεῖρά του τείνας, ταχὺ περιστρέφων τὸ δόρυ,
πρὸς τὴν σελήνην ἀνεῖδε, καὶ ταῦτα αὐτὴν εδεήθη.
« Σὺ, ὦ θεὰ, τοὺς ἡμῶν παραστᾶσα βοήθησον μόχθους,
ὦ Λητογένει, ἀστέρων στολὴ καὶ δρυμώνων προστάτις,
εἰς τοὺς βωμούς σου ποτὲ δι' ἐμὲ ὁ πατήρ μου ἂν δῶρα
ἔφερεν Ὕρτακος, μέρος κ' ἐγὼ τῆς ἰδίας μου θήρας
ἂν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ θείου σου θόλου ἀνέθεσ' ἀρτήσας·
δὸς νὰ ταράξω αὐτοὺς, δι' ἀέρος τὸ βέλος μου φέρε. »

Εἶπε, τὴν ῥώμην παντὸς δὲ τοῦ σώματος δοὺς εἰς τὴν λόγχην
τὴν ἀκοντίζει· πετῶσα δ' ἐκεῖν' εἰς τὰ νύκτια σκότη,
εἰς τοῦ κατέναντι φθάνει Συλμῶνος τὰ νῶτα καὶ θλᾶται,
κ' ἔμπηκτον μένει τὸ ξύλον, τρυπῶν τὸ προκάρδιον μέσον·
κατακυλίετ' ἐκεῖνος ψυχρὸς, ἐξερεύγων τοῦ στήθους
αἷμα θερμὸν, καὶ λυγμοὶ συνεχεῖς τὰ πλευρά του κλονοῦσι·
κύκλῳ πολλοὶ περιβλέπουν. Ἐκεῖνος θερμότερος δ' αὖθις
λόγχην δευτέραν ἀπ' ἄκρου ὠτὸς ἀκοντίζει σταθμίζων.
Ἔντρομοι πάντες· τὸ δ' ὅπλον τοὺς δύω κροτάφους τοῦ Τάγου
σῖζον τρυπᾷ, λιανθὲν δὲ πηγνύετ' ἐντὸς τοῦ κρανίου·
μαίνετ' ὁ ἄγριος Βόλσκης. Δὲν φαίνεται ποῦ ὁ τὰ βέλη
ῥίπτων, ποῦ φλέγων αὐτὸς ν' ἀντιῤῥίψῃ καὶ ποῦ νὰ προσβάλῃ.
Σοῦ λοιπὸν ἤδη τὸ αἷμα θερμὸν θὰ ἐκρεύσῃ, πληρόνον
δι' ἀμφοτέρους· εἰπὼν, καὶ τὸ ξίφος ἑλκύσας, ἀμέσως
πρὸς τὸν Εὐρύαλον ὥρμα· ὁπότε παράφορος, φλέγων,
κράζει ὁ Νῖσος καὶ οὔτ' εἰς τὰ σκότη νὰ κρύπτηται πλέον,
οὔτε τοσαύτην νὰ φέρ' εἰς τὰ στήθη του δύναται θλῖψιν.
« Βάλετ' ἐμὲ, ναὶ ἐμὲ, ὦ Ῥοτόλοι, ἐγὼ εἶμ' ὁ πράξας,
ἅπας ὁ δόλος ἐμός· πρὸς οὐδὲν ἀπετόλμα ἐκεῖνος,
ἀλλ' οὐδ' ἠδύνατο· μάρτυρες τούτ' οὐρανὸς καὶ ἀστέρες. »
Τόσον ἠγάπα ἐκ βάθους ψυχῆς του τὸν δύστηνον φίλον·
ἔλεγεν ἔτι, ὁπότε σφοδρῶς πεπηγμένον τὸ ξίφος
διαπερᾷ τὰ πλευρὰ, τὰ λευκὰ καταθραύει του στήθη.
Πίπτει νεκρὸς ὁ Εὐρύαλος· αἷμα τὰ κάλλιστα μέλη
καταῤῥαντίζει, καὶ κλίν' εἰς τοὺς ὤμους καμφθεὶς ὁ αὐχήν του.

ἄνθος καθὼς πορφυροῦν ἐκτμηθὲν ὑπ' ἀρότρου κοπίδος,
πίπτον μαραίνεται· ἢ ὡς ὁ μήκων εἰς στέλεχος χαῦνον
τὴν κεφαλὴν κατακλίνει ὅταν ὄμβρος τὴν βαρύνῃ.
Ἀλλ' εἰς τὸ μέσον ὁ Νῖσος ὁρμᾷ, κ' ἐξ ἁπάντων τὸν Βόλσκην
μόνον ζητεῖ καὶ διώκει, εἰς μόνον ἐμμένει τὸν Βόλσκην·
πέριξ ἐχθροὶ σωρευθέντες καὶ βάλλοντες ἔνθεν καὶ ἔνθεν
τὸν καταθράττουν· ἐκεῖνος δ' ἵσταται, στρέφων τὸ ξίφος
τὸ κεραυνῶδες, τὸ στόμα τρυπᾷ τοῦ Ῥοτόλου βοῶντος,
καὶ τὸ ἐμπήγει, καὶ θνήσκων ψυχὴν ἀφαιρεῖ πολεμίαν·
ῥίπτεται δὲ εἰς τὸ ἄψυχον σῶμα τοῦ φίλου ἐπάνω
ὅλως πληγὰς, καὶ ἐκεῖ τοῦ θανάτου γαλήνην εὑρίσκει·
ὄλβιον ζεῦγος! τὰ ἔπη ἐάν τι ἰσχύσωσι ταῦτα,
δὲν θὰ ἐκλείψῃ ἡ μνήμη ὑμῶν εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον,
γένος ἐν ὅσῳ οἰκεῖ τοῦ Αἰνείου τὸν ἄσειστον βράχον
τὸν Καπιτώλειον, ἔχει δὲ ἄναξ Ῥωμαῖος τὸ κράτος.

Οἱ νικηταὶ δὲ Ῥοτόλοι ὡς ἤδη κατέσχον τὴν λείαν,
εἰς τὸ στρατόπεδον ἄπνουν τὸν Βόλσκην κομίζουν θρηνοῦντες·
πένθος ὑπῆρχεν οὐχ ἧττον ἐκεῖ, τὸν Ῥαμνήτην ὡς εἶδον,
τὸν Σερανὸν, τὸν Νουμᾶν καὶ τοὺς ἄλλους εἰς μίαν πεσόντας
πρώτην σφαγήν· παμπληθεῖς τῶν πτωμάτων συνέῤῥευσαν πέριξ,
τῶν ἡμιθνήτων ἀνδρῶν, κ' εἰς τὸν ἔτι ἀχνίζοντα τόπον
ἐκ τῆς προσφάτου σφαγῆς κ' εἰς τὰ ῥεῖθρ' ἁφριζόντων αἱμάτων·
ἀναγνωρίζουν τὰ ὅπλα αὐτῶν, τοῦ Μεσσάπου τὸ κράνος
τὸ φαεινὸν, καὶ τὰ φάληρ' ἀπόκτημα πλείστων ἱδρώτων.

Ἤδ' ἡ Ἠὼς εἰς τὰς γαίας τὸ πρῶτον διέσπειρε φέγγος,
τοῦ Τιθωνοῦ τὴν εὐνὴν τὴν κροκόχρουν καὶ πάλιν λιποῦσα·
ἤδη ὁ ἥλιος λάμπων, ἐπέχυνε φῶς εἰς τὰ ὄντα,
ὅταν ὁ Τύρνος εἰς ὅπλα καλῇ, καὶ αὐτὸς ὡπλισμένος·
τοὺς χαλκοφόρους εἰς μάχην ἑταίρους του ἕκαστος τότε
παρακινεῖ, τὴν ὀργὴν διὰ λόγων ποικίλων ἐξάπτων·
ἔτι δ' εἰς ἄκρας δοράτων (κατώδυνος θέα!) πηγνύουν
τοῦ Εὐρυάλου καὶ Νίσου τὰς κάρας, καὶ, κράζοντες μέγα,
ὄπισθεν ἕπονται.

Οἱ κρατεροὶ δ' Αἰνειάδαι τὸ στράτευμα τάξαντες ἤδη
κατὰ λαιὰν τῶν τειχῶν, ποταμοῦ δεξιόθεν κυκλοῦντος,
εἰς ὑψηλοὺς περίστανται πύργους, κ' εἰς τάφρους μεγίσας,
ὅλως περίλυποι, πρόσωπ' ἀνδρῶν πεπηγμένα ὁρῶντες

εἰς τοὺς ἀθλίους πασίγνωστα, μέλαν δὲ στάζοντα λύθρον·
εἰς τὴν περίτρομον πόλιν δ' ἐν τούτοις ἡ ἔμπτερος Φήμη
ἄγγελος τρέχει πετῶσα, καὶ φθάνουσα κρούει τὰ ὦτα
τῆς Εὐρυάλου μητρός· τὰ ὀστᾶ τῆς δυστήνου παγώνουν·
πίπτ' ἡ κερκὶς τῶν χειρῶν της, τὸ νῆμα κυλίεται κάτω·
ὀλολυγμοὺς γυναικείους ἐκφέρουσα τρέχ' ἡ ἀθλία,
καὶ ἀνασπῶσα τὴν κόμην, παράφορος πρώτ' εἰς τὰ τείχη,
εἰς τὸν στρατὸν ἐξορμᾷ· οὐδ' ἀνθρώπους, οὐδ' ὅπλα φοβεῖται,
οὐδὲ κινδύνους· καὶ γόων τοιούτων πληροῖ τὸν αἰθέρα.
« Σὲ λοιπὸν βλέπω, Εὐρύαλε! σὺ εἰς τὸ γῆράς μου μόνη
παραμυθία ἡ ὄψιμος, σὺ νὰ μ' ἀφήσῃς ἠνέχθης,
ἄσπλαγχνε, μόνην; καὶ οὔτε εἰς κίνδυνον σπεύσας τοιοῦτον,
πρὸς τὴν ἀθλίαν μητέρα τὸ ἔσχατον χαῖρε κἂν εἶπες;
φεῦ! εἰς ἀγνώριστον γῆν, τῶν Λατίνων κυνῶν καὶ ὀρνέων
σκῦλον, κατάκεισαι· οὔτε σε μήτηρ ἐκήδευσα, οὔτε
τοὺς ὀφθαλμούς σου πιέσασ' ἀπέπλυνα κἂν τὰς πληγάς σου,
οὔτ' ἡ ἐσθὴς σ' ἐπεκάλυψεν ἣν σοι προθύμως ἱστούργουν
νύκτα κ' ἡμέραν, τοῦ γήρως τὰς θλίψεις εὐνάζουσα οὕτω·
ποῦ νὰ τραπῶ; ἢ ὁποῖός τις τόπος τ' ἀνάσπαστα μέλη
καὶ τὸν κατάπηρον ἔχει νεκρόν σου; αὐτό μοι, ὦ τέκνον,
κέρδος ἐκ σοῦ; δι' αὐτὸ σ' ἠκολούθουν εἰς γῆν καὶ εἰς πόντον;
οἶκτον ἂν ἔχητε, κτείνατ' ἐμέ, ὦ Ῥοτόλοι· τὰ βέλη
πρός με τοξεύσατε πάντα· ἐμὲ καταβάλετε πρώτην·
ἢ σύ, πάτερ μεγάλε θεῶν, εὐσπλαγχνίσου, καὶ ταύτην
τὴν μισητὴν κεφαλὴν κεραυνῶν, εἰς τὰ Τάρταρα ῥῖψον,
ἂν τὸν σκληρὸν ν' ἀποσείσω δὲν δύναμαι βίον ἀλλέως».

Ἡ οἰμωγὴ τὰς ψυχὰς κατετάραξεν αὕτη· καὶ πάντες
δύσθυμοι στένουν, καὶ ἤδ' ἡ πρὸς πόλεμον ζέσις ναρκοῦται.
Ἀλλ' ἀναρπάζουσ' Ἰδαῖος καὶ Ἄκτωρ αὐτὴν κοπτομένην,
Ἰλιονέως, πρὸς δὲ τοῦ θρηνοῦντος προστάγματ' Ἰούλου,
καὶ εἰς τὰς χεῖρας φοράδην εἰσάγουν αὐτὴν εἰς τὸ δῶμα.
Σάλπιγξ ἐν τούτοις χαλκίνη μακρόθεν ἠχεῖ φρικαλέον·
μέγας παρέπεται θροῦς· ὁ αἰθὴρ προσβληθεὶς δὲ μυκᾶται.
Συνασπισθέντας ὁμοῦ εἰς χελώνην, συῤῥέουσ' οἱ Βόλσκοι,
νὰ καταχώσουν τὰς τάφρους, τοὺς χάρακας δὲ νὰ ἐκσπάσουν·
δίοδον οὗτοι ζητοῦν, ν' ἀναβῶσι τὰ τείχη ἐκεῖνοι
ὅπου οὐ λίαν πυκνὸς ὁ στρατὸς, διὰ σπάνιν δ' ἀνθρώπων

εἶν' ἐμφανεῖς αἱ ἐπάλξεις. Οἱ Τρῶες δὲ ῥίπτοντες ὅπλα
παντοδαπὰ, καὶ κοντοὺς δυνατοὺς, τοὺς ὠθοῦσ' εἰς τὰ κάτω,
περὶ ἀμύνας τειχῶν ἐκ μακροῦ εἰθισμένοι πολέμου.
Ἔτι δὲ πέτρους, τὸν ὄγκον φρικτοὺς, κατεκύλιον, ὅπως
τὸν ὑπὸ στέγην συντρίψωσι λόχον, ἐκεῖνος δὲ καίτοι
εἰς τῆς χελώνης τὴν σκέπην ν' ἀνθέξῃ ἐφρόνει εἰς πάντα,
δὲν ἠδυνήθη· ἀλλ' ὅπου ὁ μέγας σωρὸς ἐκινεῖτο,
ὄγκον φρικτὸν οἱ Τευκροὶ ἐπεκύλιον ῥίπτοντες κάτω,
ὅστις Ῥοτόλων καλύπτει τὴν γῆν, καὶ τὴν στέγην τῶν ὅπλων
θραύει. Πρὸς Ἄρην τυφλὸν νὰ ταχθῶσι δὲν ἔχουσι θάῤῥος
ἔτ' οἱ Ῥοτόλοι· ἀλλὰ τὸν ἐχθρὸν τῶν χαράκων ν' ἀπώσουν
τηλεβολοῦντες ζητοῦν.

Ἄλλοθεν δὲ ὁ φρικώδης τὴν ὄψιν Μεζέντιος πίτυν
τὴν Τυῤῥηνὴν διασείει καὶ πῦρ καπνοφόρον προσάγει·
καὶ ὁ Ἱππόδαμος, Μέσσαπος δὲ, Ποσειδῶνος ὁ γόνος
διαῤῥηγνύει τὸ φράγμα, καὶ κλίμακας θέτ' εἰς τὰ τείχη.

Δέομ' ἐμπνεύσατε ἤδη τὸν ψάλτην ὑμεῖς, Καλλιόπη,
τίνας ὀλέθρους ἐκεῖ ἐξετέλεσε τότε ὁ Τύρνος,
τίνας ἀπέκτεινε, τίνα προέπεμψέ τις εἰς τὸν Ἅδην,
καὶ μετ' ἐμοῦ τοῦ πολέμου τὸν μέγαν διέλθετε κύκλον·
σεῖς ἐνθυμεῖσθε, καὶ σεῖς ν' ἀναμνήσητε δύνασθε, Μοῦσαι.

Πύργος ὑπῆρχε περίοπτος ἔχων γεφύρας ὑψίστας
εἰς ἐπιτήδειον τόπον· αὐτὴν πανστρατὶ νὰ κατάσχουν
οἱ Ἰταλοὶ προσπαθοῦν, καὶ τ' ὀχύρωμα πάσῃ δυνάμει
νὰ καταστρέψουν· οἱ Τρῶες δὲ πάλιν κυλίοντες λίθους,
ῥίπτοντες βέλη πυκνὰ ἀπὸ κοίλων θυρίδων ν' ἀμύνουν·
πρῶτος πυρφόρον δαλὸν κατ' αὐτοῦ σφενδονίζει ὁ Τύρνος·
ἅπτεται φλὸξ τῶν πλευρῶν· κ' ἐκ βιαίας φορᾶς τοῦ ἀνέμου
τὰ σανιδώματα βόσκει κ' ἔξῃς τοὺς σταθμοὺς ἀναλίσκει·
ἔντρομ' οἱ ἔνδον ταράττονται· μάτην ζητοῦν τοῦ κινδύνου
διὰ φυγῆς σωτηρίαν. Σωρεύονται πάντες εἰς μέρος
μὴ λυμαινόμενον ἔτι. Ἀλλὰ κ' ἐκ τοῦ βάρους ἐξαίφνης
πίπτει ὁ πύργος· καὶ πᾶς ὁ αἰθὴρ ἀντηχεῖ ἐκ τοῦ κρότου·
ἠμιθανεῖς κατὰ γῆς, ὑπὸ μέγιστον ὄγκον ἐκεῖνοι
κεῖντ', ἐξ οἰκείων τρωθέντες βελῶν καὶ τὰ στήθ' ὑπὸ ξύλων
πεπερασμένοι σκληρῶν. Διεσώθη δὲ μόλις ὁ Λύκος
καὶ ὁ Ἐλήνωρ, ὁ παῖς, ὃν ἡ δούλη Λικίμνια, πρώην

τῷ Μηονίας μονάρχ' ὑποκλέψασα, πέμπει εἰς Τροίαν,
θρέψασ' αὐτὸν, καὶ εἰς χεῖράς του θεῖσα ἀθέμιτα ὅπλα·
εὔζωνος, εἶχε τὸ ξίφος γυμνὸν, καὶ λευκὴν τὴν ἀσπίδα·
οὗτος ἐν μέσ' ὡς εὑρέθη ἀνδρῶν χιλιάδων τοῦ Τύρνου,
κ' ἔνθεν ὡς εἶδε στρατοὺς καὶ ἐκεῖθεν στρατὸς τῶν Λατίνων,
ὡς τὸ θηρίον εἰς στέμμα πυκνὸν θηρευτῶν περφραγμένον,
κατὰ τῶν ὅπλων ὁρμᾷ, καὶ γνωστοῦ ἐναντίον θανάτου
ῥίπτετ' ἐν μέσῳ, πηδῶν ἀκοντίων καὶ ἄνω δοράτων·
οὕτως ὁ νέος ἐν μέσῳ ἐχθρῶν ν' ἀποθάνῃ ὁρμήσας,
ὅπου πυκνότερα εἶδε τὰ ὅπλα ἐκεῖ διηυθύνθη.

Ἀλλ' ὁ τοὺς πόδας ὀξύτερος Λύκος ἐν μέσῳ τῶν ὅπλων,
τῶν πολεμίων ἐν μέσῳ ἐκφεύγ' εἰς τὰ τείχη, καὶ σπεύδει
καταλαμβάνων τὴν στέγην, νὰ φθάσῃ τὰς χεῖρας τῶν φίλων·
ἕπεται δ' ἔνοπλος ὄπισθ' ἐκείνου δρομαῖος ὁ Τύρνος
καὶ νικητὴς ἐφυβρίζων. «Ἀνόητε, ἤλπισας, λέγει,
τῶν ἡμετέρων χειρῶν νὰ ἐκφύγῃς·» κ' εὐθὺς τὸν ἁρπάζει
αἰωρημένον, πολὺ κατασπῶν καὶ τοῦ τείχους συγχρόνως·
ὡς λαγωὸν ἢ λευκόστομον κύκνον ὁπόταν ὁ ὄρνις
ὁ τοῦ Διὸς ὑψιπέτης ὁπλοῦχος εἰς ὄνυχας ἄρῃ,
ἢ βληχομένης μητρὸς πολυζήτητον τέκνον ἐκ μάνδρας
ἄρν' ἁφαρπάσῃ Ἀρήϊος λύκος· κραυγὴ ἀνυψοῦται
πάντοθεν τότε· τὰς τάφρους οἱ μὲν ἐφορμῶντες πληροῦσιν,
ἐπὶ τὰς στέγας οἱ δὲ σφενδονίζουσι δᾷδας πυρφόρους.

Ἰλιονεὺς τὸν Λυκίτιον βράχῳ βαρεῖ ἀποκτείνει,
τμήματι ὄρους κρατοῦντα πυρσὸν κ' εἰς τὰς πύλας χωροῦντα,
τὸν Χοηρναῖον Ἀσύλας, Ἡμαθίωνα κτείνει δ' ὁ Λίγερ,
ἐπιτηδειους τὸν μὲν εἰς τὸ δόρυ, τὸν δὲ εἰς τὸ βέλος·
ἔτι δ' Ὀρτύγιον κτείνει Καινεὺς καὶ Καινέα δὲ Τύρνος·
Τύρνος Διόξιππον ἔτι, καὶ Πρόμυκον, Κλόνιον, Ἴτυν,
Σάγαριν, Ἴδαν, εἰς ἄκραν αὐτὸν ἐφιστάμενον πύργον.
Κάπυς δὲ Ἰριβερνον· τοῦτον μικρὸν τοῦ Θεμύλου ἡ λόγχη
εἶχε πληγώσει· ὁ δ' ἄφρων ἀφεὶς τὴν ἀσπίδα, τὴν χεῖρα
φέρ' εἰς τὸ τραῦμα, κ' ἐκεῖ εἰς πλευρὰν τὴν λαιὰν τὴν πηγνύει
βέλος πετῶν εἰς πτερὰ, τὰς κρυπτὰς τῆς ψυχῆς διεξόδους
τὰς πνευστικὰς διασπῶν κ' ἐπιφέρον θανάσιμον τραῦμα·
ἵσταται φέρων στιλπνὸν ὁπλισμὸν ὁ υἱὸς τοῦ Ἀρκέστου
κ' ἱματισμὸν ποικιλτὸν, καὶ λαμπρὰν Ἰβηρίαν πορφύραν·

κάλλους ἐξόχου ὁ παῖς· ὁ πατὴρ τὸν ἐξέπεμψεν Ἄρκης
εἰς τὸ τοῦ Ἄρεως ἄλσος, πλησίον τοῦ ῥοῦ τοῦ Συμαίθου
ὅπου ὑπάρχει βωμὸς λιπαρὸς εὐϊλάτου Παλίκου.
Θεὶς ὁ Μεζέντιος κάτω τὰ ὅπλα, σιζούσης σφενδόνης
τῆς κεφαλῆς του ἐπάνω ἔστριψε τρὶς τὸ λωρίον,
καὶ τῷ τακέντι μολύβδῳ περᾷ διαμπὰξ τοὺς κροτάφους
τοῦ πολεμίου, καὶ θῦμα ἐπ' ἄμμου πολλῆς τὸν ἐκτείνει.
Τότ' ὁ Ἀσκάνιος πρῶτον, ὡς λέγουν, ἠκόντισε βέλος
πολεμικὸν, εἰθισμένος τὸ πρὶν κυνηγῶν νὰ φονεύῃ
θῆρας φυγάδας· κατέβαλε δὲ τὸν ἀνδρεῖον Νυμάννον,
τὸν καὶ Ῥεμύλον τοὐπίκλην λεγόμενον· εἶχε τοῦ Τύρνου
τὴν νεωτέραν αὐτὸς ἀδελφὴν νυμφευθῇ ἐπ' ἐσχάτοις.
Ἐν τοῖς προμάχοις αὐτὸς, ῥητὰ τ' ἄῤῥητά τε ἐκφέρων,
ἐβροντοφώνει, καὶ γαῦρος τὸν νοῦν διὰ κράτος τὸ νέον
περιερχόμενος, ἔλεγε μέγα κραυγάζων τοιαῦτα·

«Πῶς δὲν αἰσχύνεσθε, Φρύγες, εἰς τάφρους κλειόμενοι πάλιν,
δὶς ἡττηθέντες, νὰ τάττητε τείχη ἔμπροσθεν τοῦ θανάτου;
Ἴδε ὁποῖοι τοὺς γάμους ἡμῶν ἀπαιτοῦσι δι' ὅπλων!
εἰς Ἰταλίαν ὁποῖος θεὸς ἢ μανία σᾶς φέρει;
οὔτε Ἀτρεῖδαι, ἀλλ' οὔτ' Ὀδυσσεὺς λογοπλόκος ἐνταῦθα.
Εἴμεθα γένος τραχύ· εἰς ποτάμεια ῥεῖθρα τὰ τέκνα
βάπτομεν πρῶτον, καὶ εἶτα σκληρύνομεν ταῦτα εἰς πάγους.
Θήρα τοὺς παῖδας ἀγρύπνους ποιεῖ, ἀκαμάτους τα δάση·
παίζοντες, ἵππους δαμάζουν, κ' εἰς κέρας τανύουσι βέλη,
ὀλιγαρκὴς κ' εἰθισμένη τοὺς κόπους νὰ φέρ' ἡ νεότης
γῆν ἡμεροῖ ἀξίνης, ἢ σεῖ' εἰς πολέμους τὰς πόλεις
πᾶς εἰς τὰ ὅπλα ὁ βίος· δι' ἔγχους κεντῶμεν τὰ νῶτα
τῶν ἀροτήρων βοῶν· οὐδ' αὐτὸ τὸ βραδύπορον γῆρας
ἐξασθενεῖ τῆς ψυχῆς τὴν ἀνδρίαν ἢ τρέπει τὴν ῥώμην·
τὰς πολιὰς διὰ κράνους καλύπτομεν· πάντοτε νέων
κτῆσιν ζητοῦμεν λαφύρων ἡμεῖς, καὶ νὰ ζῶμεν ἐκ λείας·
κρόκος ὑμῶν καὶ πορφύρα λαμπρὰ τὰς ἐσθῆτας ποικίλλει·
τὴν ὀκνηρίαν ποθεῖτε, χοροὺς ἡ καρδία σας θέλει·
ἔχουν χειρίδας αἱ χλαῖναι ὑμῶν καὶ ταινίας αἱ μίτραι.
Ὦ, οὐχὶ Φρύγες, Φρυγίδες ὑμεῖς! Εἰς Δινδύμια ὕψη
ἄγετε, ὅπου διτρύτου αὐλοῦ συνηθίζετε μελῃ·
ὁ τῆς Ἰδαίας μητρὸς σᾶς καλεῖ Βερεκύντιος πύξος

ὡς καὶ τὰ τύμπανα. Ἄγετ', ἁρπῆτε τὰ ὅπλα εἰς ἄνδρας.»
Τοὺς κομπασμοὺς ὁ Ἀσκάνιος ὡς καὶ τὰς ὕβρεις ἐκείνου
μὴ ἀνεχθεὶς, εἰς νευρὰν ἐξ ἱππείων τριχῶν πεπλεγμένην
τείνει κατέναντι βέλος· καὶ τὰς δύο του χεῖρας ἀνοίξας
ἵσταται· ταῦτα δ' ἱκέτης θερμῶς ἐκφωνεῖ πρὸς τὸν Δία·
« Ζεῦ παντοδύναμε, νεῦσον εἰς τέλος ἀρχῆς τολμηθείσης,
εἰς τοὺς ναούς σου ὑπόσχομ' ἐπίσημα δῶρα νὰ φέρω
κ' εἰς τοὺς βωμούς σου ἐμπρὸς χρυσομέτωπον μόσχον νὰ στήσω
πάλλευκον, αἴροντα δ' ὅσον ἡ μήτηρ τὴν κάραν εἰς ὕψος,
καὶ κερατίζοντα ἤδη κ' ἐκ γῆς ἀνεγείροντα κόνιν.»
Ἤκουσε τοῦτ' ὁ πατήρ· καὶ λαιόθεν ἐκ μέρους αἰθρίου,
ἅμα βροντᾷ, καὶ ἠχεῖ ἐν ταὐτῷ τὸ θανάσιμον τόξον·
φεύγει τὸ βέλος ἱπτάμενον, σίζει ὀξέως καὶ πλήττει
τὴν κεφαλὴν τοῦ Ῥεμύλου, καὶ τούτου τοὺς κοίλους κροτάφους
σχίζ' ἡ αἰχμή. «Γαυριῶν τὴν ἀνδρίαν νῦν ἄγε καὶ σκῶπτε·
ταῦτ' ἀπαντῶσι Ῥοτόλοις οἱ Φρύγες οἱ δὶς ἡττηθέντες.»
Εἶπ' ὁ Ἀσκάνιος ταῦτ'· ἀλαλάζοντες δ' ἔπονθ' οἱ Τρῶες,
κ' ἐν ἀκροτάτῃ χαρᾷ τὰς ψυχὰς ἀνυψοῦν εἰς ἀστέρας.
Ἀλλ' ὁ κομήτης Ἀπόλλων ἐκ τύχης ἀφ' ὕψους αἰθέρος
τὰς Αὐσονίας κατεῖδε τὰς φάλαγγας ὡς καὶ τὴν πόλιν
ἐπὶ νεφέλης. Αὐτὰ τῷ νικήσαντι δ' εἶπεν Ἰούλῳ·
«Πρόκοπτε, παῖ, τὴν ἀνδρίαν. Εἰς τ' ἄστρ' ἀναβαίνουσιν οὕτω,
ὦ θεογέννητε σὺ καὶ γεννήτωρ θεῶν· ἐπὶ γένους
τοῦ Ἀσσαράκου θὰ παύσουν δικαίως οἱ πόλεμοι πάντες·
δὲν σὲ χωρεῖ ἡ Τρωάς.» Καὶ ὡς εἶπεν αὐτὰ ἐκ τοῦ ὕψους
τοῦ αἰθερίου κατέπτη· τοὺς πνέοντας σχίσας δ' ἀέρας,
πρὸς τὸν Ἀσκάνιον ἦλθε· παρέλαβε δ' ἅμα τοῦ Βούτου
τοῦ γηραιοῦ τὴν μορφήν· τοῦ Ἀγχίσου ὁπλοῦχος ἦν οὗτος
τοῦ Δαρδανίου τοπρίν, καὶ πιστὸς τηρητὴς τοῦ πυλῶνος·
εἰς τὸν Ἀσκάνιον δὲ ὀπαδὸν ὁ πατήρ του τὸν εἶχε.
Τούτου τὰ πάντα λαβὼν ὁ θεὸς, τὴν φωνὴν καὶ τὸ χρῶμα
καὶ τὴν κατάλευκον κόμην, καὶ ὅπλα τ' ἀγρίως ἠχοῦντα,
πρὸς τὸν πυρίπνουν ἀπέτεινε τούτους τοὺς λόγους Ἰοῦλον·
«Εἶν' ἀρκετὸν, Αἰνειάδ', ὑπὸ βέλη τὰ σὰ ὁ Νυμάννος
πῶς ἀποινὶ ἐδαμάσθη. Τιμὴν ὁ Ἀπόλλων τὴν πρώτην
ταύτην σοὶ δίδει, μηδόλως φθονῶν σου τὸ ἴσον τῶν ὅπλων·
παῦσον δὲ, παῖ, τοῦ πολέμου τοὐντεῦθεν.» Εἰπὼν δ' ὁ Ἀπόλλων,

τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν ἀπεκδύετ' ἐν μέσῳ τοῦ λόγου
καὶ τῶν ὀμμάτων μακρὰν εἰς λεπτὴν ἀφανίζεται αὖραν·
οἱ Δαρδανῖδαι ἐγνώρισαν τόν τε θεὸν καὶ τὰ ὅπλα,
κ' ἤκουσαν ὡς ἡ φαρέτρα ἐκλάγκησεν ὅτε ἀπέπτη·
κατὰ τὴν Φοίβου βουλὴν ἑπομένως τὸν μάχας διψῶντα
ἀπεμποδίζουν Ἀσκάνιον· οὗτοι δὲ τρέπονται πάλιν
εἰς τὸν ἀγῶνα, κ' εἰς κίνδυνον θέτουν σαφῆ τὰς ψυχάς των.
Εἰς τῶν τειχῶν τὰς ἐπάλξεις κραυγὴ ἀνεγείρεται πάσας·
τάχιστα τείνουν τὰ πόξα ταχεῖς, καὶ συστρέφουν ταχεῖς τοὺς ἱ-
[μάντας
ὑπὸ βελῶν καταστρώνετ' ἡ γῆ· αἱ ἀσπίδες, τὰ κοῖλα
κράνη ἠχοῦσι κρουσθέντα, τραχεῖα δ' ἐγείρεται μάχη·
οὕτω μαστίζει τὴν γῆν ὑετὸς ἐκ δυσμῶν κατακλύζων,
Ἔριφοι ὅταν φανοῦν οἱ ὀμβρώδεις, κ' ἡ χάλαζα οὕτω
πίπτει ἐκ νέφους, ὁπόταν ὁ Ζεὺς ἀπὸ νότου φρικώδης
θύελλαν ῥίπτ' ὑδατώδη, καὶ θραύῃ τὰς κοίλας νεφέλας.
Πάνδαρος δὲ καὶ Βιτίας, Ἰδαίου Ἀλκάνορος παῖδες,
οὓς ἐντὸς ἄλσους Διὸς ἡ ὑλόβιος ἔθρεψ' Ἱέρα,
νέοι εὐμήκεις, καθὼς αἱ ἐλάται, τὰ πάτρια ὄρη,
τὴν εἰς αὐτοὺς πιστευθεῖσαν ἀνοίξαντες πύλην, καλοῦσι
τοὺς πολεμίους ἐντὸς τῶν τειχῶν, εἰς τὰ ὅπλα θαῤῥοῦντες·
ἵστανται δ' ἔνδον αὐτοὶ δεξιῶς κ' εὐωνύμως, ὡς πύργοι
δι' ὁπλισμοῦ σιδηροῦ κ' ὑψηλῶν διαλάμποντες λόφων.
Ἀεροβάμονες ὡς εἰς τὰς ὄχθας ῥεόντων ὑδάτων
ἢ τοῦ ἠμέρου Ἀθήσιος, ἢ εἰς τὰ χείλη τοῦ Πάδου,
δίδυμοι ἵστανται δρῦες, κ' ἐγείρουσιν ἕως τὰ νέφη
τὰς ἀκαρεῖς κεφαλάς των, ἐξ ὕψους μεγίστου νευούσας.
Ἠνεῳγμένην ὡς εἶδον τὴν πύλην ὁρμῶσ' οἱ Ῥοτόλοι·
τρέχει ὁ Κέρης κ' ἐν ὅπλοις καλὸς ὁ Ἐκίκολος τρέχει,
καὶ ὁ θρασύθυμος Τμάρος, μεθ' οὗ καὶ ὁ μάχιμος Αἷμων·
ἀλλ' ἢ τὰ νῶτα πρὸς πᾶν τὸ στρατόπεδον φεύγοντες τρέπουν
ἢ εἰς τῆς πύλης τὴν εἴσοδον ταύτης τὸ ζῆν ἀποθέτουν·
τότ' ἡ ὀργὴ ἐξημμένων ψυχῶν ἐπὶ μᾶλλον αὐξάνει,
καὶ σωρευθέντες ἀθρόοι εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον οἱ Τρῶες
εἰς συμπλοκὴν νὰ ῥιφθοῦν κ' εἰς τὰ πρόσω τολμοῦν νὰ χωρήσουν.
Ἐπιμανῶς δὲ ὁ Τύρνος ἐνῷ ἀλλαχοῦ ἐστρατήγει,
ἄλλους ἀνθρώπευς ταράττων, κατέφθασεν ἄγγελος λέγων

ὅτ' οἱ ἐχθροὶ εἰς σφαγὴν κραιπαλῶσιν, ἀνοίξαντες πύλας·
τότε τὰ πάντα λιπὼν κ' ὑπ' ὀργῆς ἐξημμένος ἀμέτρου,
πρὸς τοὺς δεινοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὴν πόλην ὁρμᾷ τῶν Δαρδάνων·
τὸν Ἀντιφάτην δὲ πρῶτον (ἐκεῖνος ὁ πρῶτος παρέστη)
νόθον υἱὸν τοῦ κλεινοῦ Σαρπηδόνος, μητρὸς δὲ Θηβαίας,
ῥίπτ' εἰς τὴν γῆν ἀκοντίσας· πετᾷ τὸ Ἰτάλιον δόρυ
μέσον ἀέρος λεπτοῦ, καὶ πηχθὲν εἰς τὸν στόμαχον φθάνει
ὑπὸ τὸ στῆθος· τὸ μέλαν τοῦ τραύματος ἄντρον ἀφρῶδες
ῥεῦμ' ἀναδίδ'· ἡ αἰχμὴ χλιαρὰ δ' εἰς τὸν πνεύμονα μένει.
Μέροπον δ' ἔτι ἐγγύθεν, Ἐρύμανθον, Ἄφυδνον κτείνει
καὶ τὸν πυρόφθαλμον δὲ καὶ λυσσόθυμον κτείνει Βιτίαν·
τοῦτον οὐχὶ διὰ λόγχης (οὐδ' ἔθνησκ' ἐκ λόγχης καὶ μόνον)
φαλαρικὸν δὲ περίστρεπτον τρύζον δεινῶς ἠκοντίσθη
ὡς κεραυνός· εἰς ᾧ δίπτυχον ταύρου δὲν δύναται δέρμα
οὐδ' ἐκ διπλῶν χρυσοτεύκτων λεπίδων συγκείμενος θώραξ
ν' ἀντισταθῇ· καταπίπτουν χαμαὶ τὰ πελώρια μέλη,
βαρυστενάζ' ἡ γῆ· ἐπηχεῖ δ' ἡ ἀσπὶς ἡ μεγάλη.
Εὐβοϊκὰς εἰς ἀκτὰς Βαΐων ὡς ἐνίοτε πίπτει
στήλη πετρίνη, ἣν εἶχον ἐξ ὄγκων μεγάλων ἐγείρει
πρὸ τῆς θαλάσσης· πρηνὴς δὲ πεσοῦσα σωρὸν ἐρειπίων
συνεπισύρει, καὶ πίπτει θραυσθεῖσα ἐντὸς τῆς ἀβύσσου·
μίγνυντ ι πέριξ αἱ θάλασσ'· ἐγείροντ' αἱ μέλαιναι ἄμμοι·
ἡ ὑψηλὴ ἐκ τοῦ κρότου κλονεῖται Προχύτη, κ' ἡ κοίτη
ἡ τῶν Ἀρύμων, ἧς κάτωθεν κεῖτ' ἐκ Διὸς ὁ Τυφάων.

Ὁ ὁπλοκράτωρ δὲ Ἄρης τὸ σθένος τὸ πρὶν τῶν Λατίνων
ηὔξησε, πλήξας τὰ στήθη αὐτῶν διὰ κέντρων ὀξέων·
μέλανα τρόμον δ' ἐνσπείρει κ' ἐμβάλλει φυγὴν εἰς τοὺς Τρῶας,
πάντοθεν τρέχουν, τῆς μάχης ἡ ἄδεια ὅπου ἐδόθη,
καὶ ὁ θεὸς τῶν μαχῶν εἰς τὰς φρένας ἐνέσκηψε . . .
Τοῦ ἀδελφοῦ δὲ τὸ σῶμα πεσὸν ὡς ὁ Πάνδαρος εἶδε,
καὶ τὴν τῆς τύχης ροπήν, καὶ τὴν θέσιν τὴν νῦν τῶν πραγμάτων,
πάσῃ δυνάμει τοὺς στρόφιγγας κάμπτων, καὶ στρέφων τὴν πύλην,
διὰ τῶν ὤμων αὐτοῦ τὴν ὠθεῖ, καὶ πολλοὺς τῶν οἰκείων
εἰς τὴν κατώδυνον μάχην ἐκτὸς τῶν τειχῶν καταλείπει·
μεθ' ἑαυτοῦ συνεγκλείει δὲ πάλιν εἰσρεύσαντας ἄλλους.
Ἄφρων! ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους τὸν ἄνακτ' αὐτὸν τῶν Ῥοτόλων
μὴ αἰσθανθεὶς εἰσελθόντα κατέκλεισεν ἔνδον τοῦ τείχους,

ὡς μεταξὺ ἀδυνάτων προβάτων αἱμόδιψον τίγριν.
Νέον ἀπέλαμπε φῶς τῶν ὀμμάτων αὐτοῦ, καὶ τὰ ὅπλα
ἤχουν δεινῶς· ὁ αἱμόχρους δὲ λόφος επάνω τοῦ κράνους
ἔτρεμε· σέλας δὲ ὡς ἀστραπῆς ἡ ἀσπὶς ἀντηνάκλα·
οἱ Αἰνειάδαι ταράττονται, γνόντες μορφὴν τὴν ἐχθίστην
καὶ τὰ ὑπέρογκα μέλη· ὁ πέλωρος Πάνδαρος τότε
τοῦ ἀδελφοῦ του μὴ φέρων τὸν φόνον, παρίσταται κράζων
ἔνθερμος· «Δὲν εἶν' αὐτὴ ἡ βασίλειος προῖξ τῆς Ἀμάτης·
οὐδὲ Ἀρδέας τὰ τείχη τα πάτρια σώζουν τὸν Τύρνον·
φρούριον βλέπεις ἐχθρῶν, νὰ ἐξέλθῃς δὲν δύνασ' ἐντεῦθεν.»
Μετ' ἀταράχου ψυχῆς μειδιῶν δ' ἀπεκρίνατ' ὁ Τύρνος.
«Ἄγ', ἑτοιμάζου, ἂν ἔχῃς ἀνδρίαν, καὶ πρότεινε χεῖρα·
ὅτι δ' ὑπάρχει κ' ἐνταῦθ' Ἀχιλλεὺς πρὸς τὸν Ηρίαμον λέγε.»
Εἶπεν αὐτά· τὸ τραχύοζον δὲ ἀκατάξεστον δόρυ
μετὰ δυνάμεως πάσης ὁ Πάνδαρος ἅμα συστρέφει.
Δέχεται πλὴν τὴν πληγὴν ὁ ἀνὴρ, ἣν ἀπέτρεψεν Ἥρα
ἡ Κρονιὰς, κ' ἐπελθοῦσα ἐπήχθ' ἡ αἰχμὴ εἰς τὴν πύλην.
«Ὄχι, πλὴν τ' ὅπλον αὐτό, ὃ κινεῖ τῆς χειρός μου ἡ ῥώμη,
δὲν θα τὸ φύγῃς. Δὲν εἶναι ὁ ἴδιος ῥίπτων καὶ πλήττων.»
Εἶπε, κ' εἰς ὕψος ἠγέρθη ὁμοῦ ὡς ἠγέρθη τὸ ξίφος·
μέσον τὸ μέτωπον δὲ μεταξὺ τῶν κροτάφων τῶν δύο
καὶ παρειῶν τῶν ἀνηβων μικρὸν τραυματίσας χωρίζει·
ἤχησε πίπτων· ἡ γῆ δ' ἐξ ὀγκώδους τοῦ βάρους ἐσείσθη·
κεῖνται τὰ μέλη, τὰ ὅπλα χαμαὶ τοῦ νεκροῦ, καὶ τὰ βρέχει
τοῦ ἐγκεφάλου τὸ αἷμα· κατ' ἴτα δὲ μέρ' εἰς τοὺς ὤμους
ἡ κεφαλὴ χωρισθεῖσ' ἀποκρέματ' ἔνθεν καὶ ἔνθεν.

Φεύγουσ' οἱ Τρῶες τραπέντες ἀθρόʼ ὑπὸ τρόμου μεγάλου·
ὁ νικητὴς δ' ἂν εὐθὺς ἐστοχάζετο τότε τὰ κλεῖθρα
διὰ χειρός του νὰ ῥήξῃ, κ' ἐντὸς τοὺς αὐτοῦ νὰ εἰσάξῃ,
μάχης καὶ ἔθνους ἐκείνη ἐσχάτη θὰ ἦτον ἡμέρα.
Ἀλλ' ἡ πυρίπνους μανία καὶ πόθος σφαγῆς ὁ παράφρων
πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τὸν παρέτρεψαν.
Φάλαριν κτείνει ἐν πρώτοις, τὰς Γύγου δὲ τέμνει ἀγκύλας,
καὶ τῶν φευγόντων τὰς λόγχας ἁρπάζων, τοὺς βάλλ' εἰς τὰ νῶτα.
(ἔδιδ ἡ Ἥρα τοσαύτην ψυχὴν εἰς αὐτὸν καὶ ἀνδρίαν.)
εἶτα τὸν Ἄλυν τρυπᾷ καὶ Φηγέα, αὐτὸν καὶ τὴν πέλτην·
καὶ τοὺς ἐντὸς τῶν τειχῶν ἐν ἀγνοίᾳ εἰς μάχην ὁρμῶντας

Ἄλκανδρον, Ἅλιον, κτείνει, Νοήμονα, Πρύτανιν, κ' ἔτι
τὸν ἐπιόντ' ἀντικρὺ καὶ τοὺς φίλους καλοῦντα Λυγκέα,
δν, ἐρεισθεὶς εἰς τὸ χῶμ', ἀπαντᾷ· καὶ τὸ ξίφος του πάλλων
ἐκ δεξιῶν τῷ κατέφερε μίαν πληγὴν, καὶ τινάσσει
τὴν κεφαλὴν ἐνταὐτῷ καὶ τὸ κράνος· τὸν Ἄμυκον εἶτα
τὸν θηροκτόνον, οὗ οὔτις ὑπέρτερος ἄλλος ὑπῆρχε
νὰ περιχρίῃ τὰ βέλη, τὰ ὅπλα φαρμάκοις ὁπλίζων·
κ' ἐξ Αἰολίας τὸν Κλύτιον, ὡς καὶ Κρηθέα, τὸν φίλον
καὶ ὀπαδὸν τῶν Μουσῶν, ὅστις πάντοτε πρώτην χαράν του
εἶχεν ᾠδὰς καὶ κιθάρας, κ' εἰς νεῦρα ῥυθμοὺς νὰ ἐκτείνῃ,
ἔψαλλε πάντοτε ἵππους καὶ ὅπλα καὶ μάχας ἀνθρώπων.
Οἱ τῶν Τευκρῶν ἀρχηγέται Μνεσθεὺς καὶ Σεργέστης εἰς τέλος
ἔρχονθ' εἰς ἓν, τὴν τοσαύτην μαθόντες σφαγὴν τῶν οἰκείων,
τοὺς ὀπαδοὺς ἐσπαρμένους, κ' ἐντὸς τῶν τειχῶν τὸν ἐχθρόν των.
«Ποῦ, ὁ Μνεσθεὺς ἐρωτᾷ, διὰ ποῦ ἡ φυγὴ καὶ ὁ δρόμος;
τείχη ὁποῖα, ὁποῖα δὲ φρούρια ἔχετε ἄλλα;
Ἄνθρωπος ἔγκλειστος εἷς εἰς φραγμοὺς ὑμετέρους, πολῖται,
ἀτιμωρήτως νὰ φέρῃ λοιπὸν εἰς τὴν πόλιν τοσοῦτον
ὄλεθρον, τόσους τῶν πρώτων σας νέων νὰ πέμψ' εἰς τὸν Ἅδην!
ἄνανδροι, οὔτ' εὐσπλαγχνίζεσθε κἂν οὐδ' αἰδεῖσθε πατρίδα
τὴν δυστυχῆ, καὶ θεοὺς τοὺς ἀρχαίους, κ' Αἰνείαν τὸν μέγαν;»
Ταῦτα ὡς ἤκουσαν μένουν· πυκνὴν σχηματίσαντες δ' εἴλην
ἵστανται· τότ' ἐκχωρῶν βαθμηδὸν τοῦ πολέμου ὁ Τύρνος,
φέρεται ὅπου τὸν τόπον κυκλοῦν τὰ ποτάμεια ῥεῖθρα·
ἔτι δὲ μᾶλλον κραυγάζοντες τότ' οἱ Τευκροὶ ἐπιπίπτουν
συσσωρευθέντες· ὡς ὅτε ἐνόπλων λαὸς περιβάλλει
λέοντα ἄγριον, οὗτος δὲ, καίτοι κατάπληκτος ὅλως,
βλέπει δριμὺ, καὶ ταχὺς ἐπιστρέφει, καὶ οὔτε τὰ νῶτα
τρέπ' ὑπ' ὀργῆς καὶ ἀνδρίας, ἀλλ' οὔτ' ἐναντίον νὰ δράμῃ
δύναται, καίτοι ποθῶν· διὰ μέσου βελῶν καὶ ἀνθρώπων
ἀπαραλλάκτως τὰ βήματα στρέφει διστάζων ὁ Τύρνος
πρὸς τὰ ὀπίσω βραδέως, ἐκ χόλου δ' ἐξάπτοντ' αἱ φρένες·
δὶς ἕως τέλους ὁρμᾷ μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν καὶ τοὺς σχίζει,
καὶ ἡ ἀνδρία του δὶς τὸν στρατὸν πρὸς τ' ὀχύρωμα τρέπει·
ἀλλ' οἱ ὁπλῖται ἐγείρονται πάλιν ἀθρόοι ἐν τάχει,
καὶ πρὸς τὸ σθένος αὐτῶν οὐδ' ἡ Ἥρα τολμᾷ ν' ἀντιτείνῃ
ἡ Κρονιάς· οὐρανόθεν ὁ Ζεὺς τὴν αἰθέριον Ἶριν

πρὸς τὴν αὐτοῦ ἀδελφὴν ἐξαπέστειλε φέρουσαν λόγους
μὴ προσηνεῖς, ἂν ὁ Τύρνος δὲν φύγῃ τὰ τείχη τῶν Τρώων·
οὔτ' ἡ ἀσπὶς ἑπομένως ὠφέλιμος εἶν' εἰς τὸν νέον,
οὔτε ἡ χεὶρ χρησιμεύει, καλύπτεται δὲ πανταχόθεν
ὑπὸ βελῶν· τῶν κροτάφων τῶν κοίλων του πέριξ τὸ κράνος
ἀκαταπαύστως ἠχεῖ, τὸν χαλκὸν διασχίζουν αἱ πέτραι,
τῆς κεφαλῆς του κλονεῖται ὁ λόφος, οὐδόλως τοὺς κτύπους
σκέπ' ἡ ἀσπίς· πολλαπλῶς οἱ Τευκροὶ ἀκοντίζουν, καὶ ἅμα
ὁ κεραυνώδης Μνεσθεύς· διαχεῖται εἰς πᾶν του τὸ σῶμα
τότε ἱδρὼς, καὶ πισσώδης ἐκρέει, οὐδὲ ν' ἀναπνεύσῃ
δύναται πλέον, καὶ ἆσθμα κλονεῖ τ' ἀπαυδήσαντα μέλη·
μετὰ τῶν ὅπλων του πάντων ἐν τέλει πηδᾷ εἰς τὰ ῥεῖθρα
τοῦ ποταμοῦ· εἰς τὰς δίνας δ' αὐτὸς τὰς ξανθάς του ἐλθόντα
τὸν ὑποδέχεται, αἴρων δ' εἰς ὕδατ' αὐτὸν τ' ἁπαλά του,
πρὸς τοὺς ἑταίρους, ἐκπλύνας τοὺς φόνους, φαιδρὸν τὸν ἐκπέμπει.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

31. Γάγγης.) Ὁ ὑπερμεγέθης ποταμὸς τῆς Ἰνδίας, τὴν ὁποίαν διαχωρίζει εἰς δύο.

Αὐτ. . . Νεῖλος.) Ὁ μέγιστος καὶ πλουτοδότης ποταμὸς τῆς Αἰγύπτου, ὅστις διὰ τῆς πλημμύρας ἐκλιπαίνων ἀποτελεῖ καρποφορωτάτην τὴν γῆν, καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν δι' ἑπτὰ στομάτων.

35. . . Ὁ Κάϊκος.) Σκοπὸς ἄγνωστος.

102—103. . . Δωτὼ ἡ Νηρέως καὶ ἡ Γαλάτεια). Δύο ἐκ τῶν πεντήκοντα Νηρηίδων (Βλ. περὶ Νηρηίδων Αἰν. Ε. 240.)

122 Τόν' ἐπιστρέφουν παρθένοι κτλ.) Τοιοῦτό τι συνέβη καὶ εἰς τὰς νῆας τῶν Φαιάκων. (Ἰδ. Ὁμ. Θ. 557.)

176—179. . . Ὁ Εὐρύαλος.) Περὶ τοῦ φιλικοῦ δεσμοῦ τοῦ Νίσου καὶ Εὐρυάλου ἀνεφέρθη καὶ εἰς τὸν δρομικὸν ἀγῶνα (Αἰν. Ε'. 294—296). Ἀμφιβάλλεται δὲ ἂν Ἴδα ἦτον ἡ μήτηρ τοῦ Νίσου, γυνὴ ἔκδοτος εἰς τὰ κυνηγετικά, ὡς τὴν λέγει ὁ ποιητής, ἢ ἡ Ἴδα τὸ ὄρος. Τὸ δεύτερον πιθανώτερον, ἀλλ' ἔπρεπε μᾶλλον νὰ ὀνομασθῇ θηροτρόφος, παρὰ κυνηγέτις.

264. . . Ἀρίσβης.) Ἡ Ἀρίσβη ἦτο πόλις Τρωϊκὴ, ἄποικος Μιτυληναίων, κειμένη μεταξὺ Περκώτου καὶ Ἀβύδου παρὰ τὸν ποταμὸν Σελλήεντα, οὕτω κληθεῖσα, ὡς λέγεται, ἀπὸ Ἀρίσβης θυγατρὸς Τεύκρου τοῦ Κρητὸς, γυναικὸς δὲ Δαρδάνου. Ἀναφέρει καὶ ὁ Στράβων τὴν πόλιν αὐτὴν εἰς τὸ Γ' τῶν Γεωγρ., ἐξ οὗ καὶ ὁ συγγραφεὺς τῶν Ἐθνικῶν· ἔτι δὲ καὶ ὁ Ὅμηρος τὴ κατατάττει εἰς τὸν κατάλογον ὡς σύμμαχον τῶν Τρώων (στίχ. 836). Πῶς λοιπὸν τὰ λάφυρα αὐτῆς πεσούσης εὑρέθησαν εἰς τὸν Αἰνείαν; Ἀλλ' οἱ μὲν λέγουν ὅτι ἡ ἁρπάρθησις τῆς Ἀρίσβης ὑπὸ τῶν Τρώων συνέβη πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα ἔγινε φίλη τῶν Τρώων καὶ σύμμαχος· οἱ δὲ, ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὴν διέπερσεν, ὁ δὲ Ἕλενος, κληρονομήσας ἔπειτα ἐκ τοῦ Πύρρου τὰ λάφυρά της, ἔδωκεν ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν παρ' αὐτῷ ξενισθέντα Αἰνείαν· ἄλλοι δὲ πάλιν, ὅτι ἡ Ἀρίσβη μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἐκληρώθη εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἕκτορος Ἀστυάνακτα, καὶ ὅτι ἐπειδὴ ὁ Ἀστυάναξ ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ Ἀντήνορος ἔπειτα δὲ ἀποκατέστη πάλιν ὑπὸ τοῦ Αἰνείου, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν πρὸς ἀμοιβὴν τῆς χάριτος πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα· τὸ βέβαιον δὲ εἶνε ὅτι οὐδεὶς γνωρίζει τὸ ἀληθὲς, οὐδ' αὐτὸς ὁ Σέρβιος, τῶν σχολιαστῶν τοῦ Βιργιλίου ὁ δεινότατος.

265. Τρίποδας ἔτι διδύμους κτλ.) Τοιαῦτα δῶρα καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ὑπέσχετο εἰς τὸν Ἀχιλλέα ἀπὸ μέρους τοῦ Ἀγαμέμνονος. (Ὁμ. Ἰλ. Ι. 263.)

269—271. . . Εἶδες τὸν Ἵππωνα κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ἕκτωρ ὑπόσχεται εἰς τὸν Δόλωνα, παρ' Ὁμήρῳ. (Ἰλ. Κ. 322.)

272. Δώδεκα δ' ἔτι κτλ.) Ἔτι καὶ τοῦτο ὁ Ἀγαμέμνων ὑπόσχεται εἰς τὸν Ἀχιλλέα παρ' Ὁμήρῳ. (Αὐτ. Ι. 270.)

287—289. Τὴν καταλείπω κτλ.) Ὑπὸ τοιούτου αἰσθήματος καὶ ὁ Τηλέμαχος ἐν ᾧ ἐπεδήμει κινούμενος, παρήγγελλεν εἰς τὴν Εὐρύκλειαν τοιαῦτα, παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. Β. 373), καὶ ὁ Νεοπτόλεμος παρὰ τῷ Καλαβρῷ. (Παραλ. Ζ', 235)

303—307. . . Κ' εὐθὺς τὸ περίχρυσον κτλ.) Ἐννοεῖται ὅτι ἔδωκε τὸ ξίφος εἰς τὸν Εὐρύαλον· οὕτω δὲ καὶ ὁ Ἕκτωρ ἔδωκεν εἰς τὸν Αἴαντα.

337. . . . Ὑπὸ βάρους Θεοῦ.) Τοῦ Βάκχου ἢ τοῦ Μορφέως, ἢ καὶ ἀμφοτέρων.

359—363. Ἀλλ' ὁ Εὐρύαλος δράττει κτλ.) Ὁ πλούσιος Καΐδικος ἔδωκε τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος φάλαρα εἰς τὸν ξένον αὐτοῦ Ῥεμύλον, υἱὸν τοῦ Τιβούρτου· οὗτος δὲ θνήσκων, τὰ ἔδωκεν εἰς τὸν ἔγκονόν του, μετὰ θάνατον τοῦ ὁποίου, πεσόντος εἰς τὴν κατὰ Ῥοτόλων μάχην, τὰ ἔλαβον λείαν αὐτοὶ καὶ παρ' αὐτῶν ὁ Ῥαμνήτης Ῥοτόλος καὶ αὐτός· ἤδη δὲ τὰ λαμβάνει ὁ Εὐρύαλος, κτείνας τὸν Ῥαμνήτην.

371. Εἰς τὸν στρατὸν κ' εἰς τὸ τεῖχος.) Εἰς τὸν στρατὸν τῶν πολιορκούντων Ῥοτόλων καὶ εἰς τὸ τεῖχος τῶν πολιορκουμένων Τρώων.

513. Τῶν ὑπὸ στέγην . . . λόχον.) Τὸν ἐν σχήματι χελώνης διὰ τοῦ συνασπισμοῦ.

525. . . . Ὑμεῖς, Καλλιόπη.) Ὀνομάζων τὴν Καλλιόπην μόνην ὡς εὑρέτ δα καὶ ἔφορον τῆς ἐπικῆς ποιήσεως, ἐπικαλεῖται πάσας τὰς Μούσας· ταύτην δὲ τὴν ἀπὸ πληθυντικοῦ εἰς ἑνικὸν μετάβασιν μετεχειρίσθη καὶ ὁ Ὅμηρος

Νῆα παρὰ γλαφυρὴν ἰθύνετε, φαίδιμ' Ὀδυσσεῦ (Ὀδ. Μ. 82.)

544—548. . Διεσώθη δὲ μόλις ὁ Λύκος κτλ.) Ὁ Λύκος καὶ ὁ Ἑλήνωρ ἦσαν, καθὼς φαίνεται, δύω ἀδελφοὶ, υἱοὶ τοῦ βασιλέως τῆς Μηονία, καὶ ὁ μὲν Λύκος ὁ πρεσβύτερος γνήσιος, ὁ δὲ Ἑλήνωρ ὁ νεώτερος νόθος ἐκ δούλης Δικυμνίας, ἥτις τὸν ἔπεμψεν εἰς τὸν πόλεμον μετὰ ταπεινῶν ὅπλων.

584. . . . . τοῦ Συμαίθου.) Οὗτος εἶνε ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Σικελίας, ἐκβάλλων μεταξὺ Κατάνης καὶ Λεοντίνων· καλεῖται δὲ σήμερον Jaretta.

585. . . . Παλίκου.) Ἕνα Παλίκον, θεὸν τῆς Σικελίας, λέγει ὁ Βιργίλιος, ἄλλοι δὲ τοὺς λέγουν δύω, υἱοὺς Διὸς καὶ Θαλείας θυγατρὸς Ἡφαίστου· ἢ κατ' ἄλλους Ἡφαίστου καὶ Αἴτνης, θυγατρὸς Ὠκεανοῦ· ἐπεκλήθησαν δὲ Παλῖκοι, διότι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ζήσαντες, μετὰ θάνατον ἐπανῆλθον πάλιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὑπῆρχε δὲ ναὸς αὐτοῦ ἢ αὐτῶν ἄδυτος.

615—616. Τὴν ὀκνηρίαν ποθεῖτε κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Πρίαμος ἐπιπλήττει τοὺς υἱούς του παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ω. 261), καὶ ὁ Ἀλκίνοος τοὺς Φαίακ. (Ὀδ Θ.)

617. . . Δινδύμεια ὕψη.) Ὄρη τῆς Τρωάδος Δίνδυμα κεκλιμένα, ἐξ ὧν ἡ Ῥέα Δινδυμήνη ἐλέγετο, ἐπειδὴ ἐλατρεύετο εἰς αὐτά· (Στέφ. Βυζ.) καὶ ἑνικῶς δὲ Δίνδυμον ἢ Δίδυμον τὸ ὄρος, κατὰ Στράβωνα, (ΙΒ Γεωγραφ.) ἡ δὲ Ῥέα Δινδυμήνη καὶ Δινδύμιος. Ὠνομάσθη δὲ οὕτω τὸ ὄρος, ἢ διότι κορυφοῦται εἰς δύω ὡς διδύμους μαστοὺς, ἢ ἐκ τῆς δινήσεως τῶν θεοφορουμένων, ἢ κατ' ἄλλους διότι παρθένος Ἄδρα, διακορευθεῖσα ἐκεῖσε ὑπὸ τοῦ Βάκχου, ἔτεκε δίδυμα.

619. . . Ἰδαίας. . . . Βερεκύντιος.) Τὸ Δίνδυμον, ἡ Ἴδα καὶ ὁ Βερέκυντος ἦσαν ὄρη ἱερὰ τῆς Κυβέλης ἢ Ῥέας.

630—631. Ἤκουσε τοῦτ' ὁ πατὴρ, κτλ.) καὶ Ὅμηρ. (Ἰλ. Ο. 377)·

Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος· μέγα δ' ἔκτυπε μητίετα Ζεὺς
ἀρέων ἄϊων Νηληϊάδαο γέροντος.

Οἱ Ῥωμαῖοι ἐθεώρουν ὡς σημεῖον αἴσιον τὴν ἐξ ἀριστερῶν ἀστραπὴν καὶ βροντὴν, οἱ δ' Ἕλληνες ἐξ ἐναντίας τὴν ἐκ δεξιῶν.

631—632. . . καὶ ἠχεῖ ἐνταὐτῷ τὸ θανάσιμον τόξον.) Ὡς καὶ Ὅμηρ.

Αἶγξε βιὸς, νευρὴ δὲ μέγ' ἴαχεν, ἄλτο δ' ὀϊστός. (Ἰλ. Δ. 125.)

646—647. . . παρέλαβε δ' ἅμα τοῦ Βούτου
τοῦ γηραιοῦ τὴν μορφήν.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Π. 715).

. . . Παρίστατο Φοῖβος Ἀπόλλων
ἀνέρι εἰσάμενος αἰζηῷ τε κρατερῷ τε
Ἀσίῳ κτλ. . . . . .

Τὸν Βούτην τοῦτον μόνον ἅπαξ ἐνταῦθα ἀναφέρει ὁ ποιητὴς, ὡς καὶ δὶς μόνον τὸν Ναύτην.

665. . . . τοὺς Ἰμάντας.) Οἱ Ἰμάντες ἦσαν λωρία στρεφόμενα περὶ τὰ ἀκόντια, τὰ ὁποῖα κρατούμενα ἐξ αὐτῶν ἠκοντίζοντο σφοδρότερον.

672—682. Πάνδαρος δὲ κτλ.) Ἡ εἰκὼν ἐκ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Μ. 426—436).

680. Ἀθήσιος.) Ἄθησις, ποταμὸς Ἐνετῶν, πηγάζων ἀπὸ τῶν Ῥοιτικῶν Ἄλπεων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον, βορειότερον τοῦ Ἠριδανοῦ· καλεῖται δὲ σήμερον Adige.

693. Πρὸς τοὺς δεινοὺς ἀδελφοὺς) Τὸν Πάνδαρον καὶ τὸν Βιτίαν.

693—697. . . Ἀντιφάτην . . . . .

. . . . . μητρὸς . . Θηβαίας.) Ἡ πατρὶς τῆς μητρὸς τοῦ Ἀντιφάτου ἦτον ἡ τετάρτη τῶν ὑπὸ Στεφ. Βυζ. καταλεγομένων ἐννέα ὁμωνύμων πόλεων, κειμένη εἰς Κιλικίαν τὴν πλησίον τῆς Τροίας· τὴν ἀναφέρει καὶ ὁ Ὅμηρος, ὀνομάζων αὐτὴν Θήβην Ὑποπλακίαν. (Ἰλ. Ζ. 397.) Λέγονται δὲ καὶ Θῆβαι πληθυντικῶς, αἱ ὁποῖαι, ὡς λέγει ὁ συγγραφεὺς τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ, εἶνε τὸ σήμερον Ἀτραμύττειον· ἀλλὰ κατὰ τὸν Στράβωνα ἀπέχουν αἱ Θῆβαι 80 στάδια τοῦ Ἀτραμυττείου.

704. . . . Ἡ αἰχμὴ χλιαρὰ κτλ.) Τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Π. 303)·

Πᾶν δ' ὑποθερμάνθη ξίφος αἵματι. . . .

705. Φαλαρικὸν) Εἶδος δόρατος ἔχοντος μακρὰν σιδηρᾶν αἰχμὴν περιχριομένην διὰ μιγμάτων εὐκαταφλέκτων, καθὼς πίσσης, θείου καὶ τῶν τοιούτων.

708—709. . . . Καταπίπτουν κτλ.) Ὡς τὸ τοῦ Ὁμήρ. (Ἰλ. Μ. 395)

. . . Ὁ δ' ἐσπόμενος πέσε δουρὶ
πρηνὴς, ἀμφὶ δὲ οἱ βράχε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ.

710. Εὐβοϊκὰς εἰς ἀκτὰς Βαΐων.) Αἱ Βάϊαι ἦσαν πόλις τῆς Ἰταλίας, μικρὸν ἀπέχουσα τῆς Ἰταλικῆς Καμπανίας, οἰκισθεῖσα δὲ ὑπὸ τῶν ἀποικισάντων ἐκ τῆς Χαλκίδος τῆς Εὐβοίας, οἵτινες καὶ τὴν ἀκτὴν, εἰς τὴν ὁποίαν κατήχθησαν, ὠνόμασαν Εὐβοϊκήν. (Βλ. καὶ Αἰν. Γ. 441.) Ἦτον δὲ τερπνότατος κατὰ πάντα ὁ τόπος καὶ ὑγιεινότατος, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὶ τῶν λογάδων τῆς Ῥώμης ἔκτισαν ἐκεῖ κατοικίας οὐ μόνον παρὰ τὴν ἀκτὴν, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῆς θαλάσσης δι' ἐμποντώσεως μεγάλων πετρῶν καὶ προσχώσεων.

716. . . . Προχύτη.) Νῆσος (Ἰταλ. Procida) κατὰ τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως μεταξὺ τοῦ Μισηνοῦ ἀκρωτηρίου καὶ τῆς νήσου Αἰναρίας ἀπὸ τῆς

Αἰναρίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας, ὡς λέγουν, ἀπεσπάσθη καὶ ὡς νὰ προεχύθη ἐκ σεισμοῦ· ἐξ οὗ καὶ Προχύτη ἐκλήθη. Καίτοι δὲ ἦδη χθαμαλὴν, τὴν λέγει ὑψηλὴν ὁ Βεργίλιος, ἐννοῶν βεβαίως τὸ παλαιὸν πρὶν τῆς ἀποπάτεως ὕψος της.

716. Ἡ τῶν Ἀρίμων.) Τὰ Ἄριμα καὶ οἱ Ἄριμοι (παρὰ Στεφ. τῷ Βυζ.). Τινὲς λέγουν ὅτι καὶ ὄρη ὑπῆρχον Ἄριμα, κατὰ δὲ Ἡσύχιον ἡ κατακεκαυμένη χώρα τῆς Φρυγίας ὠνομάζετο Ἄριμα, κατὰ δὲ τὴν γνώμην τῶν πλείστων, Ἄριμα ἐκαλεῖτο ἡ νῆσος Αἰναρία, μία τῶν Πιθηκουσῶν νήσων τῶν παρὰ τὴν Τυρρηνίαν κειμένων.

767. Ἄλκανδρον, Ἅλιον, Νοήμονα, Πρύτανιν.) Κατὰ κατάχρησιν ἀδείας ποιητικῆς, ὁ Τύρνος κτείνει ἐνταῦθα τοὺς ἰδίους, οὓς ἔκτεινεν ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ε. 678)·

Ἄλκανδρόν θ', Ἅλιόν τε, Νοήμονά τε, Πρύτανίν τε.

Η ΑΙΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

Τοῦ πανσθενοῦς ἐν τοσούτῳ ἠνοίχθη Ὀλύμπου τὸ δῶμα,
καὶ συναγείρει βουλὴν ὁ πατὴρ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων
εἰς τὸν περίαστρον θρόνον, ἐξ οὗ καὶ τὰς γαίας ἁπάσας
καὶ τὸν Δαρδάνιον βλέπει στρατὸν καὶ λαοὺς τοὺς Λατίνους.
Εἰς τοὺς διπύλους συγκάθηνται δόμους, καὶ ἄρχεται οὕτως·
«Ὦ οὐρανίωνες μέγιστοι, τίνας βουλὰς ἀντιθέτους
ἔχετ' ὑμεῖς καὶ πρὸς τί ἐχθρικῶς ἀντιφέρεσθε τόσον;
Δὲν ἀπηγόρευσα μὴ Ἰταλοὶ πολεμῶσι πρὸς Τρῶας;
τίς πρὸς τὰ δόξαντα ἔρις; ἢ τίς παρεκίνησε φόβος
εἴτε τοὺς μὲν ἢ τοὺς δὲ ν' ἀναλάβωσιν ὅπλα πολέμου;
Μὴ τὸν καλεῖτε, θὰ φθάσῃ ὁ δέων καιρὸς τῶν πολέμων,
ὅταν ποτὲ Καρχηδὼν ἡ ἀγρία εἰς πάσας τὰς πόλεις
ὄλεθρον φέρῃ, τῆς Ῥώμης τὰ ὄρη ν' ἀνοίξῃ, τὰς Ἄλπεις·
τότ' ἐπιτρέπονται μίση καὶ ἔριδες, τότε πορθήσεις·
ἤδη δὲ παύσασθ', εὐκταίαν φαιδροὶ συμφωνεῖτε εἰρήνην.»
Ταῦτα βραχέα ὁ Ζεύς· ἀλλ' οὐχὶ καὶ βραχέ' ἀπεκρίθη
ἡ Ἀφροδίτ' ἡ χρυσῆ·
«Πάτερ ἀΐδιε, δύναμις σὺ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων.
(Ποῖος εἶν' ἄλλος, πρὸς ὃν τοὺς ἡμῶν νὰ ἐκφράσωμεν πόνους;)
Βλέπεις εἰς πόσον τολμῶσ' οἱ Ῥοτόλοι, καὶ γαῦρος ἐν μέσῳ
πῶς ἐπὶ ἵππων λαμπρῶν κ' ἐπὶ νίκαις κομπάζων ὁ Τύρνος
φέρεται· οὔτε κλειστὰ τοὺς Τευκροὺς περισκέπουσι τείχη.
Ὄχι! κ'ἐντὸς τῶν πυλῶν, κ'εἰς αὐτὰς τὰς ἰσχυρώσεις τοῦ τείχους
μάχαι συνάπτονται ἤδη, κ' αἱμάτων αἱ τάφροι πληροῦνται.
Ἅπαντ' ἀπὼν ἀγνοεῖ ὁ Αἰνείας. Ποτὲ δὲν θὰ λύσῃς
πολιορκίαν τοσαύτην; ἐχθροὶ πρὸς τὰ τείχη καὶ πάλιν
τ' ἀρτιγενῆ τῆς Τρῳάδος, καὶ πάλιν στρατεύματα νέα;
κατὰ τῶν Τρώων καὶ πάλιν Τυδείδης ἐγείρετ' ἀπ' Ἄρπων

Αἰτωλικῶν; μὲ προσμένουν, πιστεύω, καὶ τραύματα νέα·
καὶ ἡ θυγάτηρ σου πάλιν θνητῶν ἀπεκδέχομαι ὅπλα·
ἂν παρὰ γνώμην τὴν σὴν, τῶν θεῶν δὲ ἀπέναντ', οἱ Τρῶες
τὴν Ἰταλίαν ζητοῦν, τὴν ποινὴν των ἂς λάβουν· καὶ οὔτε
νὰ προστατεύσῃς αὐτούς· ἀλλ' ἐὰν εἰς χρησμοὺς πεποιθότες
καὶ οὐρανίων θεῶν καὶ νερτέρων, τὴν ψῆφόν σου ἤδη
τίς δυνατὸς ν' ἀνατρέψῃ ἢ τίς ν' ἀλλοιώσῃ τὴν Μοῖραν;
τί ν' ἀναφέρω τὰς ναῦς τὰς εἰς Ἔρυκος ὄχθας καεῖσας;
τί τῶν λαιλάπων τὸν ἄναχτα, ἢ τοὺς λυσσώδεις ἀνέμους
εἰς Αἰτωλίαν τοὺς πνεύσαντας ἢ ἐπὶ νέφους τὴν Ἶριν
ἀποσταλεῖσαν; καὶ ἤδη κινεῖ τὰς νερτέρους· (οὐδ' ἄλλο
ἔμενε πλέον·) ἐπάνω τῆς γῆς αἰφνιδίως ῥιφθεῖσα
ἡ Ἀλληκτὼ, κατὰ μέσον τῶν πόλεων μαίνεται ἤδη
τῆς Ἰταλίας· οὐδὲν περὶ κράτους· ἐλπίζομεν ταῦτα,
ὅσον ἡ τύχη παρῆν· ἂς νικοῦν νὰ νικοῦν ὅσοι θέλεις·
ἂν δὲν ὑπάρχῃ τις γῆ ἣν νὰ θέλῃ νὰ ἀφήσ' εἰς τοὺς Τρῶας
ἡ ἀπηνής σου γυνὴ, πρὸς τῆς πτώσεως, πάτερ, τῆς Τροίας
τῆς καπνιζούσης, ὦ δός, ἱκετεύω σε, πόρρω τῶν ὅπλων
νὰ ἐπιζήσῃ ὁ ἔκγονος κἂν μου Ἀσκάνιος σῶος,
περιπλανὴς δ' ὁ Αἰνείας εἰς μέσον ἀγνώστων ὑδάτων
ἂς διατρέχῃ τὸν δρόμον ὃν δίδ' εἰς ἐκεῖνον ἡ τύχη,
ἔστω δὲ μόνος αὐτὸς ὑπὸ σκέπην μακρὰν τοῦ πολέμου.
Πάφον ἐγὼ ὑψηλὴν, Ἀμαθοῦντα καὶ Κύθειρα ἔχω
καὶ Ἰδαλίας τὸν δόμον· τὰ ὅπλ' ἀκλεῶς καταλείπων,
ἂς διατρέχῃ τὸν βίον ἐκεῖ. Καρχηδὼν νὰ δαμάσῃ
τὴν Αὐσονίαν ἐπίταγμα δός. Εἰς τὰς πόλεις τῆς Τύρου
οὔτι ἀνθίσταται πλέον· πρὸς τί οἱ Τευκροὶ τοῦ πολέμου
ἀπαλλαγέντες, ἐκ μέσου πυρὸς ν' ἀποδράσουν Ἀργείου;
νὰ ἐξαντλήσουν δὲ πάντας κινδύνους ξηρᾶς καὶ θαλάσσης,
ἀναζητοῦντες εἰς Λάτιον πόλιν δευτέραν Περγάμων;
εἰς τὴν ἐσχάτην σποδὸν τῆς πατρίδος δὲν ἔμενον μᾶλλον
γῆν, ἥτις ἦτο ἡ Τροία; Σιμόεντα, δέομαι, Ξάνθον
εἰς τοὺς δυστήνους ἀπόδος, καὶ αὖθις ὁ' οἱ Τρῶες, ὦ πάτερ,
τὰ τοῦ Ἰλίου ἂς πάθουν.» Ἡ ἄνασσα Ἥρα δὲ τότε
εἶπ' ἐμμανὴς, «Διατί τὴν σιγὴν τὴν βαθεῖαν νὰ λύσω
μὲ ἀναγκάζεις, τὸ ἄλγος μου δὲ τὸ κρυπτὸν νὰ ἐκφράσω;
τίς τὸν Αἰνείαν θεῶν ἢ ἀνθρώπων ἐκίνησ' εἰς μάχας

ἢ πρὸς τὸν ἄναχτα ἤδη Λατῖνον ἐχθρὸς νὰ ἐπέλθῃς;
Εἰς Ἰταλίαν ἀφίχθ' εἰς τὰς Μοίρας πειθόμενος, ἔστω,
κ' εἰς τὰς ὁρμὰς τῆς Κασάνδρας· ἡμεῖς δὲ ν' ἀφήσῃ τὸ ἄστυ
τὸν ἐκινήσαμεν ἢ τὴν ζωὴν νὰ ἐκθέσ' εἰς ἀνέμους;
νὰ πιστευθῇ δ' εἰς παιδίον τὸν πόλεμον ὡς καὶ τὰ τείχη;
τὴν Τυῤῥηνὴν νὰ ταράττῃ δὲ πίστιν κ' ἡσύχους ἀνθρώπους;
Τίς ἐδῶ δόλος θεῶν, ἢ δύναμις τίς ἡμετέρα;
ποῦ εἰς αὐτὰ εἶν' ἡ Ἥρα, καὶ ποῦ ἡ νεφόπεμπτος Ἶρις;
οἱ Ἰταλοὶ πυρπολοῦν τὴν ἀρτίτοκον Τροίαν ἀδίκως;
μένει ἀδίκως λοιπὸν εἰς τὴν πάτριον γῆν του ὁ Τύρνος,
ὅστις Πιλοῦμνον μὲν πάππον, μητέρα δὲ ἔσχ' Ἐνηλίαν;
Τί! πρὸς Λατίνους νὰ φέρουν οἱ Τρῶες τὴν μέλαιναν δᾷδα;
νὰ καταθλίβουν τοὺς ξένους ἀγροὺς, νὰ λαμβάνωσι λείας;
τοὺς πενθερούς νὰ δεσμεύουν, τὰς νύμφας ν' ἁρπάζουν ἐκ κόλπων;
νὰ ἐξαιτῶνται εἰρήνην καὶ ὅπλα ν' ἀρτῶς' εἰς τὰς πρύμνας;
δύνασαι σὺ τὸν Αἰνείαν ἐκ βίας Ἑλλήνων νὰ σώσῃς,
καὶ ἀντ' ἀνθρώπου νεφέλην, κενοὺς νὰ προτάττῃς ἀνέμους·
νὰ μεταβάλλῃς καὶ στόλον εἰς Νύμφας τὴν δύναμιν ἔχεις
κ' εἶν' ἀπρεπὲς τοὺς Ῥοτόλους μικρὸν ἂν ἡμεῖς βοηθῶμεν;
Ἅπαντ' ἀπὼν ἀγνοεῖ ὁ Αἰνείας· ἀπὼν ἀγνοείπω·
Κύθειρα σὺ ὑψηλὰ καὶ Ἰδάλιον ἔχεις καὶ Πάφον·
μάχιμον πόλιν πρὸς τί ἐνοχλεῖς καὶ καρδίας τραχείας;
τὴν τῆς φθινούσης Φρυγίας ἡμεῖς ἐπεσπεύσαμεν πτῶσιν
ἐκ θεμελίων; ἡμεῖς; ἢ ὁ τάξας τοὺς τάλανας Τρῶας
κατ' Ἀχαιῶν; τὴν Ἀσίαν κ' Εὐρώπην δὲ τίς εἰς τὰ ὅπλα
ἤγειρε; τίς τῆς εἰρήνης τὰ ὅρκια ἔλυσε λάθρα;
μὴ δι' ἐμοῦ ὁ μοιχὸς ὁ Δαρδάνιος εἶλε τὴν Σπάρτην;
ὅπλα μὴ ἔδωκα, ἢ δι' ἐρώτων μὴ ἔθρεψα μάχας;
διὰ τοὺς σοὺς νὰ φοβῆσαι ἦν τότε καιρός· ἀλλ' ἐγείρεις
ἤδη ἀδίκους κραυγὰς καὶ ματαίας κινεῖς διενέξεις.»

Εἶπεν ἡ Ἥρα αὐτὰ, οἱ θεοὶ δ' ἐψιθύριζον πάντες
γνώμας παντοίας, καθὼς αἱ πνοαὶ τοῦ ἀέρος αἱ πρῶται
φρίττουσιν ἔγκλειστ' εἰς δάση, κωφοὶ δ' εἰς τὰ φύλλα πετῶσι
ψιθυρισμοὶ, μηνυταὶ ἐπιόντων ἀνέμων τοῖς ναύταις.
Ὁ παντοδύναμος τότε πατὴρ, ὁ κρατῶν τῶν ἁπάντων,
ἄρχεται· λέγοντος δὲ, τῶν θεῶν σιγὴ εἶχε τὸ δῶμα·
κ' ἔτρεμε κάτω ἡ γῆ, καὶ ἐπάν' ὁ αἰθὴρ ἐσιώπα,

κ' ἠῦδον αἱ αὖραι, καὶ ἔθλιβε χαῦνον ὁ πόντος τὸ ὕδωρ.
«Λάβετ' εἰς φρένας λοιπὸν κ' ἐντυπώσατε τούτους τοὺς λόγους.
Βλέπων οὐχὶ θεμιτὸν μεταξὺ τῶν Ῥοτόλων καὶ Τρώων
τὸν τῆς φιλίας δεσμὸν, ἀπεράντους δ' ὑμῶν τὰς συγχρούσεις,
ὁποιανδήποτε τύχην ἂν λάβουν, ὁποίαν δ' ἐλπίδα
ἢ οἱ Ῥοτόλ' ἢ οἱ Τρῶες, θὰ μείνω ἀνάλγητος ὅλως,
εἴτ' ἐκ βουλῆς τῶν Μοιρῶν Ἰταλοὶ περιείργουν τὰ τείχη,
εἴτε ἐκ πλάνης κακῆς κ' ἐκ κακῶν τῶν Τευκρῶν βουλευμάτων,
οὐδὲ λυτρῶ τοὺς Ῥοτόλους. Ὡς ἤρξατο πᾶς τις ἂς φέρῃ
τύχην καὶ μόχθους. Ὁ Ζεὺς ὁ αὐτὸς εἶναι ἄναξ εἰς πάντας·
τὰ τῶν Μοιρῶν θ' ἀποβοῦν. Μὰ τὰ ῥεῖθρ' ἀδελφοῦ τοῦ Στυγείου,
μὰ τοὺς πισσώδεις χειμάρρους καὶ μαύρων ἀβύσσων τὰς ὄχθας.»
Ἔνευσε λέγων, καὶ πάντα τὸν Ὄλυμπον ἔσεισε νεύσας.
Τοῦτο τῶν λόγων τὸ τέλος· ὁ Ζεὺς τοῦ χρυσοῦ του δ' ἠγέρθη
θρόνου· κ' ἐν μέσῳ αὐτῶν οἱ θεοὶ τὸν προέπεμψαν πάντες.
Ἵστανται πέριξ ἐν τούτοις πασῶν τῶν πυλῶν οἱ Ῥοτόλοι,
σφάττοντες ἄνδρας, τὰ τείχ' εἰς πυρὸς περιβάλλοντες ζώνην.
Οἱ Αἰνειάδαι ἐντὸς τοῦ φρουρίου κατάκλειστοι ἦσαν,
οὔτε φυγῆς ἦν ἐλπὶς· εἰς τοὺς πύργους οἱ δύστηνοι μάτην
τοὺς ὑψηλοὺς ἐφεστῶτες τοὺς στέφουσι, σπάνιοι ἤδη.
Ἄσιος ἦν Ἰμβρασίδης, Ἀσσάρακοι δύο, καὶ Κάστωρ,
Ἰκεταίνιος ἔτι, Θυμοίτης, καὶ Θύβρις ὁ γέρων,
λόχος ὁ πρῶτος· αὐτοὺς ἀδελφοὶ Σαρπηδόνος οἱ δύο
Κλάρος καὶ Αἴμων συνώδευον· ἦλθον δ' ἐξ ὕψους Λυκίας·
Φέρει παμμέγιστον βράχον, τὸ σῶμά του πᾶν προσερείσας,
μέρος τοῦ ὄρους οὐδόλως μικρὸν, ὁ Λυρνήσιος Ἄκμων,
οὐδὲ Κλυτίου πατρὸς οὐδ' ὁμαίμονος ἧσσων Μνεσθέως.
Διὰ δοράτων οἱ μὲν, διὰ λίθων δ' ἀμύνονται ἄλλοι·
πῦρ δ' ἑτοιμάζουν καὶ βέλ' εἰς νευρὰς προσαρμόζουν ὀξέα·
ἴδ', ἐν τῷ μέσ' ὁ Δαρδάνιος παῖς, ὃν ἡ Κύπρις ἐφίλει,
παρουσιάζεται, φέρων γυμνὴν τὴν λαμπρὰν κεφαλήν του·
ὡς διαλάμπ' εἰς χρυσὸν ἐρυθρόχρουν ἡ ἔνθετος λίθος
κόσμημα ἢ κεφαλῆς ἢ τραχήλου· ἢ ὡς ἡρμοσμένος
εἰς Ὡρικίαν τερέβινθον ἢ καὶ εἰς πύξον ἐντέχνως
στίλβει ἐλέφας· ἡ κόμη δ' αὐτοῦ εἰς τὸν τράχηλον χεῖται
τὸ γαλακτόχρουν, καὶ κύκλος χρυσοῦ μαλακοῦ τὴν συνδέει.
Εἶδον προσέτι καὶ σὲ τὰ μεγάθυμα, Ἴσμαρε, ἔθνη

νὰ διευθύνῃς πληγὰς, τῶν βελῶν φαρμακεύων τὰς ῥάβδους,
τῆς Μαιονίας υἱὲ, ὅπου ἄνδρες, γεννάδα, παχεῖαν
γῆν γεωργοῦν, Πακτωλοῦ δὲ χρυσὸν αὐτὴν καταρδεύει·
ἦν καὶ Μνεσθεὺς δὲ προστέτι, ὃς χθὲς, ἐξελάσας τὸν Τύρνον
τῶν προχωμάτων τοῦ τείχους, λαμπρὰν προσεκτήσατο δόξαν,
ἔτι δὲ Κάπυς, ἐξ οὗ ὠνομάσθ' ἡ Καμπάνιος πόλις.

Οὗτοι δ' ἐν ᾧ εἰς ἀγῶνας δεινῶν ἠσχολοῦντο πολέμων,
ἔτεμνε κῦμα θαλάσσης ἐν μέσῳ νυκτὸς ὁ Αἰνείας,
ὡς ἀπ' Εὐάνδρου ἀφίχθ' εἰς τὸ στράτευμ' αὐτὸς τῶν Ἑτρούσκων,
καὶ πρὸς τὸν ἄνακτα εἶπε τὸ ὄνομα, κ' εἶπε τὸ γένος,
τίνων δὲ χρῄζει, τί φέρει αὐτὸς, ὁ Μεζέντιος ὅπλα
τίνα κινεῖ κατ' αὐτοῦ καὶ παρέστησε πόσ' ἡ τοῦ Τύρνου
σκληροκαρδία, καὶ πόσ' εἰς τ' ἀνθρώπινα πράγματα πίστις,
ἔμιξε δὲ καὶ δεήσεις, εὐθὺς καὶ συνθήκην ὁ Τάρχων
καὶ συνδρομὴν τοῖς παρέσχε, κ' εἰς στόλον τὸ Λύδιον ἔθνος
ἔβη, ἐκ μοίρας ἐλεύθερον, θείᾳ βουλήσει δ' ὑπεῖκον
εἰς ἀρχηγοὺς ἀλλοτρίους· ἡ ναῦς προηγεῖτο τῶν ἄλλων
ἡ τοῦ Αἰνείου· τὸ ἔμβολον λέοντας δ' εἶχε Φρυγίους,
καὶ ὑπεράνω τὴν Ἴδην, φιλτάτην τῶν Τρώων φυγάδων.
Ὧδε ἐκάθητ' ὁ μέγας Αἰνείας, ἐν νῷ περιστρέφων
τὰ τοῦ πολέμου παντοῖα· πλησίον δ' ὁ Πάλλας λαιόθεν
πότε νὰ μάθῃ ζητεῖ τῶν ἀστέρων τὸν νύκτιον δρόμον,
πότ' ἐξετάζ' εἰς ξηρὰς καὶ θαλάσσας ὁποῖα ὑπέστη.

Τὸν Ἑλικῶνα ἀνοίξατε ἤδη, καὶ ἄστατε, Μοῦσαι·
τίν' ἀπὸ Τούσκων ἀκτῶν τὸν Αἰνείαν συνώδευσαν ὅπλα,
τίνας δ' ἐκεῖνος κατήρτισε ναῦς κ' εἰς πελάγη ἀνήχθη.
Πρῶτος εἰς τίγριν χαλκῆν Μασσικὸς ὁ στρατάρχης ἐκπλέει,
χίλιοι ἔπονται νέ' εἰς αὐτὸν, τοῦ Κλουσίου τὰ τείχη
καταλιπόντες, καὶ Κόσσαν τὴν πόλιν, καὶ λόγχας καὶ βέλη
φέροντες, τόξα θανάσιμα, κούφας ἐπ' ὤμων φαρέτρας.
Ἄβας ἐξῆς ὁ στυγνὸς διαλάμποντα εἶχε τὰ ὅπλα
πᾶν του τὸ τάγμα· χρυσοῦς δ' εἰς τὴν πρύμνην ἐξεῖχεν Ἀπόλλων,
ἑξακοσίους ἐμπείρους εἰς πόλεμον νέους ἡ μήτηρ
Ποπουλονία τῷ ἔδεκεν. Ἴλβη δ' ἡ νῆσος προσέτι
τριακοσίους ἡ κρύπτουσ' ἀκένωτον πλοῦτον χαλύβων·
τρίτος δὲ ἦν ὁ θεῶν ἑρμηνεὺς καὶ ἀνθρώπων Ἄσύλας,
ᾧ ὑπετάσσοντο ἴνες κτηνῶν καὶ οὐράνια ἄστρα,

ἔτι δὲ γλῶσσαι πτηνῶν καὶ τὸ πῦρ κεραυνοὺς τὸ μηνῦον,
εἶχε χιλίους χαλκῷ πεφραγμένους, αἰχμαῖς φρικαλέαις·
αἱ Ἀλφειαὶ κατ' ἀρχὰς, μετὰ ταῦτα δ' Ἑτρούριαι Πίσαι
ἔπεμψαν τούτους αὐτῷ. Ὁ καλὸς εἶτα ἕπεται Ἄστωρ,
ὁ πεποιθὼς εἰς τὸν ἵππον αὐτοῦ, κ' εἰς πολύχροα ὅπλα·
τριακοσίους προσέθεσαν ἔτι, ὁμόφρονας πάντας,
ὅσοι Καιρήτην ἢ ὅσοι οἰκοῦν τὰς Μινίωνος γαίας
καὶ οἱ πανάρχαιοι Πύργοι, κ' αἱ λίαν νοσώδεις Γραβίσκαι

Οὔτε δὲ σὲ παραλείπω, Κινύρα, στρατάρχα Λιγύρων
μάχιμε· οὔτε, ὦ Εὔπαυε, σὲ, ὃς ὀλίγους ὡδήγεις.
Ἡ κεφαλή σου κυκνείου πτερώματος λόφον ἀνέχει,
ἔρωτος δεῖγμα, προσέτι σημεῖον μορφῆς τῆς πετρώας·
τὸν ποθητόν του Φαέθοντα κλαίων, ὡς λέγουν, ὁ Κύκνος
τῶν ἀδελφῶν του αἰγείρων ἐν ᾧ εἰς τὰ σύσκια φύλλα
ᾖδε, κ' ἐκούφιζεν οὕτως ἡ Μοῦσα ὀλίγον τὸν πόθον,
ἡ πολιά του εἰς τέλος εἰς πτίλ' ἁπαλὰ μετεβλήθη·
καὶ ἀναπτὰς πρὸς ἀστέρας, τὴν γῆν ἐγκατέλιπεν ᾄδων·
Ἔρχεται ἤδη αὐτοῦ ὁ υἱὸς καθ' ὁμοίων του ἄλλων,
δι' εἰρεσίας ἐλαύνων τὸν μέγιστον Κένταυρον, ὅστις
ἐπαπειλεῖ ἐφεστὼς διὰ πέτρας ὀγκώδους τὸ ὕδωρ
ὄρθιος· τρόπις δὲ τέμν' ἡ μακρά του βαθέως τὸν πόντον·
ἔτι δ' ὁ Ὄκνος κινεῖ στρατιὰν ἐκ πατρῴων ὁρίων
ὁ ποταμοῦ τοῦ τῶν Τούσκων υἱὸς καὶ Μαντοῦς μαντιπόλου,
ὅστις, ὦ Μάντυα, τείχη σοὶ ἔδω καὶ κλῆσιν μητρῴαν·
Μάντυα, πλείστους μετροῦσα, οὐχὶ δ' ὁμοφύλους προγόνους
εἶχε μὲν γένη τριπλᾶ, τετραπλοῦς κατὰ γένος δὲ δήμους,
αὐτὴ δὲ ἦν κεφαλὴ, κ' αἱ δυεάμεις της αἵματος Τούσκων.

Καὶ πεντακόσιοι δ' ἔτ' εἰς Μεζέντιον φέρουσιν ὅπλα,
οὓς ἐκ Βενάκου πατρὸς, ἐνδυθεὶς τοὺς γλαυκούς του καλάμους,
ἐπὶ τὸν πόντον εἰς πίτυν κακίστην ὁ Μίγκιος ἦγεν.
Βάδην χωρεῖ ὁ Αὐλήστης, κ' ἀνίσταται πλήττων τὸ κῦμα
διὰ κωπῶν ἑκατόν· κυκωμένη δ' ἡ θάλασσ' ἀφρίζει·
μέγιστος Τρίτων τὸν φέρει· ἡ κόγχη δ' αὐτοῦ καταπλήττει
πάντας τοὺς πέριξ πορθμοὺς, καὶ ἀνθρώπου δασύτριχος ὄψιν
μέχρι πλευρῶν παριστᾷ· τελευτᾷ δ' ἡ γαστήρ του εἰς πρίστιν·
τοῦ ἡμιθήρος δὲ βάλλον τὸ στῆθος παφλάζει τὸ κῦμα.
Τόσ' εἰς τριάκοντα ναῦς ἐκλεκτοὶ ἀρχηγοὶ ὑπὲρ Τρώων

ἔσπευδον, πρύμναις χαλκαῖς τ' ἁλατοῦχα ἀροῦντες πεδία.
Εἶχε παρέλθ' ἡ ἡμέρα· δι' ἅρματος δὲ νυκτιπόλου
τὸ τοῦ Ὀλύμπου διήνυσεν ἥμισ' ἡ πότνια Φοίβη·
καὶ ὁ Αἰνείας (οὐδ' ἔφερ' εἰς νοῦν ν' ἀναπαύσῃ τὰ μέλη)
κάθητ', αὐτὸς κυβερνῶν καὶ ἱστία καὶ οἴακας μόνος·
αἴφνης ἐν μέσῳ ἰδοὺ τῆς θαλάσσης χορὸς τῶν οἰκείων
τὸν ἁπαντᾷ, τῶν Νυμφῶν ἃς ἡ δαίμων Κυβέλη προσφάτως
εἰς θαλασσίους μετέβαλ' ἐκ πλοίων θεὰς καὶ εἰς Νύμφας.
Αὗται προσνήχονται νῦν, τὸ θαλάσσιον σχίζουσαι κῦμα,
ὅσαι χαλκόπρωροι πρὶν εἰς τὰς ὄχθας ἐφίσταντ' ὁρμῶσαι.
Γνοῦσαι μακρόθεν τὸν ἄνακτα, πέριξ ὀρχούμεναι ἦλθον.
Κυμοδοκέα δ' ἡ οὖσα πασῶν εἰς τὸ λέγειν ἀρίστη,
ἀκολουθεῖ, καὶ ἀνέχει τὰ νῶτα, καὶ θέτ' εἰς τὸ πλοῖον
τὴν δεξιάν· ἡ λαιὰ δ' ὑποκάτω ἡσύχως ἐρέσσει·
λέγει δ' αὐτὰ πρὸς τὸν μήτι γνωρίζοντα· «Ἔξυπνος εἶσαι,
ὦ θεογέννητ' Αἰνεία; ἀπόλυσ' εὐθὺς τὰ ἱστία,
τῆς κορυφῆς τῆς Ἰδοίας αἱ πίτειες ἐσμὲν τῆς ἁγίας·
ἤδη πελάγιαι Νύμφαι, ὁ στόλος ὁ σός. Ὁ προδότης
ὡς μᾶς κατέθλιβε Τύρνος διά τε πυρὸς καὶ σιδήρου,
ἄκουσ' ἐρρήξαμεν κάλους τοὺς σούς, κ' εἰς τὴν θάλασσαν πᾶσαν
σ' ἀνεζητοῦμεν, ὁπότ' εἰς θεὰς σπλαγχνισθεῖσα ἡ μήτηρ
μᾶς μετεμόρφωσεν, ὥρισε δὲ εἰς τὸ ὕδωρ νὰ ζῶμεν.
Ἀλλ' ὁ υἱός σου Ἀσκάνιος εἶν' εἰς τὰ τείχ', εἰς τὰς τάφρους
τῆς τῶν Λατίνων φρικτῆς προσβολῆς μεταξὺ καὶ τῶν ὅπλων·
ἤδ' οἱ Ἀρκάδες ἱππεῖς κ' οἱ Ἐτροῦσκοι κατέχουν τὸν τόπον
τὸν ὁρισθέντα· ὁ Τύρνος διέταξεν ὅμως ἐν μέσῳ
ἵνα μὴ φθάσουν τὰ τείχη στρατὸς νὰ ταχθῇ ἀποκρούων.
Ἄγε, ἐγέρθητι· ἅμα δ' ἐπέλθ' ἡ αὐγή, τοὺς ἑταίρους
κίν' εἰς τὰ ὅπλα, καὶ λάμβανε ἣν σοι παρέσχεν ἀσπίδα
ὁ πυροκράτωρ ἀνίκητον, πέριξ τὰς ἄκρας χρυσώσας.
Μέλλ' ἢ ἐπαύριον (ῥροῦδους ἂν δέν μου νομίζῃς τοὺς λόγους)
ὑπερμεγέθεις σωρείας νὰ ἴδῃ Ῥοτόλων σφαγέντων.»
Εἶπε κ' εὐθὺς ἐχωροῦσα ὡθεῖ τὴν ἐξέχουσαν πρύμνην
διὰ χειρός της, ὡς αἶδεν αὐτή, κ' εἰς τὰ ὕδατα φεύγει
λόγχης ταχύτερον ἢ τοῦ τὸν ἄνεμον φθάνοντος βέλους·
σπεύδουν κατόπιν κ' αἱ ἄλλ'· ἐκθαμβεῖται δὲ ἄκρως εἰς ταῦτα
Ἀγχισιάδης ὁ Τρώς, κ' ἐμψυχοῦτ' ἐκ τῆς ὄψεως ὅμως·

πρὸς τὸν κυρτὸν δ' οὐρανὸν ἀναβλέψας, προσεύχεται ταῦτα·
«Μῆτερ Ἰδαία, θεῶν σεβαστή, τῶν Δινδύμων προστάτι
καὶ τῶν πυργούχων κωμῶν, συρομέν' ὑπὸ ζεύγους λεόντων,
σύ μοι κυρίως εἰς τοῦτον τὸν πόλεμον δώρησ' αἰσίους
τοὺς οἰωνούς· πρὸς τοὺς Φρύγας, θεά μου, παράσχεθι εὔνους.»
Εἶπεν αὐτά· ἡ δ' ἡμέρα ἐν τούτοις προβᾶσα βραδέως,
ἔχυνεν ὥριμον φῶς, κ' ἐφυγάδευεν ἤδη τὴν νύκτα.
Εἶπε δ' αὐτὸς τοῖς ἑταίροις νὰ ἔπωντ' εἰς πᾶν του σημεῖον
κ' ἕτοιμ' εἰς μάχην, νὰ ἔχουν τὸν νοῦν εἰς τὰ ὅπλα ἐν πρώτοις·
ἔβλεπε δ' ἤδη ἐμπρός του τοὺς Τρῶας αὐτά του τὰ τείχη·
στὰς δ' εἰς τὴν ἔξοχον πρύμνην, τὴν λάμπουσαν ἦρεν ἀσπίδα
διὰ χειρὸς τῆς λαιᾶς· ἀνεγείρουν κραυγὰς πρὸς ἀστέρας
οἱ Δαρδανῖδ' ἐκ τοῦ τείχους· αὐξάν' ἡ ἐλπὶς τὴν ὀργήν των,
καὶ ἀκοντίζουσι βέλη· καθὼς ὑπὸ μέλανα νέφη
γέρανοι δίδουν σημεῖον Στρυμόνιοι, ἵπταντ' ἐν ἤχῳ
πρὸς τὸν αἰθέρα φαιδρὸν δὲ κλαγγάζοντες τὸν νότον.
Ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥοτόλων ἐξίσταται, ἔτι δ' ἠπόρουν
τῶν Αὐσονίων οἱ προῦχοντες, ἕως τὰς πρύμνας κατεῖδον
πρὸς τὰς ἀκτὰς ἐστραμμένας, καὶ πλήρη τὴν θάλασσαν πλοίων·
στίλβ'εἰς τὸ κράνος ὁ φάλος, καὶ πῦρ διαχεῖτ'ἐκ τοῦ λόφου,
καὶ ὁ χρυσοῦς ὀμφαλὸς εὐρυτάτας ἐρεύγεται φλόγας,
ὡς κατὰ νύκτας ὑγρὰς, ὅτ' αἱμόχρες χύνουν κομῆται
πένθιμον φῶς ἐρυθρὸν, ἢ ὁ Σείριος καύσων ὁπότε
εἰς τοὺς βροτοὺς ἐπιφέρων καὶ δίψαν καὶ νόσους τραχείας
ἀναφανῇ καὶ φωτὶ ἀπαισίῳ λυπῇ τοὺς αἰθέρας.
Τοῦ τολμητίου δὲ Τύρν' οὐδαμῶς κατεπαύθη τὸ θάρρος
τοὺς ἐρχομένους ν' ἀπώσῃ μακρὰν, τὰς ἀκτὰς προλαμβάνων.
Λέγων δὲ κέρτομα ταῦτα, κινεῖ τὸν θυμὸν τῶν οἰκείων.
«Ὅ,τι ἠθέλετε πάρεστιν· ἂς τὸ συντρίψῃ ἡ χείρ σας·
ἔχετ' εἰς χεῖρας τὸν Ἄρην, ὦ ἄνδρες· συζύγων καὶ εἴκων
ἤδη καθεὶς ἂς μνησθῇ· διὰ πράξεις καθεὶς ἂς καυχᾶται
προγονικὰς καὶ ἰδίας· ἂς δράμωμεν πρῶτ' εἰς τὸν πόντον,
ἕως διστάζουν περίτρομ' εἰσέτ' εἰς τὴν γῆν νὰ πατήσουν.
Τῶν τολμηρῶν βοηθὸς εἶν' ἡ τύχη.»
Εἶπε, κ' ἐσκέπτετο τίνας νὰ λάβῃ καὶ φέρ' εἰς τὴν μάχην,
νὰ πιστευθῇ δὲ εἰς τίνας τὰ ἤδη κλονούμενα τείχη.
Τοὺς ἑαυτοῦ δ' ἐκ πρυμνῶν ὑψηλῶν ἐν τοσούτ' ὁ Αἰνείας

δι' ἀποβάθρας ἐξάγει· παλίνστροφα ἄλλοι τηροῦντες
τὰ ἀπαυδῶντα πελάγ', εἰς τὰ βράχη θαῤῥοῦντες ἐπήδων·
ἤλαυνον ἄλλοι τὰς κώπας· σκοπῶν τὰς ἀκτὰς δὲ ὁ Τάρχων
ὅπ' οὐδὲ κῦμα συνθλώμενον ἤχει οὐδ' ἦταν χοιράδες,
ἀλλ' ἀβλαβὴς βαθμηδὸν ὀγκουμένη ἡ θάλασσ' ἁπλοῦται,
στρέφει τὰς πρώρας εὐθὺς, πρὸς τοὺς φίλους δὲ ταῦτ' ἀποτείνει·
«Ἄγετε, ἄνδρες λεκτοὶ, ἰσχυρῶς εἰς τὰς κώπας κλιθῆτε·
ἄρατε, φέρτε πλοῖα· τὴν γῆν τὴν πολέμιον ταύτην
σχίσατ' ἐμβόλοις· ἡ τρόπις τὸν αὔλακ' αὐτὴ ἂς ἀρώσῃ.
Δὲν ἀποφεύγω νὰ θραύτω τὴν πρύμνην εἰς ὅρμον τοιοῦτον,
ἅπαξ τὴν γὴν ἂν κατάσχω.» Εἰπὼν δὲ ὁ Τάρχων τοὺς λόγους
ἔφθασε μόλις, κ' εὐθὺς οἱ ἑταῖροι ἐγείρονται πάντες,
κ' εἰς τοὺς ἀγροὺς τῶν Λατίνων ἀῤῥίζοντα φέρουν τὰ πλοῖα
ἕως τὰ ἔμβολα πάντα, κ' οἱ τρόπεις ἐθράσθησον πᾶσαι
εἰς τὴν ξηρὰν ἀβλαβεῖς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ναῦς σου, ὦ Τάρχων.
Κατὰ χοιράδων ὠθεῖτα, ὡς ἦν εἰς τ' ἀπότομα νῶτα
ὥραν πολλὴν ἐκρεμὴς, κ' ἐν ἀγῶνι τὸ κῦμα ἐκτύπα,
σχίζεται τέλος, κ' ἐκρίπτ' εἰς τὴν θάλασσαν πάντας τοὺς ἄνδρας,
οὓς ἐμποδίζουσι κῶπαι θραυσθεῖσαι, σελμάτων σανίδες
ὑπὸ κυμάτων φερόμεναι, σείρουν δ' ἀνάῤῥοα ῥεῖθρα.
Οὐδὲ ὁ Τύρνος δ' ἀργεῖ, ἀλλ' ὁρμῶν, τὸν στρατόν του ἐξάγει
κατὰ Τευκρῶν, καὶ αὐτὸν τῶν ἀκτῶν καθιδρύει ἀντίον.

Σάλπιγξ ἠχεῖ. Τοὺς ἀγροίκους προσβάλλει, σημεῖον τῆς μάχης
δοὺς ὁ Αἰνείας τὸ πρῶτον, καὶ τρέπει νικῶν τοὺς Λατίνους,
κτείνας τὸν Θέρωνα, ἄνδρα τὸν μέγιστον, ὃς κατ' Αἰνείου
ὥρμησ' ἐμπρός· τὴν πλευράν του ἠνέῳξ', ἐλθὸν δι' ἀσπίδος
πέραν τὸ ξίφος χαλκῆς, καὶ χρυσοῦ φολιδώδους χιτῶνος·
Λύκαν φονεύει ἐξῆς ἐκ μητρὸς ἐκσπασθέντα θανούσης
καὶ ἱερόν σου, ὦ Φοῖβε, διότι διέρυγε βρέφος
τὴν τοῦ σιδήρου τομήν· καὶ Κισσέα δ' οὐ πόῤῥω καὶ Γύαν
κτείνει τὸν πέλωρον, εἰ τοὺς ἀνθρώποτε ἀνήρουν συνήθως
διὰ ροπάλων· οὐδὲν εἰς αὐτοὺς τὸ Ἡράκλειον ὅπλον
ἢ τῆς χειρὸς ἐχρησίμευσ' ἡ ῥώμ', ἢ πατὴρ ὁ Μελάμπους
ὁ ὀπαδὸς τοῦ Ἀλκείδου, ἐν ὅσῳ ἡ γῆ εἰς ἀγῶνας
τὸν καθυπέβαλλεν. Ἴδε, ὁ Φάρων ἀσήμως ὠμίλει,
ὅτε τὸ δόρ' εἰς τὸ στόμα τῷ ἔπηξεν ἀρτι βοῶντι.
Κύδων καὶ σὺ δυστυχῆ, ἐραστὰ τοῦ ἰούλου, ὃς πρῶτος

ταῖς παρειαῖς ἐπανθεῖ τοῦ Κλυτίου, τρυφῆς σου τῆς νέας,
ἐκ Δαρδανίας χειρὸς ἐκταθεὶς, θὰ κατέκεισο, τάλας,
ἀπαλλαγεὶς τῶν ἐρώτων οὓς εἶχες ἀεὶ πρὸς τοὺς νέους,
λόχος πυκνὸς ἀδελφῶν ἂν δὲν ἔσπευδε, Φόρκου ἐκγόνων,
οἵτινες ἦσαν ἑπτὰ καὶ ἑπτὰ ἐξηκόντιζον βέλη
διαμιᾶς· ἀλλὰ φροῦδα τα μὲν ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ κράνος
κ' εἰς τὴν ἀσπίδα ἠχοῦν· τὰ δ' ἡ Κύπρις τοῦ σώματος πόῤῥω
ἀποσοβεῖ· ὁ Αἰνείας δὲ λέγ' εἰς τὸν φίλον Ἀχάτην·
«Δός μοι τὰ ὅπλα τὰ πάλ' ἐμπηχθέντα εἰς σάρκας Ἑλλήνων
εἰς τὰ Ἰλίου πεδία· οὐδὲν θὰ προβῇ τῆς χειρός μου
πρὸς τοὺς Ῥοτόλους εἰς μάτην· κ' εὐθὺς τὴν μεγάλην ἁρπάζει
λόγχην, καὶ ῥίπτει· πετῶσα δ' αὐτὴ τὸν χαλκὸν τῆς ἀσπίδος
θραύει τοῦ Μαίωνος, στῆθος καὶ θώρακα ἅμα περῶσα·
ὁ ἀδελφὸς δ' ὑπειστδύσας Ἀλκάνωρ τὸν πίπτοντ' ἀνέχει
διὰ χειρὸς ἀδελφόν. Πλὴν τὴν χεῖρά του ἅμα ἡ λόγχη
διατρυπᾷ, κ' αἱματόφυρτος φεύγει κ' ἐπέκεινα τρέχει,
κ' ἡ δεξιά του κρεμᾶται νεκρὰ ἐκ τῶν νεύρων τοῦ ὤμου·
ὁ ἀδελφὸς δ' ἐκ τοῦ σώματος σπάσας τὴν λόγχην Νουμίτωρ
πρὸς τὸν Αἰνείαν τὴν ῥίπτει· δὲν ἦν πλὴν γραπτὸν νὰ τὸν τύχῃ,
μόνον δὲ δρύπτει μικρὸν τὸν μηρὸν τοῦ μεγάλου Ἀχάτου.

Ἐκ Κουρητῶν εἰς ἀκμὴν ἐγκαυχώμενος ἦβης ὁ Κλαῦσος
διὰ σκληροῦ ἀκοντίου τὸν Δρύοπα βάλλει μακρόθεν,
ὑπὸ τὸ γένυ· τὸν λάρυγκα δὲ διελάσας, συγχρόνως
τὴν φθεγγομένην φωνὴν καὶ τὸ πνεῦμ' ἁρπάζει· κ' ἐκεῖνος
πίπτει πρηνὴς κατὰ γῆς, ἀποπτύων τοῦ στόματος αἷμα.
Θρᾶκας δὲ τρεῖς ἐφέξῆς τῆς ἑξόχου φυλῆς τοῦ Βορέως,
τρεῖς δὲ σταλέντας παρ' Ἴδου πατρὸς καὶ Ἰσμάρου πατρίδος
τρόποις παντοίοις φονεύει· ὁρμᾷ δὲ καὶ Ἄλυσος ἅμα
καὶ ὁ Αὐρύγκων στρατὸς κ' ὁ Ἱππόδαμος Μέσσαπος ἔτι,
ὁ Ποσειδώνιος γόνος, κ' ἐν μάχει ὠθοῦνται ἀλλήλως
οὗτοι κ' ἐκεῖνοι· κ' ἡ μάχ' εἰς αὐτὴν τὴν οὐδὸν ἐκτελεῖται
τῆς Αὐσονίας· ἀντίπαλοι ἄνεμοι ὡς ἀντερίζουν
κατὰ τὸν μέγαν αἰθέρα ἰσόῤῥοπ' εἰς βίαν καὶ σθένος,
καὶ οὐδ' αὐτοὶ οὐδ' ὁ πόντος καὶ οὔτ' αἱ νεφέλαι ὑπείκουν·
ἐπὶ πολὺ δ' ὁ ἀγὼν ἀμφιῤῥέπει, καὶ πάντ' ἀντωθοῦνται
ἀπαραλλάκτως Λατῖνοι καὶ Τρῶες ὁρμοῦν κατ' ἀλλήλων·
ποῦς προσκολλᾶται εἰς πόδα, ἀνὴρ μετ' ἀνδρὸς συμπυκνοῦται.

Ἔτι δ' εἰς ἕτερον μέρος, καθ' ὃ κατεκύλισε πέτρας
ὑπερμεγέθεις, καὶ δένδρ' ἀπ' ὀχθῶν ἐκσπασθέντα, χειμάρρους
τοὺς ἀσυνήθεις εἰς μάχην πεζῇ ν' ἀπαντῶσιν Ἀρκάδας
εἰς τοὺς Λατίνους νὰ τρέπουν τὰ νῶτα ὡς εἶδεν ὁ Πάλλας,
νὰ καταλείψουν τοὺς ἵππους τοὺς εἶχε βιάσ' ἡ τραχεῖα
φύσις τοῦ τόπου, τὸ μόνον ὃ μέν' εἰς ἐσχάτας ἀνάγκας,
πότε δεόμενος, πότε δ' ἐλέγχων πικρῶς, τοὺς ἐξῆψε.
«Ποῦ, ὦ ἑταῖρ' ἡ φυγή; πρὸς ὑμῶν, πρὸς τῶν ἄθλων τῶν τόσων,
πρὸς τοῦ στρατάρχου Εὐάνδρου, πρὸς ἧς δ' ἐκερδίσατε μάχης,
πρὸς τῆς ἐλπίδος ἐμοῦ, τοῦ τὸ πάτριον κλέος ποθοῦντος,
μὴ εἰς τοὺς πόδας! ὁδὸν δι' ἐχθρῶν ἂς ἀνοίξουν τὰ ὅπλα·
μᾶς περιμέν' ἡ πατρὶς καὶ ὑμᾶς καὶ ἐμὲ τὸν στρατάρχην
Πάλλαντα ὅπου πυκνοῦντ' αἱ πολέμιοι φάλαγγες μᾶλλον·
δὲν μάς πιέζει θεότης· θνητὸς τοὺς θνητοὺς μᾶς πιέζει·
πλὴν ἐνυπάρχ' εἰς ἡμᾶς καὶ ψυχὴ καὶ ἀνδρία ἐπίσης
διὰ μεγάλου φραγμοῦ μᾶς κρατεῖ περικλείστους ὁ πόντος.
Ἂν μᾶς ἐλλείψ' ἡ ξηρά, εἰς τὸ ὕδωρ Τρωάδ' ἂς ζητῶμεν.»
Οὕτως εἰπὼν, ἐφορμᾷ κατὰ μέσον πυκνῶν πολεμίων·
ἔστη ἐμπρός του φανεὶς καὶ ἐκ μοίρας ἀχθεὶς τῆς κακῆς του
πρῶτος ὁ Λάγος, ἐνῷ δὲ βαρύτατον λίθον ἀπέσπα,
πάλλων ὁ Πάλλας τὸ δόρυ, τὸν βάλλ' εἰς τὸ μέσον τοῦ μέρους
τοῦ τὰ πλευρὰ τῆς ἀκάνθης χωρίζοντος· εἶτα τὸ ἔλκει
εἰς τὰ ὀστᾶ κολληθέν· οὐδ' ὁ Ἴσβων, θαρρῶν νὰ προλάβῃ,
τὸ ἠξιώθη· ὁρμήσαντ' αὐτὸν ἐναντίον ὁ Πάλλας
καὶ πρὸς τοῦ φίλου τὸν θάνατον ἔκφρον', ἀφύλακτον ὄντα,
τὸν προλαμβάν', εἰς ὀγκώδη τὸν πνεύμονα πήγει τὸ ξίφος,
κ' Ἔλενον δὲ, καὶ Ἀγχέμολον, γένους ἀρχαίου τοῦ Ῥοίτου,
τῆς μητρυιᾶς νὰ μολύνῃ τὴν κοίτην τολμήσαντα κτείνει.
Ἔτι δ' οἱ δίδυμ' ὑμεῖς κατεπέστατ' εἰς γῆν τὴν Ῥοτόλων
Θύμβερ, Λαρίδη, γεννήματα δύ' ὁμοιότατα Δαύκου,
εἰς τοῦς οἰκείους δυσγνώριστ', ἠδίστη δὲ πλάνη γονέων.
Ἤδη σκληρὰν τὴν διάκρισιν ἔθετο ὅμως ὁ Πάλλας·
τοῦ Εὐανδρίου τὸ ξίφος τὴν κάραν σου, Θύμβερ, ἐκτέμνει,
ἡ ἐκκοπεῖσά σου δὲ δεξιὰ σὲ ζητεῖ, ὦ Λαρίδη,
περὶ τὸν σίδηρον δ' ἔτ' οἱ ἡμίθνητοι δάκτυλοι πάλλουν.
Τὰ κατορθώματ' αὐτὰ τοῦ ἀνδρὸς τοὺς Ἀρκάδας ὁρῶντας,
κ' ἐκ τοῦ ἐλέγχου φλεχθέντας, αἰδὼς καθοπλίζει καὶ θλῖψις·

καὶ τὸν Ῥοιτέα δ' ὁ Παλλας, ἐμπρὸς ἐπὶ δίφρου φυγάδα,
διατρυπᾷ· εἰς τοσοῦτον τῷ Ἴλῳ καιρὸς ἐπετράπη.
Ὅτι κατ' Ἴλου τὸ δόρυ ἠκόντισ' ἐκεῖνες μακρόθεν
ἀλλ' ἐν τῷ μέσ' ὁ Ῥοιτεὺς τὸ εἰδέχθη, ὦ ἔξοχε Τεῦθρα,
σὲ καὶ Τύραν ἐκφεύγων τὸν οὸν ἀδελφὸν, κ' ἐκ τοῦ δίφρου
πίπτει ἡμίθνητος, ἅμα τὴν γῆν τῶν Ῥοτόλων λακτίζων.
Ὥσπερ ὁπόταν τοῦ θέρους παμπόθητοι ἄνεμοι πνεύσουν,
πῦρ εἰς τὰ δάση ποιμὴν πολλαχοῦ ἐσπαρμένον ἀνάπτει,
καταλαμβάνει τὸ μέσον δ' ἐκεῖνο, κ' ἐκτείνεται ἅμα
εἰς εὐρυχώρους ἀγροὺς φοβερὰ τοῦ Ἡφαίστου ἡ μάχη,
κάθητ' αὐτὸς δ' ἐφορῶν νικητὴς τῶν φλογῶν τὰς προόδους·
οὕτω καὶ νῦν τῶν ἑταίρων τῶν σῶν ἡ ἀνδρί' ἀναφθεῖσα,
σ' ἐχαροποίει, ὦ Πάλλα, ἀλλ' αἴφνης Ἀλῆσος ὁ πλήκτης
ἀπ' ἐναντίας ὁρμᾷ, συσταλεὶς ὑπ' αὐτά του τὰ ὅπλα
κτείνει δ' ὁμοῦ Δημοδόκον καὶ Λάδονα ὡς καὶ Φερέταν·
τὴν Στρυμονίου δ' ἐκσπᾷ δεξιὰν δι' ἀστράπτοντος ξίφους
πρὸς τὸν λαιμόν του ἀρθεῖσαν· τὸ πρόσωπον δὲ διὰ λίθου
βάλλει τοῦ Θόαντος· αἷμα σπαρεὶς δ' ὁ ἐγκέφαλος στάζει.
Μάντις μοιρῶν ὁ πατὴρ τὸν Ἀλῆσον ἀπέκρυπτ' εἰς δάσης·
τὸ μαντικὸν δὲ τοῦ γέροντος φῶς ὡς ἐσβέσθ' εἰς τὸν Ἅδην
χεῖρας ἐπάγουσ' αἱ Μοῖραι, ἀφῆκαν αὐτὸν εἰς τὰ βέλη
τὰ τοῦ Εὐάνδρου. Πρὶν βάλῃ δ' ὁ Πάλλας τοιαῦτα ηὐχήθη·
«Θύμβρι γεννήτωρ, ὁ σίδηρος οὗτος, ὃν πάλλων θὰ ῥίψω,
εἰς τοῦ Ἀλήσου νὰ ἔλθῃ τὸ στῆθος εὐδόκησον ἤδη·
τὰ τοῦ ἀνδρὸς δὲ θὰ λάβῃ καὶ ὅπλα καὶ σκύλα ἡ δρῦς σου.»
Ἤκουσε τοῦτ' ὁ θεός· τὸν Ἰμάονα δὲ ὁ Ἀλῆτος
σκέπων, παρέσχεν εἰς βέλος Ἀρκάδιον ἄοπλον στῆθος.
Δὲν ἐπιτρέπει δ' ὁ Λαῦσος, ὁ εἷς τῶν κρατίστων τῆς μάχης,
νὰ ἐκπλαγῇ ὁ στρατὸς ἐκ τοῦ φόνου· τὸν Ἄβαντα πρῶτον,
κτείνει ἐρχόμενον, κέντρον τῆς μάχης αὐτὸν καὶ κρηπίδα.
Στρώννυνται μάχιμα γένη Ἀρκάδια, στρώννυντ' Ἐτροῦσκο,
ἔτι δ' ὑμεῖς οἱ Ἑλλήνων τὰ βέλη φυγόντες, ὦ Τρῶες,
λόχοι μετ' ἴσων ὁρμοῦν ἀρχηγῶν καὶ μετ' ἴσης ἀνδρίας.
Τ' ἄκρα πυκνοῦνται, τὸ πλῆθος κωλύει τὰς χεῖρας, τὰ ὅπλα
νὰ κινηθῶσιν· ἐκεῖ ἐπιστὰς παροτρύνει ὁ Πάλλας·
ἀντικρυ τούτου ὁ Λαῦσος· σχεδὸν συνωμίληκες ἄμφω,
εἴδους καλλίστου· ἡ τύχ' εἰς αὐτοὺς τὴν ἐπάνοδον ὅμως

εἰς τὴν πατρίδ' ἀπηρνήθη· ὁ μέγας δ' Ὀλύμπιος ἄναξ
δὲν συνεχώρησεν οὔτοι νὰ ἔλθωσ' εἰς μάχην ἀλλήλοις.
Θενὰ τοὺς ρίψουν αἱ Μοῖραι ἐν τάχ' ὑπ' ἐχθροὺς ὑπερτέρους.

Εἰδοποιεῖ πλὴν τὸν Τύρνον ἡ θεΐ' ἀδελφή του τὸν Λαῦσον
νὰ βοηθήσῃ· καὶ οὗτος ἐφ' ἅρματος σχίζων τὸ πλῆθος,
ὡς τοὺς ἑταίρους του εἶδεν, «Ἀπόστητε, κράζει, τῆς μάχης·
μόνος ἐγὼ πρὸς τὸν Πάλλαντα· ναὶ, εἰς ἐμὲ χρεωστεῖται
μόνον ὁ Πάλλας· ἐπόθουν νὰ ἦτον παρὼν ὁ πατήρ του.»
Εἶπεν αὐτὰ, κ' αἱ ἑταῖροι εὐθὺς ἐχωροῦν τοῦ πεδίου·
εἰς τὴν ἐχώρησιν ταύτην, καθὼς κ' εἰς τοὺς λόγους τοὺς γαύρους
ἔκθαμβος βλέπων τὸν Τύρνον ὁ νέος, τὸ μέγα του σῶμα
περισκοπεῖ, βλοσυρὸν πρὸς ὁλόκληρον ρίπτων τὸ βλέμμα.

Πρὸς τοῦ τυράννου τοὺς λόγους αὐτὰ δ' ἀποκρίνεται λέγων·
«Ἢ δια σκύλων λαμπρῶν ἐμαυτὸν θὰ δοξάσω ἐν τάχει,
ἢ δι' ἐνδόξου θανῆς· ὁ πατὴρ εἰς ἀμφότερα χαίρει·
μὴ ἀπειλῇς.» Καὶ προφέρων αὐτὰ προχωρεῖ κατὰ μέσον·
κ' εἰς τὰς καρδίας αὐτὰς τῶν Ἀρκάδων παγώνει τὸ αἷμα.

Ἀπὸ τοῦ δίφρου δ' ὁ Τύρνος πηδᾷ, καὶ πεζῶς νὰ ὁρμήσῃ
ἕτοιμος ἦν. Καθὼς λέων σκοπεύων ἀφ' ὕψους, καὶ βλέπων
εἰς τὸ πεδίον ἑστῶτα καὶ πνέοντα πόλεμον ταῦρον,
τρέχει δρομαῖος, τοιοῦτος ἐρχόμενος ἦν καὶ ὁ Τύρνος·
ὡς δ' εἰς βολὴν ἀκοντίου ὑπέλαβεν ἤδη ἐκεῖνον,
πρῶτος ὁ Πάλλας ὁρμᾷ, ἐν ἀνίσῳ τῇ ῥώμῃ ἐλπίζων
εἰς τὴν τῆς τύχης βοήθειαν, κ' εἶπε πρὸς μέγαν αἰθέρα·
«Πρὸς τῆς πατρῴας ξενίας, πρὸς δείπνων εἰς ἃ παρευρέθης,
σὲ ἱκετεύω, Ἀλκείδ', εἰς τὸ μέγα μου πάρεσο ἔργον·
ἡμιθανὴς ἡμαγμένα τὰ ὅπλα του βλέπων νὰ αἴρω,
ὅμμ' ἀποθνῄσκον ἂς στρέψ' εἰς ἐμὲ τὸν νικῶντα ὁ Τύρνος.»
Ἤκουσε μὲν ὁ Ἀλκείδης τὸν νέον, ἐντὸς τῆς καρδίας
ὅμως ἐνθλίψας βαρὺν στεναγμὸν, ἐπεδάκρυσε μάτην·
καὶ ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν φιλοστόργῳ προσεῖπε προσρήσει·
«Εἶν' ὡρισμέν' ἡ ἡμέρα ἑκάστου· βραχὺς εἶν' ὁ βίος,
ἄτρεπτος δ' ἅμα πρὸς πάντας· τὸ πράξει δ' ἐκτείνειν τὸ κλέος
τοῦ ἐναρέτου ἦν ἔργον· τοσοῦτ' εἰς τὰ τείχη τῆς Τροίας
γόνοι θεῶν ἐφονεύθησαν· ἔπεσ' ἐκεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις
καὶ Σαρπηδὼν ὁ υἱός μου· ἡ Μοῖρά του δὲ καὶ τὸν Τύρνον
ἤδη καλεῖ, καὶ τὸ τέρμα τοῦ βίου του ἔφθασ' ἐπίσης.»

εἶπε καὶ στρέφει εἰπὼν ἐκ τῆς γῆς τῶν Ῥοτόλων τὸ βλέμμα.

Πάσῃ δυνάμει δ' ὁ Πάλλας τὴν λόγχην σφοδρῶς ἀκοντίζει,
ἀπὸ τοῦ κοίλου δ' ἐκσπᾷ κολεοῦ ἐξαστράπτον τὸ ξίφος·
ἵπτατ' ἐκείνη καὶ ὅπου ὁ θώραξ καλύπτει τοὺς ὤμους
πίπτει, καὶ μόλις τὸ χεῖλος τὸ ἄκρον περᾷ τῆς ἀσπίδος,
καὶ ὑποδρύπτει ὡσαύτως τὸ σῶμα τοῦ Τύρνου τὸ μέγα·
τότε τὸ δόρυ τὸ φέρον αἰχμὴν ὀξυτάτην ὁ Τύρνος
κατὰ τοῦ Πάλλαντος πάλλων τὸ ρίπτει, καὶ λέγει τοιαῦτα·
«Ἴδε ἂν μᾶλλον τοῦ ὅπλου τοῦ σοῦ τὸ ἡμῶν διαβαίνῃ.»
Εἶπε, κ' εὐθὺς τὴν ἀσπίδα τοσούτου χαλκοῦ καὶ σιδήρου
ἔτι τοσούτων δερμάτων καλύμματ' ἔχουσαν ταύρου
διαπερᾷ ἡ ὀξεῖα αἰχμὴ καταμέσον βαλοῦσα,
ἔτι τὸν θώρακα δὲ καὶ τὸ στῆθος τρυπᾷ ταυτοχρόνως.
Κ' ἐκ τῆς πληγῆς τῆς θερμῆς ἀποσπᾷ μὲν ἐκεῖνος τὸ δόρυ,
ἔπονται ὅμως τὸ αἷμα ὁμοῦ κ' ἡ ψυχή του κατόπιν·
ἔπεσε δ' ἅμα τρωθεὶς καὶ τὰ ὅπλ' ἀπετέλεσαν ἦχον,
καὶ πολεμίαν ἐδάγχασε γῆν τὸ αἱμόφυρτον στόμα·
στὰς δ' ὁ Τύρνος ἐπάνωθεν. . .
«Τούτους νὰ φέρητ' ἐμοῦ πρὸς τὸν Εὔανδρον, εἶπε, τοὺς λόγους
μὴ λησμονεῖτε, Ἀρκάδες· τὸν Πάλλαντ' ἀξίως τῷ πέμπω.
Παραμυθίαν ἂν ἔχ' ἡ ταφὴ, καὶ τιμὴν ἂν ὁ τύμβος,
τὴν δαψιλεύω· οὐδ' ὄφελος ἔσται μικρὸν εἰς ἐκεῖνον
ἡ τοῦ Αἰνείου ξενία.» Καὶ λέγων, πατεῖ τὸν θανόντα
διὰ ποδὸς τοῦ λαιοῦ· τὴν βαρεῖαν σκυλεύει δὲ ζώνην
ὅπου τὸ μίασμα ἔγγλυπτον ἦν αἱμοφύρτων θαλάμων,
καὶ τῶν εἰς νύκτα ποτὲ τὴν αὐτὴν φονευθέντων νυμφίων,
ὃ ὁ χρηστὸς Εὐρυτίων χρυσῷ ἐνεκόλαψε πλείστῳ.
Ἔχαιρε δὲ κ' ἐνηβρύνετ' ὁ Τύρνος εἰς ταύτην τὴν λείαν·
τὰ πεπρωμέν' ἀγνοεῖ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς καὶ τὸ μέλλον,
καὶ οὐδὲ μέτρον φυλάττ' ὑψωθεὶς ἐξ οὐρίων ἐφάπαξ·
ἔσται ὁπότε πολλοῦ θὰ ἠγόραζ' ὁ Τύρνος ἂν μόνον
ἔτι ὁ Πάλλας ἀνέπαφος ἦν· τὴν ἡμέραν δὲ ταύτην
θ'ἀποστραφῇ καὶ τὴν λείαν. Στενάζοντες δὲ καὶ θρηνοῦντες
ἐπὶ ἀσπίδος τὸν Πάλλαντα φέρουν πολλοὶ τῶν ἑταίρων.
Ὦ τῷ πατρί σου καὶ θλίψιν καὶ δόξαν παρέχων μεγάλην!
Πρώτ' ἡ ἡμέρα εἰς μάχην σὲ ἔφερ' αὐτὴ καὶ σ' ἀφεῖλεν·
ὅμως νεκρῶν καταλείπεις σωροὺς παμμεγέθεις Ῥοτόλων.

Φήμη δ' οὐ μόνον τῶν τόσων δεινῶν, ἀλλὰ πίςις βεβαία
πρὸς τὸν Αἰνείαν πετᾷ, εἰς θανάτου ἀκμὴν οἱ ἐκείνου
ὅτι εἰσὶ, καὶ καιρὸς βοηθείας τοῖς ἤδη τραπεῖσι·
διὰ τοῦ ξίφους τοὺς πρώτους τυχόντας θερίζει, καὶ δρόμον
μέσον τοῦ πλήθους πυρίπνους ἀνοίγει εὐρὺν, γαυριῶντα
σὲ ἐπὶ φόνῳ τῷ νέῳ, ὦ Τύρνε, ζητῶν. Ὡς παρόντες
πρὸ ὀφθαλμῶν του ὁ Πάλλας, ὁ Εὔανδρος εἶναι, τὰ δεῖπνα
κ' αἱ δεξιαὶ αἱ τὸ πρῶτον δοθεῖσαι. Οὓς εἶχεν ὁ Σούλμων
τέσσαρας νέους υἱοὺς, καὶ οὓς ἔθρεψε τόσους ὁ Οὔφην,
ζῶντας ἁρπάζ', εἰς τὰς κάτω σκιὰς νὰ τοὺς φέρῃ θυσίαν,
κ' εἰς ἀναφθεῖσαν πυρὰν τὸ αἰχμάλωτον αἷμα νὰ χύσῃ.
Ἔτεινε δὲ ἐχθρικὴν κατὰ Μάγου τὴν λόγχην μακρόθεν,
ἀλλ' ὑπεσύρθη δολίως, κ' ὑπέφυγε τ' ὅπλον ἐκεῖνος,
περιπλακεὶς δ' εἰς τὰ γόνατα, ταῦτα ἱκέτης ἐκφέρει·
«Πρὸς τῶν πατρώων σκιῶν, πρὸς ἐλπίδων τοῦ νέου Ἰούλου,
δέομαι, σῶσον αὐτὴν τὴν ψυχὴν εἰς υἱὸν κ' εἰς πατέρα·
οἶκον ὑπέρπλουτον ἔχω· εἰς γῆν κεκομμένου ἀργύρου
τάλαντα θάπτονται· πλῆθος σωρῶν δ' ἐγχαράκτου χρυσίου
καὶ ἀχαράκτου· ἑνὸς ἡ ψυχὴ οὐδὲ φέρει τοσαύτην
διαφορὰν, οὐδ' ἐκ τούτου ἡ νίκη θὰ κλίν' εἰς τοὺς Τρῶας.»
Εἶπεν ἐκεῖνος αὐτά· ὁ Αἰνείας τοιαῦτα δ' ἀντεῖπε·
«Τῶν τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἐμνήσθης ταλάντων· ἐκεῖνα
διὰ τὰ τέκνα σου κρύπτε. Ὁ Τύρνος ἀφῆρεσε πρῶτος
τὸ τοῦ πολέμου συνάλλαγμα τοῦτο, τὸν Πάλλαντα κτείνας·
ταῦτα σκιὰ ἡ πατρώα, καὶ ταῦτα φρονεῖ ὁ Ἰοῦλος.»
Εἶπε καὶ δράττει τὸ κράνος, κ' ἐντὸς τοῦ λαιμοῦ τοῦ ἱκέτου
τοῦ κυρτωθέντος βυθίζει τὸ ξίφος του μέχρι τῆς κώπης.
Φοίβου κ' Ἑκάτης παρῆν ἱερεὺς οὐ μακρὰν Αἰμονίδης,
ὃς τοὺς κροτάφους στεφάν' ἱερῶν ταινιῶν περιέδει,
λάμπουσαν ἔχων ἐσθῆτα καὶ φέρων διάσημα ὅπλα,
εἰς τὸ πεδίον ἐλαύνει αὐτὸν, καὶ πεσόντα τὸν κτείνει,
στὰς ἐπ' αὐτοῦ, καὶ σκιὰν ἐφαπλοῖ· τὰ δὲ ἔξοχα ὅπλα
φέρει σοι τρόπαιον, Ἄρη, ἐπ' ὤμων λαβὼν ὁ Σερέστος·
νέον δ' ἀθροίζουν καὶ πάλιν στρατὸν ὁ ἐκ γένους Ἡφαίστου
Καίκυλος, ὡς καὶ ὁ Οὔμβρων, ἐλθὼν ἐξ ὀρέων τῶν Μάρσων·
ὁ Δαρδανίδης δ' ὁρμῶν, τὴν τοῦ Ἄγξυρος χεῖρα ξιφήρης
μετὰ τοῦ κύκλου παντὸς τῆς ἀσπίδος εἰς γῆν καταῤῥίπτει·

μέγα τι εἶχεν εἰπεῖ, καὶ ἰσχὺν ἐκ τοῦ λόγου ἐφρόνει
ὅτι θὰ λάβῃ, καὶ μέχρι σχεδὸν οὐρανοῦ ἀναβαίνων,
εἰς ἑαυτὸν πολιὰν κ' ἐπιμήκη ὑπέσχετο ἔτη·
καὶ ὁ Ταρκύϊος δ' ἔτ' εἰς λαμπρὰ ἐπαιρόμενος ὅπλα,
ὃν περ ἡ Νύμφη Δρυόπη ἐγέννησ' ἐκ Φαύνου δρυμαίου,
εἰς τὸν πυρίπνουν παρέστη· ἐκεῖνος δ' ἐγείρει τὸ δόρυ
σχίζει τὸν θώρακ' αὐτοῦ καὶ ὁμοῦ τὴν βαρεῖαν ἀσπίδα,
καὶ τοῦ εἰς μάτην ἱκέτου, πολλοὺς δ' ἑτοιμάζοντος λόγους
τὴν κεφαλὴν καταβάλλει· τὸ πτῶμα δ' αὐτοῦ προκυλίων
τὸ χλιαρὸν, κ' ἐπιστὰς ἐχθρικῶς εἰς τὸ στῆθός του, λέγει·
«Κεῖσο ἐκεῖ, τρομερέ· εἰς τὴν γῆν ἡ ἀρίστη σου μήτηρ
δὲν θὰ σὲ κρύψῃ, οὐδὲ θὰ σὲ θέσ' ὑπὸ πάτριον τύμβον·
εἰς τὰ πτηνὰ θ' ἀφεθῇς, ἢ εἰς βάραθρον πίπτων ὑδάτων
θὰ βυθισθῇς, κ' ἰχθῦς θὰ σοῦ λείχουν πεινῶντες τὰ ἕλκη.»
Ἔπειτ' Ἀνταῖον καὶ Λίχαν, προμάχους τοῦ Τύρνου, διώκει,
καὶ τὸν ἀνδρεῖον Νουμᾶν, κ' ἐνταῦτῳ τὸν ξανθόχρουν Καμέρτην,
Βόλσκεντος γόνον γενναίου, ἀγροῖς πλουσιώτατον πάντων
Αὐσονιδῶν, κ' εἰς σιγώσας ἀνάσσοντα τότε Ἀμύκλας·
ὡς ὁ Αἰγαίων, ὃς εἶχ' ἑκατὸν τοὺς βραχίονας, λέγουν,
μεθ' ἑκατὸν τῶν χειρῶν, κ' ἐκ στομάτων πεντήκοντα φλόγας
καὶ ἐκ στηθῶν ἐξηρεύγετ', ὁπότ' ἐναντίον ἐκρότει
τῶν τοῦ θεοῦ κεραυνῶν μετὰ τόσων ξιφῶν καὶ ἀσπίδων,
οὕτω νικῶν ὁ Αἰνείας ἐκμαίνετ' ἐντὸς τοῦ πεδίου,
ὡς ἐθερμάνθη τὸ ξίφος του ἄπαξ. Ἰδοὺ δ' ἐναντίον
καὶ τοῦ τεθρίππου ὁρμᾷ, καὶ τοῦ στήθους ὁρμᾷ τοῦ Νυφαίου·
ὡς μακροβάμονα πλὴν καὶ βρυχώδη τὸν εἶδον οἱ ἵπποι
νὰ ἐφορμᾷ, πτοηθέντες, κ' ἐκ φόβου ὀπίσω στραφέντες,
πρὸς τὰς ἀκτὰς καταντοῦν καὶ τὸν ἄνδρ' ἀποσείουν τοῦ δίφρου.
Ἐπὶ λευκῆς ξυνωρίδος δ' ὁ Λεύκαγος ἔρχετ' ἐν τούτοις
καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ ὁμαίμων του Λίγηρ· ἐκ τούτων δὲ κάμπτει
τοὺς χαλινοὺς μὲν αὐτὸν, ὁ δὲ Λεύκαγος στρέφει τὸ ξίφος·
δὲν ὑποφέρει δ' αὐτοὺς ὁ Αἰνείας θερμῶς μαινομένους
κ' ὑψιφανὴς ἐφορμᾷ, ἐναντίον προτείνων τὴν λόγχην·
τότε ὁ Λίγηρ. . . .
«Οὐδ' Ἀχιλλέως τὸν δίφρον, οὐδὲ Διομήδους τοὺς ἵππους
οὐδὲ τὰ Φρύγια βλέπεις πεδία· ζωῆς καὶ πολέμου
τέλος θὰ λάβῃς εἰς ταύτην τὴν γῆν.» Ὁ παράφορος Λίγηρ

λόγους τοιούτους πετᾷ· ὁ δὲ ἥρως ὁ Τρὼς διὰ λόγων
δὲν ἀποκρίνεται· στρέφει εὐθὺς κατ' ἐκείνου τὸ δόρυ·
ὡς δὲ πρηνὴς κεκλιμένος ὁ Λεύκαγος πλήττει τοὺς ἵππους
διὰ τῆς λόγχης, τὸν πόδα του δὲ τὸν λαιὸν προεκτείνων,
παρασκευάζετ' εἰς μάχην, τὸ δόρ' ὑπεισδῦσαν εἰς τ' ἄκρα
τῆς ἐκλαμπούσης ἀσπίδος, τρυπᾷ τὸν λαιόν του βουβῶνα·
ἡμιθανὴς δ' ἐκ τοῦ δίφρου πεσὼν, εἰς τὴν γῆν ἐκυλίσθη·
τότε δ' αὐτοὺς τοὺς πικροὺς ὁ Αἰνείας ἐπρόφερε λόγους·
«Λεύκαγε, οὔτ' ἡ βραδύτης τῶν ἵππων σου ἦν ἡ προδοῦσα
δίφρον τὸν σόν, οὐδ' ἐκ φρούδων σκιῶν ἐχθρικῶν ἀνετράπης·
σὺ τὰς ἡνίας ἀφῆκας πηδήσας.» Τοιαῦτα δὲ λέγων,
δράττει τοὺς ἵππους. Ἐκτείνει δ' ἀόπλους, ἱκέτιδας χεῖρας
ὁ δυστυχὴς ἀδελφὸς, ἐκπεσὼν παρομοίως τοῦ δίφρου.
«Πρὸς τῆς ζωῆς σου, πρὸς ὧν τηλικοῦτος ἐτέχθης γονέων,
ταύτην μου ἄφες, ὦ Τρὼς, τὴν ψυχὴν, τὸν ἱκέτην οἰκτείρων.»
Πρὸς τὸν δεόμενον δ' εἶπ' ὁ Αἰνείας· «Ἀλλ' ἔλεγες ἄλλους
λόγους· ἀπόθανε· μὴ τὸν ὁμαίμανα μόνον ἀφήσῃς·»
καὶ τῷ ἠνέῳξ' εὐθὺς τῆς ψυχῆς τοὺς κευθμῶνας, τὸ στῆθος.
Εἰς τὰ πεδία τοιαύτας ἐτέλει σφαγὰς τῶν Δαρδάνων
ὁ στρατηγὸς, ὡς χειμάῤῥου ὑδάτων, ὡς λαίλαπος μαύρης
ἔχων ὁρμήν. Ἐξορμῶσι δὲ τέλος τὰ τείχη λιπόντες
μετ' Ἀσκανίου οἱ ἔνδον εἰς μάτην κυκλούμενοι νέοι.

Λόγους δ' ἀπέτειν' ἐν τούτοις τοιούτους ὁ Ζεὺς πρὸς τὴν Ἥραν·
«Ὦ ἀδελφὴ, ταὐτοχρόνως δὲ σύζυγ' ἐμὴ παμφιλτάτη!
εἶν' ὡς ἐφρόνεις (καὶ δὲν ἐλανθάσθης) ἡ Κύπρις τῷ ὄντι
Τρώων προστάτις. Δὲν ἔχουν οἱ ἄνδρες ἀκμαίαν τὴν χεῖρα,
οὔτε θρασεῖαν ψυχὴν, οὐδ' ἀντέχουν ποσῶς εἰς κινδύνους.»
Εἶπε δ' ἡ Ἥρα κοσμίως· «ὦ κάλλιστε σύζυγε, τί με
τὴν θλιβομένην κεντᾷς, τοὺς φρικτοὺς φοβουμένην σου λόγους;
ἂν ὡς τὸ πρότερον ἦν, καὶ ὡς ἔπρεπεν ἔτι νὰ εἶναι,
ἡ πρὸς ἐμέ σου ἀγάπη, οὐδόλως θ' ἀπένευες ἤδη,
ὦ παντοδύναμε, ταύτης τῆς μάχης νὰ σώσω τὸν Τύρνον,
κ' εἰς τὸν πατέρα του Δαῦνον αὐτὸν ἀβλαβῆ νὰ φυλάξω.
Ἂς ἀποθάν'· εἰς τοὺς Τρῶας τὸ αἷμά του δίκην ἂς δώσῃ·
φέρει δ' ἐν τούτοις τὸ ὄνομ' αὐτοῦ ἐκ σποράς ἡμετέρας·
τέταρτος πρόγονος ἦν ὁ Πιλοῦμνος αὐτοῦ, ὃς συχνάκις
διὰ πλουσίων πολλῶν τοὺς ναούς σου ἐπλήρωσε δώρων.»

Τοῦ αἰθερίου δ' Ολύμπου βραχὲ ἀπεκρίνατ' ὁ ἄναξ·
«Ν' ἀναβληθῇ ἂν ὁ θάνατος θέλῃς τοῦ νέου ὃς εἶναι
προωρισμένος νὰ πέσῃ, καὶ τοῦτο ζητεῖς νὰ ψηφίσω,
ἄρον τὸν Τύρνον, καὶ σῶσον φυγῇ ἐκ Μοιρῶν ἐγκειμένων·
μέχρις αὐτοῦ ἐγχωρεῖ· ὑπὸ ταύτην τὴν δέησιν δ' ἄλλην
μεγαλητέραν ἂν κρύπτῃς, τὴν τύχην τοῦ ὅλου πολέμου
νὰ μετατρέψῃς νομίζουσα, τρέφεις ἐλπίδας ματαίας.»
Εἶπε δ' ἡ Ἥρα δακρύουσα· «Αἰ, κατὰ νοῦν ἂν παρεῖχες
ὃ διὰ λόγων ἀρνεῖσαι, καὶ ἔζη ὁ Τύρνος βεβαίως!
Μοῖρα βαρεῖ' ἀπειλεῖ τὸν ἀθῶον, ἂν δὲν ἀπατῶμαι·
εἴθε αὐτός μου ὁ φόβος νὰ ἦν ἀνυπόστατος ὅλως,
εἴθε δὲ σὺ, ὁ ἰσχύων, αὐτὰ πρὸς τὰ κρείττω νὰ στρέψῃς.»

Τούτους ὡς εἶπε τοὺς λόγους, κατέπτ' εἰς τὴν γῆν οὐρανόθεν
φέρουσα λαίλαπας· νέφη καλύπτουν αὐτὴν δι' ἀέρος,
καὶ κατασπεύδ' εἰς τὸν Τρώων στρατὸν κ' εἰς Λαυρέντια τείχη.
τότε σκιὰν ἀραιὰν ἡ θεὰ ἐκ τῆς κοίλης νεφέλης
κατὰ τὴν ὄψιν κοσμεῖ τοῦ Αἰνείου (τεράστιον θαῦμα!)
μετὰ βελῶν Τρωϊκῶν καὶ ἀσπίδος· τῆς θείας δὲ κάρας
πλάττει ὁμοίαν τὴν κόμην, καὶ λόγον κενὸν μεταδίδει,
δίδει ἀσήμαντον ἦχον, καὶ βάδισμ' ἀνθρώπου χωροῦντος,
ὡς, καθ' ἃ ᾄδεται λόγος, πλανῶντ' αἱ σκιαὶ τῶν θανόντων,
ἢ καθὼς ὄνειρα φροῦδ' ἀπατοῦν ναρκωθείσας αἰσθήσεις.
Διαπηδᾷ δὲ τὸ φάσμα φαιδρὸν μεταξὺ τῶν προμάχων,
καὶ προκαλεῖ παροτρύνον τὸν ἄνδρα δι' ὅπλων καὶ λόγων.
Τούτῳ προσέστη ὁ Τύρνος καὶ λόγχην ἠχοῦσαν μακρόθεν
κατακοντίζει· τὸ φάσμα δὲ στρέφει τὰ ἴχνη ὀπίσω.
Ὡς δ' ἐφαντάσθη ὁ Τύρνος πῶς φεύγων αὐτὸς ὁ Αἰνείας
τρέπει τὰ νῶτα κ' ἐλπίδων κενῶν ἐνεπλήσθ' ἡ ψυχή του,
«Φεύγεις, Αἰνεία, βοᾷ· μὴ λεῖπε κενὴν τὴν παστάδα·
αὕτη ἡ χεὶρ θὰ σοὶ δώσῃ τὴν γῆν ἣν ζητεῖς δι' ὑδάτων.»
Τρέχει κατόπιν τοιαῦτα βοῶν, καὶ ἡ χείρ του συσφίγγει
λάμπον τὸ ξίφος, οὐδὲ τῆς χαρᾶς του τὸ μάταιον βλέπει.
Ἵστατο ναῦς δεδεμέν' εἰς κρηπῖδα πετρίνην ἐκ τύχης,
καὶ ἀποβάθραν ἑτοίμην καὶ κλίμακα ἔχουσα ἔξω,
ἧς ἐκ Κλουσίου ἐλθὼν ὁ Ὀσίννης ὁ ἄναξ ἐπέβη.
Εἰς τοὺς κευθμῶνας αὐτῆς ὡς περίτρομος φεύγει ῥιφθεῖσα
ἡ τοῦ Αἰνείου εἰκὼν· οὐδ' ὁ Τύρνος βραδύτερον μένει·

πᾶν ἐμποδὼν ὑπερβαίνει, κ' ἐπάνω πηδᾷ τῆς γεφύρας.
Μόλις δ' ἐπέβη τῆς πρώρας, καὶ ῥήγνυσ' ἡ Ἥρα τοὺς κάλους.
τὴν ἐκσπασθεῖσαν δὲ ναῦν τὰ πολύῤῥοα κύματ' ἁρπάζουν.
Ἀλλ' εἰς τὴν μάχην ζητῶν ὁ Αἰνείας τὸν Τύρνον ἀπόντα,
παρισταμένους ἐν τούτῳ πολλοὺς εἰς τὸν Ἅδην ἐκπέμπει·
τότε δ' ἡ κούφη εἰκὼν καλυμμάτων μὴ χρήζουσα πλέον
μετὰ νεφῶν ζοφερῶν συμμιγεῖσα, εἰς ὕψος ἀπέπτη·
ὡς δ' εἰς τὸ μέσον τοῦ πόντου ἐῤῥίφθ' ὑπὸ δίνης ὁ Τύρνος,
μὴ ἐννοῶν, ἀγνωμόνως δ' ὁρῶν τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν,
πρὸς τοὺς ἀστέρας ὑψοῖ τὴν φωνὴν καὶ τὰς χεῖράς του κράζων·
«Ὦ παντοδύναμε πάτερ, ἐγκλήματος ἔνοχον τόσου
ἄρα μὲ κρίνεις; τοιαύτας δὲ θέλεις ποινὰς ν' ἀποτίσω;
ποῦ νὰ ὑπάγω καὶ πόθεν; ποία ἐπάνοδος ἔσται;
ἆρα ποτὲ θὰ ἰδῶ τὸν στρατὸν καὶ τὰ Λαύρεντος τείχη;
τί δὲ ὁπόσοι ἐμὲ καὶ τὰ ὅπλα τἀμὰ ἠκολούθουν,
οὓς, ὢ τοῦ αἴσχους! εἰς φρίκην θανάτου κατέλιπον πάντας·
πλάνητας ἤδη τοὺς βλέπω καὶ ἤδη πιπτόντων ἀκούω
τοὺς στεναγμούς των. Τί πρέπει νὰ πράξω; ἢ τίς βαθυτάτη
χαίνουσα γῆ θὰ μὲ κρύψῃ, ὦ ἄνεμ', ὑμεῖς σπλαγχνισθῆτε·
κατὰ πετρῶν, κατὰ βράχων (ἐκὼν σᾶς λατρεύει ὁ Τύρνος)
φέρετε, ῥίψατ' εἰς βράχη καὶ σύρτεις τραχείας τὸ πλοῖον
ὅπου ποτὲ οἱ Ῥοτόλοι, ποτὲ οὐδ' ἡ φήμη νὰ μ' εὕρουν.»

Ταῦτα σκεπτόμενος ἔνθεν κἀκεῖθεν ἐπλάνα τὸ πνεῦμα·
ἂν θενὰ πέσ' εἰς τὸ τόσον του αἶσχος ἐπάνω τοῦ ξίφους
παραφρονῶν, καὶ σκληρῶς δι' αὐτοῦ τὰ πλευρά του θὰ σχίσῃ,
ἢ εἰς τὰ ὕδατα ἂν θὰ ῥιφθῇ, κολυμβῶν δ' εἰς τὰς ὄχθας
θὰ καταχθῇ τὰς κυρτὰς κ' ἐναντίον θὰ ἔλθῃ τῶν Τρώων;
Ἔκλινε τρὶς πρὸς ἑκάτερον· τρὶς δ' ἡ παντάνασσα Ἥρα,
εὐσπλαγχνισθεῖσα τὸν νέον, κατέσχεν αὐτὸν ἐφορμῶντα·
ἔπλε' ἐν τούτοις, καὶ ῥεῦμα καὶ ἄνεμον οὔριον ἔχων
εἰς τὴν ἀρχαίαν κατήχθη τοῦ Δαύνου πατρῴαν του πόλιν.

Ὑπὸ βουλῆς τοῦ Διὸς δ' ἐξαφθεὶς ὁ Μεζέντιος ἤδη
τῶν καυχωμένων ἀπέναντι Τρώων παρέστη εἰς μάχην·
οἱ Τυῤῥηνοὶ συναγείρονται λόχοι· πρὸς ἕνα δὲ πάντες
διὰ βελῶν συνεχῶν καὶ δι' ἔχθους ἀνθίστανται μόνον,
ὥσπερ δὲ σκόπελος οὗτος ἐξέχων εὐρέως τοῦ πόντου
κ' ἐκτεθειμένος εἰς λύσσαν ἀνέμων κ' εἰς λύσσαν ὑδάτων

εἰς ἀπειλὰς κ' εἰς ὁρμὴν οὐρανοῦ καὶ θαλάσσης ἀντέχει
μένων ἀκίνητος, πρῶτον ἁπλῶν' εἰς τὸ ἔδαφος Ἔβρον
τὸν Δολιχάονος, Πάλμον φυγάδα καὶ Λάταγον εἶτα·
καὶ τοῦ Λατάγου μὲν θραύει τὸ πρόσωπον πᾶν διὰ πέτρας,
ἥτις ἦν τμῆμα βουνοῦ· τὰς τοῦ Πάλμου δὲ θραύσας ἀγκύλας,
τὸν καταλίπει χωλὸν, καὶ τὰ ὅπλα του δίδ' εἰς τὸν Λαῦσον
νὰ τὰ φορῇ εἰς τοὺς ὤμους, τὴν χαίτην νὰ βάλ' εἰς τὸ κράνος.
Εὔανθον δ' ἔτι τὸν Ἰῦγα, καὶ Μίμαντα, Πάριδος φίλον
καὶ ὀπαδὸν καὶ ὁμήλικα. Ἔτεκ' ἐκείνην τὴν νύκτα
ἡ Θεανὼ εἰς τὸν Ἄμυκον τοῦτον καθ' ἣν καὶ τὸν Πάριν
ἡ Κισσηΐς, ἐκ λαμπάδος ἐγκύμων. Κ' ἐκεῖνος εἰς πόλιν
κεῖται πατρῴαν, ὁ Μίμας δ' εἰς ἄγνωστον γῆν Λαυρεντίαν.

Ὡς ὑψηλῶν ἐξ ὀρέων ὁρμᾶται κυνόδηκτος κάπρος,
ὃς διῃτᾶτο σκεπόμενος ἔτη πολλὰ εἰς Βεσύλον
τὸν πευκοφόρον, τρεφόμενος δ' ἦν ἐκ καλάμων τῆς λίμνης
τῆς Λαυρεντίας, ἀλλ' ὡς μεταξὺ τῶν δικτύων ἐμπέσῃ,
ἵσταται, φρίττει δ' ἀγρίως λυσσῶν καὶ τὴν χαίτην ὀρθώνει·
νὰ πλησιάσῃ δ' οὐδεὶς ὠργισμένος τολμᾷ κατ' ἐκείνου,
ἀλλὰ κραυγὰς πρὸς ἀσφάλειαν πέμπουν καὶ λόγχας μακρόθεν·
ἄφοβος μένει δ' ἐκεῖνος, διστάζ' εἰς ἑκάτερα βλέπων,
τρύζει δεινῶς τοὺς ὀδόντας, κ' ἐκσείει τῶν νώτων τὰς λόγχας,
οὕτως οὐδ' ὅσ' ὑπ' ὀργῆς πρὸς Μεζέντιον φρίττουν δικαίως
νὰ τὸν προσβάλουν τολμοῦν, κατ' αὐτοῦ συνορμῶντες μεθ' ὅπλων·
διὰ βοῆς καὶ βελῶν τὸν ταράττουν δὲ πόῤῥωθεν μόνον.

Ἦν ἐξ ἀρχαίων ἐλθὼν τῆς Κορύτου ὁρίων ὁ Ἄκρων,
Ἕλλην τὸ γένος, φυγὰς δ' ἀτελέστους λιπὼν ὑμεναίους.
Ἅμα δὲ πόῤῥωθεν εἶδεν αὐτὸν, τὸν στρατὸν νὰ ταράττῃ,
κόκκινα φέρων πτερὰ, καὶ στολὴν νυμφικὴν πορφυρόχρουν,
ὡς παρὰ μάνδρας φραγμὸν πεινα λέος διέρχεται λέων,
ὃν ὁ λυσσώδης λιμὸς ἐξορμᾷ, ἐὰν αἶγα φυγάδα
ἢ καὶ ὑψίκερων ἔλαφον ἴδῃ ἐκεῖ κατὰ τύχην,
χαίρων, ὑπέρμετρον χαίνει, τὰς χαίτας ὀρθοῖ καὶ κολλᾶται
κατὰ τῶν σπλάγχνων ἐμπίπτων, εἰς μέλανα δ' αἵματα λούει
στόμα τὸ κάκιστον·
οὕτως ὁρμᾷ ὁ Μεζέντιος ὅπου οἱ λόχοι πυκνοῦνται·
πίπτει ὁ δύστηνος Ἄκρων· ἐνῷ δ' ἀποπνέει, τὸ μέλαν
ἔδαφος πλήττουν αἱ πτέρναι, καὶ αἷμα τὰ ὅπλα του στάζουν·

φεύγοντα δὲ τὸν Ὀρώδην οὐδ' ἄξιον ἔκριν' ἐκεῖνος
νὰ καταβάλῃ, ἀλλ' εὔτε δι' ἔγχους τυφλοῦ νὰ τὸν τρώσῃ·
καταφανὴς ἐναντίον παρέστη· ἀνὴρ δὲ πρὸς ἄνδρα
κρείττων ἐφάνη δι' ὅπλων ἀνδρείων, οὐχὶ δὲ λαθραίως·
καὶ ἐπιβὰς εἰς πεσόντα αὐτὸν καὶ τὴν λόγχην στηρίξας,
«Εἷς τῶν κρατίστων, ὦ ἄνδρες, ὁ ἔξοχος κεῖται Ὀρώδης·»
καὶ οἱ ἑταῖροι, κραυγάζοντες μέγα, φαιδρῶς παιανίζουν·
λέγει δ' ἐκπνέων ἐκεῖνος· «Ὁποῖος ἂν ᾖ ὁ νικήσας,
δὲν θ' ἀπολαύσῃς πολὺ τὴν χαρὰν ἀποινεί· σὲ προσμένει
τύχ' ἡ αὐτή· θενὰ σφίγξῃς ἐν τάχει τὴν γῆν τὴν ἰδίαν.»
Καὶ ὁ Μεζέντιος ταῦτ' ἀπαντᾷ, μετ' ὀργῆς μειδιάσας·
«Σὺ μὲν ἀπόθαν', ἐμὲ δ' ὁ πατὴρ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων
θὰ διαθέσῃ·» κ' εἰπὼν, ἐκ τοῦ σώματος ἕλκει τὸ δόρυ·
ὕπνος τὰ ὄμματ' αὐτοῦ σιδηροῦς, καὶ σκληρὰ ἡσυχία
κλείει· τὸ φῶς δὲ αὐτῶν εἰς ἀΐδιον σβέννυται νύκτα.

Καίδικος κτείνει Ἀλκάθουν, καὶ κτείνει Ὑδάσπην Σακράτωρ.
Ῥάδος Παρθένιον κτείνει καὶ Ὄρσην σκληρὸν ὑπὲρ πάντας.
Μέσσαπος Κλόνιον δὲ, κ' Ἐρικήτην Λυκάονος ἔτι·
ἀπ' ἀχαλίνου μὲν ἵππου εἰς γῆν ἐκπεσόντα ἐκεῖνον,
τοῦτον πεζὸν δὲ πεζός· τὸν προτρέχοντα Λύκιον δ' Ἄγιν
ὁ τῆς πατρῴας μετέχων ἀνδρίας Βαλέρος φονεύει·
ἔτι δ' Αὐθρόνιον Σάλιος, ὃν καταβάλλει ἐπίσης
ὁ εἰς τὸ δόρυ δεινὸς Νεαλκὴς κ' εἰς τὰ πόρρωθεν βέλη.
Ἴση ἡ μάχη εἶν' ἤδη, καὶ πᾶς ὁ Ἀρήϊος φόνος
εἶν' ἀμοιβαῖος· ἐπίσης φονεύονται· πίπτουν ἐπίσης
καὶ νικηταὶ καὶ νικώμενοι· οὔτις φυγὴν δ' ἐνθυμεῖται.
Εἰς τοῦ Διὸς δὲ τοὺς δόμους αἱ φροῦδαι ὀργαὶ ἀμφοτέρων
καὶ τῶν βροτῶν οἱ τοσοῦτοι ἀγῶνες ἐνέπνευσαν οἶκτον.
Ἔνθεν ἡ Κύπρις, κ' ἐκεῖθεν ἐπέβλεπεν Ἥρα ἡ Κρόνου
κ' ἡ Τισιφόνη ὠχρὰ μεταξὺ χιλιάδων ἑλύσσα.

Σείων ἐν τούτ' ὁ Μεζέντιος τότε τὸ μέγα του δόρυ,
καταθροεῖ τὸν στρατὸν διαβαίνων. Καθὼς ὁ Ὠρίων
μέγας, πεζὸς τοῦ Νηρέως περᾷ τὴν ἀπέραντον λίμνην,
τέμνων ὁδὸν, τῶν ὑδάτων δ' ἐπάνω προέχει τοὺς ὤμους,
ἢ γηραιὰν καταφέρων μελίαν ἀπ' ἄκρων ὀρέων,
βαίνει ἐπάνω τῆς γῆς, κ' εἰς τὰ νέφη τὴν κάραν του κρύπτει,
οὕτω παρῆν ὁ Μεζέντιος φέρων τὰ μέγιστα ὅπλα·

ὡς δὲ τὸν εἶδεν ἐντὸς τοῦ μεγάλου στρατοῦ ὁ Αἰνείας
στρέφετ' εὐθὺς πρὸς ἐκεῖνον· ἐκεῖνος δὲ ἔστη ἀφόβως,
καὶ τὸν μεγάθυμον τοῦτον ἐχθρὸν περιμένει ἑδραίως·
τὸν εἰς τὸ δόρυ δ' ἀρκοῦντα μετρήσας δ' ὄψεως χῶρον,
«Ἡ δεξιά μου θεὸς, καὶ τὸ ὅπλον ὃ πάλλων θὰ ῥίψω
ἔστω μοι νῦν ἀῤῥωγός. Τοῦ ληστάρχου Αἰνείου τὴν λείαν
ἐνδεδυμένον, σὲ, Λαῦσε, θὰ στήσω ὡς τρόπαιον νίκης.»
Ταῦτα εἰπὼν, ἀκοντίζει μακρὰν τὴν ἠχήσασαν λόγχην,
ἥτις πετῶσ', ἀποκρούεται μὲν τῆς ἀσπίδος, ἀλλ' ὅμως
πήγνυτ' ἐντὸς τῶν Ἀνθόρου πλευρῶν μεταξὺ καὶ λαγόνων,
τοῦ ὀπαδοῦ τοῦ Ἀλκείδου Ἀνθόρου, ὃς ἦλθεν ἀπ' Ἄργους,
προσηλωθεὶς δ' εἰς τὸν Εὔανδρον, πόλιν κατῴκ' Ἰταλίδα.
Πίπτει ὁ τάλας ἐκ ξένης πληγῆς, καὶ τὰ ὄμματα τείνας
πρὸς οὐρανὸν, ἀνεπόλησε θνήσκων τὸ ἥδιστον Ἄργος.
Τότ' ὁ Αἰνείας τὸ δόρυ του ῥίπτει, τὸν κοῖλον δὲ τοῦτο
τρίπλακα, χάλκινον κύκλον τρυπᾷ, καὶ τὸ λίνειον πλέγμα,
ὡς καὶ τὸ τρίπτυχον δέρμα τοῦ ταύρου, κ' ἐμβαίν' εἰς τὸ ἄκρον
τὸ τῆς γαστρὸς, ἀλλ' ἀδύνατον ἤδη. Εὐθὺς δ' ὁ Αἰνείας,
τοῦ Τυῤῥηνοῦ καθὼς εἶδε τὸ σῖμα, τὸ ξίφος ἐξέλκει
περιχαρὴς τοῦ μηροῦ, κ' ἐπιπίπτ' εἰς τὸν ἔντρομον ζέων.
Στένει βαθέως δ' ἐκ φίλτρου σφοδροῦ πρὸς τὸν φίλον πατέρα,
βλέπων ὁ Λαῦσος, καὶ πᾶν του τὸ πρόσωπον δάκρυα βρέχουν.
Τὴν λυπηράν σου θανὴν καὶ τὴν ἔνδοξον πρᾶξίν σου ταύτην
(πίστιν εἰς ταῦτ' ἂν παρέξῃ τ' ἀρχαῖα ὁ ἔπειτα χρόνος)
δὲν θὰ παρέλθω σιγῶν, οὐδὲ σὲ, ὦ ἀείμνηστε νέε.

Στρέφων ἐκεῖνος τὸν πόδα, καὶ ἄμαχος, ὡς δεδεμένος
ὑποχωρεῖ, τὴν ἀσπίδα ὁμοῦ καὶ τὸ δόρυ συνέλκων·
ὁ νεανίας δὲ τρέχει καὶ τίθετ' ἐν μέσῳ τῶν ὅπλων
καὶ τοῦ Αἰνείου ἀρθεῖσαν τὴν χεῖρα ἐπέχει, καὶ ξίφος
τὸ τὴν πληγὴν καταφέρον κ' ἐκεῖνον αὐτὸν ἐμποδίζει,
ὑπεισελθών· οἱ ἑταῖροι δ' ἐπόμενοι μέγα κραυγάζουν·
καὶ ἡ ἀσπὶς τοῦ υἱοῦ τὴν φυγὴν τοῦ πατρὸς προστατεύει·
δόρατα ῥίπτουν μακρόθεν πυκνὰ, τὸν ἐχθρὸν δὲ ταράττουν
διὰ βελῶν· ὁ Αἰνείας λυσσᾷ κ' ὑπὸ σκέπην κρατεῖται.
Ὥσπερ ὁπόταν τὰ νέφη ῥηγνύμενα χάλαζαν πέμπουν,
πᾶς ἀροτὴρ ἐκ παντὸς ἐκδιδράσκει ἀγροῦ κατὰ τάχος,
πᾶς δὲ γηπόνος, καὶ κρύπτεται πᾶς ὑπὸ σκέπην ὁδίτης,

ἢ ποταμίας ὑπ' ὄχθας ἢ ἔνδον κοιλώματος βράχου,
ἕως νὰ παύσῃ ὁ ὄμβρος, καὶ ἕως ἡλίου καὶ πάλιν
ἐπιφανέντος ν' ἀρχίσουν τὰ ἔργα των· οὔτ' ὁ Αἰνείας,
ἁπανταχόθεν βαλλόμενος, φέρει τῆς μάχης τὸ νέφος
ὅσον κροτεῖ· ἀπειλεῖ δὲ τὸν Λαῦσον· τὸν Λαῦσον ἐλέγχει.
«Πῶς εἰς τὸν θάνατον τρέχεις, τολμῶν τὰ ἀνώτερ' ἀνδρίας;
ἡ υἱϊκή σου στοργὴ σὲ πλανᾷ. Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐκεῖνος
ἔκφρων ἐφάλλεται· τότε δ' ὀργὴ ἐξυπνᾷ σφοδροτέρα
εἰς στρατηγὸν τὸν Δαρδάνιον· κλώθουν αἱ Μοῖραι τοῦ Λαύσου
νῆμα τὸ ἔσχατον. Ὡς κατ' αὐτοῦ ὁ Αἰνείας τὸ ξίφος
στρέφει, τ' ὠθεῖ διαμπὰξ, καὶ τὸ κρύπτ' εἰς τὸ σῶμά του ὅλον·
τοῦ ἀπειλοῦντος διῆλθε τὴν πέλτην, τὰ κοῦφά του ὅπλα
καὶ τὸν χιτῶνα ἡ σπάθη, μητρὸς χρυσούφαντον ἔργον·
αἷμα τὸ στῆθος κατέβρεξεν, ἕως κατέβ' εἰς τοῦ Ἅδου
ἡ τεθλιμμένη ψυχὴ τὰς σκιάς, ἐκλιποῦσα τὸ σῶμα.
Ὡς δὲ τὸ πρόσωπον εἶδε τοῦ θνήσκοντος, κ' εἶδε τὴν ὄψιν
ὁ τοῦ Ἀγχίσου, τὴν ὄψιν ὠχρὰν κατ' ἐξαίσιον τρόπον,
τὸν εὐσπλαγχνίσθη· βαρέως δ' ἐστέναξε, τείνας τὴν χεῖρα,
καὶ τῆς πατρῴας στοργῆς ἡ εἰκὼν εἰς τὸν νοῦν του ἐπῆλθε.
«Τί σοι ἀντάξιον, ἄθλιε παῖ, πρὸς τοιοῦτόν σου ἔργον,
τί ν' ἀντιδώσῃ πρὸς τόσον βαθμὸν ἀρετῆς ὁ Αἰνείας;
ἔχε τὰ φίλτατα ὅπλα σου· σὲ δ' εἰς τῶν σῶν προπατόρων
(ἄν τι καὶ τοῦτ' ὠφελῇ) τὰς σκιὰς καὶ τὴν κόνιν θὰ πέμψω·
παρηγορία σοι ἔστω, ταλαίπωρ', ἐνῷ ἀποθνήσκεις,
ὅτι ὁ μέγας Αἰνείας σ' ἐφόνευσεν.» Εἶτα ἐλέγχων
τοὺς κατοικνοῦντας οἰκείους, αὐτὸν ἀπὸ γῆς ἀνεγείρει
πεπληρωμένην αἱμάτων τὴν εὔτακτον ἔχοντα κόμην.
Εἰς τὰ τοῦ Θύβριδος ῥεῖθρα ἐν τούτ' ὁ πατὴρ τὴν πληγήν του
διὰ ναμάτων ξηραίνων, ἀπέπλυνεν ἅμα τὸ σῶμα,
κατακλιθεὶς ὑπὸ δένδρου κορμόν· εἰς τοὺς κλάδους τὸ κράνος
κρέμαται πόρρω τὸ χάλκινον· κεῖντ' ἐπὶ γῆς δὲ τὰ ὅπλα·
ἵστανται πέριξ ἐπίλεκτοι νέοι· ἐκεῖνος δ' ἀσθμαίνων
ὑποστυλοῖ τὸν λαιμόν, καὶ τὸ γένειον χεῖτ' εἰς τὸ στῆθος·
περὶ τοῦ Λαύσου πολλὰ ἐρωτᾷ, καὶ πολλοὺς ἀποστέλλει
νὰ τὸν καλέσουν, πατρὸς δ' ἐντολὰς τεθλιμμένου νὰ φέρουν.
Ὅμως τὸν Λαῦσον νεκρὸν οἱ ἑταῖροι ἐπάνω τῶν ὅπλων
φέρουσι μέγαν, μεγάλῃ πληγῇ δαμασθέντα, θρηνοῦντες·

γνοὺς δὲ τὸν γόον μακρόθεν αὐτὸς, τὸ δεινὸν προησθάνθη,
τὴν πολιὰν διὰ κόνεως δ' ἅμα μολύνας, τὰς χεῖρας
πρὸς οὐρανὸν ἀμφοτέρας ὑψοῖ, κ' εἰς τὸ σῶμα κολλᾶται.
«Πόθος τοσοῦτος, ὦ τέκνον, ζωῆς μ' ἐκυρίευσεν ἄρα,
ὥστε νὰ φέρω νὰ πέσ' ὑπ' ἐχθρὸν δι' ἐμὲ ὁ υἱός μου,
ὃν περ ἐγέννησα; σώζομ' ἐγὼ δι' αὐτῶν τῶν πληγῶν σου,
κ' ἐκ τοῦ θανάτου σου ζῶ; συναισθάνομαι ἤδη ὁ τάλας
τὴν ἐξορίαν μου, φεῦ! καὶ τὸ τραῦμα βαθύτερον ἤδη·
παρανομήσας ἐγώ σου τὸ κλέος ἐμόλυνα, τέκνον,
καὶ ἀπεβλήθην καὶ θρόνου καὶ σκήπτρων πατρώων ἐκ φθόνου.
Εἴθε ἡ ἔνοχος αὕτη ψυχὴ νὰ ἐπλήρωνε μόνη
διὰ μυρίων θανάτων τὸ μῖσος λαοῦ καὶ πατρίδος!
Ἤδη δὲ ζῶ, οὐδ' ἀφήνω εἰσέτι ζωὴν καὶ ἀνθρώπους!
ἀλλ' ἂς τ' ἀφήσω,» εἰπὼν, κ' εἰς μηρὸν ὀρθωθεὶς τὸν ἀλγοῦντα,
ἵσταται· καίτοι χωλαίνων δ' ἐκ πόνου πληγῆς τῆς βαθείας,
μὴ ἀπαυδήσας, τὸν ἵππον κελεύει νὰ φέρουν, τὴν μόνην
παραμυθίαν καὶ δόξαν του· οὗτος τὸν ἔφερ' ἐκ πάσης
μάχης νικῶντα· πρὸς τούτων δὲ ταῦτα θλιβόμενον λέγει·
«Χρόνον μακρὸν, ὦ Ῥοιβὲ, (ἂν μακρόν τι ὑπάρχ' εἰς τὸν κόσμον)
ζῶμεν, ἢ ἤδη νικῶν τὴν αἱμόφυρτον λείαν ἐκείνην
καὶ τοῦ Αἰνείου τὴν κάραν θὰ φέρῃς, τοῦ Λαύσου τὸ ἄλγος
συντιμωρῶν μετ' ἐμοῦ, ἢ ὀδὸν ἡ ἰσχὺς ἂν δὲν εὕρῃ,
συναποθνήσκεις καὶ σύ· οὐδαμῶς, ἀνδρειότατε, ξένον
θὰ ὑποφέρῃς, νομίζω, ζυγὸν, εἰς Τευκροὺς καθυπείκων.»
Λέγει καὶ θέτει τὰ μέλ' εἰς τὰ νῶτα αὐτοῦ εἰθισμένου,
καὶ δι' ὀξέων δοράτων τὰς δύο του χεῖρας βαρύνει,
ἡ κεφαλὴ δ' ἐκ χαλκοῦ ἀπαστράπτει καὶ λόφου ἱππείου·
κατὰ τὸ μέσον δρομαῖος ὁρμᾷ· τῆς καρδίας τὰ βάθη
φλέγει αἰσχύνη δεινὴ, μετὰ πένθους μικτὴ μανιώδους·
φίλτρον λυσσᾷ ἐν αὐτῷ, καὶ ὁμοῦ πεποιθυῖα ἀνδρία.
Τρὶς τὴν φωνὴν ἀνεγείρων, καλεῖ τὸν Αἰνείαν τὸν μέγαν,
γνοὺς δ' ὁ Αἰνείας ἐκεῖνον, τοιαῦτα ἐπεύχεται χαίρων.
«Εἴθε ὁ θεῖος πατὴρ καὶ ὁ μέγας Ἀπόλλων νὰ δώσῃ
νὰ προκαλέσῃς τὴν μάχην.»
Λέγων αὐτὰ εἰς τὸ μέσον παρέστη, προτείνων τὸ δόρυ.
«Ἄσπλαγχνε, κράζει ἐκεῖνος, τὸ τέκνον ἀφ' οὗ μοῦ ἀφεῖλες,
θὰ μὲ φοβίσῃς; ἡ μόν' ἦν ἐκεῖν' ἡ ὁδὸς τῆς φθορᾶς μου·

δὲν δειλιῶμεν τὸν θάνατον, οὔτε θεοὶ μᾶς ἐκπλήττουν·
παῦσον· πρὸς θάνατον σπεύδω, καὶ ταῦτά σοι φέρω τὰ δῶρα
πρώτιστα.» Λέγει καὶ ῥίπτει σφοδρῶς κατ' ἐκείνου τὸ δόρυ·
κ' ἔπειτα ἄλλο ἐπ' ἄλλου τεινάσσει κατόπιν, εἰς κύκλον
μέγαν πετῶν, ἁπαντᾷ δ' ἡ ἀσπὶς ἡ περίχρυσος πάντα·
πέριξ του ἔφιππος τρὶς περιτρέχει τὸν δρόμον λαιόθεν
κατακοντίζων, καὶ τρὶς μετ' ἐκείνου ὁ Τρώϊος ἥρως
συμπεριφέρει εἰς σκέπην χαλκῆν τῶν δοράτων τὸ δάσος·
εἰς τὴν βραδύτητα δὲ προσοχθεῖ, καὶ εἰς ἔκσπασιν τόσου
πλήθους λογχῶν, καὶ ποθῶν τοῦ ἀνίσου ἀγῶνος τὸ τέλος,
διανοεῖται πολλὰ, κ' ἐπὶ τέλους ὁρμᾷ, καὶ τὸ δόρυ
πρὸς τοῦ μαχήμονος ἵππου ἰθύνει τοὺς κοίλους κροτάφους,
ἀνορθωθὲν τὸ τετράπουν τρωθὲν, τὸν ἀέρα λακτίζει·
τὸν ἐκσεισθέντα δ' ἱππότην ἐμπλέκει, πεσὸν ἐπ' ἐκείνου,
καὶ τὸν συνθλίβει τὸ βάρος δεινῶς τοῦ ἐξάρθρου του ὤμου.

Πρὸς οὐρανὸν ἀναχράζουν ἐπίσης Λατῖνοι καὶ Τρῶες·
ἵστατ' ἐκεῖ ὁ Αἰνείας, κ' ἐξέλκων τῆς θήκης τὸ ξίφος,
λέγει ἐγκείμενος· «Ποῦ ὁ Μεζέντιος ἤδη ὁ γαῦρος;
ποῦ του τὸ ἄγριον θράσος;» Καθὼς ὁπωσοῦν πλὴν συνῆλθεν
ὁ Τυῤῥηνὸς, ἀναβλέψας, καὶ πνεύσας ἀέρ', ἀπεκρίθη·
«Τί μ' ὀνειδίζεις, πικρότατ' ἐχθρὲ, ἀπειλῶν με θανάτους;
δὲν εἶν' αἰσχύν' εἰς τὸν φόνον, οὐδ' ἦλθον ἐπ' ἄλλῳ εἰς μάχην·
οὐδὲ ὁ Λαῦσός μου χάριν τοιαύτην σοὶ ἔχει ζητήσει·
δέομαι μόνον, ἐὰν συγχωρῇτ' εἰς ἐχθρεὺς νικηθέντας,
ὑπὸ τὴν γῆν νὰ ταφῇ μου τὸ σῶμα· γνωρίζω τὸ μῖσος
τὸ τρομερὸν τῶν ἐμῶν· τὴν ἐκείνων ἀπότρεψον λύσσαν·
μετὰ τοῦ τέκνου μου δέ με κατάθες συνάμα εἰς τύμβον.»
Εἶπε, κ' εἰδὼς, εἰς τὸν τράχηλον ἅμα ἐδέχθη τὸ ξίφος·
διὰ βλυζόντων δ' αἱμάτων ἐχύθ' ἡ ψυχὴ εἰς τὰ ὅπλα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

2. Καὶ συναγείρει βουλὴν κτλ.) Ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Θ. 2)·

Ζεὺς δὲ θεῶν ἀγορὴν ποιήσατο τερπικέραυνος·

καὶ (Ἰλ. Υ. 4)· Ζεὺς δὲ Θέμιστα κέλευσε θεοὺς ἀγορήνδε καλέσσαι.

12—13. Ὅταν ποτὲ Καρχηδὼν κτλ.) Τὴν τοῦ Ἀννίβου εἰς Ἰταλίαν ἔφοδον ἐννοεῖ καὶ τὴν φθορὰν τῶν Ῥωμαίων. (Βλ. Πλούταρχ. εἰς Φάβ. Μάξ.)

18. Πάτερ κτλ.) καὶ Ὅμηρ. (Ἰλ. Θ. 31)·

Ὦ πάτερ ἡμέτερε, Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων.

29—30. . . Μὲ περιμένουν, πιστεύω, κτλ.) Ὡς ποτὲ δηλαδὴ τὰ παρὰ τοῦ Διομήδους τραύματα.

35. Τίς δυνατὸς ν' ἀνατρέψῃ κτλ.) Τὴν Ἥραν ὑπαινίττεται.

50. . . αὐτὸς) ὁ Ἀσκάνιος.

51—52. Πάφον, Ἀμαθοῦντα, Κύθειρα
Ἰδαλίας δόμον). Ἡ μὲν Ἀμαθοῦς ἦτο πόλις τῆς Κύπρου πρὸς μεσημβρίαν, ὀνομασθεῖσα οὕτως ἀπὸ Ἀμαθοῦς υἱοῦ Ἡρακλέους ἢ ἀπὸ Ἀμαθούσης τῆς Κινύρου μητρὸς (Στέφ. Βυζ.), νομίζεται δὲ ὅτι εἶναι ἡ σήμερον Λιμισσός· ἡ δὲ Πάφος ἐπὶ τῆς αὐτῆς νήσου κατὰ τὴν δυτικωτέραν πλευρὰν (βλ. Αἰν. Α. 419), περὶ δὲ τῶν Κυθείρων βλ. Αἰν. Α. 261 καὶ 661, περὶ δὲ τοῦ Ἰδαλίου βλ. Αἰν. Α. 684.

76. . . Πιλοῦμνον . . . Ἐνηλίαν) Ὁ Πιλοῦμνος καὶ ὁ Πιθοῦμνος ἦσαν δύω θεοὶ γεννηθέντες ἐκ τοῦ Διὸς καὶ ἔφοροι τὴν τῶν βρεφῶν ἡλικίας, κατὰ τὸν Βάῤῥωνα. Ἡ δὲ Ἐνηλία, ἡ καὶ ἀδελφὴ λεγομένη τῆς Ἀμάτης, ἦτον Νύμφη θαλασσία, ὁμόλεκτρος τοῦ Ποσειδῶνος, ὠνομάζετο δὲ ἄλλως καὶ Σαλακία, ἀπὸ τοῦ σάλου τῆς θαλάσσης.

81. Δύνασαι σὺ κτλ.) Ἐκεῖνο ἐννοεῖ τὸ παρ' Ὁμήρῳ, ὅτε ἡ Κύπρις, σκεπάσασα τὸν Αἰνείαν, ὑπεξεῖλε τῆς μάχης (Ἰλ. Ε. 314)·

Ἀμφὶ δ' ἑὸν φίλον υἱὸν ἐχεύατο πήχεε λευκώ.

82. Καὶ ἀντ' ἀνθρώπου νεφέλην κτλ.) Ὅτε ὁ Ἀπόλλων ἔσωσε τὸν Αἰνείαν·

Τὸν μὲν μετὰ χερσὶν ἐρύσσατο Φοῖβος Ἀπόλλων
κυανέῃ νεφέλῃ . . . . . (Ἰλ. Ε. 344.)

83. Νὰ μεταβάλλῃς κτλ.) Ἀποδίδει εἰς τὴν Ἀφροδίτην τὴν ὑπὸ τῆς Ῥέας ἐνεργηθεῖσαν μεταμόρφωσιν. (Βλ. Αἰν. Θ. 122.)

87. Πόλιν μαχήμονα) τὴν Ἄρδεαν. (Βλ. Αἰν. Ζ. 409—412.)

92. . . . . Ὁ μοιχὸς ὁ Δαρδάνιος) ὁ Πάρις.

96—97. . . . Οἱ θεοὶ δ' ἐψιθύριζον πάντες γνώμες παντοίας.) Οὕτω καὶ ὁ Καλαβρὸς (Παραλειπ. ΙΒ. 158)·

Ἔμπεσεν ἀθανάτοισιν ἔρις· δίχα δέ σφιν θυμὸς
ἔπλετ' ὀρινομένων . . . . . .

102—103. . . Καὶ ἐπάν' ὁ αἰθὴρ ἐσιώπα, κ' ηὔδον αἱ αὖραι.) Οὕτω καὶ Εὐριπίδης εἰς Βάκχας:

Σίγησε δ' αἰθήρ, σίγα δ' εὔλειμος νάπη
φύλλ' εἶχε, θηρῶν δ' οὐκ ἂν ἤκουσας βοήν.

115. Ἔνευσε λέγων κτλ.) Τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Α. 528)·

Ἦ, καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων
. . . . . .
. . . μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον.

128. . . . . Λυρνήσιος) Ἡ Λυρνησὸς ἦτον μία τῶν ἕνδεκα πόλεων τῆς Τρῳάδος (Στεφ. Βυζ.) πλησίον τοῦ Ἀδραμυττηνοῦ κόλπου, πατρὶς τῆς Βρισηΐδος, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἡ μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ἀγαμέμνονος ἔρις.

130. . . οἱ μὲν, . . . οἱ ἄλλοι.) Οἱ μὲν, δηλ. οἱ Ῥοτόλοι, οἱ ἄλλοι, δηλ. οἱ Τεῦκροι.

132. . . . Ὁ Δαρδάνιος παῖς) ὁ Ἀσκάνιος.

136. Ὠρικίαν τερέβινθον) Ὁ Ὠρικὸς ἦτον πόλις τῆς Ἠπείρου, παρὰ τὴν εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον εἴσοδον κατὰ δεξιὰν, μικρὸν ἀπέχουσα τοῦ Βουθρωτοῦ· ἐκ τῆς πόλεως ὀνομάζεται Ὠρικία πᾶσα ἡ χώρα, ὅπου ἐπιπολάζει ἡ μέλαινα τερέβινθος μικροτέρα τῆς Συριακῆς.

138. . . . . καὶ κύκλος χρυσοῦ μαλακοῦ τὴν συνδέει.) Οὕτω καὶ οἱ πλόκαμοι τοῦ Εὐφόρβου παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Γ. 52)·

Πλοκμοὶ θ' οἵ χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ ἐσφήκοντο.

139. . . . . τὰ μεγάθυμα . . . ἔθνη.) Ἀμφότερα τὰ ἔθνη τῶν τε Ῥοτόλων καὶ τῶν Τρώων.

141. Τῆς Μαιονίας) Μαιονία ὠνομάζετο ἡ Λυδία ἀπὸ τοῦ Μαίονος ποταμοῦ τοῦ ῥέοντος περὶ τὴν Ἀχαΐδα γῆν. (Στέφ. Βυζ.)

142. . . . Πακτωλοῦ δὲ χρυσίον) Ὁ Πακτωλὸς ἦτον ποταμὸς τῆς Λυδίας καταῤῥέων ἀπὸ τοῦ ὄρους Τμώλου καὶ διαβαίνων διὰ τῶν Σάρδεων, ἐκχεόμενος δὲ εἰς τὸν Ἕρμον καὶ κατάγων ψάμμον χρυσῖτιδα, ὅθεν καὶ χρυσορῥόας ἐπωνομάζετο.

145. . . Κάπυς . . . ἡ Καμπάνιος πόλις.) Ἡ πόλις τῆς Καμπανίας ὠνομάζετο Καπύα ἀπὸ Κάπυος τοῦ κτίσαντος, κατὰ Στράβωνα (Βιβ. Γ.)· κατὰ δὲ τὸ Μέγα Ἐτυμολογικὸν οἱ υἱοὶ τοῦ Ἄρεως Ῥέμος καὶ Ῥωμύλος φαίνονται κτίτορες, ἄλλοι δὲ πάλιν νομίζουν ὅτι ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη ὑπὸ Τύσκων, οἵτινες τὴν ὠνόμασαν οὕτω κατὰ οἰωνισμὸν, ἐπειδὴ ἐν ᾧ κατεβάλλοντο τὰ θεμέλια, ἐφάνη ἐπιπετῶν ἱέραξ, ὅστις κατὰ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ὀνομάζεται κάπυς· καὶ ἄλλοι δὲ ἄλλα εἶπον περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς πόλεως ταύτης.

160. . . . . Πάλλας) ὁ υἱὸς τοῦ Εὐάνδρου.

167. . . . . τοῦ Κλούσιου) Τὸ Κλούσιον ἔκειτο παρὰ τὸ ὄρος Μασσικὸν, κτισθὲν ὑπὸ Κλουσίου τοῦ Τυῤῥηνοῦ ἢ κατ' ἄλλους ὑπὸ Τηλεμάχου υἱοῦ τοῦ Ὀδυσσέως, πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς λίμνης Κλανίδος, διὰ τῆς ὁποίας ἔῤῥεεν ὁ ποταμὸς Κλάνης· ἦτον δὲ μητρόπολις τοῦ Πορσήνου, πρὸς τὸν ὁποῖον κατέφυγεν ὁ Ταρκύνιος ὁ ἐκβληθεὶς τῆς βασιλείας· σήμερον ἰταλιστὶ ὀνομάζεται Chiusi. Τὴν πόλιν αὐτὴν ἀναφέρει καὶ Διον. ὁ Ἁλικ. εἰς τὸ Γ' τῶν Ἀρχαιολ. ὡς πόλιν Τυῤῥηνικὴν, καὶ ὁ Πλούταρχος δὲ ὀνομάζει (εἰς Βίον Νουμᾶ) Κλούσιον πόλιν Τυῤῥηνίδα.

168. . . . Κόσσαν τὴν πόλιν) Ἡ Κόσσα ἦτον πόλις τῆς Οἰνωτρίας

καὶ ὁ μὲν συγγραφεὺς τῶν Ἐθνικῶν παραλαβὼν ἐκ τοῦ Ἑκαταίου τὴν λέγει μεσόγειον· ὁ δὲ Στράβ. εἰς τὸ Ε' παραθαλάσσιον, πλησίον τῆς λίμνης Ὀρβιτέλλης· σήμερον ἡ μὲν πόλις καλεῖται Orbitello, ὁ δὲ πλησίον αὐτῆς λιμὴν Porto Hercole.

172—173. . . . . ἡ μήτηρ Ποπουλονία) Ἡ Ποπουλονία ἢ καὶ οὐδετ. τὸ Ποπουλόνιον ἦτον πόλις παράλιος Ἑτρουρικὴ ἐπίσημος, τὴν ὀνομάζει δὲ ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς μητέρα, δηλ. πατρίδα τοῦ Ἄβαντος. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπ' αὐτῆς κεῖται, κατὰ τὴν Τυῤῥηνικὴν ἀκτὴν, ἡ πόλις Piombino, κτισθεῖσα ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς Ποπουλονίας· τὴν πόλιν ταύτην ἀναφέρουν ὡς ὑπὸ Τυῤῥηνῶν οἰκουμένην καὶ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Στράβων καὶ ὁ Πτολεμαῖος καὶ ὁ Στέφ. ὁ Βυζάντιος.

173. . . . . Ἶλβη δ' ἡ νῆσος.) Αὕτη, κειμένη παρὰ τὴν Τυῤῥηνικὴν ἀκτὴν, ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Αἰθάλη ἢ Αἰθαλία (ὡς ὁ Πλίν. λέγει Βιβ. Γ. Κεφ. ς'), σήμερον δὲ καλεῖται Ἔλβα. Ἡ νῆσος αὕτη ἦτον ἐπίσημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ μεταλλευόμενον σίδηρον, ὅστις μετά τινα καιρὸν ἀνεπληροῦτο πάλιν παραδόξως καὶ οὕτως ἀδιαλείπτως ἐπλούτει ἡ Ἶλβη μεταλλων, ὡς μαρτυροῦσιν ὁ Στράβ. εἰς τὸ Ε' τῶν Γεωγρ. καὶ ὁ Πλίν. εἰς Βιβ. Γ. Κεφ. ς'.

179. Αἱ Ἀλφεαὶ κατ' ἀρχὰς, μετὰ ταῦτα δ' Ἑτρούριαι Πίσαι.) Ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὴν μετοικεσίαν τὴν ἀπὸ τῶν Πισῶν τῆς Πελοποννησιακῆς Ἠλείας τῶν παρὰ τὸν Ἀλφειὸν ποταμὸν εἰς τὰς Πίσας τῆς Ἑτρουρίας. Αἱ Πίσαι λέγονται καὶ Πίσα ἐνικῶς, ὡς παρὰ Πινδάρῳ (Ὀλυμπ. Εἰδ. Α.), ἀπὸ Πίσης τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἐνδυμίωνος· κατ' ἄλλους δὲ ἄλλοθεν.

183. . . Καιρήτην . . . Μινίωνος.) Περὶ τῆς Καιρήτης βλ. Αἰν. Ζ. 652. Ὁ δὲ Μινίων ἦτον ποταμὸς τῆς Ἑτρουρίας πηγάζων ἐκ τοῦ Σουτρίου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ Τυῤῥηνικὸν πελαγος· καλεῖται δὲ σήμερον il Ellagnone, κατὰ παραφθορὰν τοῦ παλαιοῦ ὀνόματος.

184. . . Πύργοι. . . . Γραβίσκαι.) Οἱ Πύργοι ἦτον πόλις μικρὸν ἀπέχουσα τῆς Καιρήτης· ἐπειδὴ δὲ ἦτον τρόπον τινὰ ὁρμητήριον τῶν παλαιῶν Θύσκων πειρατῶν, κατεσκάφη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας Διονυσίου· αἱ δὲ Γραβίσκαι ἦτον πόλις τῆς Ἑτρουρίας παράλιος, εἰς ἄκρον νοσώδης.

189. . . Φαέθοντα κλαίων. . . ὁ Κύκνος.) Ὁ ἡγεμὼν τῶν Λιγύρων Κύκνος, ἐρασθεὶς τοῦ Φαέθοντος καὶ κλαίων ἀκαταπαύστως διὰ τὴν συμφορὰν του, μετεμορφώθη, ὡς μυθολογεῖται, εἰς τὸ ὁμώνυμον πτηνὸν ὑπὸ τοῦ Διὸς καὶ κατετάχθη εἰς τὸν οὐρανὸν μεταξὺ τῶν ἀστέρων.

195. . . . . Κένταυρον.) Οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ ναῦς ἐκ τοῦ παρασήμου, τὸ ὁποῖον ἦτον Κένταυρος ἕτοιμος νὰ λιθοβολήσῃ τὴν θάλασσαν.

198—199. . . ὁ Ὄκνος κτλ.) Οὗτος ὑπὸ τοῦ Βιργιλίου εἰς τὸ Θ. τῶν Βουκολικῶν ἐπονομάζεται Βιάνωρ· καὶ κατὰ μὲν τὸν ποιητὴν τοῦτον ἦτον υἱὸς τοῦ ποταμοῦ Θύσκου, κατ' ἄλλους δὲ Θύβριδος καὶ τῆς Μαντοῦς τῆς θυγατρὸς Τειρεσίου τοῦ Θηβαίου ἢ τοῦ Ἡρακλέους, ἢ κατὰ τὸν Σέρβιον υἱὸς ἢ ἀδελφὸς τοῦ Αὐλήρου.

200. . . . Μάντουα.) Ὁ Ὄκνος κτίσας ἢ ὀχυρώσας ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς μητρός του Μαντοῦς ὠνόμασε τὴν πόλιν Μάντυκν, ἥτις καὶ Μάντουα λέγεται (Στέφ. Βυζ.). Εἰς τὰς Ἄνδας, κατὰ τὰ περίχωρα τῆς πόλεως ταύτης, ἐγεννήθη ὁ Βιργίλιος.

201. . . πλείστους. . . οὐχὶ δ' ὁμοφύλους κατοίκους.) Ὡ-

κίσθη, ὡς λέγουν, ἡ Μάντυα πρῶτον ὑπὸ Θηβαίων, ἔπειτα ὑπὸ Θύσκων καὶ τέλος ὑπὸ Κελτογαλατῶν.

202. . . γένη τριπλᾶ, τετραπλοῦς. . . δήμους.) Λέγουν ὅτι περιεῖχε τρεῖς φυλὰς, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἦτον διηρημένη εἰς τέσσαρας δήμους καὶ ἕκαστος δῆμος εἶχεν ἴδιον ἡγεμόνα Αυκόμο-α ὀνομαζόμενον.

205—206. . . οὓς ἐκ Βενάκου. . . . ὁ Μίγκιος) Ὁ Βέναχος ἢ Ἐνάκη ἢ Φενάκη ἦτον λίμνη Ἐνετικὴ, διὰ τῆς ὁποίας ἐρέεν ὁ ποταμὸς Μίγκιος, καὶ ἡ μὲν λίμνη ὀνομάζεται σήμερον il Lago di Garda, ὁ δὲ ποταμὸς il Minzo. Τὸ παράσημον δὲ τῆς νηὸς ταύτης ἦτον ὁ ποταμὸς Μίγκιος.

209. . . Τρίτων) καὶ τοῦτο παράσημον τῆς νηὸς ταύτης.

210. . . . . ἀνθρώπου κτλ.) Τοιοῦτον περιγράφει τὸν Τρίτωνα καὶ ὁ Ἀπολλώνιος (Ἀργον. Δ. 1610)·

. . . . . δέρας δὲ οἱ ἐξ ὑπάτοιο
ἀμφὶ τὰ νῶτα καὶ ἰξύας εἵς τ' ἐπὶ νηδύν·
ἄντικρυς μακάρεσσι φυὴν ἔκπαγλον ἔικτο,
αὐτὰρ ὑπ' ἔκ λαγόνων δίκρη ῥά οἱ ἔνθα καὶ ἔνθα
κήτεος ἑλκαίη μηκύνετο κτλ.

216. . . . . Φοίβη) ἡ Σελήνη, ὡς καὶ Φοῖβος ὁ Ἥλιος, καὶ ὁ μὲν ἐνίοτε Τιτὰν, ἡ δὲ παραπλησίως Τιτανὶς (Σέρβιος).

251. Πρὸς τὸν κυρτὸν οὐρανὸν κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Πρίαμος παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ω 306)·

Εὔχετ' ἔπειτα στὰς . . . . .
οὐρανὸν εἰσανιδὼν, καὶ φωνήσας ἔπος ηὔδα.

252. Μῆτερ Ἰδαία) Τὴν Κυβέλην ἐπικαλεῖται.

265. Γέρανοι . . Στρυμόνιοι.) Ὀνομάζει τὰς γεράνους Στρυμονίους, διότι ἵπτανται ἀγεληδὸν παρὰ τὸν ποταμὸν Στρυμόνα, τὸν ῥέοντα περὶ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ διαχωρίζοντα τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τῆς Θράκης.

270. Στίλβ' εἰς τὸ κράνος κτλ.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος·

Δαΐε οἱ ἐκ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἀκάματον πῦρ.

273—275. . . . . ἢ ὁ Σείριος κτλ.) Τοιοῦτον καὶ ὁ Πρίαμος εἶδε τὸν Ἀχιλλέα παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Χ. 2)·

Παμφαίνονθ' ὡς ἀστέρ' ἐπεσσύμενον πεδίοιο
ὅς ῥά τ' ὀπώριος εἶσιν, ἀρίζηλοι δέ οἱ αὐγαὶ
φαίνονται πολλοῖσι μετ' ἄστροισι νυκτὸς ἀμολγῷ
ὄντε κύν' Ὠρίωνος ἐπίκλησιν καλέουσι·
λαμπρότατος μὲν ὅγ' ἐστὶ, κακὸν δέ τε σῆμα τέτυκται,
καί τε φέρει πολλὸν πυρετὸν δειλοῖσι βροτοῖσιν.

Τοιοῦτος καὶ ὁ Αἰσονίδης ἐφάνη εἰς τὴν Μήδειαν παρ' Ἀπολλωνίῳ (Ἀργον. . . . . Ἐλδομένη ἐφαάνθη [Γ. 955)·

ὑψόσ' ἀνορώσκων, ἅτε Σείριος Ὠκεανοῖο
ὃς δή τοι καλὸς μὲν, ἀρίζηλός τ' ἐσιδέσθαι
ἀντέλλει, μέλεσι δ' ἐν ἄσπετον ἧκεν ὀϊζύν.

280—281. Ἔγετ' εἰς χεῖρας τὸν Ἄρην, ὦ ἄνδρες· συζύγων καὶ τέκνων ἠὲ καθεις ἂς μνησθῆ.) Οὕτω καὶ ὁ Νέστωρ παρ' Ὁμήρῳ:

Ὦ ἄνδρες ἀνέρες ἐστὲ . . . .
. . . . . μνήσασθε ἕκαστος

παίδων, ἠδ' ἀλόχων, καὶ κτήσιος, ἠδὲ τοκήων. (Ἰλ. Ο. 661.)

214. Τῶν τολμηρῶν βοηθὸς εἶν' ἡ τύχη.) Τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Η.)·

Θαρσαλέος γὰρ ἀνὴρ ἐν πᾶσιν ἀμείνων
ἔργοισιν τελέθει. . . . . .

323. . . . . εἰς τὸ στόμα τῷ ἔπηξεν ἄρτι βοῶντι) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Π. 345)·

. . . Ἐρύμαντα κατὰ στόμα νηλεῖ χαλκῷ·
νύξε. . . . . .

328. . . . Φόρκου ἐκγόνων.) Ὁ Φόρκος ἦτον υἱὸς τοῦ Πόντου καὶ τῆς Γῆς καὶ ἔσχε θυγατέρας τρεῖς τὰς Φορκάδας λεγομένας, τὴν Ἐνυὼ, τὴν Πεφρηδὼ καὶ τὴν Δεινώ. (Ἀπολλόδ. Βιβ. Α. Κεφ. Β. καὶ Βιβ. Β. Κεφ. Δ.)

331—332. . . . . τὰ δ' ἡ Κύπρις τοῦ σώματος πόρρω ἀποσοβεῖ.) Ὡς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Δ. 129)·

Ἡ δὲ τόσον μὲν ἔεργεν ἀπὸ χροὸς κτλ.

Οὕτω καὶ ὁ Πίνδαρος λέγει:

Ὅς τούτου βέλος ὠκὺ κιχήμενον ἔτραπεν ἄλλη.

351. . . . Ἰσμάρου.) Ἡ Ἴσμαρος ἦτον πόλις Θρακικὴ τῶν Κικόνων, ὡς καὶ ὁ Ὅμηρος λέγει (Ὀδ. Ι. 39)·

Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόννεσσι πέλασσεν,
Ἰσμάρῳ. . . . . .

356—359. . . . ἀντίπαλοι ἄνεμοι ὡς ἀντερίζουν κατὰ τὸν μέγαν κτλ.) καὶ Ὅμηρ. (Ἰλ. Π. 765)·

Ὡς δ' Εὖρός τε Νότος τ' ἐριδαίνετον ἀλλήλοιϊν

361. Ποῦς κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ν. 130)·

Φράξαντες δόρυ δουρὶ, σάκες σάκεϊ προθελύμνῳ,
ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρ δ' ἀνήρ·
ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
νευόντων· ὡς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοις.

399—400. Καὶ τὸν Ῥοιτέα δ' ὁ Πάλλας ἐμπρὸς ἐπὶ δίφρου φυγάδα διατρυπᾷ.) Ὡς καὶ ὁ Μενέλαος τὸν Σκαμάνδριον παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ε. 56)·

Πρόσθεν ἔθεν φεύγοντα, μετάφρενον οὔτασε δουρί.

404. Πίπτει ἡμίθνητος κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. Σ. 97)·

Καδδ' ἔπεσ' ἐν κονίῃσι . . . . . .
λακτίζων ποσὶ γαῖαν . . . . . .

405—409. Ὥσπερ ὁπόταν τοῦ θέρους κτλ.) Ὡς καὶ Ὅμηρ. (Ἰλ. Α. 155)·

Ὡς δ' ὅτε πῦρ ἀΐδηλον ἐν ἀξύλῳ ἐμπέσῃ ὕλῃ
πάντῃ δ' εἰλυφόων ἄνεμος φέρει, οἱ δέ τε θάμνοι
πρόῤῥιζοι πίπτουσιν ἐπεγόμενοι πυρὸς ὁρμῇ.

Καὶ ὁ Καλαβρὸς (Παραλ. Β. 534)·

. . . . Ὡσεὶ πυρὸς δάσκιος ὕλη
οὔρεος ἐν ξυλόχοισιν, ἐπισπέρχοντος ἀήταο.

417—421. Μάντις μοιρῶν ὁ πατὴρ κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρ. ταῦτα (Ἰλ.Β.831)·

. . . . Ὅς πέρι πάντων
ἤδεε μαντοσύνας, οὐδὲ οὓς παῖδας ἔασκε
στείχειν ἐς πόλεμον φθισήνορα· τὼ δέ οἱ οὔτι
πειθέσθην· κῆρες γὰρ ἄγον μέλανος θανάτοιο.

424—425. . . Τὸν Ἰμάονα δὲ ὁ Ἀλῆσος κτλ.) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Νεκρὸν . . . ἐρύοντα ἰδὼν μεγάθυμος Ἀγήνωρ [Δ. 467.)
πλευρὰ, τά οἱ κύψαντι παρ' ἀσπίδος ἐξεφαάνθη,
οὔτητε ξυστῷ χαλκήρεϊ, λῦσε δὲ γυῖα.

435—436. . . . Ἡ τύχ' εἰς αὐτοὺς τὴν ἐπάνοδον ὅμως εἰς τὴν πατρίδ' ἀπηρνήθη.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος πολλαχοῦ (Ἰλ. Ζ. 189)·

. . . Τοὶ δ' οὔτι πάλιν οἶκαδε νέοντο

καὶ (Ἰλ. Μ. 444):

Νήπιος, οὐδ' ἄρ' ἔμελλε κακὰς ὑπὸ κῆρας ἐλύξας
. . . . . .
ἂψ ἀπονοστήσειν προτὶ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν.

Καὶ ὁ Ἀπολλώνιος οὕτω (Ἀργον. Α. 78)·

. . . . . οὐ μὲν ἔμελλε
νοστήσειν Κήρινθον ὑπότροπος. . .

449—450. Ἢ διὰ σκύλων λαμπρῶν ἐμαυτὸν θὰ δοξάσω ἐν τάχει, ἢ δι' ἐνδόξου θανῆς.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Μ. 328)·

Ἴομεν· ἠέ τῳ εὖχος ὀρέξομεν, ἠέ τις ἡμῖν,

καὶ (Ἰλ. Ν. 427)·

Εἴδομεν· ἠέ τῳ εὖχος ὀρέξομεν, ἠέ τις ἡμῖν.

καὶ (Αὐτ. 486)·

Αἶψά κεν ἠὲ φέροιτο μέγα κράτος, ἠὲ φεροίμην.

451—452. . . . . Προχωρεῖ κατὰ μέσον κ' εἰς τὰς καρδίας κτλ) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Η. 213)·

Ἧϊε μακρὰ βιβὰς, κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος
. . . . . .
Τρῶας δὴ τρόμος αἰνὸς ὑπήλυθε γυῖα ἕκαστον.

467—468. Εἶν' ὡρισμέν' ἡ ἡμέρα ἑκάστου, βραχὺς εἶν' ὁ βίος ἄτρεπτος δ' ἅμα πρὸς πάντας.) Ὁμοίως καὶ ὁ Ὅμηρος (Ἰλ. Ζ. 488)·

Μοῖραν δ' οὔ τινα φημὶ πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν
οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

καὶ (Ἰλ. Μ. 326)·

Ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεστᾶσι θανάτοιο
μυρίαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ὑπαλύξαι.

469—470. . . . Τοσοῦτ' εἰς τὰ τείχη τῆς Τροίας γόνοι θεῶν ἐφονεύθησαν.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Σ. 117)·

Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλῆος φύγε κῆρα,
ὅς περ φίλτατος ἔσκε Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι·
ἀλλὰ ἡ μοῖρα δάμασσε . . . . .

470—471. . . . Ἔπεσ' ἐκεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Σαρπηδὼν ὁ υἱός μου.) Οὕτω λέγει ὁ Ζεὺς περὶ αὐτοῦ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Π. 443)·

Ὤ μοι ἐγὼν ὅτε μοι Σαρπηδόνα, φίλτατον ἀνδρῶν
Μοῖρ' ὑπὸ Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο δαμῆναι.

καὶ (Ἰλ. Π. 459)·

Αἱματοέσσας δὲ ψιάδας κατέχευεν ἔραζε
παῖδα φίλον τιμῶν, τόν οἱ Πάτροκλος ἔμελλε
φύσειν ἐν Τροίῃ ἐριβώλακι, τηλόθι πάτρης.

471—472. . . . Ἡ Μοῖρά του δὲ κτλ.) καὶ Ὅμηρ. (Ἰλ. Ν. 602)·

. . . Τὸν δ' ἄγε μοῖρα κακὴ θανάτοιο τέλος γε.

473. Εἶπε καὶ στέφει εἰπὼν κτλ.) Τοιοῦτο καὶ τὸ τοῦ Ὁμήρου: (Ἰλ. Ν. . . . αὐτὸς δὲ πάλιν τρέπεν ὄσσε φαεινώ. [κατ' ἀρχάς).

478. Καὶ ὑποδρύπτει κτλ.) καὶ Ὅμηρος. (Ἰλ. Δ. 139)·

Ἀκρότατον δ' ἄρ' ὀϊστὸς ἐπέγραψε χρόα φωτός.

482—484. Εἶπε κ' εὐθὺς τὴν ἀσπίδα κτλ·) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ε, 537):

. . . Κατ' ἀσπίδα δουρὶ βάλε . . .
ἡ δ' οὐκ ἔγχος ἔρυτο, διὰ πρὸ δὲ εἴσατο καὶ τῆς.

487. Ἔπονται ὅμως κτλ·) Ὅμηρ. (Ἰλ. Ξ, 518):

. . . ψυχὴ δὲ κατ' οὐταμένην ὠτειλὴν
ἔσσυτ' ἐπειγομένη· τὸν δὲ σκότος ὄσσε ἐκάλυψε.

489. Καὶ πολεμίαν κτλ·) Ὁμοίως καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Λ, 748)·

Φῶτες ὀδὰξ ἔλων οὖδας . . . .

497—498. Ὅπου τὸ μίασμα κτλ.) Τὸ ἀνοσιούργημα τῶν Δαναΐδων, αἵτινες κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα ἐφόνευσαν πᾶσαι τοὺς σοζύγους των, τοὺς υἱοὺς τοῦ Αἰγύπτου, ἐκτὸς μιᾶς, τῆς Ὑπερμνήστρας, ἥτις φεισθεῖσα διέσωσε τὸν σύζυγόν της Λυγκέα (Ἀπολλόδ. Βιβ. Β, Κεφ. Α,).

499. Ἢ: Ὁ Εὐρυτίδης ὁ Κλόνος. . . διότι τὸ κείμενον τοῦ ποιητοῦ κατά τινας εἶναι: Quæ bonus Eurytion, κατ' ἄλλους Quæ Clonus Eurytides.

500. Ἔχαιρε δὲ κτλ.) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Σ. 132)·

Αὐτὸς ἔχων ὤμοισιν ἀγάλλεται· οὐδέ ἑ φημὶ
δηρὸν ἐπαγλαϊεῖσθαι, ἐπεὶ φόνος ἐγγύθεν αὐτῷ.

501. Τὰ πεπρωμέν' ἀγνοεῖ κτλ.) ὡς καὶ Πίνδαρος (Ὀλ. Εἰδ. ΙΒ')·

Σύμβολον δ' οὔτις ἐπιχθονίων,
πιστὸν ἀμφὶ πράξιος ἐσ—
σομένας εὗρε θεόθεν,
τῶν δὲ μελλόντων τετύφλωνται φραδαί.

518—519. Τέσσαρας νέους κτλ.) Ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Φ. 27)·

Ζωοὺς ἐκ ποταμοῖο δυώδεκα λέξατο κούρους,
ποινὴν Πατρόκλοιο Μενοιτιάδεο θανόντος.

523—528. Περιπλακεὶς δ' εἰς τὰ γόνατα κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ: . . . Λαβὼν ἐλίσσετο γούνων,
ζώγρει Ἀτρέος υἱὲ, σὺ δ' ἄξια δέξαι ἄποινα
πολλὰ δ' ἐν ἀφνειοῦ πατρὸς κειμήλια κεῖται,
χαλκός τε, χρυσός τε, πολύκμητός τε σίδηρος.
τῶν κέν τοι χαρίσαιτο πατὴρ κτλ.

καὶ (Ἰλ. Φ. 68)·

. . . . ὁ δ' ὑπέδραμε καὶ λάβε γούνων
κύψας κτλ. . . . . .

531—533. Τῶν τοῦ χρυσοῦ κτλ.) Οὕτω καὶ Ἀχιλλεὺς πρὸς Λυκάονα παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Φ. 99)·

Νήπιε, μή μοι ἄποινα πιφάσκεο, μήδ' ἀγόρευε,
πρὶν μὲν γὰρ Πάτροκλον ἐπισπεῖν μόρσιμον ἦμαρ κτλ.

557—560. Κεῖσο ἐκεῖ κτλ.) Οὕτω καὶ Ἀχιλλεὺς πρὸς Λυκάονα παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Φ. 122—127)·

Ἐνταυθοῖ νῦν κεῖσο μετ' ἰχθύσιν, οἵ σ' ὠτειλῆς
αἷμ' ἀπολιχμήσονται, ἀκηδέες· οὐ δέ σε μήτηρ
ἐνθεμένη λεχέεσσι γοήσεται κτλ.

564 . . . σιγώσας. . . Ἀμύκλας·) αἱ Ἀμύκλαι ἦτον πολίχνιον τῆς Ἰταλίας, μεταξὺ Τερρακίνης καὶ Καιέτης, οἰκισθὲν ἐκ τῶν Ἀμυκλῶν τῆς Πελοποννήσου· λέγονται δὲ σιγῶσαι, διότι συνεταράττετο, ὡς λέγουν, ἡ πόλις ὑπὸ προρρήσεων ἀπαισίων, τὰς ὁποίας ἦτον ἀπηγορευμένον διὰ νόμου νὰ ἐκφέρουν εἰς τὸ κοινὸν, ὅθεν καὶ συμβάσης κρυφίας ἐφόδου τῶν πολεμίων, ἔλω ἡ πόλις· ἢ κατ' ἄλλους διότι ἐπεκράτει ἐκεῖ ὁ τῆς σιωπῆς Πυθαγορικὸς νόμος· ἢ τέλος διότι οὐδεὶς ἐγένετο λόγος περὶ τῶν Ἀμυκλῶν ὡς ἀφανοῦς καὶ ἀσήμου πόλεως.

581. Ἀχιλλέως. . . Διομήδους) Καὶ ὑπὸ τῶν δύω τούτων ὁ Αἰνείας εἶχε νικηθῆ εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ἀλλ' εἶχε διασωθῆ ζῶν· ὁ δὲ μεγάλαυχος Αἴγηρ λέγει πρὸς αὐτὸν ἐνταῦθα ὅτι δὲν θὰ διαφύγῃ ὡς τότε τὸν θάνατον.

600. . . Ἀπόλλωνες.) Τὸ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Φ. 106)·

Ἀλλὰ φίλος, θάνε καὶ σὺ, ...

603—604. . . χειμάρρου ὑδάτων . . . ἔχων ὁρμήν.) Ὡς ὁ Διομήδης παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ε. 87)·

Θοῦνε γάρ· ἀμπεδίον ποταμῷ πλήθοντι ἐοικὼς
χειμάῤῥῳ, ὅς τ' ὦκε ῥέων ἐκέδασσε γεφύρας.

636—638. Τότε σκιὰν κτλ.) Ὁμοίως καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ε. 449)·

Αὐτὰρ ὁ εἴδωλον τεῦξ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων,
αὐτῷ τ' Αἰνείᾳ ἴκελον, καὶ τεύχεσι τοῖον.

648. . . ἐλπίδων κενῶν ἐνεπλήσθ' ἡ ψυχή του) Οὕτω καὶ Σοφοκλῆς εἰς Αἴαντα,

Ὅστις κεναῖσιν ἐλπίσι θερμαίνεται.

Καὶ ὁ αὐτὸς εἰς Ἠλέκτραν:

Ὡς εἴτις αὐτῶν ἐλπίσιν κεναῖς πάρος ἐξήρετο.

685—686. Ἔκλινε τρὶς κτλ.) Τὰ αὐτὰ καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ε. 435)·

Τρὶς μὲν ἔπειτ' ἐπόρησε κατακτάμεναι μενεαίνων,
τρὶς δέ οἱ στυφέλιξε φαεινὴν ἀσπίδ' Ἀπόλλων·

καὶ (Ἰλ. Θ. 167)·

Ἵππους τε στρέψαι, καὶ ἐναντίβιον μαχέσασθαι,
τρὶς μὲν μερμήριξε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν,
τρὶς δ' ἄρ' ἀπ' Ἰδαίων ὀρέων κτύπε μητίετα Ζεύς·

καὶ παρ' Ἀπολλωνίῳ ἡ Μήδεια (Ἀργον. Γ. 654)·

Τρὶς μὲν ἐπειρήθη, τρὶς δ' ἔσχετο, τέταρτον αὖτις
λέκτροισι πρηνὴς ἐνικάππεσεν εἰλιχθεῖσα,

688. . . . . τοῦ Δαύνου πατρώαν του πόλιν) τὴν Ἄρδεαν.

707. Ὡς ὑψηλῶν ἐξ ὀρέων κτλ.) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Λ. 414)·

Ὡς δ' ὅτε κάπριον ἀμφὶ κύνες θαλεροὶ τ' αἰζηοὶ
σεύοντα κτλ.

715. Τρύζει δεινῶς τοὺς ὀδόντας.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Τ. 395)·

Τοῦ καὶ ὀδόντων μὲν καναχὴ πέλε. . . .

721. . . Ἅμα τὸν πόρρωθεν εἶδεν κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ε. 165)·

Τὸν δ' ἴδεν Αἰνείας ἀλαπάζοντα στιχὰς ἀνδρῶν.

723. Ὡς παρὰ μάνδρας φραγμὸν κτλ.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Γ. 23)·

Ὡς τε λέων ἐχάρη μεγάλῳ ἐπὶ σώματι κύρσας.

736. . . ἐπιβὰς εἰς πεσόντα αὐτὸν) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ν. 618)·

. . . . Λὰξ ἐν στήθεσσι βαίνων

καὶ (Ἰλ. Φ. 182)·

. . . Ἐνὶ στήθεσσιν ὀρούσας

744. . . . . Ἐκ τοῦ σώματος ἕλκει τὸ δόρυ) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Π. [862])·

. . . . Δόρυ χάλκεον ἐξ ὠτειλῆς
εἵρυσε . . . . . .

760. . . . Κύπρις . . . Ἥρα) ἡ μὲν Κύπρις ὑπὲρ Τρώων, ἡ δὲ Ἥρα ὑπὲρ Ῥοτόλων.

764. . . . τοῦ Νηρέως τὴν ἀπέραντον λίμνην) Τὴν θάλασσαν ὁ Ὅμηρος ὀνομάζει πολλάκις τὴν θάλασσαν λίμνην· ὡς (Ὀδ. Γ. 1)·

Ἠέλιος δ' ἀνόρουσε λιπὼν περικαλλέα λίμνην·

772. Τὸν εἰς τὸ δόρυ κτλ.) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ο. 358)·

. . . . ὅσον τ' ἐπὶ δουρὸς ἐρωὴ
γίγνεται . . . . . .

773—774. Ἡ δεξιά μου θεὸς καὶ τὸ ὅπλον ὃ πάλλων θὰ ῥίψω ἔστω μοι νῦν ἀρωγή.) Οὕτω καὶ ὁ Ἴδας παρ' Ἀπολλωνίῳ (Ἀργον. Βιβ. Α. 466)·

Ἵστω νῦν δόρυ θοῦρον, ὅτῳ περιώσιον ἄλλων
κῦδος ἐπὶ πτολέμοισιν ἀείρομαι, οὐδέ μ' ὀφέλλει
Ζεὺς τόσσον, ὁσσάτιόν περ ἐμὸν δόρυ, μὴ νύ τι πῆμα
λοίγιον ἔσσεσθαι, μηδ' ἀκράαντον ἄεθλον
Ἴδεω ἑσπομένοιο, καὶ εἰ Θεὸς ἀντιόωτο.

783—786. Τόσ' ὁ Αἰνείας κτλ.) Ὡσαύτως καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Γ. 355)·

Ἦ ῥα, καὶ ἀμπεπαλὼν προΐει δολιχόσκιον ἔγχος,
καὶ βάλε Πριαμίδαν κατ' ἀσπίδα πάντοτε ἴσην
διὰ μὲν ἀσπίδος ἦλθε φαεινῆς ὄμβριμον ἔγχος,
καὶ διὰ θώρηκος πολυδαιδάλου ἠρείριστο,
ἄντικρυ δὲ παραὶ λαπάρην διάτμησε χιτῶνα
ἔγχος . . . . . .

794—795. Στρέφων ἐκεῖνος τὸν πόδα κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ε. [663])·

Ἐξέφερον πολέμοιο· βύρυνε δέ μιν δόρυ μακρὸν
ἑλκόμενον. . . . . .

803—808. Ὥσπερ ὁπόταν τὰ νέφη κτλ.) Ὁμοία εἰκὼν καὶ παρὰ τῷ Καλαβρῷ (Παραλ. Η. 379)·

Ὡς δ' ὅτε μηλοβοτῆρες ἐνὶ σταθμοῖσι μένωσι
λαίλαπα κυανέην, ὅτε χείματος ἦμαρ ἵκηται
λάβρον ὁμοῦ στεροπῇσι, καὶ ὕδατι, καὶ νεφέεσσι
ταφφέσιν· οἱ δὲ μάλ' οὖτι, λιλαιόμενοί περ ἱκέσθαι,
ἐς νομὸν αἰσσουσιν, ἄχρις μέγα λωφήσειε
χεῖμα, καὶ εὐρύποροι ποταμοὶ μεγάλα βρομέοντες.

835. Κατακλιθεὶς ὑπὸ δένδρου κορμόν.) Καὶ παρ' Ὁμήρ. (Ἰλ. Ε. 692)·

. . . . . Δῖοι ἑταῖροι
εἷσαν ὑπ' αἰγιόχοιο Διὸς περικαλλέϊ φηγῷ.

837. Ἵστανται πέριξ ἐπίλεκτοι νέοι.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Δ. 211)·

. . Περὶ δ' αὐτὸν ἀγηγέραθ', ὅσσοι ἄριστοι
κυκλόσ' . . . . . .

844. Τὴν πολιὰν κτλ.) Ὁμοίως καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Σ. 22)·
Ἀμφοτέρῃσι δὲ χερσὶν ἑλὼν κόνιν αἰθαλόεσσαν,
χεύατο κακκεφαλῆς κτλ. . . .

861. Χρόνον μακρὸν, ὦ Ῥοιβὲ, κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ἕκτωρ ἀπετείνετο πρὸς τοὺς ἵππους παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Θ. 184)·
Ξάνθε τε, καὶ Πόδαργε, καὶ Αἴθων, Λάμπε τε δῖε,
νῦν μοι τὴν κομιδὴν ἀποτίνετον . . . .
. . . . . .
. . . . ἀλλ' ἐφομαρτεῖτον καὶ σπεύδετον κτλ.

869. Ἡ κεφαλὴ δ' ἐκ χαλκοῦ κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρ. (Ὀδ. Χ. 123)·
Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κονέην εὔτυκτον ἔθηκεν
ἵππουριν· δεινὸν δὲ λόφος καθύπερθεν ἔνευεν.

880. . . . Οὔτε θεοὶ μᾶς ἐκπλήττουν.) Οὕτω καὶ ὁ Κύκλωψ παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. Ι. 273)·
Νήπιος εἶς, ὦ ξεῖν', ἢ τηλόθεν ἰλύλουθες,
ὅς με θεοὺς κέλεαι ἢ δειδίμεν ἢ ἀλέασθαι.

883. Ἔπειτα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ) Οὕτω καὶ παρὰ τῷ Καλαβρῷ (Παρέλειπ. Ϛ'
. . . . Κεχολωμένος ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ [229)·
ἰὸν προΐαλλε, μάλα σπεύδοντι ἐοικώς.

Η ΑΙΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἐγειρομέν' ἡ Αὐγὴ καταλείπει τὸν πόντον ἐν τούτοις,
καὶ ὁ Αἰνείας, ἂν κ' ἔσπευδεν ἦδ' εἰς ταφὴν τῶν ἑταίρων,
κ' ἔμφροντις ἦν νὰ τελέσῃ τὴν πρὶν ταραχθεῖσαν κηδείαν,
νίκης εὐχὰς τοῖς θεοῖς εἰς τὸ φῶς ἀποδίδει τὸ πρῶτον·
δρῦν παμμεγέθη, ἀφοῦ ἀπεκόπησαν πάντες οἱ κλάδοι, 5
στήσας εἰς λόφον, ἐνδύει δι' ὅπλων λαμπρῶν, τῶν λαφύρων
τοῦ στρατηγοῦ Μεζεντίου (ὦ μέγιστε, σοί, ὁπλοκράτωρ,
τρόπαιον)· ἔτι δὲ λόφους προσάπτει σταλάζοντας αἷμα·
καὶ τοῦ ἀνδρὸς τὰ κατάθραυστα ἔγχη, καὶ θώρακα ἔτι
τὸν δωδεκάπληκτον· δένει δ' αὐτοῦ τὴν χαλκίνην ἀσπίδα 10
εἰς τὴν λαιάν, καὶ κρεμᾷ εἰς τὸν τράχηλον ἅμα τὸ ξίφος
τὸ ἐλεφάντινον· τότε κυκλοῦντας αὐτὸν τοὺς ἑταίρους
πανστρατιᾷ παροτρύν' ὑπερχαίροντας, λέγων τοιαῦτα·
«Μέγα ἐπράξαμεν, ἄνδρες· τοὐντεῦθεν ὁ φόβος ἀπίτω
διὰ τὸ μέλλον· ἡ λεία ἰδού, καὶ τοῦ γαύρου μονάρχου 15
αἱ ἀπαρχαὶ, καὶ ἰδοὺ ὁ Μεζέντιος ἔργον χειρῶν μου.
Ἦδ' ἡ ὁδὸς πρὸς Λατίνων τὸν ἄνακτα, ἦδ' εἰς τὰ τείχη·
ἐνοπλισθῆτε προθύμως κ' ἐλπίζετ' αἰσίαν τὴν μάχην·
μὴ ἐξ ἀγνοίας βραδύτης (ὁπόταν νὰ ἄρωμεν νεύσῃ
ὁ οὐρανὸς τὰς σημαίας, νὰ τάξωμεν δὲ τοὺς ἐφήβους) 20
σᾶς ἐμποδίσῃ, μὴ φόβος δειλὸς τοὺς ὀκνοῦντας κρατήσῃ.
Τὰ τῶν ἑταίρων δ' ἀκήδευτα σώματ' ἂς θάψωμεν ἤδη,
τὴν ἐν Ἀχέροντι μόνην τιμὴν εἰς αὐτοὺς χορηγοῦντες.
Ἄγετε δή, τὰς γενναίας ψυχὰς τῶν δι' αἵματος ταύτην
δόντων ἡμῖν τὴν πατρίδα κοσμήσατε νῦν διὰ δώρων 25
τῶν ὑπερτάτων· τὸν Πάλλαντα πρῶτον εἰς πόλιν Εὐάνδρου
τὴν τεθλιμμένην ἐκπέμψατ'· ἐκεῖνον μετέχοντ' ἀνδρίας
μαύρῃ ἡμέρ' ἀφελοῦσα εἰς ἄωρον ἔπεμψε τάφον.»
Εἶπε δακρύων αὐτὰ, κ' εἰς τὴν εἴσοδον βαίνει τῆς θύρας,

ὅπου τεθὲν διετήρει νεκρὸν τὸ τοῦ Πάλλαντος σῶμα
τοῦ Παῤῥασίου Εὐάνδρου ὁ πρὶν χρηματίσας ὁπλοῦχος
γέρων Ἀκοίτης, ἀλλ' ἤδη δοθεὶς εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον
ὑπ' οἰωνοὺς δυστυχεῖς, ὁπαδὸς εἰς τὸ φίλτατον θρέμμα.
Ἵσταται πέριξ ἡ πᾶσα πληθὺς θεραπόντων καὶ Τρώων,
ἔτι, τὴν κόμην λυτὴν, Ἰλιάδες, κατ' ἔθος πενθοῦσαι·
ὡς δ' ὁ Αἰνείας εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ ἐξόχου πυλῶνος,
πρὸς τοὺς ἀστέρας ἀνήγειραν γόον πολὺν, καὶ τὰ στήθη
ἔτυπτον· πένθος δ' οἰκτρὸν πανταχοῦ εἰς τ' ἀνάκτορ' ἀντήχει·
τὴν κεκλιμένην δ' ὡς εἶδεν αὐτὸς κεφαλὴν καὶ τὴν ὄψιν
τὴν χιονόχρουν τοῦ Πάλλαντος, ἔτ' εἰς τὰ στήθη τὰ λεῖα
τῆς Αὐσονίας αἰχμῆς τὴν πληγὴν, ἐπεδάκρυσε λέγων·
« Ἆρα σ' ἐφθόνησεν, ἄθλιε παῖ, ἡ γελῶσά μοι τύχη,
μὴ συγχωροῦσα νὰ ἴδῃς ἡμῶν τὸ βασίλειον κράτος,
οὐδ' εἰς τὸν πάτριον οἶκον τὸν σὸν νικητὴς νὰ εἰσέλθῃς;
εἰς τὸν πατέρα σου δὲν ὑπεσχέθην τὸν Εὔανδρον ταῦτα
ἀναχωρῶν, εἰς κατάκτησιν κράτους μεγάλου ὁπότε
περιπλακεὶς μὲ ἀπέστελλ'· ἐν φόβῳ δὲ πᾶν μοι ἐδήλου
τὸ τῶν ἀνθρώπων τραχὺ, καὶ τὸ πάνυ δεινὸν τοῦ πολέμου.
Ὑπὸ ματαίων ἐλπίδων τρεφόμενος ἔτι ἐκεῖνος
εὔχεται ἴσως, κ' ἐπάνω βωμῶν ἴσως δῶρα σωρεύει.
Ὅμως τοῦτον τὸν νέον νεκρὸν, ὅστις οὔτε τοὐντεῦθεν ὀφείλει
εἰς τοὺς θεοὺς, ἃς προπέμψωμεν ἤδη, ματαίως πενθοῦντες.
Αἰ δυστυχῆ, τὴν σκληρὰν τοῦ υἱοῦ σου θὰ ἴδῃς κηδείαν·
οὗτος ὁ νόστος ἡμῶν, τῶν ἐλπίδων μας αὗται αἱ νίκαι!
αὔτ' ἡ μεγάλη μου πίστις! ἀλλ' Εὔανδρε, δὲν θὰ τὸν ἴδῃς
ὑπὸ τραυμάτων ἀτίμων πεσόντα, δι' ὧν ἐὰν ἔζη
σὺ ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ θὰ ἐπόθεις τὸν θάνατον μᾶλλον·
τί βοηθὸν, Αὐσονία, καὶ πόσου, Ἰοῦλε, στερεῖσαι! »

Ὡς κατεπένθησεν οὕτω, τὸ δύστηνον σῶμα ν' ἀπάρουν
ἅμα κελεύει· ἐξ ἅπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπιλέκτους
πέμπει χιλίους, αὐτὴν τὴν ἐσχάτην τιμὴν ν' ἀποδώσουν,
παραμυθίαν μικρὰν εἰς τὸ μέγα νὰ φέρωσι πένθος
τὸ πατρικὸν, τῷ ἀθλίῳ πατρὶ ὀφειλόμενον φόρον.
Φέρετρον δὲ μαλακὸν ὡς καὶ κάναθρον πλέκουν ταχέως
ἄλλοι ἐκ ῥάβδων κομάρου, ἐνείροντες λύγους δρυΐνους,
καὶ διὰ φύλλων σκιάζουν τὸν κράββατον, ὡς ἡτοιμάσθη·

ἅραντες δὲ εἰς ἀγροῖκον χορτόστρωμα θέτουν τὸν νέον·
κ' ἔκειτ' ὁποῖον τὸ ἄνθος, ὃ δάκτυλος δρέπει παρθένου,
ἢ ἁπαλοῦ δενδροΐου ἢ φθίνοντος ἥδ' ὑακίνθου,
ὅπερ τὴν πρίν του δὲν ἔχει λαμπρότητα οὔτε τὸ εἶδος,
οὐδὲ τὸ τρέφ' ἢ τὸ θάλπει ἡ γῆ, ἡ παγκόσμιος μήτηρ.
Τότ' ἐξελὼν ὁ Αἰνείας ἱμάτια βρίθοντα δύο
ὑπὸ χρυσοῦ καὶ πορφύρας, ἃ πλήρης χαρᾶς δι' ἐκεῖναν
ἡ Σιδονία Διδὼ δι' ἰδίας χειρὸς ἐξειργάσθη,
διὰ χρυσοῦ λεπτοτάτου ἱστοὺς ἐξυφάνασα πάλαι,
διὰ τοῦ μὲν πρὸς ἐσχάτην τιμὴν ἐπενδύει τὸν νέον,
διὰ τοῦ δὲ περιβάλλει τὴν κόμην ἣν πῦρ θὰ τεφρώσῃ·
τῆς Λαυρεντίας δὲ μάχης καὶ λάφυρα πλεῖστα πρὸς τούτοις
ἐπισωρεύων, προστάττει νὰ φέρουν τὴν λείαν ἐν τάξει·
ἔτι δὲ ἵππους καὶ ὅπλ' ἀπ' ἐχθρῶν λῃϊσθέντα προσθέτει·
δένει δ' ὀπίσω τῶν νώτων τὰς χεῖρας τῶν ὅσων σκοπεύει
εἰς τοὺς νερτέρους νὰ σφάξ', εἰς τὰς φλόγας ῥαντίζων τὸ αἷμα·
οἱ ἀρχηγοὶ δὲ αὐτοὶ νὰ βαστάζουν κόρμους ἐπιτάττει
φέροντας ὅπλα ἐχθρῶν, κ' ἐχθρικῶν ὀνομάτων τοὺς τύπους·
ὁ τρισάθλιος δὲ βαθυγέρων προσήχθη Ἀκοίτης,
πότε τὰ στέρνα του τύπτων, καὶ πότε τὸ πρόσωπον ξαίνων,
καὶ εἰς τὴν γῆν καταπίπτων ἡπλώθη καθ' ὅλον τὸ σῶμα·
φέρουσιν ὅπλα προσέτι σταλάζοντα αἷμα Ῥοτόλων,
ἔπειτα Αἴθων, ὁ μάχιμος ἵππος, γυμνὸς τῶν φαλάρων
κλαίων βαδίζει· βαρεῖαι σταγόνες τὴν ὄψιν του βρέχουν·
ἄλλοι τὸ δόρυ κρατοῦν καὶ τὸ κράνος· ὁ Τύρνος δὲ τ' ἄλλα
ἔχει νικήσας· περίλυπος δ' ἔπετ' ἡ φάλαγξ τῶν Τρώων
κ' οἱ Τυῤῥηνοὶ στρατηγοὶ, καὶ ἐν ὅπλοις πρὸς γῆν οἱ Ἀρκάδες·
ὡς δὲ μακρὰν ἡ πομπὴ τῆς αὐτοῦ συνοδίας προέβη,
στὰς ὁ Αἰνείας, κ' ἐκ βάθους στενάξας, ἐπρόφερε ταῦτα·
« Αἰ τοῦ πολέμου ὀδύν' αἱ φρικταὶ μᾶς καλοῦσιν εἰς ἄλλα
δάκρυα. Χαῖρε δὲ σὺ αἰωνίως μοι, ἔνδοξε Πάλλα,
χαῖρ' αἰωνίως·» οὐδ' ἄλλο εἰπὼν, διηυθύνθ' εἰς τὰ τείχη
τὰ ὑψηλὰ, κ' ἐξ αὐτῶν πρὸς τὸ στράτευμα στρέφει τὸ βῆμα,

Ἐκ τῶν Λατίνων τειχῶν δὲ προέρχονται κήρυκες ἤδη,
φέροντες κάδους ἐλαίας καὶ χάριν συγχρόνως ζητοῦντες,
εἰς τὰ πεδία ὁπόσα χαλκόπληκτα σώματα κεῖνται,
νὰ τ' ἀποδώσ', ὑπὸ γῆν συγχωρῶν νὰ τεθῶσιν εἰς τύμβον,

πρὸς ἡττηθέντας καὶ ἄπνους μὴ ὄντος πολέμ᾽ οὐδὲ μάχης,
καὶ νὰ φεισθῇ καὶ τῶν ξένων, οὓς πρὶν πενθεροὺς ἐπεκάλει·
ὁ ἀγαθόφρων δ᾽ Αἰνείας, ὡς οὔτι παράλογον ᾔτουν,
ἔδωκεν ἄδειαν· τούτους δ᾽ ἐπρόφερεν ἔτι τοὺς λόγους·
«Τίς, ὦ Λατῖν᾽, εἰς τοσαύτας κακὴ σᾶς διήγειρε τύχη
μάχας νὰ ῥίπτησθε; τίς, νὰ μᾶς φεύγητε, φίλους σας ὄντας;
Πρὸς τοὺς θανόντας, κ᾽ ἐξ Ἄρεως τύχης πεσόντας, εἰρήνην
δέεσθ᾽; ἐγὼ κ᾽ εἰς τοὺς ζῶντας ἐπίσης ποθῶ νὰ τὴν δώσω·
δὲν θὰ ἠρχόμην, ἂν δὲν μ᾽ ἐχορήγουν αἱ Μοῖραι τὸν τόπον·
οὐδὲ τὸ ἔθνος ἐγὼ πολεμῶ· τὴν ξενίαν ὁ ἄναξ
καταλιπὼν, ἑαυτὸν ἐπιτρεύθ᾽ εἰς τοῦ Τύρνου τὰ ὅπλα.
Δίκαιον ἦν πρὸς αὐτὸν νὰ παλαίσῃ τὸν φόνον ὁ Τύρνος·
ἂν διὰ μάχης τὴν λύσιν ποθῇ, καὶ τοὺς Τρῶας ν᾽ ἀπώσῃ
ἂν μελετᾷ, πρὸς ἐμὲ ν᾽ ἀντιτάττηται ὤφειλ᾽ ἐνόπλως·
ἤδη δ᾽ ἂς ζήσῃ εἰς ὃν ὁ θεὸς ἐπιτρέπει κ᾽ ἡ χείρ του·
ἄγετε δή, κ᾽ ἐπιθέσατ᾽ εἰς πῦρ τοὺς ἀθλίους πολίτας.»
Εἶπ᾽ ὁ Αἰνείας αὐτά· ἐκπλαγέντες δ᾽ ἐσίγων ἐκεῖνοι,
ὄμματα δὲ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρόσωπα ἔστρεφον πάντες
ὅταν ὁ Δράγχης ὁ γέρων, ὃς πάντοτ᾽ ἐλέγχων τοῦ νέου
Τύρνου τὰς πράξεις, ἐμίσει κ᾽ ἐμέμφετο, ταῦτ᾽ ἀπεκρίθη
πρὸς τὰ ῥηθέντα· «Μεγάλε τὴν φήμην καὶ μείζων τὰ ὅπλα
Τρὼς, διὰ τίνων σ᾽ ἐπαίνων εἰς ὕψος αἰθέρος νὰ θέσω;
τὸ φιλοδίκαιον ἢ τὰς λαμπρὰς νὰ θαυμάσω σου πράξεις;
φέρομεν τούτους εὐχάριστ᾽ ἡμεῖς εἰς τὴν πόλιν τοὺς λόγους·
μετὰ τοῦ ἄνακτος δὲ τῶν Λατίνων, ἂν δώσῃ ἡ τύχη,
σὲ συνενοῦμεν· ὁ Τύρνος δὲ ἄλλους συμμάχους ἂς εὕρῃ·
τὰ πεπρωμένα ἡμεῖς θ᾽ ἀνεγείρωμεν χαίροντες τείχη,
κ᾽ ἐπὶ τῶν ὤμων τοὺς λίθους τῆς νέας θὰ φέρωμεν Τροίας·»
εἶπεν αὐτὰ, κ᾽ ἐξ ἑνὸς ἐπευφήμησαν στόματος πάντες·
ἀνακωχῆς συνεφώνησαν δώδεκ᾽ ἀμέσως ἡμέρας,
καὶ ἀποινεὶ καὶ Τευκροὶ καὶ Λατῖνοι μικτοὶ ἐπλανῶντο
κατὰ τὰ δάση καὶ ὄρ᾽· ἡ μελία ἠχεῖ ὑπ᾽ ἀξίνην
ἡ ὑψηλὴ, κ᾽ ἡ πρὸς τ᾽ ἄστρα χωροῦσ᾽ ἀνατρέπεται πεύκη·
διὰ σφηνῶν διασχίζουν τὴν δρῦν καὶ τὴν εὔοσμον κέδρον,
καὶ τὴν πτελέαν ἀπαύστως γογγύζουσαι ἅμαξαι φέρουν.
Ἤδη δ᾽ ἡ Φήμη πετῶσα, μηνύτρια πένθους τοσούτου
τὴν τοῦ Εὐάνδρου ἐπλήρου καρδίαν καὶ οἶκον καὶ πόλιν,

ὡς νικητὴν ἐν Λατίῳ τὸν Πάλλαντα ἔψαλλ᾽ ἐσχάτως·
κατὰ τὰς πύλας ὁρμῶσ᾽ οἱ Ἀρκάδες· κατ᾽ ἔθος δ᾽ ἀρχαῖον
ἐπιταφίους ἁρπάζουσι δᾷδας· φλογῶν δὲ τὸν δρόμον
τάξεις φωτίζουν μακραὶ, κ᾽ οἱ ἀγροὶ διακρίνονται πάντες.
Προσερχομένων Φρυγῶν δὲ πληθὺς ἅπαντᾷ τὴν πορείαν
τῶν οἰμωζόντων· ὡς εἶδον δ᾽ αὐτοὺς αἱ μητέρες τοῖς οἴκοις
προσερχομένους, κραυγῶν τὴν πενθοῦσαν ἐπλήρωσαν πόλιν·
δύναμις δ᾽ οὔτις τὸν Εὔανδρον ἦν ἱκανὴ νὰ κρατήσῃ·
ἔρχετ᾽ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ, τὸ φέρετρον ὡς κατετέθη,
ἐπὶ τὸν Πάλλαντα πίπτει καὶ δάκρυα χύνει καὶ στένει·
κ᾽ εἰς τὴν φωνήν του ἡ θλῖψις διέξοδον μόλις παρέχει.
«Εἰς τὸν πατέρα σου δὲν ὑπεσχέθης, ὦ Πάλλα, τοιαῦτα·
προσεκτικὸς θὰ δοθῇς εἰς τὸν ἄσπλαγχνον, ἔλεγες, Ἄρην·
πόσον ἰσχύ᾽ εἰς τὰ ὅπλα τὸ κλέος τὸ νέον, καὶ πόσον
πρώτου ἀγῶνος τιμὴ καθηδύνει, οὐδόλως ἠγνόουν·
νεανικαὶ δυστυχεῖς ἀπαρχαὶ, προγυμνάσματ᾽ ἀγρίων
ἐπερχομένων πολέμων, εὐχαὶ οὐδαμῶς πληρωθεῖσαι
ὑπ᾽ οὐδενὸς τῶν θεῶν! καὶ εὐδαίμων σὺ, ἄμωμε γύναι,
ὅτι ἀπέθανες πρὶν ἡ τοῦ πένθους ἐπέλθῃ ἡμέρα!
ζῶν δ᾽ ὑπερέβην τὴν Μοῖραν ἐγὼ, ἐπιζήσας εἰς τέκνον,
τάλας πατήρ· εἰς τὰ ὅπλα τῶν Τρώων ἑπόμενος, εἴθε
ἐκ Ῥοτολίων βελῶν τὴν ψυχὴν νὰ παρέδιδον ταύτην,
καὶ ἡ πομπὴ νὰ μετέφερ᾽ ἐμὲ καὶ οὐχὶ τὸν υἱόν μου.
Δὲν αἰτιῶμαι, ὦ Τρῶες, ὑμᾶς, τοὺς δεσμοὺς καὶ τὰς χεῖρας
ἃς ἀντεδώκαμεν ξένοι· ἡ τύχη ὠφείλετο αὕτη
εἰς τὸ ἡμέτερον γῆρας· ἂν θάνατος ἄωρος ἦτον
εἰς τὸν υἱὸν πεπρωμένος, χιλίων κἂν Βόλσκων πεσόντων,
καὶ εἰς τὸ Λάτιον φέρων τοὺς Τρῶας, ἀπέθανε χαίρων.
Νὰ σὲ κηδεύσω ἀδύνατον, Πάλλ᾽, ἀξιώτερον ὅσου
ὁ εὐσεβὴς σὲ κηδεύει Αἰνείας, κ᾽ οἱ ἔξοχοι Φρῦγες,
κ᾽ οἱ Τυῤῥηνοὶ στρατηγοὶ καὶ στρατὸς ὁ Τυῤῥήνιος ἅπας,
φέρουν τὰ τρόπαια οὗτοι τῶν ὅσων κατέβαλ᾽ ἡ χείρ σου.
Μέγας καὶ σὺ θὰ παρίστασο ἤδη κορμὸς ὡπλισμένος,
ἡ ἡλικί᾽ ἂν ὁμοία, κ᾽ ἡ ῥώμ᾽ ἦν ἐπίσης ὡρίμη,
Τύρνε· πρὸς τί δὲ κρατῶ τοὺς Τευκροὺς εἰς τὰ ὅπλα ὁ τάλας;
ἄπιτε· μνήμονες, τούτους τῷ ἄνακτ᾽ εἰπέτε τοὺς λόγους·
Ἂν καὶ θανόντος τοῦ Πάλλαντος ζῶ ὁ πολύτλας εἰσέτι,

ἡ δεξιά σου αἰτία, διότι τὸν Τύρνον ὀφείλει
αὖτ' εἰς υἱὸν κ' εἰς πατέρα· αὐτὸς εἰς τὰς πράξεις σου μόνον
καὶ εἰς τὴν τύχην σου λείπει· οὐχὶ πρὸς χαρὰν τῆς ζωῆς μου,
εἰς τοῦ υἱοῦ μου ποθῶ τὴν σκιὰν ἀγγελίαν νὰ φέρω.»
Ἡ ζωηφόρος Αὐγὴ εἰς θνητοὺς τοὺς δυσπότμους ἐν τούτοις
φῶς ἐξανῆψ', ἐργασίας κομίζουσα πάλιν καὶ μόχθους·
καὶ εἰς τὰς κοίλας ἀκτὰς ὁ Αἰνείας ὁμοῦ καὶ ὁ Τάρχων
ἤγειρον ἤδη πυράς, καὶ καθεὶς τοὺς οἰκείους του ἦγε
κατὰ τὸ πάτριον ἔθος· τοῦ κάτω πυρὸς δ' ἐπαρθέντος,
ὁ ὑψηλὸς οὐρανὸς ὑπὸ σκότος ἐκρύβη ζοφῶδες·
τρὶς τοὺς σωροὺς περιέτρεξαν, ὅπλα λαμπρὰ ἐζωσμένοι,
τοὺς καιομένους πεζῇ, καὶ κατήγνισαν ἔφιπποι πάλιν
τρὶς τὸ νεκρώσιμον πῦρ, θλιβερῶς ὁλολύζοντες πάντες·
βρέχει τὸ δάκρυ τὴν γῆν, καταβρέχει τὰ ὅπλα συγχρόνως·
κ' εἰς οὐρανὸν ἀναβαίν' ἡ κραυγὴ, κ' ἡ κλαγγὴ τῶν σαλπίγγων·
ἀλλ' εἰς τὸ πῦρ καταῤῥίπτουν τὴν λείαν ἣν εἶχον ἁρπάσει
ἐκ τῶν πεσόντων Λατίνων, καὶ κράνη καὶ λάμποντα ξίφη,
καὶ χαλινοὺς καὶ πυρφόρους τροχούς· τῶν οἰκείων δὲ ἄλλοι
λείψανα γνώριμ', ἀσπίδας καὶ δόρατ' ἀτύχως ῥιφθέντα·
πάμπολλα σώματα ἔτι βοῶν κατασφάττονται πέριξ,
σῦς βυρσοφόρος προσέτι καὶ πρόβατα πλεῖστα εἰς φλόγας
λαιμοτομοῦντ' ἐξ ἀγρῶν ἁρπαχθέντα· εἰς πᾶσαν τὴν ἄχθην
βλέπουν ἑταίρων πυρὰς, καὶ αὐτοὺς ἡμικαύστους φυλάττουν·
οὔτε τις δύνατ' ἐκεῖθεν ν' ἀπέλθῃ, πρὶν κάθυγρος πάλιν
στρώσῃ ἡ νὺξ δι' ἀστέρων λαμπρῶν τὸ οὐράνιον δῶμα.
Καὶ οἱ Λατῖνοι δ' οὐχ ἧττον οἱ δύστην' εἰς ἕτερον μέρος
ἀναριθμήτους πυρὰς ἀνεγείροντες σώματα πλεῖστα
θάπτουν ἀνδρῶν ὑπὸ γῆν, εἰς ἀγροὺς μεταφέρουν δὲ ἄλλα
πλησιοχώρους, κ' ἐντὸς εἰς τὴν πόλιν των ἄλλα κομίζουν·
τ' ἄλλα, τὸν μέγαν σωρὸν τῶν θανόντων τῶν φύρδην κειμένων
οὔτ' ἀριθμοῦντες, ἀλλ' οὔτε κηδεύοντες, καίουν, καὶ τότε
ὑπὸ φλογῶν συνεχῶν οἱ ἀγροὶ οἱ εὐρεῖς διαλάμπουν.
Ἀπ' οὐρανοῦ τὴν σκιὰν δ' ὡς ἐξήλασ' ἡ τρίτη ἡμέρα·
βαρυπενθοῦντες τὴν κόνιν μικτὴν μετ' ὀστέων συλλέγουν
ἐκ τῶν πυρῶν χλιαρὰς, καὶ χωμάτων σωροὺς ἐπιθέτουν.
Εἰς τοῦ Λατίνου πρὸ πάντων τὸ ὄλβιον ἄστυ, κατ' οἶκον
ἕκαστον ἦν ἡ μεγίστη κραυγὴ καὶ τὸ μέγιστον πένθος·

ἀπανταχοῦ τεθλιμμέναι μητέρες, ταλαίπωροι νύμφαι,
περιαλγεῖς ἀδελφαὶ, καὶ οἰκτροὶ, ὀρφανεύσαντες παῖδες,
τὰ τοῦ πολέμου δεινὰ καταρῶνται, καὶ Τύρνου τοὺς γάμους·
οὗτος ἂς κρίνῃ βοοῦν διὰ μάχης καὶ ὅπλων τὸ πρᾶγμα,
ὃς Ἰταλῶν βασιλείαν ζητεῖ καὶ τιμὰς τὰς πρωτίστας·
μᾶλλον δ' ὁ Δράγχης αὐτὰ παροξύνει, τὸν Τύρνον καὶ μόνον,
λέγων, τὸ πρᾶγμ' ἀποβλέπει, καὶ μόνος καλεῖτ' εἰς τὴν μάχην·
ἄλλαι δὲ γνῶμαι πολλαὶ διὰ λόγων τὸν Τύρνον σκιάζουν·
τὸν προστατεύει τὸ ὄνομ' αὐτὸ τῆς ἀνάσσης τὸ μέγα,
καὶ ἡ τῶν ἄθλων του φήμ' ἡ μεγάλη τὸν ἄνδρα στηρίζει.
Τῆς ταραχῆς μεταξὺ καὶ τοῦ ζέοντος τούτου θορύβου
ἔρχοντ' οἱ πρέσβεις περίλυπ' οἱ πρὶν εἰς τὸ ἄστυ σταλέντες
τοῦ Διομήδους τὸ μέγα, δηλοῦντες εἰς μάτην τοὺς πάντας
ὅτι κατέβαλον κόπους, ἀλλ' οὔτε χρυσὸς, οὐδὲ δῶρα,
οὔτε δεήσεις ὠφέλουν, καὶ ἄλλα νὰ εὕρωσιν ὅπλα
ἔδ' οἱ Λατῖνοι, οὐχὶ νὰ ζητοῦν παρὰ Τρώων εἰρήνην.
Τότ' ἐκ τῆς λύπης αὐτὸς κατεβλήθη ὁ ἄναξ Λατῖνος.
Πῶς ὁ Αἰνείας μοιραῖος ἐπῆλθεν, ἐγνώρισ' ἐκδήλως
ἐκ τῆς ὀργῆς τῶν θεῶν, κ' ἐκ τῶν τύμβων αὐτῶν τῶν προσφάτων·
ὅθεν μεγάλην βουλὴν ἡγητόρων τῶν πρώτων τοῦ κράτους
ἐκ προσταγῆς συγκαλῶν, τοὺς συνάγ' εἰς τ' ἀνάκτορα ἔνδον·
εἰς τὰ βασίλεια δώματ' αὐτοὶ δι' ὁδῶν διαφόρων
ἔρχονται· κάθητ' ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων πρωτεύων τὸ γῆρας,
πρῶτος τὰ σκῆπτρα, οὐχὶ δὲ φαιδρὸς τὴν ψυχὴν, ὁ Λατῖνος·
ἐξ Αἰτωλίδος δὲ χώρας ἐλθόντας τοὺς πρέσβεις κελεύει
τίνος εἰσὶ κομισταὶ νὰ εἰποῦν, κ' ἡ ἀπόκρισις ποία,
ὅλως ἐν τάξει· καὶ τότ' ἐσιώπησαν πάντες οἱ ἄλλοι.
Τῇ προσταγῇ ὑπακούσας ὁ Βένυλος εἶπε τοιαῦτα·
«Τὸν Διομήδην, πολῖται, καθὼς καὶ στρατὸν τὸν Ἀργεῖον,
εἴδομεν, πᾶν τὸ τυχὸν καθ' ὁδὸν δυσχερὲς ὑπερβάντες,
καὶ προσεψαύσαμεν δὲ τὴν τῆς Τροίας νικήτριαν χεῖρα·
τὴν Ἀργυρίππην αὐτὸς, ἐξ ὀνόματος ἔθνους πατρίου,
εἰς τὴν Γαργάνιον γῆν, εἰς Ἰάπυγος ἔκτισε χώραν·
ὡς δὲ ἡμεῖς εἰσαχθέντες ἐλάβομεν ἄδειαν λόγου,
τίνες καὶ πόθεν ἐσμὲν ἐδηλώσαμεν δόντες τὰ δῶρα,
τίνες τὸν πόλεμον φέρουν, καὶ τί μᾶς ἐκάλει εἰς Ἄρπους·
ὡς ἠκροάσθη, τοιαύτην ἀπάντησιν ἔδωκε πράως·

«Ὦ γενεὰ μακαρία, τρισόλβιον Κρόνιον κράτος!
τίς, ὦ ἀρχαῖοι Αὐσόνι', ὑμᾶς παροτρύνουσα τύχη,
τοὺς φιλησύχους ἐμπλέκ' εἰς τοιούτους ἀγνώστους πολέμους;
πάντες ἡμεῖς οἱ τὴν γῆν τῆς Τρωάδος πορθήσαντες πάλαι
(δὲν ἀναφέρω τὰ πέριξ τοῦ τείχους ἐν μάχαις συμβάντα,
οὐδ' ὁ Σιμόεις ὁπόσους καλύπτει) καθ' ὅλην τὴν σφαῖραν
διὰ βασάνων ὑπέσχομεν δίκην, ὁ Πρίαμος ὥστε
θὰ μᾶς ἠλέει. Ὁ πένθιμος ταῦτα ἀστὴρ τῆς Παλλάδος,
ὁ ἐκδικῶν Καφηρεὺς, τῆς Εὐβοίας γνωρίζουν αἱ πέτραι·
ἐκ τοῦ πολέμου αὐτοῦ εἰς ἀκτὰς διαφόρους ριφθέντες,
μέχρι Πρωτείων στηλῶν ὁ Ἀτρείδης Μενέλαως ὥσθη·
ὁ Ὀδυσσεὺς τοὺς Αἰτναίους πλανώμενος Κύκλωπας εἶδε·
Νεοπτολέμου τὸν θρόνον, θεοὺς ἀναστάτους νὰ εἴπω
Ἰδομενέως; Λοκρῶν δ' εἰς ἀκτὰς Λιβυκὰς κατοικίαν;
ὁ Μυκηναῖος δ' αὐτὸς Ἀχαιῶν τῶν μεγάλων ὁ ἄναξ
ὑπ' ἀνοσίου συζύγου κακῶς πρὸ θυρῶν ἀπωλέσθη·
τὸν νικητὴν τῆς Ἀσίας καθεῖλε μοιχὸς ἐνεδρεύσας·
οὐδ' εἰς ἐμὲ συγχωρεῖτ' ἐκ θεῶν εἰς πατρίδ' ἀνακάμπτων
σύζυγον φίλην νὰ ἴδω ποτὲ καὶ καλὴν Καλυδῶνα.
Θούματα δὲ φρικαλέα συνέβησαν ἤδη πρὸς τούτοις·
οἱ ὀλεσθέντες ἑταῖρ' εἰς αἰθέρα πετῶσιν ἐμπτέρως,
καὶ εἰς ποτάμεια ῥεῖθρα πλανῶνται πτηνὰ (καταδίκη
ὀδυνηρὰ τῶν ἐμῶν), καὶ πληροῦσ' οἰμωγῶν τοὺς σκοπέλους.
Ταῦτ' ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας τὰ πάθ' εἰς ἐμὲ ἠπειλοῦντο,
ὅτε δι' ὅπλων ὁ ἄφρων ἐγὼ πρὸς οὐράνιον σῶμα
ἀντιταχθεὶς, εἰς τὴν χεῖρα τῆς Κύπριδος ἔφερα τραῦμα.
Μὴ μὲ βιάζετε ἄρα τοὐντεῦθεν εἰς μάχας τοιαύτας·
μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Τροίας οὐδεὶς παρ' ἐμοῦ πρὸς τοὺς Τρῶας
πόλεμος· οὔτ' εὐχαρίστως τὰ πάλαι δεινὰ ἐνθυμοῦμαι·
ἐκ τῆς πατρίου σας γῆς δὲ ὁπόσα μοὶ φέρετε δῶρα,
δότε αὐτὰ τῷ Αἰνείᾳ· ἐτάχθημεν ἄντικρ' εἰς μάχην
καὶ συνεκρούσθημεν· δότ' εἰς τὴν πεῖράν μου πίστιν, ὁπόσος
ἀσπιδοφόρος ὑψοῦται, καὶ πῶς περιστρέφει τὸ δόρυ·
δύο τοιούτους εἰσέτι ἡ γῆ ἂν ἐγέννα τῆς Ἴδης,
εἰς τὰς Ἰνάχου βεβαίως θὰ ἤρχεν' ὁ Δάρδανος πόλεις·
κατὰ θεσμοὺς δ' ἀντιστρόφους Μοιρῶν ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐπένθει.
Ἂν τῶν τειχῶν τῆς Τρωάδος ἐβράδυν' ἐπί τι ἡ πτῶσις,

τοὺς τῶν Ἑλλήνων θριάμβους ἡ Ἕκτορος χεὶρ κ' ἡ Αἰνείου
ἀναχαιτίζουσα δέκα ἀνέβαλεν ἔτη τὴν ἤτταν·
τόν τε θυμὸν καὶ τὰ ὅπλα ἀμφότεροι ἔξοχοι ἦσαν·
μᾶλλον δ' αὐτὸς εὐσεβής· ἂς δοθῶσ' εἰς συνθήκας αἱ χεῖρες,
καὶ φυλαχθῆτε ποτὲ μὴ συγκρούσητε ὅπλα καθ' ὅπλων.»
Ἤκουσας, μέγιστε ἄναξ, ὁποίαν ἀπάντησιν δίδει,
διὰ τὸν μέγαν δὲ πόλεμον τοῦτον ὁποῖα δοξάζει.»
Ταῦτα οἱ πρέσβεις, πολὺς θορυβώδης διέτρεξε δ' ἦχος
τῶν Αὐσονίων τὰ χείλη· καθὼς ἂν ἀνθίστανται πέτραι
κατὰ σφοδρῶν ποταμῶν, αἱ κατάκλειστοι δίναι γογγύζουν,
κ' αἱ πλησιόχωροι ὄχθαι μυκῶντ' ἐκ βρεμόντων ὑδάτων.
Ὡς καθησύχασαν δὲ αἱ ψυχαὶ καὶ τὰ ἐντρομα χείλη,
εἶπεν ὁ ἄναξ ἐκ θρόνου καλέσας ἐν πρώτοις τὸ θεῖον.
«Πρὶν περὶ πάντων αὐτῶν νὰ σκεφθῶμεν ὡρίμως, Λατῖνοι,
ἤθελον κ' ἦτον ὀρθὸν, καὶ οὐχὶ εἰς στιγμὰς νῦν τοιαύτας
νὰ συγκροτῶμεν βουλὴν, ὅτ' ἐχθροὶ μᾶς κυκλῶσι τὰ τείχη·
ἀνωφελῶς πολεμοῦμεν ἡμεῖς, ὦ πολῖται, πρὸς ἔθνος
θεογενὲς καὶ ἀνίκητον, οὓς οὐδὲ μάχη ποτέ τις
καταπονεῖ, ἀλλ' οὐδ' ἥττα βιάζει ν' ἀφήσουν τὰ ὅπλα·
τὴν εἰς Αἰτώλεια ὅπλα ἐλπίδ' ἀποβάλετε πλέον·
πᾶς τις ἐλπὶς ἑαυτοῦ· καὶ αὐτὴ στενοτάτη· τὰ δ' ἄλλα
βλέπετ' εἰς ποίαν ὀλέθρου ἀκμὴν περιῆλθον ἐσχάτην·
πρὸ ὀφθαλμῶν, πρὸ χειρῶν ὑμετέρων εὑρίσκονται πάντα·
δὲν αἰτιῶμαι κἀνένα· πᾶν εἴτι ἀπήτ' ἡ ἀνδρία
ἐξετελέσθη· τὸ κράτος καθ' ὅλον τὸ σῶμ' ἀντετάχθη·
ἤδη δ' ὁποίαν μ' ἐμπνέει βουλὴν ὁ ἀμφίβολος νοῦς μου
σᾶς ὑποβάλλω, προσέχετ', ἰδοὺ διὰ λόγων βραχέων.
Χῶρον ἀρχαῖον ἐγὼ πρὸς τοῦ Θύβριος ἔχω τὰ ῥεῖθρα
πρὸς τὰς δυσμὰς κατὰ μῆκος καὶ ὕπερθε γῆς Σικανίας·
σπείρουν αὐτὸν οἱ Αὐρύγκοι ὁμοῦ κ' οἱ Ῥοτόλοι, καὶ λόφους
ἀροτριοῦν τοὺς σκληροὺς, κ' εἰς βοσκὴν τὰ τραχύτερα μένουν·
ἅπαντ' αὐτὸν φιλικῶς, καὶ τὰ πέριξ ὑψίκομα ἔτι
καὶ πευκοφόρ' ἂς χαρίσωμεν ὅρ' εἰς τοὺς Τρῶας, συμμάχους
ἐπωνυμίᾳ δεχθέντες αὐτοὺς, καὶ μετόχους τοῦ κράτους.
Ἂς κατοικήσουν, ἂν τοῦτο ποθοῦν, καὶ ἂς κτίσουν καὶ πόλιν.
Ἂν μελετοῦν δὲ εἰς τόπους ἑτέρους, εἰς ἕτερα ἔθνη
νὰ μεταβοῦν, τὸν ἡμῶν ἐὰν δύνανται τόπον ν' ἀφήσουν,

εἴκοσι πήξωμεν ναῦς ἐκ σανίδων δρυὸς Ἰταλίδος,
ἂν δὲ ἀνάγκη καὶ πλείους εὑρίσκεται πᾶσα ἡ ὕλη
παρὰ τὰς ὄχθας· αὐτοὶ ἀριθμοὺς ἃς ὁρίσουν καὶ μέτρα,
χεῖρας δ' ἡμεῖς ἃς παράσχωμεν ὡς καὶ χαλκὸν καὶ ξυλείαν·
κήρυκες δὲ ἑκατὸν ἀπὸ γένους Λατίνων τοῦ πρώτου
τὰ προταθέντα ν' ἀγγείλουν, φιλίας δεσμοὺς νὰ κυρώσουν,
ἃς τῷ πεμφθῶσιν, εἰρήνης εἰς χεῖρας προτείνοντες κλάδους·
τάλαντ' ἃς φέρουν χρυσοῦ, καὶ ἐλέφαντος δῶρ' ἃς κομίσουν,
καὶ τὴν χλαμύδα, τὸν θρόνον, τοῦ κράτους ἡμῶν τὰ σημεῖα.
Σεῖς συσκεφθῆτ' ἐν ὑμῖν, καὶ τὰ πράγματα σώσατε ταῦτα.»

Τότε ὁ Δράγχης ὁ ἄσπονδος, ὃς πρὸς τὴν δόξαν τοῦ Τύρνου
ὑπὸ λοξοῦ ἐταράττετο φθόνου καὶ κέντρων ἀγρίων,
μέγας τὸν πλοῦτον καὶ μείζων τὴν γλῶσσαν, ψυχρὸς δὲ τὴν χεῖρα
εἰς τοὺς πολέμους, ἀλλ' ἄκρως δεινὸς εἰς σπουδαίας βουλεύσεις,
στάσεις νὰ αἴρ' ἱκανὸς, καὶ γένους δὲ ὢν ὑπερόχου
ἐξ εὐγενείας μητρὸς, ἐκ πατρὸς δ' ἀμφιβόλου προκύψας,
οὗτος ἠγέρθη καὶ εἶπεν αὐτὰ, τὴν ὀργὴν συνδαυλίζων·

«Περὶ πραγμάτων σαφῶν, οὐδ' ἡμῶν τῆς φωνῆς δεομένων,
μᾶς συμβουλεύεσαι, ἄριστε ἄναξ· γνωρίζουσι πάντες
τί εἰς τὸ πλῆθος συμφέρει, πλὴν δὲν τὸ ἐκφράζουν ἐκ φόβου·
ἂς ἐπιτρέψῃ τὸν λόγον, τὸν τύφον αὐτοῦ καταβάλλων,
ὁ δι' ἠθῶν πονηρῶν κ' οἰωνῶν στυγερῶν ὢν αἰτία
(ναὶ, τὸ ἐκφράζω, καὶ ὅπλα καὶ θάνατον ἂν μ' ἀπειλήσῃ)
τόσων τὸ φῶς ἀρχηγῶν νὰ σβεσθῇ, καὶ εἰς τόσον τὴν πόλιν
καταπεσοῦσαν νὰ ἴδωμεν πένθος, ἀφ' οὗ πρὸς τοὺς Τρῶας
πόλεμον ἄγει, φυγῇ πεποιθὼς, τοὺς θεοὺς φοβερίζων,
ἓν δὲ προσέτ' εἰς τὰ δῶρα, ὁπόσα πολλὰ ν' ἀποστείλῃς,
ἤδ' εἰς τοὺς Τρῶας ζητεῖς, ἓν καὶ μόνον, ὦ βέλτιστε ἄναξ,
πρόσθες, οὐδὲ νὰ νικήσῃ ἀνέχθητι σέ ποτ' ἡ βία·
ἔκδος εἰς ἄριζον, πάτερ, γαμβρὸν καὶ εἰς γάμους τὴν κόρην
περιφανεῖς, στερεῶν δι' ἀλύτων δεσμῶν τὴν εἰρήνην·
πρόμος τοσοῦτος ἡμῶν ἂν κατέχῃ τὸν νοῦν καὶ τὰ στήθη,
ἃς δεηθῶμεν αὐτοῦ, παρ' αὐτοῦ ἃς ζητήσωμεν χάριν·
εἰς τὴν πατρίδα τὰ δίκαι' αὐτῆς κ' εἰς τὸν ἄνακτ' ἃς δώσῃ·
Τόσους ἀθλίους πολίτας εἰς τόσον προδήλους κινδύνους
τί καταῤῥίπτεις, πρωταίτιε σὺ τῶν δεινῶν τοῦ Λατίου;
δὲν θὰ μᾶς σώσῃ ὁ πόλεμος· πάντες εἰρήνην ζητοῦμεν,

καὶ τῆς εἰρήνης τὸ μόνον ἑδραῖον ἐνέχυρον, Τύρνε·
πρῶτος ἐγὼ, ὃν σὺ ὑποθέτεις ἐχθρόν σου (πρὸς τοῦτο
οὔτε φροντίζω) ἰδού σοι ἱκέτης· τοὺς σοὺς εὐσπλαγχνίσου·
παῦσον τὸν χόλον, καὶ φεῦγ' ἐλαυνόμενος· εἴδομεν πλῆθος
ἤδ' ἱκανὸν κηδειῶν, τοὺς μεγάλους δ' ἀγρούς μας ἐρήμους·
ἂν σὲ κινῇ δὲ ἡ δόξα, ἂν τόσην τὸ στῆθός σου ἔχῃ
δύναμιν, τόσον σφοδρῶς ἂν ποθῇς τὴν βασίλειον προῖκα,
τόλμα, τὸ στῆθος θαῤῥῶν τῶν ἐχθρῶν κἂν κατέναντι φέρε·
διὰ νὰ λάβῃ ὁ Τύρνος βασίλειον νύμφην, ἁρμόζει
εἰς τὰ πεδία ἡμεῖς εὐτελῆ νὰ κειτώμεθα ὄντα
ἄταφοι, ἄκλαυστοι; σὺ δὲ ἂν δύναμιν ἔχῃς τοσαύτην,
ἂν τοῦ πατρός τι τοῦ Ἄρεως ἔχῃς, αὐτὸν, ὃς σὲ κράζει,
πρόσβλεψον ἄντικρυ.»

Ὑπὸ τῶν λόγων αὐτῶν ἡ τοῦ Τύρνου ἐξήφθη μανία·
μέγα γογγύζει, ἐκσπᾷ δὲ τοιαῦτ' ἀπὸ βάθους καρδίας·
«Πάντοτε ῥέ' ἡ πλημμύρα τῶν λόγων σου ἄφθονος, Δράγχη,
ὅταν ὁ πόλεμος χεῖρας ζητῇ, καὶ ὁ πρῶτος παρέστης
εἰς τὴν βουλὴν, ἀλλὰ μὴ τὸ συνέδριον λόγων μεγάλων
ἄφοβος πλήρει, ἐν ᾧ τὸν ἐχθρὸν κεκλεισμένον τὸ ἔρκος
κατακρατεῖ τῶν τειχῶν, οὐδ' αἱμάτων αἱ τάφροι πληροῦνται.
Τότε, ναὶ, βρόντα τοῖς λόγοις, καθὼς συνειθίζεις, καὶ τότε
κάλει με ἄνανδρον, Δράγχη, ὁπόταν ἡ χείρ σου φονεύσῃ
Τρώων τοσούτους σωροὺς, καὶ περίσημα τρόπαια στήσῃ
εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἡ ἀνδρία τί δύναται, πρόχειρον εἶναι
νὰ δοκιμάσῃς· οὐδὲ τοὺς ἐχθροὺς νὰ ζητήσωμεν πόῤῥω
ἔχομεν χρείαν· ἰδοὺ περὶ ταῦτα ὑπάρχουν τὰ τείχη,
πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἃς ὁρμήσωμεν· τί περιμένεις; ἢ μόνον
εἰς τοὺς φυγάδας σου πόδας, καθὼς κ' εἰς τὴν φλύαρον γλῶσσαν
πάντοτε ῥώμην Ἀρήϊον ἔχεις;

Εἶμ' ἐλαυνόμενος; τίς ἐλαυνόμενον δύναται, φαῦλε,
νὰ μ' ὀνομάσῃ, ἐξ αἵματος βλέπων τὸν Θύβριν Τρωΐου
ἐξωγκωμένον; πρὸς δὲ ῥιζηδὸν τοῦ Εὐάνδρου τὸν οἶκον
καταπεσόντα, γυμνοὺς δὲ τῶν ὅπλων αὐτῶν τοὺς Ἀρκάδας;
Οὔτ' ὁ Βιτίας μὲ εἶδε, οὐδ' ὁ Πάνδαρος μ' εἶδε τοιοῦτον,
οὐδὲ οἱ χίλιοι οὓς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ εἰς τὸν Ἅδην
ἔπεμψα ἔγκλειστος ὤν, κ' ὑπ' ἐχθρῶν δὲ κυκλούμενος πλείστων·
δὲν θὰ μᾶς σώσῃ ὁ πόλεμος; ψάλλε τοιαῦτα, παράφρων,

πρὸς τὸν Δαρδάνιον, μέλημα σόν· μηδὲ παῦε ταράττων
διὰ τοῦ τρόμου τὸ πᾶν, καὶ ὑψῶν τὴν ἀνδρίαν ἀνθρώπων
δὶς ἡττηθέντων, τὰ ὅπλα δ' αὐτὰ ταπεινῶν τῶν Λατίνων·
καὶ Μυρμιδόνων οἱ πρῶτοι μὴ τρέμουν τὰ Φρύγια ὅπλα·
μὴ Ἀχιλλεὺς Λαρισσαῖος φοβῆται, καὶ μὴ καὶ Τυδείδης;
μὴ ἀπ' Ἀδρίου ὁ Αὔφυδος στρέφει ὀπίσω τὸ ῥεῦμα;
ὁ πονηρὸς δολοπλόκος ἐμοῦ τὸν θυμὸν πῶς φοβεῖται
πλάττεται, ἔγκλημα νέον αὐτόν του προσθέτων τὸν φόβον·
ἥσυχος ἔσο· ψυχὴν δὲν ἐγγίζει τοιαύτην ἡ χείρ μου·
ἂς κατοικῇ μετὰ σοῦ, εἰς αὐτό σου τὸ στῆθος ἂς μένῃ.

Στρέφομαι, πάτερ μεγάλε, πρὸς σὲ, πρὸς τὴν γνώμην σου ἤδη
ἂν ἐκ τῶν ὅπλων ἡμῶν οὐδεμία ἐλπὶς σοι τοὐντεῦθεν·
ἔρημοι τόσον ἂν ἤμεθ', ἂν ἅπαξ τραπέντες, διόλου
ἐξηφανίσθημεν, οὔτε στροφὴν ποτε ἔχει ἡ τύχη,
ἂς δεηθῶμεν εἰρήνην, ἂς τείνωμεν χεῖρας ἀόπλους·
ὅμως, ὤ! μέρος μικρὸν τῆς συνήθους ἂν μένῃ ἀνδρίας,
τοῦτον πρὸ πάντων ἐγὼ εὐτυχῆ θεωρῶ εἰς τὰ ἔργα
καὶ μεγαλόψυχον, ὅστις, μὴ στέργων τοιαῦτα νὰ ἴδῃ,
ἤθελε πέσει νεκρὸς, προτιμῶν νὰ δαγκάσῃ τὴν σκόνιν.
Ὅτε πλὴν ῥώμη ἡμῖν καὶ ἀνέπαφοι οὠζονται νέοι,
τῆς Ἰταλίας ὅτ' ἔχομεν ἔθνη καὶ πόλεις συμμάχους,
ὅτε κ' οἱ Τρῶες τὴν δόξαν ἀπέκτησαν, αἵματα πλεῖστα
χύσαντες, κ' ἔχουν κ' ἐκεῖνοι νεκροὺς, καὶ εἶν' ἴση πρὸς πάντας
ἡ καταιγὶς, διατί εἰς τὴν ἔναρξιν μόλις, ἀτίμως
λειποψυχοῦμεν; πρὸς τί πρὸ τῆς σάλπιγγος τρέμουν τὰ μέλη;
Αἵ τε ἡμέραι πολλὰ καὶ πολλὰ ὁ παλίμβολος χρόνος
τρέπουσ' εἰς κρεῖττον· πολλοὺς ἐναλλὰξ προσιοῦσα ἡ τύχη
ἐξαπατᾷ, κ' εἰς θεμέλια πάλιν ἑδραῖα τοὺς θέτει·
τὸν Αἰτωλὸν βοηθὸν ἂν δὲν ἔχωμεν, οὔτε τοὺς Ἄρπους,
ἔχομεν Μέσσαπον ὅμως, ὁμοῦ καὶ Πολούμνιον, κ' ἔτι
τόσων ἐθνῶν ἀρχηγούς· οὐδὲ δόξα μικρὰ συνοδεύει
τοὺς τοῦ Λκτίου λεκτοὺς, Λαυρεντίων δ' ἀγρῶν τοὺς κατοίκους
καὶ ἡ ἐκ γένους ἐξόχου τῶν Βόλσκων προσέτι Καμίλλα
φέρει στρατὸν ἱππότῶν, καὶ χαλκοῦ ἀποστίλβοντας λόχους·
εἰς τὸν ἀγῶνα δ' ἂν μόνον ἐμὲ οἱ Τευκροὶ προκαλέσουν,
πρὸς τὸ κοινὸν, ἐὰν δόξῃ, συμφέρον ἀνθίσταμαι μόνος·
δὲν ἀπεστράφη τὰς χεῖρας αὐτὰς εἰς τοσοῦτον ἡ νίκη

ὥστ' ἐπ' ἐλπίδι τοσαύτῃ τὴν πεῖραν αὐτὴν ν' ἀποφύγω·
θ' ἀντιταχθῶ, καὶ ἂν εἶν' Ἀχιλλέως ὑπέρτερος ἔτι,
ὅπλα καὶ ἂν ἐπιτρέπετ' ἐκεῖνος καθὼς τὰ Ἡφαίστου
νὰ ἐνδυθῇ· τὴν ψυχὴν εἰς ὑμᾶς παραιτῶ, κ' εἰς Λατῖνον
τὸν πενθερὸν, ὁ τῶν πάλαι ἀνδρείων μηδόλως ἐλάττων
Τύρνος ἐγώ· προκαλεῖ ὁ Αἰνείας με μόνον; Τὸ θέλω·
μὴ τὴν πληρώτῃ ὁ Δράγχης, θεῶν ἂν ἐπ ἰκειται μῆνις·
ἂν δὲ ἀνδρία καὶ δόξα, ἂς μὴ τὴν ἁρπάσῃ ἐκεῖνος.»

Οὕτως ἐκεῖνοι τ' ἀμφίβολα λέγοντες ταῦτα ἀλλήλοις
φιλονεικοῦν· τὸν στρατὸν δ' ἐν τοσούτῳ κινεῖ ὁ Αἰνείας·
μετὰ θορύβου μεγάλου ἰδοὺ εἰς τ' ἀνάκτορα σπεύδει
ἄγγελος, φόβου ἀπείρου τὴν πόλιν πληρώσας, καὶ λέγων,
ὅτι ἐκ Θύβριδος ῥείθρων ἐν τάξει προβάντες οἱ Τρῶες,
κ' ἡ Τυῤῥηνὴ στρατιὰ, τὰ πεδία κατέλαβον πάντα·
τότε ταράττονται πᾶς' αἱ ψυχαὶ καὶ τὰ στήθη τοῦ πλήθους
κατακλονοῦνται, καὶ χόλου τραχέως ὀξύνονται κέντρα·
ἔντρομοι ὅπλα ζητοῦν καὶ οἱ νέοι ὁρμῶσ' εἰς τὰ ὅπλα·
κλαίουσ' οἰκτρῶς οἱ πατέρες· ἐγείρεται δὲ πανταχόθεν
εἰς τοὺς ἀέρας μεγάλη κραυγὴ πολυτρόπως ἠχοῦσα·
ἀπαραλλάκτως ὡς ὅταν εἰς δάσος βαθὺ συσκηνοῦται
μέγιστον πλῆθος πτηνῶν, κ' εἰς πολύϊχθυν Πάδουσαν ὅτε
κράζωσ' οἱ κύκνοι βραγχῶδες, ἠχούντων εἰς ὄχθας τελμάτων.
«Ὄντως ἁρμόδιος, εἶπεν ὁ Τύρνος, καιρὸς, ὦ πολῖται·
εἰς ἀγορὰς ἐπαινεῖτε καθήμεν' ὑμεῖς τὴν εἰρήνην,
οὗτοι δ' ἐν ὅπλοις ἐντός·» καὶ χωρὶς νὰ προφέρῃ τι ἄλλο
ἀνεγερθεὶς τῶν μεγάλων ἐξῆλθεν εὐθὺς βασιλείων·
λέγει δὲ, «Βόλουσε, σὺ τὰς τῶν Βόλσκων καθόπλισον εἴλας,
καὶ τοὺς Ῥοτόλους· σὺ, Μέσσαπε δὲ, τοὺς ἱππεῖς, καὶ σὺ, Κόρα,
τῷ ἀδελφῷ συμπονῶν, εἰς πεδία σκορπίσατ' εὐρέα·
τούτων οἱ μὲν ἂς τηροῦν τὰς διόδους καθὼς καὶ τοὺς πύργους,
ὡς προσταχθὲν δ' οἱ λοιποὶ μετ' ἐμοῦ εἰς τὰ ὅπλ' ἂς χωρήτουν.»

Πᾶσα ἡ πόλις ἐκ τούτου συνέρρευσ' ἐν τάχ' εἰς τὰ τείχη·
καὶ τὸ συμβούλιον λύσας ὁ ἄναξ Λατῖνος τὸ μέγα,
πλήρης σφοδρᾶς ταραχῆς εἰς καιρὸν τὸ ἀνέβαλεν ἄλλον·
καὶ ἑαυτοῦ ἠτιᾶτο πολλὰ, πῶς ἐκὼν τὸν Αἰνείαν
δὲν παρεδέχθη τὸν Τρῶα, εἰσάγων γαμβρὸν εἰς τὴν πόλιν·
ἄλλοι ταφρεύουν τὰς πύλας καὶ ἄλλοι παγίδας καὶ πέτρας

φέρουν. Σημεῖον πολέμου ἡ σάλπιγξ μηνύ᾽ ἡ τραχεῖα
αἱματηρὸν, καὶ ποικίλη ζωννύει στεφάνη τὰ τείχη
ἐκ γυναικῶν καὶ παιδίων· ὁ μέγας ἀγὼν τοὺς ἐκάλει,
καὶ εἰς τὴν ἄκραν ἡ ἄνασσ᾽ αὐτὴ, εἰς ναὸν τῆς Παλλάδος
εἰσερχομένη, πολλῶν ἐν τῷ μέσῳ μητέρων, κομίζει
δῶρα, καὶ ἔχει πλησίον αὐτῆς Λαβινίαν τὴν κόρην,
αἴτιον τόσων δεινῶν, σεμνὸν κλίνουσαν κάτω τὸ βλέμμα·
εἰς τὸν ναὸν αἱ μητέρες ἐρχόμεν᾽ ἔξῃς θυμιάζουν·
κ᾽ ἐπὶ τὴν ἔξοχον πύλην φωνὰς θλιβερὰς ἀναπέμπουν·
«Ὦ Τριτογένεια κόρη, πολέμου καὶ ὅπλων προστάτι,
θραῦσον τὸ δόρυ αὐτοῦ τοῦ Φρυγίου λῃστοῦ, καὶ ἂς πέσῃ
κάτω πρηνὴς εἰς τὴν γῆν, πρὸ πυλῶν ὀλεσθεὶς τῶν ἐξόχων.»

Μετὰ σπουδῆς ἐμμανὴς καθωπλίζετ᾽ ὁ Τύρνος εἰς μάχην·
περιβαλόμενος ἤδη Ῥοτόλιον θώρακα, φρίσσει
ὑπὸ φολίδων χαλκῶν, καὶ κνημίδας χρυσᾶς περιδεῖται·
εἰς τὰ πλευρὰ περιζώνει τὸ ξίφος, γυμνὸς τοὺς κροτάφους·
ἀφ᾽ ὑψηλῆς κατερχόμενος δ᾽ ἄκρας ὁλόχρυσος λάμπει
πλήρης χαρᾶς, κατ᾽ ἐλπίδα δὲ κάτοχος ἤδη τῆς νίκης·
ὡς τὰ δεσμὰ διαῤῥήξας ὁπόταν τῆς φάτνης ἐκφύγῃ,
καὶ τὰ πεδία σκιρτῶν διαβαίνῃ ἐλεύθερος ἵππος,
τρέχῃ δὲ πότ᾽ εἰς νομὴν, κ᾽ εἰς τὰς ἵππους ἀθρόας βοσκούσας,
πότε λουόμενος λάμπ᾽ εἰς ποτάμεια ῥεῖθρα συνήθη,
τὴν κεφαλὴν δὲ κρατῶν εἰς τὸ ὕψος, ἐπαίρηται γαῦρος,
περὶ τὸν τράχηλον δὲ καὶ τὰς κνήμας κυμαίνωντ᾽ αἱ χαῖται.

Τὸν Βολσκικὸν δὲ στρατὸν συνοδεύουσα ἤδ᾽ ἡ Καμίλλα,
τὸν ἀπαντᾷ καθ᾽ ὁδὸν, καὶ τοῦ ἵππου εὐθὺς ἀποβαίνει
πρὸ τῶν πυλῶν· κατὰ μίμησιν δὲ καὶ ἡ φάλαγξ τοὺς ἵππους
καταλιμπάν᾽, εἰς τὴν γῆν ἐκπηδῶσα· καὶ λέγει ἐκείνη·
«Τύρνε, ἂν πρέπ᾽ εἰς ἰδίαν ἀνδρίαν νὰ δίδωμεν πίστιν,
ἀποτολμῶ πρὸς τὰ πλήθη τῶν Τρώων κ᾽ ἐγὼ νὰ ὁρμήσω,
τὸ Τυῤῥηνὸν δ᾽ ἱππικὸν ν᾽ ἀπαντήσω ὑπόσχομαι μόνη,
τοὺς τοῦ πολέμου κινδύνους συγχώρησον πρώτη νὰ πάθω·
μένε δὲ σὺ πρὸς τὰ τείχη πεζὸς καὶ τὸ φρούριον τήρει·»
πρὸς τὴν φρικτὴν δ᾽ ἀτενίσας αὐτὸς ἀποκρίνεται κόρην.
«Τῆς Ἰταλίας ἀγλάϊσμα, τίνας, νὰ σ᾽ εἴπω, παρθένε,
χάριτας σοῦ ἀνταξίας; ὡς πάντας δὲ σὺ τὴν ἀνδρίαν
ὑπερτερεῖς, μετ᾽ ἐμοῦ συμμερίσθητι πάντας τοὺς μόχθους·

ὡς διαδίδει ἡ φήμη, καὶ ὡς οἱ σκοποὶ ἀναφέρουν,
τὴν ἐλαφρὰν ὁ φαῦλος Αἰνείας προέπεμψεν ἵππον
καὶ τὰ πεδί᾽ ἁλωνίζει· αὐτὸς δ᾽ ὑπερβαίνων τὰς ἄκρας
τῶν ἐρημαίων ὀρέων βαδίζει νὰ φθάσ᾽ εἰς τὴν πόλιν·
παρασκευάζω ἐνέδραν, εἰς κοίλας τοῦ βάσους διόδους
νὰ περιβάλω δι᾽ ὅπλων ὁμοῦ καὶ τὰς δύο ἐξόδους.
Τῶν Τυῤῥηνῶν ὑποδέχθητι σὺ ἀπαντῶσα τὴν ἵππον·
σύντροφος σοῦ καὶ ὁ Μέσσαπος ἔσται, κ᾽ αἱ εἴλ᾽ αἱ Λατίνων,
καὶ τοῦ Τιβούρτου ἡ δύναμις, σὺ δ᾽ ἀρχιστράτηγος ἔσο.»
Οὕτως εἰπὼν, διὰ λόγων ὁμοίων ὀτρύν᾽ εἰς τὰ ὅπλα
τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ τὸν Μέσσαπον. Ἅμα δὲ τρέχ᾽ εἰς τὴν μάχην.
Ἄγκος ὑπάρχ᾽ εἰς κοιλάδα καμπτὴν, δεξιὸν εἰς ἐνέδρας
κ᾽ εἰς στρατηγήματα ὅπλων· αὐτοῦ αἱ πλευραὶ προσεγγίζουν
φύλλοις πυκνοῖς σκοτειναί· ἀτραπὸς δ᾽ εἰς αὐτὸ μικροτάτη
φέρει ἐν μέσῳ στομίων στενῶν καὶ παρόδων δυσβάτων·
ὕπερθεν τούτου, καθ᾽ ὃ τὸ ἀκρότατον ὕψος τοῦ ὄρους,
ἄγνωστον κεῖται πλατὺ ὁροπέδιον, ἄσυλον ἄλλως,
ἂν δεξιῶς ἢ λαιῶς νὰ ῥιφθῇς εἰς τὴν μάχην προκρίνῃς,
ἢ ἐφιστάμενος, πέτρας ἐκεῖθεν μεγάλας νὰ ῥίπτῃς·
ἔφερ᾽ ἐκεῖσε τοὺς νέους ὁ Τύρνος γνωρίζων τὸν δρόμον·
καταλαβὼν δὲ τὸν τόπον, τοὺς θέτει εἰς ὕπουλα δάση.

Εἰς τὰ οὐράνια δώματα δὲ τὴν ταχύποδα Ὄπιν
τοῦ ἱεροῦ τῆς χοροῦ καὶ τῶν φίλων παρθένων της μίαν
ἡ Λητωΐς τεθλιμμένη καλοῦσ᾽ ἀπὸ στόματος λόγους
λέγει τοιούτους· «Εἰς πόλεμον σπεύδει, ὦ κόρ᾽, ἡ Καμίλλα
τὸν ἀπηνῆ, καὶ τὰ ὅπλα ἡμῶν ἐνεδύθη ματαίως·
τὴν ἀγαπῶ πρὸ τῶν ἄλλων, οὐδ᾽ εἶν᾽ εἰς τὴν Ἄρτεμιν νέα
αὔτ᾽ ἡ ἀγάπη, οὐδέ με τὸ φίλτρον κατέλαβ᾽ ἐξαίφνης.
Ὑπ᾽ ἀλαζόνων ἐχθρῶν ἐξωσθεὶς, κ᾽ ὑπὸ φθόνου, τοῦ κράτους
ὡς τῆς ἀρχαίας Πριβέρνου ὁ Μέταβος ἔφευγεν ἤδη,
τὴν θυγατέρα του βρέφος ἐν μέσῳ τοῦ θροῦ τοῦ πολέμου
τῆς ἐξορίας λαβὼν συνοδὸν, τὴν ὠνόμασε τότε
ἀπὸ Κασμίλλης μητρὸς, μετατρέψας τι μέρος, Καμίλλαν,
φέρων δ᾽ αὐτὴν εἰς τοὺς κόλπους, εἰς ὄρη μακρὰ ἐπλανᾶτο
δι᾽ ἐρημαίων δρυμῶν· πανταχοῦ τὸν ἐκύκλουν δὲ βέλη,
κ᾽ ἐνωπλισμένοι ἐφέροντο πάντοθεν πέριξ οἱ Βόλσκοι.
Ὁ Ἀμασῆνος ἐξαίφνης ἐν μέσῳ, ἰδού, τῆς φυγῆς του

ὑπερχειλὴς ἐπαφρίζει· τοσοῦτον σφοδρὸς ἐξερράγη
ἐκ νεφελῶν ὑετός. Κολυμβῶν νὰ διέλθῃ φοβεῖται
διὰ τὸ φίλτρον ἐκεῖνος τοῦ βρέφους. Ποικίλα σκεφθεὶς δὲ
καθ' ἑαυτὸν, αἰφνιδίως αὐτὸ ἀπεφάσισε τέλος.
Εἰς τὸ πολύοζον δόρυ, τὸ μέγιστον, δρύϊνον, ὅπερ
ἡ ῥωμαλέα του ἔφερε χεὶρ εἰς τὰς μάχας συνήθως,
ἐπιτηδείως τὸ βρέφος συνδέει εὐθὺ κατὰ μέσον,
ἐναποθέσας αὐτὸ εἰς φελλοῦ περιτύλιγμ' ἀγρίου·
πρὸς τὸν αἰθέρα δὲ λέγει, τὸ δόρ' εἰς τὴν χεῖρά του σείσας·
«Κόρη, προστάτι δασῶν, Λητωΐς, ὁ γεννήτωρ προσφέρω
δούλην σοι ταύτην· τὸ ὅπλον σου πρώτη κρατοῦσα, ἱκέτις,
φεύγε ὁρμὴν ἐχθρικὴν δι' ἀέρος· ὡς σὴν παραδέχου
ἣν παραδίδωμι ἤδη, θεὰ, εἰς κινδύνους ἀέρων.»
Λέγει, κ' εὐθὺς τὸν βραχίονα ἕλκων ὀπίσω, τὸ δόρυ
ῥίπτει συστρέψας· τὰ ῥεῖθρα ἠχοῦν, κ' ἡ ἀθλία Καμίλλα
μετὰ τοῦ ἔγχους ἐπάνω πετᾷ ποταμοῦ τοῦ ὀξύῤῥου·
ὡς δὲ τὸν Μέταβον πλῆθος ἐγγύθεν ἐβίαζεν ἤδη,
ῥίπτετ' ἐντὸς τῶν ὑδάτων κ' ἐκσπᾷ θριαμβεύων τῆς χλόης
ὅῶρον Ἑκάτης τὸ δόρυ, κ' ἐκσπᾷ μετ' αὐτοῦ καὶ τὸ βρέφος.
Ἔκτοτ' οὔτ' ὑπὸ στέγας ἀλλ' οὔτε δ' εἰς πόλεων τείχη
ἦλθεν ἐκεῖνος, οὐδὲ τοῦ ἀγρίου του βίου ἀπέσχε·
ποιμενικὴν δὲ ζωὴν εἰς τὰ ἔρημα ὄρη διῆγε,
τὴν θυγατέρ' ἀνατρέφων εἰς δάση κ' εἰς ἄντρα φρικώδη,
γάλα ἐξ ἵππων διδοὺς εἰς αὐτὴν ἀγελαίων, κ' εἰς χείλη
τὰ ἁπαλά της ἀμέλγων θηρίων μαστοὺς πρὸς τροφήν της.
Ὡς τῆς παιδίσκης δ' οἱ πόδες ἐπάτησαν ἴχνη τὰ πρῶτα
δι' ὀξυαίχμου ἐβάρυνεν ἔγχους αὐτῆς τὰς παλάμας
κ' εἰς τῆς μικρᾶς ἀπηώρησε τόξον καὶ βέλη τοὺς ὤμους·
ἔτι δ' ἀντὶ χρυσοπλέκτου τῆς κόμης στεφάνου καὶ πέπλου,
ἐκ κορυφῆς εἰς τὰ νῶτά της κρέμαται τίγριδος δέρμα,
ἡ τρυφερά της δὲ χεὶρ παιδικὰ διασείουσα ἔγχη,
πέριξ τῆς κάρας εἰς κύκλον στρομβεῖ δι' ἰμάντος σφενδόνην,
καὶ Στρυμονίας γεράνους καὶ κύκνους φονεύει λευκόχρους.
Μάτην εἰς πόλεις αὐτὴν Τυῤῥηνὰς ἐπεζήτησαν νύμφην
πλεῖσται μητέρες· ἡ κόρ' εἰς τὴν Ἄρτεμιν ἔκδοτος ὅλως,
τῆς παρθενίας τὸν ἔρωτα τρέφει καὶ ἔρωτα ὅπλων
ἄκρον κ' αἰώνιον. Εἴθε ν' ἀπεῖχ' ἐκστρατείας τοιαύτης,

καὶ κατὰ Τρώων ποτὲ νὰ μὴ ἔσπευδεν ὅπλα νὰ φέρῃ!
ἀγαπητή μοι καὶ μία θὰ ἦν τῆς ἐμῆς συνοδίας.
Ἔστω! ἀφ' οὗ εἰς σκληρὰς καὶ τραχείας ἐπείγεται μοίρας,
εἰς τῶν Λατίνων τὴν γῆν ἀπ' Ὀλύμπου κατάβηθι, Νύμφη,
ὅπου δυσοίωνος νῦν συγκροτεῖται, πολύδακρυς μάχη.
ἐκ τῆς φαρέτρας αὐτῆς ἀμυντήριον ἔξελε βέλος·
τὸ ἱερὸν διὰ τραύματος σῶμά της δ' ὅστις βιάσῃ,
Τρὼς ἢ Λατῖνος, δι' αἵματος δίκας αὐτὸς ἂς πληρώσῃ·
καὶ τῆς ταλαίνης τὸ σῶμα ἐγὼ καὶ τ' ἀσκύλευτα ὅπλα
εἰς τῆς πατρίδος της τύμβον θὰ φέρω ἐν κοίλῃ νεφέλῃ.»
Εἶπεν αὐτὰ, κ' ἐλαφρὰν διαπτᾶσα αἰθέριον αὖραν,
ἤχησε. Μαύρης δ' ἐντὸς ἀπεκρύβη τὸ σῶμα θυέλλης.
Ὁ Τρωϊκὸς ἐν τοσούτῳ στρατὸς πλησιάζ' εἰς τὰ τείχη
καὶ Τυῤῥηνοὶ στρατηγοὶ, σῶμα κι' ὁ ὅμιλος πᾶς τῶν ἱππέων,
διηρημένος εἰς εἴλας· τὸ ἔδαφος ἅπαν φρυάττων
πλήττει ὁ ἵππος· τρεπόμενος δ' ἔνθα καὶ ἔνθ' ἀντιτείνει
εἰς τῶν ἡνίων τὴν θλῖψιν· πληροῦνται δ' ἐγχῶν σιδηρείων
αἱ πεδιάδες καὶ πᾶσαι ἐκφλέγοντ' ἐξ ὅπλων στιλβόντων.
Τούτοις δὲ Μέσσαπος, Κόρας ὁ τούτου ὁμαίμων, Λατῖνος,
πόδας ὠκεῖς, καὶ Καμίλλα ὁμοῦ μετ' αὐτῶν ἡ παρθένος
ἄντικρυ τάττοντ' ἐντὸς τοῦ πεδίου, καὶ τείνουσι λόγχας
αἱ δεξιαί των κυρταὶ εἰς μακρὰν, τὰς αἰχμὰς δὲ κινοῦσιν·
ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀνάπτει ὁρμὴ καὶ τῶν ἵππων ὁ χρόμος·
ὡς δ' ἑκατέρωθεν ἤδη προβαίνοντες ἔφθασαν μέχρι
βέλους βολῆς, ἐφορμοῦν καὶ ὀτρύνουν βοῶντες τοὺς ἵππους
τοὺς γαυριῶντας, ἐχέονται δὲ πανταχόθεν συγχρόνως
βέλη πυκνὰ ὡς νιφάδες, καὶ σκέπει σκιὰ τὸν αἰθέρα·
ὁ Τυῤῥηνὸς κ' ἐνταυτῷ Ἀκοντεὺς ὁ ὀξὺς ἐφορμῶσι
μετὰ λογχῶν κατ' ἀλλήλων, καὶ πρῶτοι μετ' ἤχου μεγάλου
συναπαντῶνται, καὶ θραύουν συγκρούοντες στῆθος πρὸς στῆθος
τοὺς ἀγερώχους των ἵππους· ὡς δὲ κεραυνὸς καταπίπτων
ὁ Ἀκοντεὺς ἐκκρουσθεὶς ἢ ὡς λίθος βαρὺς καταπέλτου
καταχρημνίζεται, σπείρων ὁμοῦ τὴν ζωὴν εἰς ἀέρας·
καταταράσσεται πᾶς ὁ στρατὸς, κ' οἱ Λατῖνοι τραπέντες
στρέφουν τὰ σάκη, καὶ τρέπουν τοὺς ἵππους εὐθὺς πρὸς τὰ τείχη·
καὶ τοὺς διώκουσ' οἱ Τρῶες· ἡγεῖται δ' αὐτῶν ὁ Ἀσύλας·
καὶ εἰς τὰς πύλας ἐγγίζουν· ἀλλ' αὖθις παλίντροποι αἴφνης

μετὰ κραυγῆς οἱ Λατῖνοι τὸν τράχηλον στρέφουν ὀπίσω·
φεύγουν δ' οἱ Τρῶες ἐν πάσῃ σπουδῇ δι' ἀνέτων ρυτήρων,
κατ' ἐναλλάττουσαν δίνην ὡς ὅταν προῤῥέων ὁ πόντος
πότε ὁρμᾷ πρὸς τὰς χέρσους, τὸν σκόπελον πλήττων ἀφρώδης
τὸν ὑπερκείμενον, βρέχει τὴν ἄμμον πρὸς τ' ἄκρα τοῦ κόλπου,
πάλ' ἐπιστρέφει σφοδρῶς ἀναβράζων καὶ πέτρας βροχθίζει
κυλινδουμένας καὶ φεύγων ξηρὰν τὴν ἀκτὴν καταλείπει.
Δὶς τοὺς Ῥοτόλους οἱ Τοῦσκ' εἰς τὰ τείχη τραπέντας ἐλαύνουν,
ὑποχωροῦν δὲ τρεπόμενοι δὶς, καὶ τὰ νῶτά των σκέπουν·
ὡς καὶ τὸ τρίτον δ' ὁρμήσαντες ἦλθον καὶ πάλιν εἰς μάχην,
πᾶς ὁ στρατὸς πρὸς ἀλλήλους συμπλέκονται ἄνδρες πρὸς ἄνδρας.
Τότε θνησκόντων δειναὶ οἰμωγαὶ καὶ εἰς ῥεῖθρα αἱμάτων
ὅπλα καὶ σώματ' ἀνδρῶν ἐκπνεόντων καὶ ἵππων σφαγέντων
κατακυλίονται μίγδην. Τραχεῖα ἡ μάχη ἠγέρθη.

Ὡς τὸν Ῥεμύλον αὐτὸν ὁ Ὀρσίλοχος δὲν ἀπετόλμα,
τύπτει τὸν ἵππον αὐτοῦ εἰς τὸ οὖς ἀκοντίσας τὴν λόγχην·
μανιακὸν ἀνορθοῦται τὸ ζῶον, μὴ φέρον τὸ τραῦμα·
πλήττει τὴν γῆν δ' ἀνεγεῖραν τὸ στῆθος ὁμοῦ καὶ τοὺς πόδας,
καὶ ὁ ἱππότης κυλίεται πίπτων. Ἰόλαν Κατίλλος
κτείνει, κ' Ἔρμίνιον, μέγαν τὸ φρόνημα, μέγαν τὸ σῶμα,
μέγαν τὰ ὅπλα· γυμνὴν τὴν ξανθὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους
εἶχεν ἐκεῖνος γυμνούς· τὰς πληγὰς οὐδαμῶς δὲν φοβεῖται.
Οὕτω προκύπτ' εἰς τὰ ὅπλα. Εἰς ὤμους πηχθὲν τοὺς εὐρεῖς του,
τρέμει τὸ δόρυ· ὀξὺς δὲ ὁ πόνος συστρέφει τὸν ἄνδρα·
πάντοθεν μέλαν ἐκχεῖται τὸ αἷμα. Ὁ σίδηρος ῥίπτει
πλῆθος θυμάτων· πολλοὶ δὲ καλῶς ν' ἀποθάνουν ζητοῦσι.

Ἡ Ἀμαζὼν δ' ὑπερχαίρει ἐν μέσῳ τῶν φόνων ἐκείνων
φαρετροφόρος Καμίλλα, γυμνὴ τῶν πλευρῶν της τὴν μίαν·
πότε μὲν σπείρει πυκνὰ ἐκ χειρός της εὐλύγιστα βέλη,
πότε σφαδάζει ἀκμὴς ὁ βραχίων της πέλεκυν μέγαν·
ἐπὶ τῶν ὤμων ἠχεῖ τὸ χρυσοῦν τῆς Ἀρτέμιδος τόξον·
διωκομένη ποτὲ δ' ἂν συμπέσῃ νὰ τρέψῃ τὰ νῶτα,
στρέφει ὀπίσω τὸ τόξον, κ' ἱπτάμενα βέλη ἐκπέμπει.
Συνοπαδοὶ τὴν κυκλοῦσ' ἡ παρθένος Λερίνα, κ' ἡ Τύλλα,
καὶ ἡ τὸν χάλκινον πέλεκυν σείουσα ἔτι Ταρπεία·
πᾶσ' ἐκλεκταὶ Ἰταλίδες· αὐτὰς πρὸς τιμὴν ἡ Καμίλλα
εἶχ' ἑαυτῆς θεραπαίνας καλὰς εἰς εἰρήνην κ' εἰς μάχας·

ὡς τοῦ Θερμόδοντος ὅταν τὰ ῥεῖθ' Ἀμαζόνες αἱ Θρᾴσσαι
ἀνησυχῶσι, καὶ μάχας δι' ὅπλων γραπτῶν συγκροτῶσι
μεθ' Ἱππολύτης, ἢ ὅταν νοστῇ ἐπὶ δίφρου χωροῦσα
ἡ βλοσυρὰ Πενθεσίλεια· χαίρει δὲ φέρων τὰς πέλτας
μηνοειδεῖς ὁ στρατὸς τῶν θηλέων, καὶ μέγ' ἀλαλάζει.

Τίνα δὲ πρῶτον, παρθένε τραχεῖα, φονεύεις καὶ τίνα
ὕστερον; πόσα δ' εἰς γῆν ἀποθνήσκοντα σώματα ῥίπτεις;
Τὸν τοῦ Κλυτίου Εὐμένιον πρῶτον· τὸ στῆθός του μέσον
διαπερᾷ τὸ γυμνὸν ἀντικρὺ ἐπιμήκης ἐλάτη·
ῥεῖθρα αἱμάτων ἐμῶν καταπίπτει· κ' αἱμόφυρτον δάκνει
χῶμα, καὶ θνήσκων, κυλίετ' ἐπάνω αὐτῆς τῆς πληγῆς του.
Λύριν καὶ Πάγασον εἶτα· τὸν μὲν ἐκπεσόντα τοῦ ἵππου
καὶ τὰς ἡνίας συνάπτοντα πάλιν· τὸν δὲ, ὑπ' ἐκεῖνον,
ἀνωφελῶς πρὸς τὸν πίπτοντα τείνοντ' ἀδύνατον χεῖρα·
πίπτουν κατώκαρ' ἀμφότεροι. Εἶτα δὲ Ἄμαστρον κτείνει
καὶ Ἱπποτάδην· μακρόθεν δ' ἐλαύν' εἰς τὴν λόγχην κλιθεῖσα
διαμιᾶς Δημοφόοντ', Ἁρπάλικον, Χρόμιν, Τηρέα·
ἀπὸ χειρός της ὁπόσα δὲ δόρατ' ἂν ῥίψ' ἡ παρθένος
τόσους καὶ Φρύγας φονεύει· ὁ Ὄρνιτος φαίνεται πόρρω
ὁ κυνηγὸς μετ' ἀήθους στολῆς καὶ Ἰάπυγος ἵππου·
ταύρου μαχίμου τοὺς ὤμους αὐτοῦ τοὺς εὐρεῖς συγκαλύπτει
δέρμα, τὴν δὲ κεφαλὴν τὴν ὑπέρογκον χάσμα σκεπάζει,
καὶ μετ' ὀδόντων λευκῶν σιαγόνες ἐξέχουσαι λύκου·
φέρει δ' εἰς χεῖρας καλαύροπ' ἀγροϊκον, καὶ στρέφετ' ἐν μέσῳ
τῶν στρατευμάτων, ἐξέχων τοὺς πάντας καθ' ὅλην τὴν κάραν.
Φθάσασα τοῦτον εὐκόλως ἡ κόρη, τοῦ λόχου τραπέντος,
τὸν ἀκοντίζει, καὶ λέγει ἐπάνω αὐτοῦ ἱσταμένη·
«Ἤλπισας σὺ, Τυῤῥηνὲ, νὰ διώξῃς θηρία δρυμόνων;
ἦλθ' ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ν' ἀναιρέσουν τὰ θήλεα ὅπλα
λόγους τοὺς σούς· οὐκ ὀλίγον δὲ κλέος θὰ φέρῃς ἐν τούτοις
εἰς τὰς σκιὰς τῶν προγόνων σου, θῦμα πεσὼν τῆς Καμίλλης.»
Ἅμα δ' Ὀρσίλοχον κτείνει καὶ Βούτην, ὑπέρογκα δύω
σώματα Τρώων· τὸν Βούτην μὲν κράνους καὶ θώρακος μέσον
κατακοντίζει, καθ' ὅπερ ὁ τράχηλος ἦν τοῦ ἱππέως
ἄφρακτος, κ' ἦν ἠρτημέν' ἡ ἀσπὶς δι' ἱμάντος λαιόθεν·
φεύγουσα δὲ τὸν Ὀρσίλοχον, κύκλον εὐρύχωρον τρέχει,
κ' ἐλαυνομένη ἐλαύνει, κ' ἐντὸς ἀπατᾷ στρεφομένη,

Τὸν στιβαρόν της δὲ πέλεκυν τότε ἐγείρουσα, μέσον
καὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ καὶ τῶν ὅπλων, πολλὰ δεομένου
τὸν καταφέρει πολλάκις· θερμὸς δ' ὁ ἐγκέφαλος ῥέει.
Τὴν ἀπαντᾷ δ' αἰφνιδίως, καὶ πτήξας ἐπέχει τὸ βῆμα
Ἄννου υἱὸς ὁ μαχήμων, Ἀπέννιον ὄρος οἰκοῦντος,
πρῶτος Λιγύρων, ἐν ὅσῳ ἐπέτρεπε ψεῦδος ἡ Μοῖρα·
νῦν δὲ ὡς εἶδεν ἀδύνατον τρέχων νὰ φύγῃ τὴν μάχην,
ἢ τῆς ὁδοῦ ν' ἀποτρέψῃ τὴν σπεύδουσαν ἤδη Καμίλλαν,
εἰς πανουργίαν τραπείς, καὶ δολίως ζητῶν ν' ἀπατήσῃ,
λέγει «Ὁποῖον κατόρθωμα μέγ' ἂν γυνὴ εἰς γενναῖον
ἵππον θαρρῇς; τὴν φυγὴν παραιτοῦσα, κ' ἐγγὺς ἐρχομένη,
εἰς τὸ πεδίον, πεζῇ μετ' ἐμοῦ ἑτοιμάσθητ' εἰς μάχην·
τότε θὰ μάθῃς εἰς τίνα ὀλέθριαι εἶν' αἱ καυχήσεις.»
Εἶπ'. Ἐμμανὴς κ' ἐξημμένη δ' ἐκείνη τὸν ἵππον εἰς χεῖρας
τῶν ὀπαδῶν παραδίδει, καὶ ἴσ' ἀντιτάττουσα ὅπλα
ἄφοβος βαίνει, πεζὴ, λαμπρὰν ἔχουσ' ἀσπίδα καὶ ξίφος.
Πλὴν διὰ δόλου θαρρῶν νὰ νικήσῃ ἀφίπτατ' ὁ νέος
οὔτε βραδύνει. Φυγὰς, τὰς ἡνίας του στρέφει καὶ τρέχει,
κ' αἱ κεντροφόροι του πτέρναι σφοδρῶς τὸ τετράπουν κτυπῶσι.
«Νήπιε Λίγυρ, τὴν γαῦρον ψυχὴν ἐπαιρόμενος μάτην,
ἀνωφελῶς ὀλισθαίνων μετῆλθες τὴν πάτριον τέχνην·
οὐδ' ἀβλαβῆ θὰ σὲ φέρ' εἰς τὸν δόλιον Αὖνον ὁ δόλος·»
λέγ' ἡ παρθένος αὐτὰ, κ' ὑπερβάλλει τὸν ἵππον πυρίπνους
διὰ δρομαίων ποδῶν· καταβράττουσα δὲ τὰς ἡνίας,
καὶ ἐπιβαίνουσα τρέχει καὶ αἵματος δίκας λαμβάνει·
ὡς ὁ ἱέραξ, πτηνὸν ἱερὸν, ἀπὸ βράχου εὐκόλως
περιστερὰν κυνηγεῖ ἱπταμένην εἰς ὕψη νεφέλης,
καὶ κατασχὼν τὴν κρατεῖ, καὶ τὰ σπλάγχνα ἐκσπᾷ δι' ὀνύχων
καὶ ἀπ' αἰθέρος πτερὰ καταῤῥέουν καὶ αἷμα σταλάζει.
Ταῦτ' ἀδιάφορος πλὴν ὁ πατὴρ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων
δὲν ἐθεώρ' ὑψηλὸς εἰς τὸν ὕψιστον Ὄλυμπον μένων.
Εἰς τὴν σκληρὰν ὁ γεννήτωρ ὀτρύνει τὸν Τάρχοντα μάχην
τὸν Τυῤῥηνὸν, τὴν ὀργὴν διεγείρων σκληρῶν διὰ κέντρων.
Φέρετ' ἐφ' ἵππου ὁ Τάρχων ἐντὸς τῆς σφαγῆς καὶ τοῦ ἤδη
πίπτοντος πλήθους, κ' ἐγείρει τὰς πτέρυγας κράζων παντοίως
ὀνομαστὶ τὸν καθ' ἕνα, κ' εἰς μάχην κινεῖ τοὺς τραπέντας.
«Ὦ Τυῤῥηνοὶ ἀναλγέστατ' ὑμεῖς καὶ ἀείποτε χαῦνοι!

τίς κυριεύει ὑμῶν τὰς καρδίας δειλία καὶ ὄκνος;
πλάνητας ἄγει γυνὴ καὶ στρατεύματα τρέπει τοιαῦτα;
ἄχρηστα ὅπλα καὶ σίδηρον τί εἰς τὰς χεῖρας κρατεῖτε;
Ὅμως δὲν εἴσθε βραδεῖς εἰς τῆς Κύπριδος μάχας νυκτίους·
οὔτε ὁπόταν χοροὺς Βακχικοὺς ὁ αὐλὸς προμηνύῃ,
ὅπου προσμένουν συμπόσια, ὅπου πληροῦνται κρατῆρες.
Ταῦτα ὁ ἔρως ὑμῶν κ' ἡ σπουδὴ, ἱερὰ ν' ἀναγγείλῃ
αἴσιος μάντις, παχὺ εἰς τὸ ἄλσος σφαγὲν ἱερεῖον.»
Ταῦτα εἰπὼν, καὶ ζητῶν ν' ἀποθάνῃ, ἐλαύνει τὸν ἵππον
κατὰ τὸ μέσον· ὁρμᾷ δ' ἐμμανὴς ἀπαντῶν τῶν Βενύλον.
Ἀπὸ τοῦ ἵππου ἐκσπῶν τὸν ἐχθρὸν, περιπλέκει τὰς χεῖρας,
καὶ πρὸς τὸ στῆθος αὐτοῦ μετὰ βίας σφοδρᾶς τὸν καθέλκει.
Πρὸς οὐρανὸν ἀνυψοῦται κραυγὴ καὶ ὁμοῦ οἱ Λατῖνοι
στρέφουν τὰς ὄψεις ἐκεῖ. Πλὴν πετᾷ ὡς πυρίπνους ὁ Τάρχων
ἔνοπλον σώρων τὸν ἄνδρα· ἀπ' ἄκρας τῆς λόγχης δ' ἐκείνου
θραύσας τὸν σίδηρον, θέλ' εἰς τοῦ σώματος ἄφρακτον μέρος
καίριον τραῦμα νὰ φέρῃ· τὴν χεῖρ' ἀντιτείνων δ' ἐκεῖνος
ἀποσοβεῖ τοῦ λαιμοῦ· ἀντιτάττει δὲ βίαν εἰς βίαν·
ὡς ἀετὸς ὑψιπέτης ὁπότε πυῤῥὸς ἀναρπάσας
δράκοντα φέρῃ, κ' ἐμπλέκῃ τοὺς πόδας, τοὺς ὄνυχας πήξας,
ὁ τετρωμένος δὲ ὄφις τὸ σῶμα συστρέφων ἑλίσσῃ,
φρίσσῃ δ' ὀρθῶν τὰς φολίδας, κ' αἰρόμενος ἄνω συρίζῃ,
διὰ τοῦ ῥάμφους δ' αὐτὸς τοῦ καμπύλου οὐχ ἧττον τὸν θλίβῃ
ἀντιπαλαίοντα, πλήττουν δ' ὁμοῦ τὰ πτερὰ τὸν αἰθέρα·
οὕτως ὁ Τάρχων αὐτὸν ἐκ στρατοῦ Τιβουρτίων κομπάζων
ἄγραν κομίζει, μιμούμενοι δὲ τοῦ προμάχου τὴν πρᾶξιν
οἱ Μηονίδαι ὁρμοῦν. Ὁ ταῖς Μοίραις ὑπόχρεως Ἄρων
δόρυ κρατῶν μετὰ τέχνης πολλῆς τὴν ταχύπουν Καμίλλαν
περικυκλοῖ, καὶ προτρέχων, ζητεῖ εὐκολίας τῆς τύχης.
Εἰς τοῦ στρατοῦ οἱονδήποτε μέρος ἐκμαίνετ' ἐκείνη,
ἐπὶ τὰ ἴχνη της σῖγα ἐκεῖ καὶ ὁ Ἄρων εἰσδύει·
ὅπου δὲ πάλιν νικήτρι' αὐτὴ τοῦ στρατοῦ ἀποβαίνει,
τοὺς χαλινοὺς καὶ ὁ νέος ἐκεῖ κλοπιμαίως ἰθύνει·
πάσας δ' αὐτὸς τὰς διόδους καὶ πάλιν αὐτὰς περιτρέχει
περινοστῶν, ἀσφαλῆ δὲ τὴν λόγχην ἀκάματος σείει.
Ἦν δ' ὁ ποτὲ ἱερεὺς τῆς Κυβέλης Χλωρεὺς κατὰ τύχην
ὅλως ἐκλάμπων ἐκεῖσε δι' ὅπλων ἐξόχων Φρυγίων,

ἄγων ἀφρίζοντα ἵππον, ὃν ἔσκεπε πλούσιον δέρμα,
διὰ φολίδων χαλκῶν καὶ χρυσῶν διανθὲς πτερωμάτων·
ἔνδυμα δ' ἔφερε ξένον, πορφύραν αὐτὸς σκωριόχρουν·
ἀπὸ Λυκίου δ' ἠκόντιζε κέρως Γορτύνια βέλη·
ἦχει χρυσοῦν εἰς τοὺς ὤμους του τόξον· χρυσοῦν δὲ καὶ κράνος
ἔφερε· ζεῦγμα χρυσοῦν δὲ συνῆπτε χλαμύδα κροκώδη,
καὶ ἐκ λεπτῆς Καρπασίνου ὑφῆς κροταλίζοντας κόλπους,
βαρβαρικῶς κεντητὰ δ' ὁ χιτὼν κ' οἱ κνημίδες του ἦσαν.
Τοῦτον ὡς εἶδε, ποθήσασα ἢ εἰς ναὸν νὰ κρεμάσῃ
Τρωϊα ὅπλα ἢ ἴσως αὐτὴ εἰς τὴν θήραν νὰ φέρῃ
λείαν χρυσῆν ἐξ ἁπάντων αὐτὸν ἡ παρθένος καὶ μόνον
καταδιώκει τυφλῶς· γυναικεῖος ἀκάθεκτος πόθος
ἀπερισκέπτως αὐτὴν τῶν λαμπρῶν καταφλέγει λαφύρων.
Τέλος εὑρὼν ἐξ ἐνέδρας ὁ Ἄρων καιρὸν, ἀκοντίζει
βέλος, τοιαύτας συγχρόνως εὐχὰς πρὸς θεοὺς ἀποτείνων·
«Ὕψιστε σὺ τῶν θεῶν, τῆς Σοφάκτης προστάτα, Ἀπόλλων,
σὺ ὃν λατρεύομεν πρῶτοι, πρὸς ὃν εἰς σωρείας πιτύων
βόσκεται φλὸξ, καὶ θαῤῥοῦντως ἐν μέσῳ πυρὸς προχωροῦμεν
μετ' εὐλαβείας οἱ λάτρεις οἱ σοὶ ἐπ' ἀνθράκων πατοῦντες,
δὸς, παντοδύναμε πάτερ, τῶν ὅπλων ἡμῶν τὴν αἰσχύνην
νὰ ἀποπλύνωμεν. Δὲν ἀπαιτῶ, ἡττηθείσης τῆς κόρης,
λείας καὶ σκῦλα ὡς τρόπαιον· κλέος αἱ ἄλλαι μου πράξεις
ἂς μοὶ παράσχουν· ἡ λύμη ἂς πέσ' ὑπ' ἐμὲ ἡ κακίστη
μόνον, κ' ἐγὼ ἀκλεὴς εἰς τὴν πάτριον πόλιν ἂς ἔλθω.»
Ἤκουσε· μέρος αὐτῆς τῆς εὐχῆς ἐβουλήθη ὁ Φοῖβος
νὰ τελεσθῇ, εἰς ἀέρας τὸ ἕτερον δ' ἔσπειρε μέρος·
εἰς τὸν ἱκέτην μὲν ἔνευσ' αἰφνίδιον τέλος νὰ φέρῃ
εἰς τὴν Καμίλλαν, ἀνένευσε δὲ ν' ἀναστρέψῃ κ' ἐκεῖνος
εἰς τὴν πατρίδα. Τοὺς λόγους ἀφήρπασαν θύελλαι νότου.

Ὡς τῆς χειρὸς ἐκπεμφθεῖσα ἐῤῥαίζησ' ἡ λόγχ' εἰς ἀέρας,
πρὸς τὴν βασίλισσαν ἔτρεψαν πᾶσαι αἱ τάξεις τὰς ὄψεις,
πάντες οἱ Βόλσκοι τὸν νοῦν. Πρὸς οὐδὲν δὲ λογίζεται μόνη
ἦχον, ἀέρα, ἢ ἔγχος πετῶν ἐπ' αὐτὴν δι' αἰθέρος,
ἕως ἐλθὸν, τοῦ γυμνοῦ ἐνεπήχθ' ὑποκάτω μαστοῦ της,
παρθενικῶν ἐμπλησθὲν κρουνηδὸν χεομένων αἱμάτων.
Ἔντρομ' οἱ σύντροφοι σπεύδουν· τὴν πίπτουσαν δὲ ὑπανέχουν
δέσποιναν· φεύγει πρὸ πάντων δ' ὁ Ἄρων κατάπληκτος ὅλως,

πλήρης χαρᾶς μετὰ φόβου μικτῆς· οὐδ' εἰς δύναμιν λόγχης
πλέον θαῤῥεῖ ἢ τῆς κόρης τὰ ὅπλα τολμᾷ ν' ἀπαντήσῃ·
ὡς, πρὶν τὸν φθάσουν τὰ ὅπλα ἐχθρῶν διωκόντων, ὁ λύκος
εἰς ἀνοδίας κ' εἰς ὄρ' ὑψηλὰ ἀποκρύπτεται φεύγων,
ὅταν ποιμένα φονεύσῃ ἢ ὅταν καλόν τινα μόσχον,
ἐν συναισθήσει τῆς τόλμης, κ' ἐκ φόβου συστέλλων τὴν κέρκον,
κ' εἰς τὴν γαστέρα αὐτὴν προσηλῶν, ἀποτρέχ' εἰς τὰ δάση,
ἔντρομος οὕτως ὁ Ἄρων, κ' ἐκτὸς, ἀφανὴς τῶν βλεμμάτων,
διὰ βιαίας φυγῆς ἀνεμίγη ἐν μέσῳ τῶν ὅπλων.
Θνήσκουσ' ἀφέλκει τὴν λόγχην αὐτὴ, ἡ αἰχμὴ δ' εἰς τὸ τραῦμα
μένει βαθέως ἐντὸς τῶν ὀστῶν τῆς πλευρᾶς ἐμπηχθεῖσα·
ἤδη κλονεῖται· τὰ ὄμματα ψῦχος θανάτου βαρύνει·
τὸ πορφυροῦν ἀποσβεῖται τὸ πρὶν τοῦ προσώπου της χρῶμα·
τούτους τοὺς λόγους δ' ἐκπνέουσα λέγει πρὸς Ἄκκαν, τὴν μίαν
τῶν ὀπαδῶν της, τὴν μόνην πιστὴν ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας,
ἣν τῶν φροντίδων της εἶχεν ἀείποτε μέτοχον μόνην·
«Τόσον, ὦ Ἄκκ' ἀδελφὴ, ἐδυνήθην· ἀλλ' ἤδη με τραῦμα
ὀδυνηρὸν διολλύει, καὶ πάντα τὰ πέριξ ζοφοῦνται.
Φύγε δὲ σὺ, καὶ εἰπὲ πρὸς τὸν Τύρνον τὰ ἔσχατα ταῦτα.
Ἂς ἀναλάβῃ τὴν μάχην, τῆς πόλεως εἴργων τοὺς Τρῶας.
Χαῖρε δὲ ἤδη.» Καὶ λέγουσ' αὐτὰ, παραιτεῖ τὰς ἡνίας·
ἄκουσα δὲ εἰς τὴν γῆν καταῤῥέει κ' ἐκλύεται τότε
πᾶν βαθμηδὸν ἐλυγμένον τὸ σῶμα, καὶ κλίνει βραδέως,
ἤδη νεκρὰ, κεφαλὴν καὶ αὐχένα, κ' ἐκλείπει τὰ ὅπλα,
καὶ ἡ ψυχή της ὀργίλως γογγύζουσα φεύγ' εἰς τὸν Ἅδην.
Πάντοθεν τότε κραυγὴ ἐγερθεῖσα ὑπέρμετρος πλήττει
τὸν οὐρανὸν, τῆς Καμίλλης πεσούσης· ἀνάπτει ἡ μάχη·
πεπυκνωμένοι ὁρμοῦν· τὰ στρατεύματα ἅμα τῶν Τρώων,
κ' οἱ Τυῤῥηνοὶ στρατηγοὶ, κ' οἱ Ἀρκάδιοι λόχοι Εὐάνδρου.
Τῆς Τριοδίτιδος δὲ ἡ σκοπὸς πρὸ πολλοῦ καθημένη
Ὄπις, ἀπ' ἄκρων ὀρῶν ἐθεᾶτο ἀφόβως τὴν μάχην·
νέων δ' ἐν μέσῳ πολλῶν ἐμμανῶς θρηνῳδούντων μακρόθεν
διὰ θανάτου οἰκτροῦ τὴν Καμίλλαν ὡς εἶδε πεσοῦσαν,
ἀναστενάξασα, ταῦτα ἐξέφερ' ἐκ βάθους καρδίας·
«Ἐῶ, σκληροτάτην, παρθένε, ἀπέτισας, ναὶ, σκληροτάτην
τὴν καταδίκην, διότι προὐκάλεσας Τρῶας εἰς μάχην.
Μάτην τὴν Ἄρτεμιν εἶχες λατρεύσ' εἰς ὄρυμοὺς ἐρημαίους·

τὰς ἡμετέρας φαρέτρας ματαίως ἐπ' ὤμων ἐφόρεις·
ἀλλὰ θανοῦσάν σε ἤδ' ἡ σὴ ἄνασσα δὲν καταλείπει
κλέους ἀμέτοχον· οὔτε ἀνώνυμον μέν' εἰς τὰ ἔθνη
τοῦτο τὸ τέλος σου· οὐτ' ἀνεκδίκητον φήμην θὰ λάβῃς·
ὅστις τὸ σὸν ἐλυμήνατο σῶμα, πληγὴν ἐπιφέρων,
δίκας θανάτου θὰ τίσῃ δικαίως.» Εἰς πρόποδας ὄρους
τοῦ βασιλέως Δερκέννου ἐκ γῆς χυτὸς τύμβος ὑψοῦτο
τοῦ παλαιοῦ Λκυρεντίου· πυκνὸς δὲ τὸν ἔσκεπε πρῖνος.
Ἔστη τὸ πρῶτον ἐκεῖ ἡ καλλίστη θεὰ καταπτᾶσα,
καὶ ἐκ τοῦ τύμβου ἐσκόπει τὸν Ἄροντα κάτω· νὰ εὕρῃ·
τετυφωμένον δ' ὡς εἶδεν αὐτὸν καὶ λαμπρῶς ὡπλισμένον,
«Πῶς ἀλλαχοῦ διευθύνεσαι; λέγει· ἐνταῦθα, ἐνταῦθα
νὰ ἀποθάνῃς ἐλθὲ, τῆς Καμίλλης ἀξίαν νὰ εὕρῃς
ἀνταμοιβήν. Θὰ φονεύσουν καὶ σὲ τῆς Ἀρτέμιδος βέλη!»
Λέγουσ' αὐτὰ, τῆς Θρᾳκίας ἐκφέρει παγχρύσου φαρέτρας
βέλος πτερόεν, κ' εἰς τόξον χειρὶ ἐχθρικῇ τὸ ἐντείνει.
Ἕλκει δὲ τοῦτο μακρὰν, ἕως οὗ κυρτωθέντα τὰ ἄκρα
ἐπὶ ταὐτὸ συνενοῦνται, κ' ἐγγίζουν αἱ χεῖρές της ἅμα
ἡ δεξιὰ τὴν χηλὴν καὶ νευρὰν, ἡ λαιὰ τὴν ἀκίδα·
διαμιᾶς δὲ τὸν ῥοῖζον τοῦ βέλους ὁ Ἄρων ἀκούει,
καὶ τοῦ ἀέρος τὸν ἦχον, κ' εἰσβάλλ' ἡ ἀκὶς εἰς τὸ σῶμα.
Τοῦτον, πνοὴν τὴν ὑστάτην στενάζοντα, πάντες οἱ φίλοι
ἐπιλαθόμεν', εἰς κόνιν ἐκλείπουν ἀγνώστου πεδίου.
Εἰς τὸν αἰθέριον δ' Ὄλυμπον τότε ἀπέπτη ἡ Ὄπις.
Φεύγει δὲ πρῶτον ἀκέφαλον ὂν τῆς Καμίλλης τὸ τάγμα,
καὶ ὁ Ἀτίνας, καὶ πᾶς ὁ στρατὸς ταραχθεὶς τῶν Ῥοτόλων·
κ' οἱ στρατηγοὶ ἐσπαρμένοι, καὶ ἔρημοι μείνασ' αἱ εἶλαι,
θέλουν ἀσφάλειαν, στρέφουν τοὺς ἵππους εὐθὺ πρὸς τὰ τείχη·
τοὺς ἐγκειμένους δὲ Τρῶας καὶ θάνατον φέροντας οὔτις
νὰ ἐμποδίσ' ἱκανὸς, οὐδὲ κἂν νὰ σταθῇ ἐναντίον·
τόξα δ' αὐτοὶ χαλαρὰ εἰς τοὺς ὤμους τοὺς γαύνους των φέρουν
τῶν τετραπόδων τρεχόντων κτυποῦν αἱ ὁπλαὶ τὰ πεδία·
κονιορτοῦ πρὸς τὰ τείχη συστρέφεται στρόβιλος μέλας·
ἀφ' ὑψηλῶν σκοπιῶν δ' αἱ μητέρες τὰ στήθη των κόπτουν,
καὶ γυναικεῖαι κραυγαὶ ἀνεγείρονται μέχρις ἀστέρων·
ὅσοι δὲ ἠνέῳξαν πρῶτοι τὰς πύλας, εἰσρεύσαντες δρόμῳ,
τούτους πιέζει ἐχθρῶν ἐπικείμενον σύμμικτον πλῆθος·

οὔτ' ἀποφεύγουσι τέλος οἰκτρόν· πρὸ πυλῶν τῶν ἰδίων,
πρὸ τῶν τειχῶν τῶν πατρώων κ' ἐντὸς τοῦ ἀσύλου τῶν οἴκων
κατασφαγέντες ἐκπνέουν. Τινὲς κατακλείουν τὰς πύλας,
οὔτε ν' ἀνοίξουν τολμοῦν τοῖς οἰκείοις, κ' ἐντὸς νὰ δεχθῶσι
τοὺς ἱκετεύοντας. Φόνος ἐγείρεται οἴκτιστος τότε
τῶν τὰς εἰσόδους κρατούντων, καθὼς τῶν ἐν ὅπλοις ὁρμώντων
πρὸ ὀφθαλμῶν ἐκκλεισθέντες οἱ μὲν τῶν θρηνούντων γονέων,
ἐπικειμένης ἀφεύκτου φθορᾶς, εἰς τὰ βάθη τῶν τάφρων
ῥίπτονται· ἄλλοι, τυφλοὶ, τὰς ἡνίας ἀνέτους ἀφέντες,
κρούοντες σείουν τὰς πύλας, καὶ σείουν μοχλοὺς τοὺς κρατίστους·
ἐκ τῶν τειχῶν δ' αἱ γυναῖκες καθ' ἅμιλλαν, ὡς τῆς Καμίλλης
εἶδον τὰς πράξεις (ἀγνὸς τῆς πατρίδος τὰς ὥτρυνεν ἔρως),
διὰ χειρῶν τρεμουσῶν ἀκοντίζουν, καὶ λόγχας μιμοῦνται
διὰ ῥοπάλων καὶ ξύλων σκληρῶν καὶ πασσάλων ἐγκαύστων
καὶ ν' ἀποθάνουν αἱ πρῶται ζητοῦν βοηθοῦσαι τὴν πόλιν.

Ἔρχετ' ἐν τούτοις ἐντὸς τῶν δικῶν πρὸς τὸν Τύρνον ἡ Ἄκκα
κάκιστος ἄγγελος, φέρει δ' εἰς θόρυβον μέγαν τὸν νέον·
«Ἔπεσε, λέγ', ἡ Καμίλλα· ὠλέσθησαν ὅλως οἱ Βόλσκοι·
ὥρμησ' ἐντὸς ὁ ἐχθρὸς, καὶ ὑπέρμαχον ἔχων τὸν Ἄρην,
ἥρπασε πάντα, καὶ φόβου ἐπλήρωσε πᾶσαν τὴν πόλιν.»
Ἔκφρων δ' αὐτὸς (ἡ βουλὴ τοῦ Διὸς τὸ ἀπήτ' ἡ τραχεῖα)
ἐγκαταλείπει τοὺς λόφους οὓς εἶχε καὶ τ' ἄγρια δάση·
εἰς τὸ πεδίον δὲ μόλις ἐξῆλθ', ἐμμανὴς προοδεύων,
καὶ ὁ Αἰνείας εἰσβάλλει ἐντὸς τῶν ἀφράκτων κοιλάδων,
καὶ ὑπερβάλλων τὸ ὄρος, ἐξέρχεται πέραν τοῦ δάσους.
Οὕτως ἀμφότεροι ἤδη ἐφέροντ' ὀξεῖς πρὸς τὰ τείχη
μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, καὶ μικρὸν ἀφεστῶτες ἀλλήλων·
εἰς τὰ πεδία τὴν κόνιν δ' ἐνῷ ὡς καπνὸν αἰρομένην
εἶδ' ὁ Αἰνείας μακρὰν, κ' εἶδε πᾶν τὸ Λαυρέντιον τάγμα,
ἔνοπλον εἶδ' ἐν ταὐτῷ τὸν Αἰνείαν κ' ἐγνώρισ' ὁ Τύρνος,
κ' ἤκουσεν ἅμα καὶ ἤχους ποδῶν καὶ φυσήματα ἵππων·
καὶ παρευθὺς συμπλεκόμεν' εἰς μάχην θὰ ἤρχοντο τότε,
ἂν τοὺς καμόντας του ἵππους ὁ ῥόδιος Φοῖβος εἰς ῥεῖθρα
βάπτων Ἰβήρεια δὲν ἐπανέφερε νύκτ' ἀνθ' ἡμέρας.
Παρὰ τὰς ὄχθας σκηνοῦνται λοιπὸν, ὀχυροῦντες τὰ τείχη.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

14. Μέγα ἐπράξαμεν, ἄνδρες.) Οὕτω καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Χ. [393)·
Ἠράμεθα μέγα κῦδος, ἐπέφνομεν Ἕκτορα δῖον
ᾧ Τρῶες κατὰ ἄστυ κτλ. . . . . .

23. Τὴν ἐν Ἀχέροντι μόνην τιμὴν) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Π. 457)·
. . . . Τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων.

34. Ἵσταται πέριξ κτλ.) Καὶ παρὰ τῷ Καλαβρῷ (Παραλειπ. Βιβ. Γ. 86)·
Ἀμφὶ δέ μιν μάλα πάντες ἀγειρόμενοι στονάχοντο
ἀχνύμενοι κατὰ θυμὸν . . . . . .

35. Ἔτι τὴν κόμην λυτὴν, Ἰλιάδες κτλ.) καὶ παρὰ Καλαβρῷ (Παραλειπ. Βιβ. Γ. 543)·
Ἀμφὶ δέ μιν μογεραὶ λῃτίδες . . . .
ἱστάμεναι γοάασκον κτλ. . . .

40—41. . . . . Ἔτ' εἰς τὰ στήθη τὰ λεῖα τῆς Αὐσονίας αἰχμῆς τὴν πληγὴν ἐπεδάκρυσε λέγων.) Οὕτω καὶ Ὅμηρ. (Ἰλ. Σ. 231)·
. . . Μετὰ δέ σφι ποδώκης εἶπετ' Ἀχιλλεὺς,
δάκρυα θερμὰ χέων, ἐπεὶ εἶσιδε πιστὸν ἑταῖρον
κείμενον ἐν φερέτρῳ, δεδαιγμένον ὀξέϊ χαλκῷ.

51—52. . . ὅστις οὔτι τοὐντεῦθεν ὀφείλει εἰς τοὺς θεούς) Ὡς καὶ Σοφοκλῆς εἰς Αἴαντα:
. . . Οὐ κάτοισθ' ἐγὼ θεοῖς
ὡς οὐδὲν ἀρκεῖν εἰμ' ὀφειλέτης ἔτι;

97—98. . Χαῖρε δὲ σὺ αἰωνίως μοι, ἔνδοξε Πάλλα, χαῖρ' αἰωνίως.) Οὕτω καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς πρὸς τὸν Πάτροκλον παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ψ. 19)·
Χαῖρέ μοι, ὦ Πάτροκλε, καὶ εἰν Ἀΐδαο δόμοισι.

102—103. Εἰς τὰ πεδία κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Η. 375)·
. . . . . Αἴκ' ἐθέλωσι
παύσασθαι πολέμοιο δυσηχέος, εἰσόκε νεκροὺς
κήρομεν . . . . . .

104. Πρὸς ἡττηθέντας κτλ.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Η. 409)·
Οὐ γάρ τις φειδὼ νεκύων κατατεθνειώτων
γίνετ', ἐπεὶκε θάνωσι, πυρὸς μειλισσέμεν ὦκα·
καὶ ὁ Καλαβρὸς (Παραλειπ. Α. 806)·
Οὐ γὰρ ἐπὶ φθιμένοισι πέλει κάτος, ἀλλ' ἐλεεινοὶ
δηΐοι οὐκέτ' ἐόντες, ἐπὴν ἄπο θυμὸς ὄληται.

120. Εἶπ' ὁ Αἰνείας κτλ.) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Η. 403)·
Ὣς ἔφαθ', οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ

122—123. . . . Πάντοτ' ἐμίσει κ' ἐμέμφετο) καὶ ὁ Θερσίτης παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Β. 220)·

Ἔχθιστος δ' Ἀχιλῆι μάλιστ' ἦν, ἡδ' Ὀδυσῆϊ,
τῶ γὰρ νεικείεσκε . . . . . .

132. . . . Κ' ἐξ ἑνὸς κτλ.) Τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Α)·
. . . . ἐπευφήμησαν Ἀχαιοί.

133. Ἀνακωχῆς κτλ.) ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ω. 782)·
Εἰ μὲν δή μ' ἐθέλεις κτλ. . . .

189—190. . . . ἔφιπποι. . . τρὶς τὸ νεκρώσιμον πῦρ) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ψ. 13)·
Οἱ δὲ τρὶς περὶ νεκρὸν ἐΰτριχας ἤλασαν ἵππους
μυρόμενοι . . . . . .
καὶ (Ὀδ. Ω. 68)·
. . . Πολλοὶ δ' ἥρωες Ἀχαιοὶ
τεύχεσιν ἐρρώσαντο πυρὴν πέρι καιομένοιο,
πεζοὶ θ' ἱππῆές τε· πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει

191. βρέχει τὸ δάκρυ κτλ.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ψ. 15).
Δεύοντο ψάμαθοι, δεύοντο δὲ τεύχεα φωτῶν
δάκρυσι . . . . . .

192. κ' εἰς οὐρανὸν ἀναβαίν' ἡ κραυγή.) Τὸ παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. Ω. 70)·
. . . . Πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει

193—199. Ἀλλ' εἰς τὸ πῦρ κτλ.) Οὕτω καὶ παρὰ τῷ Καλαβρῷ (Παραλ. Ἀμφὶ τεύχεα πολλὰ πυρὶ περινηήσαντο [Γ. 676—690)·
αἰζηῶν κταμένων κτλ. . . . . .

200—205. Καὶ οἱ Λατῖνοι δ' οὐχ ἧττον κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Η. [430)·
Ὡς δ' αὕτως ἑτέρωθεν ἐϋκνήμιδες Ἀχαιοὶ
νεκροὺς πυρκαϊῆς ἐπενήνεον. . . .

207—208. τὸν μέγαν σωρὸν καλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Η. 434)·
Τῆμος ἄφ' ἀμφὶ πυρὴν . . . . .
τύμβον δ' ἀμφ' αὐτὴν ἕνα ποίεον ἐξαγαγόντες
ἄκριτον ἐκ πεδίου . . . . . .

234—236. Ὅθεν μεγάλην βουλὴν κτλ.) Ὡς παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Β. 50)·
Αὐτάρ ὁ κηρύκεσσι λιγυφθόγγοισιν κέλευε
κηρύσσειν ἀγορήν δε καρηκομόωντας Ἀχαιούς·
οἱ μὲν ἐκήρυσσον, τοὶ δ' ἠγείροντο μάλ' ὦκε.

237—238. Κάθητ' ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων πρωτεύων τὸ γῆρας πρῶτος τὰ σκῆπτρ', . . . ὁ Λατῖνος.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Αὐτ. 100)·
. . . . Ἀνὰ δὲ κρείων Ἀγαμέμνων
ἕστη, σκῆπτραν ἔχων . . . . . .

247. Γαργάνιον γῆν . . . Ἰάπυγος χώραν.) Ὁ Γάργανος εἶναι ὄρος τῆς Δαυνιακῆς Ἰαπυγίας, ἤτοι Ἀπουλίας, ἐπ' ἀκρωτηρίου ἐκτεινομένου εἰς τὸ πέλαγος, κατὰ τὸν Στράβωνα, εἰς διάστημα τριακοσίων σταδίων· καλεῖται δὲ σήμερον τὸ ὄρος Monte di San Angelo, κατὰ τὰς ὑπωρείας δὲ τούτου ἦτο κτισμένη ἡ πόλις τοῦ Διομήδους ἡ Ἀργυρίππη ἢ οἱ Ἄρποι.

259. . . . Ἀστὴρ τῆς Παλλάδος.) Ἡ Ἀθηνᾶ ὀργισθεῖσα κατὰ τῶν Ἀχαιῶν, εἴτε διότι παρημέλησαν νὰ προσφέρουν θυσίας εἰς αὐτὴν μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας, ἢ διότι Αἴας ὁ τοῦ Ὀϊλέως ἐβίασε τὴν Κασσάνδραν ἐντὸς τοῦ ναοῦ της, κατὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν ἤγειρε τρικυμίαν, ἐκ τῆς ὁποίας αἱ

πλείους τῶν νηῶν ἀπω)έσθησαν, ναυαγήσασαι περὶ τὰς Εὐβοϊκὰς ἀκτὰς καὶ τὸν Καφηρέα· λέγων δὲ ἄστρον Παλλάδος ἐννοεῖ ὁ ποιητὴς τὸ εἰς αὐτὴν ἀφωσιωμένον ζῴδιον τοῦ Κριοῦ, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ὁποίου, δηλαδὴ κατὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, συνέβη τὸ ναυάγιον. Λέγει δὲ ὁ Ὅμηρος οὕτω περὶ τοῦ συμβάντος τούτου (Ὀδ. Γ. 134)·

. . . Τῷ σφέων πολέας κακὸν οἶτον ἐπέσπον
μήνιος ἐξ ὀλοῆς Γλαυκώπιδος ὀβριμοπάτρας

αὐτ.—260. Ὁ ἐκδικῶν Καφηρεὺς, τῆς Εὐβοίας . . . αἱ Πέτραι)· ὁ Καφηρεὺς εἶναι ὄρος τῆς Εὐβοίας κατὰ τὸ μεσημβρινὸν τῆς νήσου· τὸν ὀνομάζει δὲ ἀμύντορα ὁ ποιητὴς, διότι ὁ Ναύπλιος, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων φόνον τοῦ υἱοῦ του Παλαμήδους, ἀνῆψε πυρσὰ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τούτου, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπατηθέντες οἱ Ἕλληνες ἐναυάγησαν περὶ αὐτό. Οὕτω λέγει ὁ Εὐριπίδης περὶ τῆς ἐκδικήσεως τοῦ Ναυπλίου:

. . . Πέτραις
Καφηρείαις ἐμβαλὼν
Αἰγαίαις τ' ἐναλίοις ἀκταῖς
δόλιον ἀστέρα λάμψας.

Καὶ ὁ Καλαβρὸς δὲ οὕτω (Παρ. ΙΔ. 610)·

. . . . . Οἱ μὲν ἀν' εὐρὺν
πόντον ὀρινομένης ἁλὸς ἔσχετον, οἱ δ' ἐνὶ πέτραις
ἄξαντες περὶ νῆας, ὀϊζυρῶς ἀπόλοντο
Ναυπλίου ἐννεσίῃσιν· ὁ γὰρ κοτέων μάλα παιδὸς,
χείματος ὀρνυμένοιο, καὶ ὀλλυμένων Ἀργείων,
καί πιρ ἀκηχέμενος, μέγ' ἐγήθεεν, οὕνεκ' ἄρ' αὐτῷ
δῶκε τίσιν θεὸς αἶψα, καὶ ἔδρακεν ἐχθρὸν ὅμιλον
τειρόμενον κατὰ βένθος . . . . .

261. . . . Εἰς ἀκτὰς διαφόρους ῥιφθέντες.) Ὡς καὶ ὁ Καλαβρὸς:

Ἄλλῃ δ' ἄλλος ἴκανεν, ὅπῃ θεὸς ἦγεν ἕκαστον,
ὅσσοι ὑπὲρ πόντον λυγρὰς ὑπέλυξαν ἀέλλας.

262. Πρωτείων στηλῶν) Στήλας ἔθετον οἱ παλαιοὶ ὡς σημεῖα τῶν ὁρίων, καθὼς καὶ Ἡράκλειοι στῆλαι κτλ. Ὅθεν ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα διὰ Πρωτείων στηλῶν ἐννοεῖ τὰ ὅρια τῆς Αἰγύπτου, τῆς ὁποίας ὁ Πρωτεὺς ἐβασίλευεν.

266. Ὁ Μυκηναῖος. . . Ἀχαιῶν. . . ἄναξ) Ὁ Ἀγαμέμνων, φονευθεὶς ὑπὸ τῆς συζύγου του Κλυταιμνήστρας, ὡς ὁ ἴδιος λέγει παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. [Α. 405)·

Ἀλλά μοι Αἴγισθος τεύξας θανάτου τε μόρου τε
ἕκτα σὺν οὐλομένῃ ἀλόχῳ οἶκόν δε καλέσσας,
δειπνίσσας, ὥς τίς τε κατέκτανε βοῦν ἐπὶ φάτνῃ,
ὡς θάνον οἰκτίστῳ θανάτῳ . . . . .

276—277. . . . Πρὸς οὐράνιον σῶμα κτλ.) Ὡς καὶ ὁ Ὅμηρος λέγει (Ἰλ. Ε. 336)·

Ἄκρην οὖτασε χεῖρα μετάλμενος ἀξέϊ χαλκῷ

285—287. Δύο τοιούτους κτλ.) Τοιοῦτό τι καὶ ὁ Ὅμηρος (Ἰλ. Β. 372)·

Τοιοῦτοι δέκα μοι συμφράδμονες εἶεν Ἀχαιῶν
τῷ κε τάχ' ἠμύσειε πόλις Πριάμοιο ἄνακτος
χερσὶν ὑφ' ἡμετέρῃσιν ἁλοῦσά τε περθομένη τε,

286. Εἰς τὰς Ἰνάχου . . . πόλεις) Ἐννοεῖ τὴν Πελοπόννησον, ἥτις πᾶσα τὸ πάλαι ὠνομάζετο Ἰναχία ἀπὸ Ἰνάχου τοῦ ἐκεῖ βασιλεύσαντος.

289—290. . . . ἡ Ἕκτορος χεὶρ κ' ἡ Αἰνείου κτλ.) Ὡς καὶ ὁ Ἕλενος μαρτυρεῖ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ζ. 77)·

Αἰνεία τε καὶ Ἕκτορ, ἐπεὶ πόνος ὔμμι μάλιστα
Τρώων καὶ Λυκίων ἐγκέκλιται, οὕνεκ' ἄριστοι
πᾶσαν ἀπ' ἰθὺν ἐστὲ, μάχεσθαί τε φρονέειν τε.

Καὶ ὁ Αὐτομέδων παρὰ τῷ αὐτῷ (Ἰλ. Ρ. 513)·

Ἕκτωρ, Αἰνείας θ', οἵ Τρώων εἰσὶν ἄριστοι,

καὶ (αὐτ. 733)·

. . . Δύω δ' ἐν τοῖσι μάλιστα
Αἰνείας τ' Ἀγχισιάδης, καὶ φαίδιμος Ἕκτωρ.

297—299. . . . Καθὼς ἂν ἀνθίστανται πέτραι κτλ.) Ὁμοίως καὶ ὁ Ὅμηρος (Ἰλ. Β. 394)·

. . . Ἀργεῖοι δὲ μέγ' ἴαχον, ὡς ὅτε κῦμα
ἀκτῇ ἐφ' ὑψηλῇ, ὅτε κινήσει νότος ἐλθὼν
προβλῆτι σκοπέλῳ . . . . .

348. (Ναὶ, τὸ ἐκφράζω κτλ.) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Κ. 415)·

Νε κέσω, εἴπερ μοι νεμεσήσεαι, οὐδ' ἐπικείσω.

366—367. . . . Εἴ κ' ἐθέλομεν πλῆθος κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ

Λαοὶ μὲν φθινύθουσι περὶ πτόλιν, αἰπύ τε τεῖχος
μαρνάμενοι, σέο δ' εἵνεκ' αὐτή τε πτόλεμός τε
ἄστυ τὸ δ' ἀμφιδέδῃε . . . . .

378—379. Πάντοτε ῥέ' ἡ ποσότης κτλ.) καὶ Ὅμηρος οὕτω (Ἰλ. Β. 596)·

Ὦ γέρον, αἰεί τοι μῦθοι φίλοι ἄκριτοί εἰσιν
ὥς ποτ' ἐπ' εἰρήνης· πόλεμος δ' ἀλίαστος ὄρωρεν.

457—458. . . . . Εἰς πολύϊχθυν Πάδουσαν κτλ.) Οὗτος, κατά τινας, εἶνε ὁ Πάδος ποταμὸς, ὁ καὶ Ἠριδανὸς καλούμενος καὶ Παδόας· φαίνεται δὲ ὅτι ὁ Παδόας, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ Πολύβιος εἰς τὸ Β. τῆς ἱστορίας, εἶνε ἄλλος παρὰ ὁ Πάδος, διότι λέγει ὅτι οἱ Ὕνετοι τῶν Ῥωμαίων διέβησαν κατὰ τὴν συμβολὴν τῶν ποταμῶν Πάδου καὶ Παδόα. Ἐπίσης δὲ καὶ ὁ Πλίνιος ὡς διαφόρους τοὺς ἀναφέρει (Φυσ. ἱστ. Β 6. Γ. Κεφ. ΙΣΤ') λέγων ὅτι ἡ Πάδουσα εἶνε ῥεῖθρον ἀποσχιζόμενον ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Πάδου καὶ ἐκβάλλον εἰς τὴν πόλιν τῆς Ῥαβέννης.—Ἄπορον δὲ εἶνε πῶς ὁ ποιητὴς εἶπεν ὅτι κραυγάζουν βραγχῶδες τὰ μελῳδικώτατα τῶν πτηνῶν οἱ κύκνοι, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι κατ' ἄθειαν ποιητικὴν διὰ κύκνων ἐννοεῖ χῆνας ἢ ἄλλα φίλυδρα λιμναῖα καὶ ποτάμεια πτηνὰ ἀδιαφόρως.

477—479. Καὶ εἰς τὴν ἄκραν κτλ.) Ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ζ. 296)·

Βῆ δ' ἰέναι, πολλαὶ δὲ μετεσσεύοντο γεραιαὶ,
αἱ δ' ὅτε νηὸν ἵκανον Ἀθήνης, ἐν πόλει ἄκρῃ.

483—485. Ὦ Τριτογένεια κτλ.) Ὅμοιον τῷ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Ζ. 305)·

Πότνι' Ἀθηναίη, ἐρυσίπτολι, δῖα θεάων
ἆξον δὴ ἔγχος Διομήδεως, ἠδὲ καὶ αὐτὸν
πρηνέα δὸς πεσέειν Σκαιῶν προπάροιθε Πυλάων

487—490. Περιβαλλόμενος κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ἐνοπλίζεται παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Τ. 369)·

Κνημίδας μὲν πρῶτα περὶ κνήμησιν ἔθηκε
καλὰς, ἀργυρέοισιν ἐπισφυρίοις ἀραρυίας·
δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσσιν ἔδυνεν,
ἀμφὶ δ' ἄρ' ὤμοισιν βάλετο ξίφος ἀργυρόηλον,
χάλκεον· αὐτὰρ ἔπειτα σάκος μέγα τε, στιβαρόν τε,
εἵλετο· τοῦ δ' ἀπάνευθε σέλας γένετ' ἠύτε μήνης.

492—497. Ὡς τὰ δεσμὰ διαῤῥήξας κτλ.) Αὐτολεξεὶ ἡ παραβολὴ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Ο. 263)·

Ὡς δ' ὅτε τις στατὸς ἵππος κτλ. . . .

500—501. . . . Καὶ ἡ φάλαγξ τοὺς ἵππους καταλιμπάν', εἰς τὴν γῆν ἐκπηδῶσα, καὶ λέγει δ' ἐκείνη) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ οἱ Τρῶες·

Ἐξ ἵππων ἀποβάντες ἐπὶ χθόνα, μῦθον ἄκουον
τὸν ῥ' Ἕκτωρ ἀγόρευε . . . . . .

532. . . . Ὄπιν) Ἡ Ὄπις ἢ Οὖπις ἦτον, κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον Βιβ. Α. Κεφ. Δ' μία τῶν παρθένων αἱ ὁποῖαι εἶχον ἔλθῃ ἐκ τῶν ὑπερβορείων καὶ τὴν ὁποίαν βιάζων ὁ Ὠρίων ἐτοξεύθη ὑπὸ τῆς Ἀρτέμιδος. Ἄλλοι δὲ λέγουν ὅτι ἦτον ἡ Ἄρτεμις αὐτὴ, οὕτω καλουμένη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, προβάλλοντες τὴν μαρτυρίαν τοῦ Παλαιφάτου, ὁ δὲ Βιργίλιος συνεφώνησε μετὰ τοῦ Ἀπολλοδώρου.

534. Ἡ Λητωὶς) ἡ θυγάτηρ τῆς Λητοῦς Ἄρτεμις.

540. Πριβέρνου ὁ Μέταβος.) Ἡ Πρίβερνος ἢ οἱ Πρίβερνοι (Στέφ. Βυζ.) ἦτον πόλις παλαιστέρα τῆς Ῥώμης, μητρόπολις τῶν Βόλσκων, πλησίον τοῦ ποταμοῦ Ἀμασήνου, σήμερον ἐρείπιον. Priverni —ὁ δὲ Μέταβος, κατὰ τὸν Σέρβιον, ἦτον Ἕλλην, ὅστις ἔκτισε τὸ Μετάποντον παρὰ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, ὁ δὲ συγγραφεὺς τῶν Ἐθνικῶν λέγει ὅτι ὑπῆρχε πόλις τῆς Ἰταλίας Μεταπόντιον, ἡ πρότερον Σίρις ἐπὶ Μετάβου τοῦ Σισύφου τοῦ Αἰόλου, ἐφάνη δὲ πιθανώτερον εἰς ἄλλους ὅτι ἀπὸ Μετάβου τοῦ κτίστου ἐκλήθη κατ' ἀρχὰς ἡ πόλις Μεταβόντιον καὶ Μετάβοντον, ἔπειτα δὲ ἐξελληνισθεῖσα ὠνομάσθη Μεταπόντιον καὶ Μετάποντον.

566. Ἑκάτης) αὐτῆς τῆς Ἀρτέμιδος, ἐπειδὴ Ἄρτεμις, Ἑκάτη καὶ Περσεφόνη ἦτον ἡ αὐτή.

574—580. Δι' ὀξυαίχμου ἐβάρυνεν ἔγχους κτλ.) Οὕτω καὶ παρὰ Πινδάρῳ (Πύθ. Θ') ὁ βασιλεὺς τῶν Λαπιθῶν Ἰξίων·

. . . Τὰν εὐώλενον
ὠρέψατο παῖδα Κυράναν·
ἃ μὲν οὐθ' ἑστῶν παλιμβό-
μους ἐφίλασεν ὁδοὺς
οὔτε δείπνων οἰκουρίαν
μεθ' ἑταιρᾶν τέρψιας·
ἀλλ' ἀκόντεσσί τε χαλκέοις
φασγάνῳ τε μαρναμένα
κεράιζεν ἀγρίους
θῆρας . . . . . .

588. . . . Ἀπ' Ὀλύμπου κατάβηθι, Νύμφη) τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Βάσκ' ἴθι, Ἶρι ταχεῖα, λιποῦσ' ἕδος Οὐλύμποιο. (Ω. 144)·

601—602. . . . Πληροῦνται δ' ἐγχῶν σιδηρείων κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ ('Ιλ. Ν. 339)·

Ἔφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχείῃσι
μακρῇς, ἃς εἶχον ταμεσίχροας· ὄσσε δ' ἄμερδεν
αὐγὴ χαλκείη κορύθων ἀπὸ λαμπομενάων,
θωρήκων τε νεοσμήκτων, σακέων τε φαεινῶν,
ἐρχομένων ἅμυδις . . . . . .

608—609. Ὡς δ' ἑκατέρωθεν κτλ.) καὶ Ὅμηρος ('Ιλ. Δ. 446)·

Οἱ δ' ὅτε δή ῥ' ἐς χῶρον ἕνα ξυνιόντες ἵκοντο.

610—611. . . ἐκχέονται δὲ κτλ.) καὶ Ὅμηρος ('Ιλ. Μ. 156)·

. . . Νιφάδες δ' ὡς πίπτον ἔραζε·
ὡς τ' ἄνεμος ζαὴς, νέφεα σκιόεντα δονήσας,
ταρφειὰς κατέχευεν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ·
ὡς τῶν ἐκ χειρῶν βέλε' ἐῤῥέον . . .

650—651. Πότε μὲν σπείρει πυκνὰ κτλ.) Τοιαῦτα ἦσαν καὶ τῆς Πενθεσιλείας τὰ ὅπλα παρὰ τῷ Καλαβρῷ (Παραλ. Α. 137)·

Δοιοὺς εἵλετ' ἄκοντας ὑπ' ἀσπίδα· δεξιτερῇ δὲ
ἀμφίτυπον βουπλῆμα κτλ.

652. Ἐπὶ τῶν ὤμων ἠχεῖ τὸ . . . τόξον). Οὕτω καὶ Ὅμηρος
Ἔκλαγξαν δ' ἄρ' ὀϊστοὶ ἐπ' ὤμων χωομένοιο. [('Ιλ. Α. 46)·

659. Ὡς τοῦ Θερμόδοντος ὅταν τὰ ῥεῖθρ' Ἀμαζόνες ὡς Θρᾷσσαι). Λέγουν ὅτι αἱ οἰκοῦσαι τὸ πάλαι περὶ τὸν Τάναϊν Σαυρομάτιδες ἐκυρίευταν μετὰ ταῦτα καὶ τὸν τόπον τὸν περὶ τὸν Θερμόδοντα ποταμὸν, τὸν ἀπὸ Καππαδοκίας ῥέοντα καὶ ἐμβάλλοντα εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον, καὶ ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ πόλις Θεμίσκυρα, ἀνάκτορον τῆς βασιλίσσης των· αὗται δὲ ἦσαν αἱ Ἀμαζόνες, τὰς ὁποίας καὶ Θρᾴσσας ὁ ποιητὴς ὀνομάζει ἢ διότι ἐκυρίευσαν ὕστερον καὶ τὴν Θρᾴκην ἢ διότι καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία ὠνομάζετο Θρᾴκη τὸ πάλαι.

661. Μεθ' Ἱππολύτης.) Ἡ Ἱππολύτη ἐχρημάτισε τῶν Ἀμαζόνων βασίλισσα, τῆς ὁποίας τὴν ἦν ἔλαβε παρὰ τοῦ Ἄρεως ζώνην ἀφεῖλεν ὁ Ἡρακλῆς, νικήτας τὰς Ἀμαζόνας, καὶ οὗτος ἦν ὁ ἔννατος ἆθλός του· (Ἀπολλόδ. Βιβ. Β. Κεφ. Ε'·) ἀλλ' ἡ Ἱππολύτη αὐτὴ, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀπολλόδωρος ἀναφέρει ὡς πεσοῦσαν εἰς τὴν μετὰ τοῦ Ἡρακλέους μάχην, ἐφονεύθη, κατὰ τὸν Καλαβρὸν, ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς της Πενθεσιλείας ἀκουσίως (Παραλ. Α. 24).

. . . Τὴν γάρ ῥα κατέκτανε δουρὶ κραταιῷ·
οὔ μὲν δὴ τό γ' ἐκοῦσα, τιτυσκομένη δ' ἐλάφοιο.

Καὶ ἡ μὲν τῆς Ἱππολύτης κατὰ τοῦ Ἡρακλέους μάχη συνέβη εἰς τὴν Θεμίσκυραν, τῆς δὲ Πενθεσιλείας κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως ὑπὸ τὸ Ἴλιον. Περὶ τῆς Πενθεσιλείας βλ. καὶ Λίν. Α. 494.

664—665. Τίνα δὲ πρῶτον κτλ.) καὶ Ὅμηρος ('Ιλ. Ε. 703 καὶ Λ. 296)·

Ἔνθ' τίνα πρῶτον, τίνα δ' ὕστατον ἐξενάριξεν.

668—669. Ῥεῖθρα αἱμάτων κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ ('Ιλ. Π. 485)·

Ὡς ὁ πρόσθ' ἵππων καὶ δίφρου κεῖτο τανυσθείς
βεβρυχὼς, κόνιος δεδραγμένος αἱματοέσσης.

676—677. Ἀπὸ χειρός της κτλ.) Οὕτω καὶ περὶ τῆς Πενθεσιλείας ὁ Καλαβρὸς (Παραλ. Α. 382)·

. . . . Οὐδέ οἱ αἰχμὴν

μαψιδίην ποτ' ἔθυνεν . . . . .

709—711. . . . Τὸν ἵππον εἰς χεῖρας κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ἕκτωρ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Θ. 318)·

Κεβριόνην ἐκέλευσεν ἀδελφεὸν, ἐγγὺς ἐόντα
ἵππων ἡνί' ἐλεῖν . . . .
αὐτὸς δ' ἐκ δίφροιο χαμαὶ θόρε παμφανόωντος
σμερδαλέα ἰάχων . . . .

721—722. Ὡς ὁ ἱέραξ κτλ.) Ἡ αὐτὴ παραβολὴ καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ν. [62)·

. . Ὥστ' ἶραξ ὠκύπτερος ὦρτο πέτεσθαι,
ὅς ῥά τ' ἀπ' αἰγίλιπος πέτρης περιμήκεος ἀθὴς
ὀρμήσει πεδίοιο διώκειν ὄρνεα ἄλλα·

καὶ (Ἰλ. Φ. 493)·

. . . . . Ὥστε πέλεια
ἥ ῥά θ' ὑπὸ ἶρηκος κοίλην εἰσέπτατο πέτρην
χηραμὸν . . . .

καὶ (Ἰλ. Χ. 138)·

Πηλείδης δ' ἐπόρουσε ποσὶ κραιπνοῖσι πεποιθὼς,
ἠΰτε κίρκος ὄρεσιν ἐλαφρότατος πετεηνῶν
ῥηϊδίως οἴμησε μετὰ τρήρωνα πέλειαν.

723—724. . . . καὶ τὰ σπλάγχνα κτλ.) Ἀπαραλλάκτως καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. Ο. 525)·

Κίρκος . . . . ἐν δὲ πόδεσσι
τίλλε πέλειαν ἔχων, κατὰ δὲ πτερὰ χεῦεν ἔραζε.

732—733. Ὦ Τυρρηνοὶ κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Δ. 243)·

Ἀργεῖοι ἰόμωροι, ἐλεγχέες, οὖνυ σέβεσθε;
τίφθ' οὕτως ἔστητε τεθηπότες, ἠΰτε νεβροὶ κτλ.

737—73 . Οὔτε ὁπόταν χοροὺς κτλ.) Παρομοίως σχεδὸν καὶ ὁ Πρίαμος ἐπέπληττε τοὺς υἱούς του παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ω. 253)·

Σπεύσατέ μοι κακὰ τέκνα κατηφόνες . .
. . . . . .
. . . τὰ δ' ἐλέγχεα πάντα λέλειπται,
ψεῦσταί τ', ὀρχησταί τε, χοροιτυπίῃσιν ἄριστοι.
ἀρνῶν ἠδ' ἐρίφων ἐπιδήμιοι ἁρπακτῆρες.

Καὶ ὁ Ἀγαμέμνων τὸν Μενεσθέα καὶ τὸν Ὀδυσσέα παρὰ τῷ αὐτῷ (Ἰλ. Δ) [344.

Σφῶϊν μέν τ' ἐπέοικε μετὰ πρώτοισιν ἐόντας
ἑστάμεν, ἠδὲ μάχης καυστειρῆς ἀντιβολῆται·
πρώτω γὰρ καὶ δαιτὸς ἀκουάζεσθον ἐμοῖο
ὁππότε δαῖτα γέρουσιν ἐφοπλίζοιμεν Ἀχαιοί·
ἔνθα φίλ' ὀπταλέα κρέα ἔδμεναι ἠδὲ κύπελλα
οἴνου πινέμεναι μελιηδέος, ὅφρ' ἐθέλητον.

751—756. Ὡς ἀετὸς κτλ.) Ἡ παραβολὴ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Μ. 204)·

Αἰετὸς ὑψιπέτης, ἐπ' ἀριστερὰ λαὸν ἐέργων,
φοινήεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον,
ζωὸν, ἔτ' ἀσπαίροντα· καὶ οὔπω λήγετο χάρμης·
κόψε γὰρ αὐτὸν ἔχοντα κατὰ στῆθος, παρὰ δειρὴν,
ἰδνωθεὶς ὀπίσω· ὁ δ' ἀπὸ ἕθεν ἧκε χαμᾶζε

ἀλγήσας ὀδύνῃσι, μέσῳ δ' ἐνὶ κάββαλ' ὁμίλῳ
αὐτὸς δὲ κλάγξας πέτετο πνοιῇς ἀνέμοιο.

757. . . . Ἐκ στρατοῦ Τιβουρτίων.) Ἐκ τῆς Ἀργείας δηλαδὴ φάλαγγος, τῆς διοικουμένης ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Τιβούρτου Κατίλλου καὶ Κόρου. (Βλ. Αἰν. Ζ. 670—672.)

759. Οἱ Μηονίδαι.) Οἱ Τυρρηνοὶ ὠνομάζοντο οὕτως ὡς ἀπὸ τῆς Μηονίας ἤτοι Λυδίας μεταναστάντες εἰς Ἰταλίαν· (βλ. καὶ Αἰν. Η. 479—480.)

773. Ἀπὸ Λυκίου κτλ.) οἱ Λύκιοι ἦσαν ἐπιτηδειότατοι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν τόξων, καθὼς καὶ οἱ ἀπὸ τῆς ἐν Κρήτῃ Γορτύνης εἰς τὴν χρῆσιν αὐτῶν.

794—795. Ἤκουσε μέρος αὐτῆς κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Η, 250):

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερόν δ' ἀνέευσε.

806—843. . . Ὁ Ἄρων κατάπληκτος ὅλως κτλ.) Ὡσαύτως καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ο, 585·)

Ἀντίλοχος δ' οὐ μεῖνε, θοός περ ἐὼν πολεμιστὴς,
ἀλλ' ὅ γ' ἄρ' ἔτρεσε, θηρὶ κακὸν ῥέξαντι ἐοικὼς,
ὅς τε κύνα κτείνας, ἢ βουκόλον ἀμφὶ βόεσσι,
φεύγει, πρίν περ ὅμιλον ἐολλισθήμεναι ἀνδρῶν.

815. Διὰ βιαίας φυγῆς κτλ.) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Π, 813):

. . . Ὁ μὲν αὖθις ἀνέδραμε, μῖκτο δὲ ὄχλῳ
. . . . . οὐδ' ὑπέμεινε . .

843. Μάτην τὴν Ἄρτεμιν κτλ. καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ε, 53):

Ἀλλ' οὐ οἱ τότε γε χραῖσμ' Ἄρτεμις ἰσχέαιρα,
οὐδὲ ἑκηβολίαι, ἧσιν τὸ πρὶν γ' ἐκέκαστο.

850. . . . . Δερκέννου) Οὐδὲν γνωρίζομεν περὶ αὐτοῦ εἰμὴ τὸ ὑπὸ τοῦ Βιργιλίου λεγόμενον ὅτι ἐχρημάτισεν εἷς τῶν παλαιῶν βασιλέων τῆς Λαυρεντίας. Οὐδαμοῦ ἱστορεῖταί τι περὶ αὐτοῦ, ὡς λέγει ὁ Κέρδης, καὶ ἴσως τὸ πρόσωπον εἶνε πλαστὸν, ὡς σημειώνει ὁ Σέρβιος.

891—895. Ἐκ τῶν τειχῶν δ' αἱ γυναῖκες κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Καλαβρός:

. . . Πάσῃσιν ἔρως στυγεροῖο μόθοιο
ἔμπεσεν, ἐσσυμένως δὲ πρὸ τείχεος ὡρμαίνεστον
βήμεναι ἐν τεύχεσιν, ἐρηγέμεναι μεμαυῖαι
ἄστεϊ καὶ λαοῖσιν, ὀρίνετο δέ σφισι θυμός.

Η ΑΙΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

Ὡς τοὺς Λατίνους δ' ὁ Τύρνος δι' ἔχθρας τοῦ Ἄρεως εἶδε
καταβληθέντας, αὐτοῦ ν' ἀπαιτῶσι τὰς πρὶν ὑποσχέσεις
καὶ εἰς αὐτὸν ν' ἀφοροῦν, ἀσπονδότερος φλέγει καὶ μᾶλλον
ὑπερεπαίρεται. Ὡς κατ' ἀγροὺς Λιβυκοὺς εἰς τὸ στῆθος
λέων καιρίως ποτὲ πληγωθεὶς ἐκ χειρὸς κυνηγέτου,
τότε τὰ ὅπλα του πρῶτον κινεῖ καὶ ἀρέσκεται σείων
τὸν χαιτοφόρον αὐχένα, καὶ ἄφοβος θραύει τὸ βέλος
τοῦ κυνηγοῦ τὸ πηχθὲν, κ' ἡμαγμένος τὸ στόμα βρυχᾶται,
οὕτω καὶ τότε ἡ βία κατεῖχ' ἐξημμένον τὸν Τύρνον.
Λέγει δ' αὐτὰ μεθ' ὁρμῆς, προσφωνήσας τὸν ἄνακτα οὕτω·
«Ἕτοιμος εἶναι ὁ Τύρνος· ἂς μὴ ἀθετοῦν τὰς συνθήκας
οἱ ὀκνηροὶ Αἰνειάδαι, τοὺς λόγους ἂς μὴ ἀπαρνῶνται·
σπεύδω πρὸς μάχην· βωμοὺς καὶ συνθήκας διάθες, ὦ πάτερ.
Ἢ τὸν Δαρδάνιον αὕτη ἡ χεὶρ, τῆς Ἀσίας δραπέτην,
(ἔστωσαν δὲ θεαταὶ οἱ Λατῖνοι) θὰ πέμψ' εἰς τὸν Ἅδην,
μόνος δι' ὅπλων δ' ἐγὼ τὴν κοινὴν θ' ἀποπλύνω αἰσχύνην,
ἢ, ἂν νικήσῃ, ἂς λάβῃ τὴν νύμφην αὐτὸς Λαβινίαν.»

Ἀπὸ πραείας ψυχῆς δ' ὁ Λατῖνος εἰς ταῦτ' ἀπεκρίθη·
«Φέρτατε νέε τὸ φρόνημα, ὅσον ἁπάντων προέχεις
σὺ τὴν ἀγρίαν ἀνδρίαν, τοσοῦτον ἐγὼ ἐσκεμμένως
νὰ βουλευθῶ ἀναγκαῖον, καὶ πᾶν δειλιῶν νὰ σταθμίσω.
Ἔχεις τὸ κράτος τοῦ Δαύνου πατρός σου καὶ τόσας κτηθείσας
πόλεις, πρὸς δὲ τὸν χρυσὸν ὁ Λατῖνος καὶ φρόνημα ἔχει·
εἰς Λαυρεντίαν κ' εἰς Λάτιον ἄλλαι ἀνύπανδρ' ὑπάρχουν
ἔντιμοι κόραι. Ἐπίτρεψον τούτους τοὺς λόγους ἀδόλως
τοὺς αὐστηροὺς νὰ ἐκθέσω καὶ θές τους καλῶς εἰς τὸν νοῦν σου.
Μετ' οὐδενὸς νὰ συζεύξω τῶν πάλαι μνηστήρων τὴν κόρην
ἣν πεπρωμένον· θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἀπάδουν αἱ γνῶμαι·
πλὴν δι' ἀγάπην τὴν σὴν, διὰ σχέσεις στενὰς συγγενείας
καὶ διὰ θρήνους συζύγου, συνδέσμους διέρρηξα θείους,
καὶ τοῦ γαμβροῦ ἀφελὼν τὴν μνηστὴν, ἐπολέμησ' ἀθέσμως.

Τίνα συμβάντα δ' ἐκ τούτου καὶ τίνες ἀγῶνες προῆλθον,
Τύρνε, τὸ βλέπεις, καὶ πρῶτος ὁ ἴδιος τί ὑποφέρεις.
Δὶς ἡττηθέντες εἰς μάχην, τὴν πόλιν φυλάττομεν μόλις
τῶν Ἰταλῶν τὴν ἐλπίδα· ἐξ αἵματος ἔτ' ἡμετέρου
εἶναι ὁ Θύβρις θερμὸς, καὶ λευκαίνουν ὀστᾶ τὰ πεδία.
Τί ἀμφιῤῥέπω τοσοῦτον, καὶ πῶς μετατρέπομαι ἄφρων;
ἂν θὰ καλέσω ἑταίρους ἐκείνους, θανόντος τοῦ Τύρνου,
πῶς διαμένοντος ζῶντος δὲν λύω τὸν πόλεμον μᾶλλον;
οἱ συγγενεῖς σου Ῥοτόλοι καὶ πᾶσα ἡ ἄλλ' Ἰταλία
τί θὰ εἰποῦν ἂν εἰς φόνον (ἡ ἔκβασις ἔστω ἀλλοία!)
σὲ παραδώσω, ἡμῶν τὸν δεσμὸν καὶ τὴν κόρην ποθοῦντα;
τὰς τοῦ πολέμου λογίζου τροπὰς, καὶ λυποῦ τὸν πατέρα
τὸν τεθλιμμένον πρεσβύτην, ὃς ἔρημος ἤδ' εἰς πατρίδα
Ἀρδεαν μένει.» Οὐδόλως οἱ λόγοι τὴν βίαν τοῦ Τύρνου
ἔκαμψαν οὗτοι· αὐξάνει τὸ φάρμακον μᾶλλον τὴν νόσον,
νὰ ὁμιλήσῃ δ' ὡς ἦλθεν εἰς στάσιν, ἐπρόφερε ταῦτα·
«Βέλτιστε, ἣν δι' ἐμὲ καταβάλλεις φροντίδα ἀπόθες·
διὰ θανάτου δὲ ἄφες ἐγὼ ν' ἀνταλλάξω τὸ κλέος.
Σπείρομεν, πάτερ, κ' ἡμεῖς ἐκ χειρὸς οὐδαμῶς ἀνισχύρου
σίδηρον, βέλη, κ' ἡμῶν ἐκχέουσιν αἷμα αἱ χεῖρες.
Ἔσται ἡ μήτηρ μακρὰν, ἡ θεὰ, ἡ φυγάδα εἰς νέφος
κρύπτουσ' αὐτὸν γυναικεῖον, αὐτὴ κρυπτομένη εἰς σκότος.»

Διὰ τὸ ξένον τῆς μάχης ἡ ἄνασσα, ἔντρομος ὅλως,
κλαίει θερμῶς, καὶ κρατεῖ τὸν πυρώδη γαμβρὸν θανατῶσα·
«Πρὸς τῶν δακρύων μου, Τύρνε, αὐτῶν τῆς Ἀμάτης κατά τι
ἂν ἡ τιμὴ σ' ἦναι φίλη, σὺ μόνη ἐλπὶς, σύ μοι μόνη
παρηγορία τοῦ γήρως, ἰσχὺς τοῦ Λατίνου καὶ στύλε,
ᾧ ἐγκαυχᾶται, κ' εἰς ὃν ἐπερείδεται οἶκος ὁ πίπτων·
δέομαι, ἄπεχε ἄλλων μαχῶν πρὸς τοὺς Τρῶας τοὐντεῦθεν·
Ὁποιαδήποτε ἂν περιμένῃ σε τύχη ἐκ τούτων,
Τύρνε, κ' ἐμὲ περιμένει, κ' εὐθὺς θ' ἀποβάλω τὸν βίον
τὸν μισητὸν, οὐδὲ δούλη θὰ ἴδω γαμβρὸν τὸν Αἰνείαν.»
Ἡ Λαβινία τῶν λόγων αὐτῶν ἠκροάσθη, καὶ δάκρυ
τῶν φλογερῶν παρειῶν ἐπεχύθη κ' ἐρύθημα μέγα
πῦρ εἰς αὐτὰς προκαλοῦν, εἰς τὸ πρόσωπον πᾶν της ἐχύθη·
ὡς τις Ἰνδὸν διὰ χρώματος ἂν αἱματώδους πορφύρας
βάψῃ ἐλέφαντα, ἢ μετὰ κρίνων λευκῶν ἂν συμμίξῃ

ῥόδα πολλὰ, τῆς παρθένου ἡ ὄψις τοιαύτη ἐφάνη·
ἔρως δ' ἐκεῖνον κεντᾷ, κ' εἰς τὴν κόρην στηρίζων τὰς ὄψεις,
μᾶλλον εἰς μάχας ὀργᾷ, ἁπαντᾷ τῇ Ἀμάτῃ δ' ὀλίγα·
«Διὰ κλαυθμῶν κ' οἰωνῶν ἀποφράδων τοιούτων με, μῆτερ,
μὴ μὲ προπέμπῃς εἰς Ἄρεως βαίνοντα μέγαν ἀγῶνα·
ἀναβολὴ τοῦ θανάτου δὲν εἶν' ἐφικτὴ εἰς τὸν Τύρνον.
Φέρε τοὺς λόγους αὐτοὺς εἰς τὸν Φρύγιον τύραννον, Ἴδμων,
μὴ ἀρεστοὺς εἰς αὐτόν. Τὴν ἐπαύριον ὡς κατὰ πρῶτον
ἐπὶ τροχῶν φοινικῶν ἐρυθράν' ἡ αὐγὴ τὸν αἰθέρα,
Τρῶας ἂς μὴ ἀντιτάξ' εἰς Ῥοτόλους. Ῥοτόλοι καὶ Τρῶες
ἂς ἡσυχάσουν. Τὸ αἷμα ἡμῶν τὸν ἀγῶν' ἂς ὁρίσῃ·
ἡ Λαβινί' ἂς ζητῆτ' εἰς ἐκεῖνο τὸ στάδιον νύμφη.»

Τούτους τοὺς λόγους εἰπὼν, εἰς τὸν οἶκόν του τρέχει δρομαῖος
ἅμα ζητεῖ δὲ τοὺς ἵππους οὓς ἔσχε ποτὲ ὁ Πιλοῦμνος
παρ' Ὀριθείας, καὶ βλέπει τὸ φρύαγμ' αὐτῶν εὐχαρίστως·
ὑπὲρ χιόνα λευκοὶ, ὑπὲρ αὔρας ταχύποδες ἦσαν.
Οἱ ἱπποκόμοι γοργοὶ περίστανται, ψαύουν τὰ στήθη
διὰ τῶν κοίλων χειρῶν, τοὺς κομῶντας τραχήλους κτενίζουν·
ἔπειτα πέριξ τῶν ὤμων αὐτὸς ἐκ λευκοῦ ὀρειχάλκου
θώρακα θέτει χρυσόλεπον, ἅμα δ' ἁρμόζει πρεπόντως
ξίφος, ἀσπίδα καὶ κράνος φοινίκεον ἔχον τὸν λόφον,
ξίφος, ὃ εἶχε χαλκεύσει αὐτὸς ὁ θεὸς ὁ πυράρχης
διὰ τὸν Δαῦνον, καὶ φλέγον εἰς Στύγιον ἔβαψεν ὕδωρ.
Προσηρτημένην δ' εἰς μέγιστον στύλον ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου
διὰ χειρὸς κρατερᾶς τὴν βαρεῖάν του λόγχην ἁρπάζει,
Ἄκτορος σκῦλον Αὐρύγκου, καὶ σείων αὐτὴν παλλομένην
λέγει τοιαῦτα· «Ὦ λόγχη ἐμὴ, ἣν οὐδέποτε μάτην
ἐπεκαλέσθην! ἡ ὥρα ἐπέστη· ὁ μέγιστος Ἄκτωρ
σ' ἔφερε πάλαι, καὶ ἤδη ὁ Τύρνος· τὸ σῶμα νὰ στρώσω
δὸς τοῦ Φρυγὸς καὶ τὸν θώρακ' αὐτοῦ διασπάσας νὰ ῥήξω
τοῦ ἡμιάνδρου, κ' εἰς κόνιν αὐτοῦ νὰ μιάνω τὰς κόμας
τὰς ἑλικτὰς περὶ σίδηρον καῖον, ὑγρὰς δ' ὑπὸ μύρου.»
Ὑπ' Ἐριννύων τοιούτων κινεῖται, θερμοὶ δὲ σπινθῆρες
ἐκ τοῦ προσώπου του θρώσκουν, καὶ πῦρ εἰς τὰς ὄψεις του λάμπει,
ὡς τρομερὸν εἰς τὴν μάχην τὴν πρώτην ὁ ταῦρος μυκᾶται,
καὶ τὴν ὀργήν του ἐκφράζει τὰ κέρατ' αὐτοῦ δοκιμάζων,
δένδρων προσβάλλων κορμοὺς, καὶ τοὺς πέριξ ἀνέμους ταράττων,

προοιμιάζει τὴν μάχην δὲ κρούων καὶ σπείρων τὴν ἄμμον.
Καὶ ὁ Αἰνείας οὐχ ἧττον, φορῶν τὰ μητρῴ' του ὅπλα,
θήγει τὸν Ἄρην δεινῶς, κ' εἰς ὀργὴν ἑαυτὸν παροξύνει,
κ' εἰς τῶν ὁρκίων τὴν λύσιν κ' εἰς μάχης τὴν ἔναρξιν χαίρει·
τοῦ τεθλιμμένου δ' Ἰούλου τοὺς φόβους καὶ πάντας τοὺς φίλους
παρηγορεῖ, τὰ τῆς Μοίρας δεικνύων· πρὸς δὲ τὸν Λατῖνον
κήρυκας πέμπει τὸν ἄνακτ', ἀγγέλλων συνθήκας εἰρήνης.

Τὴν δ' ἐφεξῆς τῶν ὀρέων τὰς ἄκρας ἐφώτιζε μόλις
ἐγειρομέν' ἡ αὐγὴ, κ' ἐκ βυθοῦ προϊόντως τοῦ πόντου
οἱ τοῦ Ἡλίου ἐφύσησαν ἵπποι τὸ φῶς ἐκ ῥωθώνων.
Ὑπὸ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἄνδρες Τευκροὶ καὶ Ῥοτόλοι
τὸ πρὸς τὴν μάχην αὐτὴν ὡρισμένον πεδίον ἐμέτρουν·
ἔστηνον δὲ ἐν τῷ μέσῳ βωμοὺς τῶν κοινῶν θεοτήτων
χόρτου, κ' ἐσχάρας οἱ μὲν, οἱ δὲ πῦρ μεταφέρουν καὶ ὕδωρ,
ἔχοντες κάλυμμα λίνου κ' ἐκ φύλλων δετοὺς τοὺς κροτάφους·
οἱ Αὐσονίδιοι λόχοι προβαίνουν, κ' ἐκχέοντ' εἰς πλῆθος
ἐκ τῶν πυλῶν λογχοφόροι· ὁμοῦ Τυῤῥηνοὶ δὲ καὶ Τρῶες
πανστρατιᾷ συνεξέρχονται, ὅπλα παντοῖα φοροῦντες,
κ' ἐν ἐντελεῖ παρατάξει οὐκ ἄλλως ἢ ὥσπερ εἰς μάχην
ἂν ἐκαλοῦντο τραχεῖαν· κ' ἐν μέσῳ πολλῶν χιλιάδων
οἱ στρατηγοί των πλανῶνται ἐν κόσμῳ χρυσοῦ καὶ πορφύρας,
ὁ ἐκ φυλῆς Ἀσσαράκου Μνεσθεὺς, ὁ ἀνδρεῖος Ἀσύλας,
ὁ ἱπποδάμας υἱὸς Ποσειδῶνος, ὁ Μέσσαπος ἔτι.
Ὡς, τοῦ σημείου δοθέντος, τὸν τόπον του ἕκαστος ἔσχε,
πήγουν τὰ δόρατ' αὐτῶν εἰς τὴν γῆν, τὰς ἀσπίδας των κλίνουν·
σπεύδουσαι τότε συῤῥέουν μητέρες, καὶ ἄοπλος ὄχλος,
καὶ γηραιοὶ ἀσθενεῖς, καὶ τοὺς πύργους, τὰς στέγας τῶν οἴκων
καταλαμβάνουν, εἰς πύλας δὲ ἄλλ' ὑψηλὰς περιμένουν.

Ἀπὸ τοῦ ἄκρου δ' ἡ Ἥρα τοῦ νῦν Ἀλβανοῦ καλουμένου
(ἦν δ' οὐδὲ κλέος εἰς τ' ὄρος ἐκεῖνο, οὐδ' ὄνομα τότε)
ἔβλεπε πᾶν τὸ πεδίον ἐμπρὸς, ἀμφοτέρους δὲ Τρώων
καὶ Λαυρεντῶν τοὺς στρατοὺς, καὶ αὐτὴν τοῦ Λατίνου τὴν πόλιν·
πρὸς τὴν τοῦ Τύρνου δὲ λέγει τοιαῦτ' αὐταδέλφην τὴν θείαν,
ἥτις εἰς ῥεῖθρα ψοφώδη ποτάμια ὡς καὶ εἰς λίμνας
ἦν προεστῶσα· (ὁ Ζεὺς, τοῦ αἰθέρος ὁ ἄναξ, τοιαύτην,
τὴν παρθενίαν αὐτῆς ἀφελὼν, ἀμοιβὴν τῇ παρέσχε·)
«Νύμφη, στολὴ ποταμῶν, κ' εἰς ἡμῶν τὴν καρδίαν φιλτάτη,

σὲ, ὡς γνωρίζεις, ἐξ ὅσων ποτὲ γυναικῶν Λατινίδων
τὴν τοῦ Διὸς τοῦ μεγάλου ἐπέβησαν ἄπιστον κοίτην
εἰς οὐρανοὺς ἐγκατέταξα μόνην, προκρίνασ' ἀσμένως·
μάθε λοιπὸν τὰ δεινά σου καὶ μὴ μὲ μεμφθῇς, Ἰὐτύρνα.
Ὅσον ἡ τύχη παρεῖχε, καὶ ὅσον αἱ Μοῖρ' ἐχορήγουν,
Λάτιον, Τύρνον, καὶ πόλιν τὴν σὴν ἐβοήθουν, προστάτις·
ἤδη δὲ βλέπω τὸν νέον νὰ τρέχ' εἰς ἀνήκεστον τύχην·
ἡ τῶν Μοιρῶν πλησιάζει στιγμὴ κ' ἡ πολέμιος βία·
δὲν ὑποφέρω τὰ ὅρκι' αὐτὰ καὶ τὴν μάχην νὰ ἴδω·
πρὸς ἀδελφοῦ ὑπεράσπισιν σὺ ἂν τολμᾷς τι νὰ πράξῃς,
σπεῦσον· ἁρμόζει· τοῖς πάσχουσιν ἴσως τι πρόκειται κρεῖττον.»
Ἡ Ἰὐτύρνα δ' ὡς ἤκουσε ταῦτα δακρύων ἐπλήσθη
καὶ τὰ ὡραῖά της στήθη κατέτυψε τρὶς καὶ τετράκις.
«Ὥρα δὲν εἶναι δακρύων, ἡ Ἥρα τῇ εἶπ' ἡ Κρονία.
Τὸν ἀδελφόν σου διάσωσον, εἰ δυνατόν, τοῦ θανάτου·
ἢ ἀνακαίνισον μάχας, συγχέουσα πίστεις ὁρκίων.
Τόλμα· ἐγὼ σὲ κελεύω.» Ἀμφίβολον, ταῦτα εἰποῦσα,
τὴν ἐγκατέλιπε πάσχουσαν δ' ἄλγος δεινὸν εἰς τὰς φρένας.
Πρὸς τὸ στρατόπεδον βαίνουσ' οἱ ἄνακτες· τέθριππον ἅρμα
φέρει ὀγκώδει πομπῇ τὸν Λατῖνον, καὶ δώδεκ' ἀκτῖνες
φωτοβολοῦσ' ἐκ χρυσοῦ περιζώνουν αὐτοῦ τοὺς κροτάφους,
δεῖγμα τοῦ πάππου Ἡλίου. Λευκὴν ἐπιβὰς συνωρίδα,
δύω πλατύαιχμα δόρατα πάλλ' εἰς τὰς χεῖρας ὁ Τύρνος·
ἔρχετ' ἔξῃς ὁ τοῦ γένους πατὴρ τῶν Ῥωμαίων Αἰνείας,
ὅπλα οὐράν', ἀσπίδ' ἀστερόεσσαν, στίλβουσαν φέρων,
καὶ παρ' αὐτὸν ὁ Ἀσκάνιος βαίνει, ἐλπὶς τῆς μεγάλης
Ῥώμης ἑτέρα· ὁ δὲ ἱερεύς, ἐν ἁγνοῖς ἱματίοις,
χοίρου τανύτριχος γόνον, προσέτι δὲ ἄκαρτον φέρων
πρόβατον, θέτει τὰ κτήνη ἐπάνω βωμῶν καιομένων.
Πρὸς τοῦ ἡλίου τὰ φῶτ' ἀνιόντος στραφέντες ἐκεῖνοι
ἐκ τῶν χειρῶν οὐλοχύτας προχέουν, ἀκίδες σιδήρου
τοὺς τῶν κτηνῶν σημειοῦσι κροτάφους, σπονδαὶ δὲ τελοῦνται.
Τότ' ὁ Αἰνείας τὸ ξίφος του σφίγγει καὶ εὔχεται οὕτως·
«Ἔστω μοι μάρτυς ὁ ἥλιος, ὡς καὶ τὸ ἔδαφος τοῦτο,
οὕτινος χάριν ἐγὼ τοὺς τοσούτους ὑπέστην ἀγῶνας,
καὶ ὁ πατὴρ ὁ παντάναξ καὶ σύ, Κρονογέννητε Ἥρα,
εὐμενεστέρα μοι ἦδ', ἱκετεύω, καὶ σὺ δὲ ὁ Ἄρης,

ὑπὸ τὸ κράτος τὸ σὸν ὁ διέπων τοὺς πάντας πολέμους·
καὶ ποταμοὺς καὶ πηγὰς καὶ θεοὺς αἰθερίους ὑψίστους
ἐπικαλοῦμαι, καὶ ὅσους οἰκοῦν τὸν κυάνεον πόντον.
Εἰς τὸν Αὐσόνιον Τύρνον ἂν μείνῃ ἐκ τύχης ἡ νίκη,
ὅτ' εἰς τὴν πόλιν εὐθὺς οἱ Τευκροὶ τοῦ Εὐάνδρου θ' ἀπέλθουν
καὶ ὁ Ἰοῦλος θ' ἀφήσῃ τὸν τόπον, οὐδ' ὅπλα τοὐντεῦθεν
οἱ Αἰνειάδαι θὰ φέρουν πρὸς τοῦτο τὸ κράτος ἀντάρται·
ἂν δ' εἰς ἡμᾶς εὐμενῆ χορηγήσῃ τὸν Ἄρην ἡ νίκη,
(ὅπερ καὶ μᾶλλον φρονῶ, κ' οἱ θεοὶ νὰ ψηφίσωσιν εἴθε!)
οἱ Ἰταλοὶ νὰ ὑπείξουν εἰς Τρῶας οὐδέποτε θέλω,
οὐδὲ τὸ κράτος ποθῶ· τὰ ἀήττητ' ἀμφότερα ἔθνη
δι' αἰωνίων δεσμῶν ἰσονόμως ἂς εἶν' ἡνωμένα·
δίδω θεοὺς μὲν ἐγὼ κ' ἱερά, τὴν δ' ἀρχὴν καὶ τὰ ὅπλα
ὁ πενθερός μου Λατῖνος ἂς ἔχῃ, κ' ἐμοὶ δ' ἂς ἐγείρουν
τῆς Λαβινίας τὸ ὄνομα φέρουσαν πόλιν οἱ Τρῶες.»
Πρῶτος μὲν οὔτ' ὁ Αἰνείας· εὐθὺς μετ' αὐτὸν δ' ὁ Λατῖνος
πρὸς οὐρανὸν ἀναβλέψας, τὴν χεῖρ' ἀνατείνει καὶ λέγει·
«Πόντον, Αἰνεία, καὶ Γῆν καὶ Ἀστέρας ἐπίσης ὁμνύω,
τὴν διγενῆ δὲ Λητὼ κ' Ἰανὸν τὸν διπρόσωπον ἅμα,
καὶ τῶν νερτέρων θεῶν τὴν ἰσχύν, καὶ τοὺς οἴκους τοῦ Ἅδου,
ὁ κεραυνῷ τὰς συνθήκας κυρῶν, ὁ πατὴρ ἂς τ' ἀκούσῃ.
Ἅπτομ' αὐτῶν τῶν βωμῶν, τῶν φλογῶν, κ' εἰς θεοὺς ἐπομνύω·
οἱ Ἰταλοὶ τὸν δεσμὸν τῆς εἰρήνης ποτὲ δὲν θὰ λύσουν
ὅπως τὸ πρᾶγμ' ἀποβῇ· οὐδὲ δύναμις πώποτ' ἐκόντα
θὰ μ' ἀποτρέψῃ αὐτῆς, οὐδ' ἂν μίξῃ τὴν γῆν καὶ τὸ ὕδωρ
κατακλυσμὸς, οὐδ' ἂν πέσ' εἰς τὸν Ἅδην ὁ ἔναστρος θόλος·
ὡς καὶ τὸ σκῆπτρόν μου τοῦτο (ἐκράτει δ' εἰς χεῖρας τὸ σκῆπτρον)
οὐδὲ σκιὰν θὰ παράσχῃ ποτὲ, οὐδὲ φύλλα θὰ φέρῃ,
ἅπαξ ἀφ' οὗ ἐξ αὐτοῦ τοῦ κορμοῦ εἰς τὸ δάσος ἐκόπη,
καὶ ἐστερήθη μητρὸς, ἀπολέσαν καὶ κόμην καὶ κλῶνας·
δένδρον ποτὲ, ἀλλ' εἰς χάλκινον κόσμον ἡ χεὶρ τοῦ τεχνίτου
περιλαβοῦσα, τὸ ἔδωκ' εἰς χρῆσιν Λατίνων πατέρων.»
Τοὺς μεταξύ των δεσμοὺς διὰ λόγων ἐκύρουν τοιούτων,
τῶν μεγιστάνων ἐν μέσῳ. Παντὸς δι' ἱεροῦ τελεσθέντος,
σφάττουν τὰ κτήν' εἰς τὰς φλόγας, ἐκσπῶν τὰ ἐντόσθια ζῶντα,
κ' εἰς τοὺς βωμοὺς ἐξ αὐτῶν πεπλησμένας λοπάδας σωρεύουν.
Ἔβλεπον δὲ πρὸ πολλοῦ οἱ Ῥοτόλοι τὴν μέλλουσαν μάχην

ἄνισον, κ' ἔνδον αὐτῶν αἱ καρδί' ἐκινοῦντο παντοίως,
μᾶλλον δ' ἀφ' ὅτου ἐγγύθεν ἀνόμοιον δύναμιν εἶδον,
ὅταν πρὸ πάντων ἐφάνη σιγῇ καὶ ἱκέτης ὁ Τύρνος
πρὸς τὸν βωμὸν εὐλαβῶς προχωρῶν, κ' ἔχων κάτω τὰς ὄψεις,
τὰς παρειὰς πεπτωκυίας, ὠχρὸν τὸ νεάζον του σῶμα.
Ἡ ἀδελφὴ δ' Ἰὐτύρνα ὡς εἶδε ν' αὐξάνῃ ὁ λόγος,
τοῦ κλονουμένου λαοῦ δ' ἐνταὐτῷ νὰ ποικίλλωντ' αἱ φρένες,
τὴν τοῦ Καμέρτου λαβοῦσα μορφὴν, τοῦ στρατοῦ κατὰ μέσον
(οὗ καὶ οἱ πρόγονοι μέγιστ' ὑπῆρξαν, λαμπρὸς τὴν ἀνδρίαν
ἦν δ' ὁ πατὴρ, καὶ ὀξύτατος οὗτος αὐτὸς εἰς τὰ ὅπλα)
τῶν στρατευμάτων ἐν μέσῳ χωρεῖ, καὶ γνωρίζουσα πάντα,
φήμας πολλὰς διασπείρει, καὶ λόγους ἐκφέρει τοιούτους·
«Δὲν εἶν' αἰσχύνη, Ῥοτόλοι, ἑνὸς ἀντὶ πάντων τοιούτων
νὰ ἐκτεθῇ ἡ ψυχή; τὴν ἀνδρίαν ἡμεῖς ἢ τὸ πλῆθος
δὲν ἐξισούμεθα; πάντες παρόντες Ἀρκάδες καὶ Τρῶες
κ' ἡ ἐκ βουλῆς τῶν Μοιρῶν πρὸς τὸν Τύρνον ἐχθρὰ Ἐτρουρία·
μόλις θὰ ἔχωμεν ἕνα καθεὶς ἐναλλὰξ πολεμοῦντες,
κ' εἰς τοὺς θεοὺς μὲν ἐκεῖνος, εἰς ὧν τοὺς βωμοὺς ὁσιοῦται,
περικλεὴς θ' ἀναβῇ, καὶ θὰ ζῇ εἰς τὰ στόματα πάντων,
ἀποβαλόντες δ' ἡμεῖς τὴν πατρίδα, θὰ γίνωμεν δοῦλοι
ὑπερηφάνων κυρίων, ἂν μένωμεν ἥδ' εἰς ἀργίαν.»

Τούτους τοὺς λόγους ἀκούσαντες πάντες ἐξάπτοντ' οἱ νέοι·
τονθορισμὸς δ' εἰς τὸ στράτευμα σπείρεται μᾶλλον καὶ μᾶλλον.
Μεταβληθέντες δὲ ἥδ' οἱ Λαυρέντιοι ὡς κ' οἱ Λατῖνοι,
οἱ σωτηρίαν καὶ παῦσιν τῶν τόσων δεινῶν τοῦ πολέμου
ἄλλοτ' ἐλπίζοντες, μάχην ζητοῦν καὶ διάλυσιν θέλουν
τῶν συνθηκῶν καὶ τὴν ἄδικον τύχην τοῦ Τύρνου οἰκτείρουν·
ἡ Ἰὐτύρνα προσθέτει δ' εἰς ταῦτά τι μεῖζον, κ' ἐκ ὕψους
τοῦ οὐρανοῦ ἐπιφαίνει σημεῖον. Σαφέστερον τούτου
τῶν Ἰταλῶν οὐ ποτέ τι ἠπάτησε μᾶλλον τὰς φρένας·
ὄρνις πυρρόχρους Διὸς καθ' ἑώαν αἰθρίαν ἐφάνη
τὰ τῶν ἀκτῶν διελαύνων πτηνὰ καὶ τὸ ἔμπτερον πλῆθος
τῶν πολυθρόων στιφῶν· καταπτὰς δ' εἰς τὸ ὕδωρ ἐξαίφνης,
κάλλιστον κύκνον ἐκεῖ ὁ σκληρὸς δι' ὀνύχων ἁρπάζει.
Οἱ Ἰταλοὶ ἐμψυχοῦνται θεώμεν'· οἱ φεύγοντες δ' ὄρνεις
μετὰ μεγάλων κραυγῶν ἐπιστρέφουν (τεράστιον θαῦμα!)
καὶ τὸν αἰθέρα σκοτίζουν πετῶντες· πυκνοῦνται δ' ὡς νέφος

καὶ τὸν ἐχθρὸν ἐπ' ἀέρος συνθλίβουσιν, ὡς ὑπὸ βίαν,
κ' ὑπὸ τὸ βάρος ἐνδοὺς ἐκχωρεῖ, καὶ ὃν ἥρπασεν ὄρνιν
εἰς τὰ ποτάμια ῥεύματα ῥίπτει καὶ φεύγ' εἰς τὰ νέφη.
Τὸν οἰωνὸν ἐκβοῶντες ἀσπάζονται τότ' οἱ Ῥοτόλοι
καὶ ἀνατείνουσι χεῖρας· ὁ μάντις Τολούμνιος δ' ἅμα
«Τοῦτο, ναὶ, τοῦτο, κραυγάζει, εἶν' ὅπερ τοσάκις ηὐχήθην.
Δέχομαι· ἔγνων θεούς· ὑπ' ἐμὲ ἀρχηγέτην τὰ ὅπλα
δράξατε, δύστηνοι, οὓς πολεμῶν ὁ ἀπάνθρωπος ξένος
ὡς ἀσθενῆ ἐκφοβίζει πτηνὰ, καὶ ὑμῶν διὰ βίας
κατερημοῖ τὰς ἀκτάς. Εἰς φυγὴν ἂς τραπῇ, κ' εἰς τὸν πόντον
ἂς ἀποπλεύσῃ μακράν· ὑμεῖς δὲ, πυκνώσαντες λόχους,
τῆς ἁρπαγῆς περισώσατε μάχῃ τὸν ἄνακτα πάντες.»

Λέγει αὐτὰ, καὶ προτρέχων τὴν λόγχην ἀπέναντι ῥίπτει
πρὸς τοὺς ἐχθρούς· ἡ ὀξεῖα κρανεία δ' ἠχοῦσα
σχίζει εὐθὺ τοὺς ἀέρας· καὶ ἅμα θροῦς μέγας, καὶ ἅμα
εἰς τὸν στρατὸν ταραχὴ, καὶ φλογίζονται πᾶσ' αἱ καρδίαι.
Λόγχη πετάξασα ὅπου εἰς ἐν συνεστῶτες ὡραῖοι
ἦσαν ἐννέ' ἀδελφοὶ, οἱ υἱοὶ τῆς πιστῆς Τυρρηνίδος,
τῆς τοῦ Ἀρκάδος Γυλίππου συζύγου, τὸν ἕνα εἰς μέσον
κατὰ τὸ μέρος καθ' ὃ ἐῤῥαμμένη προστρίβετ' ἡ ζώνη,
κ' εἰς τοὺς πλαγίους ἁρμοὺς ἡ περόνη συνήθως ἐνδάκνει,
νέον τὴν ὄψιν λαμπρὸν, καὶ ἀστράπτοντα ὅπλα φοροῦντα,
εἰς τὰ πλευρὰ τὸν περᾷ κ' εἰς τὴν γῆν τὴν ξανθὴν τὸν ἐκτείνει.
Οἱ ἀδελφοί του δὲ, φάλαγξ γοργὴ κ' ἐξημμέν' ὑπὸ πένθους,
δράττουν μαχαίρας οἱ μὲν, οἱ δ' ἀκόντι' ἁρπάζουσ' εἰς χεῖρας·
καὶ καθορμῶσι τυφλοί· Λαυρεντῶν δὲ στρατεύματα πάλιν
ἄντικρυ τρέχουν· εἰς πλήθη πυκνὰ δ' ἑνωθέντες συῤῥέουν
Τρῶες, Ἀρκᾶδες τὰ ὅπλα γραπτοὶ, καὶ συνάμ' Ἀγιλλῖνοι·
τόσον τοὺς πάντας κινεῖ τῆς εὐκλείας ὁ ἔρως.
Ῥίπτουσι κάτω βωμούς· τὸν ἀέρα βελῶν ἀχλυώδης
καταζοφεῖ καταιγὶς· σιδηροῦς δ' ἐπιφέρεται ὄμβρος·
αἴρουν κρατῆρας κ' ἐσχάρας, καὶ φεύγει αὐτὸς ὁ Λατῖνος,
τοὺς ἐξωσθέντας θεοὺς δι' ὁρκίων λυθέντων ἀπάγων·
ἄλλοι δὲ τ' ἅρματα ζεύγουν, καὶ ἄλλοι ἁλλόμενοι βαίνουν
ἐπὶ τοὺς ἵππους, καὶ σφίγγοντες ξίφ' εἰς τὰς χεῖρας, προβαίνουν.
Τὸν Τυῤῥηνὸν βασιλέ' Αὐλητὴν, τὸν φοροῦντα σημεῖα
βασιλικὰ, τῆς συνθήκης ὁ Μέσσαπος θέλων τὴν ῥῆξιν,

διὰ τοῦ ἵππου ἐπῆλθε κατέναντι· φεύγει δ' ἐκεῖνος
κ' εἰς τοὺς βωμοὺς ἐμπλεχθεὶς κατὰ νώτων κειμένους ὁ τάλας,
πίπτει κατ' ὤμους καὶ κάραν· ὁ Μέσσαπος τότε δ' ἐνθέρμως
ἀπὸ τοῦ ἵππου τὸν πλεῖστα δεόμενον πλήττων βαρέως
διὰ τῆς λόγχης αὐτοῦ τῆς μεγάλης, τῷ λέγει τοιαῦτα·
«Λάβε την. Τοῦτο θεοῖς τοῖς μεγάλοις τὸ ἄριστον θῦμα.»
Οἱ Ἰταλοὶ δ' ἐπελθόντες γυμνοῦν τὰ ὑπόθερμα μέλη.

Ὁ Χορινεὺς δ' ἁφαρπάσας δαυλὸν τοῦ βωμοῦ ἀνημμένον
τοῦ ἐφορμῶντος Ἐβούσου κ' ἑτοίμου πληγὴν νὰ κατάξῃ
καίει τὸ πρόσωπον· πᾶν δὲ τὸ μέγα του γένειον λάμψαν
κνίσσαν πολλὴν ἀποφέρει· ὁρμήσας δ' ἐπάνω του τότε,
διὰ χειρὸς τῆς λαιᾶς τοῦ ἐχθροῦ ἀναρπάζει τὴν κόμην,
διὰ τοῦ γόνατος δὲ τὸν πατεῖ κ' εἰς τὴν γῆν τὸν κρημνίζει,
κ' εἰς τὴν πλευράν του τὸ ξίφος ὠθεῖ. Τὸν ποιμένα δὲ Ἄλσον
ὁ Ποδαλήριος, ὡς μεταξὺ τῶν προμάχων ὁρμῶντα
ἔνοπλον εἶδε, γυγνώσας τὸ ξίφος, τὸν φθάνει· ἀλλ' οὗτος
διὰ πελέκεως σχίζει τὸ μέτωπον μέσον ἐκείνου
ὡς καὶ τὸν πώγωνα· βρέχει δ' ἐγκέφαλος ῥέων τὸ ὅπλον·
τοὺς δ' ὀφθαλμοὺς ἡσυχία σκληρὰ καὶ σιδήρεος ὕπνος
ἐπιβαρύνει, καὶ κλείει αὐτὰ εἰς αἰώνιον σκότος.

Ὁ εὐσεβὴς πλὴν Αἰνείας τὴν χεῖρά του ἄοπλον τείνων,
τὴν κεφαλὴν δ' ἀσκεπῆς, πρὸς τοὺς φίλους τοιαῦτ' ἀναχράζει·
«Ποῦ ἐφορμᾶτε, καὶ τίς ἀνηγέρθη αἰφνίδιος ἔρις;
παύσασθε ὦ! τοῦ θυμοῦ. Αἱ σπονδαὶ ἐτελέσθησαν· πάντες
ἤδη οἱ νόμοι ὡρίσθησαν· μόνον ἐμὴ εἶν' ἡ μάχη·
ἄφετ' ἐμὲ, καὶ μηδόλως φοβῆσθε· ἐγὼ θὰ στηρίξω
τὰ συντεθέντα· τὸν Τύρνον τὰ ἅγι' αὐτὰ μοὶ ὀφείλουν.»
Ἔλεγε ταῦτα, κ' ἰδοὺ μεταξὺ αἰφνιδίως τῶν λόγων
διευθυνθὲν πρὸς τὸν ἄνδρα ὠλίοθησε βέλος ἠχῆεν·
ἄδηλον δὲ ὑπὸ τίνος χειρὸς ἢ θυέλλης ἐρρίφθη,
ἂν τῶν Ῥοτόλων τις εἶλεν, ἢ τύχη τις, ἤτις θεότης
κλέος τοσοῦτο· ἀπόκρυφος μένει ἡ δόξα τοῦ ἔργου,
ὡς τὸν Αἰνείαν δὲ τρώσας οὐδέποτ' οὐδεὶς ἐκαυχήθη.

Ἰδὼν τὸν Αἰνείαν ὁ Τύρνος τοῦ στρατοῦ ἐκχωροῦντα,
τοὺς ἀρχηγοὺς δ' ἐν θορύβῳ, ἐκ νέου ἐξάπτετ' ἐλπίζων·
ἵππους καὶ ἅρμα ζητεῖ ἐνταὐτῷ, κ' εἰς τ' ὄχημα λάμπει
γαῦρος πηδήσας, αἱ χεῖρές του δὲ τὰς ἡνίας διέπουν·

περιπετῶν δὲ πολλῶν εἰς τὸν Ἅδην τὰ σώματα πέμπει,
κ' ἡμιθνῆτας κυλίει πολλοὺς, καὶ πατεῖ ἀμετρήτους
ὑπὸ τὸ ἅρμα, καὶ ἄλλους τρυπᾷ δι' αὐτῶν των τῶν ὅπλων.
Εἰς τὰ κατάψυχρα ῥεῖθρα τοῦ Ἔβρου ὁποῖος ὁ Ἄρης
ὁ αἱμοβόρος τὸ σάκος του κρούει, καὶ μάχας ἐγείρων
σπέρχει λυσσώδεις τοὺς ἵππους· πρὸ Νότου δ' αὐτοὶ καὶ Ζεφύρου
εἰς τὰ πεδία πετοῦν, καὶ τῆς Θράκης τὰ πέρατα στένουν
ἐκ τῶν κτυπώντων ποδῶν. Σκοτειναὶ δὲ παρέπονται ὄψεις
Φόβου, καὶ Χόλοι, κ' Ἐνέδραι, πιστὴ τοῦ θεοῦ συνοδία,
οὕτως ἐν μέσῳ τῆς μάχης πυρίπνους ὁ Τύρνος τοὺς ἵππους
πλήττει, ἰδρῶτι ἀχνίζοντας (ὦ τοὺς ἀθλίους!) ὑβρίζων
κατακτηθέντας ἐχθρούς· διασπείρουν δ' αἱμάτων ῥανίδας
αἱ ὠκυπόροι χηλαὶ, καὶ πατοῦν τὴν λυθρόμικτον ἄμμον.
Ἤδη δὲ Σθένελον κτείνει, καὶ Φόλον, καὶ Θάμυριν ἔτι,
τούτους ἐγγύθεν, ἐκεῖνον δὲ πόῤῥωθεν· πόῤῥωθεν δ' ἔτι
τοὺς Ἰμβρασίδας τοὺς δύο, τὸν Γλαῦκον καὶ Λάδην, οὓς θρέψας
εἰς τὴν Λυκίαν ὁ Ἴμβρασος ἴσα τοῖς ἔδωκεν ὅπλα,
ν' ἁψιμαχῶσ', ἢ εἰς ἵππους ταχεῖς νὰ πετοῦν ὡς ἀνέμους.
Ἦν δ' ὁ Εὐμήδης καθ' ἕτερον μέρος ἐν μέσῳ τῆς μάχης.
Δόλωνος ἦν τοῦ ἀρχαίου πανέκλαμπρος, μάχιμος γόνος,
φέρων τοῦ πάππου μὲν κλῆσιν, ψυχὴν τοῦ πατρὸς δὲ καὶ χεῖρας.
Ὅπως κατάσκοπος ἔλθ' εἰς στρατὸν τῶν Ἑλλήνων τὸ πάλαι,
εἶχε ζητήσει αὐτὸς ἀμοιβὴν τοῦ Πηλείδου τὸ ἅρμα·
ἀλλ' ὁ Τυδείδης τὴν τόσην αὐτήν του ἀντήμειψε τόλμην
ἄλλως· οὐδ' ἔτι ἐζήτησε πλέον τ' Ἀχίλλεια ὅπλα.
Εἰς τὸ πεδίον ὁ Τύρνος ὡς εἶδεν ἐκεῖνον μακρόθεν,
δι' ἐλαφροῦ ἀκοντίου μακρόθεν ἀφ' οὗ τὸν προσβάλλει,
στήνει τοὺς δίζυγας ἵππους, πηδᾷ ἐκ τοῦ δίφρου, κ' ἐπάνω
τοῦ ἡμιθνήτου πεσόντος ὁρμᾷ, τῷ πατεῖ τὸν αὐχένα,
διὰ χειρὸς δεξιᾶς του δ' ἐξέλκει τὸ ξίφος, καὶ ἅμα
λάμπον τὸ βάπτ' εἰς τὸν φάρυγγα· λέγει δὲ ταῦτα πρὸς τούτοις·
«Ἡ Ἑσπερία ἰδοὺ ἣν ἐζήτεις, ὦ Τρῶς, διὰ μάχης·
μέτρει την κείμενος ἤδη· τοιαῦτα λαμβάνει βραβεῖα
ὁ πολεμῶν ἐναντίον μου. Οὕτως ἱδρύονται τείχη.»
Τὸν ὀπαδόν του δ' Ἀσβάτην ἐξῆς ἀκοντίσας φονεύει.
Δάρητα ἔτι, Χλωρέαν, Θερσίλοχον, Σύβαριν ἅμα
καὶ τὸν ἐξ ἵππου εἰς γῆν δυσηνίου πεσόντα Θυμοίτην,

ὥσπερ Βορέως ὁπότ' Ἠδωνοῦ κατὰ πόντον Αἰγαῖον
πνεῦμα ἠχῇ, καὶ κτυπᾷ τὰς ἀκτὰς ἀλλεπάλληλον κῦμα·
ὅπου οἱ ἄνεμοι βρίθουν καὶ φεύγουν τὰ νέφ' εἰς αἰθέρας,
οὕτως ὁ Τύρνος ἀφ' ὅπου διέλθ', ὑποκύπτουν τὰ πλήθη
καὶ τὰ στρατεύματα τρέπει· ὁρμὴ τὸν ὠθεῖ εἰς τὰ πρόσω
καὶ φερομένων τῶν δίφρων τὸν λόφον κινοῦσ' οἱ ἀέρες.

Μὴ ἀνεχόμενος πλὴν ὁ Φηγεὺς τὸν φρυάττοντα οὕτω,
τρέχει ἐμπρὸς πρὸς τὸν δίφρον καὶ δράττων σφοδρῶς τὰς ἡνίας
τῶν ἀφριζόντων στομάτων τῶν ἵππων, τοὺς τρέπει τοῦ δρόμου·
εἰς τὸν ζυγὸν ἐκρεμάσθη κ' ἐσύρετ', ὁπόταν ἡ λόγχη
φθάνῃ τὸν ἄνδρ' ἀσκεπῆ καὶ τὸν δίπτυχον θώρακα σχίζῃ,
διὰ πληγῆς δ' ἐλαφρᾶς τὸ τοῦ σώματος ἄκρον προσψαύῃ·
τότε μακρὰν τὴν ἀσπίδ' ἀπορρίπτει, κ' ἐστράφη, καὶ τρέχει
πρὸς τὸν ἐχθρὸν, βοηθόν του δ' ἐξέλκει τῆς θήκης τὸ ξίφος·
τρέχοντα πλὴν τὸν κτυπᾷ ὁ τροχὸς καὶ ὁ ἄξων κατόπιν
σπεύδων, κ' εἰς γῆν τὸν ὠθεῖ. Ἐπικείμενος τότε ὁ Τύρνος
βάλλει καθ' ὃ συνενοῦνται τὰ κράνους καὶ θώρακος ἄκρα,
τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνει, καὶ λείπ' εἰς τὴν ἄμμον τὸ σῶμα

Εἰς τὰ πεδία ἐν ᾧ διασπείρει τὸν φόνον ὁ Τύρνος,
εἰς τὸ στρατόπεδον φέρουν Ἰοῦλος, Μνεσθεὺς καὶ Ἀχάτης
τὸν τετρωμένον Αἰνείαν, ἐχχέοντα ῥεῖθρα αἱμάτων,
καὶ ἐναλλάσσον τὸ βῆμα εἰς μέγα ἐρείδοντα δόρυ·
ἀγαναχτῶν δ' ὁ Αἰνείας ζητεῖ νὰ ἐκσπάσῃ τὴν λόγχην
θραύων τὴν ῥάβδον, βοήθειαν δ' ἅμ' ἀπαιτεῖ τὴν ταχίστην·
διὰ τοῦ ξίφους νὰ σχίσουν τὸ τραῦμα προτείνει, κ' ἐκ βάθους
νὰ ἐξορύξουν τὸ βέλος, αὐτὸς νὰ στραφῇ δ' εἰς τὴν μάχην.
Ἴαπις ἦν παρεστὼς Ἰασίδης ἐκεῖ, ὑπὲρ πάντας
φίλος τοῦ Φοίβου· αὐτὸν ὁ θεὸς ἀγαπήσας ἐνθέρμως,
τῷ ἐχορήγησ' ἐκὼν καὶ τὰς τέχνας αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργα,
καὶ οἰωνοὺς καὶ κιθάραν, πρὸς δὲ καὶ ταχύπτερα βέλη·
διὰ νὰ σώσῃ δ' αὐτὸς τὴν ζωὴν τοῦ νοσοῦντος πατρός του,
τὰς τῶν φυτῶν νὰ γνωρίσῃ δυνάμεις ἠθέλησε μᾶλλον
καὶ τὰς ἰάσεις, ἀδόξους σιγῇ μετερχόμενος τέχνας.
Εἰς τὴν μεγάλην λυσσῶν ὁ Αἰνείας ἠρείδετο λόγχην·
νέων κυκλούντων πολλῶν, τοῦ πενθοῦντος Ἰούλου ἐν ἄλλοις,
πρὸς συῤῥοὴν ἀπαθὴς καὶ πρὸς δάκρυα· τότε ὁ γέρων
ἀνεσυρμένην φορῶν, ὡς Παιώνιον ἔθος, ἐσθῆτα,

δι' ἰατρείας χειρῶν κ' ἰσχυρῶν τοῦ Ἀπόλλωνος χόρτων
μάτην ἐργάζετ' ἐν βίᾳ, εἰς μάτην κινεῖ τὴν ἀκίδα
ἡ δεξιά του, κ' εἰς μάτην τὸν σίδηρον δάκν' ἡ λαβίς του·
τρόπον οὐδένα ἡ τύχη παρέχει· ποσῶς ὁ Ἀπόλλων
δὲν βοηθεῖ· εἰς τὸ στράτευμα φρίκη δεινὴ δ' ἐπαυξάνει
μᾶλλον, καὶ μᾶλλον· κ' ἐγγὺς τὸ κακόν. Ὑψουμέν' εἰς αἰθέρα
φαίνεται κόνις· ἐπέρχοντ' ἱππεῖς καὶ πυκνὰ καταπίπτουν
βέλ' εἰς τὸ στράτευμα γόος δὲ μέγας, οἰκτρὸς ἀνυψοῦται
νεανιῶν πολεμούντων, σκληρὸν ὑπὸ Ἄρην πιπτόντων.

Διὰ τὸ ἄλγος δ' αὐτὸ τοῦ υἱοῦ ταραχθεῖσα ἡ Κύπρις
δίκταμνον δρέπει ἀπ' Ἴδης Κρηταίας ἐν φίλτρῳ μητρῴῳ
φύλλα χνοώδη καὶ ἄνθη λαμπρὰ πορφυρόχροα φέρον
εἰς τὸν καυλὸν, καὶ φυτὸν εἰς τὰς αἶγας γνωστὸν τὰς ἀγρίας,
ὅταν ποτὲ τραυματίσῃ τὰ νῶτά των βέλος πτερόεν.
Τοῦτο ἡ Κύπρις, εἰς νέρος τὸ πρόσωπον κρύψασα μαῦρον,
φέρει, κ' εἰς κάλπας λαμπρὰς ἐπιχύσασα ὕδατος νᾶμα,
τὸ συμμιγνύει κρυφίως· χυμοὺς δ' ἀμβροσίας ῥαντίζει
ὑγιεινῆς, καὶ πανάκειαν τέλος εὐώδη συμφύρει·
διὰ τοῦ κράματος τούτου ἐμβρέχει τὸ τραῦμα ὁ γέρων
Ἴαπις, μὴ συνειδὼς, κ' ἐξαλείφονται πάντες οἱ πόνοι
ἀπὸ τοῦ σώματος, στύπτετ' ἐντὸς τῆς πληγῆς του τὸ αἷμα
καὶ εἰς τὴν χεῖρα ἑπόμενον ἤδη τὸ βέλος ἐκπίπτει
ὑπ' οὐδενὸς βιασθέν· ἐπιστρέφει δὲ σθένος τὸ πρίν του.
«Ὅπλ', ἀνακράζει ὁ Ἴαπις, φέρετ' εὐθὺς εἰς τὸν ἄνδρα·
τί περιμένετε;» Πρῶτος δ' αὐτὸς τὰς καρδίας ἐξάπτει·
«Δὲν εἶν' ἀνθρώπινοι πράξεις αὐταὶ, οὐδ' ἐκ τέχνης τελοῦνται
ἰατρικῆς, οὐδ' ἡ χείρ μου αὐτὴ σ' ἐχρησίμευσ', Αἰνεία·
μείζων θεὸς ἐνεργεῖ, καὶ εἰς μείζονα ἔργα σὲ στέλλει.»

Μάχην δ' ἐκεῖνος διψῶν, εἰς χρυσὸν περικλείει τὰς κνήμας
ἔνθεν καὶ ἔνθεν· μισεῖ τὰς βραδύτητας· πάλλει τὸ δόρυ.
Ὡς δ' ἐνεδύθη τὸν θώρακα κ' ἔλαβ' εἰς χεῖρας τὸ σάκος,
ἐνηγκαλίσθη θερμῶς τὸν Ἀσκάνιον, ἔνοπλος ἤδη,
καὶ διὰ μέσου τοῦ κράνους ἀφ' οὗ τὸν ἐρίλησε λέγει·
«Μάθε, ὦ παῖ, παρ' ἐμοῦ ἐργασίαν ὀρθὴν καὶ ἀνδρίαν,
τύχην, παρ' ἄλλων. Προστάτις θὰ σ' εἶν' εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον
ἡ δεξιά μου· αὐτὴ εἰς μεγάλα καλὰ θὰ σὲ φέρῃ.
Ἴδε δὲ, μνήσθητι, ὅτε ἡ ὥριμος φθάσ' ἡλικία,

τὰ παραδείγματα ἔχε τῶν σῶν εἰς τὰς φρένας παρόντα
τοῦ τε πατρός σου Αἰνείου, καὶ Ἕκτορος ἔχε τοῦ θείου.»
Εἶπεν αὐτὰ, καὶ παρῆλθε πελώριος ἔξω τῆς πύλης,
πάλλων τὸ μέγα του δόρυ. Ἀνθεὺς καὶ Μνεσθεὺς δὲ συγχρόνως
μετὰ φαλάγγων πυκνῶν ἐφορμοῦν· τῶν σκηνῶν δ' ἐξελθόντα
πάντα συῤῥέουν τὰ πλήθη, κ' ἐκ κόνεως πᾶν τὸ πεδίον
κατατυφλοῦται, κ' ἐκ κτύπου ποδῶν πᾶν τὸ ἔδαφος τρέμει.
Ἐκ τοῦ ἀπέναντι λόφου τοὺς βλέπει χωροῦντας ὁ Τύρνος,
καὶ οἱ Αὐσόνιοι βλέπουν, καὶ τρόμος ψυχρὸς διατρέχει
εἰς τῶν ὀστῶν των τὸ βάθος. Ἐκ δὲ τῶν Λατίνων ἡ πρώτη
ἡ Ἰὐτύρνα τὸν ἦχον ἀκούει, καὶ τρέμουσα φεύγει.
Τὸ ἀνοικτὸν δὲ πεδίον πετῶν κυριεύει ἐκεῖνος,
ὡς καταιγὶς ὑετώδης ὁπότ' ἐκραγεῖσ' ἀπ' αἰθέρος
πέσ' εἰς τὴν γῆν διὰ μέσου τοῦ πόντου. Ἡ φρίττουσα, οἴμοι,
τῶν γεηπόνων καρδία προβλέπει ἐρήμωσιν ὅτι
εἴς τε σπορὰς καὶ εἰς δένδρα θὰ φέρῃ, τὸ πᾶν θ' ἀφανίσῃ.
Ἄνεμοι δὲ προπετῶσι τὰς ὄχθας κτυπῶντες μετ' ἤχου·
ὁ στρατηγὸς ὁ Ῥοιτήϊος οὕτω τὸ στράτευμα φέρει
πρὸς τὸν ἐχθρόν· κατὰ σφῆνας καθέκαστος λόχος πυκνοῦται.
Διὰ τοῦ ξίφους τὸν Ὄσιριν πρῶτον κτυπᾷ ὁ Θυμβραῖος·
ἔτι δ' Ἀρχέτιον κτείνει Μνεσθεὺς καὶ Ἐπύλων Ἀχάτης·
Γύας δὲ Οὔφεντα· ἔτι ὁ μάντις Τολούμνιος πίπτει,
ὃς τῶν ἐχθρῶν ἐναντίον τὸ πρῶτον ἠκόντισε βέλος.
Εἰς τὸν αἰθέρ' ἀνυψοῦται κραυγὴ, καὶ τραπέντες ἐπαῦθις,
στρέφουσι κόνιος πλήρ' εἰς φυγὴν οἱ Ῥοτόλοι τὰ νῶτα.
Ἀναξιοῖ πλὴν ἐκεῖνος τραπέντας αὐτοὺς ν' ἀποκτείνῃ
οὐδ' ἀπ' εὐθείας χωροῦντας, ἀλλ' οὔτ' ἐφορμῶντας μεθ' ὅπλων
δὲν τοὺς διώκει· εἰς σκότος ὀμίχλης τὸν Τύρνον καὶ μόνον
ἰχνηλατεῖ, καὶ πρὸς μάχην ἐκεῖνον καὶ μόνον σκοπεύει.
Ἡ ἀνδρικὴ δ' Ἰὐτύρνα τὸν νοῦν ταραχθεῖσα ἐκ φόβου
ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν λώρων ἐκσείει Μετίσκον τὸν Τύρνου
ἁρματηλάτην· μακρὰν τοῦ ῥυμοῦ δ' ἐκπεσόντα λιποῦσα,
τὰς κυματούσας ἡνίας αὐτὴ ἐπιβᾶσα διέπει,
πάντα, μορφὴν καὶ φωνὴν, καὶ ὅπλα Μετίσκου λαβοῦσα.
Ὡς χελιδὼν μελανὴ εἰς μεγάλας πλουσίων οἰκίας
περινοστεῖ, ὑψηλὰς εἰς αἰθούσας πλανῶσα τὴν πτῆσιν,
καὶ συναθροίζει ψιχία, τροφὴν φωλεᾶς της τῆς λάλου,

νῦν δ' εἰς στοὰς εὐρυχώρους, καὶ νῦν εἰς τὰ πέριξ καθύγρων
τρύζει τελμάτων, ὁμοίως παντὸς τοῦ στρατοῦ κατὰ μέσον
ἡ Ἰὐτύρνα δρομαίως πετᾷ πανταχοῦ ἐπὶ δίφρου,
τὸν ἀδελφὸν γαυριῶντα δεικνύουσα ὧδε κ' ἐκεῖσε.
Φεύγουσα πλὴν συμπλοκὰς ἀποτρέχει εἰς ἄβατα μέρη.
Καὶ ὁ Αἰνείας στροφὰς σκολιὰς περιγράφων οὐχ ἧττον
ἰχνηλατεῖ μὲν τὸν ἄνδρα, κ' ἐν μέσῳ στρατοῦ σκεδασθέντος
μεγαλοφώνως τὸν κράζει· ὁσάκις δ' αὐτὸν διακρίνῃ,
καὶ τοὺς πτερόποδας ἵππους ζητήσῃ νὰ φθάσῃ δρομαῖος,
ἡ Ἰὐτύρνα τοσάκις τὸ ἅρμ' ἀλλαχοῦ ἀποστρέφει.
Τί ποιητέον; οὐαί! διαφόρως κυμαίνοντ' αἱ φρένες
κ' εἰς λογισμοὺς ἀμφιβόλους πολλοὺς ἀμφιῤῥέπει ὁ νοῦς του.
Τότε δ' ἐκ τύχης ἀπέναντι τρέχων ὁ Μέσσαπος, ὅστις
εἰς τὴν λαιὰν σιδηρόπηκτ' ἀκόντια ἔφερε δύω,
πάλλει τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν, καὶ σφοδρῶς κατ' Αἰνείου τὸ ῥίπτει.
Ἵστατ' ἐκεῖνος. Ταχὺς, συσταλεὶς ὑποκάτω τῶν ὅπλων,
κάμπτει τὸ γόνυ. Τὸ ὅπλον ἐν τούτοις προσψαύει τὸ κράνος
ἐπενεχθὲν μεθ' ὁρμῆς, καὶ τὸ ἄκρον ἐκσείει τοῦ λόφου.
Τότε ἐξῄφθ' ἡ ὀργὴ ἐν αὐτῷ, πρὸς τὸν δόλον δ' ἀσχάλλων,
ὅτε νὰ φέρωνται εἶδεν οἱ ἵπποι ἀλλοῦ καὶ ὁ δίφρος,
διὰ τὴν λύσιν τῶν ὅρκων πρὸς Δία μαρτύρεται πλεῖστα
καὶ τρομερὸς εἰς τὸ μέσον φερόμενος, κ' ἔχων τὸν Ἄρην
συμβοηθὸν, σκληροτάτην σφαγὴν καὶ τυφλὴν διεγείρει·
τοὺς χαλινοὺς τῆς ὀργῆς του δὲ πάντας ὁμοῦ ἀπολύει.
Τίς τῶν θεῶν τὰ δεινὰ, δι' ἐπῶν μου τίς θέλει ἐκφράσει
φόνους τοσούτους, φθορὰν στρατηγῶν, καὶ ὁπόσ' ἀμοιβαίως
πότε ὁ Τύρνος καὶ πότε ὁ ἥρως ὁ Τρὼς εἰς τὰς μάχας
ἔπραξαν! Τόσον ὁ Ζεὺς νὰ ταράξῃ ἠθέλησεν ἔθνη
εἰς αἰωνίαν εἰρήνην νὰ ζοῦν τοῦ λοιποῦ ὡρισμένα;
Καὶ τὸν Ῥοτόλον μὲν Σούκρωνα (αὕτη ἡ μάχη τοὺς Τρῶας
πρώτη συμπλέκει ὁρμῶντας) οὐδόλως βραδὺς ὁ Αἰνείας
ἐπιπεσὼν ἐκ πλαγίου, καὶ ὅπου τὸ τάχιστον τέλος,
εἰς τὰ πλευρὰ καὶ τὸ στῆθος βυθίζει τὸ ἄσπλαγχνον ξίφος.
Ἄμυκον δὲ τὸν πεσόντα τοῦ ἵππου ὁμοῦ καὶ Διώρην
τὸν ἀδελφόν του ὁ Τύρνος πεζῶς διὰ λόγχης τὸν ἕνα
καὶ διὰ ξίφους τὸν ἄλλον φονεύει· ταμὼν δ' ἀμφοτέρων
τὰς κεφαλὰς, τὰς κρεμᾷ εἰς τὸ ἅρμα του, αἷμα σταζούσας.

Τρεῖς δ' ὁ Αἰνείας, Κεθήγον καὶ Τάλον καὶ Τάναϊν, κτείνει
διαμιᾶς, καὶ Ὀνύταν τὸν πενθιμον φέροντα ἦθος,
τὸν Ἐχιόνιον τοὔνομα μὲν, Περιδίας δὲ γόνον.
Τοὺς ἀδελφοὺς δ' ἐκ Λυκίας ὁ ἄλλος, τῆς χώρας τοῦ Φοίβου,
καὶ τὸν Ἀρκάδα, τὸν μάτην πολέμους μισοῦντα Μενοίτην,
τὸν νεανίαν· αὐτοῦ καὶ πτωχὸς ἦν ὁ οἶκος, καὶ πέριξ
τῆς ἰχθυώδους ἡ τέχνη του Λέρνης· οὐδέποτε δ' ἔγνω
τοὺς δυνατοὺς, μισθωτὸν δ' ὁ πατήρ του ἀγρὸν ἐγεώργει.
Ὡς ἐκ μερῶν διαφόρων ἐπέρχονται φλόγες εἰς δάσος
ἐξηραμένον, ἐπάνω φρυγάνων, δαφνῶν πολυχρότων,
ἢ ὡς ἠχοῦν ποταμοὶ ἠφρισμένοι ἐξ ὕψους ὀρέων,
ὅταν σφοδρῶς καταῤῥέοντες βρέχουν τὰ κάτω πεδία,
καὶ τὴν ὁδόν του καθεὶς κατασκάπτει, ἀμφότεροι οὕτως
ὅ τε Αἰνείας καὶ Τύρνος ὁρμῶσ' εἰς τὸν πόλεμον. Ἤδη
κατακυμαίνεται χόλος ἐντὸς, καὶ τ' ἀνίκητα στήθη
ῥήγνυνται. Ῥίπτονται ἤδη ἐν πάσῃ ἀνδρίᾳ εἰς φόνους.

Τὸν εἰς προπάππων καὶ πάππων ὀνόματα, ἔτι δ' εἰς γένος
πάντων Λατίνων ἀνάκτων κομπάζοντα Μύῤῥανον, πέτρας
μέγιστον τμῆμα λαβὼν ὁ Αἰνείας, ἐκκρούει τοῦ δίφρου,
καὶ εἰς τὴν γῆν ἐκτινάσσει αὐτόν· ὑπὸ δὲ τὰ λωρία
καὶ τὸν ζυγὸν οἱ τροχοὶ τὸν κυλίουν· κ' οἱ πόδες τῶν ἵππων
τῶν ἀμνημόνων πατοῦντες πυκνῶς τὸν δεσπότην των φθείρουν.
Ἐν φρυαγμῷ δὲ μεγάλῳ ὁρμῶντα τὸν Ἴλλον ὁ Τύρνος
συναπαντῶν, διὰ λόγχης τρυπᾷ τοὺς χρυσοῦς του κροτάφους·
κ' εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἔστ' ἡ αἰχμὴ διελθοῦσα τὸ κράνος.
Οὔτε δὲ σὺ, ἀνδρειότατ' Ἑλλήνων Κρητεῦ, τὴν τοῦ Τύρνου
ἔφυγες βίαν· ἀλλ' οὔτ' οἱ θεοὶ τοῦ Κυπέγκου ἐπέσχον
τὴν τοῦ Αἰνείου ὁρμήν· εἰς τὸν σίδηρον ἄφρακτα στήθη
ἔδωκαν· οὔτ' ἡ ἀσπὶς ἡ χαλκῆ τοῦ ἀθλίου ἀντέσχεν.
Εἶδε καὶ σὲ ἡ Λαυρέντιος γῆ, ὦ Αἶολε, τέλος
ν' ἀπολεσθῇς, κ' εἰς τὸ χῶμα τεθέντα νὰ στρώσῃς τὰ νῶτα,
ὃν οὐδ' Ἀργείων στρατὸς ἐδυνήθη ποτὲ νὰ νικήσῃ,
οὐδ' Ἀχιλλεύς, ὁ τὴν πᾶσαν ἀρχὴν καθελὼν τοῦ Πριάμου·
ὧδέ σοι τέρμα τοῦ βίου· εἰς Ἴδην ἦν μέγας σοι οἶκος,
εἰς Λυρνησσὸν ἦν ὁ μέγας σου οἶκος, ἐνταῦθα ὁ τάφος.

Τότε συγκρούονται πάντα τὰ τάγματα, πάντες Λατῖνοι,
πάντες δὲ Τρῶες, Μνεσθεὺς, καὶ ὀξύφρων Σερέστης,

καὶ ῥωμαλέος Ἀσύλας, καὶ Μέσσαπος ἵππων δαμάτωρ,
φάλαγξ ἡ Τούσκων προσέτι κ' Εὐάνδρου στρατὸς τοῦ Ἀρκάδος·
ἕκαστος δὲ καταβάλλει ὁπόσον δυνάμεως ἔχει·
οὔ τις βραδύτης ἢ ἄνεσις. Μάχη θερμὴ συγκροτεῖται.

Τότ' ἡ καλλίστη γεννήτρια θέτ' εἰς τὸν νοῦν τοῦ Αἰνείου
νὰ πορευθῇ πρὸς τὰ τείχη, καὶ στρέψας ταχὺς εἰς τὴν πόλιν
τὴν στρατιὰν, τοὺς Λατίνους ἐξαίφνης ὁρμῶν νὰ ταράξῃ.
Ὡς πανταχοῦ τοῦ στρατοῦ δ' ἀνεζήτει τὸν Τύρνον ἐκεῖνος,
περιφερόμενος ὧδε κ' ἐκεῖ, ἀτενίζει τὴν πόλιν
τῶν τοῦ πολέμου δεινῶν ἀπαθῆ, ἀποινὶ ἠρεμοῦσαν.
Μείζονος μάχης ἀμέσως εἰκὼν τὴν ψυχήν του ἐξάπτει,
καὶ τὸν Μνεσθέα καλεῖ καὶ Σερέστην ὁμοῦ καὶ Σεργέστην
τοὺς στρατηγοὺς, καὶ εἰς λόφον ἀνέρχεται ὅπου τῶν Τρώων
σπεύδ' ἡ λοιπὴ λεγεὼν, καὶ οὐδεὶς ἀποθέτει τὴν λόγχην
ἢ τὴν ἀσπίδα· ἐκεῖνος δὲ στὰς εἰς τὸ μέσον των λέγει·

«Μήτις βραδύν' εἰς τοὺς λόγους μου τούτους· ὁ Ζεὺς εἶν' ἐνταῦθα·
μηδὲ διότι αἰφνίδιον τοῦτ' ὀκνηρὸς ἂς φανῇ τις·
τὴν τοῦ Λατίνου καθέδραν, αὐτὴν τὴν ἀρχέκακον πόλιν
σήμερον, ἂν χαλινὸν ἀρνηθῇ νὰ δεχθῇ νικηθεῖσα,
θὰ καταστρέψω, κ' εἰς γῆν καπνιζούσας θὰ ῥίψω τὰς στέγας.
Τί; νὰ προσμένω ὡς πότε ὁ Τύρνος θὰ θέλει τὴν μάχην
νὰ ὑπομένῃ, καὶ πότε νικώμενος πάλιν νὰ ἔλθῃ;
Αὔτη, πολῖται, ἀρχὴ, κεφαλὴ τοῦ ἀθέσμου πολέμου·
φέρετε δᾷδας· τὰς πίστεις δυνάμει φλογῶν ἀπαιτεῖτε.»

Εἶπε τοιαῦτα, κ' ἐπίσης θερμῶς ἁμιλλώμενοι πάντες,
σφηνοειδῶς προχωροῦν, κ' ἐφορμῶσι πυκνῶς εἰς τὰ τείχη.
Τίθενται κλίμακες ἅμα, καὶ φαίνεται πῦρ αἰφνιδίως·
κατὰ τὰς πύλας συντρέχουν οἱ μὲν καὶ φονεύουν τοὺς πρώτους·
πάλλουν τὰς λόγχας οἱ δὲ, τὸν αἰθέρα δὲ βέλη σκιάζουν·
τὴν δεξιὰν πρὸς τὰ τείχη δ' ἐκτείνας ἐκεῖ ὁ Αἰνείας
μετὰ τῶν πρώτων, μεγάλῃ φωνῇ τὸν Λατῖνον ἐλέγχει·
τὸν οὐρανὸν δὲ μαρτύρεται ὅτι καὶ αὖθις ἐκ βίας
μάχεται, ὅτι δὲ δὶς ὁ ἐχθρὸς τὰς συνθήκας παρέβη.
Τῶν περιτρόμων ἀστῶν μεταξὺ δ' ἀναφύεται ἔρις·
νὰ παραδώσουν τὴν πόλιν οἱ μὲν κ' εἰς τοὺς Τρῶας ν' ἀνοίξουν
θέλουν τὰς πύλας, καὶ σύρουν τὸν ἄνακτ' αὐτὸν εἰς τὰ τείχη·
ὅπλα κομίζουσ' οἱ δὲ, κ' ἐπιμένουν νὰ σώσουν τὴν πόλιν·

οὕτως ἂν σμῆνος ποιμὴν μελισσῶν εἰς ἀπόκρυφον πέτραν
ἀνακαλύψῃ, καπνοῦ παρευθὺς τὸ πληροῖ δριμυόσμου,
διὰ τειχῶν τῶν κηρίνων δ' ἐκεῖναι περίτρομοι τρέχουν,
μέγα βομβοῦσαι δ' ἀθρόως, τὴν ὀργὴν των ὀξύνουσι μᾶλλον·
στρέφετ' ἐντὸς ἡ ζοφώδης ὀσμὴ, κ' εἰς τῆς πέτρας τὴν στέγην
ἦχος κωφὸς ἀντηχεῖ· ὁ καπνὸς δ' ἀναβαίν' εἰς τὰς αὔρας.

Εἰς τοὺς καμόντας Λατίνους πρὸς τούτοις συνέβη τοιόνδε,
καὶ εἰς βαθὺ κατεβύθισε πένθος τὴν ἅπασαν πόλιν.
Ὡς ὁ ἐχθρὸς νὰ χωρῇ πρὸς τὴν πόλιν ἡ ἄνασσα εἶδε
καὶ νὰ ἐγγίζ' εἰς τὰ τείχη, καὶ πῦρ νὰ πετᾷ εἰς τοὺς οἴκους,
οὔτε στρατὸς δὲ Ῥοτόλων νὰ φαίνηται, οὔτε τοῦ Τύρνου,
εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς μάχης νομίζ' ἡ ἀθλία τὸν νέον
ἀπολεσθέντα, κ' αἰφνίδιος θλῖψις ταράττει τὸν νοῦν της·
κατηγορεῖ δ' ἑαυτὴν ὡς πηγὴν τῶν δεινῶν πρωταιτίαν,
κ' εἰς τὴν οἰκτράν της μανίαν ἐκφράσασα πλεῖστα παράφρων,
τὴν πορφυρᾶν της ἐσθῆτα, ζητοῦσα τὸν θάνατον, σχίζει,
καὶ εἰς δοκὸν ὑψηλὴν δεσμὸν δέει ἀσχήμου θανάτου.
Τὴν συμφορὰν δ' αἱ οἰκτραὶ Λατινίδες ὡς ἤκουσαν ταύτην,
πρώτ' ἡ θυγάτηρ δ' αὐτῆς Λαβινία τὴν κόμην της τίλλει,
καὶ παρειὰς τὰς ῥοδόχρους σπαράττει· τὸ ἄλλο δὲ πλῆθος
μαίνεται πέριξ, καὶ μέγας ἠχεῖ κοπετὸς εἰς τὸν οἶκον,
σπείρεται δὲ κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ἡ πάνδεινος φήμη.
Σείοντ' αἱ φρένες· σχιστὸν τὸν χιτῶνα, χωρεῖ ὁ Λατῖνος,
τὴν τῆς συζύγου φθορὰν, τὸν τῆς πόλεως ὄλεθρον βλέπων,
τὴν πολιὰν δὲ μολύνων, καὶ πάσσων ἀκάθαρτον κόνιν,
καὶ ἑαυτὸν καταρᾶται καθότι τὸν Τρῶα Αἰνείαν
δὲν παρεδέχθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὡς γαμβρὸν ἑκουσίως.

Εἰς τοῦ πεδίου τὰ ἄκρα ὁ Τύρνος ἐν τούτ' ὁ μαχήμων
ἤδη βραδὺς πλανωμένους ὀλίγους διώκει, καὶ ἧττον
εἰς τὰς προόδους αὐτοῦ καὶ τῶν ἵππων του χαίρει κομπάζων,
ὅτε τῷ φέρει ἐξαίφνης ἡ αὖρα κραυγὴν μεμιγμένην
μετὰ δειμάτων κωφῶν· ὀρθωθέντα τὰ ὦτά του δ' ἅμα
ἐπὶ τῆς πόλεως θόρυβος πλήττει καὶ ἄχαρις ἦχος.
«Οἴμ', ὑπὸ τίνος ἡ πόλις τοσούτου ταράττεται πένθους;
τίς δὲ τοσαύτη παντοία κραυγὴ αἰφνιδίως ἠγέρθη;»
Εἶπεν αὐτὰ, κ' ἐπισχὼν τὰ ἡνία ὡς ἔκφρων, ἐστάθη.
Ἡ ἀδελφή του δὲ, ἥτις λαβοῦσα τὴν ὄψιν Μετίσκου

τοῦ ἡνιόχου, ἡνίας καὶ δίφρον καὶ ἵππους διεῖπε,
λέγει αὐτὰ πρὸς αὐτόν· «Ἄς διώξωμεν, Τύρνε, τοὺς Τρῶας
ὅπου ἡ νίκ' εἰς ἡμᾶς κατὰ πρῶτον ἠνέωξε δρόμον·
νὰ βοηθήσουν τὴν πόλιν δυνάμεν' ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι·
τοὺς Ἰταλοὺς ὁ Αἰνείας ἂν μάχας κινῶν καταφθείρῃ,
ἂς ἐπιφέρωμεν φόνον κ' ἡμεῖς ἀπηνῆ πρὸς τοὺς Τρῶας.
Οὐδ' εἰς στρατοῦ ἀριθμὸν οὐδ' εἰς κλέος κατώτερος εἶσαι.»
Λέγει δ' ὁ Τύρνος·
«Ὦ ἀδελφή μου, σ' ἐγνώρισ' ἀφ' ὅτου, τοὺς ὅρκους ἐντέχνως
διαταράξασα, εἶδον ἐντὸς νὰ ῥιφθῇς τοῦ πολέμου.
Μάτην καὶ ἤδη, θεὰ, ὑποκρύπτεσαι· τίς σ' ἐξ Ὀλύμπου
πέμψας, ἠθέλησ' εἰς τόσον δεινοὺς νὰ σὲ φέρῃ ἀγῶνας;
τοῦ δυστυχοῦς ἀδελφοῦ σου τὸν θάνατον ἦλθες νὰ ἴδῃς;
τί δὲ νὰ πράξω; ἢ πῶς θὰ μὲ σώσῃ τοὐντεῦθεν ἡ τύχη;
Εἶδον ἐμπρὸς τῶν ὀμμάτων αὐτῶν μου, καλῶν με ματαίως
ὁ προσφιλής μοι καὶ ὂν παρ' ἐμοὶ οὐδὲ εἷς ὑπερβαίνει
Μύρανος, μέγας νὰ πέσ', εἰς πληγὴν ὑποκύψας μεγάλην.
Διὰ νὰ μὴ ἐπιζήσ' εἰς τὸ αἶσχος ἡμῶν, καὶ ὁ τάλας
ὤλετο Οὔφης, καὶ Τρῶες τὸ σῶμα, τὰ ὅπλα του εἶλον.
Τί; καὶ τῶν οἴκων τὸν ὄλεθρον (τοῦτο μᾶς λείπεται μόνον)
νὰ ὑποφέρω; τοῦ Δράγκου τοὺς λόγους νὰ μὴ τιμωρήτω;
νὰ δραπετεύσω; φυγὰς ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἐδάφους ὁ Τύρνος;
τόσον ὁ θάνατος μέγα δεινόν; Οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου
ἂν μὲ κατέτρεξαν, ἔστε μοι εὔνους, σκιαὶ τῶν νερτέρων·
μετὰ ψυχῆς καθαρᾶς πρὸς ὑμᾶς, κ' ἐλευθέρας κηλίδων,
ἂς καταβῶ, οὐδαμῶς τῶν λαμπρῶν ἀναξίως προγόνων.»
Ἔλεγε ταῦτα, ὁπόταν ἰδοὺ τὸν ἐχθρὸν διασχίσας
ἔρχετ' ἐφ' ἵππου ἐπάφρου ὁ Σάγης, τρωθὲν ὑπὸ βέλους
ἔχων τὸ πρόσωπον· οὕτω θερμῶς δ' ἱκετεύει τὸν Τύρνον·
«Τύρνε, τοὺς σοὺς εὐσπλαγχνίσθητ'· εἰς σὲ εἶν' ἐλπίς των ἡ μόνη.
Κεραυνοβόλος τὰ φρούρια πάντ' ἀπειλεῖ ὁ Αἰνείας
τῶν Ἰταλῶν ν' ἀνατρέψῃ κ' εἰς πλήρη φθορὰν νὰ τὰ ῥίψῃ.
Ἦδ' εἰς τοὺς οἴκους καὶ δᾷδες πετοῦν· οἱ Λατῖνοι δὲ τείνουν
ὄμματα, χεῖρας πρὲς σέ· καὶ ὁ ἄναξ δ' αὐτὸς ἀμφιῤῥέπει
τίνα γαμβρὸν νὰ ἐκλέξῃ κ' εἰς τίνας νὰ νεύσῃ συνθήκας·
ἡ πιστοτάτη σου δὲ βασιλὶς πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτόχειρ
ἐθανατώθη, κατάπληκτος ὅλως λιποῦσα τὸν βίον·

μόνοι δ' Ἀτίνας καὶ Μέσσαπος ἔτι κρατοῦν ἐμψυχοῦντες
πρὸ τῶν πυλῶν τὸν στρατόν· ἑκατέρωθεν δ' ἵσταντ' ἐκείνων
φάλαγγες πέριξ πυκναί· καταφρίσσουν δὲ δάση φασγάνων·
σὺ δὲ κυλίεις τὸν δίφρον ἐν τούτοις εἰς χλόην ἐρήμην!»

Ἐκθαμβηθεὶς ἐξ αὐτῆς τῆς ποικίλης εἰκόνος ὁ Τύρνος
ἄφωνος ἵσταται βλέπων· τὰ βάθη δ' ἐξάπτουσα φλέγει
τὰ τῆς ψυχῆς του αἰσχύνη μεγάλη, μανία, καὶ θλῖψις,
κ' ὑπ' Ἐριννύων κεντώμενος ἔρως, καὶ αἴσθημ' ἀνδρίας.
Ὡς δ' ἐσκεδάσθ' ἡ ἀχλὺς τοῦ νοὸς καὶ τὸ φῶς ἐπανῆλθε,
τῶν φλογερῶν ὀφθαλμῶν πρὸς τὰ τείχη τοὺς κύκλους ἐλίσσων,
ἐν ταραχῇ, ἐκ τοῦ ἅρματος βλέπει τὴν ἔξοχον πόλιν.
Δίνη φλογὸς δὲ ἰδοὺ στρεφομένη ἐκ στέγης εἰς στέγην,
πρὸς οὐρανὸν ἐκυμάτει, καὶ ἤδη κατεῖχε τὸν πύργον,
πύργον, ὃν εἶχεν αὐτὸς ἐκ δοκῶν ἀνεγείρει παγίων,
κάτω τροχοὺς ὑποθείς, κ' ὑψηλὰς ἐπιστρώσας γεφύρας.
«Ἤδη αἱ Μοῖραι νικοῦν, ἀδελφή μου, καὶ μὴ μὲ βραδύνῃς.
Ἂς κατασπεύσωμεν ὅπου τὸ θεῖον κ' ἡ Τύχη μᾶς κράζουν.
Νὰ συμπλακῶ μετ' Αἰνείου ἀνάγκη· ἀνάγκη νὰ πάθω
εἴ τι δεινὸν ἐν θανάτῳ· ἀλλ' ἄτιμον δὲν θὰ μὲ ἴδῃς,
ὦ ἀδελφή. Πρὶν αὐτὴν νὰ μανῶ τὴν μανίαν μου ἄφες.»

Εἶπε κ' εὐθὺς ἐκ τοῦ δίφρου πηδᾷ εἰς τὸ ἔδαφος κάτω,
καὶ διὰ μέσου ἐχθρῶν καὶ βελῶν προχωρεῖ, τεθλιμμένην
τὴν ἀδελφὴν ἐκλιπών, καὶ ὁρμᾷ διασχίζων τὸ πλῆθος.
Ὥσπερ ὁπόταν ἀπ' ἄκρου βουνοῦ καταφέρεται βράχος
εἴτ' ἐκσπασθεὶς ὑπὸ ῥύμης ἀνέμου ἢ ὄμβρου βιαίου,
εἴτ' ἐκ μεγάλης τὰς βάσεις τριβεὶς ἀρχαιότητος χρόνου
καὶ μετὰ ῥύμης ὁ λίθος χρημνίζεται κάτ' ὁ αὐθάδης,
ἀναπηδῶν, συγκυλίει δ' ἀνθρώπους καὶ δάση καὶ ποίμνας
μεθ' ἑαυτοῦ· καὶ ὁ Τύρνος ὁμοίως σκορπίζων τὸ πλῆθος,
τρέχ' εἰς τὰ τείχη τῆς πόλεως ὅπου τὴν γῆν καθυγραίνει
πλῆθος αἱμάτων, κ' ἐξ ἤχου λογχῶν οἱ ἀέρες συρίζουν.
Διὰ χειρὸς δὲ σημαίνει, καὶ μέγ' ἀνακράζει συγχρόνως.
«Στῆτε, Ῥοτόλοι· τὰ ὅπλα δ' ἐπίσχετε σεῖς, ὦ Λατῖνοι.
Οἵα ἡ τύχη ἂν ᾖ, εἶν' ἐμή· εἶν' ἐμὸν τὰς συνθήκας
ν' ἀποφασίσω ἀνθ' ὅλων ὑμῶν, καὶ δι' ὅπλων νὰ κρίνω.
Πάντες ἀπόστητ' ἐκ μέσου ὑμεῖς, καὶ διάστημα δότε.»

Ὡς ὁ πατὴρ δὲ τὸ ὄνομα ἤκουσ' Αἰνείας τοῦ Τύρνου,

καταλιπὼν τοῦ φρουρίου τὰς ἄκρας, ἀφήσας τὰ τείχη,
ἀναβολὰς ἐπισπεύδει, καὶ πάντ' ἀνάβάλλει τὰ ἔργα,
ἀνασκιρτᾷ ἐκ χαρᾶς, καὶ ἠχοῦν φρικαλέον τὰ ὅπλα·
φαίνεται δ' ὅσος ὁ Ἄθως καὶ ὅσος ὁ Ἔρυξ καὶ ὅσος
ὁ Ἀπεννῖνος ὁ γέρων αὐτὸς ὁ τὴν κάραν ἐγείρων
τὴν νιφετώδ' εἰς αἰθέρα κ' ἐκ πρίνων στιλπνῶν ἐστεμμένος.
Ἤδ' Ἰταλοὶ καὶ Ῥοτόλοι καὶ Τρῶες καθ' ἅμιλλαν στρέφουν
τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς ἐκείνους ὅσοι παρέμενον ἄνω
εἰς τὰς ἐπάλξεις, καὶ ὅσοι κριοὺς εἰς τὰ τείχη κατώθουν·
θέτουν ἐπ' ὤμων τὰ ὅπλα· θαυμάζει δ' αὐτὸς ὁ Λατῖνος
ἄνδρας δεινοὺς καθορῶν, διαφόρων γεννήματα τόπων,
νὰ συσταθοῦν εἰς ταὐτό, καὶ εἰς δίκην σιδήρου νὰ ἔλθουν.

Εἰς ἀνοικτὸν δὲ πεδίον ὡς ἦλθον ἐκεῖνοι κατ' ὄψιν,
διὰ δρομαίας ὁρμῆς ἀκοντίζουν τὰς λόγχας μακρόθεν·
καὶ μετ' ἀσπίδων κ' ἐνήχου χαλκοῦ προχωροῦν εἰς τὴν μάχην.
Κάτωθεν στένει ἡ γῆ· τὰς πληγάς των πυκνὰς δὲ τὰ ξίφη
διπλασιάζουν, καὶ μίγνυντ' εἰς ἓν καὶ ἀνδρία καὶ τύχη.
Εἰς τὸν ἀπέραντον Σύλαν, εἰς Τάβυρνον, μέγα τὸ ὕψος,
δύο ἀντίπαλοι ταῦροι ὁπόταν συστῶσιν εἰς μάχην
δι' ἀντιθέτων μετώπων, οἱ φύλακες ἔντρομοι φεύγουν·
ἄφωνος μέν' ἡ ἀγέλη ἐκ φόβου, σιγοῦν αἱ δαμάλεις,
τίς θὰ ἰσχύσῃ προσμένουσαι, τίς θὰ φανῇ ἀρχηγός των·
μετὰ μεγάλης δὲ ῥώμης πληγὰς διαμείβουν ἐκεῖνοι
καὶ κατωθοῦντες ἐμπήγουν τὸ κέρας, κ' εἰς ἄφθονον αἷμα
λούουν αὐχένας καὶ ὤμους· μυκᾶται δὲ σύμπαν τὸ δάσος.
Ἀπαραλλάκτως κ' Αἰνείας ὁ Τρὼς καὶ ὁ Δαύνιος ἥρως
ἀντεφορμοῦν μετ' ἀσπίδων, καὶ κρότος πληροῖ τὸν αἰθέρα.
Πλάστιγγας δύο ἐν τούτοις ὁ Ζεὺς ἰσοστάθμους ἀνέλκει
καὶ εἰς ἑκάστην ἀλλοίαν ἐνθέτει τὴν μοῖραν ἑκάστου,
θέλων νὰ ἴδῃ εἰς τίνα θὰ κλίνῃ τὸ μόρσιμον βάρος.

Ἀναπηδῶν, ἀποινεῖ, ὡς ἐφρόνει, ἐν τούτοις ὁ Τύρνος,
καὶ τὸ ὁλόκληρον σῶμα ὑψώσας ὡς ὕψου τὸ ξίφος,
βάλλει· κραυγάζουσ' οἱ Τρῶες κ' οἱ ἔντρομοι πάντες Λατῖνοι,
καὶ οἱ στρατοὶ ἀτενεῖς· ἀλλ' ὅμως τὸ ἄπιστον ξίφος
θραύεται ἅμα, κ' ἐν μέσῳ αὐτῆς τῆς πληγῆς τὸν προδίδει·
μόν' ἡ φυγὴ σωτηρία, καὶ φεύγει ταχύτερος Εὔρου,
ἅμα ᾐσθάνθη λαβὴν ἀλλοτρίαν καὶ ἄοπλον χεῖρα.

Ἄδεται ὅτι ὁπότε τὸ πρῶτον ἐπέβη τοῦ δίφρου
διὰ νὰ δράμ' εἰς τὴν μάχην, ἀφεὶς τὸ πατρῷόν του ξίφος,
τοῦ ἡνιόχου Μετίσκου, ὡς ἔσπευδ', ἐπῆρε τὸ ὅπλον.
Ἦρχει μὲν τοῦτο, ἐν ὅσῳ τὰ νῶτα παρεῖχον οἱ Τρῶες
περιπλανεῖς· πρὸς Ἡφαίστεια πλὴν, πρὸς θεότευκτα ὅπλα
ξίφος θνητὸν διερράγη ἀμέσως ὡς ὕελος χαῦνος·
εἰς τὴν ξανθὴν δὲ τὰ θραύσματα ἔλαμψαν ἄμμον σπαρέντα.
Ἔκφρων ὁ Τύρνος πλανᾶται φυγὰς εἰς πεδία παντοῖα,
τῇδε κἀκεῖσε, καὶ κύκλους πολλοὺς ἀμφιβόλους περαίνει·
ἀπανταχόθεν πυκνὸς περιΐσταται στέφανος Τρώων.
Λίμνη μεγάλη ἐντεῦθεν καὶ τείχη ἐκεῖθεν τραχέα.
Καὶ ὁ Αἰνείας δ' οὐχ ἧττον, τὰ γόνατα καίτοι βραδέα
καὶ τὴν πορείαν νωθρὰν ἐκ τοῦ τραύματος ἔχων εἰσέτι,
τὸν κατεπείγει περίτρομον, βῆμα πρὸς βῆμα διώκων·
ἔλαφον ὥσπερ ποτὲ εἰργαμένην ἐκ ῥείθρων ὑδάτων
ἢ ἐκ πτερῶν φοινικῶν εἰς αἰφνίδιον τρόμον ῥιφθεῖσαν,
ὅταν τυχὼν θηρευτὴρ ὑλακτῇ καὶ ἐπίκειται κύων,
τὶς ἀπορρῶγας ἐκείνη τρομάζουσα ὄχθας, τοὺς δόλους
φεύγει καὶ στρέφ' εἰς χιλίας ὁδοὺς, καὶ ὁ ἄλκιμος Οὔμβρων
ἐγκειται χαίνων· ἐγγίζει, τὴν ἔχει, ἢ ὡς νὰ τὴν ἔχῃ,
τὰς σιαγόνας κροτεῖ, πλὴν κενὸν ἀπατώμενος δάκνει.

Τότε βοὴ ἀνυψοῦται μεγάλη· κ' αἱ ὄχθαι κ' ἡ λίμνη
ἀντιβοοῦν εἰς τὰ πέριξ, καὶ πᾶς ὁ αἰθὴρ ἐνηχεῖται·
φεύγων ἐκεῖνος, συγχρόνως ἐλέγχει τοὺς πάντας Ῥοτόλους·
ὀνομαστὶ τοὺς καλεῖ, καὶ τὸ γνώριμον ξίφος αἰτεῖται.
Θάνατον πλὴν καὶ ταχίστην φθορὰν ἀπειλεῖ ὁ Αἰνείας,
ἄν τις φανῇ βοηθός του· τοὺς τρέμοντας δὲ φοβερίζει
νὰ κατασκάψῃ τὴν πόλιν, κ' ἐνίσταται καίτ' εἰλκωμένος.
Κύκλους πεντάκις συστρέφουν αὐτοὶ κ' ἐπιστρέφουν πεντάκις
ἔνθεν καὶ ἔνθεν, οὐδόλως μικρᾶς, παιγνιώδεις ζητοῦντες
ἀνταμοιβάς· ἡ ζωὴ καὶ τὸ αἷμα τοῦ Τύρνου ἦν γέρας.

Ἦν ἱερά τις τοῦ Φαύνου ἐλαία πικρόφυλλος ὧδε,
δένδρον, εἰς ὅπερ οἱ ναῦται ἀπέδιδον πάντοτε σέβας
οἱ ἐκ θαλάσσης σωθέντες, κ' ἐπήγνυον δῶρα κατ' ἔθος
πρὸς τὸν θεὸν τοῦ Λαυρέντου, κ' εὐξάμενοι ἤρτων ἐσθῆτας·
τὸ ἱερὸν πλὴν ἀκρίτως ἐξέσπασαν δένδρον οἱ Τρῶες,
ἵν' ἀνοικτὸν ᾖ αὐτοῖς τὸ πεδίον, καὶ λεῖον εἰς μάχας.

Ἡ τοῦ Αἰνείου ἐκόλλησε λόγχ' εἰς αὐτό. Μετὰ βίας
σφενδονισθεῖτα ἐπήχθη, σκληρὰ τὴν ἐκράτει δ' ἡ ῥίζα.
Κύπτει, λαμβάν' εἰς τὴν χεῖρα, ζητεῖ τὴν αἰχμὴν νὰ ἐκσπάσῃ
ὁ Δαρδανίδης, νὰ βάλῃ σιδήρῳ διώκων ἐκεῖνον
ὃν νὰ κατάσχ' ἠδυνάτει. Ὡς ἔκφρων δ' ἐκ φόβου ὁ Τύρνος
«Φαῦνε ἐλέησον σὺ, ἀναπράζει, καὶ σὺ, ὦ βελτίστη,
κράτει τὸν σίδηρον, Γῆ, ἂν ἐγὼ τὰ ὑμῶν ἐσεβάσθην
ὅσια, ἅπερ οἱ Τρῶες κακῶς ἐβεβήλουν ἐν μάχαις.»
Εἶπεν αὐτὰ, καὶ οὐχὶ τῶν θεῶν ἐδεήθη ματαίως.
Ὥραν πολλὴν προσπαθῶν κ' εἰς κορμὸν τὸν σκληρὸν ἐπιμένων,
δι' οὐδενὸς ὁ Αἰνείας ἠδύνατο σθένους ν' ἀνοίξῃ
ξύλον τὸ δάκνον· ἐν ᾧ δὲ θερμῶς διατείνετ' ἐκεῖνος,
τοῦ ἡνιόχου καὶ πάλιν Μετίσκου λαβοῦσα τὸ ὀχῆμα,
σπεύδ' ἡ Δαυνία θεὰ κ' ἐπιστρέφ' εἰς τὸν Τύρνον τὸ ξίφος.
Διὰ τὴν τόλμην τῆς Νύμφης δ' αὐτὴν ὀργισθεῖσα ἡ Κύπρις
ἔρχετ' εὐθὺς καὶ τὴν λόγχην ἐξέλκει τοῦ βάθους τῆς ῥίζης.
Ἔξοχοι τότε αὐτοὶ, μετὰ νέας ἀνδρίας καὶ ὅπλων,
καὶ ἐπαρθέντες ὁ μὲν εἰς τὸ ξίφος ὁ δὲ εἰς τὴν λόγχην,
καταντικρὺ συναντῶνται Ἀρήϊον πνέοντες μάχην.

Ὁ πανσθενὴς τοῦ Ὀλύμπου δὲ ἄναξ αὐτὰ πρὸς τὴν Ἥραν,
ἀπὸ νεφέλης πυῤῥᾶς θεωμένην τὸν πόλεμον, λέγει·
«Ποῖον τὸ τέλος, ὦ σύζυγε, τούτων; τί μένει δὲ πλέον;
Ὅτι ἐφέστιος ἔσται θεὸς ὁ Αἰνείας καὶ ὅτι
εἰς οὐρανὸν θὰ τὸν φέρουν αἱ Μοῖραι, καλῶς τὸ γνωρίζεις.
Τί μηχανᾶσαι λοιπὸν κ' εἰς ψυχρὰς παραμένεις νεφέλας;
πρέπει ποτὲ τὸν ἀθάνατον τραῦμα θνητὸν νὰ λυμάνῃ;
πῶς ἀποδίδεις τὸ ξίφος; (οὐδὲν θὰ ἠδύνατο μόνη
ἡ Ἰὐτύρνα) καὶ πῶς ἡττηθέντων ἰσχὺν ἐπαυξάνεις;
Παῦσον εἰς τέλος, καὶ κάμφθητι ἤδ' εἰς ἡμῶν τὰς δεήσεις.
Μὴ κατατρώγῃ σε ἄλγος σιγῶν· τὰ γλυκέα σου χείλη
ἂς μὴ εἰπῶσιν ὁποῖαι πικραὶ σὲ λυποῦσι φροντίδες.
Ἦλθεν εἰς πέρας τὸ πᾶν· κατὰ γῆν ἠδυνήθης καὶ πόντον
νὰ συνταράξῃς τοὺς Τρῶας, ν' ἀνάψῃς ἀνέκφραστον ἔριν,
οἶκον λαμπρὸν ν'ἀνατρέψῃς καὶ πένθος εἰς γάμους νὰ μίξῃς.
Πὴ περαιτέρω· ἀρκεῖ σοι.» Τοιαῦτα ὁ Ζεὺς κατὰ πρῶτον.
Ἡ Κρονιὰς κατηφὴς δ' ἐπὶ τούτοις τοιαῦτ' ἀπεκρίθη·
«Μέγιστε Ζεῦ, ἱκανῶς τὴν βουλήν σου ἐγνώρισα ταύτην·

ὅθεν τὴν γῆν καὶ τὸν Τύρνον κατέλιπον ἄκουσα πλέον·
οὐδὲ θὰ μ' ἔβλεπες μόνην ἀλλέως ἐφ' ἕδρας νεφέλης
ἄξι', ἀνάξια, πάντα νὰ πάσχω· ἀλλ' ἅμα θὰ ὥρμων
πῦρ ἐζωσμέν' εἰς τὰς τάξεις, κ' εἰς μάχην θὰ εἶλκον τοὺς Τρῶας.
Τὴν Ἰϋτύρναν ἐγὼ παρεκίνησα, ναί, νὰ συνδράμῃ
τὸν δυστυχῆ ἀδελφόν, καὶ τολμῶσα τὸ πᾶν, νὰ τὸν σώσῃ·
βέλος οὐχὶ πλὴν νὰ ῥίψῃ, οὐχὶ νὰ ἐντείνῃ τὸ τόξον,
μὰ τῆς Στυγίας πηγῆς κεφαλὴν τὴν ἀμείλικτον, ἥτις
εἰς τοὺς ὑψίστους θεούς ἐστι μόνος σεβόμενος ὅρκος·
ὑποχωρῶ δὲ τοὐντεῦθεν κ' ἐκλείπω, μισοῦσα τὰς μάχας.
Τοῦτο δ' εἰς ὅπερ οὐδεὶς τῶν Μοιρῶν ἀντιτάττεται νόμος
πρὸς τοῦ Λατίου αὐτοῦ, πρὸς τῆς δόξης τῶν σῶν ἱκετεύω.
Δι' εὐημέρου συζεύξεως (ἔστω) ἀφ' οὗ συνδεθῶσι,
νόμους ἀφ' οὗ καὶ σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἀμείψωσ' εἰρήνης,
οἱ ἐγγενεῖς νὰ φυλάξουν Λατῖνοι τὴν πάλαι των κλῆσιν·
μηδ' ἐπιτρέψῃς ποτὲ ἢ Τευκροὶ νὰ καλῶνται ἢ Τρῶες,
οὔτε ποτὲ τὴν στολὴν ἢ τὴν γλῶσσαν τὴν πρώτην ν' ἀλλάξουν.
Ἔστω τὸ Λάτιον, πλὴν Ἀλβανοὶ αἰωνίως ἂς ἄρχουν·
δι' ἀρετῆς Ἰταλῶν ἂς ἰσχύ' ἡ φυλὴ τῶν Ῥωμαίων.
Ὤλετο ἅπαξ ἡ Τροία, καὶ τ' ὄνομ' αὐτῆς ὀλεσθήτω.»

Τῇ ἀπαντᾷ μειδιῶν τῶν βροτῶν καὶ τῶν ὄντων ὁ πλάστης·
«Σὺ, ἀδελφὴ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Κρόνου τὸ ἕτερον τέκνον,
κύματα χόλου τοσαῦτα τοῦ στήθους ἐντὸς περιστρέφεις;
Ἄγε, κατάστειλον πλέον τὴν πρίν σου ματαίαν μανίαν.
Δίδωμι ὅ,τι ζητεῖς, ἡττηθεὶς καὶ ἑκὼν κατανεύω.
Γλῶσσαν καὶ ἦθ' οἱ Αὐσόνιοι, ναί, θὰ φυλάξουν τ' ἀρχαῖα·
ὄνομα δ' ἔσται τὸ νῦν· ἀλλ' εἰς σῶμα ταὐτὸ μεμιγμένοι
μετὰ Τευκρῶν νὰ συζῶσι. Θεσμοὺς κ' ἱερὰ δ' ἐπιβάλλων,
θὰ καταστήσ' ὁμογλώσσους ὁμοῦ καὶ κοινῶς τοὺς Λατίνους.
Μετ' Αὐσονίων δ' ἡ μίξις αὐτὴ γενεὰν θὰ προάξῃ
ὑπερτεροῦσαν θεοὺς καὶ βροτοὺς εἰς βαθμὸν εὐσεβείας.
Οὔτε ποτ' ἔθνος σ' ἀπέδωκε τόσας τιμὰς καὶ θυσίας;»
Ἔνευσ' ἡ Ἥρα, τὴν πρὶν δὲ φαιδρότητ' ἀνέλαβε πάλιν
κ' εἰς οὐρανοὺς ἐπανέστρεψ' εὐθὺς τὴν νεφέλην λιποῦσα.

Τούτων πραχθέντων, εἰς ἄλλα τὸν νοῦν ἀσχολεῖ ὁ γεννήτωρ·
τὴν Ἰϋτύρναν σκοπεῖ νὰ μακρύνῃ τῶν ὅπλων τοῦ Τύρνου.
Δίδυμ' ὑπάρχουν φρικταὶ ἀδελφαί, αἱ καλούμεναι λῦμαι,

ὡς ποτ' ἡ Νὺξ ἡ ζοφώδης, καθὼς καὶ τὴν Μέγαιραν ἅμα
τὴν Ταρταρείαν, ἐγέννησεν ἅμα. Εἰς ὄφεων σπείρας
τὰς ἐνετύλιξεν ἅμα, πτερὰ παρασχοῦσ' ἀνεμώδη.
Παρὰ τοὺς πόδας τοῦ θρόνου Διὸς τοῦ παντάνακτος αὗται
διατελοῦσαι, αὐξάνουν τὸν τρόμον θνητῶν τῶν ἀθλίων,
ὅταν θανάτους φρικτοὺς, ἢ καὶ νόσους σκοπεύῃ νὰ πέμψῃ
ὁ βασιλεὺς τῶν θεῶν, ἢ πολέμους εἰς ἔνοχον πόλιν.
Τούτων τὴν μίαν ἀπ' ἄκρου αἰθέρος ὁ Ζεὺς προσκαλέσας,
πρὸς Ἰϋτύρναν ταχεῖα νὰ ἔλθ' οἰωνὸς τὴν κελεύει.
Ἵπτατ' ἐκείνη κ' ἐν μέσῳ θυέλλης εἰς γῆν καταβαίνει·
ὥσπερ ὁπότ' ἐκ νευρᾶς διὰ νέφους ἐκπέμπεται βέλος,
ὃ εἰς χολὴν ἰοφόρον δραστήριον Πάρθος ἐμβάψῃ,
Πάρθος ἢ Κύδων· στρεφόμενον δὲ τὸ ἀνίατον βέλος
διαπερᾷ μετὰ ῥοίζου σφοδροῦ τὰς σκιὰς ἀοράτως·
οὕτω κ' ἡ κόρη ὁρμᾷ τῆς Νυκτὸς, κ' εἰς τὴν γῆν καταπίπτει.
Ὡς δὲ τὸν Τρῳϊον εἶδε στρατὸν καὶ τὰς εἴλας τοῦ Τύρνου,
εἰς τὸ μικρὸν αἰφνιδίως πτηνὸν τὴν μορφήν της συστέλλει,
ὅπερ εἰς τάφους πολλάκις κ' εἰς ἔρημα κάθηται στέγη
διὰ νυκτὸς, καὶ ὀψὲ ὀχληρότατον ᾄδ' εἰς τὸ σκότος.
Τοῦτο τὸ σχῆμα λαβοῦσα ἐμπρὸς τοῦ προσώπου τοῦ Τύρνου
τρύζουσ' ἀπαύστως πετᾷ καὶ τὸ σάκος κτυποῦν τὰ πτερά της.
Νάρκωσις ἄγνωστος λύει ἐκ τρόμου τὰ μέλη ἐκείνου·
φρίττει, τ' ὀρθοῦται ἡ κόμ', ἡ φωνὴ δ' εἰς τὸν φάρυγγα μένει.
Ὡς τὸν τοῦ τέρατος δ' ἔγνω τρυγμὸν καὶ τὴν πτῆσιν μακρόθεν,
ἡ δυστυχὴς Ἰϋτύρν' ἀνασπᾷ λελυμένας τὰς τρίχας
καὶ δι' ὀνύχων τὸ πρόσωπον φθείρει καὶ τύπτει τὸ στῆθος.
«Ἡ ἀδελφή σου εἰς τί σοι ὠφέλιμος πλέον, ὦ Τύρνε;
τί εἰς τὴν τάλαιναν μένει τοὐντεῦθεν, καὶ πῶς τὴν ζωήν σου
νὰ παρατείνω, ἢ πῶς ν' ἀντιτείνω εἰς τοῦτο τὸ τέρας;
Ἐγκαταλείπω, ἰδού, τὰ στρατεύματα. Μὴ μ' ἐκπτοεῖτε,
ὄρνε' ἀναίσχυντα· ναί, τῶν πτερύγων τοὺς κτύπους γνωρίζω
καὶ τὸν θανάσιμον ἦχον· οὐδὲ τοῦ Διὸς μὲ λανθάνουν
αἱ προσταγαὶ τοῦ γενναίου. Ἰδοὺ ἀμοιβὴ παρθενίας!
Ἀθανασίαν πρὸς τί νὰ μοὶ δώσῃ; πρὸς τί τοῦ θανάτου
νὰ μ' ἀφαιρέσῃ τὴν τύχην; τοσαῦτα θὰ ἔπαυον ἄλγη·
τὸν δυστυχῆ δ' ἀδελφὸν θὰ συνώδευον ἤδ' εἰς τὸν Ἅδην.
Εἶμαι ἀθάνατος; ἄνευ δὲ σοῦ, ἀδελφέ μου, ὁποῖον

μένει μοι πλέον γλυκύ; Ἂς σχισθῇ εἰς βαθύτατον χάσμα
μᾶλλον ἡ γῆ ὑπ' ἐμέ· τὴν θεὰν δ' εἰς τὸν Ἅδην ἂς πέμψῃ.»
Λέγουσ' αὐτὰ, δι' ἐσθῆτος γλαυκῆς συγκαλύπτει τὴν ὄψιν,
καὶ βαρυστένει, καὶ κρύπτετ' ἐντὸς τῶν βαθέων ὑδάτων.
Μέγας δ' ἱστὰς ὁ Αἰνείας ἀπέναντι, πάλλει τὴν λόγχην
τὴν δενδρομήκη, τοιούτους δὲ λόγους σκληροὺς ἐκστομίζει·
«Τίς ἡ βραδύτης τοὐντεῦθεν ἢ τί ἀποσύρεσαι, Τύρνε;
Ἤδη δι' ὅπλων συστάδην ἡ μάχη, οὐχὶ διὰ δρόμου.
Λάβε παντοίας μορφὰς, καὶ δοκίμασον ὅ,τ' ἡ ἀνδρία
σ' ὑπαγορεύσ' ἢ ἡ τέχνη· ἀνάβηθ' εἰς τ' ἄστρα πτερόεις,
ἢ εἰς τῆς κοίλης κατάβηθι γῆς νὰ κρυφθῇς τοὺς κευθμῶνας.»
Τὴν κεφαλὴν πλὴν κινῶν, «Οἱ θερμοί σου, θρασύτατε, λόγοι
δὲν μ' ἐκφοβοῦν· μ' ἐκφοβοῦν οἱ θεοὶ καὶ ὁ Ζεὺς ὁ ἐχθρός μου.»
Ταῦτα ἀποκρίνεν' ὁ Τύρνος, καὶ πέτραν μεγάλην ἁρπάζει,
πέτραν ἀρχαίαν, ὀγκώδ', εἰς τὴν γῆν κατὰ τύχην κειμένην,
ὅριον ὧδε τεθὲν διενέξεις ἀγρῶν νὰ ὁρίζῃ·
δώδεκα μόλις ἐπ' ὤμων θὰ ἔφερον ταύτην λογάδες,
οἷα ἡ γῆ ἀναφύει τὴν σήμερον σώματ' ἀνθρώπων.
Διὰ σκιρτώσης ὁ ἥρως χειρὸς περιστρέψας τὴν ρίπτει
πρὸς τὸν ἐχθρὸν, μεταρσίως ἀρθεὶς καὶ δραμὼν κατὰ τάχος·
ἀλλ' οὐδὲ πλέον γνωρίζει ἂν ἔτρεξεν ἢ ἂν προέβη,
ἢ ἂν ἀνήρπασεν ἢ ἂν ἐκίνησεν ὅλως τὴν πέτραν.
Πίπτουν τὰ γόνατα· ψῦχος παγῶδες πηγνύει τὸ αἷμα·
ὡς καὶ ἡ πέτρα δ' αὐτὴ τὸ κενὸν διασχίσασα μάτην,
οὔτε τὸν χῶρον διήνυσεν οὔτε προσέβαλεν ὅλως·
ὥσπερ κατ' ὄναρ ὁπόταν ὁ χαῦνος τὰ ὄμματα θλίβῃ
νύκτιος ὕπνος, νομίζομεν ὅτι νὰ τρέξωμεν μάτην
ἐπιθυμοῦμεν, κ' ἐν ᾧ προσπαθοῦμεν, ἀδύνατοι ὅλως
πίπτομεν· οὔτε ἡ γλῶσσα ἀλλ' οὔτ' αἱ συνήθεις δυνάμεις
ἐξικανοῦν, ἡ φωνὴ καὶ ὁ λόγος δ' ἐκλείπουν συγχρόνως·
οὕτω τὸν Τύρνον, ἀνδρίαν ὡσδήποτ' ἂν θέλῃ νὰ δείξῃ,
ἡ ἀπηνὴς ἐμποδίζει θεά. Τὴν καρδίαν του τότε
γνῶμαι σπαράττουν πολλαί· τοὺς Ῥοτόλους σκοπεῖ καὶ τὴν πόλιν,
καὶ δειλιῶν ἀμφιρρέπει, καὶ τρέμει προσβλέπων τὸ δόρυ.
Πῶς νὰ σωθῇ ἀγνοεῖ ἢ καὶ πῶς τὸν ἐχθρὸν νὰ προσβάλῃ·
οὔτε τὸν δίφρον του οὔτ' ἀδελφὴν τὴν ἡνίοχον βλέπει.
Πρὸς τὸν διστάζοντα πάλλει τῆς Μοίρας τὴν λόγχην ὁ ἥρως

καὶ πρὸς τὴν τύχην σκοπεῖ, καὶ ἀγείρας τοῦ σώματος πᾶσαν
δύναμιν, ῥίπτει τὸ ὅπλον. Οὐδέποτ' ἐκπέμπονται πέτραι
ἐκ καταπέλτου τοσοῦτον σφοδρῶς, οὐδὲ τόσον κροτώδης
ὁ κεραυνὸς καταπίπτει. Ὡς μέλαινα ἵσταται λαῖλαψ
ὄλεθρον φέρον τὸ δόρυ· τὰ ἄκρα τοῦ θώρακος θραύει.
Τῆς ἑπταπτύχου δ' ὡσαύτως ἀσπίδος τοὺς ἔξωθεν κύκλους,
καὶ τὸν μηρὸν διελαύνει μετ' ἤχου· ὁ μέγας δὲ Τύρνος
ἐκ τῆς πληγῆς εἰς τὸ ἔδαφος κάμπτει διπλώσας τὸ γόνυ.
Γόος Ῥοτόλων ἐγείρεται μέγας· καὶ πάντα τὰ ὄρη
πέριξ μυκῶνται· φωνὴν τὰ βαθέα ἀφίνουσι δάση.
Δέεται τότε, κ' ἱκέτιδας χεῖρας καὶ ὄμματα τείνων
«Ἄξια ταῦτά μοι, λέγει, καὶ χάριν οὐδόλως αἰτοῦμαι.
Χρῆσιν τῆς τύχης ποιοῦ. Ἐὰν δὲ γονεῖς νὰ οἰκτείρῃς
ἦσ' ἱκανὸς, ἱκετεύω (καὶ σὺ τὸν Ἀγχίσην πατέρα
ἔσχες τοιοῦτον) σπλαγχνίσθητι ἤδη τὸν γέροντα Δαῦνον.
Δὸς ἢ ἐμὲ ἢ τὸ ἄπνουν τοὐλάχιστον τοῦτό μου σῶμα
εἰς τοὺς ἐμούς. Οἱ Αὐσόνιοι εἶδον ἐμὲ νικηθέντα
χεῖρας νὰ τείνω· καὶ σύζυγος σὴ, ἡ καλὴ Λαβινία.
Μὴ περαιτέρω τὸ μῖσός σου.» Ἔστη ὁ σπεύδων Αἰνείας,
τοὺς ὀφθαλμοὺς δ' εἰς αὐτὸν περιστρέψας, ἐπέσχε τὴν χεῖρα.
Εἶχεν ἀρχίσει βραδύνοντ' αὐτὸν νὰ συγκάμπτῃ ὁ λόγος,
ἐκ δυστυχίας ὁπότε ἐπέλαμψαν αἴφνης ἐπ' ὤμων
ὁ τελαμὼν, ὁ ζωστὴρ καὶ οἱ γνώριμοι ἥλοι τοῦ νέου
Πάλλαντος, ὅνπερ ἀφ' ὅτου ἀπέκτεινε, τρώσας ὁ Τύρνος,
ἐπὶ τῶν ὤμων του ἔφερε γαῦρος τὰ σήματα ταῦτα.
Ὡς δ' ὁ Αἰνείας τὰ λείψανα εἶδε, τὰ ἄλγους μνημεῖα
τόσου δεινοῦ, ἐξαφθεὶς ὑπ' ὀργῆς τρομερᾶς καὶ μανίας,
«Φέρων τὰ λάφυρ', ἀνέκραξε, σὺ τῶν ἐμῶν, ἐφαντάσθης
νὰ διαφύγῃς; Ὁ Πάλλας τῷ τραύματι τούτῳ, ὁ Πάλλας
σὲ θυσιάζει, καὶ δίκας λαμβάνει ἐξ αἵματος φαύλου.»
Λέγων αὐτὰ εἰς τὸ στῆθος τὸν σίδηρον ὅλον ἐμπήγει
ἔμπυρος. Λύοντ' ἐκείνου ἀμέσως ψυχθέντα τὰ μέλη,
κ' εἰς τὰς σκιὰς ἡ ψυχή του ὀργίλως γογγύζουσα φεύγει.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ.

4—8. . . . Ὡς κατ' ἀγροὺς Λιβυκοὺς κτλ.) Ὁμοία σχεδὸν ἡ παραβολὴ τῇ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Υ. 164—173)·

Πηλείδης δ' ἑτέρωθεν ἐναντίον ὦρτο λέων ὡς κτλ.

22—25. Ἔχεις τὸ κράτος κτλ.) Ὅμοιον σχεδὸν τῷ τοῦ Θεοκρίτου εἰς Διοσκούρ.

Πολλά τε Σπάρτα, πολλὰ δ' ἱππήλατος ἅλις
Ἀρκαδία τ' εὔμαλος, Ἀχαιῶν τε πτολίεθρα,
Μεσσάνα τε καὶ Ἄργος, ἅπασά τε Σισυφὶς ἀκτὰ,
ἔνθα κόραι τοκέεσσιν ὑπὸ σφετέροισι τρέφονται
μυρίαι, οὔτε φυῆς ἐπιδευέες, οὔτε νόοιο·
τέων εὐμαρὲς ὔμμιν ὀπυίειν, ἅς κ' ἐθέλοιτε.

Καὶ παρ' Ὁμήρῳ τοιαῦτα (Ἰλ. Ι. 395)·

Πολλαὶ Ἀχαιΐδες εἰσὶν ἀν' Ἑλλάδα Φθίην τε,
κοῦραι ἀριστήων, οἵ τε πτολίεθρα ῥύονται·
τάων ἦν κ' ἐθέλοιμι, φίλην ποιήσομ' ἄκοιτιν.

30. . . . Συνδέσμους διέρρηξα θείους). Τοὺς ἐκ θείων χρησμῶν ἀποφασισθέντας μετὰ τοῦ Αἰνείου συνδέσμους.

31. τοῦ γαμβροῦ) τοῦ Αἰνείου.

35. . . . . Ἐξ αἵματος ἔτ' ἡμετέρου εἶναι ὁ Θύβρις θερμός.) Τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Η, 329)·

. . . Αἷμα κελαινὸν ἐύῤῥοον ἀμφὶ Σκάμανδρον.

60. Δέομαι, ἄπεχε κτλ.) Οὕτω καὶ ἡ Ἑλένη πρὸς τὸν Πάριν παρ' Ὁμήρῳ·

. . . . . Ἀλλά σ' ἔγωγε
παύσασθαι κέλομαι, μηδὲ ξανθῷ Μενελάῳ
ἀντίβιον πόλεμον πολεμίζειν μηδὲ μάχεσθαι.

67—69. Ὡς τις Ἰνδὸν κτλ.) Παραβολὴ Ὁμηρικὴ (Ἰλ. Δ. 141)·

Ὡς δ' ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μιήνῃ
Μηονὶς, ἠὲ Κάειρα, παρήϊον ἔμμεναι ἵππων.

72—73. Διὰ κλαυθμῶν κ' οἰωνῶν κτλ.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ω. 218)·

Μή με θέλοντ' ἰέναι κατερύκανε, μηδέ μοι αὐτὴ
ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλευ· οὐδέ με πείσεις.

79. . . . Τὸ αἷμα ἡμῶν τὸν ἀγῶν' ἃς ὁρίσῃ) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Γ, 69—75)·

Αὐτὴρ ἔμ' ἐν μέσσῳ καὶ ἀρηΐφιλον Μενέλαον
συμβάλετ' . . . . . [69—75)·

82—83. . . Οὓς ἔσχε ποτὲ ὁ Πιλοῦμνος παρ' Ὀριθείας.) Τὴν θυγατέρα τοῦ Ἐρεχθέως ἐκ Πραξιθέης Ὀρίθειαν ἁρπάσας ὁ Βορέας περᾶσαν τὸν Ἴλισσὸν, τὴν ἔφερεν εἰς τὴν Θρᾴκην. (Ἀπολλόδ. Βιβ. Γ. Κεφ. ΙΕ.) Ἀπορεῖται

δὲ πῶς θεὰ Ὀρίθεια ἡ Ἀτθὶς μὲν τὴν γέννησιν, Θρᾶσσα δὲ τὴν κατοικίαν ἐκ τῆς ἁρπαγῆς ἔδωκε δῶρον τοὺς Θρᾳκικοὺς ἵππους εἰς τὸν Ἰταλὸν θεὸν Πιλοῦμνον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο κατάχρησις ἀδείας ποιητικῆς.

84. Ὑπὲρ χιόνα λευκοὶ, ὑπὲρ αὔρας ταχύποδες ἦσαν.) Αὐτολεξεὶ τὸ ἔπος τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Κ, 436)·

Τοῦ δὲ καλλίστους ἵππους ἴδον ἠδὲ μεγίστους·
λευκότεροι χιόνος, θείοις δ' ἀνέμοισιν ὁμοῖοι.

92—93. Προσηρτημένην δ' εἰς μέγιστον στύλον . . τὴν λόγχην.) Εἶχον οἱ παλαιοὶ δουροδόκας, θήκας δηλ. ὅπου ἔθετον τὰ δόρατα· ὅθεν καὶ ὁ Τηλέμαχος λαβὼν τὸ δόρυ τῆς ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ Μέντου κρυπτομένης Ἀθηνᾶς παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. Α, 127)·

. . . Ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
δουροδόκης ἔντοσθεν εὐξόου, ἔνθαπερ ἄλλα
ἔγχε' Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος ἵστατο πολλά.

101—102. . . . . Θερμοὶ δὲ σπινθῆρες ἐκ τοῦ προσώπου του κτλ.) Ὡς τὰ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Α, 104)·

. . . Ὅσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐίκτην

καὶ (Ἰλ. Τ, 365)· . . . τὼ δέ οἱ ὄσσε
λαμπέσθην, ὡσεί τε πυρὸς σέλας. . .

117. Τὸ πρὸς τὴν μάχην αὐτὴν ὡρισμένον πεδίον ἐμέτρουν.) Τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Γ, 315).

Χῶρον μὲν πρῶτον διεμέτρων κτλ.

129—130. Ὡς, τοῦ σημείου δοθέντος, κτλ.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Γ, [134)·

Οἱ δὲ νῦν ἕαται σιγῇ, πόλεμος δὲ πέπαυται,
ἀσπίσι κεκλιμένοι, παρὰ δ' ἔγχεα μακρὰ πέπηγε.

158. Ἦ ἀνακαίνισον μάχας, συγχέουσα πίστεις ὁρκίων.) Ὡς καὶ ὁ Ζεὺς λέγει πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν, παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Δ, 70)·

Αἶψα μάλ' ἐς στρατὸν ἐλθὲ μετὰ Τρῶας καὶ Ἀχαιούς,
πειρᾶν δ', ὥς κεν Τρῶες ὑπερκύδαντας Ἀχαιοὺς
ἄρξωσι πρότεροι ὑπὲρ ὅρκια δηλήσασθαι.

170—186. Χοίρου τανύτριχος κτλ.) Ὁλόκληρον τοῦτο τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Γ.) Ἀτρεΐδης δὲ ἐρυσσάμενος χείρεσσι μάχαιραν κτλ.

194. Τῆς Λαβινίας τὸ ὄνομα φέρουσαν πόλιν.) Τὸ Λαβίνιον, ἤδη Citta Lavinia.

204—205. . . . Οὐδ' ἂν μίξῃ τὴν γῆν κτλ.) Τοιοῦτό τι καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Υ. 73)·

(οὐδ' εἴπερ)
Γαῖαν ἀναῤῥήξειε Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
οἰκία δὲ θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισι φανείη, κτλ.

206—211. Ὡς καὶ τὸ σκῆπτρόν μου τοῦτο κτλ.) Ὁμοίως καὶ Ὅμηρος αὐτολεξεὶ (Ἰλ. Α. 234)·

Ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὔποτε φύλλα καὶ ὄζους
φύσει, ἐπειδὴ πρῶτα τομὴν ἐν ὄρεσσι λέλοιπεν,
οὐδ' ἀναθηλήσει, περὶ γάρ ῥά ἑ χαλκὸς ἔλεψε
φύλλα τε καὶ φλοιόν· νῦν αὖτέ μιν υἷες Ἀχαιῶν
ἐν παλάμῃς φορέουσι δικασπόλοι, οἵτε θέμιστας
πρὸς Διὸς εἰρύαται· ὃ δέ τοι μέγας ἔσσεται ὅρκος·

217. . . Ἔνδον δ' αὐτῶν κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Η, 21
Τρῶας δὲ τρόμος αἰνὸς ὑπήλυθε γεῖα ἕκαστον·
Ἕκτορι τ' αὐτῷ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι πέτασσεν.

224. Τὴν τοῦ Καμέρτου λαβοῦσα μορφὴν κτλ.) Οὕτω καὶ ἡ Ἀθηνᾶ Ὁμήρῳ (Ἰλ. Β. 26)·
Ἡ δ' ἀνδρὶ ἰκέλη Τρώων κατεδύσατο δμιλον,
Λαοδόκῳ Ἀντηνορίδῃ κρατερῷ αἰχμητῇ κτλ.

233. Μόλις θὰ ἔχωμεν ἕνα κτλ.) Μίμησις τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Β, 123)·
Εἴπερ γὰρ κ' ἐθέλοιμεν Ἀχαιοί τε Τρῶές τε
ὅρκια πιστὰ ταμόντες ἀριθμηθήμεναι ἄμφω,
Τρῶας μὲν λέξεσθαι ἐφέστιοι ἵπποι ἔασσιν,
ἡμεῖς δ' ἐς δεκάδες διακοσμηθεῖμεν Ἀχαιοί,
Τρώων δ' ἄνδρα ἕκαστον ἑλοίμεθα οἰνοχοεύειν,
πολλαὶ μὲν δεκάδες δευοίατο οἰνοχόοιο.

274—275. Κατὰ τὸ μέρος καθ' ὃ κτλ.) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Δ. 132)·
. . . . . Ὅθι ζωστῆρες ὀχῆες
χρύσειοι σύνεχον, καὶ διπλόος ἤντετο θώρηξ,
ἐν δ' ἔπεσε ζωστῆρι ἀρηρότι πικρὸς ὀϊστός.

307—308. . . . σχίζει τὸ μέτωπον κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ
Τὸν δ' ἔβαλε πρῶτος κόρυθος φάλον ἱπποδασείης, [(Ἰλ. Δ. 457)·
ἐν δὲ μετώπῳ πῆξε· πέρησε δ' ἄρ' ὀστέον εἴσω
αἰχμὴ χαλκείη· τὸν δὲ σκότος ὄσσε κάλυψε.

Καὶ (Ἰλ. Ν. 615)·
. . . . . προσιόντα, μέτωπον,
ῥινὸς ὑπὲρ πυμάτης· λάκε δ' ὀστέα, τὼ δέ οἱ ὄσσε
περ ποσὶν αἱματόεντα χαμαὶ πέσον ἐν κονίῃσιν.

328—330. Περιπετῶν δὲ κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ.
Ὡς ὅ γε πάντῃ θοῦνε σὺν ἔγχεϊ δαίμονι ἶσος [Υ. 493)·
κτεινομένους ἐφέπων, ῥέε δ' αἵματι γαῖα μέλαινα·
ὡς δ' ὅτε τις ζεύξῃ βόας ἄρσενας, εὐρυμετώπους,
τριβέμεναι κρῖ λευκὸν ἐϋτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ,
βίμφα τε λεπτ' ἐγένοντο βοῶν ὑπὸ ποσσ' ἐριμύκων·
ὡς ὑπ' Ἀχιλλῆος μεγαθύμου μώνυχες ἵπποι
στεῖβον ὁμοῦ νέκυάς τε καὶ ἀσπίδας. . . .

331—336. Εἰς τὰ κατάψυχρα ῥεῖθρα κτλ.) Ὁμοίως καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Η,
Σεύατ' ἔπειθ', οἷς πελώριος ἔρχεται Ἄρης, [207)·
ὅς τ' εἶσιν πόλεμόνδε μετ' ἀνέρας, οὕς τε Κρονίων
θυμοβόρου ἔριδος μένεϊ ξυνέηκε μάχεσθαι.

Καὶ (Ἰλ. Ν. 298)·
Οἷός τε βροτολοιγὸς Ἄρης πόλεμόνδε μέτεισι,
τὸν δὲ Φόβος, φίλος υἱός, ἅμα κρατερὸς καὶ ἀταρβὴς
ἕσπετο, ὅς τ' ἐφόβησε τελάφρονά περ πολεμιστὴν,
τὼ μὲν ἄρ' ἐκ Θρήκης κτλ.

Λέγει δὲ καὶ ὁ Ἡσίοδος εἰς τὴν Θεογονίαν·
. . . . . Ἄρηϊ
ῥινοτόρῳ Κυθέρεια Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτε

δεινοὺς, οἵ τ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας.

339—340. . . . . διασπείρουν δ' αἱμάτων ῥανίδας αἱ ὠκυπόροι κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Υ, 494)·
. . . . Ῥέε δ' αἵματι γαῖα μέλαινα.
Καὶ (Ἰλ. αὐτ. 499)·
. . . . . Αἵματι δ' ἄξων
νέρθεν ἅπαξ πεπάλακτο, καὶ ἄντυγες αἱ περὶ δίφρον.

355. . . . . Πηδᾷ ἐκ τοῦ δίφρου) Συνεχῶς παρ' Ὁμήρῳ·
Αὐτίκα δ' ἐξ ὀχέων σὺν τεύχεσιν ἄλτο χαμᾶζε.

365. Ὥσπερ Βορέως ὁπότ' Ἠδωνοῦ.) Οἱ Ἠδωνοὶ ὠνομάσθησαν ἀπὸ Ἠδωνοῦ τοῦ Μύγδονος ἀδελφοῦ (Στέφ. Βυζ.), τοὺς ὁποίους ὁ Θεόκριτος θέτει παρὰ τὸν Ἕβρον ποταμὸν (Εἰδύλ. Ζ)·
Εἵης δ' Ἠδωνῶν μὲν ἐν οὔρεσι χείματι μέσσῳ·
Ἕβρον παρ' ποταμὸν τετραμμένος . . .

Κυριεύσας δὲ ὕστερον τὸν τόπον ὁ Φίλιππος, ἔκτισεν ἐκεῖ τὴν πόλιν τοὺς Φιλίππους· ὀνομάζει δὲ ὁ Βιργίλιος ἐνταῦθα Ἠδωνὸν τὸν Βορέαν τὸν ἀπ' ἐκείνου τοῦ μέρους τῆς Θράκης πνέοντα πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἢ καὶ λέγει τὸν Βορέαν ἀντὶ παντὸς ἄλλου ἀνέμου.

368—369. Οὕτως ὁ Τύρνος ἀφ' ὅπου κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ε. 93)·
Ὡς ὑπὸ Τυδείδῃ πυκιναὶ κλονέοντο φάλαγγες
Τρώων, ἠδ' ἄρα μιν μίμνον παλέες περ ἐόντες.

376. Διὰ πληγῆς δ' ἐλαφρᾶς κτλ.) καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Δ.)
Ἀκρότατον δ' ἄρ' ὀϊστὸς ἐπέγραψε χρόα φωτός.

384—385. Εἰς τὸ στρατόπεδον φέρουν . . . τὸν τετρωμένον Αἰνείαν . . .) Ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ε. 653)·
Οἱ μὲν ἄρ' ἀνείθεον Σαρπηδόνα δῖοι ἑταῖροι
ἐξέφερον πολέμοιο . . . . . .

389—390. Διὰ τοῦ ξίφους νὰ σχίσουν κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Διομήδης παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ε. 109)·
Ὄρσο, πέπον Καπανηϊάδη, καταβήσεο δίφρου
ὄφρα μοι ἐξ ὤμοιο ἐρύσσῃς πικρὸν ὀϊστόν.

Καὶ ὁ Εὐρύπυλος παρὰ τῷ αὐτῷ (Ἰλ. Λ. 827)·
Ἀλλ' ἐμὲ μὲν σὺ σάωσον, ἄγων ἐπὶ νῆα μέλαιναν,
μηροῦ δ' ἔκταμ' ὀϊστὸν, ἀπ' αὐτοῦ δ' αἷμα κελαινὸν
νίψ' ὕδατι λιαρῷ, ἐπὶ δ' ἤπια φάρμακα πάσσε.

419. . . . Πανάκειαν.) Οἱ μὲν εἶπον τὴν πανάκειαν ἅλας, οἱ δὲ φυτὸν, οἱ δὲ ἰατρικόν τι σύνθετον ἐκ πολλῶν.

421—422. . . . Κ' ἐξαλείφονται πάντες οἱ πόνοι κτλ.) Ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Π. 528)·
Αὐτίκα παῦσ' ὀδύνας, ἀπὸ δ' ἕλκεος ἀργαλέοιο
αἷμα μέλαν τέρσηνε, μένος δέ οἱ ἔμβαλε θυμῷ.

433—434. Ἐνηγκαλίσθη . . τὸν Ἀσκάνιον . . . ἀφ' οὗ τὸν ἐφίλησε.) Καὶ ὁ Ἕκτωρ τὸν Ἀστυάνακτα παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Ζ. 472)·
Αὐτὰρ ὅ γ' ὃν φίλον υἱὸν . . . κύσε κτλ.

441. Εἶπεν αὐτὰ καὶ παρῆλθε πελώριος ἔξω τῆς πύλης.) Ὅμηρος (Ἰλ.
Ὡς εἰπὼν, πυλέων ἐξέσσυτο φαίδιμος Ἕκτωρ. [Η, 1(

443—444. . . . Τῶν σκηνῶν δ' ἐξελθόντα πάντα συρρέουν τὰ πλήθη.) Ὅμηρος (Ἰλ. Β. 91)·

Ὡς τῶν ἑθνεα πολλὰ νεῶν ἄπο καὶ κλισιάων
. . . . . Οἳ δ' ἀγέρηντο.

444—445. . . . Ἐκ κόνεος πᾶν τὸ πεδίον κατατυφλοῦται.) Ὅμηρος (Ἰλ. Β, 150)·

. . . . . Ποδῶν δ' ὑπένερθε κονίη
ἵστατ' ἀειρομένη . . . . . .

Καὶ (Ἰλ. Γ. 13)·

Ὡς ἄρα τῶν ὑπὸ ποσσὶ κονίσσαλος ὦρνυτ' ἀελλὴς
ἐρχομένων . . . . . .

445. . . . ἐκ κτύπου ποδῶν πᾶν τὸ ἔδαφος τρέμει.) Ὅμηρος (Ἰλ. Β, 94)·

Τετρήχει δ' ἀγορὴ ὑπὸ δὲ στοναχίζετο γαῖα.

Καὶ (Ἰλ. Β, 465)·

. . . . . Αὐτὰρ ὑπὸ χθὼν
σμερδαλέον κονάβιζε ποδῶν αὐτῶν τε καὶ ἵππων.

451—455. Ὡς καταιγὶς κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Δ. 275.)

Ὡς δ' ὅτ' ἀπὸ σκοπιῆς εἶδεν νέφος αἰπόλος ἀνὴρ
ἐρχόμενον κτλ. . . . . .

456. Ὁ Στρατηγὸς ὁ Ῥοιτήϊος.) Ὁ Αἰνείας ἐπονομαζόμενος οὕτω ἀπὸ Ῥοιτίου ἑνὸς τῶν ἀκρωτηρίων τῆς Τρωάδος.

466—467. . . . . Τὸν Τύρνον καὶ μόνον κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Γ. 449).

Ἀτρεΐδης δ' ἀν' ὅμιλον ἐφοίτα, θηρὶ ἐοικὼς,
εἴπου ἐσαθρήσειεν Ἀλέξανδρον θεοειδέα.

Καὶ (Ἰλ. Π. 730)· Ἕκτωρ δ' ἄλλους μὲν Δαναοὺς ἔα, οὐδ' ἐνάριζεν·
αὐτὰρ ὁ Πατρόκλῳ ἔπεχε κρατερώνυχας ἵππους.

469—471. Ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν λώρων κτλ.) Οὕτω καὶ ἡ Ἀθηνᾶ παρ' Ὁμήρῳ. (Ἰλ. Π. 730.)

. . . . . Σθένελον μὲν ἀφ' ἵππων ὦσε χαμᾶζε
χειρὶ πάλιν ἐρύσασ' . . . . . .
ἡ δ' ἐς δίφρον ἔβαινε παραὶ Διομήδεα δῖον.

489. Εἰς τὴν λαιὰν σιδηρόπηκτ' ἀκόντια ἔφερε δύω.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Γ. 18.)

. . . Αὐτὰρ ὁ δοῦρε δύω κεκορυθμένα χαλκῷ
πάλλων . . . . . .

490—493. Πάλλει τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Λ. 349).

Ἦ ῥα καὶ ἀμπεπαλὼν προΐει δολιχόσκιον ἔγχος,
καὶ βάλουν, οὐδ' ἀφάμαρτε τιτυσκόμενος κεφαλῆφιν
ἄκρην κακεόρυθα πλάγχθη· δ' ἀπὸ χαλκὸς,
οὐδ' ἵκετο χρόα καλὸν, ἐρύκακε γὰρ τρυφάλεια
τρίπτυχος αὐλῶπις, τήν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων.

494. Τότε ἐξήφθ' ἡ ὀργή.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Λ. 514).

Τόφρα οἱ δ' ὀργαὶ ἔγερθεν· ἐπεί ῥα νόησεν ἐνέδρας.

510—511. . . . . διὰ λόγχης τὸν ἕνα
καὶ διὰ ξίφους τὸν ἄλλον φονεύει.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Υ. 460).

. . . . . Λαογόνον καὶ Δάρδανον υἷε Βίαντος

τὸν μὲν δουρὶ βαλὼν, τὸν δὲ σχεδὸν ἄορι τύψας.

537. Κ' εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἔστ' ἡ αἰχμὴ διελθοῦσα τὸ κράνος.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Μ. 182)

. . . . . Πειριθόου υἱὸς, κρατερὸς Πολυποίτης
δουρὶ βάλεν Δάμασον, κυνέης διὰ χαλκοπαρήου
οὐδ' ἄρα χαλκείη κόρυς ἔσχεθεν· ἀλλὰ διὰ πρὸ
αἰχμὴ χαλκείη ῥῆξ' ὀστέον· ἐγκέφαλος δὲ
ἔνδον ἅπας πεπάλακτο . . . .

546. Ὧδέ σοι τέρμα τοῦ βίου.) Ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Η. 787)·

Ἔν' ἄρα τοι, Πάτροκλε, φάνη βιότοιο τελευτή.

Καὶ (Ἰλ. Υ. 390)·

Κεῖσαι, Ὀτρυντείδη, πάντων ἐκπαγλότατ' ἀνδρῶν·
ἐνθάδε τοι θάνατος· γενεὴ δέ τοι ἔστ' ἐπὶ λίμνῃ
Τυγαίῃ, ὅθι τοι τέμενος πατρώϊον ἐστὶν
Ὕλλῳ ἐπ' ἰχθυόεντι, καὶ Ἕρμῳ δινήντι.

554. Τότ' ἡ καλλίστη γεννήτρια θέτ' εἰς τὸν νοῦν τοῦ Αἰνείου.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Σ. 157)·

Τῇ δ' ἄρα φρεσὶ θῆκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

587—592. Οὕτως ἂν σμῆνος κτλ.) Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀπολλωνίου (Ἀργον. Βιβ. Β. 130)·

Ὡς δὲ μελισσάων σμῆνός μέγα μηλοβοτῆρες
ἠὲ μελισσόκομοι πέτρῃ ἔνι καπνιόωσιν,
αἱ δ' ἤτοι τείως μὲν ἀολλέες ᾧ ἐνὶ σίμβλῳ
βομβηδὸν κλονέονται, ἐπὶ πρὸ δὲ λιγνυόεντι
καπνῷ τυφόμενοι πέτρας ἐκὰς ἀΐσσουσι.

603. Καὶ εἰς δοκὸν ὑψηλὴν δεσμὸν διὰ ἀσχήμου θανάτου.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδ. Λ. 276)·

Ἡ δ' ἔβη εἰς Ἀΐδαο πυλάρταο κρατερόϊο,
ἁψαμένη βρόχον αἰπὺν ἀφ' ὑψηλοῖο μελάθρου,
ᾧ ἄχεϊ σχομένη . . . . .

627. Νὰ βοηθήσουν τοὺς Τρῶας κτλ.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ν.)·

Νηυσὶ μὲν ἐν μέσσῃσιν ἀμύνειν εἰσὶ καὶ ἄλλοι.

632. Ὦ ἀδελφή μου, σ' ἐγνώρισ'.) Οὕτω καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ε. 815)·

Γινώσκω σε, θεὰ, κτλ. . . . . .

663. . . . . Καταφρίσσουν δὲ δάση φασγάνων.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ν. 339)·

Ἔφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχείῃσι.

681. Εἶπε κ' εὐθὺς ἐκ τοῦ δίφρου πηδᾷ εἰς τὸ ἔδαφος κάτω.) Τὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. Γ. 29)·

Αὐτίκα δ' ἐξ ὀχέων σὺν τεύχεσιν ἅλτο χαμᾶζε.

684—687. Ὥσπερ ὁπόταν ἀπ' ἄκρου βουνοῦ κτλ.) Ἡ παραβολὴ Ὁμηρικὴ (Ἰλ. Ν. 136)·

Ὅντε κατὰ στεφάνης ποταμὸς χειμάῤῥοος ὥσῃ,
ῥήξας ἀσπέτῳ ὄμβρῳ ἀναιδέος ἔγματα πέτρης,
ὕψι τ' ἀναθρώσκων πέτεται, κτυπέει δέ θ' ὑπ' αὐτοῦ
ὕλη, ὁ δ' ἀσφαλέως θέει ἔμπεδον, ὄφρ' ἂν ἵκηται

ἰσόπεδον, τότε δ' οὔτι κυλίνδεται, ἐσσύμενός περ.

715. Σύλαν . . . Τάβυρνον . . . .) Τὸ Τάβυρνον ἦτον ὄρος τῆς πάλαι Ἰαπυγίας, τοῦ ὁποίου αἱ ὑπώρειαι ἦσαν ἐλαιόφυτοι·—ὁ δὲ Σύλας ἢ Σύλα ἢ Σύλβα, ὄρος τῆς Βρουτίας τῆς σήμερον Καλαβρίας.

716. Δύο ἀντίπαλοι ταῦροι κτλ.) Οὕτω καὶ ὁ Ἀπολλώνιος (Ἀργον. Β. 88)·

Ἂψ δ' αὖτις συνόρουσαν ἐναντίοι, ἠΰτε ταύρω
φορβάδος ἀμφὶ βοὸς κεκοτηότε δηριάασθαι.

725—726. Πλάστιγγας δύο κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Θ. 69)·

Καὶ τότε δὴ χρύσεια πατὴρ ἐτίταινε τάλαντα κτλ.

731—732. . . . . . Τὸ ἄπιστον ξίφος
θραύεται κτλ.) καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Γ. 383)·

Τριχθά τε καὶ τετραχθὰ διατρυφθὲν ἔκπεσε χειρός.

733. . . . . . Φεύγει ταχύτερος Εὔρου) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Χ.
. . . . . Τρέσεν Ἕκτωρ [143)·

Τεῖχος ὑπὸ Τρώων, λαιψηρὰ δὲ γούνατ' ἐνώμα.

748. Τὸν κατεπείγει περίτρομον, βῆμα πρὸς βῆμα διώκων.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Χ. 157)·

. . . . . Φεύγων, ὁ δ' ὄπισθε διώκων

749—754. Ἔλαφον ὥσπερ κτλ.) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Χ. 189)·

Ὡς δ' ὅτε νεβρὸν ὄρεσφι κύων ἐλάφοι δίηται
ὄρσας ἐξ εὐνῆς διὰ τ' ἄγκεα καὶ διὰ βήσσας·
τὸν δ' εἴπερ τι λάθῃσι καταπτήξας ὑπὸ θάμνῳ,
ἀλλὰ τ' ἀνιχνεύων θέει ἔμπεδον ὄφρα κεν εὕρῃ,
ὡς Ἕκτωρ οὐ λῆθε ποδώκεα Πηλείωνα.

Τὰ δὲ φοινικᾶ πτερὰ ἦσαν φόβητρον, δι' οὗ, καθὼς καὶ δι' ἄλλων τοιούτων πολυχρόων ταινιῶν κτλ., ἐθήρευον τὰς ἄρκτους, τὰς ἐλάφους καὶ τὰ τοιαῦτα, ὡς ὁ Ὀππιανὸς λέγει. (Κυνηγετ. Δ. 388.)— Οὔμβρων δὲ ἐκαλεῖτο ὁ κυνηγετικὸς κύων ὁ ἐκ τῆς Οὐμβρίας τῆς Ἰταλίας, τῆς ἀποτελούσης μέρος τοῦ τόπου τῶν Οὔσκων, καθὼς καὶ πολλὰ ἐπίσημα γένη κυνῶν ἐγνωρίζοντο διὰ τῶν ἐκ διαφόρων τόπων ἢ ἐθνῶν ὀνομάτων, ὡς Ἰνδοί, Ὑρκανοί, Μολοττοί, καὶ κύνες Λακωνικαί, Ἀρκάδες, Ἀργολίδες κτλ. (Βλ. περὶ αὐτῶν τὸ Ονομαστ. τοῦ Πολυδ. Βιβ. Ε' Κεφ. Ε'.)

754—755.— . . . . Ἐγγίζει, τὴν ἔχει κτλ.) καὶ παρ' Ἀπολλωνίῳ οὕτως (Ἀργον. Β. 278)·

Ὡς δ' ὅτ' ἐνὶ κνημοῖσι κύνες δεδαημένοι ἄγρης
ἢ αἶγας κεραοὺς, ἠὲ πρόκας ἰχνεύοντες
θείωσιν, τυτθὸν δὲ τιταινόμενοι μετόπισθεν
ἄκρης ἐν γενύεσσι μάτην ἀράβησεν ὀδόντας·

857. . . . . . Πάρθος.) Οἱ Πάρθοι ἦσαν περίφημοι εἰς τὴν τοξείαν.

858. . . . Κύδων.) Οἱ Κύδωνες, οἱ ἀπὸ Κυδωνίας πόλεως τῆς Κρήτης, τῆς καὶ Ἀπολλωνίας κληθείσης ὡς ἀπὸ Κύδωνος υἱοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος (Στέφ. Βυζ), ἦσαν περιβόητοι διὰ τὴν χρῆσιν τῶν τόξων καὶ τὴν κατασκευὴν, καθὼς καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Γορτύνης, πόλεως καὶ αὐτῆς Κρητικῆς.

462. Εἰς τὸ μικρὸν . . . πτηνόν.) Ἐννοεῖται ἢ ὁ γὺψ ἢ ὁ βόας ἢ ὁ σκὼψ ἢ ἄλλο τοιοῦτο νυκτερινὸν ὄρνεον.

868. . . . . τ' ὀρθοῦται ἡ κόμη.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ω. 359)·

Ὄρθαὶ δὲ τρίχες ἔσταν ἐνὶ γναμπτοῖοι μέλεσσι.

886. . . . . Κρύπτετ' ἐντὸς τῶν βαθέων ὑδάτων.) Καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ο. 218)·

Δῦνε δὲ πόντον ἰὼν . . . . . .

894—895. . . . Οἱ θερμοί σου . . . λόγοι
δὲν μ' ἐκφοβοῦν· μ' ἐκφοβοῦν οἱ θεοὶ καὶ ὁ Ζεὺς ὁ ἐχθρός μου.) Τοιαῦτα καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ν. 811)·

. . . Οὔτι τοι μάχης ἀδαήμονες εἰμὲν,
ἀλλὰ Διὸς μάστιγι κακῇ ἐδάμημεν Ἀχαιοί.

Καὶ (Ἰλ. Ρ. 175)· Οὔτι ἐγὼν ἔριγα μάχην . . . .
ἀλλ' αἰεί γε Διὸς κρείσσων νόος αἰγιόχοιο,
ὅς τε καὶ ἄλκιμον ἄνδρα φοβεῖ, καὶ ἀφείλετο νίκην
ῥηϊδίως . . . . . .

896—898. . . . . Πέτραν μεγάλην ἁρπάζει τλ.) Καὶ παρ' Ὁμήρῳ ὅμοια αὐτολεξεὶ (Ἰλ. Φ. 403)·

. . . . . Λίθον εἵλετο χειρὶ παχείῃ
κείμενον ἐν πεδίῳ μέλανα, τρηχύν τε, μέγαν τε,
τόν ῥ' ἄνδρες πρότεροι θέσαν ἔμμεναι οὖρον ἀρούρης.

899—900. Δώδεκα μόλις κτλ.) Ὡς καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ε. 302)·

. . . . Ὁ δὲ χερμάδιον λάβε χειρὶ
Τυδείδης, μέγα ἔργον, ὃ οὐ δύω γ' ἄνδρε φέροιεν
οἷοι νῦν βροτοί εἰσ', ὁ δέ μιν ῥέα πάλλε καὶ οἷος.

908—911. Ὥσπερ κατ' ὄναρ κτλ.) Καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Χ. 199)·

Ὡς δ' ἐν ὀνείρῳ οὐ δύναται φεύγοντα διώκειν,
οὐτ' ἄρ' ὁ τὸν δύναται ὑποφεύγειν, οὐθ' ὁ διώκειν.

932—936. . . . Ἐὰν δὲ γονεῖς νὰ οἰκτείρῃς κτλ) Οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλ. Χ. 378)·

Αἴσσομ' ὑπὲρ ψυχῆς καὶ γούνων, σῶν τε τοκήων κτλ.

840. Εἶχον ἀρχίσει κτλ. καὶ Ὅμηρος (Ἰλ. Ζ. 51)·

. . . . Θυμὸν ἐνὶ στήθεσιν ἔπειθε
καὶ δή μιν τάχ' ἔμελλε κτλ. . . .

947—948. Φέρων τὰ λάφυρ', ἀνέκραξε, κτλ.) Ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ·

. . . . Ὁ δ' ἐπεύξατο δῖος Ἀχιλλεύς.
Ἕκτορ, ἀτάρ που ἔφησθα, Πατροκλῆ' ἐξεναρίζων
σῶς ἔσεσθ', ἐμὲ δ' οὐδὲν ὀπίζεο νόσφιν ἐόντα,
νήπιε.

952. Κ' εἰς τὰς σκιὰς ἡ ψυχή του ὀργίλως γογγύζουσα φεύγει.) Οὕτω παρ' Ὁμήρῳ·

ψυχὴ δ' ἐκ ῥεθέων πταμένη Ἀϊδός δε βεβήκει,
ὃν πότμον γοόωσα, λιποῦσ' ἑδροτῆτα καὶ ἥβην.

ΠΙΝΑΞ ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ

τῶν ἐν τῇ «Αἰνειάδι» περιεχομένων γεωγραφικῶν, ἱστορικῶν καὶ μυθολογικῶν ὀνομάτων.

Α

Ἄβας Γ. σημ. 286.
Ἄβας Α. ς. 124.
Ἀβέλλη Ζ. σημ. 740.
Ἀβεντῖνος, Ζ. σημ. 656.
Ἀγάθυρσος, Δ. σημ 146.
Ἀγήνωρ, Α. σημ. 344.
Ἀγρίππας, Η. σημ. 682.
Ἀδάμαστος, Γ. ς. 614.
Ἄδραστος, ΣΤ. σημ. 480.
Ἀθάμας, Β. σημ. 262.
Ἄθεσις, Θ. σημ. 680.
Αἰαία, Γ. σημ. 386.
Αἰακίδης, Α. σημ. 103.
Αἰακός, Α. σημ. 103.
Αἴας, Α. σημ. 43.
Αἰγίς, Η. σημ. 354.
Αἰθιοπία, Δ. σημ. 481.
Αἰνεάδαι, Γ. συμ. 18.
Αἰνείας, Α. σημ. 175—Α. σημ. 235—Α. ς. 592—Α. ς. 382—ΣΤ. ς. 290—ΣΤ. ς. 424—Η. ς. 84—ΙΒ. ς. 919.
Αἰολία, Α. σημ. 55.
Αἴολος, Α. σημ. 55.
Αἴτνα, Γ. σημ. 554.
Ἀκέστη, Ε. σημ. 718.
Ἀκέστης, Α. σημ. 554.
Ἀκιδαλία, Δ. σημ. 724.
Ἄκκα, ΙΑ. ς. 820.
Ἀκοίτης, ΙΑ. ς. 32.
Ἀκράγας, Ι. σημ. 703.
Ἀκρίσιος, Ζ. ς 410.
Ἄκτιον, Γ. σημ. 280.
Ἄκτωρ, ΙΒ. ς. 94.
Ἄλβα, Α. σημ. 11—Α. σημ 275.
Ἀλβανοί, Α. σημ. 11.
Ἀλβανόν, Ζ. σημ. 716.
Ἀλβουνέα, Ζ. σημ. 83.
Ἀληθής, Α. ς. 125.
Ἀληκτώ, Ζ. σημ. 325.
Ἄλησος, Ζ. σημ. 723.
Ἄλιος, Ζ. σημ. 717.
Ἀλκάνωρ, Θ. ς. 672.
Ἀλκείδης, ΣΤ. σημ. 123.
Ἀλφειός, Γ. σημ. 695.
Ἀλωεῖδαι, ΣΤ. σημ. 582.
Ἀμαζόνες, Α. σημ. 494.
Ἀμαθοῦς, 1. σημ. 51.
Ἀμάτη, Ζ. σημ. 56.
Ἀμιτέρνη, Ζ. σημ. 710.
Ἄμμων, Δ. σημ. 198.
Ἄμσαγκτος, Ζ. σημ. 565.
Ἀμύκλαι, Ι. σημ. 564.
Ἄμικος, Α. ς. 225.
Ἄμυκος Ι. ς. 704.
Ἀμφιάραος, Ζ. σημ. 670.
Ἀνδρόγεως, Β. ς. 371.
Ἀνδρόγεως, ΣΤ σημ. 20.
Ἀνδρομάχη, Β. σημ. 456.
Ἄνεμοι, Α. σημ. 126.
Ἀνθέας, Α. ς. 186.
Ἄνιος, Γ. σημ. 80.
Ἀνίων, Ζ. σημ. 683.
Ἄννα, Α. σημ. 344.
Ἄνουβις, Η. σημ. 698.
Ἀντανδρος, Γ. σημ. 5.
Ἀντέμνα Ζ. σημ. 629.
Ἀντήνωρ Α. σημ. 246.

Ἀντιφάτης, Θ. ς. 696.
Ἀντώνιος, Η. σημ. 685.
Ἄορνος, Γ. σημ.386—ΣΤ. ς. 242.
Ἀπέννιον, ΙΔ. ς. 700.
Ἄππιος Κλαύδιος, Ζ. σημ. 708.
Ἀράξης, Η. σημ. 728.
Ἄργος, ὁ. Ζ. σημ. 791.
Ἄργος, τὸ. Α. σημ. 654.
Ἀργυρίππη, Η. σημ. 9.
Ἄρδεα, Ζ. ς. 412.
Ἀρέθουσα, Γ. σημ. 696.
Ἀριάδνη, ΣΤ. σημ. 28.
Ἀρικία, Ζ. σημ. 762.
Ἄριμα, Θ. σημ. 716.
Ἀρίσβη, Θ. σημ. 264.
Ἁρπαλίκη, Α. σημ. 320.
Ἄρπους, Η. σημ. 9.
Ἄρπαπειαι Γ. σημ. 212.
Ἄρτεμις, Δ. σημ. 333—503.
Ἄρων, ΙΔ. ς. 759—783.
Ἀσία λίμνη. Ζ. σημ. 702.
Ἀσκάνιος, Α. σημ. 271.
Ἀσσάρακος, Α. σημ. 288.
Ἀστυάναξ, Β. σημ. 457.
Ἀτίνη, Ζ. σημ. 629.
Ἄτλας, Δ. σημ. 247—745.
Ἄτυς, Ε. σημ. 568.
Αὔγουστος Καῖσαρ, Η. σημ. 678.
Αὐλίς, Δ. σημ. 425.
Αὐροῦγκοι, Ζ. σημ. 206.
Αὐσονία, Γ. σημ. 171—385.
Αὐσόνιον πέλαγος, Γ. σημ. 385.
Αὐτομέδων, Β. σημ. 476.
Ἀφροδίτη, Α. ς. 390.
Ἄφροι, Η. σημ. 724.
Ἀχαιμενίδης, Γ. ς. 614.
Ἀχάτης, Α. ς. 124.
Ἀχιλλεύς, Α. σημ. 103—Β. σημ. 197.

Β

Βάθυλον, Ζ. σημ. 739.
Βάϊαι, Θ. σημ. 710.
Βάκχος, Δ. σημ. 302—ΣΤ. σημ. 805.
Βάρκη, Δ. σημ. 42—Δ. ς. 632.
Βελίνος, Ζ. σημ. 517.
Βένακος, Ι. σημ. 205.
Βένυλος, Η. σημ. 9.
Βερεκυντία ΣΤ. σημ. 786.
Βερόη, Ε. ς. 620.
Βεσύλον, Ι ς. 708.
Βῆλος, Α. σημ. 344—Β. σημ. 81.
Βίρβιος, Ζ. σημ. 762.
Βιτίας, Α. σημ. 742—Θ. ς. 672.
Βόλλα, ΣΤ. σημ. 776.
Βόλσκκης, Θ. ς. 370.
Βόλσκοι, Ζ. σημ. 803.
Βολτοῦρ ος, Β. σημ. 728.
Βουθρωτόν, Γ. σημ. 293.
Βούτης, Θ. ς. 646.
Βριάρεως, ΣΤ. σημ. 287.
Βροῦτος, ΣΤ. σημ. 818.
Βύρσα, Α. ς. 371.
Βωμοί, Α. σημ. 113.

Γ.

Γάβιοι, ΣΤ. σημ. 273.
Γάγγης, Θ. σημ. 31.
Γαιτοῦλοι, Δ. σημ. 40.
Γαλάτεια. Θ. σημ. 103.
Γαλέσος. Ζ. ς. 535.
Γανυμήδης. Α. σημ. 32—Ε. ς. 252.
Γαράμαντες. ΣΤ. σημ. 795.
Γαραμαντίς. Δ. σημ. 198.
Γάργανος. ΙΑ. σημ. 247.
Γέλα. Γ. σημ. 702.
Γελῶα πεδία. Γ. σημ. 701.
Γελωνοί. Η. σημ. 725.
Γέται. Γ. σημ. 35.
Γηρυόνης. ΣΤ. σημ. 289.
Γλαῦκος. Ε. σημ. 823—ΣΤ. σημ. 483.
Γνωσός. Γ. σημ. 115.
Γοργόνες. ΣΤ. σημ. 289.
Γραβίσκαι. Ι. σημ. 184.
Γραδίβος. Γ. ς. 35.
Γραικοί· Β. σημ. 175.
Γράκχοι. ΣΤ. σημ. 843.

Γρύνιον, Δ. σημ. 345.
Γύαρος, Γ. σημ. 76.
Γύας, Α. ς. 226.

Δ

Δαίδαλος, ΣΤ. σημ. 14.
Δάκιοι, ΣΤ. σημ. 825.
Δανάη, Ζ. ς. 410.
Δαναΐδες, Ι. σημ. 497.
Δάοι, Η. σημ. 728.
Δαρδανία, Α. σημ. 384.
Δαρδανίδαι, Α. ς. 564.
Δάρδανον, Α. σημ. 384.
Δάρδανος, Α. σημ. 239—384.
Δάρης, Ε. ς. 369.
Δέρκεννος, ΙΑ. σημ. 850.
Δηϊόπη, Δ. ς. 76.
Δηϊφόβη, Δ. σημ. 101.
Δηϊφοβη, ΣΓ. σημ. 35.
Δηΐφοβος, Β. σημ. 311—ΣΤ. σημ. 494.
Δῆλος, Γ. σημ. 73—Δ. σημ. 144.
Δημόλεως, Ε. ς. 260.
Διδυμάων, Ε. ς. 359.
Διδώ, Α. ς. 303—σημ. 344—Δ. ς. 500—ΣΤ. ς. 451.
Δίκτη, Γ. σημ. 171.
Δίνδυμα, Θ. σημ. 618.
Διομήδης, Δ. σημ. 101—Η. σημ. 9
Διωναία, Γ. σημ. 19.
Διώρης, Ε. ς. 296.
Δόλοπες, Β. σημ. 7.
Δονοῦσα, Γ. σημ. 125.
Δόρυκλος, Ε. ς. 620.
Δουλίχιον, Γ. σημ. 271.
Δούρειος ἵππος, Β. σημ. 15.
Δράγκης, ΙΑ. ς 336.
Δρέπενον, Γ. σημ. 707.
Δροῦσοι, ΣΤ. σημ. 825.
Δρύοπες, Δ. σημ. 146.
Δυμᾶς, Β. ς. 340.
Δωριεῖς, Β. σημ. 28.
Δωτώ, Θ. σημ. 102.

Ε

Ἐγχέλαδος, Γ. σημ. 578.
Ἑκάβη, Β. σημ. 501.
Ἑκάτη, Δ. σημ 511.
Ἕκτωρ, Β. ς. 270.
Ἑλένη, Α. σημ. 654.
Ἕλενος, Γ. σημ. 295.
Ἑλήνωρ, Θ. σημ. 545.
Ἑλία, ΣΤ. σημ. 366.
Ἑλίσσα, Δ. σημ. 344.
Ἑλλήσποντος, Α. σημ. 385.
Ἕλωρος, Γ. σημ. 698.
Ἐνδυΐ, Α. σημ. 101.
Ἐνηλία, Ι. σημ. 76.
Ἐνιαυτὸς Ῥωμαίων, Α. σημ. 273.
Ἔντελλος, Ε. σημ. 387.
Ἐνυώ, Ζ. σημ. 319.
Ἔπαφος, Α. σημ. 344.
Ἐπειός, Β. σημ. 264.
Ἐρατώ, Ζ. σημ. 37.
Ἔρεβος, Δ. σημ. 510.
Ἐρίλος, Η. σημ. 563.
Ἐριννύες, Γ. σημ. 252.
Ἐριφίλη, Σ. σημ 445.
Ἔριφοι, Θ. σημ. 669.
Ἑρμῆς, Α. σημ. 301.
Ἑρμιόνη, Γ. σημ. 328.
Ἕρμος, Ζ. σημ. 721.
Ἔρνικες, Ζ. σημ. 683.
Ἐρύμανθος, Ε. σημ. 449.
Ἔρυξ, Α. σημ. 574—Ε. σημ. 23.
Ἔρως, Α. σημ. 667.
Ἑσπερία, Α. σημ. 534.
Ἑσπερίδες, Δ. σημ. 484.
Ἑστία, Α. σημ. 296—Β. σημ. 297.
Εὐάδνη, Σ. σημ. 447.
Εὔανδρος, Η. σημ. 52.
Εὐμενίδες, Σ. σημ. 250.
Εὔμηλος, Ε. σημ. 664.
Εὖρος, Α. σημ. 135.
Εὐρύαλος, Ε. σημ. 294.
Εὐρύπυλος, Β. σημ. 114.
Εὐρυτίων, Ε. σημ. 495.
Εὐρώτας, Α. σημ. 502.
Εὐφράτης, Η. σημ. 726.

Ἐφιάλτης, Σ. σημ. 582.

Ζ

Ζάκυνθος, Γ. σημ. 270.
Ζεὺς Ἄξυρος, Ζ. σημ. 800.
Ζέφυρος, Α. σημ. 135.

Η

Ἠδωνοί, ΙΒ. σημ. 365.
Ἠλέκτρα, Α. σημ. 384.
Ἥλυμος, Ε. στ. 300.
Ἡλύσια, Ε. σημ. 735.
Ἡμαθίων, Α. στμ. 493.
Ἡπυτίδης, Ε. σημ. 546.
Ἥρα, Α. σημ. 8—50.
Ἡρακλῆς, Σ. σημ. 123.
Ἥρητος, Ζ. σημ. 711.
Ἠριδανὸς, Σ. σημ. 659.
Ἠσιόνη, Η. σημ. 158.
Ἡφαιστιάδες, Η. σημ. 417.
Ἡφαιστιάς, Η. σημ. 417.
Ἠώς, Α. σημ. 493.

Θ

Θάλεια, Ε. ς. 825.
Θάψος, Γ. σημ. 689.
Θεανώ, Ι. ς. 704.
Θεμίσκυρα, ΙΑ. σημ. 659.
Θεοὶ Τρώων, Α. 10.
Θερμόδων, ΙΑ. σημ. 659.
Θερσίλοχος, Σ. σημ. 483.
Θέτις, Ε. ς. 825.
Θήβη, Θ. στμ. 697.
Θησεύς, Σ. σημ. 122—617.
Θόας, Β. σημ. 262.
Θρᾴκη, Γ. σημ. 13.
Θυάς, Δ. σημ. 301.
Θύβρις, Δ. σημ. 17—Β. σημ. 782.
Θύμβρα, Γ. σημ. 85.
Θυμβραῖος, Γ. σημ. 85.
Θυμοίτης, Β. σημ. 33.

Ι

Ἰάνικλον, Η. σημ. 358.
Ἰανός, Ζ. σημ. 180.
Ἰάπυξ, Η. σημ. 709.
Ἴαρβας, Δ. σημ. 36.
Ἰάσιος, Α. σημ. 384.
Ἰδαῖος, Σ. σημ. 485.
Ἰδάλιον, Α. σημ. 684.
Ἴδη Κρηταία, Γ. σημ. 105.
Ἴδη Φρυγία, Γ. σημ. 6.
Ἰδομενεύς, Γ σημ. 122—400.
Ἴρα, Θ. ς. 673.
Ἱερά, Η. σημ. 417.
Ἰθάκη, Γ. σημ. 272.
Ἴκαρος, Σ. ς. 31.
Ἴλβη, Ι. σημ. 173.
Ἰλία, Α. σημ. 277.
Ἴλιον, Α. στμ. 270.
Ἰλιονεύς, Α. ς. 124.
Ἰλιόνη, Δ. σημ. 657.
Ἰλλύριος κόλπος, Α. σημ. 247.
Ἴλος, Α. σημ. 271.
Ἰμέλλη, Ζ. σημ. 714.
Ἴναχος, Ζ. σημ. 792.
Ἰνδός, Η. σημ. 705.
Ἰνώ, Ε. σημ. 825.
Ἰξίων, Σ. σημ. 601.
Ἰόνιον, Γ. ς. 211.
Ἰούλιος Καῖσαρ, Α. ς 292.
Ἰοῦλος, Δ. σημ. 271.
Ἴπανις, Β. ς. 340.
Ἱπποκόων, Ε. ς. 491.
Ἱππολύτη, ΙΑ. σημ. 661.
Ἱππόλυτος, Σ. σημ. 445.
Ἶρις, Δ. σημ. 694.
Ἴσμαρον, Ε. σημ. 620.
Ἴσμαρος, Ι. σημ. 351.
Ἰταλία, Α. σημ. 537.
Ἰταλός, Α. σημ. 537 — Ζ. σημ. 178.
Ἰτύρνα, ΙΒ. ς. 146 - ς. 870.
Ἴριτος, Β. ς. 340.
Ἰώ, Ζ. στμ. 789.
Ἰώπας, Α. ς. 744.

Κ

Καδμεία, Α. σημ. 370.
Καθαργένη, Α. σημ. 370.
Καϊαττα, Ζ. σημ. 1.
Κάϊκος, Α. ς. 187—Θ. σημ. 35.
Καίκυλος, Ζ. σημ. 678.
Καινεύς, Ϛ. σημ. 448.
Καινήπολις, Α. σημ. 370.
Καΐσαρ, Α. σημ. 290 — Ϛ. σημ. 793.
Κακκάβη, Α. σημ. 320.
Κάκας, Η. σημ. 194.
Κάλη, Ζ. σημ. 728.
Καλύβη, Ζ. ς. 419.
Καλυδών, Ζ. στμ. 306.
Κάλχας, Β. σημ. 100.
Καμυρίνα, Γ. σημ. 701.
Καμέρτης, ΙΒ. ς. 224.
Καμίλλα, Ζ. σημ. 803 — ΙΔ. ς. 498.
Καμίλλος, Ϛ. σημ. 826.
Καπῆνοι, Ζ. σημ. 697.
Καπιτώλιον, Η. σημ. 347.
Καπρέα, Ζ. σημ. 735.
Κάπυς, Α. ς. 187—Β. σημ. 35. Ϛ'. ς. 768. Ι. σημ. 145.
Κάρες, Η. σημ. 725.
Καρθαγένη, Α. σημ. 370.
Καρμέντα, Η. σημ. 51.
Κάρπαθος, Ε. σημ. 595.
Καρχηδών, Α. σημ. 16—302—344—370.
Κασάνδρα, Β. σημ. 247—403.
Κασπερία, Ζ. σημ. 714.
Κασπία θάλασσα, Ϛ'. σημ. 799.
Κάστωρ, Ϛ'. σημ. 121.
Κατιλίνας, Η. σημ. 668.
Κατίλλος, Ζ. σημ. 672.
Κάτων, Ϛ. σημ. 842—Η. σημ. 670
Καυλωνία, Γ. σημ. 553.
Καφηρεύς, ΙΔ. σημ. 260.
Κεκροπῖδαι, Ϛ'. ς. 21.
Κελαινώ, Γ. σημ. 211.
Κελέννη, Ζ. στμ. 734.
Κελτοί, Η. σημ. 656.
Κένταυροι, Ϛ. σημ. 286.
Κεραύνια ὄρη, Γ. σημ. 506.
Κέρβερος, Ϛ. σημ. 417.
Κέρκυρα, Γ. σημ. 291.
Κεφαλληνία, Γ. σημ. 271.
Κιθαιρών, Δ. σημ. 303.
Κίνυρος, Α. σημ. 419.
Κιρίνος, Α. σημ. 296.
Κίρκη, Ζ. σημ. 11.
Κίρκη νῆσος, Γ. σημ. 386—Ζ. σημ. 10.
Κισσεύς, Ε. σημ. 537.
Κλαῦσος, Ζ. σημ. 706.
Κλεοπάτρα, Η. σημ. 688.
Κλοάνθης, Α. ς. 226.
Κλοίλια, Η. σημ. 651.
Κλούσιον, Ι. σημ. 167.
Κνωσσός, Γ. σημ. 115.
Κόθουρνοι, Α. σημ. 341.
Κοῖος, Δ. σημ. 179.
Κόκλης, Η. σημ. 650.
Κολλατία, Ϛ. σημ. 774.
Κόρα, Ϛ. στμ. 776.
Κόρας, Ζ. σημ. 672.
Κόροιβος, Β. σημ. 341.
Κορύβαντες, Γ. σημ. 111.
Κόρυτος, Α. σημ. 384—Ζ. σημ 209.
Κορφοί, Γ. σημ. 291.
Κόσσα, Ι. σημ. 168.
Κόσσος, Ϛ'. σημ. 842.
Κουρῆτες, Γ. σημ. 131.
Κρέουσα, Β. ς. 562—σημ. 787.
Κρῆτες, Δ. σημ. 146.
Κρήτη, Γ. σημ. 104.
Κρινισός, Ε. σημ. 38.
Κρονία, Η. σημ. 358.
Κρόνος, Ζ. σημ. 180.
Κρουστόμερον, Ζ. σημ. 630.
Κυβέλη, Γ. σημ. 111.
Κύδονες, ΙΒ. σημ. 858.
Κυθήρεια, Α. σημ. 261.
Κυκλάδες, ΣΤ. σημ. 127.
Κύκλωπες, Γ. σημ. 569—Η. σημ. 424.

Κυκλώπων πέτραι, Α. σημ. 205.
Κύκνος, Ι. σημ. 189.
Κυλλήνη, Δ. σημ. 252.
Κύμη, Γ. σημ. 441—ΣΤ. σημ. 2.
Κύμινον, Ζ. σημ. 696.
Κυμοθόη, Α. σημ. 148.
Κύνθος, Α. σημ. 502.
Κύπρις, Δ. ς. 329.
Κυρήνη, Δ. σημ. 42.
Κυρῖνος, Ζ. σημ. 188.
Κυρῖται, Ζ. σημ. 710.
Κωκυτὸς, ΣΤ. σημ. 130.

Λ

Λαβικοί, Ζ. σημ. 796.
Λαβινία, ΣΤ. στ. 764.
Λαβίνιοι ἀκταί. Α. σημ. 6.
Λαβίνιον, Α. στμ. 262.
Λακίνιον, Γ. στμ, 552.
Λάμος, Θ. στ. 334.
Λάμυρις, Θ. στ. 334.
Λαοδάμεια, ΣΤ. σημ. 447.
Λαοκόων, Β. σημ. 41.
Λαομέδων, Γ. σημ. 247.
Λαπίθαι, ΣΤ. σημ. 601—Ζ. σημ. 305.
Λατῖνος, Α. σημ. 9—Ζ. στ. 45.
Λάτιον, Α. σημ. 9.
Λαῦσος, Ζ. σημ. 649.
Λέλεγες, Η. σημ. 725.
Λευκὰς, Γ. σημ. 274.
Λεύκασπις, ΣΤ. στ. 334.
Λευκοθέα, Ε. σημ. 823.
Λήδα, Α. σημ. 656.
Ληθαῖος, ΣΤ. σημ. 705.
Λιβύα, Α. σημ. 305.
Λικύμνια, Θ. στμ. 545.
Λιλυβαῖον, Γ. σημ. 706.
Λιπάρα, Η. στ. 416.
Λοκροὶ Ναρίκιοι, Γ. σημ. 399.
Λυκαῖοι, Η. σημ. 663.
Λυκαῖον, Η. σημ. 343.
Λύκιοι, Α. σημ. 117 — ΙΑ. σημ. 773.
Λύκος, Α. στ. 225.
Λύκος, Θ. σημ. 544.
Λυκοῦργος, Γ. σημ. 14.
Λυρνησσὸς, Ι. σημ. 128.

Μ

Μαῖα, Α. σημ. 301.
Μαιονία, Ι. σημ. 141.
Μαιῶτις, ΣΤ. στμ. 800.
Μαλέας, Ε. σημ. 193.
Μάνλιος, Η. σημ. 652.
Μάντυα, Ι. σημ. 200.
Μαρίκα, Ζ. σημ. 47.
Μάρκελος, ΣΤ. σημ. 856.
Μάρκος Ἄγκος, ΣΤ. σημ. 816.
Μάρπησσα, ΣΤ. στμ. 471.
Μαρρούβιον, Ζ. σημ. 750.
Μασσικὸν, Ζ. σημ. 725.
Μασσύλιοι, Δ. σημ. 132.
Μανορτία, Α. στ. 281.
Μαχάων, Β. σημ. 263.
Μέγαιρα, Ζ. σημ. 325.
Μέγαρα, Γ. σημ. 689.
Μέδων, ΣΤ. σημ. 483.
Μεζέντιος, Ζ. σημ. 648.
Μελίβοια, Γ. στμ. 401—Ε. σημ. 251.
Μελικέρτης, Ε. σημ. 241—823.
Μελίτη, Ε. σημ. 825
Μέμμοι Ε. στ. 117.
Μέμνων, Α. σημ. 493.
Μενέλαος, Β. σημ. 264.
Μενοίτης, Ε. στ. 166.
Μεσσαπία, Ζ. σημ. 691.
Μέσσαπος, Ζ. σημ. 694.
Μέταβος, ΙΑ. σημ. 540.
Μέτιος, Η. σημ. 642.
Μίγκιος, Ι. στμ. 206.
Μίμας, Ι. στ. 702.
Μινίων, Ι. σημ. 183.
Μινόταυρος, ΣΤ. 26.
Μίνως, ΣΤ. σημ. 432.
Μισηνος, Γ. σημ. 239—ΣΤ. σημ. 234.
Μνεσθεὺς, Ε. στ. 116.
Μοριῖνοι, Η. σημ. 727.

Μούμμιος, ΣΤ. σημ. 837.
Μουσαῖος, ΣΤ. σημ. 667.
Μυγδονίδης, Β. σημ. 342.
Μυκῆναι, Α. στ. 288—σημ. 655.
Μύκονος, Γ. σημ. 76.
Μυρμιδόνες, Β. σημ. 7.
Μυρίσχη, Ζ. σημ. 711.

Ν

Νάξος, Γ. σημ. 125.
Νάρ, Ζ σημ. 517.
Ναρίκιοι Δοκροί, Γ. σημ. 399.
Ναύτης, Ε. σημ. 704.
Νεῖλος, Θ. σημ. 31.
Νεμέα, Η. σημ. 295.
Νεοπτόλεμος, Β. σημ 263.
Νηρεύς, Β. σημ. 419.
Νηρῖδες, Ε. σημ. 240.
Νήριτον, Γ. σημ. 271.
Νῖσος, Ε. στ. 294.
Νομᾶς, ΣΤ. σημ. 809.
Νομίκος Ζ. σημ. 150.
Νουμῖδαι, Δ. σημ. 41.
Νουμίτωρ, ΣΤ. στ. 768.
Νοῦρσαι, Ζ. σημ. 744.
Νουρσία, Ζ. σημ. 715.
Νώμεντος, ΣΤ. σημ. 773.

Ξ

Ξάνθος, Α. σημ. 104.

Ο

Οδυσσεύς, Β. σημ. 262 – ΣΤ. σημ. 529.
Ὄθρυς, Ζ. σημ. 675.
Οἴβαλος, Ζ. σημ. 737.
Οἴνουσσα, Α. σημ. 370.
Οἰνωτροί, Α. σημ. 536.
Οἰχαλία, Η. σημ. 291.
Ὄκνος, Ι. σημ. 198.
Ὁμόλη, Ζ. σημ. 675.
Ὄπις, ΙΑ. σημ. 532.
Ὀρειάδες, Α. σημ. 504.
Ὀρέστης, Γ. στ. 330—Δ. σημ. 471.
Ὀρίθεια, ΙΒ. σημ. 83.
Ὄρκος, Δ. στ. 243.
Ὀρόντης, Α. σημ. 117—ΣΤ. στ. 334.
Ὄρτη, Ζ. σημ. 716.
Ὀρτυγία, Γ. σημ. 124—693.
Ὀρφεύς, ΣΤ. σημ. 119.
Ὄσκοι, Ζ. σημ. 729.
Οὐκαλέγων, Β. σημ. 312.
Οὔμβρων, ΙΒ. σημ. 753.
Οὖρης, Ζ. σημ. 801.
Ὀφέλτης, Θ. στ. 201.

Π

Πάδουσα, ΙΔ. σημ. 457.
Πακτωλὸς, Ι. σημ. 142.
Παλαίμων, Ε. σημ. 823.
Παλαίπαρος, Α. σημ. 419.
Παλαμήδης, Β. σημ. 81.
Παλίκοι, Θ. σημ. 585.
Παλινοῦρος, Γ. σημ. 202.
Παλλάδιον, Β. σημ. 166.
Παλλάντιον, ΣΤ. σημ. 97—Η. σημ. 54.
Πάλλας, Η. σημ. 51—στ. 104.
Πάνδαρος, Ε. σημ. 496—Θ. στ. 672.
Πάνθους, Β. σημ. 318.
Πάνιον, ΣΤ. σημ. 776.
Πανόπη, Ε. σημ. 240.
Πανόπης, Ε. στ. 300.
Πανταγίας, Γ. σημ. 689.
Πάρθοι, ΙΒ. σημ. 857.
Παρθενοπαῖος, ΣΤ. σημ. 480.
Πάριδος κρίσις, Α. σημ. 31.
Πάριος λίθος, Α. σημ. 597.
Πάρος, Γ. σημ. 126.
Πασιφάη, ΣΤ. στ. 25.
Παταύιον, Δ. σημ. 251.
Πάτρων, Ε. στ. 298.
Παῦλος Αἰμίλιος, ΣΤ. σημ. 839.
Παφίη, Α. σημ. 419.
Πάφος, Α. σημ. 419.
Παχύνιον, Α. σημ. 200.

Πεινάρειος, Η. σημ. 270.
Πειρίθοος, ΣΤ. σημ. 122.
Πελασγιοι, Α. σημ. 628.
Πελασγοί, Η. σημ. 600.
Πελασγὸς, Α. σημ. 620.
Πελίας, Β. στ. 435.
Πέλωρον, Α. σημ. 200.
Πενθεὺς, Δ. σημ. 469.
Πενθησιλέα, Α. σημ. 494.
Πέπλος, Α. σημ. 485.
Πέργαμα, Α. σημ. 471—Β. σημ. 555—Γ. σημ. 133.
Περίφας, Β. σημ. 476—Ε. σημ. 546.
Περσεφόνη, Δ. σημ. 698—ΣΤ. σημ. 251.
Πετιλία, Γ. σημ. 401.
Πηλείδης, Α. σημ. 101—ΣΤ. 488.
Πηνέλεως, Β. στ. 424.
Πιθοῦμνος, Ι. σημ. 76.
Πίκος, Ζ. σημ. 48.
Πιλοῦμνος, Ι. σημ. 76.
Πῖσαι, Ι. σημ. 179.
Πλειάδες, Δ. σημ. 258.
Πλημμύριον, Γ. σημ. 693.
Πλούτων, ΣΤ. σημ. 402.
Πολίτης, Β. σημ. 526.
Πολύβοιτος, ΣΤ. σημ. 484.
Πολυδεύκης, ΣΤ. σημ. 121.
Πολύδωρος, Γ. σημ. 45.
Πολυξένη, Γ. σημ. 321.
Πολύφημος, Γ. στ. 641.
Ποπουλονία, Ι. σημ. 173.
Ποσειδὼν, Α. σημ. 159.
Πραινέστη, Ζ. σημ. 678.
Πρίαμος, Α. στ. 491—Ε. σημ 564.
Πρίβερνος, ΙΑ. σημ. 540.
Πρόκρις, ΣΤ. σημ. 445.
Πρώκας, ΣΤ. στ. 767.
Πρώτειαι σπῆλαι, ΙΑ. σημ. 262.
Πρωτεὺς, ΙΑ. σημ. 262.
Προχύτη, Θ. σημ. 715.
Πυγμαλίων, Α. σημ. 344—350.
Πύργοι, Ι. σημ. 184.
Πυργὼ, Ε. στ. 644.
Πύρρος, Β. σημ. 263.
Πωμέτιοι, ΣΤ. σημ. 775.
Πωτίτιος, Η. σημ. 269.

Ρ

Ῥαδάμανθυς, ΣΤ. σημ. 566.
Ῥαμνήτης, Θ. στ. 324.
Ῥέα, Γ. σημ. 111—σημ. 656.
Ῥέμος, Α. σημ. 296—Θ. στ. 330.
Ῥεμύλος, Θ. στ. 361.
Ῥῆνος, Η. σημ 727.
Ῥῆσος, Δ. σημ. 473.
Ῥιφεὺς, Β. στ. 339.
Ῥοίτειον, Γ. σημ. 108.
Ῥύφαι, Ζ. σημ. 739.
Ῥώμης κτίσται, στ. Α. 11.
Ῥωμύλος, Α. στ. 280—σημ. 277.

Σ

Σαβαῖοι, Η. σημ. 706.
Σαβαίων μύρον, Α. στ. 421.
Σαβῖνοι, Ζ. σημ. 706—Η. σημ. 635.
Σαβῖνος, Ζ. σημ. 178.
Σάγαρις, Β. στ. 263.
Σακράνιοι, Ζ. σημ. 796.
Σαλαμὶν, Η. σημ. 158.
Σαλεντία, Γ. σημ. 400.
Σάλιοι, Η. σημ. 285.
Σάλιος, Ε. στ. 298.
Σαλμωνιεὺς, ΣΤ. σημ. 585.
Σάμη, Γ. σημ. 271.
Σαμοθράκη, Ζ. σημ. 208.
Σάμος, Α. σημ. 19.
Σάρνος, Ζ. σημ. 738.
Σαρπηδὼν, Δ. σημ. 104.
Σαρρῆστα, Ζ. σημ. 738.
Σατίκουλος, Ζ. σημ. 729.
Σατύρη, Ζ. σημ. 801.
Σεβῆροι, Ζ. σημ. 713.
Σειρῆνες, Ε. σημ. 864.
Σείριος, Γ. σημ. 141.
Σελινοῦς, Γ. σημ. 705.
Σεραπὸς, Θ. στ. 335—ΣΤ. σημ. 845.

Σεργέστης, Α. στ. 514.
Σηθηθίς, Ζ. σημ. 734.
Σθένελος, Β. σημ. 261.
Σίγειον, Β. σημ. 312.
Σίδηκες, Ζ. σημ. 728.
Σιδών, Α. σημ. 342.
Σικανοί, Ζ. σημ. 795.
Σιμόεις, Α. σημ. 104.
Σίνων, Β. στ. 79.
Σίσυφος, ΣΤ. σημ. 616.
Σκαιαὶ πύλαι, Β. σημ. 612.
Σκάμανδρος, Α. σημ. 104.
Σκιπιάδες, ΣΤ. σημ. 843.
Σκιπίων, Α. σημ. 23.
Σκυλάκιον, Γ. σημ. 553.
Σκύλλα, Γ. σημ. 420—ΣΤ. σημ. 386.
Σοράκτη, Ζ. σημ. 697.
Σπειὼ, Ε. στ. 826.
Στροφάδες, Γ. σημ. 210.
Στρυμὼν, Ι. σημ. 265.
Στὺξ, ΣΤ. σημ. 134.
Συγχαῖος, Α. στ. 347.
Σύλας, ΙΒ. σημ. 715.
Συλβανὸς, Η. σημ. 600.
Σύλβιος, ΣΤ. στ. 763.
Σύλβιος Αἰνείας, ΣΤ. στ. 768.
Σύμαιθος, Θ. σημ. 584.
Σύρτις, Δ. σημ. 41.
Σχερία, Γ. σημ. 291.

Τ

Τάβουρνον, ΙΒ. σημ. 715.
Τάραντος, Γ. σημ. 551.
Ταρκύνιοι, ΣΤ. σημ. 818.
Ταρπεία, Η. σημ. 347.
Τάρταρα, ΣΤ. σημ. 135.
Τάρχων, Η. σημ. 506.
Τάτιος, Η. σημ. 637.
Τένεδος, Β. σημ. 21.
Τέτρικον, Ζ. σημ. 713.
Τεῦκρος, Α. σημ. 238—623.
Τεύτονες, Ζ. σημ. 761.
Τηβεννοφόροι, Α. σημ. 286.
Τηλεβόες, Ζ. σημ. 736.
Τήλων, Ζ. σημ. 735.
Τιβερῖνος, Ζ. σημ. 30.
Τίβουρα, Ζ. σημ. 630.
Τίβουρτος, Ζ. σημ. 671.
Τιθωνὸς, Α. σημ. 493.
Τίμαβος, Α. σημ. 248.
Τίσανδρος, Ε. σημ. 261.
Τισιφόνη, ΣΤ. σημ. 555.
Τιτὰν, Δ. σημ. 119.
Τιτᾶνες, ΣΤ. σημ. 580.
Τιτανὶς, Ι. σημ. 216.
Τιτυὸς, ΣΤ. σημ. 595.
Τορκούατος, ΣΤ. σημ. 825.
Τρινακρία, Α. σημ. 200.
Τριτογένεια, Β. σημ. 171.
Τρίτονες, Α. σημ. 148—Ε. σημ. 824.
Τρωὰς, Α. σημ. 384.
Τρωΐλος, Α. σημ. 478.
Τυδείδης, Α. στ. 475.
Τυδεὺς, Α. σημ. 101—ΣΤ. σημ. 479.
Τύλλος, ΣΤ. σημ. 814.
Τυνδαρὶς, Β. στ. 569.
Τύριοι, Α. σημ. 665.
Τύρνος, Ζ. σημ. 56.
Τύρος, Α. σημ. 344.
Τυρρεὺς, Ζ. σημ. 485.

Υ

Ὕδρα, ΣΤ. σημ. 288.
Ὑλαῖος, Η. σημ. 293.
Ὕπανις, Β. στ. 429.

Φ

Φάβαρις, Ζ. σημ. 715.
Φάβιοι, ΣΤ. σημ. 846.
Φαβρίκιος, ΣΤ. σημ. 844.
Φαέθων, Ε. σημ. 105—Ι. σημ. 189.
Φαιάκων νῆσος, Γ. σημ. 291.
Φαῖδρα, ΣΤ. σημ. 445.
Φαλίσκοι, Ζ. σημ. 695.
Φαῦνος Ζ. σημ. 47.
Φενεὸς, Η. σημ. 165.

Φερόνη, Ζ. σημ. 800—Η. σημ. 564.
Φεσκένιοι, Ζ. σημ. 695.
Φήμη, Δ. στ. 173.
Φθία. Α. σημ. 288.
Φιδήνη, ΣΤ. σημ. 773.
Φιλοκτήτης, Γ. σημ. 401.
Φινεὺς, Γ. σημ. 213.
Φλαβινία, Ζ. σημ. 696.
Φλεγεὺς, Ε. στ. 263.
Φλεγύας, ΣΤ. σημ. 618.
Φοίβη, Ι. σημ. 216.
Φοῖβος, Α. σημ. 333.
Φοίνικες, Α. στ. 306.
Φοινίκη, Α. σημ. 342.
Φοῖνιξ, Β. σημ. 762.
Φολόη, Ε. στ. 285.
Φόλος, Η. σημ. 293.
Φόρβας, Ε. στ. 842.
Φόρκυν, Ε. σημ. 240—824.
Φόρυλοι, Ζ. σημ. 714.
Φρυγία, Α. σημ. 185.

Χ

Χαλκὶς, ΣΤ. σημ. 17.
Χαονία, Γ. σημ. 335.
Χάος, Δ. σημ. 510.
Χάρυβδις, Γ. σημ. 421.
Χάρων, ΣΤ. σημ. 298.
Χάων, Γ. σημ. 335.
Χείρων, Α. σημ. 101.
Χίμαιρα, ΣΤ. σημ. 288.
Χορινεὺς, ΣΤ. στ. 228.

Ψ

Ψευδοσιμόεις, Γ. σημ. 302.

Ω

Ὠλίαρος, Γ. σημ. 126.
Ὠρικὸς, Ι. σημ. 136.
Ὠρίων, Α. σημ. 534—Δ. σημ. 52.
Ὦτος, ΣΤ. σημ. 582.

Χ

Χαλκίς, ΣΤ. στμ. 17.
Χαονία, Π. στμ. 336.
Χάος, Α. στμ. 510.
Χερρόβιοι, Γ. στμ. 421.
Χίμαιρα, ΣΤ. στμ. 208.
Χίμαιρα, Γ. στμ. 315.
Χίος, Α. στμ. 101.
Χρύσιππος, ΣΤ. στμ. 285.
Χρυσόπολις, ΣΤ. στ. 259.

Ψ

Ψαφαιστηνοί, Γ. στμ. 303.

Ω

Ὠλίαρος, Γ. στμ. 126.
Ὠρικός, Ι. στμ. 130.
Ὧρίων, Α. στμ. 531—Δ. στμ. 32.
Ὦτος, ΣΤ. στμ. 282.

SISMANOGLIO MEGARO